The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

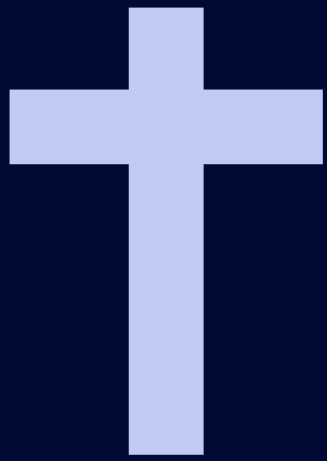

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012,Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.
- You do not sell this work for a profit.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012,Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT 1
MATTHEW 2
MARK 31
LUKE 49
JOHN 79
ACTS 100
ROMANS 128
1 CORINTHIANS 142
2 CORINTHIANS 155
GALATIANS 164
EPHESIANS 169
PHILIPPIANS 174
COLOSSIANS 178
1 THESSALONIANS 182
2 THESSALONIANS 185
1 TIMOTHY 187
2 TIMOTHY 191
TITUS 194
PHILEMON 196
Hebrews 197
JAMES 207
1 PETER 211
2 PETER 215
1 JOHN 218
2 JOHN 222
3 JOHN 223
JUDE 224
REVELATION 225
Read the New Testament 240
GLOSSARY 252

BIK'EHGO'IHI'NAŃ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAŃ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.
Reprinted by Permission.
www.americanbible.org
www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)
(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

1 Abraham bits'ą́'dí' hanádaałinolt'įįhíí Jesus Christ, David bá nił tíni nyáázhį' naltsoos besi'aaníí. 2 Isaac Abraham bá hizhchįį; Jacob Isaac bá náánázhchį́; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchįį; 3 Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchįį; Ésrom Pháres bá náánázhchį́; Áram Ésrom bá náánázhchį́; 4 Amínadab Áram bá náánázhchį́; Náasson Amínadab bá náánázhchį́; Sálmon Náason bá náánázhchį́; 5 Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchįį; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchįį; Jesse Óbed bá hizhchįį; 6 David, ízisgo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchįį; Urías n'íí bi'aahíí Sólomon David, ízisgo nant'án nlíni, yá yishchįį; 7 Robóam Sólomon bá hizhchįį; Abíah Robóam bá náánázhchį́; Asa Abíah bá náánázhchį́; 8 Jósaphat Asa bá náánázhchį́; Jóram Jósaphat bá náánázhchį́; Ozías Jóram bá náánázhchį́; 9 Jóatham Ozías bá náánázhchį́; Áchaz Jóatham bá náánázhchį́; Ezékias Áchaz bá náánázhchį́; 10 Manásses Ezekías bá náánázhchį́; Ámon Manásses bá náánázhchį́; Josías Ámon bá náánázhchį́; 11 Bábylonyú isnáhgo odestįįdá', ái hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchį́; 12 Bábylonyú isnáhgo odestiinií bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchįį; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchį́; 13 Abíud Zoróbabel bá náánázhchį́; Elíakim Abíud bá náánázhchį́; Ázor Elíakim bá náánázhchį́; 14 Sádoc Ázor bá náánázhchį́; Áchim Sadoc bá náánázhchį́; Elíud Áchim bá náánázhchį́; 15 Eleázar Elíud bá náánázhchį́; Mátthan Eleázar bá náánázhchį́; Jacob Mátthan bá náánázhchį́; 16 Joseph Jacob bá náánázhchį́, Josephíí Mary holzéhi bikạ' nlįį ni', Maryhíí Jesus, Christ holzéhi, yishchįį. 17 Áik'ehgo Abraham bits'ą́'dí' David neheną́'zhį' dį́íts'ádah hanáłolchįį; David bits'ą́'dí' isnáhgo odestįįzhį' dį́íts'ádah hananáłolchįį; áídí' isnáhgo odestiinií bits'ą́'dí' Christ nyáázhį' dį́íts'ádah hananáłolchįį.

18 Díí k'ehgo nko Jesus gozlįį: Bą́ą́ Mary holzéhi iłk'idá' Joseph baa hiilțįį, ndi doo hwahá yił niiné́h da ndi Holy Spirit bits'ą́'dí'go biyi' mé' silįį. 19 Yił niiné́hihíí, Joseph holzéhi, nnee nłt'éégo at'éhi, Mary doo dénchǫ'égo bich'į' godighá́h hát'į́ dahíí bighą, doo hadíń yígółsinégo bił iłk'inásht'aash, nzį. 20 Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeełgo Bik'ehgo'ihi'náń binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'į' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' ńlíni, Mary ni'aa ándle'zhį' doo nénldzid da; hiltsą́ą siliiníí Holy Spirit bits'ą́'dí'go at'éé. 21 Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái Jesus holzeego ádńlíił: bik'íí binchǫ'íí bits'ą́'zhį' hasdáyihiníił doleełhíí bighą. 22 Bik'ehgo'ihi'náń binkááyú na'iziidi ánníí n'íí begolne'go be'ánágót'į̨įd, gánníígo, 23 Isąą, na'ilíhn doo hwahá nnéh dahíí hiltsą́ą hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái bizhi'íí Emmánuel golzee doleeł, ái, Bik'ehgo'ihi'náń nohwił nlįį, golzeego ágolzee. 24 Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihi'náń binal'a'á ábiłnniidyú ádzaago Mary yił nnáá: 25 Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlįįzhį'; áń Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

1 Judéayú Béthlehem golzeegee Jesus gozlįįdá' Hérod nant'án nlįį lę́k'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhį', 2 Gádaanniigo, Jews binant'a' gozlįįhíí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'iłsǫǫsé dah hiit'į̨įhíí bighą daahohiikąąhyú dekai. 3 Hérod nant'án nlíni ła'íí nnee dawa Jerúsalemyú daagolíni biłgo díí daidezts'ąądá' doo bił daagozhǫ́ǫ́ da lę́k'e. 4 Hérod okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi íła'áyíílaago, Hayú Christ goleeh? daayiłniigo nayídaadiłkid. 5 Áik'ehgo gádaabiłnii, Judéayú Béthlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihi'náń binkááyú na'iziidi n'íí k'e'eshchįįhíí k'ehgo, 6 Júda bini'yú Béthlehem ńlíínníí, Júdagee nant'án daanliiníí bił dáłedaanłt'éé: nant'án shichągháshé, Israel hat'i'íí, yá nant'aa doleełíí nits'ą́'dí'go goleehíí bighą, nii. 7 Hérod dánant'į'ego nnee daagoyánihíí yiká o'ił'a'dá' nayídaadiłkid, Daadá' ts'iłsǫǫsé dantsé hit'į̨ silįį? niigo. 8 Áídí' Béthlehemyú odaayis'a' gádaabiłniigo, Ishkiin ałts'íséę nłt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lę́k'eyúgo shił nanádaagodolnihgo shíí ałdó' ákú hoshkąąhyú disháh. 9 Nant'án ánníhíí daidezts'ąądá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iłsǫǫsé dahs'ąągo daayo'į̨ n'íí bádįhyúgo hiltǫǫł nt'éégo, ishkiin ałts'íséhi sitįįgee bik'ehdí' dahs'ąą silįį. 10 Ts'iłsǫǫsé daayiłtsąądá' dázhǫ́ yaa bił daagozhǫ́ǫ́ lę́k'e;

11 Áídí' kįh yune' ha'ákaidá' ishkiin ałts'íséhíí bą́ą́, Mary holzéhi, yiłgo daayiłtsąądá', yich'į' hayaa ádaadzaago daayokąąh: ilínihi nadaayiné'íí yidá'ch'ída'iztąągo óodo, jeeh didlidgo łikągolchini, frankincense holzéhi, ła'íí jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. 12 Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihi'náń, Hérod bich'į'yú nádohkáh hela', daabiłniigo yaa nadaiyeełgo, dabíí bini'yú onákai, łahyúgo. 13 Anákaidá' Bik'ehgo'ihi'náń binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bił ch'í'nah ánágodlaa nayeełíí bee, gánníígo, Nádndáh, mé' hik'e bą́ą́ biłgo Egyptyú bił nkáh,

akú nahísóotąą, nohwił nanágosisnį'zhį'; Hérod k'ad mé' yiziłheego yiká hantaa godigháh. 14 Áík'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíí hik'e bąąhíí biłgo tł'é'yú Egyptyú okai. 15 Hérod daztsąązhį' da'akú nahásztąą: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidíí ánníí n'íí, ShiYe' Egyptdí' hannáh biłdishnii, nniidíí begolne'go ágodzaa.

16 Áídí' Hérod nnee daagoyáni bich'į' nadaazhch'a'go yígołsįjdá' dázhǫ́ bágóchįjdgo, ishikíń naki bił łedaagodzaadí' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'ą́ą́ Béthlehemyú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadiłkid n'íídí' godezt'i'go. 17 Jéremy, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, gánniidíí begolne', 18 Rámayú ła' bizhii daidits'ag, daachag ła'íí chaał daadilwosh, Rachel bichąghásh hé yighą hichago, yati' inesk'azíí bee bich'į' yádaach'iłti' ndi doo hagot'éégo da lę́k'e, bichąghásh hé da'ádaadįhíí bighą.

19 Hérod daztsąądá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeełíí bee bił ch'í'nah ánágodlaa, 20 Gánníígo, Nádndáh, niye' hik'e bą́ą́ biłgo Israel hat'i'i bini'yú bił nádnkáh: niye' daiziłhee hádaat'įį n'íí nanezna'. 21 Áídí' nádiidzaago biye' hik'e bąąhíí biłgo Israel hat'i'íí bini'yú onákai. 22 Arkeláus Judéayú nant'án nanásdlį́į́, bitaa Hérod sitįį n'íígee nnaǹtłizhgo Joseph ya'ikonzįįdá', ákú digháhzhį' neldzid: áík'ehgo bindzeełíí bee Bik'ehgo'ihi'nań, Doo ákú ńnáh da, biłnniid, áík'ehgo ni' łahyúgo Galilee golzeeyú okai. 23 Áídí' kįh goznilíí Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi, Áń Názarene holzee doleeł, daanii n'íí begolne'go.

3

1 Áí benagowaadá' John Baptize ágole'íí nnee yich'į' yałti'go nyáá, da'igolį́íyú, Judéa bigodesdzogíí biyi', gánníígo, 2 Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahń nant'aahíí biká' nagowaa. 3 Díínko Esáias, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, yaa yałti'go gánníí n'íí, Da'igolį́íyú hadíńshį dilwosh, NohweBik'ehń bádįhyú ikh'į'daagohłe', intín ikk'ídezdǫhgo bá ádaahłe', niigo. 4 John bidiyágé bighán ha'i'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dziłyú gosnihíí biłgo bihidán lę́k'e. 5 Áídá'go Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'ąądí' ła'íí túńlíínií Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'ąądí' baa nánzą́ą́, 6 Áík'ehgo bi'ádaat'e' nchǫ'íí yaa nanádaagosni'dá', túńlíínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

7 Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíí yighą neheskaigo yiłtsąądá' gáyiłnii, Nohwíí, ch'osh bik'asda' golį́į́híí k'ehgo daałinołt'įłlíí, hadíń lá nohwádįhyú nohwiniigodilne' goz'aanií bits'ą́'nohkáh nohwiłnniid? 8 Da'anii nohwinchǫ'íí bits'ą́' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsį, nest'ą' nłt'éégo nádaant'įhíí k'ehgo nohwaa daide'aah. 9 Abraham bits'ą́'dí' daadihe'na'i doo ídiłdaadoh'nii da: Bik'ehgo'ihi'nań díí tséé nazniliínnee Abraham bits'ą́'dí' daadihezna'híí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwiłdishnii. 10 Ch'il nkedn'aagee ikk'idá' bé'nil'ąądgo ácha nnit'ąą: ch'il dawa doo nest'áń nłt'éehíí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kǫ' diltłi' yuyaa olkaadhi at'éé. 11 Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'įį gádnii, nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' ła' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishłeełíí ndi doo bik'eh sitį́į da: áń Holy Spirit hik'e kǫ' yee baptize ádaanohwił'įį doleeł. 12 Be'ikch'íhé dahyotįłł, tł'oh naghái ikch'íhi goz'ąągee nágosho doleeł; binest'ą'híí ikk'eyihiniił; áídá' bizhoolíí kǫ' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiłid.

13 Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túńlį́įzhį' nyáá, John baptize ábile'híí bighą. 14 Áídá' John doo hat'į́į dago gánníí, Shíígo née shaa ńyaa, shíí ni baptize áshíile'go dábik'ehdá'? 15 Jesus gábiłnii, Ch'ík'eh ndi nzhǫǫ k'adíí: nzhǫǫgo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dábik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. 16 Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'į' hanádzaa: áídí' yáá bich'į' iłts'ą́' ádzaago Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit hawú k'ehgo bich'į' nke'enihgo yiłtsaaníí dábiłgo biká' dahnezdaa: 17 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gánníígo yidezts'ąą, Díínko shiYe' shił nzhóni, áń baa shił gozhǫ́ǫ́.

4

1 Áídí' Jesus Holy Spirit nabiłaago da'igolį́íyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. 2 Dá doo iyáné dizdin behiskąą, áí ąął hiskąądá' shiná' silįį. 3 Na'íntaahíí baa nyáágo gábiłnii, Ni Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlį́į́yúgo, díí tsééhíí báń náodleeh, nnii. 4 Áídá' Jesus gábiłnii, Ágágolzeego k'e'eshchįį, Nnee doo dá báń zhą́ yee hinaa da doleeł, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hinaa doleeł. 5 Ch'iidn nant'án godiyihgo ízisgo kįh goznilyú Jesus yił o'áázhgo kįh biyi' da'ch'okąąhíí ts'ídago goz'aanií bilatahyú yił n'áázhgo, 6 Gánábiłdo'niid, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlį́į́yúgo gódah ch'í'ńłt'e': ágágolzeego k'e'eshchįį, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií nłt'éégo binádaadeh'į́į doleeł, ná daayiłdoniił: áídí', Doo tséé hitałgo hayaa ngeeh dahíí bighą anádaanołteeł doo. 7 Jesus bich'į' hananádziigo gábiłnii, Ágágolzeego k'ená'ishchįį, Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń doo nabíńtaah

da. 8 Áídí' dził dázhǫ́ yúdahi biká'yú yił hananát'aazhgo nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ła'íí bi'ízisgo ágoť eehíí bił ch'í'nah áyíílaago; 9 Gábiłnii, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa ánne'go shonkąąhyúgo. 10 Jesus gánábiłdo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágolzeego k'ená'ishchįį, Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń zhą́ honkąąh, da áń zhą́ bá na'izíid. 11 Áídí' ch'iidn nant'án bits'ą́'zhį' onádzaadá' Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaaznı̨'.

12 Áídí' Jesus John ha'áneztįįgo ya'ikonzįįdá' Gálileeyú óyáá; 13 Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníí bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíí biyi': 14 Esáias, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, gánniid n'íí begolne'go, 15 Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túńlį́į hanaayú túsikaaníí bich'į' Gálileeyú, doo Jews daanlįį dahíí bini'yú; 16 Godiłhiłyú naháztąą n'íí kǫ' bená'dindíingo daayiłtsą́ą; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztąą n'íí bich'į' idindlá́ád silįį.

17 Áídí' godezt'i'go, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahń nant'aahíí biká' nagowaa, niigo Jesus yałti' nkegonyaa.

18 Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaałdá', nnee iłk'isyú naki, Simon, da'áń Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew łóg behaidlehé nanestł'óli téh nádaayi'aa'go yiłtsą́ą: áí łóg hadaayihileehíí daanlįį. 19 Áík'ehgo gádaayiłnii, Shiké' dahdoh'aash; łóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohłáhgo ánohwishłe'. 20 Dagoshch'į' łóg behaidlehé nanestł'ólihíí da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lę́k'e. 21 Áídí' dahnádiidzaago iłk'isyú naki naayiłtsą́ą, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee biłgo tsina'eełíí yiyi' naháztąą, biłógbehaidlehé nanestł'ólihíí nádaiłkadgo; áík'ehgo yich'į' ánniid. 22 Dagoshch'į' bitaa tsina'eełíí yiyi' sidaadá' yits'ą́' dahn'aazh, Jesus biké'.

23 Áídí' Jesus, Gálileeyú dahoť éhé Jews ha'ánáłséh nagoznilyú iłch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'goni'íí yaa yałti'go, ła'íí nnee bitahyú iłtah at'éégo kah yaa nadaakaihíí hik'e daannıihíí náyihilziihgo anádaał. 24 Syria golzeeyú dáhoť éhé Jesus baa daach'inii: ákú iłtah at'éégo daannıihíí hik'e kah yaa nakaihíí, góyéégo bich'į' nadaagowaahíí, ch'iidn yisná ádaabiłsiníí, onádaatłishihíí, ła'íí daadi'ilihíí yił nadaaskaigo Jesus nłt'éégo ánádaayisdlaa lę́k'e. 25 Áík'ehgo nnee łą́ágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, ła'íí Jórdan túńlííníí hanaadí'hi biké' anáłseeł lę́k'e.

5

1 Jesus nnee biké' anáłseełíí yiłtsą́ągo dziłyú hayaa: áígee nezdaago bitsiłke'yu ałdó' baa hikai: 2 Yił ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánííigo: 3 Hadíí ídaagoch'iyolba'íí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daanlįį. 4 Chaał nadaakaihíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': bá nádaagodojǫǫł. 5 Bijíídí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': ni'gosdzáń dá goz'ąą nt'éégo bíyéé doleeł. 6 Nzhǫǫgo ágoť eehíí dázhǫ́ hádaaťįįhíí bighą shiná' hik'e dibá' daanliiníí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': áí náda'doldįįł. 7 Bił daagoch'oba'íí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': bíí ałdó' baa goch'oba' doleeł. 8 Bijíí biyi' daagozhóónníí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': áí Bik'ehgo'ihi'nań daidołtséét. 9 Ilch'į'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': áí Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé daabiłdi'nii doleeł. 10 Nzhǫǫgo ágoť eehíí ye'ádaaťeehíí bighą bich'į' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliniíí itah daanlįį. 11 Shíí shighą nnee yati' yee daanohwokáałyúgo, nohwiniidaagodnłsiyúgo, ła'íí łéda'iłchoogo yati' dénchǫ'éhíí yee nohwaa yádaałti'yúgo, nohwiyaa daagozhǫ́ǫ́ le'. 12 Nohwił daagozhǫ́ǫ́ le', dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': yaaká'dí'go ízisgo ágoť eehíí nohwaa hi'né' doleeł: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágát'éégo bich'į' nadaagoch'inłkaad ni'.

13 Nohwíí ni'gosdzáń bi'ishįįh daanohłįį: áídá' ishįįhíí doo nk'ǫ́ǫ́zh da silįįyúgo, nt'é bee nk'ǫ́ǫ́zh ánalne'? Doo nt'é bee nłt'éé da, daazhógo ch'élkáadgo biká' nach'ikai doo. 14 Nohwíí ni'gosdzáń biká' nnee bá'idindlá́ádíí daanohłįį. Dził biká'yú ízisgo kįh nagoznil dahgoz'ąąyúgo, doo hagotéégo nant'į' da. 15 Ła'íí ik'ah kǫ'íí ch'idnłtłah lę́k'eyúgo, doo táts'aa bił hayaa nch'i'áah da go'íį́, áídá' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhé biká' dahch'iłt'aah go'íį́; áík'ehgo hadíí kįh yune' naháztaaníí dawa yee daago'įį. 16 Nnee biná́ał nohwits'ą́' idindlá́ád le', áík'ehgo nłt'éégo ánádaaht'įįhíí daayo'įįgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń ízisgo at'ééhíí bee ch'í'nah ádaanołsį.

17 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchiiníí doo ánábiyishdįįhyú níyáá daashoh'nníí da: doo ánábiyishdįįhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. 18 Da'anii gánohwiłdishnii, Yáá hik'e ni'gosdzáń biłgo bech'ígonáhzhį' begoz'aaníí biyi'dí' ayą́hágo isdzohíí ła'íí dahts'idiłhiłíí doo daazhógo dá dahgoz'ąą nt'éégo da, ąął alzaazhį. 19 Hadíń díí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí ayą́hágo ágoť eehíí ndi doo yikísk'eh at'éé dahíí, ła'íí áík'ehgo nnee yił ch'ídaago'aahíí, áń yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliinií bitahyú dázhǫ́ doo íĺį́į dahíí bee hojíí doleeł: áídá' hadíń

díí begoz'aaníí yikísk'eh at'éehíí ła'íí yee iłch'ígó'aahíí, áń yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú ízisgo at'éehíí bee hojíí doleeł. 20 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Pharisees daanlíni bitisgo nłt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhą́ yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daahłeeh go'jíį́, nohwiłdishn̲ii.

21 Doo áníidá' díí k'ehgo nn̲ee bángot'ą́ągo daadesots'ąą ni', Doo iziłhéé da; hadíń izis- hįį́'íí góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: 22 Áídá' gádaanohwiłdishn̲ii, Hadíń bik'isn doo nt'é bighą dayú yik'enn̲iihíí góyéégo bágoz'áni at'éé: hadíń bik'isn, Ráca, yiłn̲iihíí baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadíń bik'isn, Doo gonyą́ą́ da, yiłn̲iihíí ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa bágoz'áni at'éé. 23 Áík'ehgo bech'okąąhíí bikáʼ dahnási'n̲iłíí goz'ąągee nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa nánné'yúgo, nik'isn bił dahgosíńʼąąhíí bínáln̲iihyúgo; 24 Da'áígee da'ch'okąąh goz'ąągee nt'éhéta nánné' n'íí siné'dá' nik'isn bich'į' nn̲áhgo iłk'ínágodołdǫǫh; áídí' t'ąązhį' nádńdáhgo áníita Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa nánné'. 25 Hadíń naa dahgoz'aaníí dagoshch'į' bił iłk'ínágodnłdǫǫh, yáná'iti'héyú bił hi'ashdá'; dahyúgohíí dánko aayánáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayánáltihíí aasitíni yaa niłtéehgo ha'aniłt'e'. 26 Da'an̲ii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá ąą́ł na'íńn̲ilgo zhą́, niłdishn̲ii.

27 Doo áníidá' ágádaach'in̲iigo ba'ikodaanohsį lá́ń shį, Doo nant'į' nahkai da, golzeego: 28 Áídá' shíí gádaanohwiłdishn̲ii, Nn̲ee isdzán dázhǫ́ hát'į́ígo dénchǫ'égo yineł'įįdíí iłk'idá' bijíí biyi' yuyaa nant'į' deyaa. 29 Nin̲áá dihe'nazhin̲éégohíí nchǫ'go ánát'įįł áníłsįyúgo ha'aahgo yó'ołn̲e': nits'í łahzhį' da'ádį́hyúgo doo nzhǫǫ da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhǫǫ da. 30 Nigan dihe'nazhin̲éégohíí nchǫ'go ánát'įįł áníłsįyúgo nadnłgeeshgo yó'ołt'e': nits'í łahzhį' da'ádį́hyúgo doo nzhǫǫ da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhǫǫ da. 31 Gánádaadi'n̲ii ni', Hadíń bi'aa yó'onáyíłt'e' hat'íníí, naltsoos yikáʼ iłk'ínáťaash: 32 Áídá' shíí gádaanohwiłdishn̲ii, Hadíń bi'aa doo nn̲ee ła' yił nant'į' na'aash dadá' yił iłk'ínáťaazhyúgo, nant'į' naghaago áile': hadíń isdzán yó'ołt'e' n'íí yił nn̲ááyúgo, áí nn̲eehíí yił nant'į' na'aash hileeh.

33 Doo áníidá' gádaach'in̲iigo ba'ikonaadaanohdzį lá́ń shį, Doo daazhógo nitł'a dahnádinln̲iih da le', áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee hagot'éégo ánn̲iihíí k'ehgo áńle': 34 Áídá' shíí gádaanohwiłdishn̲ii, Doo yaaká' bee nohwitł'a dahnádaadidołn̲iih da; áígee Bik'ehgo'ihi'n̲ań nant'aago dahsdaahíí bighą: 35 Ła'íí doo ni'gosdzáń bee nohwitł'a dahnádaadidołn̲iih da; áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí ízisgo kįh gozn̲ilíí nant'án ízisíí golínihi at'éehíí bighą. 36 Doo nitsits'in ndi bee nitł'a dahnádinln̲iih da, nitsizíl dała'á ndi doo łigaigo dagohíí diłhiłgo áóléh át'éé dahíí bighą. 37 Ha'oh, dagohíí, Dah, zhą́ daadohn̲ii, doo nohwitł'a dahnádaadidołn̲iih da ndi da'an̲iigo ádaadohn̲ii: ła'ihíí nchǫ'ihíí bits'ą́'dí'go at'éé.

38 Doo áníidá' gádaadi'n̲iigo ba'ikodaanohsį lá́ń shį, Nohwin̲áá hayi'ą́ą́yúgo bin̲áá hanádoh'aał, nohwiwoo hayi'ą́ą́yúgo biwoo hanádoh'aał: 39 Áídá' shíí gádaanohwiłdishn̲ii, Nn̲ee nchǫ'go nohwich'į' at'éehíí doo bich'į' t'ąązhį' ádaanoht'ee da: hadíń nitł'aah yonłts'įyúgo, łahzhin̲éé bich'į' nnanínt'aah. 40 Dahadíń ni'íí bighą naa yá'iti'dá' nahayiiłtsózyúgo, ni'íícho ałdó' doo baa ńchį' da. 41 Dała'á dahgostǫ'yú nińdeyoodyúgo, nakidn dahgostǫ'yú bił n'áash. 42 Hadíń dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadíń dant'éhéta bá ch'íńné'yúgo doo bich'į' t'ąązhį' hóńtą' da.

43 Doo áníidá' gánádaadi'n̲iigo ba'ikonaadaanohdzį lá́ń shį, Nit'ahdí' gólíínií zhą́ nił nzhǫǫdá' nik'enn̲iihíí bik'enn̲íih le'. 44 Áídá' shíí gádaanohwiłdishn̲ii, Nohwik'enn̲iihíí nohwił daanzhǫǫ le', yati' yee daanohwokáałíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł daahoh'n̲íí le', hadíí bił daanołchǫ'íí nłt'éégo bich'į' ádaanoht'ee le', nchǫ'go nohwich'į' ádaat'eehíí ła'íí nohwinidaagodnłsinií bá da'ohkąąh le'; 45 Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń bizhaazhé daanohłįį: áń nchǫ'íí hik'e nzhǫǫhíí dáłeł'eego biká'zhį' ya'áí hanadáhgo áyílsį, nłt'éégo at'éehíí hik'e doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí dáłeł'eego biká' nagołtįįhgo áyílsį. 46 Hadíí bił daanohshoonií zhą́ nohwił daanzhǫǫyúgo, nt'é bighą nohwich'į' nahi'n̲íił? Tax bich'į' nadaahi'n̲iiłíí ndi hadíí yił daanzhoonií bił daanzhǫǫ ya'? 47 Nohwik'isyú zhą́ bilák'e nádaadołn̲ihyúgo, ła'ihíí hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'į' nadaahi'n̲iiłíí ałdó' da'ágát'éé ya'? 48 Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń dázhǫ́ nłt'éégo at'éé, nohwíí ałdó' ágádaanoht'ee le'.

6

1 Doo dá nn̲ee binadzahgee zhą́ nn̲ee bich'į' nłt'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwiniłįįhíí bighą: ágádaaht'įįyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń bits'ą́'dí' doo nt'é nohwich'į' naho'n̲ííł át'éé da. 2 Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lę́k'eyúgo, doo nádįh higaałíí bésh dilwoshé yee an̲iigo da, daanzhǫǫ ádaadil'iinií Jews ha'ánáłséh nagozn̲il yun̲e'

ła’íí intínyú nǫ̨ee bada’oɬííhíí bighą ágádaat’įį̨híí k’ehgo doo áńt’įį̨ da. Da’aǫ̨ii gánohwiɬdishǫ̨ii, Iɬk’idá’ áí bich’į̨’ nahasǫ̨ili at’éé. 3 Áídá’ tédaat’iyéhíí dant’éhéta baa nné’yúgo nigan dihe’nazhiǫ́éé ánát’įį̨ɬíí ne’eshganzhiǫ́éehíí doo yígóɬsį̨ da le’. 4 Dánant’į̨’ego baa nné’: áík’ehgo dánant’į̨’ego ánáda’ch’ol’įį̨ɬ ndi yo’iiníí, niTaa, da’áń nǫ̨ee binadzahgee nich’į̨’ nado’oǫ̨iɬi at’éé.

5 Onqąąhgee doo daanzhǫǫ ádaadil’įį̨híí k’ehgo áńt’éégo da: áí ha’ánázéh yuǫ̨e’ ła’íí iɬk’ída’itingee nazįį̨go da’okąąhgo biɬ daagozhǫ́ǫ́, nǫ̨ee daabineł’íį́go. Da’aǫ̨ii gádaanohwiɬdishǫ̨ii, Iɬk’idá’ áí bich’į̨’ nahasǫ̨ili at’éé. 6 Áídá’ ni, onkąąhyúgo, ntéé́h yuǫ̨e’ ha’ánǫ́náhgo, ídiɬ da’dénţíįhdá’ niTaa nagont’į̨’yú honkąąh; áń dánant’į̨’ego ánáda’ch’ol’įį̨ɬ ndi yo’iiníí, niTaa, da’áń nǫ̨ee binadzahgee nich’į̨’ nado’oǫ̨iɬi at’éé. 7 Da’ohkąąhgee be’ádaadohǫ̨iihíí doo dayúweh doo nt’é bighąyú be’ádaadohǫ̨ii da, doo Jews daanlį̨ dahíí ádaat’eehíí k’ehgo: áí łą́ągo yádaasiilti’yúgo zhą́ Bik’ehgo’ihi’ǫ̨ań nohwidits’ag, daanzį. 8 Doo áík’ehgo ádaanoht’ee da: nohwiTaa hant’é bídaanohdį̨į̨híí yígóɬsį̨, t’ah doo hwahá bíhóhkeed da. 9 Díí k’ehgo nkó da’ohkąąh: NohwiTaa yaaká’yú dahsíndaahíí, Nizhi’íí dilzįhgo bígózi̥h le’. 10 Nant’án ńłíįhíí begodowáh. Hagot’éégo ánǫ̨iiyú yaaká’yú benagowaahíí k’ehgo ni’gosdzáń biká’yú ałdó’ begodolǫ́íɬ. 11 Díí jį̨į̨ daahiidąą doleeɬíí nohwá ágonɬsį̨. 12 Hadíí nchǫ’go nohwich’į̨’ ádaaszaahíí bighą baa nágodent’ąąhíí k’ehgo néé ałdó’ nchǫ’go ádaasiidzaahíí bighą nohwaa nádaagodin’áah. 13 Nanohwída’dintaah yuǫ̨e’ onohwoǫ́íɬ hela’, áídá’ nchǫ’go at’éehíí bits’ą́’zhį̨’ hanánohwihi’ǫ́íɬ: Dahazhį̨’ dawa bá nant’áá, ła’íí ninawodíí itisyú át’éhi, ła’íí ízisgo áńt’éhi dahazhį̨’ bee síńzį̨ doleeɬ. Doleeɬgo at’éé. 14 Nǫ̨ee binchǫ’híí bighą baa nádaagodeso’ąąyúgo, nohwiTaa yaaká’yú dahsdaahń ałdó’ nohwaa nágode’aahi at’éé: 15 Áídá’ nǫ̨ee binchǫ’híí bighą doo baa nádaagodeso’ąą dayúgo, nohwiTaa ałdó’ doo nohwaa nágode’aahi at’éé da.

16 Dáshiǫ́ná’ da’ohkąąh lę́k’eyúgo, daanzhǫǫ ádaadil’íni doo k’ehgo adaanoht’ee da: áí dáshiǫ́ná’ da’okąąhgee ídaadaagoch’iyolba’go binii hago áńdaayol’įį̨ɬ, nǫ̨ee dáshiǫ́ná’ oshkąąhíí yídaagoɬsį̨ le’, daanzigo. Da’aǫ̨ii gádaanohwiɬdishǫ̨ii, Iɬk’idá’ áí bich’į̨’ nahasǫ̨ili at’éé. 17 Áídá’ ni dáshiǫ́ná’ onkąąh lę́k’eyúgo, nitsizíl nnɬtłag, ninii táńgis; 18 Áí bee nǫ̨ee dáshiǫ́ná’ onkąąhíí doo yídaagoɬsį̨ da, niTaahíí zhą́ na’gont’į̨’ ndi yígóɬsį̨: áík’ehgo dánant’į̨’ego ánáda’ch’ol’įį̨ɬ ndi yo’iiníí, niTaa, da’áń nǫ̨ee binadzahgee nich’į̨’ nado’oǫ̨iɬi at’éé.

19 Ni’gosdzáń biká’ dawahá nohwiɬ da’ilíínií doo nadaanohǫ̨íí da, dánko góɬchoozhi nohwits’ą́’ da’iyąą, beshihii nohwits’ą́’ dichíh, ła’íí da’in’į̨įhíí nohwee dain’į̨įh: 20 Áídá’ yaaká’yú zhą́ nada’nohǫ́íí, akúyúgo zhą́ góɬchoozhi doo nohwits’ą́’ da’iyąą da, béshihíí doo nohwits’ą́’ dichíh da, ła’íí da’in’į̨įhíí doo nohwee daino’į̨įh at’éé da: 21 Dahayú nohwiɬ ilíni siǫ̨ilyú, áí zhą́ baa natsídaahkees doo. 22 Koǫ́áá’íí kots’í bikǫ’i at’éé: áík’ehgo koǫ́áá nɬt’éényúgo kots’í dahot’éhé bikǫ golíni at’éé. 23 Áídá’ koǫ́áá doo nɬt’éé dayúgohíí, kots’íhíí dahot’éhé diłhiłi at’éé. Koyi’ ná’dindíín n’íí kots’ą́’ diłhiɬ silį̨įyúgo, áí dázhǫ́ diłhiłi at’éé.

24 Doo hadíń binant’a’ naki da, dała’á biɬ nchǫ’dá’ ła’ihíí biɬ nzhǫǫ doleeɬi at’éehíí bighą; dagohíí dała’á yotą’dá’ ła’ihíí yich’ołaa doleeɬi at’éé. Bik’ehgo’ihi’ǫ̨ań hik’e hágółdzilíí dáła’ doo hagot’éégo bá na’ch’iziidi at’éé da. 25 Áí bighą gádaanohwiɬdishǫ̨ii, Nohwi’ihi’ǫ̨a’íí doo baa nohwiɬ daagoyéé da le’, hant’éshą’ hishąą doleeɬ, daanohsį̨go; dagohíí nohwits’í doo baa nohwiɬ daagoyéé da le’, hant’éshą’ ágoshdle’, daanohsį̨go. Ya’ idáńhíí ihi’ǫ̨aahíí bitisgo ilį̨į gá, ya’ diyágé kots’íhíí bitisgo ilį̨į gá? 26 Dlǫ́’ yúdahyú nada’iǫ̨iihíí baa natsídaahkees: doo k’eda’dilee da, doo náda’igeesh da, doo hayú binon’iɬk’edaayihiǫ̨iiłíí bá gową goz’ąą da; da’ágát’éé ndi nohwiTaa yaaká’yú dahsdaahń bá da’diiné’. Ya’ nohwíí áí bitisgo da’inohłį̨į gá? 27 Nohwitahyú hadíń daahoɬǫ̨eezíí yaa natsékeesíí zhą́ bee ayą́hágo ndi ts’ídag ńdiłséhgo ádidle’ gá? 28 Hant’é bighą diyágé baa nohwiɬ daagoyéé? Tł’oh dénzhónéhíí baa natsídaahkees; doo nada’iziid da, doo da’itł’ool da ndi nɬt’éégo daanoɬseeɬ: 29 Da’ágát’éé ndi Sólomon ízisgo at’éé lę́k’e ndi doo díí tł’oh dénzhóné k’ehgo ík’e’isdlaa da, nohwiɬdishǫ̨ii. 30 Tł’oh díí jį̨į noɬseełíí, áídí’ iskąą daadidlidíí ndi Bik’ehgo’ihi’ǫ̨ań nɬt’éégo bik’e’isɬaadá’ danilt’eego ya’ áí tł’ohíí bitisgo Bik’ehgo’ihi’ǫ̨ań nohwik’e’isɬaa gá, nohwíí nohwi’odlą’ ádaayą́háhi? 31 Áík’ehgo, Hant’é da’iidąą shį̨híí? dagohíí, Hant’é da’iidlą́ą shį̨híí? dagohíí, Hant’é ádaagohiidle’ shį̨híí? doo daadohǫ̨iigo baa nohwiɬ daagoyéé da le’. 32 (Doo Jews daanlį̨ dahíí áí zhą́ itisgo hádaat’į́į:) áídá’ áí dawa bídį̨h daanohłį̨įhíí nohwiTaa yaaká’yú dahsdaahń yígóɬsį̨. 33 Bik’ehgo’ihi’ǫ̨ań bilaɬł’áhgee begoz’aanií hik’e bits’ą́’dí’ nzhǫǫgo ágot’eehíí ntsé biká hádaaht’į̨; áík’ehgo díí dawahá ałdó’ nohwíyéé doleeɬ. 34 Áík’ehgo yiskąągo hago ágot’eehíí doo baa nohwiɬ daagoyéé da le’: áí dabíí na’ídintł’og ndi at’éé. Dała’á jį̨į nagontł’ogíí da’ái zhą́ dábik’eh.

7

1 Doo hadíń baa nádaaht’į̨ da le’, áík’ehgo nohwíí ałdó’ doo nohwaa nádaach’it’į̨ da doleeɬ.

2 Aanádaaht'įįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwaa nádaach'it'įį doleeł; dáhołąągo kaa daasohné' láń shį n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. 3 Hant'é bighą nik'isn biṇáá yuṇe' tsį ałts'íśę́ę sitaanií hí'įį́, áídá' nihíí niṇáá yuṇe' tsį nchaahi sitaanií doo hí'įį́ da? 4 Ni niṇáá yuṇe' tsį nchaahi sitąądá', hagot'éégo nik'isn gáłnṇii, Shik'isn, ai tsį ałts'íśę́ę niṇáá yuṇe' sitaanií ná haoshtįįh? 5 Ni, nzhǫǫ ídńt'íni, ntsé niṇáá yuṇe' tsį nchaahi sitaanií hatįįh; áik'ehgo nłt'éégo go'įį́ nleehgo ánílta nik'isn biṇáá yuṇe' tsį ałts'íśę́ę sitaanií bá hatįįh.

6 Nt'é dilzinií doo gósé baa daahohṇiił da, ła'íí nohwiyo' nłt'éhihíí doo góchi bich'į' odaahołkaad da, ágádaaht'įįyúgo dánko yiká' nakai doleeł, áídí' nohwich'į' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

7 Ídaadohkeed, áik'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'įį́, áik'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítįh ńdaanołts'į, áik'ehgo nohwá ch'í'ítįįhi at'éé: 8 Hadíń ídókeedíí baa hi'né'hi at'éé; hadíń hádéz'iiníí hant'é hádéz'įį shįhíí náidiné'hi at'éé; hadíń dáádítįh ńdaałts'įhíí bá ch'í'ítįįhi at'éé. 9 Nohwitahyú ła' nṇee biye' golíni, biye' báń bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? 10 Dagohíí łóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yiłteeh gá? 11 Daanołchǫ' ndi nohwichąghášhé nt'é nłt'éhi baa hi'né'íí bídaagonołsįyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń hadíń dant'éhéta nłt'éhihíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. 12 Áík'ehgo nṇee hagot'éégo nohwich'į' ádaat'eego hádaaht'įįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' bich'į' ágádaanoht'ee: ái Bik'ehgo'ihi'ṇań yegos'aanií hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'iłch'ídaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

13 Ágołts'ósę́go ch'ígót'i'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'i'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'ąąyú intín, łą́ą́go ákóṇe' ha'ánáłséh. 14 Ágołts'ósę́go ch'ígót'i'ihíí, ágołts'ósę́go intínhíí, áí zhą́ ihi'ṇaa bich'į' intín, da'akwííyé zhą́ ákú ch'ekáh, doo łą́ą́go da.

15 Bik'ehgo'ihi'ṇań binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsąą, áí dibełį́į́ bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaahíí ma'cho dázhǫ́ shiṇá' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. 16 Dá binest'ą'híí bee bídaagonołsį doleeł. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihiṇiił née, née figs kǫ'dahosh baa ndaach'ihiṇiił née? 17 Ch'il nłt'éhihíí nest'áń nłt'éehíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchǫ'éhíí nest'ą́ń dénchǫ'éhíí bah dahnándahi at'éé. 18 Ch'il nłt'éhihíí doo nest'áń dénchǫ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, ła'íí ch'il dénchǫ'éhíí doo hagot'éégo nest'án nłt'éhihíí bah dahnándahi at'éé da. 19 Ch'il dawa doo nest'áń nłt'éehíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kǫ' diltłi' yuyaa olkaadhi at'éé. 20 Áik'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonołsį doleeł.

21 SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashiłṇiihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadíń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń aṇiihíí yikísk'eh at'éehíí zhą́ itah daaleeh. 22 Áí bijįį nṇee łą́ą́go gádaashiłṇii doleeł, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihi'ṇań nohwinkááyú yałti' da láń? Ya' doo nich'į' ádaan'ṇiigo ch'iidn hadaaniidzood da láń? Ya' doo nizhi' biláhyú ízisgo ánágot'įįłíí be'ádaant'ee da láń? 23 Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhį' nohkáh, nchǫ'go ádaaht'íni, biłdidishṇiił.

24 Dahadíń shíyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'éehíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nṇee goyáni tséé yiká' bigową́ ágodlaa: 25 Łą́ą́go nanágołtįį, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigową bich'į' nádiyoł; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąąhíí bighą. 26 Áídá' dahadíń shíyésts'ąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nṇee doo goyánihi sáí biká' bigową́ ágodlaa: 27 Łą́ą́go nanágołtįį, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigową bich'į' deyolgo nangóngo': gową́ nabígoztł'įįh silįį. 28 Jesus áí ąął yaa nagosṇi'dá' iłch'ígon'ą́ą́híí bighą nṇee bił díyadaagot'ee lę́k'e: 29 Yebik'ehíí k'ehgo yił ch'ígó'aahíí bighą, doo nṇee begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

1 Dził biká'dí' nkenádiidzaadá' łą́ą́go biké' anázeeł lę́k'e. 2 Nt'éégo ła' nṇee łóód doo ínádįh dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhį' hayaa adzaago gábiłṇii, SheBik'ehń, náshíńlziihíí bik'e síńtįįgo nígonsį, háńt'įįyúgo náshíńlziih. 3 Áík'ehgo Jesus yich'į' dahdidilṇiidí' yiká' ndelṇiihgo, Hasht'įį́; nándziih, yiłnii. Áí dábiłgo łóód n'íí ínásdįįd lę́k'e. 4 Áídí' Jesus gábiłṇii, Hadíń dánko bił nagolní' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'į' ch'í'ṇah ádndle'go, nt'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'ṇań baa nné', Moses ngon'ą́ą lę́k'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí nṇee yídaagołsį doleeł.

5 Jesus Capernaum golzeeyú ńyáádá', áígee silááda dała'á gonenadín binant'a'íí nábokąąhgo baa nyáágo, 6 Gábiłṇii, ShiNant'a', shána'iziidíí di'il silínihi yaat'éégo bił na'diṇi'go gowąyú sitįį. 7 Jesus gábiłṇii, Ákú dishá hgo naszíih. 8 Silááda nant'án gábiłṇii, ShiNant'a', shigową yuṇe' ha'ánṇáhgo ndi doo bik'eh sitį́ da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadzíih ndi at'éé. 9 Shíí ałdó' shinant'a' golį́, shihíí silááda bá nansht'aa: dała'á, Dah nnáh, biłdishṇiiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', biłdishṇiiyúgo shaa higháh; ła'íí shána'iziidi, Díí

áńle', biłdishn̄iiyúgo ái áíle'. 10 Jesus ái yidezts'ąądá' débiłdíyagodzaago nn̄ee biké' náłseełíí gáyiłn̄ii, Da'an̄ii gádaanohwiłdishn̄ii, Israel hat'i'íí bitahyú ndi doo hadíń díí k'ehgo bi'odlą' golíni baa nsháh da. 11 Ła'íí gánádish'n̄ii, Łą́ą́go ya'ái hanadáhdí' ła'íí ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'íí Jacob yił dahnáhaztąą doleeł, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliinií bitah: 12 Áídá' nn̄ee, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanlį̄į le'at'éé n'íí, chagołheeł yun̄e' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo łídaach'idiłk'ash doleeł. 13 Jesus silááda binant'a'íí gáyiłn̄ii, Nádńdáh; hagot'éégo osínd̨łą́dií da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'į' nadziih.

14 Áídí' Jesus Peter bigową yun̄e' ha'ayáádá' Peter bi'aahíí bimaa nezgaigo sitį̄įgo yiłtsą́ą. 15 Bigan yedeln̄iih, áík'ehgo nezgai n'íí bits'ą́' gonyáá: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

16 Áídí' o'i'ą́ázhį' godeyaago ł́ą́ągo ch'iidn isná ádaabiłsiníí bich'į'yú yił neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íí zhą́ bee ch'iidn hainiheyood, ła'íí daann̄iihíí dawa nádaayilziih: 17 Esáias, Bik'ehgo'ihi'n̄án binkááyú na'iziidi, gánn̄iid n'íí begoln̄e'go, Néé doo daanldzil dahíí, ła'íí nohwikah n'íí dawa dabízhą́ ídá'áyiidlaa.

18 Jesus bin̄aayú nn̄ee łáni íła'at'éehíí yiłtsą́ądá', Hanaazhį' nohwił nada'do'eeł, nn̄iid. 19 Áígee begoz'aaníí ye'ik'e'iłchíhi baa nyáágo gábiłn̄ii, Iłch'ígó'aahíí, dahayú anadááłyú niké' anáshdaał doo. 20 Jesus gábiłn̄ii, Ma' ndi bi'i'áń daagolį́į, dlǫ́' yúdahyú nada'in̄iihíí ndi bit'oh daagolį́į; áídá' shíí nn̄ee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteehi at'éé da. 21 Ła' bitsiłke'yuhíí gábiłn̄ii, ShiNant'a', halą́ą shitaa ntsé łehishteehyú dósha'. 22 Jesus gábiłn̄ii, Shiké' hín̄áá́ł; áídá' nanezna'íí dabíí łedaałii'n̄iił le'.

23 Áídí' tsina'eełíí yehiyaadá' bitsiłke'yu ałdó' ehikai. 24 Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eełíí tú nádidáhíí beh nádilk'ooł: áídá' Jesus-híí iłhosh lę́k'e. 25 Áík'ehgo bitsiłke'yu bich'į' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaan̄ii, NohweBik'ehń, hasdánohwin̄íí́ł: dak'azhą́ téłtł'áh nohwił ogo'eeł. 26 Áík'ehgo gádaayiłn̄ii, Hant'é lą́ bighą́ ńdaałdzid, ntsólą́ą'at'éégo nohwi'odlą' doo hwoi da? n̄ii. Áídá' nádiidzaago nyolhíí túhíí biłgo yich'į' hadziigo nkenágoheltǫ'. 27 Áík'ehgo nn̄ee bił díyadaagot'éégo gádaan̄ii, Nn̄ee lą́ą daat'éhi díí, nyolhíí ła'íí túhíí ndi da'áyiłn̄iiyú ádaat'į̄į!

28 Hanaayú Gérgesenes daagolį́íyú bił nada'diz'eeldá' nn̄ee łena'n̄iłíí goz'ą́ądí' nn̄ee naki, ch'iidn isná ádaabiłsinihíí, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíí bighą doo hadíń ałhánégo bit'ah ch'eghához da. 29 Yat'éégo gádaan̄ii, Hago lą́ą́ ánohwile'go áńt'į́į, Jesus, Bik'ehgo'ihi'n̄ań biYe' ńlíni? Nohwiniigodiln̄e'íí doo hwahá biká' ngon̄áh dadá' nohwiniigodnle' née? 30 Áígee da'an̄ahyú góchi da'iyą́ągo nanałse'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okąą́hgo gádaabiłn̄ii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanłsé'íí beh nohwinyóód. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yiłnn̄iid. Hakį́dá' góchi nanałsé'íí yeh hikį́į: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkį̄įgo túsikáni yeh hikį́į, áík'ehgo tú yił daadesdzii. 33 Áídí' góchi yin̄ádaadéz'į̄į n'íí nádnkį̄įgo kįh gozn̄ilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiłsį n'íí hago ádaabi'deszaahíí dawa yaa nadaagosn̄i'. 34 Áídí' kįh gozn̄ilgee daagolíínií dawa Jesus yich'į' ch'ínáłsą́ą́: áík'ehgo daayiłtsą́ądá' náyokąą́hgo gádaayiłn̄ii, Nohwini'dí' ch'íńn̄áh.

9

1 Áídí' Jesus tsina'eełíí yeh hiyaago hanaayú dabíí gólį́íyú bił oná'í'éél. 2 Nt'éégo ła' nn̄ee di'ili baa daach'iskąą́: Jesus daabi'odlą' yígołsį̄įdá' nn̄ee di'ilihíí gáyiłn̄ii, Shiye', nił gozhǫ́ǫ́ le'; ninchǫ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah. 3 Áídá' begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła' dábiyi'yú, Díí nn̄ee Bik'ehgo'ihi'n̄ań ádil'į̄įgo án̄ii, daanzį. 4 Natsídaakeesíí Jesus yígółsį̄go gádaabiłn̄ii, Nt'é bighą nohwijíí biyi' yuyaa nchǫ'go natsídaahkees? 5 Hadíihíí doo nyeego ách'in̄iih da, Ninchǫ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah; dagohíí, Nádndáhgo dahnn̄áh? 6 Ni'gosdzáń biká' nn̄ee binchǫ'híí bighą baa nágodet'aahíí shíí, nn̄ee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonołsį doleełhíí bighą, (nn̄ee di'ili sitiinií gáyiłn̄iid,) Nádndáhgo biká' síntiinií dahnádnné'go gowąyú nádńdáh. 7 Áík'ehgo nádiidzaago gowąyú onádzaa. 8 Nn̄ee ł́ą́ągo íła'adzaahíí díí daayo'į̄įdá' bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihi'n̄ań ya'ihédaanzį, nn̄ee díí k'ehgo á'il'į̄įgo yaa goden'ąąhíí bighą.

9 Jesus áídí' higaałgo nn̄ee Matthew holzéhi tax nanáhi'n̄iłígee sidaago yiłtsą́ądá', Shiké' dahnn̄áh, yiłn̄ii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

10 Jesus iyą́ągo nezdaago, tax bich'į' nadaahi'n̄iłííhik'e nn̄ee doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí ł́ą́ągo hikaigo Jesus hik'e bitsiłke'yu yił da'iyą́ągo dahdinezbį́h. 11 Pharisees daanlíni daabo'į̄įdá' Jesus bitsiłke'yu gádaayiłn̄ii, Nt'é bighą nohwiłch'ígó'aahíí tax bich'į' nadaahi'n̄iłíí hik'e nn̄ee doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí yił da'iyą́ą? 12 Jesus áí yidezts'ąądá' gádaabiłn̄ii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daann̄iihíí zhą́. 13 Hant'é n̄iigo ágodi'n̄iihíí bídaagonoł'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okąą́híí bitisgo

nnee łaadaach'oba'íí hásht'į́į́, n̲iigo: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahn̲e', biłdishn̲iiyú níyáá, áídá' doo nn̲ee dábik'ehyú ádaat'eehíí ágáłdishn̲iiyú níyáá da.

14 John bitsiłke'yu Jesus yaa hikaigo gádaan̲ii, Nt'é bighą néé hik'e Pharisees daanlíni łahgee dáshin̲á' da'ohiikąąh, áídá' ni nitsiłke'yu doo dáshin̲á' da'okąąh da? 15 Jesus gádaabiłn̲ii, Ya' ni'i'n̲éhgee nn̲ee íła'ádaat'eehíí nn̲ee niin̲éhíí yił nakaiyúgo doo bił daagozhǫ́ǫ da née? Dahagee nn̲ee niin̲éhíí bits'ą' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshin̲á' da'okąąh doleeł. 16 Ko'íí dénchǫ'éhíí doo nak'ą' ánídéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíí iłhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. 17 Ła'íí wine ánídi alzaahíí ikágé wine benałtinídi dénchǫ'éhíí doo biyi' tádaach'in̲ił da: ágách'idzaayúgo wine benałtinídi kots'ą' daidiłdoh, áík'ehgo winehíí ąął ha'ijooł, ła'íí wine bee nałtį n'íí da'ílíí hileeh: áídá' wine ánídi alzaahíí wine benałtinídi ánídéhíí zhą́ biyi' tádaach'in̲ił, áík'ehgo da'íła nłt'éé.

18 Jesus t'ah bich'į' yałti' nt'éégo nant'án ła' baa nyáágo biyahzhį' hayaa adzaago gábiłnn̲iid, Shitsi' ánídi daztsąą: ndi yushdé', biká' ndenln̲íhgo nnaahó'n̲aa. 19 Áík'ehgo Jesus nn̲eehíí yiké' dahiyaago bitsiłke'yu ałdó' biké' dahiskai.

20 Nt'éégo isdzán dił bighánłį́į́go nakits'ádah bił łegodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bi'íí bidá'yú yedeln̲iih: 21 Ídił yałti'go gán̲íí, Bi'íí zhą́ ndi bedenshn̲iihyúgo nłt'éé náshdleeh. 22 Jesus łédiidzaago biłtsąą, áík'ehgo gábiłn̲ii, Shilah, nił gozhǫ́ǫ le'; ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'į' nłt'éé násdlį́į́. 23 Áídí' Jesus nant'án bigową yun̲e' ha'ayáágo, tsįsól yeda'do'aałíí hik'e nn̲ee daagodnch'aadíí yiłtsąągo, 24 Ch'ínohkáh, yiłnn̲iid: na'ilíhn doo daztsąą da, daazhógo iłhoshgo at'éé. Áí bighą baa daach'odloh lę́k'e. 25 Nn̲ee íła'adzaahíí dawa ch'ínáńłsą́ądá' Jesus ha'ayáágo na'ilíhnníí bigan yiłtsoodá' nádiidzaa. 26 Áík'ehgo ái bin̲aayú dahot'éhé ágodzaahíí baa ch'in̲ii lę́k'e.

27 Áídí' Jesus dayúweh higaałgo nn̲ee naki bin̲áá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adį́į́d daadilwoshgo gádaan̲ii, David biye' ńlíni, nohwaa ch'onbáah. 28 Kįh yun̲e' ha'ayáágo nn̲ee bin̲áá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayiłn̲ii, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odlą' golį́į́ née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabiłn̲ii. 29 Áík'ehgo bin̲áá ádaagodiníí bin̲áá yiká' ndeln̲iigo, Hago nohwi'odlą' nel'aaníí dábik'ehgo nohwá begoln̲e', biłnn̲iid. 30 Áík'ehgo bin̲áá nádaagosdlį́į́go, Hadíń yígonołsį́į́h hela', Jesus nłdzilgo baa daasn̲i'. 31 Da'ágát'éé ndi o'ázhyú dahot'éhé yaa nadaagosn̲i'.

32 Áídí' dahnádikáh ńt'éégo nn̲ee doo yałti' dahi, ch'iidn isná ábiłsini, Jesus baa bił ch'ikai. 33 Áík'ehgo nn̲eehíí biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nn̲ee doo yałti' da n'íí hadzii: áík'ehgo nn̲ee íła'adzaahíí bił díyadaagot'eego gádaan̲ii, Israel hat'i'íí bitahyú doo hak'i díí k'ehgo ágot'eehíí daahiltséhi da. 34 Áídá' Pharisees daanlíni, Ch'iidn nant'án binawodíí bee ch'iidn hainihiyood, daan̲ii. 35 Áídí' Jesus kįh nagozn̲ilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánáłséh nagozn̲ilyú iłch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa na'gon̲i'íí nłt'éhi yaa yałti'go, ła'íí nn̲ee bitahyú iłtah at'éégo daann̲iihíí hik'e kah yaa nakaihíí dawa náyihilziihgo naghaa.

36 Jesus nn̲ee łáni yo'i̲i̲go, dibeł́į́ nadaabinyoodíí da'ádi̲hgo nakai łehíí k'ehgo doo daanłdzil dago iłtanáhosąąhíí bighą dázhǫ́ yaa ch'oba' lę́k'e. 37 Áídí' bitsiłke'yu gádaayiłn̲ii, Nest'áń dázhǫ́ łą́ągo nest'ąądá' nada'iziidíí doo łą́ą́ dahíí bighą doo hwoi da; 38 Áík'ehgo nest'ą' yeBik'ehń bich'į' da'ohkąąhgo gádaabiłdohn̲iih, Nada'iziidíí ninest'ą' nádaayihigeshyú daadnł'áá.

10

1 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí yushdé' daayiłnn̲iidá' spirits daanchǫ'i hadainihiyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'ąą, iłtah at'éégo daann̲iihíí hik'e kah iłtah at'éé híí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo ałdó' yaa daagodez'ąą. 2 Nakits'ádah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíí Simon, da'áń Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; 3 Philip hik'e Barthólomew; Thomas ła'íí Matthew, tax bich'į' nahi'n̲íłi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'áń Tháddeus holzéhi; 4 Simon, Cánaanite nlíni, ła'íí Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aałíí. 5 Díí nakits'ádahíí Jesus odaahił'aago gádaayiłn̲ii, Doo Jews daanlį̲ dahíí bitahyú dohkáh hela', ła'íí Samáriayú kįh nagozn̲ilyú dohkáh hela': 6 Israel hat'i'íí bitahyú, dibeł́į́ ch'a'onehezdeehíí k'ehgo zhą́ bich'į' dohkáh. 7 Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahń nant'aahíí biká' nagowaa, daadohn̲iigo baa yádaałti'. 8 Daann̲iihíí nádaahołziih, nn̲ee łóód doo ínádi̲h dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíí nłt'éégo ánádaahdle', nanezna'íí nádaabihoł'n̲aah, ch'iidn nn̲ee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahn̲iih. 9 Nohwibestso bizis biyi' yuyaa óodo, béshłigai, dagohíí zhaali łitsogé odaahníił hela'; 10 Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohíí nohwi'íícho naki, ik'e'an nohwikee, ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaadohn̲iił hela': nn̲ee na'iziidíí bá di'né'go

goz'ąą. 11 Dahadíí kįh nagozn̨il dagohíí gotahyú dohkáhyúgo, hadíń nłt'éégo at'éehíí biká na'ídaadołkidgo, łahyú naadohkáhzhį' bił nahísóotąą le'. 12 Gową yun̨e' ha'ahkaigee, Ilch'į'gont'éehíí díí gową yun̨e' be'ágót'ee le', daadohn̨ii. 13 Áígee daagolíínií nłt'éégo ádaat'eeyúgo nohwił ilch'į'gont'éehíí yił daanlį̨ doo: doo nłt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwił ilch'į'gont'éehíí dánohwíí nohwił nádodleeł. 14 Dahadíń doo hádaanohwit'į̨ dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'ąą dayúgo, áí gową dagohíí kįh gozn̨ilíí bits'ą' dahnádohkáhgo, nohwikee bąą łeezhíí baa daałhaał. 15 Da'an̨ii gádaanohwiłdishn̨ii, Bik'ehgo'ihi'n̨ań nn̨ee yándaago'aahíí bijį̨ Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolį́ n'íí biniidaagodiln̨e'íí bitisgo áí kįh gozn̨ilgee daagolíínií biniigodoln̨iił.

16 Ma' bitahyú dibeł́į́ k'ehgo daanohwideł'a': áí bighą ch'osh goyą́ą́híí k'ehgo daagonohsąą, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'ąązhį' nádaadołghash da. 17 Nn̨ee baa daagonohsąą: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł, ła'íí Jews íła'ánáť'į̨h nagozn̨il yun̨e' hanohwínáda'iltsas doleeł; 18 Ła'íí nant'ánchań hik'e ízisgo nant'ánhíí biyahzhį' nnádaanohwich'iłteeh doleeł, shíí shighą, áí hik'e doo Jews daanlį̨ dahíí ałdó' bin̨ą́ał shá nadaagołn̨i' doleeł. 19 Nohwaa yá'iti'yú nohwił ch'ideskaiyúgo, hagot'éégoshą' hasdzii, hant'éshą' dishn̨ii, doo daanohsį da: hant'é daadohn̨iihíí da'áí bik'ehenkéézgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. 20 Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'ą'dí'go Spirit- híí nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. 21 Nn̨ee ła' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, ła'íí nn̨ee ła' bizhaazhé ágáyidoliił: chąghášhé bą́ą́ hik'e bitaa yich'į' nanádaagonłkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. 22 Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíí bighą nn̨ee dawa bił daanohchǫ' doleeł: áídá' dahadíń dángont'í'zhį' dahildǫ́híí hasdábi' dolteeł. 23 Ła' kįh gozn̨ilgee nohwiniidaagoch'idnłsį̨yúgo, łahyúgo náádohkáh: da'an̨ii gádaanohwiłdishn̨ii, Shíí, nn̨ee k'ehgo Niyáahíí, nánsdzaazhį' Israel hat'i'i bikįh nagozn̨ilíí t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. 24 Biłch'ígót'aahíí biłch'ígó'aahíí doo yitisgo at'éhi at'éé da, ła'íí na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éhi at'éé da. 25 Biłch'ígót'aahíí biłch'ígó'aahíí yiłgo dáłeł'eego dábik'eh, ła'íí na'iziidíí binant'a' yiłgo dáłeł'eego dábik'eh. Bigową golíínií Beélzebub daałch'in̨iigo daabich'ozhííyúgo, bichąghášhé itisgo nchǫ'go daabich'ozhíí doleeł. 26 Áík'ehgo doo bédaałdzid da: k'ad dawahá bił łe'izkaad n'íí ch'í'n̨ah ádoln̨iił; ła'íí k'ad dawahá nanl'į' n'íí bígózįhgo ádoln̨iił. 27 Godiłhił yun̨e' nohwił nagoshn̨i'íí idindláádyú baa nadaagoln̨i: nant'į'ego bee nohwich'į' ha'odziihíí kįh bikáʼdí' daadołwoshgo baa nadaagoln̨i'. 28 Hadíí kots'í nadaiłtseedáʼ koyi'siziinií doo nadaiłtseed at'éé dahíí doo bédaałdzid da; áídá' ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziinií oyiné'híí, áń zhą́ bédaałdzid. 29 Ya' dlǫ'dichiné naki zhaali łichí'é dała'á íĺį́go nahin̨iih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'į́į dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'ą' naokáad at'éé da. 30 Nohwitsizíl ndi dawa iłk'idá' hotagi at'éé. 31 Áík'ehgo doo nédaałdzid da, dlǫ'dichiné doo ałch'ídé bitisgo da'inohłį̨ da. 32 Dahadíń nn̨ee binadzahgee, Áń bígonsį, shiłn̨iihíí, áń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń binadzahgee ágáłdidishn̨iił. 33 Áídá' dahadíń nn̨ee binadzahgee, Áń doo bígonsį da, shiłn̨iihíí, áń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń binadzahgee ágáłdidishn̨iił. 34 Ni'gosdzán bikáʼzhį' iłch'į'gont'éehíí nkenineʼ doo daasho'n̨íí da: doo iłch'į'gont'éehíí nkenishné'híí bighą niyáá da, bésh be'idiltłishé niitą́ągo niyáá. 35 Nn̨ee ła' bitaa bił łił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdzą' bił łił nanágonłkaad, ła'íí isdzán hik'e bá'iyéhíí ałdó' bił łił nanágonłkaadgo ashłe'híí bighą niyáá. 36 Nn̨ee dabíí bichąghášhé bich'į' nanádaagonłkaad doleeł. 37 Dahadíń bitaa dagohíí bą́ą́ shíí shitisgo bił nzhoonií doo shíyéé hileehgo dábik'eh da: ła'íí dahadíń biye' dagohíí bitsi' shíí shitisgo bił nzhoonií doo shíyéé hileehgo dábik'eh da. 38 Dahadíń bitsį'iłna'ąáhíí doo dahiditį̨hgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyéé hileehgo dábik'eh da. 39 Dahadíń bi'ihi'n̨a' bił ilíínií bits'ą' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń shíí shighą bi'ihi'n̨a' doo bił iĺį́ dahíí, áń zhą́ dahazhį' ihi'n̨aahíí yaa highahi at'éé.

40 Dahadíń nánohwidnłtiinií shíí ałdó' náshidnłtíni at'éé; dahadíń náshidnłtiinií shides'a'íí ałdó' náidnłtíni at'éé; 41 Dahadíń nn̨ee Bik'ehgo'ihi'n̨ań binkááyú na'iziidi nlį̨híí bighą nádnłtiinií, Bik'ehgo'ihi'n̨ań binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihi'n̨ań baine'íí áń ałdó' da'áík'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadíń nn̨ee dábik'ehyú át'éehíí nĺį́híí bighą náidnłtiinií, nn̨ee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihi'n̨ań baine'íí áń ałdó' da'áík'ehgo baa hi'né'hi at'éé. 42 Dahadíń, Jesus yiké' higaałhíí bighą, díí doo ízisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndi yá ná'iłsį̨hyúgo, da'an̨iigo gádaanohwiłdishn̨ii, Bik'ehgo'ihi'n̨ań bich'į' nayihin̨iił́íí da'an̨iigo bíyéé doleeł.

11

1 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí ąął yił ch'ídaagoz'ąądá' Jews daanlíni bikįh nagozn̨ilyú iłch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagoln̨i'go onanádzaa. 2 John ha'ásitį̨ yun̨e' Christ ánáť'į̨ł́íí ya'ikonzį̨dá' bitsiłke'yu naki Christ yich'į' oyił'a'go, 3 Gáyiłnn̨iid, Ya' ni highahi n'íí ánt'į̨ née, dagohíí ła'i biká daadéet'į̨ née? 4 Jesus gábiłn̨ii, John bich'į' nádoht'aashgo díí disołts'aanií ła'íí hoł'iinií baa bił nagołn̨i': 5 Bin̨áá ádaagodįh n'íí bin̨áá ánágodle', doo

nadaakai da n'íí náhikáh, nnee łóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí nłt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodįh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'į' yáda'iti'. 6 Hadíń shodląągo doo t'ąązhį' at'éé dahíí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, nii.

7 Onát'aazhdá' Jesus nnee íła'at'éehíí John yaa nagolni'go yich'į' yałti'go nkegonyaa gáníígo, Da'igolííyú nt'é hádaadeh'ííyú nasohkai? Tł'oh bit'ąą nteelíí bił godiyołíí née? 8 Nt'é hádaadeh'ííyú nasohkai áídá'? Nnee nłt'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyágé nłt'éehíí nant'án golíígee nadaakaihi at'éé. 9 Nt'é łáą́ hádaadeh'ííyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi yitisgo at'éhi, nohwiłdishnii. 10 Díí baa k'e'eshchįį n'íí áń át'íí, Shinal'a'á nádįh dish'aa, nádįh ikch'į'gole'go. 11 Da'aniigo gánohwiłdishnii, Nnee daagozliinií bitahyú doo ła' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahń bilałt'áhgee daanliinií bitahyú hadíń dázhǫ́ doo ílíí dahíí John yitisgo at'éé. 12 John Baptize ágole'íí ni'gosdzáń biká' naghaadí' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahń bilałt'áhgee daanliinií itah daaleeh dázhǫ́ hádaat'įįgo ídéédaalnaa. 13 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ła'íí begoz'aanií baa k'e'eshchiinií ágone'íí dabíntsédá' yaa yił nadaagosni', John nyáázhį'. 14 Shiyati' nádaagodoh'aah hádaaht'įiyúgo gánohwiłdishnii, Elías, híghá́h n'íí, át'íí. 15 Hadíń bijeyi' golíínií, íyésts'ąą le'.

16 Dząągee nnee daałinolt'įįłíí hant'é bił łíshhah nishłeego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'ąągee chąghá́shé íła'at'éégo ikch'į' ádaaniigo, 17 Tsisól bee nohwich'į' da'nt'aał ndi doo hak'i da'ołzhizh da; nohwich'į' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daałidi'niihíí nnee díí goldohgee daagolíínií bił dáłeł'ee. 18 John doo iyąągo ła'íí doo idląągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golíí, daałch'iníi. 19 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishdląągo niyáádá' gádaashiłch'iníi, Áń dichini ła'íí idlánihi, tax bich'į' nadaahi'niihíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlíni, daach'iníi. Da'anii igoyą'íí nt'é ádaat'įįłíí bee bígózįh.

20 Kįh nagoznilíí biyi' Jesus ízisgo ánáʼol'įįłíí łą́ągo ye'ánát'įįłdá' binchǫ'íí doo yits'ą́'yúgo ádaane' dahíí bighą yił daaditeh nkegonyaa, gánníígo, 21 Korázingee daagonohłiiníí, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohłiiníí ałdó' nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú ízisgo ánágoťįįłíí Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíínií doo áníidá' nak'ą'dich'ízhé bik'inazlaadá' ikch'ii yiyi' naháztąągo binchǫ'íí yits'ą́'zhį'go ádaasdzaa doleeł ni'. 22 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwiłdishnii. 23 Nohwíí, Capérnaumgee daagonohłiiníí, yaaká'zhį'go hanohwidi'niiłíí, nohwíí ch'iidntahzhį'go nohwidido'nił: nohwitahyú ízisgo ánágoťįįłíí Sódomgee ágágodzaayúgo, díí jįį Sódom t'ah goz'ąą doleeł ni'. 24 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį ni', Sódom golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwiłdishnii.

25 Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhgo gánníí, ShiTaa, yaaká'zhį' hik'e ni'zhį' nant'án ńlinihi, díí ikch'ígóť'aahíí nnee daagoyą́ągo bił ídaagozínihíí baa ch'ananł'į' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'į' ch'í'nah ánleehíí nich'į' ba'ihénsį. 26 Da'áik'ehgo ágoť'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'įįgo ágónlaahihi. 27 ShiTaa bits'ą́'dí'go dawa shaa hi'níił: doo hadíń shíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshłíni, shígółsini at'éé da, shiTaa zhą́; ła'íí doo hadíń shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshłíni zhą́, ła'íí dahadínta shiTaa bich'į' bígózįhgo áshłe'íí ałdó' shiTaa yígółsį.

28 Daanohwigha nada'ohsiidíí ła'íí ndaazgo dahda'ohheełíí shich'į' nohkáh, áik'ehgo hádaasołgo ánohwishłe'. 29 Izénázwodíí łahdí' nábiyi'hishaałgo shits'ą́'dí' ígonł'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'įį da: áik'ehgo nohwiyi' siziinií hanáyoł doleeł. 30 Izénázwodíí łahdí' nábiyi'hishaałyúgo doo ná nyee da doleeł, da'ighéélgo ánisinií doo ná ndaaz da doleeł.

12

1 Áídá' Jews daagodnłsinií bijįį Jesus tł'oh naghái hentíínií yiyi'yú higaał; bitsiłke'yu yił hikaahgo shiná' daasilįįgo tł'oh naghái binest'ą' nadaayiniiłgo daayiyąą nkegonyaa. 2 Pharisees daanlíni daabiłtsąądá' gábiłnii, Díń'įį, godilziníí bijįį doo baa nach'ighaa dahíí nitsiłke'yu yaa nakai. 3 Jesus gádaabiłnii, Ya' David hik'e yił nakaihíí biłgo shiná' daasilįįgo, hago ádaasdzaa láń shįhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąh goz'ąą yune' ha'akaigo, báń Bik'ehgo'ihi'nań ye' okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí, doo daayiyąągo bágoz'ánihi daayiyą́ą, áí báńhíí okąąh yedaabik'ehi zhą́ daayiyąągo goz'ánihi. 5 Da'ch'okąąh goz'ąą yune' okąąh yedaabik'ehi godilziníí bijįį doo daagodnłsį da ndi doo bee bída'itah dahíí, begoz'aanií bek'e' eshchiinií biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? 6 Dząągee hadíń da'ch'okąąh goz'aanií yitisgo at'éhi naghaa, nohwiłdishnii. 7 Dawahá nastseedgo bedaashich'okąąhíí bitisgo nnee łaadaach'oba'íí hásht'íí, niigo anííhíí bídaagonołsįyúgo, shíí, doo shaa dahgoz'ąą dahíí, doo shaa yádaałti' da doleeł ni'. 8 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijįį ndi beshik'eh. 9 Áídí' dahiyaadá' Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ha'ayáá.

10 Áígee nnee bigan dała'ázhinéé binawod ásdįįdi itah sidaa lęk'e. Nnee ła'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadiłkid gádaaniigo, Ya' godilzinií bijįį ná'ch'ilziihíí begoz'ąą née? 11 Jesus gádaabiłnii, Nohwitahyú nnee ła' bidibełįį dała'áhi godilzinií bijįį o'i'áń yune' ogo'yúgo, yiłtsoodgo hanáidishood ya'? 12 Nnee dibełįį yitisgo ílįį go'įį! Áik'ehgo godilzinií bijįį nłt'éégo ánách'ot'įįłgo goz'ąą. 13 Áídí' nnee bigan binawod ásdįįdi yich'į' gánííí, Yushdé' dahdinlníh. Áik'ehgo bich'į' dahdidilniigo bigan nádzii, łahzhinééhíí ga'at'éé násdlįį.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo Jesus daayiziłhee doleełíí yaa nadaagoshchįį. 15 Jesus díí yígółsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánłsąą, áí dawa náyihilziih; 16 Áídí' gádaayiłnii, Ch'ídaashinoh'aah hela': 17 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíí begolne'go ánágot'įįł, 18 Shinal'a'á, hałtíínií, shił nzhóni, shiyi'siziinií bił dábik'ehyú át'éhi daaneł'įį: shiSpirit-híí biká'zhį' ashłéhgo doo Jews daanlįį dahíí bich'į' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolni' doleeł. 19 Doo nagontł'og nago'aa da, doo dilwosh da doleeł; da'intínyú bizhiihíí doo hadíń yidits'ag da doleeł. 20 Dábik'ehyú ánách'ot'įįłíí itis silįįgo áyíílaazhį' tł'oh hichǫǫdíí doo yitíh da, túkǫ'íí beh hiit'i'íí dét'įh dałchiihíí doo yinłtsees da doleeł. 21 Bíí bizhi'íí doo Jews daanlįį dahíí bada'ołíí doleeł.

22 Nnee ła' ch'iidn isná ábiłsini biniáá ágodįh, ła'íí doo yałti' dahi baa bił ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałti' da n'íí yałti' ła'íí go'įį násdlįį. 23 Nnee dawa bił díyadaagot'eego gádaanniid, Áń David biYe' at'įį ya'? 24 Phárisees daanlíni áí daidezts'ąądá' gádaannii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. 25 Natsídaakeesíí Jesus yígółsigo gádaayiłnii, Nnee dałaháyú binant'a' golíínií dabíí ił ch'į' nanágonłkaadyúgo da'ílíí hileeh; kįh goznilgee daagolíínií dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí ił k'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: 26 Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'į' naná'idziid; áik'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo ńzaad begoldoh? 27 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadíń bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áik'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwitahyú ił k'idá' nant'aa. 29 Hagot'éégo ła' nnee nalwodi bigową yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyéehíí ch'in'įįh? Nnee nalwodíí ntsé łích'iltł'ó hik'e go'įį. Áídá' dawahá bíyéehíí bits'ą' ch'in'įįh. 30 Hadíń doo bił gonsht'įį dahíí shich'į' got'ínihi at'éé; hadíń doo bił íła'ánáishdle' dahíí shits'ą' ts'iłtįįgo áile'hi at'éé.

31 Áik'ehgo gádaanohwiłdishnii, Konchǫ'íí dawa ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dénchǫ'go baa yách'iłti'híí bighą kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dénchǫ'go baa yách'iłti'yúgohíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, dénchǫ'go shaa yách'iłti'híí bighą doo kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dénchǫ'go baa yách'iłti'híí bighą doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jįį goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. 33 Ch'il nłt'éégo, binest'ą' ałdó' nłt'éé ngolníí; áídá' ch'il dénchǫ'yúgo, binest'ą' ałdó' dénchǫ' ngolníí; ch'il hago'at'éehíí binest'ą' bee bígózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' goliínií k'ehgo hałinołt'įįłíí, hagot'éégo nłt'éégo yádaałti', nchǫ'go ádaanoht'eedá'? Kojíí yune' hagot'éégo goz'ąą shįhíí bee yách'iłti'hi at'éé. 35 Kojíí yune' nłt'éégo goz'aanií bee nłt'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíí yune' nchǫ'go goz'aanií bee nchǫ'go ách'ít'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį nnee yati' da'ilíníhíí dawa yee hadaadzi' n'íí bighą baa yá'iti'doleeł, nohwiłdishnii. 37 Niyati' n'íí bee nłt'éégo áńt'éehíí ná ha'dodzih, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aał.

38 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni ła' Jesus gádaayiłnii, Iłch'ígó'aahíí, godiyįhgo be'ígózinií ła' nohwił ch'í'nah áńle'. 39 Yich'į' hananádziigo gádaayiłnii, Nchǫ'go ádaat'éhi nant'į' nakaihi daałinolt'įįłíí godiyįhgo be'ígózinií yiká daadéz'įį; áídá' be'ígózinií doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'į' be'ígózįh alzaahíí zhą. 40 Jonas taagi jįį hik'e taagi tł'é' łóg nchaahíí bibid sitįįhíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, taagi jįį hik'e taagi tł'é' łeyi' sitįį doleeł. 41 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį nnee Nínevehgee daagolįį n'íí daahizįįgo nnee daałinolt'įįłíí yaa yádaałti'go, Nohwíí nohwitisgo daanchǫ' ni', daadidoniił: Nínevehgee daagolíínií Jonas yałti'go daidezts'ąądá' binchǫ'íí yits'ą'zhį' ánádaasdzaa; áídá' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. 42 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíí hizįįgo nnee daałinolt'įįłíí yaa yałti'go, Shíí shitisgo daanchǫ' ni', didoniił: áń dázhǫ́ ńzaadí' ńyáá, Sólomon bigoyą' yidits'íhgo; áídá' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. 43 Spirit nchǫ'íí nnee yiyi'dí' háyáádá' tú ádįhyú aanádaał, hayú hanayóołíí yiká hantaago; áídá' doo hagee da lęk'e. 44 Áik'ehgo gánníí, Shíí shigowąyú hadí' níyáá n'ííyú nádésdzá; bigową n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhǫǫgo neheshjaayú nádzá. 45 Áik'ehgo spirits gosts'idi daanchǫ'i yił nakai, bíí bitisgo daanchǫ'ihi, áí gową yune' yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áik'ehgo nnee ntsédá' át'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh. Áik'ehgo díí nchǫ'go daałinolt'įįłíí ałdó' ágát'éé doo.

46 Jesus nn̲ee íła'adzaahíí t'ah yich'į' yałti'dá', bą́ą́ hik'e bik'isyú dadáńyú nadaazį, yich'į' hadaadzii hádaat'į̱̱go. 47 Nn̲ee ła' gábiłn̲ii, Nimaa hik'e nik'isyú dadáńyú nadaazį, nich'į' hadaadzii hádaat'į̱̱go. 48 Nn̲ee bił nagosn̲i'íí gáyiłn̲ii, Hadíń shimaa, hadíń shik'isyú? 49 Bitsiłke'yu yich'į' dahdidiln̲iigo gán̲íí, Kú shimaa hik'e shik'isyú! 50 Dahadíń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń yikísk'eh at'éehíí shik'isn, dagohíí shilah, ła'íí shimaa at'éé.

13

1 Da'áí bijį̱į Jesus kįhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nezdaa. 2 Áígee nn̲ee łą́ą́go baa náńłsą́ą, áík'ehgo tsina'eełíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nn̲eehíí tábąąyú íła'adzaa. 3 Áígee na'gon̲i'íí yee łą́ą́go yił ch'ígó'aah, gán̲íígo, K'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá; 4 K'edileegee k'edilzíí ła' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dlǫ́' íła'adzaago ąą́ł nádaihezlaa: 5 Ła' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú łeezh doo dázhǫ́ łą́ą́yú da: łeezh da'ayą́háhíí bighą dagoshch'į' hadaazhjeed. 6 Áídá' ya'áí hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú neł'ąą dahíí bighą nádaahesgą. 7 Łą'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánłsą́ągo nadaistseed. 8 Ła' k'edilzííhíí łeezh nłt'éényú nanehezdee, áí zhą́ nest'áń áyíílaa, ła' dała'á gonenadín, ła'íí gostą́din, ła'íí tádin bitisyú ánálzaa. 9 Hadíń bijeyi' golíínií íyésts'ąą le'. 10 Bitsiłke'yu baa hikaigo gádaabiłn̲ii, Nt'é bighą iłch'ígót'aahgo na'gon̲i'íí bee bich'į' yáńłti'? 11 Áík'ehgo gábiłn̲ii, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo bígózį da n'íí nohwíí bídaagonołs̲į̱hgo nohwaa daagodest'ą́dá' bíhíí doo baa daagodest'ąą da. 12 Dahadíń íyésts'ąągo ígoł'aahíí, bigoyą'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyą' bá ínágododaał: áídá' dahadíń doo íyésts'ąą dahíí, ayą́hágo ígoł'ąą n'íí ndi bits'á' da'ílíí nádodleeł. 13 Áí bighą iłch'ígót'aahgo na'gon̲i'íí bee bich'į' yádaashti': dédaineł'į̱ ndi doo daayo'į̱ da; dédaidits'ag ndi doo ídaayésts'ąą da, doo bił ídaagozį da. 14 T'ah doo hwahá gágon̲éh dadá' Esáias yaa nagoln̲i' n'íí begolzaa, gánn̲iidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwił ídaagozį da doleeł; dédaaneł'į́ ndihíí doo daah'į̱ da doleeł: 15 Díí nn̲eehíí bijíí daantł'iz daazlį̱į, doo da'dits'ag da daazlį̱į, ła'íí daanéshch'il daazlį̱į; doo ágádaat'ee dayúgo bin̲áá yee daago'į̱ doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijíí yee bił ídaagozį doleeł ni', áík'ehgo shich'į' ádaan̲e'go nádaasziih doleeł ni'. 16 Nohwíí nohwin̲áá biyaa gozhǫ́ǫ́, go'į̱híí bighą: nohwijeyi' biyaa gozhǫ́ǫ́, idits'ag-híí bighą. 17 Da'an̲iigo gádaanohwiłdishn̲ii, Doo ałch'ídé Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi, ła'íí nn̲ee nłt'éégo ánát'į̱į́ daah'iinií daayiłtséh hádaat'į̱ ndi doo hak'i daayiłtsą́ą da; daadohts'agíí daidits'į́h hádaat'į̱ ndi doo hak'i daidezts'ąą da.

18 Áík'ehgo k'edileehíí iłch'ígót'aahgo baa nagon̲i'íí nt'é golzeego ágolzeehíí ídaayesółts'ąą. 19 Hadíń yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa yá'iti'íí íyésts'ąągo doo bił ígózį dadá', nchǫ'i nlį̱į̱hń baa nyáágo bijíí yun̲e' k'edolzaa n'íí bits'á' haiyiné'. Áń k'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé; 20 Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago dagoshch'į' bił gozhǫ́ǫ́go náidnné'híí át'éé; 21 Áídá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú neł'ąą dago, da'an̲ahzhį' begodigháh: áídá' yati'híí bighą nagontł'ogíí, dagohíí biniigonłt'éehíí baa gowáhgee dagoshch'į' t'ąązhį' nanánihidéh. 22 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' yidits'agdá' ni'gosdzáń biká'zhį' nabi'dintł'ogíí, hágołdzilgohíí k'izé'idiłteehíí ighánłsą́ągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeh da. 23 Łeezh nłt'éényú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bił ígózinií át'éé; áń nest'áń ánáil'į̱įh, ła' dała'á gonenadín, ła'íí gostą́din, ła'íí tádin bitisyú ánáil'į̱įh.

24 Áídí' Jesus iłch'ígót'aahgo na'gon̲i'íí ła' ch'í'n̲ah anágodlaa, gán̲íígo, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nn̲ee bik'edolzaayú k'edilzíí nzhoonií k'eidnláá: 25 Áídá' nn̲ee da'ałhoshdá' nn̲ee bó'n̲i'íí áígee nyáágo, tł'oh naghái bitahyú tł'oh dénchǫ'éhi k'eidnlááádá' onádzaa. 26 Tł'oh naghái hájéédá' binest'ą' gozlį̱į̱gee tł'oh dénchǫ'éhi ałdó' hájéédlǫ́k'e. 27 Bik'edolzaa golíínií bánada'iziidíí baa hikaigo gádaabiłn̲ii, Nohwinant'a', k'edilzíí nłt'éhi la' k'edínłaa ni'dá' díí tł'oh dénchǫ'éhi hadí'go hajéédhi gá? 28 Gábiłn̲ii, Shó'n̲i'íí át'į́. Bánada'iziidíí gádaabiłn̲ii, Ya' ái tł'ohíí daahi'n̲izh née? 29 Dah; tł'oh daahn̲izhyúgo, tł'oh nagháíhíí dánko bił daahn̲izhi at'éé. 30 Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'ąązhį': áík'ehgo inest'ąągo tł'oh naghái daigeeshíí gádaałdishn̲iih, Tł'oh dénchǫ'éhíí ntsé bee da'ohtł'o'go didlid doleełhíí bighą: áídá' tł'oh nagháíhíí shitł'oh naghái bágową yun̲e' ndaanohn̲íił.

31 Áídí' Jesus iłch'ígót'aahgo na'gon̲i'íí ła' ch'í'n̲ah ánágodlaa gán̲íígo, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nn̲ee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláá. 32 Áí biyigéhíí dázhǫ́ ałts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dázhǫ́ nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dázhǫ́ nn̲eezgo hileehgo dlǫ́' yúdahyú nada'in̲iihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

33 Iłch'ígót'aahgo na'gon̲i'íí yee nanágoln̲i' gán̲íígo, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táádn ha'okąą́go, báń benilzoołé yił ná'ist'oodgo ąą́ł dahńdiilzoolzhį'. 34 Díí dawa iłch'ígót'aahgo nada'gon̲i'íí Jesus nn̲ee íła'ádaadzaahíí yee yił

nagosn̨i’; dá iłch’ígót’aahgo nada’gon̨i’íí zhą́ yee yich’į’ yałti’ lę́k’e. 35 Áí Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú na’iziidi gán̨íí n’íí begoln̨e’go, Iłch’ígót’aahgo nada’gon̨i’íí bee yashti’ doleeł; ni’gosdzáń alzaadí’ yushdí’ godezt’i’go nal’į’ n’íí baa nagodishn̨ih, n̨ii ni’. 36 Jesus nn̨ee łáni nádohkáh yiłn̨iidá’ kįh yun̨e’ ha’ayáá: áígee bitsiłke’yu baa hikaigo gádaabiłn̨ii, Tł’oh dénchǫ’éhi k’edolzaayú hentį́į́, nn̨iigo nagosíńłn̨i’íí nohwił ch’í’n̨ah áńle’. 37 Áík’ehgo gádaabiłn̨ii, K’edilzíí nzhóni k’edileehíí shíí, nn̨ee k’ehgo Niyááhíí ánsht’ee; 38 K’edolzaahíí ni’gosdzáń át’éé; k’edilzíí nzhónihíí yaaká’yú dahsdaahń nn̨ee bilałtł’áhgee sin̨ilíí át’éé; áídá’ tł’oh dénchǫ’éhíí nchǫ’i nlį̨įhń bichąghásh́é át’éé; 39 Ó’n̨i’hi k’edilzíí dénchǫ’éhíí k’eidnlááhíí ch’iidn nant’án at’éé; ąą́ł inest’aaníí nnágodáhíí át’éé; ła’íí náda’igeeshíí Bik’ehgo’ihi’n̨ań binal’a’á yaaká’yú daagolííníí ádaat’ee. 40 Tł’oh dénchǫ’éhíí dała’ alzaago kǫ’ yun̨e’ didlidhíí k’ehgo nnágodzaago ágágot’ee doleeł. 41 Shíí, nn̨ee k’ehgo Niyááhíí, shinal’a’á yaaká’yú daagolííníí daadish’aago, da’iłchǫǫhíí ła’íí nn̨ee doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí shíí shilałtł’áhgee goz’aaníí biyi’dí’ hadaayin̨iił; 42 Áídí’ kǫ’ yáádin̨ah yuyaa oyihiłkaad: ákú daach’ichag ła’íí kowoo łídaach’idiłk’ash doleeł. 43 Áídá’ nn̨ee dábik’ehyú ádaat’eehíí ya’ái k’ehgo bik’inada’didlaad doleeł, biTaa bilałtł’áhgee goz’ąą́yú. Hadíń bijeyi’ golííníí, íyésts’ąą́ le.

44 Yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee begoz’aaníí dant’éhéta koł ilíni ték’eyú nách’ides’įį łehíí k’ehgo at’éé; nn̨ee náidnné’go náides’įį́go bił gozhǫ́ǫ́go bíyéé dawa baa nahazn̨iigo ték’ehíí nagohesn̨ii.

45 Yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee begoz’aaníí díí k’ehgo ánánát’éé: nn̨ee bana’in̨iihi yoo’ łáń ílíni, dilkǫǫhé holzéhi, yíkantaa: 46 Áík’ehgo yoo’ łáń ílínihíí yaa nyáágo, bíyéé n’íí dawa baa nahazn̨ii’go yoo’ n’íí nayihesn̨ii’.

47 Yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee begoz’aaníí díí k’ehgo ánánát’éé: łóg behaidlehé nanestł’óli tayi’ yuyaa olkaadgo, łóg iłtah at’ééhíí łą́ągo bee hanáltąą: 48 Dáhalk’iłgo, tábąązhį’ ndaidistǫ’go dinezbi̯h, nłt’éehíí táts’aa yiyi’ odaihezn̨il, áídá’ doo nzhǫǫ dahíí yó’odaiskaad. 49 Díí k’ehgo ágot’ee doleeł nnágodáhgee: Bik’ehgo’ihi’n̨ań binal’a’á yaaká’yú daagolííníí híkáhgo, nn̨ee dábik’ehyú ádaat’eehíí yits’ą́’zhį’ nn̨ee doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí yita’iláh, 50 Áídí’ doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí kǫ’ yáádin̨ah yuyaa oyihiłkaad: ákú daach’ichag ła’íí kowoo łídaach’idiłk’ash doo. 51 Jesus gádaabiłn̨ii, Ya’ díí dawa nłt’éégo bídaagonołsį́ née? Ha’oh, nohweBik’ehń, daabiłn̨ii. 52 Jesus gánábiłdo’n̨iid, Begoz’aaníí ye’ik’eda’iłchíhi dała’á ntį́į́go yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee begoz’aaníí baa bił ch’ígót’aaníí díí k’ehgo at’éé: nn̨ee bikįh golíínií nainoníihíí biyi’dí’ dawahá ánídéhi hik’e sá’áhíí ndi hanáyihi’n̨iił.

53 Jesus díí iłch’ígót’aahgo na’gon̨i’íí ąą́ł yaa nagosn̨i’dá’ dahnasdzá. 54 Áídí’ dabíí bini’yú ńyáágo Jews ha’ánálséh goz’ąą́ yun̨e’ yił ch’ídaago’aahgo, nn̨ee bił díyadaagot’eego gádaan̨ii, Hadí’go díí nn̨eehíí bigoyą’ gozlíni, hagot’éégo ízisgo ánát’į́į́ł? 55 Díń la’ kįh ágole’íí biye’, bą́ą́ la’ Mary holzee, bik’isyú James, Joses, Simon ła’íí Judas daaholzee? 56 Bilahkííyú la’ ałdó’ kú nohwił daanlį́į́? Díí nn̨eehíí hadí’ díí dawa nágodn’áni? 57 Áí bighą bik’edaach’ishch’ii lę́k’e. Áík’ehgo Jesus gádaabiłn̨ii, Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú na’iziidi dahot’éhé nn̨ee daabidnłsį́, áídá’ dágolį́į́gee, bik’íí bitahyú doo hadíń bidnłsį́ da, n̨ii. 58 Áígee doo łą́ągo ízisgo ánát’į́į́ł da lę́k’e, doo daabodlą́ą dahíí bighą.

14

1 Áídá’ nant’án, Hérod holzéhi, Jesus ánát’į́į́łíí ya’ikonzį́į́dá’, 2 Bánada’iziidi gádaayiłn̨ii, Áń John Baptize ágole’íí n’íí át’į́į́ ląą; daztsą́ądí’ naadiidzaa; áí bighą ízisgo ánát’į́į́ł.

3 Dabíntsédá’ Hérod John yiłtsoodgo łíyistł’ǫǫgo ha’áyiłt’e’ ni’, Hérod bik’isn Philip bi’aa, Heródias holzeehíí bighą. 4 John gábiłn̨iidhíí bighą, Áń doo bił na’aashgo ná goz’ąą da. 5 Hérod John yiziłhee hát’į́į́ ndi, nn̨ee łáni yénáldzid lę́k’e, Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú na’iziidi daanzi̯híí bighą. 6 Hérod bił łenágodáhgee nnágodzaago daagoch’inełį́įgo Heródias bizhaazhé na’ilíhnníí bin̨ááł ilzhishgo, Hérod yił goyiłshǫ́ǫ́ lę́k’e. 7 Áík’ehgo Hérod bitł’a dahdidiln̨iihgo gáyiłnn̨iid, Dant’éhéta shíhónkeedíí naa nshné’. 8 Áík’ehgo na’ilíhnníí bą́ą́ ábiłn̨iigo, Hérod gáyiłnn̨iid, Bena’ikaahíí biká’ John Baptize ágole’íí bitsits’in dahs’ąągo shaa nkáah. 9 Nant’ánhíí doo bił gozhǫ́ǫ́ da, áídá’ bitł’a dahdidiln̨iih n’íí bighą, ła’íí nn̨ee yił da’iyąąhíí bighą, Baa daanohkaah, n̨ii lę́k’e. 10 Ákú ił’aago, ha’ánáilka’ yun̨e’ John bitsits’in nadain’ąą. 11 Áídí’ bena’ikaahíí bee bitsits’in ha’ádaiskąągo na’ilíhnníí yaa yinkąą́: áídí’ bą́ą́ yaa nainkąą́. 12 John bitsiłke’yu akú hikaigo bits’íhíí nádaidnłt̨i̯go, łehdaist̨i̯, áídí’ Jesus yaa hikaigo yił nadaagosn̨i’.

13 Jesus díí ya’ikonzį́į́dá’ dasahn bił o’i’éél, doo hadíń naghaa dayú: áídá’ nn̨ee Jesus oyááhíí ya’ikodaanzį́į́dá’ ił’anigo kįh nagozn̨ildí’ dáni’ bikę́’ nádesąą. 14 Jesus ákú ńyáádá’, nn̨ee łą́ągo yo’i̯į, áí yaa daach’oba’go, daann̨iihíí nádaayilziih.

15 K'ad o'i'aahgo bitsiłke'yu baa hikai, gádaaɲiigo, Kú doo hadíń góɬíį́ da, k'ad o'i'aahzhį' goldoh; áík'ehgo nɲeehíí dahayú gotahyú nádaadnɬ'áá, idáń nadaayiłɲiihyú. 16 Doo nádikáh bik'eh da; nohwíígo bá da'dohné', ɲii, Jesus. 17 Bitsiłke'yuhíí, Báń dijolé dá'ashdla'á zhą́ hik'e łóg dánakiyé biłgo nadaahii'né', daabiłɲii. 18 Áí shaa daanohné', daabiłɲii, Jesus. 19 Nɲee dawa, Ni'yú tł'oh biká' dinohbį́h, yiłɲiidá' báń dijolé ashdla'ihíí hik'e łóg nakihíí biłgo náidnné'go hadag déz'į́go ya'ihénzįgo oskąądí' ił k'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné', áí nɲee dawa yitada'izɲii. 20 Áígee nɲee dawa da'iyą́ągo náda'isdį́d lę́k'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaihezlaa. 21 Chą́ghá shé hik'e isdzáné doo bił otago da, dá nɲee zhągo ashdladn doo náhóltagyú áhołáni shį da'iyą́.

22 Áídí' Jesus bitsiłke'yu gáyiłɲii, Tsina'eełíí behohkáh, shádį́hyú nohwił ido'éeł hanaayú, shíí nɲee nádohkáh, biłdishɲiidá'. 23 Nɲee nádohkáh yiłɲɲiidá', dasahndi wą́'yú óyáá, okąąhyú: o'i'ą́ą́yú ákú dasahndi naghaa lę́k'e. 24 Áídá' tsina'eełíí tú iłɲí'yú hi'ołyú tú nádidáhíí nabihiłnaa lę́k'e: bidáhzhį' nyolhíí bighą. 25 Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'į' higaał, tú yiká' higaałgo. 26 Tú yiká' higaałgo bitsiłke'yu daabiłtsą́ągo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'į́į́, daaɲiigo ńdaaldzidyú daadilwosh. 27 Dagoshch'į' Jesus bich'į' hadziigo, Nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; shíí ásht'į́į́; doo nédaaɬdzid da, daabiłɲii lę́k'e. 28 Peter gábiłɲii, SheBik'ehń, da'aɲii ánt'įįyúgo, Tú biká' shich'į' ńɲáh, shiłɲɲii. 29 Jesus, Yushdé', biłɲii. Áídí' Peter tsina'eełíí biyi'dí' gódah ch'eyáágo Jesus yich'į' tú yiká' deyaa lę́k'e. 30 Áídá' Peter adį́į́d nyolgo yígołsį́įdgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehń, hasdáshíłteeh, ɲiigo. 31 Dagoshch'į' Jesus bich'į' dahdidilɲiidá' yiłtsoodgo gábiłɲii, Ni'odlą' lántsoh ayáhá, hant'é bighą nił nagoki? 32 Áídí' tsina'eełíí yiyi' onát'aazhdá' nyolíí isht'ididezaa. 33 Tsina'eełíí yiyi' naháztánihíí Jesus daayokąąh lę́k'e, Da'aɲii Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' ńlíni łą́ą, daayiłɲiigo.

34 Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. 35 Nɲee áígee daagolíínií Jesus ya'ikodaanzį́įdá' daagotahyú dahot'éhé anákeełgo, kah yaa nakaihíí dawa baa daayihesɲil; 36 Nidiyágé bidá'yú zhą́ ndi bedaadenolɲíh, daabiłɲiigo nádaabokąąh: dawa bedaadelɲiihíí nádaabi'dilziih lę́k'e.

15

1 Jerúsalemdí' begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayiłɲiigo, 2 Hant'é bighą nitsiłke'yú iłk'idá' nɲee yánazį́į n'íí yendaago'aahíí doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonɬsį́go táda'digisé da'iyą́ą. 3 Jesus gádaabiłɲii, Nohwíí hant'é bighą iłk'idá' nɲee ye'ádaaɲiihíí zhą́ daahonohtą'go Bik'ehgo'ihi'ɲań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? 4 Bik'ehgo'ihi'ɲań díí k'ehgo gos'ąą, Nitaa hik'e nimaa dinɬsį́, ɲii: ła'íí, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́ yati' yee yokáałíí zideego bá goz'ąą. 5 Áídá' nohwihíí gádaadohɲii, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań baa nshné', yiłɲiihíí; 6 Ła'íí bitaa, bą́ą́ biłgo doo yidnɬsį da ndihíí, da'áík'eh nɬt'éé, daabiłdohɲii. Áík'ehgo iłk'idá' nɲee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati'íí doo nt'égo ádaanoɬsį da. 7 Nohwíí, nɲee nzhóni ádaadoł'iiníí, Esáias da'aɲiigo dabíntsé nohwaa nagolɲi' lę́k'e, gáɲíígo, 8 Díí nɲeehíí dáyáti' zhą́ yee ałhánégo shit'ah daanlį́į, dáyáti' zhą́ yee daashidnɬsį, áídá' bijíí yee doo daashidnɬsį da. 9 Daashokąąh ndi ch'éh ádaat'į́į, nɲee yegos'aaníí zhą́ yee iłch'ídaago'aah.

10 Jesus nɲee łáni yushdé' daayiłɲɲiidá' gádaayiłɲii, Shídaayełts'ą́ágo bídaagonoł'aah. 11 Kozé' yuɲe' be'ogohighánhíí doo nchǫ'go kodiłteeh da; áídá' kozé'dí' behagohighánhíí zhą́ nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 12 Áídí' bitsiłke'yu baa hikaigo Jesus gádaayiłɲii, Áí ánɲiihíí Phárisees daanlíni daidezts'ąągo doo bił daanzhǫǫ dahíí bígonɬsį́ né? 13 Áídí' gáyiłɲii, K'edolzaahíí dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahń doo k'eidnláá dahíí hi'ɲizh doleeł. 14 Ch'ík'eh da'áík'ehgo ádaat'ee: nɲee biɲáá ádaagodiníí ła' biɲáá ádaagodini łoǫǫsíí k'ehgo ádaat'ee. Biɲáá ágodiníí ła' biɲáá ágodini łoǫǫsyúgo, da'íła o'i'áń yuyaa ołíldeeł. 15 Peter gábiłɲii, Ich'ígon'áahgo nagosínɬɲi'íí nohwił ch'í'ɲah áńle'. 16 Jesus gádaabiłɲii, Ya' nohwíí ałdó' t'ah doo nohwił ídaagozį da née? 17 Ya' doo hwahá bídaagonoɬsį́įhda, hadíí kozé' yuɲe' be'ogohighánhíí kobidyú bendaagowa', áídí' nláhyú bech'ígohighán? 18 Hadíí kozé'dí' behagohighánhíí kojíídí' behagohighánhi at'éé; áí nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 19 Nchǫ'go natsí'ikeesíí, izideehíí, nant'į' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, ich'in'į́įhíí, ɬé'iłchoogo ánách'it'į́įhíí, nchǫ'go yách'iłti'íí, díí dawa kojíídí' behagohighánhi at'éé. 20 Áí nchǫ'go daakodihiɲiiłi at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyą́ąhíí doo nchǫ'go kodiłteehi at'éé da.

21 Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíí biɲaayú óyáá. 22 Isdzán áízhį' golíni, Cánaan hat'i'íí nlíni, baa nyáágo gábiłɲii, ShiNant'a', David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnníí góyéégo bich'į' nagowaa, ch'iidn biyi' golíį́go. 23 Da'ágát'éé ndi doo yich'į' hadzii da. Bitsiłke'yu baa hikai, gádaabiłɲiigo, Yúwehyú nádnɬ'áá; áń nohwiké' dilwoshgo anádaał. 24 Jesus gáɲíí, Israel hat'i'íí bitahyú nɲee dibeɬíį́ ch'a'onehesdee'híí k'ehgo ádaat'eehíí zhą́ bighą niyáá. 25 Áídí' isdzánhíí biyahzhį' hayaa adzaago bokąąhgo

gábiłn̲ii, ShiNant'a', shich'on̲iih. 26 Jesus gábiłn̲ii, Chą́ghá́shé báń bits'ą́' nách'idiné'go gósé bich'į' och'iłkaadgo doo bik'eh da. 27 Isdzán gánábiłdo'n̲iid, Da'an̲ii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi báń bizhool nn̲ee bibiká'idáné biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyą́ą. 28 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Isdzán, dázhó ni'odlą' golı́ı́ lą́! Dá hánt'i̲híí k'ehgo ná łaln̲e' doleeł. Áík'ehgo da'áí bik'ehenkéézgee bizhaazhé nłt'éé násdlı́ı́. 29 Jesus dahnadiidzaago túsikaaníí Gálilee holzéhi bit'ahyú ńyáá; áídí' dziłyú óyáágo akú dahnezdaa. 30 Nn̲ee doo ałch'ídé baa náńłsą́ągo, nn̲ee doo nakai dahíí, bin̲áá ádaagodiníí, doo yádaałti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, ła'íí ik'e'an łą́ągo, Jesus dées'eezgee ndaihezn̲ilgo nádailziih: 31 Áí bighą nn̲ee íła'at'éehíí nn̲ee doo yádaałti' da n'íí yádaałti'go nádaasdli̲i̲go daayiłtsą́ągo, ła'íí baa dahnagoz'ą́ą n'íí nłt'éé nádaasdli̲i̲go, doo nadaakai da n'íí nłt'éégo nakai nádaasdli̲i̲go, bin̲áá ádaagodi̲h n'íí bin̲áá nádaagosdli̲i̲go daayiłtsą́ągo bił díyadaagot'ee: áík'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhíí ya'ihédaanzı̨ lę́k'e.

32 Áídí' Jesus bitsiłke'yu yushdé' daayiłnn̲iidá' gáyiłn̲ii, Díí nn̲ee shaa náńłsą́ąhíí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskąą, k'adíí doo nt'é daiyą́ą da: doo dá shin̲á' nádaadish'aa hasht'íı́ da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shin̲á' yik'e odaatłizh. 33 Bitsiłke'yu gádaabiłn̲ii, Da'igolı́ı́gee hadí' báń díí nn̲ee doo ałch'ídé dahíí bá daan'né'go nádaadihii'né'? 34 Báń dijolé da'kwíí nadaahné', daabiłn̲ii, Jesus. Gosts'idi, ła'íí łóg ałts'íse̹hi ayą́hágo biłgo, daabiłn̲ii. 35 Áígee nn̲eehíí, Ni'yú dinohbi̲i̲h, daayiłn̲ii. 36 Báń dijolé gosts'idihíí, łógíí biłgo náidnné'go ya'ihénzi̲go oskąądí' ilk'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné'go nn̲ee yitada'izn̲ii. 37 Dawa da'iyą́ągo náda'isdi̲i̲d lę́k'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. 38 Isdzáné hik'e chą́ghá́shé doo bił otago da, dá nn̲ee zhágo dı́ı́dn doo náhóltagyú áhołáni shı̨ da'iyą́ą. 39 Áídí' nn̲ee baa náńłsą́ą n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí bin̲aayú bił o'i'éél.

16

1 Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzi̲go, Yaaká'dí' godiyi̲hgo be'ígóziníí nohwił ch'í'n̲ah áńle', daabiłn̲ii lę́k'e. 2 Jesus gádaabiłn̲ii, O'i'aahgee gádaadohn̲ii dák'eh, Gonłt'éé doleeł lą́ą ko: yaak'os łichiihíí be'ígózı̨. 3 Áídá' t'ahbi̲dá' gádaadohn̲ii dák'eh, Dégóchǫ'go o'i'aah lą́ą: yaak'os łichiigo dábégódzidgo bił hayiłką́ąhíí be'ígózı̨. Nohwíí nn̲ee nzhóni ádaagonoł'iiníí, yáá daaneł'íı́go hago ágonéhíí bídaagonołsı̨; áídá' k'ad ágonéhíí doo bídaagonołsı̨ da. 4 Nchǫ'go ádaat'éhi nant'i̲' nakaihi daałinolt'i̲i̲híí godiyi̲hgo be'ígóziníí yiká daadéz'i̲i̲; áídá' be'ígóziníí doo bił ch'í'n̲ah ádaaln̲e'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nn̲ee bich'i̲' be'ígózi̲h alzaahíí zhą́. Áídá' Jesus bits'ą́' dahnasdzaa. 5 Jesus bitsiłke'yu hanaazhi̲' bił naná'diz'eeldá', báń yínádaasn̲ah lę́k'e. 6 Jesus gádaabiłn̲ii, Báń benilzoołé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíí, baa daagonohsąą, n̲ii. 7 Bitsiłke'yu ilch'i̲' yádaałti'go gádaan̲ii, Báń doo daasii'né' dahíí bighą an̲íí. 8 Jesus ádaan̲iihíí yígółsı̨go gábiłn̲ii, Nohwíí nohwi'odlą' da'ayáhái, hant'é bighą báń doo daasoone' dahi baa ilch'i̲' yádaałti'? 9 Ya' doo hwahá bídaagonołsi̲i̲h da? Báń dijolé ashdla'i nn̲ee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ńdaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaałn̲iih da née? 10 Łah ałdó' báń dijolé gosts'idi, nn̲ee dı́ı́dn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ńdaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaałn̲iih da née? 11 Nt'é bighą doo nohwił ídaagozı̨ da? Báń benilzoołé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíí baa daagonohsąą, nohwiłdén̲iidíí, báń doo baa yashti'go ádishn̲ii da. 12 Bitsiłke'yu áníita yídaagołsi̲i̲d, Báń benilzoołé baa daagonohsąą, doo n̲iigo an̲íí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsąą, n̲iigo an̲íí lę́k'e.

13 Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi bin̲aayú ńyáágo bitsiłke'yu nayídaadiłkidgo gáyiłn̲ii, Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, nn̲ee hadíń nshłi̲i̲ daashiłn̲ii? 14 Bitsiłke'yu gádaabiłn̲ii, Ła', John, Baptize ágoł'i̲i̲ n'íí át'íı́, daaniłn̲ii; ła'ihíí, Elías at'íı́; ła'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi n'íí át'íı́ daaniłn̲ii. 15 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Nohwíí nohwich'i̲'yúgohíí, hadíń át'íı́ daashiłdohn̲ii? 16 Simon Peter gábiłn̲ii, Ni Christ ánt'i̲i̲, Bik'ehgo'ihi'n̲ań hin̲áhi biYe'. 17 Jesus gábiłn̲ii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhǫ́ǫ́ le': its'í hik'e dił nlíni doo nił ch'í'n̲ah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahń zhą́ nił ch'í'n̲ah áyíílaago ádíńn̲iid. 18 Ła'íí gániłdishn̲ii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaanií ki̲h ágoch'ile'híí k'ehgo díí tsééhíí biká' yishtł'i̲: áík'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. 19 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee goz'aanií bá be'igę́ę́sé naa nshn̲ííł: áík'ehgo nt'éhéta ni'gosdzáń biká' łesíńtł'oonií yaaká'yú ałdó' łestł'o̱o̱ doleeł; nt'éhéta ni'gosdzáń biká' k'e'íín'aahíí yaaká'yú ałdó' k'e'dot'aah doleeł. 20 Jesus bitsiłke'yu gádaayiłn̲ii, Shíí Jesus, Christ nshłiníí hadíń bił nadaagoln̲i' hela'.

21 Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi biniidaagodnle'íí, ła'íí bidizideedí' taagi ji̲i̲ hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsiłke'yu yił na daagoln̲i'go nkegonyaa. 22 Peter t'ąązhi̲'

bich'į' hananádziigo gáɳíí, SheBik'ehń, díí nits'ą́'zhį' begoz'ąą le': nich'į' begolɳe' hela'. 23 Jesus t'ąązhį' adzaago Peter yich'į' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhį' ánɳe': ni shił godnłkísh: Bik'ehgo'ihi'ɳań binatsekeesíí k'ehgo doo natsíńkees da łąą, nɳee binatsekeesíí zhą́ bee natsíńkees, biłɳii.

24 Jesus bitsiłke'yu gádaayiłɳii, Dahadíń shiké' dahdigháh hát'ɪ́ɪ́yúgo, ídaayo'ɳahdá' bitsį'iłna'áhi dahyidotɪ́ɪhgo shiké' dahdowáh. 25 Dahadíń bi'ihi'ɳa' yaa bił goyéehíí, áí bits'ą́' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń ídaayis'ɳahgo shíí shighą bi'ihi'ɳa' da'ilíí silɪ́ɪ́'íí, áń ihi'ɳaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiɳaa doo. 26 Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo ch'ist'ɪ́ɪdá' koyi'siziinií da'ilíí silɪ́ɪyúgo, áí hant'é bits'ą́'dí' ch'it'ɪ́ɪh? Dagohíí koyi'siziinií hant'é bideɳá nch'iné'? 27 Shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'ą́'idindláádíí bee shits'ą́'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíínií bił nánshkáh; áígee nɳee dała'á daantɪ́ɪ́gee ánát'ɪ́ɪdíí dábik'ehgo bich'į' nadi'ish'ɳił. 28 Da'aɳii gánohwiłdishɳii, Kúgee nadaaziinií ła' dá doo da'itsaahíí dailɪ́ɪhé shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, nant'án nshłɪ́ɪgo náshdaałgo daashiłtsą́ągo zhą́.

17

1 Áídí' gostáń iskąągee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, biłgo Jesus dasahndi yił okai lę́k'e, dził n'ááyú. 2 Áígee binadzahgee Jesus łahgo ánolɪ́h silɪ́ɪ: binii bik'ina'didlaad silɪ́ɪ, ya'áí k'ehgo, bidiyágéhíí łigai silɪ́ɪ, idindláádhíí k'ehgo. 3 Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bił daanlɪ́ɪgo silɪ́ɪ, Jesus yił yádaałti'go. 4 Peter Jesus gáyiłɳii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhǫǫ: hánt'ɪ́ɪyúgo dzą́ągee tł'ohdahskáń taago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. 5 T'ah yałti'go áígee yaak'os dázhǫ́ bits'ą́'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'ąą gáɳíígo, Díínko shiYe' shił nzhóni, baa shił gozhóni; áń hódaayołts'ąą. 6 Díí daidezts'ąągo Jesus bitsiłke'yu hayaa ádaasdzaa, ńdaaldzidgo. 7 Jesus baa nyáágo bedaadesɳiigo gádaabiłɳii, Daohsɪ́ɪh, doo ńdaałdzid da. 8 Hadag daadéz'ɪ́ɪ hik'e nɳee doo ła' dadá' Jesus zhą́ daayo'ɪ́ɪ. 9 Dziłdí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabiłɳii, Daahołtsąą n'íí hadíń bił nadaagołɳi' hela', shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, dasitsą́ą́dí' naadisdzaago zhą́. 10 Bitsiłke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiłɳii, Hant'é bighą Elías dantsé híghá́h, daaɳii, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi? 11 Jesus gádaabiłɳii, Elías da'aɳii dantsé híghá́hgo dawahá iłch'į'nádaidle'. 12 Áídá' gánohwiłdishɳii, Elías iłk'idá' ńyáá, ndi doo bídaagoch'iłsɪ́ da ni', áídá' dá hádaach'it'ɪ́ɪyú ánádaach'ol'ɪ́ɪł lę́k'e. Áí k'ehgo shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, ałdó' ádaashich'idoliił. 13 John, Baptize ágoł'ɪ́ɪ n'íí, áyiłɳiigo bitsiłke'yu yídaagołsɪ́ɪd.

14 Nɳee łą́ágo íła'at'éehíí yaa hikaigo nɳee ła' Jesus yaa nyáágo yich'į' hilzhiizhgo gábiłɳii, 15 ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'į' nagowaa: łahgee kǫ' yeh naká', łahgeehíí tú yeh naká'. 16 Nitsiłke'yu baa bił ni'áázh ndi doo hagot'éégo iłch'į' ánádaidle' da. 17 Jesus gádaabiłɳii, Nohwi'odlą' édaadɪ́hgo, dánohwíí zhą́ daanohwik'ehgo daałinołt'ɪ́ɪłíí, dahosahzhį' nohwił nahashtą́ą́? Dahosahzhį' lą́ą nohwidag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'į' bił nn'áash. 18 Jesus ch'iidn nłdzilgo yich'į' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí' háyáá: áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nłt'éé násdlɪ́ɪ́. 19 Áík'ehgo Jesus bitsiłke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Néehíí hant'é bighą doo hadaandzóód da láń? daabiłɳii lę́k'e. 20 Jesus gádaabiłɳii, Nohwi'odlą' da'ayáháhíí bighą: da'aɳii gádaanohwiłdishɳii, Nohwi'odlą' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díí dziłíí bich'į' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'ɳáh, daabiłdohɳiiyúgo, ágáɳéh: doo nt'é ch'éh ádaałɪ́ɪ da doleeł. 21 Áídá' díí ga'at'éhihíí dáshiɳá' da'ch'okąąhgo zhą́ habidi'nedzódihi at'éé.

22 Gálilee golzeegee naháztą́ądá' Jesus bitsiłke'yu gádaayiłɳii, Shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanɳiihíí bilák'e shi'dolteeł: 23 Daashizilheedá' taagi jɪ́ɪ hileehgo naadishdáh, ɳii. Áí bighą bitsiłke'yu bijíí daanɳiih lę́k'e.

24 Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'į' nada'ch'iɳiiłíí Peter yaa hikaigo, Ya' niłch'ígó'aahíí naná'i'ɳiłihíí nayiɳiił née? daabiłɳii. 25 Peter, Ha'oh, ɳii. Kɪ́h yuɳe' oyáágo Jesus ntsé bich'į' hadziigo gábiłɳii, Hagot'éégo baa natsíńkees, Simon? Ni'gosdzáń biká' ízisgo nant'án daanliiníí, hadíń tax dagohíí tribute bich'į' nayiɳiił? Ya' dabíí bichąghashéhíí née, dagohíí nanidí' nakaihíí née? 26 Peter, Nanidí' nakaihíí, ɳii. Jesus gánábiłdo'ɳiid, Áík'ehgo bichąghashé doo nada'hiɳiił da. 27 Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleełhíí bighą, túsiką́ąyú ńɳáh, łóg behahidleehíí táyi' ołdeełgo, łóg dantsé hánlee'íí bizé' iłts'ą́' ánle'; ákóɳe' zhaali siné'ihíí hanné'go tribute bich'į' nada'ch'iɳiiłíí shíí shá ła'íí ni ná bich'į' nahiɳííł.

18

1 Áídá' Jesus bitsiłke'yu baa hikaigo gádaabiłɳii, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú hadíń itisgo nlɪ́ɪ? 2 Áík'ehgo Jesus chąghashé ałts'íséhi dała'á yushdé' yiɳiigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, 3 Gáɳíí, Da'aɳiigo gánohwiłdishɳii, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahɳe'go chąghashé ałts'íséhíí k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhą́ yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah hohłeeh. 4 Dahadíń díí chąghashéhíí k'ehgo ídaagoch'iyolba'íí, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú da'áń itis nlɪ́ɪ. 5 Dahadíń shizhi'íí

binkáá́yú chą́ghásh́é díí ga'at'éé́híí náidnɬtįį́yúgo, shíí náshidnɬtíni at'éé. 6 Dahadíń díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlą́ą́híí dała'á nchǫ'go at'į́į́go áile'íí, áń tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidestł'ǫǫgo túnteel beh hilt'e'go tú yił didziihgo bá nzhǫǫ doleeł ni'.

7 Ni'gosdzáń biká' nnee nakóntaahíí bá góyéé doleeł: nakódintaahíí dá begolné́h go'į́į́; áídá' hadíń na'íntaahíí bá góyéé doleeł! 8 Áík'ehgo nigan dagohíí nikee nchǫ'go ánát'į́įɬ ánílʂiyúgo, nadnɬgeeshgo yó'oɬt'e': doo hagot'éégo nannaa da ndi, nits'í ɬahzhį' ádįh ndi dahazhį' ihi'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo kǫ' dahazhį' diltɬi'íí biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhǫǫ da. 9 Niná́á nchǫ'go ánát'į́įɬ ánílʂiyúgo, ha'aahgo yó'oɬne': niná́á dała'á ádįh ndi dahazhį' ihi'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' niná́á nakigo ch'iidn bikǫ' diltɬi'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhǫǫ da. 10 Ídaa daagonohdzą́ą, díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí ła' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á binádaadéz'iinihíí, shiTaa yaaká'yú dahsdaahń biniizhį' dahazhį' daabineł'į́į́, nohwiɬdishnii. 11 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishniiɬhíí bigha niyáá. 12 Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibeɬ́į́ dała'á gonenadín golį́į́dá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áíhíí dákú nyiníílʂdá' dziłyú ch'a'oyáá n'íí hantaa gá? 13 Da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Náidnɬtįįyúgo ngost'ádin ngost'áí doo hak'i ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nɬtiinníí yaa bił gozhǫǫ́. 14 Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahń díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'į́į́ da.

15 Nik'isn nich'į' nchǫ'go adzaayúgo, bich'į' ńnáhgo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'į' yáńłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosíńɬbáni at'éé. 16 Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'į' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego binąááł bee yá'iti'íí da'aniigo bee bígózį doleeł. 17 Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihi'nań daayodlaanií ha'ánáłséhyú baa nagolní': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nlįį dahíí, tax bich'į' nahi'niiɬlíí k'ehgo baa natsíńkees doleeł. 18 Da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nt'éhéta ni'gosdzáń biká' łédaasołtł'ǫǫhíí yaaká'yú ałdó' łestł'ǫǫ doleeł; nt'éhéta ni'gosdzáń biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú ałdó' k'e'do't'aah doleeł. 19 Gánánohwiłdish'nii, Naki dołt'eego ni'gosdzáń biká' nt'éhéta dała' haht'į́į́ lę́k'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahń nohwá áile'. 20 Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okąąhgo íła'at'éé́yúgo, áígee iɬní'gee shíí nshɬį́į.

21 Peter baa nyáágo gábiɬnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'į' dénchǫ'go ánát'į́įɬyúgo, da'kwiidnshą' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? 22 Jesus gábiɬnii, Gosts'idn doo niɬdishnii da, ndi gosts'idinhíí gosts'idngo.

23 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí iɬk'ídaagodiłdǫǫh hádaat'į́įhíí k'ehgo at'éé. 24 Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi ła' gonenáń doo náhóltagyú talents golzeego baa ha'ááhi baa híl'a'. 25 Doo hagot'éégo na'iniiɬ dahíí bigha, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichąghásh́éhíí, ła'íí dawa bíyéé́híí biłgo nahoníih, áí bee shich'į' nanáhó'nííɬ, niigo bángon'ą́ą, binant'a'. 26 Áík'ehgo bána'iziidíí bich'į' hayaa adzaago nábokąąhgo, Shinant'a', ntsé ńt'ah, ąąɬ nich'į' na'ishniiɬ ndi at'éé, biɬnii. 27 Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'į' na'iníílʂ da ndi nzhǫǫ, biɬniigo nanábines'į́įd. 28 Áídá' áń ch'íńyáágo ła' yił na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayił'áhi, yiłtsą́ą: áń yizidnɬtsoodgo, Shaa hánɬ'aahíí shich'į' nanáhí'nííɬ, yiɬnii. 29 Yił na'iziidíí bich'į' hayaa adzaago nábokąąhgo, Ntsé ńt'ah, dawa nich'į' na'ishniiɬ ndi at'éé, biɬnii. 30 Ndi, Dah, niigo ha'áyíłt'e', baa ha'ááhíí na'haznilzhį'. 31 Ła' yił nada'iziidíí daabiłtsą́ągo doo bił daagozhǫǫ́ dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yił nadaagosni'. 32 Áídí' binant'a'íí biká'íɬ'aadgo gábiɬnii, Ni shána'izíidíí dázhǫ́ ńchǫ' lą́ą, ni shaa háńɬ'áhi doo shich'į' nanáhí'nííɬ da ndi nzhǫǫ, niɬdénįid ni', náshonkąąhgo: 33 Áík'ehgo ni ałdó' bił na'izíidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, 34 Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'ánáilka' yune' obiɬ'a' biniigodilnéhgo, baa ha'ááhíí dawa nanáyihezнilzhį'. 35 Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahń ádaanohwile', doo nohwijíídí' nohwik'isn nohwich'į' nchǫ'go at'éé́híí bigha baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

1 Jesus díí ąą́ɬ yee nyánɬti'dá' Gálileedí' dahnyaa lę́k'e, ni' Judéa golzeeyú, túńlíínií Jórdan holzéhi bitisyú ńyáá; 2 Áígee nnee biké' náńłsą́ą́go nádaayilziih lę́k'e.

3 Phárisees daanlíni ałdó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiɬnii, Ya' nnee hant'éhéta bigha bi'aa yił iɬk'ínát'aashgo goz'ąą née? 4 Jesus gádaabiɬnii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'nań nnee áyíílaahń, nnee ła'íí isdzán áyíílaa lę́k'e, 5 Gánííigo, Díí bigha nnee bitaa hik'e bą́ą́ yits'ą́'gháhgo bi'aa yił nlįį doleeł: áí naki n'íí dała'á nádodleeɬ. 6 Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silį́į. Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań łáyinlááhíí, dahadíńta iɬk'íyóléh hela'. 7 Phárisees gádaabiɬnii, Ágát'éédá', nt'é bigha naltsoos bee iɬk'íńch'ít'aashíí łáyile'go isdzánhíí yił iɬk'ínát'aashgo Moses ngon'ą́ą́ láń

gá? 8 Jesus gádaabiłn̨ii, Moses nohwijíí daantł'izíí bighą nohwi'aa bił iłk'ínát'aashgo nohwá ngon'ą́ą lę́k'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. 9 Shíí gádaanohwiłdishn̨ii, Hadíń bi'aa doo nn̨ee ła' yił nant'į' na'aash dadá', yił iłk'ínát'aazhdá' yił naná'n̨ááyúgo nant'į' nagháhi at'éé: hadíń isdzán yó'olt'e' n'íí yił nn̨ááyúgo, áń ałdó' nant'į' nagháhi at'éé.

10 Bitsiłke'yu gádaabiłn̨ii, Na'i'n̨eehíí ágát'ééyúgo, doo nch'in̨éh da ndi nzhǫǫ. 11 Jesus gádaabiłn̨ii, Doo nn̨ee dawa díí yídaanel'ąą da, hadíí ye'at'éé doleeł go baa daadest'aaníí zhą́. 12 Nn̨ee ła' doo nnádaałsé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áídá' ła'íí doo nnádaałsé' dago ádaaln̨e': ła'íí dabíí hádaat'į̨go yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'ąąhíí bighą doo nnádaałsé' da. Hadíń díí yínel'aaníí ch'ík'eh ye'at'éé le'.

13 Jesus chągháshé ałts'íséhi baa bił nch'ihezkai lę́k'e, yiká' ndaadiln̨iihgo yá okąąh daabich'o'n̨íígo: áídá' bitsiłke'yu Doo ágádaaht'į̨ da, daakoł n̨ii. 14 Áídá' Jesus gán̨íí, Ch'ík'eh chągháshé shich'į' nihikáh le', doo t'ąązhį' daahínóhtą' da; bíí ga'ádaat'eehíí yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanlį̨į. 15 Chągháshé ąął yiká' ndaadesn̨iihdá' onádzaa.

16 Nt'éégo nn̨ee ła' Jesus yaa nyáágo gáyiłn̨ii, Ilch'ígó'aahíí nłt'éhi ńlínihi, hago łąą nłt'éhi áshn̨e'go ihi'n̨aa doo ngonel'ąą dahíí yaaká'yú bee hinshn̨aa doleeł? 17 Jesus gábiłn̨ii, Nt'é bighą nłt'éhi shiłnnii? Doo hadíń nłt'éé da go'į́, dała'á zhą́, Bik'ehgo'ihi'n̨ań zhą́: áídá' ihi'n̨aa nłt'éhi biyi' onnáh háńt'į̨yúgo, Bik'ehgo'ihi'n̨ań yegos'aaníí bikísk'eh áńt'ee le'. 18 Daat'éhihíí? n̨ii. Jesus gábiłn̨ii, Doo ich'iziłhee da, Doo nant'į' nach'ighaa da, Doo ich'in'į̨h da, Doo łé' ch'iłchoo da, 19 Kotaa hik'e komaa ch'idnłsį: ła'íí, Kot'ahdí' gólíínií koł nzhǫǫ, dakíí ídił ch'ijǫǫhíí k'ehgo. 20 Nn̨ee áníi nagháhihíí gábiłn̨ii, Ánists'ísédí' godezt'i'go díí dawa be'ánsht'ee: áídá' nt'é zhą́shą' doo be'ánsht'ee da? 21 Jesus gábiłn̨ii, Nzhǫǫ nleeh háńt'į̨yúgo, ti'i, dawahá n̨íyéehíí naa nahon̨iihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'inííh, áík'ehgo yaaká'yú dawahá łáń íłíni n̨íyéé doleeł: áídí' yushdé' shiké' dahsinn̨áh. 22 Áídá' nn̨ee áníi nagháhihíí díí yidezts'ąądá', doo bił gozhǫ́ǫ́ dago onádzaa: dázhǫ́ háłdzilhíí bighą.

23 Jesus bitsiłke'yu gádaayiłn̨ii, Da'an̨iigo gánohwiłdishn̨ii, Nn̨ee háłdzili yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee. 24 Gánádaanohwiłdish'n̨ii, Łíį́ bighán̂ ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'áńyú ch'égháhgo bá nyeedá' nn̨ee háłdzilíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bilałtł'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. 25 Bitsiłke'yu díí daidezts'ąądá' bił díyadaagot'eego gádaan̨ii, Áídá' hadíń zhą́ hasdábi'dilteeh? 26 Jesus daabineł'į́go gán̨íí, Nn̨eehíí áí doo łayole' at'éé da go'į́; Bik'ehgo'ihi'n̨ań zhą́ dawa łayile'hi at'éé.

27 Peter gábiłn̨ii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'ą́' dahdihiikaidá' niké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'į' nahi'n̨iił? 28 Jesus gádaabiłn̨ii, Da'an̨iigo gánohwiłdishn̨ii, Dawa ánídégo ánálzaago, shíí, nn̨ee k'ehgo Niyáahíí, nant'án biká'dahsdáhá bits'ą́'idindláádíí biká' dahsidaago, nohwíí shiké' nahkaihíí ałdó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'ádah biká' dahnahísóotą́ą doleeł, Israel nakits'ádah hat'i'íí yaa yádaałti'go. 29 Dahadíń bigową, bik'isyú, bilahkííyú, bitaa, bą́ą́, bi'aa, bichągháshé, dagohíí bini' shizhi'híí bighą yits'ą́' dahnyaahíí, dała'á gonenadín ánáhołą́ago baa det'aahi at'éé, ła'íí ihi'n̨aa doo ngonel'ąą dahíí yee hin̨aa doleeł, yaaká'yú. 30 Áídá' łą́ágo dantsé daanlį̨į n'íí iké'yú doleeł; ła'íí iké'yú daanlį̨į n'íí dantsé doleeł.

20

1 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nn̨ee dahts'aa hentíínií bíyéé gólíni dázhǫ́ t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. 2 Nn̨ee bánada'iziidíí penny yich'į' na'in̨iiłgo yángon'ą́ądá' bidahts'aa hentį́į́yú odais'a'. 3 Ngost'áí bik'ehenkéézyú shį onanádzaago na'hin̨iih nagoz'ąąyú ła' daazhógo nadaazį̨go yiłtsą́ągo, 4 Gádaayiłn̨ii, Nohwíí ałdó' shidahts'aa hentį́į́yú dohkáh, dábik'ehgo nohwich'į' nahishn̨iił ndi at'éé. Áík'ehgo áí ałdó' ákú okai. 5 Isk'áhńyááyú ła'íí taagi bik'ehenkéézyú shį onanádzaago da'ágánánádzaa. 6 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shį onanádzaago ákú ła' daazhógo nadaazį̨go náyíltsą́ą, Hant'é bighą daazhógo nasozį̨go o'i'ą́ą? yiłn̨ii. 7 Doo hadíń na'idziid nohwaidi'aah dahíí bighą, daabiłn̨ii. Nohwíí ałdó' shidahts'aa hentį́į́yú dohkáh, yiłn̨ii. Dábik'ehgo nohwich'į' nahishn̨iił ndi at'éé. 8 O'i'ą́ą́yú dahts'aa hentíínií bíyéehíí bik'ehgo na'idziidi gáyiłn̨ii, Shánada'iziidíí bich'į' ádaann̨iigo bich'į' nada'hin̨íít, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. 9 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shį náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntį́į́go penny bich'į' nahas'n̨il. 10 Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'į' nahi'n̨iił, daanzį lę́k'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntį́į́go penny zhą́ bich'į' nahas'n̨il. 11 Díí bich'į' nahas'n̨ilhíí bighą nn̨ee bidahts'aa golíínií yída'iłtahgo, 12 Gádaabiłn̨ii, Dała'ádn łédihikeezzhį' nada'iziid n'íí néé bił dáłełt'eego nohwich'į' naháńn̨il, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'i'ą́ą. 13 Nant'ánhíí na'iziidíí ła' gáyiłn̨ii, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'į' natseskees da: penny nich'į' nadihishn̨iił, niłdishn̨iigo, da'áígee nił nzhǫǫ ni' ya'? 14 Nich'į' na'hen̨ilihíí nádnné'go nádńdáh: díí iké'yú na'nziidíí áń ałdó' nich'į' na'háńn̨ilhíí k'ehgo bich'į' na'hishn̨iił. 15 Dashíí shíyéehíí dashíí hásht'į́yú ánásh'į̨łgo, ái doo shá goz'ąą da née?

Ya' nił nn̲ii née, nłt'éégo ánsht'eehíí bigha̲? 16 Áík'ehgo iké'yú daanlį̨į n'íí dantsé doleeł, ła'íí dantsé daanlį̨į n'íí iké'yú doleeł: ɬą́ągo yiká ádaann̲iid ndi da'akwíyé habi'do'n̲il.

17 Jesus wą́'yú Jerúsalemyú bitsiłke'yu yił hikaahgo k'ihzhį' yił nikaigo gádaayiłn̲ii, 18 Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, 19 Áídí' doo Jews daanlį̨į dahíí yaa daashiłtéehgo shaa daadloh doo, hashída'iłtsaas doo, áídí' tsį'iłna'áhi bídaashiłkałgo daashiziłhee doleeł: áídí' taagi jį̨į hileehgo naadishdáh.

20 Zébedee bichągháshé bą́ą́híí binn̲e'híí Jesus yaa yił hikaigo yich'į' daahilzhiizh, nahídóshkid nzigo. 21 Nt'é háńt'į̨į gá? biłn̲ii, Jesus. Isdzán gábiłn̲ii, Nant'án síńlį̨įgo dahnándaago díí shinn̲e'yu nakihíí ła' nigan dihe'nazhin̲éé dahsdaa doleełgo, ła'íí ni'eshganzhin̲éé dahsdaa doleełgo bá ngon'áah. 22 Áídá' Jesus gádaabiłn̲ii, Nt'é biká hádaaht'iinií doo bídaagonołsį da ląą. Idee be'ishdląąhíí be'ohdląągo bínołdzil née, ła'íí baptize be'áshi'dilne'íí bee baptize ánohwi'dilne'go bínołdzil née? Bínldzil, daabiłn̲ii. 23 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Idee be'ishdląąhíí da'an̲ii be'ohdląą doleeł, ła'íí baptize áshi'dilne'íí da'an̲ii bee baptize ánohwi'dilne' doleeł: áídá' shigan dihe'nazhin̲éé dagohíí shi'eshganzhin̲éé sodaa doleełíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da, áí dahadíń shiTaa yágoz'aanií zhą́ bágoz'áni at'éé. 24 Iłk'isyú nakihíí ádaan̲iihíí Jesus bitsiłke'yu gonenanhíí daidezts'ąądá' doo bił daabik'eh da. 25 Jesus bitsiłke'yu íła'áyíílaago gádaayiłn̲ii, Doo Jews daanlį̨į dahíí binadaant'a'íí isná ádaabiłsį̨go bá nadaant'aah, ła'íí bitahyú nn̲ee ízisgo ádaat'eehíí da'án̲ííyú ádaat'į̨įgo ádaabiłsį̨go bídaagonołsį. 26 Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíń nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzį̨híí, áń nohwá áił'į̨į le'; 27 Nohwitahyú dahadíń nant'án nshłį̨į le' nzį̨híí, áń nohwá na'iziid le': 28 Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí nshłį̨į ndi, doo hadíń shich'on̲iihíí bigha̲ niyáá da, áídá' nn̲ee bich'oshn̲iihíí bigha̲ niyáá, shi'ihi'n̲a'íí nn̲ee łáni bá nahishn̲iiłhíí bigha̲ niyáá. 29 Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezą̨ą.

30 Nt'éégo nn̲ee naki bin̲áá ágodini intín bahyú sikee lę́k'e, áí Jesus higaałgo ya'ikodaanzį̨įgo nádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ńlíni, nohwaa ch'onbáah, daan̲iigo nádaabokąąh. 31 Nn̲ee Jesus biké' nálseełíí, Godnch'áad, daabiłn̲n̲iid: áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ńlíni, nohwaa ch'onbáah, daan̲iigo nanádaabokąąh. 32 Jesus ninyáágo bich'į' án̲n̲iidgo, Nt'é nohwá áshłe'go ádohn̲ii? biłn̲ii. 33 NohwiNant'a', gohiit'į̨įgo ánánohwidle', daabiłn̲ii. 34 Jesus baa daach'osbaadgo bin̲áá yedaadoln̲iihgo dagoshch'į' daago'į̨į nádaasdlį̨įgo biké' dahish'aazh lę́k'e.

21

1 Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhį', áí dził Olives holzéhi si'ą̨ągee, áídí' Jesus bitsiłke'yu naki oyił'a', 2 Gáyiłn̲iigo, Ti'i, nohwádi̲hyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'į' túlgayé bizhaazhé biłgo dahstł'o̱o̱go baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohło̱o̱s. 3 Nn̲ee ła' nt'éhéta nohwiłn̲iiyúgo, NohwiNant'a' hát'į́go áhiit'į̨į, biłdohn̲iih; áík'ehgo dagoshch'į' nohwaa gode'aahgo nádohło̱o̱s. 4 Díí ánágot'į̨įlíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi gán̲íí n'íí begoln̲éhgo ánágot'į̨įł, 5 Sion bizhaazhé bił nadaagoł'n̲i', Díń'į̨į, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'į' boghéél. 6 Áík'ehgo Jesus da'án̲ííyú bitsiłke'yu ádaadzaa, 7 Túlgayé, bizhaazhé biłgo, baa daizlo̱o̱zgo bidiyágéhíí yiká' dahdaihezn̲ildá' Jesus yiká' dainesdaa. 8 Nn̲ee ɬą́ągo bidiyágé intínyú yídaagosteel lę́k'e; ła'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihiłgeeshgo intínyú yídaagosteel. 9 Nn̲ee bádi̲h nálseełíí, ła'íí biké'dí' nálseełíí daadilwoshgo gádaan̲ii, Hosánna, David biYe' nlíni: NohweBik'ehń bizhi' yee higaałíí ba'ihégosini at'éé; da'itisé goz'ą̨ądí' Hosánna. 10 Áídí' Jerúsalemyú ńyáágo áígee daagolíínií dawa, hago ląą ágodzaa daanzį̨go, Díí hadíń át'į́į́? daan̲ii. 11 Nn̲ee biké' nálseełíí gádaan̲ii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi at'į́į́, Názarethdí' nagháhi, áí Gálilee bigodesdzogíí biyi'dí'.

12 Áídí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań daach'okąąh goz'ą̨ą yun̲e' Jesus ha'ayáágo, baa nada'in̲iihi ła'íí nada'iłn̲iihi ch'íinihiyood, ła'íí zhaali yiká' iłkáh ch'ínádain̲iiłíí naz'aanií nanyihesgo', hawúcho baa nadaahin̲iihíí biká'dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo', 13 Gáyiłn̲iigo, Ágán̲íígo bek'e'eshchį̨į, Shikį̨híí kį̨h biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojíí doleeł; áídá' nohwihíí daan'į̨įhíí bigową ádaagosolaa ląą. 14 Bin̲áá ádaagodiníí ła'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okąąh goz'ą̨ągee baa hikai; áígee nádaabiłziih lę́k'e. 15 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi Jesus ízisgo áná'ol'į̨įłíí daayiłtsą̨ągo, ła'íí da'ch'okąąh goz'ą̨ągee chągháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daan̲iigo daayiłtsą̨ągo, dázho̱ doo bił daagozho̱ho̱ da lę́k'e. 16 Áík'ehgo gádaabiłn̲ii, Ya' díí ádaan̲iihíí dints'ag née? Jesus gábiłn̲ii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chągháshé ałts'íséhi ła'íí mé' t'ah da'iłbe'i dázho̱ nłt'éégo ihédaanzį̨go ádaasíńlaa?

17 Áídí' bits'á' dahiyaago kịh gozṇildí' Béthany golzeezhị' nyáá; áígee sidaa lẹ́k'e.
18 T'ahbịyú kịh gozṇilyú nádesdzaago, shiṇá' silịį. 19 Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiłtsą́ągo yaa
nyáá, binest'ą' da'ádịhdá' bit'ąą zhą́ gólı́ı́go yígołsịį́dgo gáyiłṇii, Kodí' godezt'i'go dahazhị'
ninest'ą' da'ádịh doleeł. Áík'ehgo dagoshch'ị' ch'il fig náhesgą. 20 Bitsiłke'yu díí daayiłtsą́ągo
bił díyadaagot'eego gádaaṇii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'ị' náhesgą lą́ą! 21 Jesus gádaabiłṇii,
Da'aṇii gánohwiłdishṇii, Nohwi'odlą' golı́ı́yúgo, doo nohwił nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il
fig ádzaahíí k'ehgo zhą́ ádaahnẹ' da, áídá' díí dziłíí bich'ị' hahdziigo, Yúwehégo dihi'ṇáhgo
túnteel biyi' onidolṇé', daadohṇiiyúgo, nohwá ágáṇe'. 22 Da'ohkąąhgo dant'éhéta daa-
hohkeedíí, da'ohdlą́ągo ádaadohṇiiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

23 Jesus da'ch'okąąh goz'ą́ą yuṇe' i'ayáágo, áígee nṇee yił ch'ígó'aahgo, okąąh yebik'ehi
itisyú nadaandeehi, nṇee yánazíni biłgo baa hikaigo gádaabiłṇii, Hadíń bik'ehgo ánánt'ịį́ł?
Hadíń naa godin'ą́ągo ánt'ịį́h? 24 Jesus gádaabiłṇii, Shíí ałdó' dała'ándi nanohwídishkid, shił
nadaagołṇi'yúgo, shíí ałdó' hadíń bik'ehgo ánásht'ịį́łíí nohwił nagoshṇi' doleeł. 25 John
baptize ádaagole'íí hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nṇee bits'ą́'dí'go née? Łił
yádaałti'go gádaałtłdi'ṇii, Yaaká'dí'go daan'ṇiihyúgo, gánohwiłṇiih, Áídá' nt'é bighą doo daa-
hohdlą́ą da lá́ń? 26 Áídá', Nṇee bits'ą́'dí'go, daan'ṇiihyúgo, nṇee bédaahildzid; nṇee dawa John
Bik'ehgo'ihi'ṇań binkááyú na'iziidi nlı́į daanzịhíí bighą. 27 Áík'ehgo Jesus gádaayiłṇii, Néé
doo bídaagonlzị da. Jesus gánábiłdo'ṇiid, Shíí ałdó' hadíń bik'ehgo ánásht'ịį́łíí doo nohwił
nagoshṇi' da.

28 Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nṇee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo, Shiye', díí jį́į
shidahts'aa hentı́ı́yú na'iziidyú ńṇáh, yiłṇii. 29 Áń bich'ị' hadziigo, Dah, doo akú dishái da,
biłṇii; áídá' bikédí'go biini' łahgo ánáyiidlaago akú óyáá lẹ́k'e. 30 Biye' ła'ihíí yaa nanádzaago
da'ágánáyiłdo'ṇiid. Áík'ehgo, Akú dishái, nṇiid; áídá' doo akú óyáá da. 31 Díí nakihíí hadíí
bitaa ánı́íyú ádzaa? Dantséhi, daaṇii. Jesus gádaabiłṇii, Da'aṇii gánohwiłdishṇii, Tax bich'ị'
nadaahi'ṇiiłíí ła'íí nant'ị' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihi'ṇań bilałtł'áhgee daanliinií itah
daaleeh. 32 John nłt'éégo ágot'eehíí yaa yałti'go nohwitahyú ńyáá, ndi doo daahohdlą́ą
da; tax bich'ị' nadaahi'ṇiiłíí ła'íí nant'ị' nakaihíí zhą́ daabodlą́ą: nohwíí bídaagonołsị ndi
bikédí'go nohwiini' doo łahgo ánádaasohdlą́ągo daahohdlą́ą da.

33 Ilch'ígót'aahgo naná'goṇihíí ła' ódaayełts'ą́ą: ła' nṇee bidák'eh golíínií dahts'aa
k'eidnláágo yiṇaayú na'neznil, dahts'aa hahigęęs doleełgee yá ogogéed, biká'dí' ídést'iinií
ágólaa, ła'íí bá yiṇádaadéz'íni yá ch'ígohet'ą́ądá' ńzaadyú ni' goz'ą́ayú óyáá: 34 Da'nest'ą́ągee
ngonyáágo bánada'iziidi bidahts'aa bá yiṇádaadéz'íni yich'ị' oyił'a', binest'ą' ła' bá náyíné'go.
35 Áídá' bá iṇádaadéz'íni nada'iziidíí yił ndaazdeelgo dała'á nyída'eshtłizh, ła'ihíí daizes-
hı́ı́, ła'ihíí tséé bee daayitséed. 36 Bánada'iziidíí ntsédá' oyił'a' n'íí bitisgo onayíł'a': áí
ágánádaayiidlaa. 37 Da'iké'yú biye' oyił'a', Shiye' daidnłsị doleeł, ṇiigo. 38 Áídá' biye'
daayiłtsą́ądá', dahts'aa yiṇádaadéz'íni gádaałtłdi'ṇii, Díí dahts'aa hentíínií bíyéé doleelíí
át'éé; yushdé', daazołdee, áík'ehgo bíyéé doleeł n'íí daanohwíyéé doleeł. 39 Áík'ehgo yił
ndaazdeelgo dahts'aa hentı́ídí' ch'ídaist'e'go daizes- hı́ı́. 40 Áík'ehgo dahts'aa hentíínií
bíyéehíí nádzáágo bidahts'aa bá yiṇádaadéz'ínihíí hagoshą' ádaile'? 41 Jesus gádaayiłṇii,
Bidahts'aa golíínií nṇee doo bik'ehyú ádaat'ịį dahíí naiłtseedá', bidahts'aa hentíínií bá
yiṇádaadéz'íni ła'ihíí yá ch'ínágohet'aah, áí inest'ą́ągo nest'ánhíí baa daach'ihiṇiił doo.
42 Jesus gádaabiłṇii, Díínko Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati' bek'e'eshchiinií doo hwahá daahohshiih
da née? Tséé kịh ádaagole'íí yó'odaisṇe'i n'íí, hagon'áágee dantsé si'aanií silịį: díí
nohweBik'ehí bik'ehgo ánágot'ịį́ł, áí daanéel'ịįgo nohwił díyadaagot'ee. 43 Áí bighą
gádaanohwiłdishṇii, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanohłịį́go nohwaa ch'ígót'i' n'íí
nohwaa nágodit'aahgo łahgo hat'i'íí, Bik'ehgo'ihi'ṇań yikísk'eh hikaahíí, baa godidot'aał,
nohwits'ą́'. 44 Dahadíń áí tséé yiká' nágo'yúgo, ałts'íséego nihiltǫǫd: áídá' dahadíń áí
tséé biká' naltǫ'yúgo, di'ílégo bik'aa doleeł. 45 Okąąh ye bik'ehi itisyú nadaandeehíí
hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goṇi'i Jesus yee hadzii n'íí daidezts'ą́ądá', bíí
ádaabiłṇiigo yídaagołsịį́d. 46 Ha'ádaił'e' hádaat'ịį ndi nṇee łáni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihi'ṇań
binkááyú na'iziidi nlı́ı́ daanzịhíí bighą.

22

1 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goṇi'íí yee yił nanágolṇi'go gáṇíí, 2 Yaaká'yú dahsdaahń bi-
lałtł'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niiṇéhi bá da'idą́ągo ngon'ą́ą.
3 Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'ṇéhyú nohohkáh daayiłṇiid n'íí, yushdé' biłṇiigo yił'aa: ndi doo
ákú híkáh da. 4 Nadaal'a'á ła'i onáyíł'a' gáṇíígo, Daabi'dokeedíí gábiłdohṇii, Hidáń dawa
łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé łik'ahíí nasiłtseed, dawa ąą́ł nłt'éégo alzaa: yushdé'
ni'i'ṇéhyú nohkáh. 5 Áídá' áí doo akú ádaat'ee da, dabíí hádaat'ịį́yú oheskai, ła' bidák'ehyú

óyáá, ła'ihíí baa na'hi_niihyú óyáá: 6 Ła'ihíí nant'án binadaal'a'á yił ndaazdeelgo yini-idaagodezlaadí' nadaistseed. 7 Nant'ánhíí díí ya'ikonzį̨dá' hashkee: áík'ehgo bisiláádahíí dail'aago nnee ádáát'į̨d n'íí nadaistseed, ła'íí bikįh nagozni̲líí daidnɬid. 8 Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyiɬni̲i, Ni'i'néhgo da'idą̨ąhíí łalzaa ndi daabi'dokeedíí doo yik'e shijeed da. 9 Ái bighą da'ditinyú dohkáh, áígee hadíń daah'iiníí dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabiłdohni̲i. 10 Áík'ehgo nadaal'a'á intínk'ehyú okai, hadíí daayiłtsą̨ąhíí dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ła'íí nɬt'éégo ádaat'eehíí íła'ádaizlaa: áík'ehgo nnee łáni ni'i'néhyú hikai.

11 Áígee nant'án ha'ayáádá' nnee niheskaihíí yineɬ'į́́go, nnee ła' ni'i'néhgo ííhíí doo golı̨́ dago yiłtsą̨: 12 Áík'ehgo gáyiɬni̲i, Shit'ekéhé, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'néhgo ííhíí doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehíí doo nt'é ni̲i da. 13 Nant'ánhíí binadaal'a'á gádaayiɬni̲i, Bigan hik'e bikee łídaałtł'oogo godiłhiłyú ch'ídaanoɬt'e'; akú daach'ichag ła'íí kowoo lídaach'idiłk'ash doleeł. 14 Łą́ągo yiká ádaanni̲id ndi da'akwíyé habi'do'ni̲il.

15 Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yałti'gee daabihiljizh doleełgo ndaagoshchı̨́. 16 Phárisees biké' anákahíí hik'e Hérod yił daagot'íni Jesus yich'į' odais'a', gádaabiɬni̲igo, Ilch'ígó'aahíí, da'ani̲igo ánni̲igo, ła'íí Bik'ehgo'ihi'na̲ń bich'į'zhinéégo goz'aaníí da'ani̲igo baa iłch'ígon'áahgo bídaagonlzį, nnee doo bénídldzid dago yáńłti': nnee doo ła' itisgo síńɬtı̨́ da. 17 Ái bighą nohwił nagolní', Díí hagot'éégo baa natsíńkees? Ya' Caesar bich'į' tax nadaach'ini̲iłgo begoz'ąą née? Née dah née? 18 Ái nneehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsı̨go gádaayiɬni̲i, Nt'é bighą yashti'íí bee daashoɬjizhgo ádaashiłdohni̲i, nohwíí daanohshǫǫ ádaadoł'íni? 19 Zhaali tax bideną nahi'ni̲iłíí shaa noh'aahgo nesh'jí. Áík'ehgo zhaali ła', penny holzéhi, baa daiz'ąą. 20 Hadíń be'ilzaa, hadíń bizhi' biká' dahgoz'ąą? daayiɬni̲i. 21 Caesar bíyéhi lą̨ą, daani̲i. Jesus gádaabiɬni̲i, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohni̲iɬ, áídá' Bik'ehgo'ihi'na̲ń bíyéehíí Bik'ehgo'ihi'na̲ń baa daanohni̲iɬ. 22 Díí daidezts'ąądá' bił díyadaagot'eego bits'ą́'yú dah hiskai.

23 Da'áí bijı̨́ Sáddducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkid, 24 Gádaayiɬni̲igo, Iłch'ígó'aahíí, Moses gáni̲íí ni', Ła' nnee bichąghášhé doo ła' dago daztsą̨ayúgo, bik'isnhíí bi'aa n'íí yił nnádo'neełgo, bik'isn n'íí chąghášhé bá ágodolni̲iɬ. 25 Iłk'isyú gosts'idi nohwitahyú daagolı̨́ ni': dantsé nnááhíí daztsą̨ą, bichąghášhé doo ła' da, áík'ehgo bi'aa n'íí bik'isn yił naná'náá: 26 Nakigeehíí ágánánádzaa, taagigeehíí ałdó', da'áík'ehgo gosts'idzhį' dawa nanezna'. 27 Da'iké'yú isdzánhíí ałdó' daztsą̨ą. 28 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gosts'idihíí shą' hadíí bi'aa doleeł, dawa yił nadaazna̲adá'? 29 Jesus gádaabiɬni̲i, Da'oɬsiih, Bik'ehgo'ihi'na̲ń biyati' bek'e'eshchiinií ła'íí Bik'ehgo'ihi'na̲ń binawodíí doo bídaagonoɬsį dahíí bighą. 30 Naach'idikáhgee doo nnádaach'iłse' da, doo ndaagoch'ihini̲iłgo nnádaach'iłse' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'na̲ń binal'a'á yaaká'yú daagolı̨́híí k'ehgo daagoch'ilı̨́. 31 Áídá' nanezna'íí naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihi'na̲ń baa nohwich'į' yałti'íí, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáni̲ígo, 32 Shíí Abraham Bik'ehgo'ihi'na̲ń yokąąhíí nshłı̨́, Isaac, Jacob ałdó' Bik'ehgo'ihi'na̲ń yokąąhíí nshłı̨́. Bik'ehgo'ihi'na̲ń doo nanezna'íí yokąąhíí nlı̨́ da, daahina̲ahíí zhą́. 33 Nnee íła'at'éehíí díí daidezts'ąągo, iłch'ígó'aahííbighą bił díyadaagot'ee.

34 Jesus Sáddducees daanlíni doo nt'é ńdaado'ni̲i dago áyíílaago Phárisees ya'ikodaanzı̨́go, íła'adzaa. 35 Áí ła' begoz'aanií nɬt'éégo yígółsini Jesus yich'į' hadziigo nabíntaahgo nabídiłkid, 36 Iłch'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihi'na̲ń yegos'aanií hadíí itisgo at'éé? ni̲igo. 37 Jesus gábiɬni̲i, Bik'ehgo'ihi'na̲ń neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhǫǫ le'. niyi'siziinií dawa bee, ła'íí ninatsekeesíí dawa bee nił nzhǫǫ le'. 38 Áí Bik'ehgo'ihi'na̲ń yegos'aanií dantséhi ła'íí itisgohi at'éé. 39 Nakigeehíí ałdó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' góliínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫ́ǫ́híí k'ehgo. 40 Bik'ehgo'ihi'na̲ń yegos'aanií ła'íí Bik'ehgo'ihi'na̲ń binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda' eshchiinií dawa díí nakihíí bits'ą́'dí'hi at'éé.

41 Phárisees daanlíni t'ah íła'at'éégee, Jesus nabídaadiłkid, 42 Gáni̲ígo, Christ-híí hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadíń biye' nlı̨́? David biye' nlı̨́, daabiɬni̲i. 43 Jesus gánádi'ni̲i, Hagot'éégoshą' David Holy Spirit yábiyiłti'go, SheBik'ehń, biɬni̲i, gáni̲ígo, 44 Bik'ehgo'ihi'na̲ń sheBik'ehń gáyiɬnni̲id, Shigan dihe'nazhinéégo síńdaa, ni'ina' benik'eh silı̨́go nikeɬtł'ááhyú nini̲ilzhį'. 45 David, SheBik'ehń, biɬni̲igo bozhííyúgo, hagot'éégoshą' biye' nlı̨́ áídá'? 46 Jesus nnee doo ła' bich'į' hanadzíih da lę́k'e, áí bijı̨́dí' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadíń nabínánłkid da.

23

1 Jesus nnee íła'at'éehíí hik'e bitsiłke'yu yich'į' hadzii, 2 Gáni̲ígo, Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizı̨́ n'íí k'ehgo nnee yá nazı̨́: 3 Áí bighą da'ádaanohwiłni̲iyú ádaanoht'eego ádaaht'į́; ndi doo ádaat'į́híí k'ehgo ádaaht'į́ da: ái ádaani̲iyú doo ádaat'į́ da ndi ádaani̲i. 4 Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dázhǫ́ nyeego

dahda'ogheełgo ádaayiłsį; áídá' da'ayą́há ndi doo ich'odaanįi da. 5 Nłt'éégo ánádaat'įį́łíí dawa nnee dá bo'įį hádaat'įį́híí bighą ánádaat'įį́ł: Bik'ehgo'ihi'nań biyati' ła' bídaadestł'ǫǫhíí nteelgo ádaile', bi'íí bidá'yú ałdó' nteelgo na'izlaago ádaayiłsį. 6 Da'idą́ągee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbį́hyú itah dahnaháztą́ągo zhą́ bił daanzhǫǫ, ła'íí Jews ha'ánáłséh nagoznil yune' nnee yánazíni dahnádinbį́hyú itah dahnaháztą́ągo ałdó' bił daanzhǫǫ, 7 Na'hiniih nadaagoz'ą́ąyú bich'į' ádaach'inįigo, ła'íí, Ił*ch'ígó'aahíí, Ił*ch'ígó'aahíí, daabiłnįigo zhą́ bił daanzhǫǫ, 8 Áídá' nohwihíí doo hadíń, Ił*ch'ígó'aahíí, nohwiłnii da le': dała'á nohwił ch'ígó'aahíí nlį́į, Christ zhą́; ła'íí nohwihíí daanohwigha iłk'isyú daanohłį́į. 9 Ni'gosdzáń biká' nnee doo ła', ShiTaa, biłdohnii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahń zhą́, nohwiTaa at'éé. 10 Doo hadíń, ShiNant'a', nohwiłnii da le': dała'á nohwiNant'a' nlį́į, Christ zhą́. 11 Hadíń nohwitahyú ízisgo at'éehíí, nohwá na'iziid le'. 12 Hadíń itisgo ídéstiinií ídaagoch'olba'go ádolnił; áídá' hadíń ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolniił.

13 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee goz'áni nnee bits'ą́' daanáda'dohtį́: nohwíí doo itah daahłeeh dadá', nnee itah daaleeh doleeł n'íí t'ą́ązhį' ádaanołsį. 14 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Isdzáné itsaa daanlíni bigową bits'ą́' nádaahohniił, ła'íí daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'i'go da'ohką́ąh: ái bighą nohwíí itisgo nohwiniigonłt'éégo nohwá ndaagodot'aał. 15 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Tú biká' ła'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiighá híí bighą; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú łenágołchǫǫdgo ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa bágoz'ą́ą. 16 Nohwináá ádaagodi̯h ndi ła' bádi̯h nadaahkaihíí, nohwá góyéé doleeł! Dahadíń da'ch'okąąh goz'aanií biláhyú bitł'a dahnádidilniihdá', ái doo nt'é da, daadohnii: ndi hadíń ódodo da'ch'okąąh goz'ą́ą yune'hi biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, áń zhą́ da'ánííyú át'éé le', daadohnii! 17 Nohwíí doo daagonohsą́ą da, nohwináá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, ódodohíí née, née da'ch'okąąh goz'aanií bits'ą́'dí' ódodo dilzi̯hgo alzaahíí née? 18 Ła'íí, Dahadíń be'okąąhíí biká' dahnási'niłi goz'aanií biláhyú bitł'a dahnádidilniihdá', ái doo nt'é da, daadohnii; ndi hadíń Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'niiłíí ái yiká' dahsiné'íí biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, áń zhą́ da'ánííyú át'éé le', daadohnii. 19 Nohwíí doo daagonohsą́ą da, nohwináá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'né'ihíí dilzi̯hgo áile'ihíí née? 20 Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, ái hik'e biká' dah sihi'niiłíí dawa ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilniih. 21 Ła'íí dahadíń da'ch'okąąh goz'aanií biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, ái hik'e ákóne' golíínií ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilniih. 22 Ła'íí dahadíń yaaká'yú biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, Bik'ehgo'ihi'nań dahsdaagee goz'aanií hik'e áígee dah sdaahíí ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilniih. 23 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Tł'oh mint, ánise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú iłk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihi'nań baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií itisgo at'éehíí doo bee ádaanoht'ee da, dábik'ehyú ánách'ot'i̯į́híí, koł goch'oba'íí, ła'íí ko'odlą' golíínií: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, ła'ihíí doo baa daayołnah dago. 24 Nohwináá ádaagodi̯h ndi ła' bádi̯h nadaahkaihíí, dǫ́' áłts'íséhi bitádaadołkaałdá' łį́į bighán ha'i'áhi odaahołneeh. 25 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Idee hik'e its'aa biká'yú zhą́ tádaahgisdá', aadaach'ihi'niiłíí ła'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhą́ biyi' yune' begoz'ą́ą. 26 Phárisee ńlíni, ninnáá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yune' ntsé tánǵis, áík'ehgo biká'dí' ałdó' nłt'éé doleeł. 27 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Nnee ła'shijeedíí biká'gee alzaahíí łigaigo ánálzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' ái biyi' yune'híí nnee daztsáni bits'in zhą́ sinil, nchǫ'íí zhą́ dawa begoz'ą́ą. 28 Nohwíí ałdó' nohwiká'dí'go zhą́ nnee binnáát nłt'éégo ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yune' nzhǫǫ ách'idil'iiníí hik'e nchǫ'híí bee hagolk'ił. 29 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ła'shijéédíí biká'gee dant'éhéta bee bínádaach'ilniihíí ádaagohłe', ła'íí nnee dábik'ehyú ádaat'ee n'íí ła'shijeedíí biká'gee alzaahíí dénzhónégo ánádaahdle'híí bighą, 30 Gádaadohniigo, Nohwitaa n'íí t'ah daahinaadá' daagondlį́yúgo, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandlį́į da doleeł ni'. 31 Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichągháshé daanohłį́igo dánohwíí ádaa nadaagolni'. 32 Nohwitaa n'íí nchǫ'go ádaat'i̯į́ n'íí ą́łzhį' beda'ohłe'. 33 Tł'iish k'ehgo daanohłíni, ch'osh bik'asda' golíínií k'ehgo hałinołt'i̯į́łíí, ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa nohwá goz'aanií hagot'éégoshą' bitis hahkáh?

34 Ái bighą Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi nohwich'į' daadeł'a': ái ła' nadaałtseed doleeł, ła'íí tsi̯'iłna'áhi bídaahołkał

doleeł; ła'ihíí íła'ánádaaht'įįgee habída'ołtsaas doleeł, ła'íí daabi'odlą'híí bighą yóíyahgo biní'da'dołníh doleeł, kįh gozníldí' łahyúgo kįh goznílzhį': 35 Áí bighą ni'gosdzáń biká' nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí nadaaztseedíí dawa bidił nohwik'izhį' didot'aał, dábik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdįįdí' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesdįįzhį', Zakaríasíí kįh biyi' da'ch'okąąhíí hik'e be'okąąhíí biká' dahnási'nitłíí goz'aanií bigizhgee daazesołhįį n'íí. 36 Da'anііgo gánohwiłdishnii, Díí dawa díí daałinolt'įįtłíí bik'izhį' didot'aał. 37 Jerúsalem, Jerúsalem ńlíni, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi natsíńłtseedíí, ła'íí nich'į' daahil'aadíí tséé bee nbida'tsíńłne'íí, tazhik'áné bi'aadíí bit'ats'in bitł'ááh yune' bizhaazhé onáyinitłíí k'ehgo nichągháshé doo ałch'ídn łináhishniił hasht'įį ndi doo hádaaht'įį da ni'! 38 Nikįhíí yó'agodot'ąą. 39 Gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań bizhi' yee higaałíí ba'ihégosini at'éé, daadohniihíí bijįį zhą nadaashołtséh.

24

1 Jesus da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínyáádá', bitsiłke'yu baa hikai, gádaabiłniigo, Díí da'ch'okąąh goz'ąągee kįh nagoznilíí níńł'įį. 2 Jesus gádaabiłnii, Díí dawa daah'įį née? Da'anііgo gánohwiłdishnii, díí tséé iłká' dahnagoznilíí doo ła' iłká' dahnast'ą́ą da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł.

3 Áídí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsiłke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabiłnii, Nohwił nagolní' da'os'ah ágonéhi? Nádńdáhíí hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bígózį doleeł? 4 Jesus gánádaabiłdi'nii, Ídaa daagonohdząą, nnee ła' ch'a'onohołt'e' hela'. 5 Nnee łą́ągo shizhí' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłį, daanііgo; áí nnee łą́ągo ch'a'odaayiłkaad doleeł. 6 Nagonłkaadíí ba'ikodaanohsį, ła'íí nagonłkaadíí baa ch'inii daadohts'ag doleeł: áídá' doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. 7 Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí iłch'į' nanágonłkaad doleeł, ła'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí ałdó' iłch'į' nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú shiná' góyéehíí benagowaa doo, nadaagontł'ogíí iłtah at'éehíí benadaagowaa doleeł, ła'íí ni' nagohi'naa doleeł. 8 Áí koniidaagonłt'éehíí begodigháh doleeł. 9 Áígee nohwiní'daach'idiłni'go odaanohwiniyood doleeł ła'íí nadaanohwiłtseed doleeł: ła'íí shizhi' daanohwich'ozhíihíí bighą nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohchǫ' doleeł. 10 Áígee nnee łą́ągo t'ąązhį' ánáda'ne' doo, łaa nadaagolni' doo, ła'íí iłk'edaadi'niih doo. 11 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'íni hahikáh doleeł, áík'ehgo nnee łą́ągo ch'a'odaayiłkaad doleeł. 12 Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dázhǫ́ łą́ągo begoz'ąąhíí bighą nnee łą́ągo bił'ijóóníí édįłgo nádaanihik'as doleeł. 13 Áídá' dahadíń dángont'i'zhį' dahildǫ́híí hasdábi'dolteeł. 14 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií nłt'éégo baa na'goni'íí ni' dágoz'ąą nt'éégo be'ánágoldoh doleeł, nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa yidiits'įh doleełhíí bighą; áí bikédí'go nnágodáh doleeł. 15 Áík'ehgo gołchǫǫhgo o'ní'ihíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałti' n'íí, godiyįhgo goz'ąągee sizįįgo daah'įįdá', (dahadíń áí yózhíihíí bił ígózį le',) 16 Hadíí Judéa golzeeyú daagolíínií, dził naz'aanií yich'į' okeeh doo: 17 Dahadíń kįh bikáyú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'ínádáh hela': 18 Ła'íí dahadíń k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'ąązhį' bidyágé yaa nánódáh hela'. 19 Áígee goldohíí daaltsaanií ła'íí isdzáné mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! 20 Haihíí biyi' ła'íí godilzinií bijįį ágónéh hela', daadohniigo da'ohkąąh. 21 Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go díí jįįzhį' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. 22 Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nnee doo ła' hasdáwáh át'éé da: áídá' nnee bitahasdlaahíí bighą áígee goldohíí dé'igodégo ánádolníił. 23 Áígee nnee ła', Daadeh'įį, Christ kú naghaa, dagohíí, nlahyú naghaa, nohwiłniiyúgo, doo daahohdląą da. 24 Christ ádaadil'iiníí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyįhgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' ła'íí ízisgo áńda'ol'įįh doleeł; yídaanel'ąąyúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaiłkaad doleeł. 25 Ídaayesółts'ąą, iłk'idá' dabíntsé baa nohwił nagosisni'. 26 Christ da'igolį́įyú naghaa, daanohwiłch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'į' goz'ąą yune' sidaa, daanohwiłch'iniiyúgo; áí doo daahohdląą da. 27 Ya'áí hanadáhdí' ya'áí onadáhzhį' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaał. 28 Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íła'at'éé doleeł.

29 Goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'áí diłhił doleeł, tł'égona'áíhíí doo bee got'įį da doleeł, ts'iłsǫǫsé yáádí' nanihidéh doleeł, ła'íí yáázhį'go inawodíí nagohi'naa doo: 30 Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí doo bił daagozhǫ́ǫ dago daachag doleeł, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee ła'íí dázhǫ́ shits'ą́'idindlá́ádgo náshdaałgo daashidołtseeł. 31 Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí dį́į́dí', ni'gosdzáń nel'ąądí' yáá nel'ąązhį' íła'ádaile'. 32 Ch'il fig holzéhi bits'ą́'dí' nohwił ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'ąą daagoleehyúgo, k'ad shį́į́ nágodleehgo bídaagonołsį.

33 Da'áík'ehgo ái be'ádaagonę'íí goldohgo daah'įįdá', k'ad náshdaałzhį' ałhánégo godziihgo
bídaagonołsį doleeł. 34 Da'anįigo gádaanohwiłdishnii, Díí daałinolt'įįłíí doo nohwee ch'ígonáh
da, díí ádaanohwiłdénįidíí dawa begolzaago zhą́. 35 Yáá hik'e ni'gosdzáń biłgo bech'ígonáh
doleeł, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.
36 Hadíí bijįį shįhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shįhíí ágonę'íí nnee doo ła' yígółsį
da, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií ndi doo yídaagołsį da, shiTaa zhą́ yígółsį.
37 Noe t'ah golíídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijįį ałdó'
ágágot'ee doleeł. 38 Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lę́k'ehíí k'ehgo ágot'ee doleeł, da'ch'iyąą
ni', da'ch'idląą ni', nnádaach'ihse' ni', ła'íí łaa daagoch'ihinįiłgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eełíí
yiyi' oyaahíí bijįįzhį', 39 Tú'idezjoolíí doo yídaagołsį'égo tú idezjoolgo dawa bił ogo'éél; shíí,
nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhgo ałdó' ágágot'ee doleeł. 40 Áí bijįį nnee naki k'edolzaayú
na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' ła'íí da'akú sizįį doo. 41 Isdzáné naki da'ik'aayúgo, dała'á
nádilteehdá' ła'íí da'akú sidaa doo.
42 Áí bighą biká nádaadeht'íįh; da'kwíí bik'ehenkéézgo shíí, nohweBik'ehńhíí, nánshdáhíí
doo bídaagonołsį da. 43 Díí bídaagonołsį, nnee bigową golíínií da'os'ah in'įįhíí híghághgo
yígółsįyúgo, yiká déz'įį doleeł ni', áík'ehgo bigową doo ch'ínódzį́s át'éé da. 44 Nohwíí ałdó'
dahkodá' iłch'į'daanoht'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí
dagee. 45 Áídá' hadíń na'iziidi begondlįįhíí góyáni, binant'a' bigowąhíí yebik'ehgo nbiłtį́į
n'íí, dahagee idáń nana'nííhgee idáń nayinįih. 46 Na'iziidíí binant'a' ábiłnįiyú át'į́į́go,
binant'a' nadzááyúgo, áń biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 47 Da'anįigo gádaanohwiłdishnii, Nant'án
nt'é bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbiłtéeh doo. 48 Áídá' ái na'iziidi nchǫ'ihíí, Shi-
nant'a' doo hwah nadáh da, ídiłdi'nįiyúgo; 49 Isdzáné hik'e nnee ła' nada'iziidíí nadainłkaad
nkegonyaago bił nágodizyisíí biłgo da'iyąą hik'e da'idląąyúgo; 50 Áí na'iziidi binant'a'
doo yiká déz'įį dagee, doo nyołíí dagee nadáhgo, 51 Nbihiłgeesh, áídí' hadíí daanzhǫǫ
ádaagodil'ínihíí bich'į'zhiné́égo nilteeh: áígee daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doo.

25

1 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kǫ'
nałbaałkíí dahdaayo'aałgo nnee niinéhíí bich'į'yú deskai. 2 Ashdla'ihíí daagoyą́ą́, áídá'
ashdla'ihíí doo daagoyą́ą da. 3 Doo daagoyą́ą́ dahíí kǫ' nałbaałkíí dahdaayo'aał ndi túkǫ'íí
ik'e'an doo ła' dahdaidnziid da. 4 Áídá' daagoyáánií túkǫ'íí tús biyi' siziidgo ik'e'an
dahdaidn'ąą lę́k'e, kǫ' nałbaałkíí biłgo. 5 Nnee niinéhíí t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíí
bił daanzįįgo da'iłhaazh. 6 Tł'é'is'ahyú ła' nádidilghaazh gáníígo, Daadeh'į́į, nnee niinéhíí
kodí' higaał; bich'į' dohkáh. 7 Áík'ehgo ch'ekííhíí nádiikaigo bikǫ' nałbaałkíí iłch'į'daizlaa.
8 Áídá' doo daagoyą́ą́ dahíí daagoyáánií gádaayiłnii, Túkǫ'ííła' nohwaa daanohsiid; nohwikǫ'
nohwits'ą́' daanestsiz. 9 Daagoyáánií gádaabiłnii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh:
áídá' hayú nahinįih goz'ąąyú dohkáhgo ła' nadaahołnįih. 10 Nada'iłnįihyú okaidá' nnee
niinéhíí ńyáá; áík'ehgo iłk'idá' nłt'éégo ádaadeszaago naháztaanií ni'i'né́h yune' okai: áídí'
da'det'ąą. 11 Bikédí'go ła' ch'ekíí n'íí nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá
ch'í'íntįįh. 12 Áídá' nnee niinéhíí gádaabiłnii, Da'anįigo gánohwiłdishnii, Doo nohwídaagonsį da.
13 Áík'ehgo biká ńdaadeht'íįh; hadíí bijįį shįhíí, da'kwíí bik'ehenkéézshįhíí shíí, nnee k'ehgo
Niyááhíí, nánshdáhíí doo bídaagonołsį da.
14 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo at'éé: nnee ńzaadyú deyaago
bánada'iziidíí yushdé' nnohkáh yiłnįigo, bíyééhíí yinádaadéz'įįgo yaidin'ą́ą́ lę́k'e. 15 Ła' bestso
talent holzéhi ashdla'i yaidin'ą́ą́, ła'íí naki yaidin'ą́ą́, ła'íí dała'á yaidin'ą́ą́; dawa daantį́įgee
dá yídaanel'ąągee yaidin'ą́ą́go; áídí' nant'ánhíí dagoshch'į' dahnyaa. 16 Nnee talents ashdla'i
baadet'aaníí hant'é nayihesnįihíí baa nanáhaznįigo ashdla'i bá ígoya. 17 Ła'íí talents naki
baadet'aaníí ałdó' naki bá ígoya. 18 Áídá' talent dała'á baadet'aaníí łeyi' ogogeed yuyaa
binant'a' bibestsohíí náyides'įįd. 19 Áídí' ńzaad godeyaago binant'a'íí nádzáágo yił daayołtag.
20 Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníí talents ashdla'i bá'ígoyahíí ałdó' ákú yinné' gánįigo,
Shinant'a', talents ashdla'i shá ńnil n'íí talents ashdla'i shá ígoya. 21 Binant'a' gábiłnii,
Negondlįįgo shána'izíídi, nłt'éégo ándzaa ląą: da'ayą́hái ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą łáni
benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shił gozhóónií ni ałdó' baa nił gozhǫ́ǫ le'. 22 Talents
naki baadet'aaníí ałdó' kú ńyáá gáníígo, Shinant'a', talents naki shá ńlaa n'íí talents naki
shá ígoya. 23 Binant'a' gábiłnii, Negondlįįgo shána'izíídi, nłt'éégo ándzaa ląą: da'ayą́hái
ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą łáni benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shił gozhóónií
ni ałdó' baa nił gozhǫ́ǫ le'. 24 Áídí' talent dała'á baadet'aaníí kú ńyáá gáníígo, Shinant'a',
nnee doo bee gónedzą́ą dahi ńlį́į́go nígonsį, doo k'edínlaa dayú ná'igéésh, doo ishínlch'ii dayú
łená'ílá: 25 Nésdzidgo, nitalent-híí łeyi' yuyaa nádéł'į ni'; koh, níyéé naa náníné'. 26 Binant'a'
gábiłnii, Nchǫ'go shána'izíídi, bił goyé'i ńlį́į́, doo k'e'diláá dayú ná'ishgeesh, doo ishíłch'ii

dayú łená'ishłá bígonłsį: 27 Áí bighą bestso iłkáh ch'ídaihiɳiiłíí shizhaali bánné' le'at'éhi, áík'ehgo nánsdzaago bínágodáhíí bił shaa nánné' doleeł ni'. 28 Áík'ehgo talent-híí bits'ą́' nádo'né'go nɳee gonenan talents bíyééhíí baa no'né'. 29 Dahadíń dant'éhéta bíyéé góliíníí bitisgo baa nádo'né', áík'ehgo łą́ą́go bíyéé doleeł: áídá' dahadíń bíyéé da'ayą́háhi, bíyéé gól̨į́ n'íí ndi bits'ą́' nádido'né'hi at'éé. 30 Na'iziidi doo bik'ehyú át'éé dahíí chagołheełzhį' ch'ídaanołt'e': ákú daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doo.

31 Shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, shits'ą́'idindláádíí bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bił nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'ą́'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: 32 Shinadzahgee nɳee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa íła'alɳéhgo iłts'ą́' hishɳiił, dibeł̨į́ nanyoodi bidibeł̨į́ hik'e gantł'ízí bits'ą́'yihiɳiiłhíí k'ehgo. 33 Dibeł̨į́ shigan dihe'nazhiɳéégo nnihishɳiił, áídá' gantł'ízí she'eshganzhiɳéégo. 34 Áídí' shíí, Ízisgo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhiɳéégohíí gádaałdishɳii, Yushdé', shiTaa gozhóónílí nohwá ádaizlaahíí, ni'gosdzáń nnit'ą́ądá' bee nadaanoht'aa doleełgo nohwá iłch'į'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': 35 Shiɳá' nshłi̱ɟgo shá da'desoné' ni': dibá' nshłi̱ɟgo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsɨ dayú hishaałgo nádaashidołt̨i̱ ni': 36 Shidiyágé ádi̱hgo diyágé shá ádaagosolaa ni': dinshɳiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásít̨į́go shaa nahkáh ni'. 37 Áík'ehgo dábik'ehyú ádaat'eehíí gádaashiłɳiih, NohweBik'ehń, dadá' shiɳá' ńlį́į́go daaniit'i̱ɟgo ná da'de'né' láń? Ła'íí dibá' ńlį́į́go tú nadaasiidziid láń? 38 Dadá' doo kígonłsį dayú híɳááłgo nádaanidelt̨i̱ láń? Ła'íí nidiyágé ádi̱hgo naa daasii'ɳil láń? 39 Ła'íí dadá' dinɳíihgo dagohíí ha'ásíńt̨i̱go daaniit'i̱ɟgo naa nkai láń? 40 Shíí, Ízisgo Nansht'aahíí, bich'į' hasdziihgo gádaałdishɳiih, Da'aɳii gánohwiłdishɳii, Shik'isyú doo ízisgo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí ałdó' ágádaashisolaahi at'éé. 41 Áídí' she'eshganzhiɳééhíí ałdó' díí k'ehgo bich'į' hasdziih, Nohwíí, da'ílíí daahłeehgo nohwá ndaagost'ą́ąhíí shits'ą́'zhį' daadohkáh, kǫ' dahazhį' diltłi' yuɳe', ch'iidn nant'án hik'e binadaal'a'á biłgo bá iłch'į'golzaayú. 42 Shiɳá' nshłi̱ɟgo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshłi̱ɟgo tú doo shaa daasoziid da ni': 43 Doo kígonsɨ dayú hishaałgo doo nádaashidołt̨i̱ da ni': shidiyágé ádi̱hgo diyágé doo shá ádaagosolaa da ni': dinshɳiihgo ła'íí ha'ásít̨į́go doo shaa noyaa da ni'. 44 Áík'ehgo gádaashiłɳiih, NohwiNant'a', dadá' shiɳá' ńlį́į́go, dagohíí dibá' ńlį́į́go, dagohíí doo kígonłsį dayú híɳááłgo, dagohíí nidiyágé ádi̱hgo, dagohíí dinɳíihgo, dagohíí ha'ásíńt̨i̱go daaniit'i̱ɟgo doo nich'odaasii'ɳi' da láń? 45 Áík'ehgo gádaałdishɳiih, Da'aɳii gánohwiłdishɳii, Díí doo ízisgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí ałdó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. 46 Dííhíí dahazhį' biniigodilɳe' doleeł, áídá' dábik'ehyú ádaat'eehíí dahazhį' daahiɳaa doleeł, yaaká'yú.

26

1 Áík'ehgo Jesus díí ą́ał yaa nagosɳi'dá' bitsiłke'yu gádaayiłɳii, 2 Nakiskąą hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godiɳíhgo da'idą́ą doleełíí bídaagonołsį, áígee shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaanɳiihíí bilák'e shi'dolteełgo tsi̱ɟ'iłna'áhi bíshi'dilkał. 3 Áídí' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí nɳee yánazíni okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, bigowągee íła'adzaago, 4 Hagot'éégo dánant'į'eego Jesus daayiłtsoodgo daayiziłheego yee ndaagoshchį̱ą. 5 Áídá', Doo da'idąąhíí bijį̱ą daahiiltsood da, daaɳii, ágádaasiidzaayúgo nɳee dánko bádaagochi̱ɟhgo godnch'aad doleeli at'éehíí bighą, daaɳii.

6 Béthanyú Simon, łóód doo ínádi̱h dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigową yuɳe' Jesus sidaadá', 7 Iyąągo sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah łáń íllíni tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'ą́ągo Jesus baa nyáá, áí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. 8 Jesus bitsiłke'yu díí daayiłtsą́ągo doo bił dábik'eh dago gádaaɳii, Nt'é bighą ik'ahíí da'ílíí yishchi̱ą? 9 Áí ik'ahíí łą́ągo íl̨į́go nahiɳiihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi. 10 Ádaaɳiihíí Jesus yígołsi̱ɟdgo gábiłɳii, Nt'é bighą isdzánhíí nadaanołtł'og? Nłt'éégo áshíílaa. 11 Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áídá' shihíí doo dahazhį' nohwitahyú nashaa da doleeł. 12 Doo hwahá łeeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. 13 Da'aɳii gánohwiłdishɳii, Ni'gosdzáń dágoz'ą́ą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goɳi'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goɳi' doleeł, bee bíná'godiɳíhgo.

14 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'ádahíí itah nlíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, 15 Jesus hayúhíí nohwił ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanohné'? daayiłɳii. Zhaali łigaií tádin naa do'né', daabiłɳii. 16 Áídí' godezt'i'go hagot'éégo ch'íidish'aał nzi̱go yiká hésdaa nkegonyaa.

17 Báń benilzoołíí da'ádi̱hgo báń alzaahi daadaanií dantséhíí bijį̱ą Jesus bitsiłke'yu baa hikaigo gádaabiłɳii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiɳíhgo da'idaanií hayú ná iłch'į'daagohiidle'? 18 Jesus gádaabiłɳii, Ki̱h goznilyú dohkáh, áígee nɳee ła' gádaabiłdohɳiih, Iłch'ígó'aahíí gáɳíí, Iłk'idá' shaa gonyáá; nigową yuɳe' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiɳíhgo

shitsiłke'yu bił da'ishąą doleeł. 19 Áík'ehgo Jesus ádaabiłnii n'íí k'ehgo bitsiłke'yu ádáát'įįd; áígee bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí iłch'į'daizlaa. 20 Áídí' o'i'ą́ą́yú nakits'ádahíí da'iyąągo yił dahdinezbįh. 21 Da'iyąągo Jesus gánííí, Da'aniigo gánohwiłdishnii, nohwíí ła' ch'íshinoh'aah doleełi at'éé. 22 Áík'ehgo dázhǫ́ doo bił daagozhǫ́ǫ́ dago dała'á daantʼíígo, SheBik'ehń, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. 23 Áík'ehgo gánííí, Dahadíń its'aa biyi'zhį' dała' bił éédisht'áhi, áń ch'íshí'aah doleeł. 24 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiinií shee godolnііł: áídá' nnee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí nneehíí doo bi'deshchįį dayúgo nłt'éé doleeł ni'. 25 Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleełíí, Jesus gáyiłnii, Iłch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábiłnii, Da'áígee ánniid.

26 Da'iyąągo Jesus báń náidn'ąągo ya'ihénzigo oskąądá' iłk'ídaizné'go bitsiłke'yu yitaiznііh, Nkóh daohsąą; díí shits'í át'éé, niigo. 27 Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkąą, áí ya'ihénzigo oskąądá' iłtah daidezkąą, Daanohwigha daohdląą, yiłniigo; 28 Díínko shidił k'ehgo at'éé, shidił bee ánídégo łángont'aahi at'éé, nnee łą́ą́go bá idijoołíí, binchǫ'híí bighą baa nádaagodet'aahgo. 29 Gádaanohwiłdishnii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdlą́ą́ da, dahadíí bijįį shiTaa bilałtł'áhgee goz'ąąyú ánídéhi nohwił naadaadishdlįįłgo zhą́. 30 Áídí' sį ła' hadaidez'ąądá', dził Olives holzéhi si'ąąyú okai. 31 Áígee Jesus gádaabiłnii, Tł'é'go áshi'dilne'híí bighą daanohwigha t'ąązhį' ádaahne': díí baa k'e'eshchįįhíí k'ehgo, Dibełíí Nanyoodíí binı́'dishnı́h, áík'ehgo dibełííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. 32 Áídá' dasiit-sąądí' naadisdzaago Gálileeyú nohwádįh disháh doleeł. 33 Peter gábiłnii, Nnee dawa nits'ą́' t'ąązhį' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. 34 Jesus gánábiłdo'niid, Da'aniigo gániłdishnii, Tł'é'go tazhik'áné doo hwahá ánniih dadá' taadn, Áń doo bígonsį da, shiłdinnііł. 35 Áídá' Peter gábiłnii, Dała' nił dastsaah ndi, Áń doo bígonsį da, doo niłdoshniih at'éé da. Ła'ihíí bitsiłke'yu dawa da'áík'ehgo ádaannііd.

36 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąąyú Jesus bitsiłke'yu yił hikaidá' Jesus gádaabiłnii, Dádząą nahísóotąą, nláhyú déyáá, oshkąąhyú. 37 Peter ła'íí Zébedee biye'ke naki Jesus yił okai, áídí' dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago bijíí nniih nkegonyaa. 38 Áík'ehgo gádaabiłnii, Shiyi'siziinií dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ da, dák'azhą́ dastsaahíí ga'at'éé: dádząą nahísóotąągo sha'ishhah daadeh'įį́. 39 Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhį' hayaa adzaago okąąh gáníígo, Bígonedzą́ą́yúgo, shiTaa, díí hishdląą doleełíí shits'ą́'zhį' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhą́ benik'eh. 40 Áídí' bitsiłke'yu yaa nadzaago da'iłhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyiłnii, Dała'á łedihikeezzhį' ndi shą' doo sha'ashhah daadeh'įį́ le'at'éé da? 41 Daadeh'įį́go da'ohkąąh, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleełhíí bighą: nohwiyi'siziinií da'anii hát'įį́ ndi nohwits'íhíí doo nłdzil da. 42 Nakidn onaanádzaagee na'okąąh gáníígo, ShiTaa ńlíni, díí hishdląą doleełíí doo hagot'éégo shits'ą́'zhį' alne' dayúgo hishdląą, ni nik'ehgo ágone'. 43 Bitsiłke'yu da'iłhoshgo yaa naanádzaa: dázhǫ́ bił daanzigo. 44 Áídí' yits'ą́' onaanádzaa, okąąhyú taadngee da'ágánádi'niigo. 45 Áídí' bitsiłke'yu yaa naanádzaago gádaayiłnii, Akú da'ołhoshgo hanádaahsoł: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshi'dot'aałíí iłk'idá' biká' ngonyáá. 46 Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaał.

47 Jesus t'ah yałti'dá' Judas, nakits'ádahíí bił itah nlíni, nnee łą́ą́go bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaayiníílgo, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nnee yánazíni daabides'a'íí yił náłsą́ą́. 48 Ch'íbí'aah doleełíí iłk'idá' bebígózį doleełíí yengon'ą́ą́ lę́k'e, gáníígo, Hadíń hists'ǫsíí áí áń doleeł; áń daahołtsood. 49 Dagoshch'į' Jesus yaa nyáágo, Gozhǫ́ǫ́, Iłch'ígó'aahíí, yiłniigo yizts'ǫs lę́k'e. 50 Jesus gábiłnii, Shik'isn, hant'é bighą ńyaa? Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayiłtsood. 51 Nnee dała'á Jesus yił hikaahíí bibízh be'idiltłishé hayidzíízgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontłízhgo bijaa naidnłgizh lę́k'e. 52 Jesus gábiłnii, Nibízhíí iłch'į'nántįįh: dahadíń bésh yee iziłheehíí dabíí ałdó' bésh bee nabizi'dodeełi at'éé. 53 Ya' doo bígonłsį da née, shiTaa bich'į' oshkąąhyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'ádahyú sinili dagoshch'į' shich'į' yidił'aah go'íį́? 54 Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'ąą go'íį́. 55 Da'ái bik'ehenkéézgee Jesus nnee baa nánłsą́ą́híí gádaayiłnii, Ya' bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaanohniiłgo daashołtsoodgo nánołsąą née, in'įįhíí daach'iłtsoodhíí k'ehgo? Dawa jįį ła' da'ch'okąąh goz'ąą yune' nohwił ch'ídaagonsh'aahgo dahsídáá át'éé ni', ndi doo hak'i daashołtsood da ni'. 56 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiinií begolne'híí bighą díí dawa ánágot'įįł. Áídí' bitsiłke'yu dawa bits'ą́'zhį' ádaaszaago bits'ą́' iłhadeskai.

57 Nnee Jesus daabiłtsoodíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, yaa yił hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Jews yánazíni biłgo íła'at'éégee. 58 Peter da'anahgo biké'dí' higaał, áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįh binaa łé'ditł'įįh yune' ha'ayáágo

nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágoɳe'íí dá'ąąłzhį' yineł'įį́ hát'įį́go. 59 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, yánádaaltihi biłgo Jesus zidee hádaat'įįgo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'įį; 60 Ndi doo ła' da: łą́ągo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo ła' da. Nt'éégo nɳee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, 61 Gádaaɳiigo, Díí nɳee, Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ daach'okąąh goz'aaníí tagoshɳiłgo, áídí' taagi jį́į hileehgo ánągoshdle'go bínesh'ąą, ɳíí ni'. 62 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizį'go Jesus gáyiłɳii, Ya' nihíí doo nt'é nɳiigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaałti'íí hago at'éé. 63 Áídá' Jesus doo nt'é ɳii da. Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábiłɳii, Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ hiɳáhi biláhyú gániłdishɳii, Nohwił nagolɳí', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ biYe' ńlį́į́ née? 64 Jesus gábiłɳii, Da'áígee áńɳiid: gádaanohwiłdishɳii, Díí bikédí'go shíí, nɳee k'ehgo Niyáahíí, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhiɳéé dahsídáágo, yaaká'dí' yaak'os shił hoɳáhgo daashidołtséét. 65 Áík'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídá nayihesdzį́įzdá' gáɳíí, Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ nchǫ'go yaa yałti'; nt'é bighą nɳee ła'i baa yanánálti' doleeł? Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ nchǫ'go yaa yałti'íí daadisots'ąą. 66 Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bángonot'aah daaɳii. 67 Áídí' biniizhį' odaach'idihizheeh, ła'íí ńdaach'inłts'į; ła'ihíí bítł'adaach'ika', 68 Gádaaɳiigo, Christ ńlíni, Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ binkááyú yáńłti'yúgo, hadíń náninłts'į shįhíí nohwił nagolɳí'.

69 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįh biɳaa łé'ditł'įh yuɳe' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' ałdó' Jesus Gálileedí' nagháhi bił na'aash ni', biłɳii. 70 Áídá' dawa biɳááł, Dah, hant'é nɳiigo ánɳiihíí doo bígonsį da, nɳiid. 71 Kįh bahgee ch'ínágohen'ą́ą́yú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi ła'i náábiłtsą́ągo, áígee naháztaaníí gáyiłɳii, Díí nɳeehíí ałdó' Jesus, Názarethdí' gólíni, yił na'aash ni'. 72 Bitł'a dahdidilɳiihdá' gánádo'ɳiid, Áí nɳeehíí doo bígonsį da. 73 Dét'įhék'e ałhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayiłɳii, Da'aɳii ni áí itah ńlį́į́, niyati'íí bee nígózį. 74 Áídá' Peter bitł'a dahdidilɳiihgo hashkeego nchǫ'go yałti' nkegonyaa, Ai nɳeehíí doo bígonsį da, ɳíí nt'éégo, áígee tazhik'áné ánɳiid. 75 Peter Jesus gábiłɳniid n'íí yénálɳii, Tazhik'áné doo hwahá áɳiih dadá' taadn, Áń doo bígonsinihi at'éé da, shiłdinɳíił. Áídí' ch'ínyáágo dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago hichag.

27

1 Hayiłką́ą́yú okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni biłgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleełíí yaa nadaagoshchįį: 2 Áík'ehgo łídaistł'ǫǫgo dahdainłt'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'ąą.

3 Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bángot'ąągo yígołsį́įdá', dázhǫ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago zhaali tádinhíí okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni biłgo t'ąązhį' yaa náyiné', 4 Gáɳíígo, Nɳee dábik'ehyú át'éhi ch'íní'ą́ą́híí bighą doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabiłɳii, Néé doo nanohwinłt'og da. Dani naníɳłt'og le'. 5 Da'ch'okąąh goz'ąą yuɳe' zhaalihíí nayiłkaadá' ch'ínyáágo da'ídodleeh. 6 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí zhaali nádaidnné'go gádaaɳii, Zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'ąą da, dił bighą nahasɳilhíí bighą. 7 Áík'ehgo yaa yádaałti'dá' zhaalihíí bee nɳee goshtł'ish túsáiléhi bini' nahazɳii, áígee aɳahdí' nadaakaihíí łehi'ɳííł doleełgo. 8 Áí bighą áídí' godezt'i'go díí jį́įzhį' áí ni'híí, Ni' dił bee nahazɳiihíí, holzee. 9 Áík'ehgo Jéremy, Bik'ehgo'ihi'ɳaǹ binkááyú na'iziidi, gáɳíí n'íí begolzaa, Zhaali tádinhíí, Israel hat'i'íí ła'i, Áí nɳee ilį́į́, daaɳiigo, nádaidnné'go, 10 Goshtł'ish túsáiléhi bini'íí yaa nadaihesɳii, sheBik'ehń áshiłɳniid n'íí k'ehgo. 11 Jesus nant'án yidáhzhį' sizį́įgo nayídiłkid gáyiłɳiigo, Jews ízisgo biNant'a'i ńlį́į́ née? Da'áígee ánɳii, biłɳii, Jesus. 12 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni biłgo baa dahgoz'ąą ndi doo nt'é ɳii da lę́k'e. 13 Áík'ehgo Pílate gábiłɳii, Łą́ągo naa yádaałti'íí ya' doo dints'ag da née? 14 Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biłɳii da, yati' dała'á ndi; áí bighą nant'án dázhǫ́ bił díyagot'ee. 15 Bitis hagowáh n'íí bíná'godiɳíhgo da'idąągee ha'áshijeedíí dała'á, hadíí nɳee hádaat'iiníí, nant'án bá ch'ínádaayíłtéeh lę́k'e. 16 Áígee nɳee doo bik'ehyú át'éé dago bígózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitį́į lę́k'e. 17 Áík'ehgo nɳee íła'adzaago Pílate gádaabiłɳii, Hadíí nohwich'į' ch'ínánshteeh hádaaht'į́į? Barábbas née, dagohíí Jesus, Christ holzeehíí née? 18 Pílate yígółsį nɳee dawa Jesus bił daanzhǫǫhíí bighą okąąh yedaabik'ehi Jesus yik'edaanɳiihgo baa daabidez'ąą.

19 Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, ła' yich'į' yił'aa gábiłɳiigo, Áí nɳee dábik'ehyú át'éehíí doo baa nanɳaa da, díí jį́įgo baa naiseełgo shiniigonłt'éé. 20 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni biłgo nɳee íła'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayiłɳiigo, Barábbas nohwá ch'ínáńłteehdá' Jesus-híí zodéé, daadohɳii. 21 Nant'ánhíí gádaabiłɳii, Díí nɳee nakihíí hadíí nohwich'į' ch'ínánshteeh? Barábbas zhą́ hádaahiit'į́į, daaɳii. 22 Pílate gánádaabiłdo'ɳiid, Jesus, Christ holzéhi, hago łąą nohwá áshłe' áídá'? Dawa gádaabiłɳii,

Tsį'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé. 23 Nant'ánhíí gádaabiłnii, Nt'é bighą, hant'é bee nchǫ'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsį'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiłnii.

24 Pílate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, ła'íí godnch'áad nkegonyaago yígołsiidá', nnee íła'adzaahíí binaáát tú náidnqągo bigan tayizgis, gánííigo, Díí nnee dábik'ehyú át'éehíí bidiłíí shíí doo nashinłtł'og da: dánohwíí nadaanohwinłtł'og le'. 25 Nnee dawa gádaabiłnii, Bidiłíí nohwiká'zhį' at'éé doleeł, ła'íí nohwichąghásheháhíí ałdó' biká'zhį' at'éé doleeł.

26 Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'į' ch'ínáinłtíį, áídá' Jesus- híí habí' oltsaazdá' tsį'iłna'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'ąą. 27 Nant'án bisiláádahíí yáná'itih goz'ąą yune' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee silááda dawa baa íła'ádaizlaa. 28 Áídí' bidiyágé yaa daidnłtsoozdá' diyágé łichí'i yá ádaagozlaa.

29 Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą, bigan dihe'nazhinéégo tsį yaa daiztąą: ła'íí bich'į' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhǫ́ǫ́, Jews ízisgo biNant'a' ńlíni! daaniigo. 30 Áídí' bik'ídaadihizheeh, ła'íí tsįhíí naanádaidntąągo bitsits'inyú nádainłtłish. 31 Ąą baa daadlohdá', diyágé yaa daidnłtsoozdá' dabíí bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsį'iłna'áhi yiká' daiziłheeyú bił nádezągą lék'e. 32 Ch'ínáńłsą́ąyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabiłtsągo, Tsį'iłna'áhi bá dahngheeh, daabiłnii. 33 Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náńłsą́ą, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

34 Áígee vinegar, nch'í'i bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkąą: yizlįh ndi doo yodląą da. 35 Áígee tsį'iłna'áhi yídaabiskałdá' bidiyágé iłta'isniigo yighą da'diljoł lék'e: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go ánágoťįįł, Shidiyágé iłta'isnii, ła'íí iká' shi'ííhíí yighą da'diljoł. 36 Áídí' áígee naháztąągo daabineł'íį lék'e. 37 Nt'é baa dahgost'aanií ádaagozlaago bitsit'á'gee díínko dahdaiztąą, DÍÍ JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchįį. 38 Áígee nnee da'in'įįhíí naki ałdó' Jesus ba'ashhahdí' tsį'iłna'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhinéégo, ła'íí be'eshganzhinéégo.

39 Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiłtasgo yati' yee daabokáał, 40 Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okąąhíí tanágoshniłgo taagi jįį hileehgo ánágoshdle', nnii ni', haląą, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlííyúgo dáni hasdá'ánlteehgo tsį'iłna'áhi biká'dí' gódah ch'ínnáh. 41 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí Jews yánazíni ałdó' baa daadloh lék'e, gádaaniigo, 42 Nnee hasdáyiniiłdá' bíhíí doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'i'íí ízisgo bi-Nant'a' nlíiyúgo, tsį'iłna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahohiidląąh. 43 Bik'ehgo'ihi'nań ya'ołíí; áń hát'ííyúgo hasdábółteeh: Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshłįį, niidá', daaniı. 44 Da'n'įįhíí áígee tsį'iłna'áhi yídaayiskałíí ałdó' da'áík'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'iid lék'e. 45 Isk'áhńyáádí' taagi nehenkéézzhį' ni' biká' dahot'éhé godiłhił gozlįį lék'e. 46 Taagi nehenkéézgo shį Jesus nádidilghaazhgo gánıí, Éli, Éli, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí, Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é łąą bighą shits'ą́'zhį' ándzaa? golzeego ágolzee. 47 Ła' áígee nadaaziniíí daabidits'ago, Díí nneehíí Elías yich'į' anii, daaniı. 48 Dagoshch'į' nnee ła' nádilwodgo túdaabits'ǫsíí vinegar yiyi' naiz'ąą, áídí' tsį yaa dahyiz'ąągo Jesus bizé'zhį' dahyída'nłtsiih. 49 Ła'ihíí gádaaniı, Ntsénť'ah, bídaagonolzįįh, Elías baa higháhgo hasdábiłteeh shį.

50 Jesus nanádidilghaazhgo dabíí biyi'siziniíí be'ogoyáágo áyíílaa lék'e. 51 Áígee kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi' yune' daadintsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idlá́ád lék'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; 52 Nnee łeyi' nazjeedíí bá iłts'ą́' ádaagosdzaago ínashood daanlįį n'íí łą́ą́go naadiikai. 53 Áí Jesus naadiidzaahíí bikédí'go łeyi'dí' hakaidá' kįh dilzini goznilyú okaigo, nnee łą́ą́go daabiłtsąą. 54 Silááda gonenadín binant'a'íí, ła'íí yił nakaihi Jesus daineł'íni, ni' nagohi'naago ła'íí áígee ágodzaahíí daayiłtsąądá' dázhǫ́ ńdaałdzid, áík'ehgo gádaaniı, Díí da'aniı Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlíni łąą. 55 Isdzáné łą́ą́go Gálileedí' Jesus biké' anákahi, bich'odaaniihi, anahdí' nazjį daabineł'íígo: 56 Mary Mágdalene, ła'íí Mary, James hik'e Joses bą́ą́, ła'íí Zébedee bichąghásheháhíí bą́ą́hi ałdó' itah nazjį. 57 K'ad o'i'aahyú, nnee háłdzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, áń Jesus yodláni: 58 Áń Pílate yich'į' oyáágo Jesus bits'íhíí yíyókeed. Áík'ehgo Pílate áníígo Jesus bits'íhíí baa daach'idez'ąą. 59 Joseph Jesus bits'íhíí baa det'ąądá' nak'ą'ligaihi nłt'éhi yik'íyidesdizgo, 60 Dabíí bitsébii'i'áń áníidéhi goz'ąą yune' nyinłtíį, áí tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyíílaahi: áídí' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onádzaa. 61 Mary Mágdalene, ła' Maryhíí biłgo, tsébii'i'áńhíí bidáhzhį' sikee lék'e.

62 Ilch'į'golne'íí bijįį hiskąągo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Phárisees daanlíni biłgo, dała' Pílate yaa hikai, 63 Gádaabiłniigo, Nohwinant'a', bínádaahiilniih, áí k'izé'idiłteehíí t'ah hinaadá', Taagi hileehgo bijįį naadishdáh, nii ni'. 64 Áí bighą nik'ehgo tsébii'i'áńhíí ch'í'itingee dázhǫ ntł'izgo áolne', taagi hileehíí bijįįzhį', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsiłke'yu tł'é'go hikáhgo bits'í daayín'įįh, áídí', Jesus daztsąądí' naadiidzaa, nnee daayiłniih: áík'ehgo

iké'yú doo bik'ehyú ádaaɳii dahíí ntségo ádaaɳii n'íí bitisgo ádaaɳii doleeł ákoh. 65 Pílate gádaabiłɳii, Silááda tsébii'i'áń yiɳádaadéz'íni nohwaa siɳil: ti'i, nzhǫǫgo ntł'izgo ádaahłe'. 66 Áídí' okaigo, tsébii'i'áńhíí nzhǫǫgo ntł'izgo ádaizlaa, ła'íí áígee silááda yiɳádaadéz'įįgo ádaizlaa.

28

1 Jews daagodnlsiníí bijįį hiskąągo hayołkaałyú ínashood daagodnłsiníí bijįį, Mary Mágdalene, ła' Maryhíí biłgo tsébii'i'áńyú daadéz'įįyú ó'ážh. 2 Nt'éégo adįįd ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tséé daadin'áánίí yó'oyiłhizdá' yiká' dahnezdaa lę́k'e. 3 Biniizhį' hada'didla'híí k'a'at'éé, bidiyágé zas k'ehgo dázhǫ́ łigai: 4 Iɳádaadéz'íni tsídaadesyizyú daaditłid daasilįį, nɳee nanezna'híí k'ehgo ádaasdzaa. 5 Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á isdzáné gáyiłɳii, Doo nédaałdzid da: Jesus tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí biká hadaanohtaago bígonsį. 6 Áń doo hak'i da: naadiidzaa ni', áɳíí n'íí k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehń bits'í siné' n'gee daadeh'įį́. 7 Ti'i, dáháłe bitsiłke'yu Jesus daztsąądí' naadiidzaahíí baa nagołɳi'yú doh'aash; nohwádįh Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'aɳiigo ádishɳii. 8 Tsébii'i'áńdí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhǫ́ǫ́ lę́k'e; bitsiłke'yu yił nagolɳi'yú ots'iłteel.

9 Nt'éégo bitsiłke'yu yił nadaagolɳi'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhǫ́ǫ́, biłɳiigo. Ákú Jesus yiyahzhį' hayaa adzaago yikee daayotą'dá' daayokąąh lę́k'e. 10 Jesus gábiłɳii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohɳii, ákú daashiłtséh ndi at'éé.

11 Isdzáné ákú hi'ashdá' iɳádaadéz'ínihíí ła' kįh gozɳilyú hikaigo, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíí dawa yił nadaagosɳi'. 12 Okąąh yedaabik'ehi, Jews yánazíni biłgo íła'adzaago baa nagoshchįįdí' silááda bestso łą́ągo bitasɳii, 13 Gádaayiłɳiigo, Nɳee gádaabiłdohɳiih, Bitsiłke'yu tł'é'yú nádaabinest'įįd, da'ilwoshdá'. 14 Nant'án ya'ikonzįyúgo, nohwá bich'į' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. 15 Silááda bestso nádaidnné'go, da'ádaabiłdi'ɳiiyú ádaasdzaa: díí jįį ndi silááda ádaaɳii n'íí Jews bitahyú t'ah benagowaa.

16 Bitsiłke'yu ła'ts'ádahíí dziłyú okai, Jesus bándaagoz'ąą n'yú, Gálileeyú. 17 Akú Jesus daayiłtsąądá' daayokąąh: ndi ła'ihíí bił nadaagoki. 18 Jesus baa nyáágo gádaabiłɳii, Yaaká'yú, ni'gosdzáń biká'gee ałdó', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

19 Áík'ehgo ti'i, dahdohkáh, ił'aniyú hadaazt'i'íí dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa, hik'e biYe', ła'íí Holy Spirit bizhi'íí biláhzhį' baptize ádaagoł'įįgo: 20 Ádaanohwiłdéɳiidíí dawa bikísk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah: áík'ehgo dahazhį' nohwił nshłįį, nnágodzaayú ndi. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

1 Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe', Jesus Christ, baa na'goɲi'íí baa gozhóni díínko begodezt'i';
2 Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi'dí' díí baa k'e'eshchįį, Shíí,
Bik'ehgo'ihi'ɲań, shinal'a'á nádįhyú ił ch'į'gole' doleełíí deł'a'. 3 Da'igolǫ́ǫ́yú hadíńshį dilwosh,
NohweBik'ehń bádįhyú ił ch'į'daagohłe', intín ił k'ídezdǫhgo bá ádaahłe', ɲiigo. 4 Áík'ehgo John
da'igolǫ́ǫ́yú baptize ádaagole', nɲee yich'į' yádaaɬti'go gádaayiɬɲii, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį'
ádaahɲe'go baptize ádaanohwi'dolɲe', áík'ehgo nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodiť'aah
doleeł. 5 Judéa dahot'éhé ni' goz'ąądí' ła'íí Jerúsalem golzeedí' baa náńzą́ą́, ái dawa
bi'ádaat'e' nchǫ'íí yaa nanádaagosɲi'dá' túńlíínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.
6 John bidiyágé bigháń ha'i'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e
dziłyú gosnihíí biłgo bihidáń lę́k'e; 7 Nɲee yich'į' yádaaɬti'go gaɲíí, Shiké'dí' ła' shitisgo
at'éhi higháh, ts'íyaa ashɲéhgo biketł'óól k'e'ish'adzhį' ndi doo bik'eh sitǫ́ǫ́ da. 8 Shíhíí tú
bee baptize ádaanohwishłaa: áídá' áń Holy Spirit yee baptize ádaanohwiɬ'įį doleeł. 9 Ái
benagowaadá' Jesus ni' Gálileegee Názareth holzeedí' ch'ínyáádá', túńlíínií, Jórdan holzéhi,
biyi' John baptize ábiílaa. 10 Tú biyi'dí' hanádzaadá' dagoshch'į' yáá iłts'ą́' ádzaago, Holy
Spirit hawú k'ehgo bich'į' nke'eɲíihgo yiłtsąą: 11 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáɲíígo yidezts'ąą,
ShiYe' shił nzhóni ńlǫ́ǫ́, naa shił gozhǫ́ǫ́. 12 Dagoshch'į' Holy Spirit nabiłaago da'igolǫ́ǫ́yú
obinyood. 13 Satan nabíntaahgo ákú da'igolǫ́ǫ́yú dizdin behiskąą; tsétahgo daagolíni biłgo;
áígee Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á yaaká'dí' daagolíínií baa hikaigo bich'odaazɲi' lę́k'e. 14 John
ha'áneztįįhíí bikédí'go Jesus Gálileeyú ńyáá, Bik'ehgo'ihi'ɲań bilaɬł'áhgee begoz'aaníí baa
na'goɲi'íí baa gozhóni yaa yałti'go, 15 Gáɲíí, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihi'ɲań nant'aahíí
biká' nagowaa; nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahɲe', yati' baa gozhóni daahohdląą le'. 16 Jesus
túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaałdá', Simon bik'isn Andrew biłgo łóg behaidléhé
nanestł'óli téh nádaayi'aa'go yiłtsąą: ái łóg hadaayileehíí daanlįį. 17 Jesus gádaabiłɲii,
Shiké'yú doh'aash, łóg hayihileehíí k'ehgo nɲee shá nádaahohłáhgo ánohwishłe'. 18 Áík'ehgo
dagoshch'į' łóg behaidlehé nanestł'ólihíí da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lę́k'e.
19 Áídí' dahnádiidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John biłgo yiłtsąą, ái tsina'eełíí yiyi'
naháztąą, nanestł'ólihíí nádaiłkadgo. 20 Dagoshch'į', Yushdé', biłɲii: áík'ehgo bitaa, Zébedee,
hik'e bánada'iziidíí biłgo da'akú tsina'eełíí yiyi' naháztąądá' yits'ą́' dahn'aazh, Jesus biké'.
21 Áídí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'į' Jews daagodnɬsiníí bijįį ha'ánáłséh goz'ąą
yuɲe' ha'ayáágo ił ch'ígó'aah lę́k'e. 22 Áígee ił ch'ígót'aahíí yaa bił díyadaagot'ee: yebik'ehíí
k'ehgo yił ch'ígó'aahíí bighą, doo begoz'aaníí ye'ik'eda'ił chíhi ádaat'eehíí k'ehgo da. 23 Jews
ha'ánáłséh goz'ąą yuɲe' nɲee ła' spirit nchǫ'i biyi' golínihi sidaa lę́k'e; áń nádidilghaazhgo,
24 Gáɲíí, Doo nohwaa nanɲaa da; hago lą́ą́ át'éégo nohwich'į' goń'aahgo ánť'įį, Jesus,
Názarethdí' nanɲáhi? Ya' da'ílíí nohwiłchííyú ńyaa née? Shíí nígonsį, hadíń ánť'įįhíí,
Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą́'dí'go Dilzįhgo Ńlíni. 25 Jesus nɬdzilgo hadziigo gáyiɬɲii, Handziih
hela', an biyi'dí' hanɲáh. 26 Áík'ehgo spirit nchǫ'ihíí nɲee nádinigisdá' ádįįd nádidilghaazhgo
biyi'dí' halwod. 27 Nɲee dawa bił díyadaagot'eego naɬídaadilkid gádaaɲiigo, Díí nt'é lą́hi?
Áníi zhą́ ił ch'ígó'aahi lą́ą. Yebik'ehgo spirits daanchǫ'íí yich'į' hadziigo ndi daabidits'ag.
28 Dagoshch'į' Gálilee golzeehíí dahot'éhé nłt'éégo baa ch'iɲii didezdlaad lę́k'e. 29 Jesus,
James hik'e John biłgo ha'ánázéhdí' ch'ínákaigo Simon hik'e Andrew bigową yuɲe' ha'ákai.
30 Ákǫɲe' Simon bi'aahíí bą́ą́ nezgaigo sitįį; áík'ehgo dagoshch'į' Jesus yił nadaagosɲi'.
31 Baa nyáádá' bigan yiłtsoodgo hadag áyíílaa; dagoshch'į' nezgai n'íí bits'ą́' gonyáá, áídí'
nádiidzaago yá da'dezné'. 32 O'i'ą́ązhį' godeyaago kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí dawa, ła'íí
ch'iidn isnáh ádaabiɬsiníí Jesus bich'į'yú bił nch'eheskai. 33 Ái kįh gozɲilgee daagolíínií
dawa dadáńgee baa íła'adzaa. 34 Áígee kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí ląą́go nádaayilzii, ła'íí
ch'iidn ląą́go haineheyood; ch'iidnhíí bídaagołsįhíí bighą Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłɲii
lę́k'e. 35 T'ahbįyú doo hwahá got'įįh dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadíń naghaa
dayú óyáá, ákú oskąąd. 36 Simon hik'e yił nakaihíí biłgo biké'yú okai. 37 Baa hikaigo
gádaabiłɲii, Nɲee dawa hadaanintaah. 38 Áík'ehgo Jesus gáɲíí, Noo', łahyúgo kįh nagozɲilyú
náádokáh, ákú nɲee bich'į' yánádaahoshti'; díí bighą niyáhi. 39 Áídí' Gálilee dahot'éhé biyi'yú
Jews ha'ánáłséh nagozɲil yuɲe' nɲee yich'į' yałti'go naghaa, ła'íí ch'iidn haineheyood
lę́k'e. 40 Nɲee łóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'į' hilzhiizhgo
náyokąąh, gáɲíígo, Nashíńlziihíí bik'eh síńtįįgo nígonsį, háńt'įįyúgo náshíńlziih. 41 Áík'ehgo
nɲeehíí Jesus yaa ch'oba'go yich'į' dahdidilɲiidí' yee delɲiihgo, Hasht'ǫ́ǫ́; nándziih, yiɲii.

42 Áí yiłnnīidá' dagoshch'į' łóód n'íí ínásdįįdgo nnēehíí nádzii lę́k'e. 43 Jesus bich'į' hadziidá' obił'a'; 44 Gábiłnīigo, Hadíń dánko bił nagolnī' hela': ti'i, okąąh yebik'ehi bich'į' ch'í'ńah ádńdle'go, Moses ngon'ą́ą lę́k'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'ńań dant'éhéta baa nné', áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagołsį doleeł. 45 Áídá' da'ádzaayú yaa nagolni'go deyaa, dahot'éhé ch'inīi didezdlaad, áí bighą Jesus doo dayúweh kįh gozn̄ilyú ch'í'ńah aanádaał da, da'igolííyú zhą́ naghaa: áídá' iłch'į'dí' nnee baa náńłsą́ą lę́k'e.

2

1 Áídí' da'kwíí iskąągo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowąyú sidaa, daanīi. 2 Dagoshch'į' nnee łą́ągo baa náńłsą́ą, dázhǫ́ doo hagee nágost'ąą da, dáádítíh bahyú ndi: áígee yati' nłt'éhi yaa yałti' lę́k'e. 3 Áígee nnee ła' baa hikai, díí'i hilt'eego nnee di'ili baa daiskąągo, 4 Ch'ilą́ądhíí bighą Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kįh bikáhíí yó'adaizni̜l, Jesus bik'ehgee: áí ąą́ł ch'í'i'áńgo ádaizlaadí' di'ilihíí yiká' sitiinií bee nkedaiztį̨. 5 Daabi'odlą' Jesus yígółsį̨dá' di'ilihíí gáyiłn̄ii, Shiye', ninchǫ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah. 6 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi ła' naháztąą, dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaanīi, 7 Hant'é bighą díí nnee Bik'ehgo'ihi'ńań ádil'į̨go anníí lą́ą? Hadíń lą́ konchǫ'híí bighą kaa nágode'aah? Bik'ehgo'ihi'ńań zhą́ go'íí. 8 Na'ídaadiłkidíí Jesus dagoshch'į' biyi'siziinií bee yígołsį̨dgo gáyiłn̄ii, Nt'é bighą na'ídaadołkid? 9 Hadíihíí doo nyeego di'ilihíí áłch'inīih da, Ninchǫ'híí bighą naa nágodet'aah; dagohíí, Nádndáh, biká' síńtiinií dahnádnné'go dahnnáh? 10 Ni'gosdzán biká' nnee binchǫ'híí bighą baa nágodet'aahíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonołsį doleełhíí bighą, (nnee di'ili sitiinií gáyiłn̄iid,) 11 Nádndáhgo biká' síńtiinií dahnádnné'go gowąyú nádńdáh, niłdish̄ii. 12 Dagoshch'į' nádiidzaago yiká' sitį̨ n'íí dahnáyiné'go dawa bi̜nááł ch'ínyáá; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihi'ńań ya'ihédaanzį̨go gádaanīi, Doohwahá áík'ehgo daahiiltséhi da. 13 Áídí' Jesus túsikaanií bahyú ch'ínánádzaadá' nnee baa nanáńłsą́ą, áígee yił ch'ídaagoz'ąą. 14 Jesus higaałgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'ni̜lígee sidaago yiłtsąądá' gáyiłn̄ii, Shiké' dahnnáh. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. 15 Áídí' Levi bigową yune' Jesus iyąągo nezdaago, tax bich'į' nadaahi'n̄iiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí łą́ągo Jesus hik'e bitsiłke'yu biłgo itah da'iyąągo dahdinezbi̜h; nnee gádaat'eehíí łą́ągo Jesus biké' anáłseeł lę́k'e. 16 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni biłgo tax bich'į' nadaahi'n̄iiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yił da'iyąągo daayiłtsąądá' bitsiłke'yu gádaayiłn̄ii, Nt'é bighą tax bich'į' nadaahi'n̄iiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yił da'iyąą? 17 Jesus áí yidezts'ąądá' gádaabiłn̄ii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanniihíí zhą́: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį̨ ádaahne', biłdishn̄iiyú níyáá, áídá' nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí doo ágáłdishn̄iiyú níyáá da. 18 John bitsiłke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsiłke'yu dáshiná' da'okąąh ni': áík'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bighą John bitsiłke'yu hik'e Phárisees bitsiłke'yu dáshiná' da'okąąh, áídá' ni nitsiłke'yu doo dáshiná' da'okąąh da? 19 Jesus gádaabiłn̄ii, Ya' ni'i'nédhgee nnee íła'ádaat'eehíí nnee niinéhíí yił nakaiyúgo dáshiná' da'okąąh née? Dah, nnee niinéhíí yił nakaiyúgo doo dáshiná' da'okąąh at'éé da. 20 Dahagee nnee niinéhíí bits'ą́' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleeł. 21 Ko'íí dénchǫ'éhíí doo nak'ą' áníidéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo áníidéhíí iłhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. 22 Ła'íí wine áníi alzaahíí ikágé wine benałtinií dénchǫ'éhíí doo biyi' tádaach'ini̜ł da; ágách'idzaayúgo wine áníi alzaa'ihíí ikágé yidiłdohgo na'ni̜l, áík'ehgo winehíí ąą́ł ha'ijool, ła'íí ikágéhíí kots'ą́' yiłchǫǫh: áídá' wine áníi alzaa'ihíí wine benałtinií áníidéhíí zhą́ biyi' tádaach'ini̜ł. 23 Łah Jews daagodnłsinii bijį̨ Jesus tł'oh naghái hentíínií yiyi'yú higaał; bitsiłke'yu yił hikaahgo tł'oh naghái binest'ą' nadaayini̜ł nkegonyaa. 24 Phárisees daanlíni Jesus gádaayiłn̄ii, Díń'į̨, nt'é bighą godilzinií bijį̨ doo baa nach'ighaa dahíí nitsiłke'yu yaa nakai? 25 Jesus gádaabiłn̄ii, Ya' David hik'e yił nakaihíí biłgo idáń ádi̜hgo shini̜á' daasilį̨go, hago ádaasdzaa láń shi̜híí doo hwahá baa da'ohshiih da née? 26 Abíathar okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitį̨dá' Bik'ehgo'ihi'ńań daach'okąąh goz'ąą yune' ha'ayáágo, báń Bik'ehgo'ihi'ńań ye'okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyąą, ła'íí yił nakaihíí ałdó' ła' yá'ńné' lę́k'e; áí báńhíí okąąh yedaabik'ehi zhą́ daayiyąągo goz'ánihi. 27 Jesus gádaabiłn̄ii, Godilzinií bijį̨ nnee bá alzaa, doo nnee godilzinií bijį̨ bá alzaa da: 28 Áí bighą shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilzinií bijį̨ ndi beshik'eh.

3

1 Jesus Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ha'anánádzaago nnee bigan dała'ázhinéé binawod ásdį̨di ákóne' itah sidaa. 2 Áík'ehgo Jesus daabich'inł'íí, godilzinií bijį̨ áí nneehíí náyilziih shį daabich'o'nííigo; ágádzaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighą. 3 Jesus nnee bigan binawod ásdį̨di, Kodé' hizį̨, yiłn̄ii. 4 Áídí' nnee daabineł'íínií gádaayiłn̄ii, Ya' godilzinií bijį̨ nłt'éégo ách'ít'į̨go goz'ąą née, dagohíí nchǫ'i bee ách'ít'į̨go née? Ya' nnee hasdách'iłteehgo

née, dagohíí ch'iziłheego née? Áídá' doo nt'é daaɲii da. 5 Bijíí daantł'izíí bighą Jesus doo bił gozhǫ́ǫ́ dago déhashkeego nɲee yitah déz'įįdá' nɲee bigan binawod ásdįįdi, Yushdé' dahdinlɲíh, yiłɲii. Áík'ehgo bich'į' dahdidilɲiigo bigan nádzii, łahzhiɲéehíí ga'at'éé násdlíį́. 6 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'į' Hérod yił daagot'íni biłgo hagot'éégo Jesus daayiziłheehíí yee ndaagoshchįį. 7 Jesus bitsiłke'yu biłgo túsikąąyú dahiskai: nɲee łą́ągo Gálileedí' ła'íí Judéadí' biké' onałsą́ą, 8 Jerúsalemdí' ałdó', ła'íí Iduméadí', Jórdan túńlíínií hanaadí', ła'íí Tyre hik'e Sidon biɲaadyúdí', ízisgo ánát'įįhíí ya'ikodaanzįįgo baa náńłsą́ą. 9 Akú nɲee łą́ąhíí bighą Jesus bitsiłke'yu gádaayiłɲii, Nɲee doo daashiłjizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eeł ałts'íséhi kozhį' shá nnoł'eeł. 10 Nɲee łą́ągo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzįgo bik'izhį' daałishjizh lę́k'e. 11 Spirits daanchǫ'íí dahagee daabo'įįgee biyahzhį' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' nlíni ánt'įį, daaɲiigo. 12 Ch'ídaashinoh'aah hela', daayiłɲii. 13 Áídí' Jesus wą́'zhį' hayaadá' yił nakai doleełíí, Yushdé', daayiłɲniid: áík'ehgo baa hikai lę́k'e. 14 Bitsiłke'yu doleełíí nakits'ádah hayiɲil, yati' baa gozhóni yaa yádaałti'yú daidoł'aałgo, 15 Iłtah at'éégo daanɲiihíí nádaayilziihgo, ch'iidn ałdó' hadainihiyóódgo binawod baa daadest'ąą: 16 Simon holzéhi Peter ałdó' yizhi' yá áyíílaahi; 17 Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John biłgo; áí Boanérges yizhi' yá ádaayiizlaa, i'ɲiihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: 18 Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, 19 Ła'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aałíí: áí hayiɲildá' kịh yuɲe' ha'akai lę́k'e. 20 Áígee nɲee dázhǫ́ łą́ągo íła'ánánádzaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsiłke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyąą da. 21 Bik'íí ya'ikodaanzįįdá' biká okai; Biini' édịh ląą, daaɲiigo.

22 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaaɲii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizįį lágo, áń binawodíí bee nɲee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabiłɲii lę́k'e. 23 Áídí' Jesus begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi, Yushdé', daayiłɲiigo, na'goni'íí bee bił ch'ígó'aahgo gáɲíí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleeł? 24 Nɲee dałaháyú binant'a' golíínií dabíí iłch'į' nanádaagonłkaadyúgo doo aɲahyú bengonowáh át'éé da. 25 Dała' naháztaanií dabíí iłk'ídahnájahyúgo doo aɲahyú bengonowáh át'éé da. 26 Áík'ehgo Satan dabíí ích'į' naná'idziidgo ádaagodet'ąąyúgo doo aɲahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengoɲáh. 27 Doo hadíń nɲee nalwodi bigową yuɲe' ha'aghághgo dawahá bíyéehíí yino'įįh at'éé da, ntsé nɲee nalwodíí líhiłtł'ǫǫyúgo zhą́; áídá' dawahá bíyéehíí yits'ą́' yin'įįh. 28 Da'aɲiigo gádaanohwiłdishɲii, Nɲee binchǫ'íí dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihi'ɲań nchǫ'go baa yách'iłti'íí ndi ałdó': 29 Áídá' Holy Spirit dénchǫ'go baa yách'iłti'yúgohíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazhį' bił ch'ígodeehíí bee bá goz'ąą: 30 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi, Ch'iidn biyi' golíį́ łą́ą, daabiłɲiihíí bighą Jesus díí k'ehgo yałti' lę́k'e.

31 Jesus bik'isyú bimaa biłgo akú hikai, dadáńyú nadaazį'dá' bich'į' oda'is'a', Yushdé', daabiłɲiigo. 32 Nɲee łą́ągo biɲaayú naháztaanií gádaabiłɲii, Nimaa ła'íí nik'isyú dadáńyú nazįį, níka daantaahgo. 33 Hadíń shimaa, hadíń shik'isyú? biłɲii. 34 Jesus nɲee biɲaayú naháztaanií yitah déz'įįdá' gáɲíí, Kúnko shimaa ła'íí shik'isyú. 35 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'ɲań dáhát'ííyú ánát'įį́híí, shik'isn dagohíí shilah ła'íí shimaa at'éé.

4

1 Jesus túsikaaníí bahgee iłch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nɲee łą́ągo baa náńłsą́ą, áík'ehgo tsina'eełíí yihiyaago dahnezdaa; áídá' nɲeehíí tábąąyú íła'adzaa lę́k'e. 2 Áígee na'goni'íí yee łą́ągo yił ch'ígó'aah gáɲíígo, 3 Ídaayesółts'ąą; k'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá, 4 K'edileegee k'edilzíí ła' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dlǫ́' íła'adzaago ąął nádaihezlaa. 5 Ła' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú łeezh doo dázhǫ́ łą́ąyú da; łeezh da'ayą́háhíí bighą dagoshch'į' hadaazhjeed: 6 Áídá' ya'áí hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dahíí bighą nádaahesgą. 7 Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí ighánłsąągo nadaistseedgo binest'ą' da'ádịh. 8 Ła' k'edilzíí łeezh nłt'ééyú nanehezdee, áí zhą́ hadaazhjeedí' nchaa daasilịįgo nest'áń áyíílaa, ła' tádin, ła'íí gostądin, ła'íí dała'á gonenadín bitisyú ánálzaa. 9 Hadíń bijeyi' golíínií íyésts'ąą le', ɲii, Jesus. 10 Jesus dasahndi nɲee ła' t'ah biɲaayú nadaazį'íí bitsiłke'yu biłgo nabídaadiłkidgo gádaabiłɲii, Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwił nadaagosínłɲi'íí nt'é nɲiigo ánɲii? 11 Áík'ehgo gáyiłɲii, Bik'ehgo'ihi'ɲań bilałtł'áhgee begoz'aanií doo bígózį da n'íí nohwíí bídaagonołsịįhgo nohwaa daagodest'ąą: áídá' doo néé zhiɲéé daanlịį dahíí iłch'ígót'aahgo na'goɲi'íí zhą́ bee bił na'goɲi': 12 Áík'ehgo dédaineł'įį ndi doo daayo'įį da doleeł; dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozį da doleeł; doo ágát'éé dayúgo binchǫ'íí yits'ą́ t'ąązhį' nakáhgo binchǫ'híí bighą baa nágodit'aah doleeł ni'. 13 Ya' iłch'ígót'aahgo nohwił nagosisɲi' n'íí doo nohwił ídaagozį da née? Áídá' hagot'éégo iłch'ígót'aahgo nada'goɲi'íí dawa nohwił ídaagozį doleeł? ɲii, Jesus.

14 K'edileehíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' k'eidilee. 15 K'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí
áí nnee yati' biyi' k'edolzaahíí ádaat'ee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijíí
yune' yati' k'edolzaa n'íí bits'á' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati'
daidits'ago dagoshch'į' bił daagozhǫǫ́go nádaidnné'hi; 17 Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo
yúyahyú nel'ąą dago dá'anahzhį' begodigháh; áídá' yati'híí bighą nagontł'ogíí bee, dagohíí
nnee daabich'ołaahíí bighą biniigonłt'éehíí begowáhgee dagoshch'į' t'ąązhį' nanánihidéh.
18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'gosdzáń biká'zhį' nabi'dintł'ogíí,
hágołdzilgohíí k'izé'idiłteehíí, ła'íí dawahá biká hágot'iiníí bijíí biyi' bitis silįįgo, hosh
ighánłsą́ągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeh da. 20 Łeezh nłt'éeyú
nanehezdee n'íí yati' daidits'ago nádaagodin'ąą, áík'ehgo nest'áń ánádail'įįh, ła' tádin, ła'íí
gostądin, ła'íí dała'á gonenadín bitisyú ánádail'įįh.
21 Jesus gánádaayił'nii, Ik'ah kǫ'íí ch'otʼíłgo táts'aa bił hayaa nch'í'áah née? Kástíné
yitł'ááhyú nch'í'áah née? Ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhé biká' dahch'i'aahgohi at'éé.
22 Dawahá nanl'į' n'íí ch'í'nah ádolniił; dawahá doo hit'įį da n'íí bígózihgo ádolniił. 23 Hadíń
bijeyi' golíínníí íyésts'ąą 24 Da'dohts'agíí nłt'éégo ídaayesółts'ąą. Dáhołąągo kaa daasohné'
lánshį n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'; ła'íí nohwíí daadohts'agíí dayúweh
bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', biłnii. 25 Dahadíń íyésts'ąągo ígoł'aahíí, bigoyą'íí itisgo
baa nádo'né'; áídá' dahadíń doo íyésts'ąą dahíí ayąhágo íyésts'ąą n'íí ndi bits'á' da'ílíí
nádodleeł.
26 Jesus gánníí, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ła' nnee k'edilzíí
yił ke'go k'edilee; 27 Ánágoldohgo tł'é'gee iłhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláá n'íí hadaazh-
jeedí' ńdaandésąą, hagot'éégo shįhíí doo yígółsį da ndi. 28 Ni' dabíí inest'ą' yińdílsé, bit'ąą
ntsé hadaajah, áígeehíí bilatáhé daagoleeh, áídí' binest'ą' nłt'éégo nt'į. 29 Nłt'éégo nest'ąągee
dagoshch'į' tł'oh benáʼitłíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'ąągee ngonyááhíí bighą.
30 Jesus gánádi'nii, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí hant'é bił łíshhah ndleego
baa nadaagohiilni'? Nt'éshą' iłch'ígót'aahgo na'goni'íí baa nadaagohiilni'? 31 Ch'il
mustard holzéhi biyigéhíí k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzíí dawa bitahgee bízhą
ałts'íséhihi at'éé: 32 Áídá' k'edolzaadá' hadag nołséél, áídí' ch'il dawa bitisgo at'éhi
hileeh, bits'ádaaz'aahíí nchaa hileeh, áík'ehgo dlǫ' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagole',
bichagosh'ohyú. 33 Iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí ágádaat'eehíí łą́ągo Jesus Bik'ehgo'ihi'nań
biyati' bee bił nagosni' lę́k'e, bił ídaagozihíí bik'ehgo. 34 Dá'iłch'ígót'aahgo nada'goni'íí zhą́
bee bich'į' yałti' lę́k'e: áídá' dasahndi bitsiłke'yu yił nadaaháztąąyúgo, dawahá bił ch'í'nah
áyíílaa. 35 Da'ái bijįį o'i'ą́ą́yú Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Noo', hanaazhį' nohwił nada'do'éeł.
36 Nnee baa náníłsą́ą́ n'íí nádihołséh daayiłnniidá', Jesus t'ah tsina'eełíí yiyi' dahsdaago
bitsiłke'yu bił oda'iz'éél. Tsina'eeł ádaałts'íséhi ałdó' ba'ashhah dahi'eeł lę́k'e. 37 Nt'éégo
yat'éégo deyolgo tsina'eełíí tú nádidáhíí beh nádilk'oołgo bee ha'dezbįh. 38 Áídá' tsina'eeł
biyi' iké'dí' tsi'aał biká' Jesus iłhosh: bitsiłke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabiłnii, Iłch'ígó'aahíí,
goyéégo nohwich'į' godegháhíí doo nił hago'at'éé da née? 39 Áík'ehgo ch'ínádzidgo ny-
olhíí yich'į' hadzii, áídí' túsikaaníí gáyiłnii, Dákohégo, nkegohin'ą́ą le'. Áík'ehgo oyólgo
nkenágoheltǫ' lę́k'e. 40 Áídí' Jesus gádaabiłnii, Hant'é lą́ bighą ńdaałdzid? Hant'é bighą doo
Bik'ehgo'ihi'nań bada'ohłíí da? 41 Áík'ehgo bitsiłke'yu dázhǫ́ tsídaadesyizgo gádaałídi'nii,
Nnee lą́ą́ daat'éhi díí, nyolhíí ła'íí tú ndi da'áyiłniiyú ádaat'įį.

5

1 Hanaayú Gadarénes daagolííyú bił nada'diz'eel. 2 Jesus tsina'eełíí yiyi'dí' háyáágo nnee
łena'nilíí goz'ąądí' nnee spirit nchǫ'íí biyi' golíni baa nyáá, 3 Áń nnee łena'nilíí goz'ąąyú
golínihi; doo hadíń línábółtł'óh adzaa da, bésh hishbizhíí bee ndi: 4 Goląąn bésh hishbizhíí
ła'íí kokee bee línádaach'iłtł'óhíí bee łibi'destł'ǫǫ ndi bésh hishbizhíí iłk'ínáyidziįs, ła'íí bikee
línádaach'iłtł'óhíí nyihidziįz lę́k'e: doo hadíń nzhǫǫgo ábóle' ágódzaa da. 5 Tł'é'gee ła'íí
jįįgee dziłyú nnee łena'nilíí bitahyú dádilwoshgo zhą́ naghaa, tséé yee n'ídilgeeshgo. 6 Áídá'
dáńzaadí' Jesus yiłtsąądá' yich'į' nádilwodgo yiyahzhį' hayaa adzaago, 7 Yat'éégo gánníí, Hago
łąą áshíle'go ánt'įį, Jesus, da'tiséyú át'éhi biYe' ńlíni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihi'nań
binadzahgee nánoshkąąh. 8 Jesus spirit nchǫ'íí iłk'idá' gáyiłnniid, An biyi'dí' hanináh, spirit
nchǫ'íí ńlíni. 9 Jesus nabídiłkidgo, Hant'é honlzéé? biłnii. Shíí Łáni honszee: hiidląąhíí bighą,
nii. 10 Díí goz'ąądí' ch'ídaanohwinyóód hela', niigo náyokąąh. 11 Áígee dził binahzhį'yú góchi
da'ayąągo nanałsé' lę́k'e. 12 Áík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokąąh, Góchi biyi' onohwinyóód,
áí beh náhiilzéh, daaniigo. 13 Áík'ehgo Jesus baa goden'ą́ą. Spirits daanchǫ'íí nneehíí yiyi'dí'
hanałsą́ądá' góchi yiyi' onałsą́ą; áídí' góchi n'íí (nakidn doo náhóltagyú shį,) hayaa nádnkįįgo
túsikáni yeh nałsą́ągo tú yił daadesdzii. 14 Góchi yinádaadéz'įį n'íí nádnkįįgo kįh goznilyú
ła'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yił nadaagosni'íí áí ágodzaahíí daineł'ííyú

oheskai lę́k'e. 15 Jesus yaa hikaidá' nn̨ee ch'iidn isná ábiłsį n'íí, spirits daanchǫ'i łáni biyi' golı́ı́ n'íí, bidiyágé gólı́ı́go, biini' ndi golı́ı́go sidaago daayiłtsą́ą lę́k'e; áík'ehgo ńdaaldzid. 16 Nn̨ee bin̨ááł ágodzaahíí hagot'éégo nn̨ee ch'iidn isná ábiłsį n'íí biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíí, ła'íí góchi hago ádaasdzaahíí yaa nadaagosn̨i'. 17 Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'ínn̨áh, yiłn̨iigo náyokąąh nkegonyaa. 18 Jesus tsina'eełíí yeh nádzaago nn̨ee ch'iidn isná ábiłsį n'íí nábokąąhgo, Nił nádósht'aash, n̨ii lę́k'e. 19 Áídá' Jesus, Dah, biłn̨ii, gowąyú nádńdáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihi'n̨ań dázhǫ́ ná áyíílaahíí baa bił nadaagoln̨í', ła'íí hagot'éégo naa ch'oba'íí. 20 Áídí' dahiyaago Decápolis bin̨aayú Jesus bá áyíílaahíí yaa nagoln̨i' nkegonyaa; áík'ehgo nn̨ee dawa bił díyadaagot'ee lę́k'e. 21 Jesus hanaayú bił naná'dez'eeldá' ákú nn̨ee ląą́go baa náńłsą́ą; áń tábąąyú siziį lę́k'e. 22 Áígee Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehi ła' Jáirus holzéhi nyáá; áń Jesus yiłtsąądá' yiyahzhį' hayaa adzaago, 23 Náyokąąhgo gán̨íí, Shitsi' ałts'íséhi k'azhą́ datsaah: noo', nłt'éé nádleeh doleełgo bik'enln̨íh; áík'ehgo hin̨aa doo. 24 Áík'ehgo Jesua yił onát'aazh; higaałgo nn̨ee łą́ągo biké' nałseełgo daabiłjizh lę́k'e. 25 Áígee isdzán dił bighánĺı́ı́go nakits'ádah bił łegodzaa, 26 Izee nant'án łáń ch'éh ádaabił'įį́d, ła'íí bizhaali dawa nayihin̨iił ndi doo nzhǫǫ nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa. 27 Jesus ya'ikonzi̯i̯go bin̨e'dí' ch'ilą́ągee ninyaago bi'íí yedeln̨iih lę́k'e. 28 Ídił yalti'go gán̨íí, Bi'íí zhą́ ndi bedenshn̨iihyúgo, nłt'éé náshdleeh. 29 Dagoshch'į' dił bighánĺı́ı́ n'íí ésdi̯i̯d; áík'ehgo kah yaa naghaa n'íí nábi'dilziigo yígołsi̯i̯d lę́k'e. 30 Jesus, binawodíí bits'ą́' hagoshį adzaago yígołsi̯i̯dgo, dagoshch'į' nn̨ee biké' náńłsą́ąhíí yich'į' łedidzaago gán̨íí, Hadíń shi'íí yedeln̨iih? 31 Bitsiłke'yu gádaabiłn̨ii, Nn̨ee nin̨aayú daałił̨jizhgo hí'ı́ı́; nt'é bighą, Hadíń shedeln̨iih, nn̨ii áídá'? 32 Hadíń át'íníí yígołsi̯i̯hgo, nn̨ee yitah dez'i̯i̯. 33 Isdzánhíí ábi'dilzaahíí yígołsi̯i̯dgo néldzidgo ditłidgo Jesus yiyahzhį' hayaa adzaago, adzaahíí da'an̨iigo yaa yił nagosn̨i' 34 Jesus gáyiłn̨ii, Shilah, ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa; iłch'į'gont'éégo nadááł, kah baa nann̨aa n'íí nándzii. 35 Jesus áígee t'ah yałti'dá' Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehi bigowądí nn̨ee hikaigo gádaabiłn̨ii, Nitsi' dastsą́ą; nt'é bighą Iłch'ígó'aahíí dayúweh nańtł'og áída'? 36 Ádaan̨iihíí Jesus yidezts'ą́ągo ha'ánázéh yebik'ehi gáyiłn̨ii, Doo néńldzid da, Bik'ehgo'ihi'n̨ań hondląą́. 37 Áídí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíí zhą́ yił dikáhgo ngon'ą́ą. 38 Ha'ánázéh yebik'ehi bigowąyú ńyáágo godnch'aadgo ła'íí nn̨ee díyat'éégo daachago yiłtsą́ą. 39 Gową yun̨e' ha'ayáágo gádaabiłn̨ii, Nt'é bighą daagodinołch'aadgo daahchag? Na'ilíhn doo daztsą́ą da, daazhógo iłhoshgo at'éé. 40 Áí bighą nn̨ee dázhǫ́ baa daadloh lę́k'e. Nn̨ee íła'adzaahíí, Ch'ínohkáh, daayiłn̨iidá', na'ilíhnhíí bą́ą́, bitaa hik'e yił nakai n'íí biłgo na'ilíhn sitį̄ yun̨e' ha'akai. 41 Áígee bigan yiłtsoodgo gáyiłn̨ii, Talítha cúmi; áí, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishn̨ii,) golzeego ágolzee. 42 Dagoshch'į' nádiidzaago dahiyaa; áń nakits'ádah bił łegodzáhi. Áígee dázhǫ́ koł díyadaagodzaa lę́k'e. 43 Ágodzaahíí hadíń baa bił nadaagołn̨i' hela', daayiłn̨ii, Jesus; ła'íí gánádaabiłdo'n̨iid, Bá da'dohné'.

6

1 Jesus áídí' dahiyaa, dabíí gólı́ı́yú nádzáá; bitsiłke'yu biké' hikaahgo. 2 Jews daagodnłsiníí bi̯i̯ı̨, ha'ánáłséh goz'ą́ą yun̨e' Jesus iłch'ígó'aah nkegonyaa: nn̨ee łą́ągo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaan̨ii, Hadí' lą́ą yígołsi̯i̯dihí? Bigoyą'íí hadí' baa hi'né'i, godiyi̯hgo ánágot'i̯i̯híí ndi ánáyol'i̯i̯łgo? 3 Díń la'kı̨h ágole'hi nli̯i̯, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíí ałdó' la' akú bił nahétą́ą? Áí bighą bik'edaach'ishch'ii lę́k'e. 4 Jesus gádaabiłn̨ii, Bik'ehgo'ihi'n̨ań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nn̨ee daabidnłsį, áídá' dágolı́ı́gee, bik'ííhíí ła'íí dała' naháztaaníí bitahyú zhą́ doo hadíń bidnłsį da. 5 Áí bighą ákú doo ízisgo ánát'i̯i̯ł da ndihíí daannn̨iihíí da'kwííyé zhą́ yik'e daadiln̨iihgo nádailzii. 6 Doo daabodlą́ą dahíí bighą bił díyagot'ee lę́k'e. Áígee iłch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

7 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí, Yushdé', daayiłnn̨iidá', dánaki nláágo zhą́ odaayi-hił'aago spirits nchǫ'íí daabidits'ago yá ndaagoz'ą́ą; 8 Gádaayiłn̨iigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhą́; izis bena'iltiníí dahgo, báń ałdó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ádi̯hgo: 9 Kee biká'na'ast'ónihíí biyi' desoł'eez, ni'íícho doo naki da le'. 10 Gánádaayiłdo'n̨iid, Dahagee gowąyú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbi̯h le'gá, łahyú desohkaizhį'. 11 Dahagee nn̨ee daagolíínníí doo hádaanohwit'i̯i̯ dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'ą́ą dayúgo, áídí' dahdohkáhgo nohwikee bą́ą łeezhíí baa daałhaał, áí bee doo hádaanohwit'i̯i̯ dahíí bígózi̯ doo. Da'an̨iigo gánohwiłdishn̨ii, Bik'ehgo'ihi'n̨ań nn̨ee yándaago'aahíí bi̯i̯ı̨ Sódom hik'e Gomórrah golzeegee daagolı́ı́ n'íí biniidaagodiln̨e'íí bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíínníí biniidaagodoln̨iił. 12 Áík'ehgo nakits'ádahíí dahdikaigo nn̨ee yich'į' yádaałti', Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahn̨e', daan̨iigo. 13 Ch'iidn łą́ągo nn̨ee biyi'dí' hadainiheyood, ła'íí daannn̨iihíí łą́ągo ik'ah yił yedaadiln̨iihgo nádailzii. 14 Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi̯; (dahot'éhé bizhi' bígozi̯i̯dgo;) áík'ehgo gán̨íí, John Baptize

ágole' n'íí daztsą́ądí' naadiidzaa łą́ą, áí bighą́ ígozisgo ánáť įį́ł. 15 Áídá' ła'íí, Elías at'į́į́, daaną́ii. Ła', Bik'ehgo'ihi'náń binkááyú na'iziidi at'į́į́, dagohíí doo áníidá' Bik'ehgo'ihi'náń binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daaną́ii. 16 Hérod Jesus ánáť įį́łíí ya'ikonzį́įdá' gáną́íí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí át'į́į́: daztsą́ądí' naadiidzaa łą́ą. 17 Dabíntsédá' Hérod oda'is'a'go John daayiłtsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhihíí bighą́, áń Hérod yił nnaa lę́k'e, bik'isn Philip t'ah yił nannee ndi. 18 John Hérod gáyiłnnįid, Nik'isn bi'aa doo bił na'aashgo ná goz'ą́ą da. 19 Áí bighą́ Heródias John yik'ennįihgo bidizidee hat'į́į́ ndi doo hagot'éégo da lę́k'e: 20 Hérod John yidnłsį́, nnee dábik'ehyú át'éehíí, dilzį́hgo bá habi'delzaahíí nlį́įgo yígółsį́go binádéz'į́ lę́k'e; Hérod yidits'ago yaa bił gozhǫ́ǫ́, bił nagodinlt'ee ndi. 21 Áídá' Heródias bá ił́ch'į́'golzaa, Hérod bił ł́énágodáhgo nnágodzaagee bá da'odą́ągo nadaant'aahíí, silááda bá nant'án daanliníí, ła'íí Gálileegee nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyą́ą. 22 Heródias bizhaazhé na'ilíhnníí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'íí yił da'iyą́ąhíí yił daagoyiłshǫ́ǫ́, áík'ehgo Hérod na'ilíhnníí gáyiłną́ii, Dant'éhéta háńt'iiníí shíhóńkeed, áík'ehgo naa nshné'. 23 Bitł'a dahdidilną́iihgo gánáyiłdi'ną́ii, Dant'éhéta shíhóńkeedíí, dawahá bánansht'aahíí iłní'go ndi naa densh'aa. 24 Áídí' na'ilíhnníí onádzaayú bimaa gáyiłną́ii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábiłną́ii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhóńkeed. 25 Áík'ehgo na'ilíhnníí dagoshch'į́' ha'ánádzaadá' hwéhego Hérod yich'į́' nnilwodgo gáną́íí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'ą́ągo dagoshch'į́' shaa ńkaah. 26 Nant'ánhíí dázhǫ́go doo bił gozhǫ́ǫ́ da; áídá' bitł'a dahdidilną́iih n'íí bighą́, ła'íí nnee yił da'iyą́ąhíí bighą́ doo hagot'éégo, Dah, yiłną́ii da. 27 Áík'ehgo dagoshch'į́' nant'ánhíí silááda John bitsits'in náyíí'aahgo oyił'a': áík'ehgo ha'ánáí'ilka' yune' bitsits'in nadain'ą́ądá', 28 Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskąągo, na'ilíhnníí yaa yinkąą́; áídí' na'ilíhnníí bimaa yaa nainkąą́. 29 John bitsiłke'yu ya'ikodaanzį́įdá' bits'íhíí nádainłtį́įgo tsébii'i'áń yune' odaiztį́į lę́k'e. 30 Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánádáát'į́įdíí, ła'íí nt'é ił́ch'ídaagos'ą́ąhíí dawa baa bił nanádaagosni'. 31 Áídí' Jesus gádaabiłną́ii, Noo', danée zhą́ da'igolǫ́ǫ́yú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoołyú; nnee ł́ą́ągo baa nihikáhíí bighą́ doo da'iyą́ą da le'ágot'ee lę́k'e. 32 Áík'ehgo doo hadíń naghaa dayú dabíí zhą́ bił oda'iz'eel. 33 Áídá' nnee bił oda'iz'eelgo daabiłtsą́ą lę́k'e, áík'ehgo ł́ą́ągo Jesus yídaagołsį́įdgo ił'anigo kįh goznildí' dáni'go akú dantsé ńkǫ́ǫ́, áídí' baa náńłsą́ą́. 34 Jesus ákú bił nda'iz'eelgo nnee ł́ą́ągo íła'adzaahíí yo'į́įgo yaa daach'oba', dibeł́ǫ́ nanyoodíí da'ádi̯hgo nakai łehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighą́; áík'ehgo ł́ą́ągo yił ch'ídaago'áah nkegonyaa. 35 O'i'ą́ą́zhį́' godeyaayú bitsiłke'yu baa hikaigo gádaabiłną́ii, Kú da'igolǫ́ǫ́yú doo hadíń gólǫ́ǫ́ da, k'ad o'i'aahzhį́' goldoh: 36 Nneehíí dahayú gotahyú nádaadnł'áá, báń nadaayiłną́iihyú; bi'idáń da'ádi̯híí bighą́. 37 Áídá' Jesus gádaabiłną́ii, Nohwíígo bá da'dohné'. Bitsiłke'yu gánádaabiłdo'ną́iid, Báń naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dábik'ehgo nadaahiilną́iihyú nkáh née, bá da'n'né'go? 38 Báń dijolé da'kwíí nadaahné'? ną́ii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'į́į́. Yídaagołsį́įdá' gádaaną́ii, Ashdla'i ląą́, ł́ógíí naki biłgo. 39 Jesus gádaabiłną́ii, Nnee dawa ni'yú tł'oh dotł'izhi biká'yú ił'anigo dinohbi̯h daabiłdohną́ii. 40 Áík'ehgo dała'á gonenadíngo ła'íí ashdladingo dinezbi̯h. 41 Áídí' Jesus báń ashdla'ihíí łóg nakihíí biłgo náidnné'go hadag déz'į́įgo ya'ihénzi̯go oskąądí' iłk'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné', nnee yitada'iną́iihgo; ła'íí łóg nakihíí nnee dawa yitada'izną́ii. 42 Áígee nnee dawa da'iyą́ągo náda'isdi̯į́d lę́k'e. 43 Ch'ékaadíí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaihezlaa, báń hik'e łóg biłgo. 44 Nnee ashdladn doo náhóltagyú áhołánishį́ báń daiyą́ą. 45 Áídí' Jesus bitsiłke'yu gádaayiłną́ii, Tsina'eełíí beh hohkáhgo shádi̯hyú nohwił ido'éeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhíí nnee nádohkáh biłdishnįidá'. 46 Nádohkáh yiłnnįidá' dasahndi wą́'yú óyáá, okąąhyú. 47 O'i'ą́ą́ ni' tsina'eełíí tú iłní'yú hi'oł, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lę́k'e. 48 Bił da'o'ołgee bidáhzhį́' nyolgo bich'į́' nagontł'ogo Jesus yiłtsą́ą; áík'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'į́' higaał, tú yiká' higaałgo; ba'ashhah ch'egháhgo. 49 Nt'éégo tú yiká' higaałgo bitsiłke'yu daabiłtsą́ądá', ch'iidn at'į́į́ daanzi̯go nádaadidilghaazh: 50 Dawa daabiłtsą́ągo tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'į́' Jesus bich'į́' hadziigo, Nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': shíí ásht'į́į́; doo nédaałdzid da, daabiłnii lę́k'e. 51 Áídí' tsina'eełíí itah yiyi' oyáágo nyolíí isht'ididezaa: áí bighą́ dázhǫ́ bił díyadaagot'eego tsídaadolyiz. 52 Báń godiyi̯hgo ł́ą́ągo alzaa n'íí doo bił ídaagozį́ da; áídá' bijíí ntł'iz daasilį́į. 53 Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eełíí dah daayihiztł'ǫ́ǫ́. 54 Áígee tsina'eełíí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'į́' nnee Jesus yídaagołsį́įd. 55 Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeełgo daannįihíí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniiyú anádaayołtéeh. 56 Dahayú naghaayú kįh nagoshjaayú, ła'íí kįh nagoznilyú, ła'íí gotahyú, daannįihíí intínk'ehyú ndaayihiną́iił, Jesus náyokąąhgo, Ni'íí bidá'yú zhą́ ndi bedaadenlną́iih, daabiłną́iigo: áík'ehgo bedaadesnįihíí dawa nádaabi'dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła' biłgo Jerúsalemdí' hikaihíí Jesus

yaa íła'adzaa. 2 Jesus bitsiłke'yu ła' bigan dáchɨzhą́go da'iyą́ągo daa yiłtsą́ą, áí dá doo daagodnłsɨ́go táda'digisé da'iyą́ągo ágolzee; áí daayiłtsą́ądá' yída'iłtah lę́k'e. 3 Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsɨ́go tánáda'digisyúgo zhą́ náda'idɨįh, iłk'idá' nnee yánazɨį n'íí yendaago'aahíí k'ehgo. 4 Na'hinɨiih nagoz'ą́ądí' nnáhikáhgee daagodnłsɨ́go táda'digisgo zhą́ da'iyą́ą. Iłk'idá' nnee n'íí yedaagos'aaníí łą́ágo ałdó' yee ánádaat'ɨį́ł, idee, isaa, be'ibízhé bésh łitsogi alzaahíí daagodnłsɨ́go tádaasgisgo, biká'idáné ałdó'. 5 Phárisees hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo Jesus nayídaadiłkidgo, Hant'é bighą nitsiłke'yu iłk'idá' nnee yánazɨį n'íí yendaagos'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsɨ́go táda'digiségo da'iyą́ą? daanɨii. 6 Jesus gádaabiłɨ́nii, Nohwíí nnee nzhóni ádaadoł'íni, Esáias da'aniigo dabíntsédá' nohwaa nagolɨ́ni' lę́k'e, díí k'ehgo nohwaa k'e'eshchɨ́go, Díí nnee dá yati' zhą́ bee daashidnłsɨ, áídá' bijíí bee doo daashidnłsɨ da. 7 Da'íl̨ɨ́zhɨ' daashokąąh, nnee yegos'aaníí zhą́ yee iłch'ídaago'aah. 8 Bik'ehgo'ihi'na̱ń yengon'áánít́ k'ihzhɨ' ádaasolaadá' iłk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí zhą́ bikísk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinołsɨ́go tádaahgisgo; ła'íí da'áík'ehgo łą́ą́yú ánádaaht'ɨį́ł. 9 Áídí' gánádaabiłdi'nɨii, Iłk'idá' nnee n'íí nohwá yendaagos'aaníí zhą́ nłdzilgo daahonohtą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'na̱ń yengon'áánít́ daazhógo k'ihzhɨ' ádaanołsɨ. 10 Moses gánɨiid, Nitaa hik'e nimaa dinłsɨ́, ła'íí, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́ yati' yee yokáałíí zideego bá goz'ą́ą: 11 Áídá' nohwihíí gádaadohɨ́nii, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́, Nt'éhéta bee nich'oshɨ́nii doleeł n'íí Corban at'éé, yiłɨ́iihíí, áí golzeego Bik'ehgo'ihi'na̱ń baa nshné' golzeego ágolzee; áík'ehgo áń doo zideego bá goz'ą́ą da, daadohɨ́nii. 12 Ádohɨ́niigo bitaa dagohíí bą́ą́ doo dayúweh bich'oɨ́nii da ndi nzhǫǫ, daadohɨ́nii; 13 Áík'ehgo iłk'idá' nnee n'íí yendaagos'aaníí nohwichą́ghá́shé bił ch'ídaagonoh'aahíí bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihi'na̱ń biyati'íí doo nt'égo ádaanołsɨ da: ła'íí da'áík'ehgo łą́ą́yú ánádaaht'ɨį́ł.

14 Áídí' nnee dawa, Yushdé', daayiłnɨiidá' gádaayiłɨ́nii, Daanohwigha shídaayełts'ą́ą́go bídaagonoł'aah: 15 Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohighá́híí doo nchǫ'go kodiłteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohighá́híí zhą́ nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 16 Hadíń bijeyi' golíínít́ íyésts'ą́ą le'. 17 Nnee íła'at'éé n'íí bits'ą́' Jesus kɨh yune' ha'ayaadá' bitsiłke'yu iłch'ígó'aahgo nagolɨ́ni' n'íí yaa nabídaadiłkid. 18 Áík'ehgo gádaabiłɨ́nii, Ya' nohwíí ałdó' t'ah doo nohwił ídaagozɨ da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohighá́híí doo nchǫ'go kodiłteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonoł́ɨįh da née? 19 Áí kojíí doo biyi' yune' ogohighá́h da go'ɟí́, áídá' kobid yuyaa be'ogohighá́h, áídí' nláhyú bech'ígohighá́h; Jesus á̱nít́híí bee idáń dawa nłt'éé, nɨii. 20 Gánádaabiłdo'nɨiid, Koyi'dí' behagohighá́híí zhą́ nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 21 Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díínko behagohighá́h: nchǫ'go natsí'ikeesíí, nant'ɟ' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'iłtseedíí, 22 Ich'in'ɟɨ́híí, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'ɟiinít́, nchǫ'go ách'ít'éé́híí, nach'ich'aahíí, nchǫ'íí doo bich'ɟ' t'ą́ązhɨ' ách'it'éé dahíí, bíyéé́híí hách'it'ɟɨ́híí bighą hach'ishkeehíí, nchǫ'go yách'iłti'íí, ída'ch'odlíí́híí, koni' ádinít́ ałdó': 23 Díí nchǫ'íí dawa koyi'dí' behagohighá́h, áí nchǫ'go daakodihinɨiił́i at'éé.

24 Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí binaayú óyáá, áígee kɨh yune' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadíń yígołsɨ́ɨh da, nzɨgo: áídá' doo hagot'éégo nádaabidoł́ɨihgo da. 25 Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnít́ spirit nchǫ'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzɨ, áík'ehgo baa nyáágo biyahzhɨ' hayaa adzaa: 26 Isdzánhíí Greek k'ehgo yałti'ihi, Syrophenícíadí' gólíni; áń nábokąąh, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, biɨ̱niigo. 27 Jesus gábiɨ̱nii, Chą́ghá́shé ntsé bá daach'idiné'go nłt'éé: báń chą́ghá́shé bits'ą́' nách'idiné'go gósé bich'ɟ' och'iłkaadgo doo bik'eh da. 28 Isdzán gánábiłdi'nɨii, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idáné bich'ɟ' nakaihíí báń bizhool chą́ghá́shé bits'ą́' nanihidéhíí daayiyą́ą. 29 Jesus gábiɨ̱nii, Ánɨ̱iihíí bighą nádńdáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. 30 Isdzánhíí bigowąyú nadzaago, ákú bizhaazhé biká'dahstíné yiká' dahstɨį lą́ą, ch'iidn da'ádɨihgo.

31 Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálilee golzeezhɨ' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. 32 Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nłt'éégo yałti'i, Jesus baa bił ch'ikai lę́k'e; Biká'nlɨ́níh, daabiłch'iɨ̱niigo nádaabich'okąąh. 33 Nnee íła'at'éé́híí bits'ą́' dasahndi yił o'áázhdá' bijeyi' odolɨ̱niih, áídí' hadnzhéédgo nɨ̱eehíí bizaad yedelɨ̱niih; 34 Hadag déz'ɟɨgo deyoldá', Éphphtha, biɨ̱nii, áí, Ch'ínádendlá́ad, golzeego ágolzee. 35 Dagoshch'ɟ' bijeyi' ch'ínádendlá́ád, ła'íí bizaad n'íí nłt'éé násdlɟ́ɟ́go, nłt'éégo yałti'. 36 Hadíń bił nadaagoɨ̱ni' hela', biɨ̱nii, Jesus: ádaabiłnɨiid ndi da'tiségo yaa nanádaagolɨ̱ni'; 37 Dázhǫ́ bił díyadaagot'ee lę́k'e, gádaanɨiigo, Dawahá dázhǫ́ nłt'éégo ładaile': kojeyi' ágodɨįh n'íí ich'idits'ago ánáidle', ła'íí doo yách'iłti' da n'íí ndi yách'iłti'go ánáidle'.

8

1 Áí benagowaadá' nnee łą́ágo íła'adzaa, doo nt'é daiyą́ą dago Jesus bisiłke'yu, Yushdé', yiłnɨiidgo gádaayiłɨ́nii, 2 Nnee íła'at'éé́híí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskąą, k'adíí doo nt'é daiyą́ą da. 3 Bigowąyú dáshiná' onádaasił'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee

odaatłish: ła’íí ńzaadí’ neheskaihíí bighą. 4 Bitsiłke’yu gádaabiłnii, Da’igolǫ́ǫgee hadí’ báń nádaach’idiné’, díí nnee bá daan’né’go? 5 Jesus gádaabiłnii, Báń dijolé da’kwíí nadaahné’? Gosts’idi, daanii. 6 Áígee nneehíí, Ni’yú dinohbįh, daayiłnii: áídí’ báń gosts’idi náidnné’go ya’ihénzigo oskąądí’ iłk’ídaizné’go bitsiłke’yu yaa daizné’, nnee yitada’inііihgo; áík’ehgo yitada’iznii. 7 Łóg ałts’íśęhíí da’ayą́hágo ałdó’ nadaané’: ái ya’ihénzigo oskąądgo, Díí ałdó’ nnee bitadaahnііh, nii, Jesus. 8 Áík’ehgo da’iyąągo náda’isdįįd: áídí’ ch’ékaadíí táts’aa gosts’idi bik’ehgo nádaihezlaa. 9 Nnee dįį́dn doo náhóltagyú áhołánishį da’iyąą: áídí’ onádaihes’a’ lę́k’e.

10 Dagoshch’į’ bitsiłke’yu biłgo tsina’eełíí beh hikai, áídí’ Dalmanútha golzeeyú bił nda’iz’eel. 11 Phárisees baa hikaigo yił łahada’dit’áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabiłnii, Yaaká’dí’ godiyįhgo be’ígózini nohwił ch’í’nah áńle’. 12 Jesus biyi’siziinií doo bił gozhǫ́ǫ́ dago gánįí, Nt’é bighą díí daałinolt’įįłíí be’ígózini yiká daadéz’įį? Da’anii gádaanohwiłdishnii, be’ígózini doo bił ch’í’nah ádaalnéhi at’éé da. 13 Áídí’ tsina’eełíí yeh nanadzaago hanaayú yits’ą́’ bił naná’diz’eel.

14 Bitsiłke’yu báń yínádaasnah ni’, dała’á zhą́ tsina’eełíí biyi’ si’ąą lę́k’e. 15 Jesus bił ch’ígó’aahgo gádaabiłnii, Báń benilzoołé Phárisees daanlíni bíyééhíí, ła’íí Hérod ałdó’ bíyééhíí baa daagonohsąą. 16 Bitsiłke’yu iłch’į’ yádaałti’go gádaanii, Báń doo daasii’né’ dahíí bighą anіí. 17 Jesus ádaanііhíí yígółsįgo gábiłnii, Hant’é bighą báń doo daasoné’ dahi baa iłch’į’ yádaałti’? Ya’ doo hwahá bídaagonoł’aah da, doo nohwił ídaagozį da nee? Ya’ nohwijíí t’ah daantł’iz? 18 Nohwinąáá daagolǫ́ídá’ doo bee daadeh’įį́ da née? Nohwijeyi’ daagolǫ́ídá’ doo bee ídaayesółts’ąą da née? Ya’ doo bínádaałnііh da née? 19 Báń dijolé ashdla’i iłk’ídaasiiné’go nnee ashdladn doo náhóltago bá da’dená’ n’dá’, ch’ékaadíí da’kwíí táts’aa bik’ehgo ńdaahesolaa láń? Gosts’idi, daanii. 20 Báń dijolé gosts’idi iłk’ídaasiiné’go nnee dį́įdn doo náhóltago bá da’dené’ n’dá’, ch’ékaadíí da’kwíí táts’aa bik’ehgo ńdaahesolaa láń? Gosts’idi, daanii. 21 Áík’ehgo Jesus gánádo’nііd, Nt’é bighą doo nohwił ídaagozį da?

22 Áídí’ Jesus Bethsáidayú ńyáá; áígee nnee binąáá ágodini baa bił ch’ikaigo, Bik’enlnih, daabiłnііgo nádaabokąąh. 23 Áík’ehgo nnee binąáá ágodinihíí bigan yiłtsoodgo kįh goznilíí bits’ą́’yú oyilǫ́ǫ́z; ákú binąáá yik’ídihizheedá’ yiká’ ndelnііhgo gáyiłnii, Nt’éhéta hí’įį́ née? 24 Déz’įįgo gánįí, Nnee hikahgo daash’įį ndi t’iis hikahi ga’at’éé. 25 Jesus nneehíí binąáá yiká’nnádelnііhdá’, Díń’įį, biłnii; ánída binąáá nágosdlįįgo nnee dawa nłt’éégo yo’įį lę́k’e. 26 Áídí’ Jesus gowąyú onábíł’a’ gábiłnііgo, Kįh goznilyú dáko nádódáh hela’, hadíń bił nagolní’ hela’.

27 Áídí’ Jesus bitsiłke’yu biłgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kįh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsiłke’yu nayídaadiłkidgo gáyiłnii, Nnee hadíń át’įį́ daashiłnii? 28 Gádaabiłnii, Ła’, John, Baptize ágole’ n’íí át’įį́, daaniłnii; ła’ihíí, Elías at’įį́, ła’ihíí, Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú nada’iziidi n’íí ła’ at’įį́, daaniłnii. 29 Jesus gádaabiłnii, Nohwíí nohwich’į’yúgohíí, hadíń át’įį́ daashiłdohnii? Ni Christ ánt’įį́, yiłnii, Peter. 30 Jesus gádaabiłnii, Hadíń shaa bił nadaagołni’ hela’. 31 Áídí’ bił ch’ídaago’aah nkenágodidzaa gánįígo, Shíí, nnee k’ehgo Niyááhíí, doo ałch’ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazíni, okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi, ła’íí begoz’aaníí ye’ik’eda’iłchíhi doo hádaashit’įį dago shidizideedá’ taagi jįį hileehgo naadishdáh. 32 Áí doo nainł’į’ dago anіí. Áídá’ Peter bich’į’ yałti’ nkegonyaago, Doo ánnii da, biłniigo. 33 Áídá’ Jesus t’ąązhį’ adzaago bitsiłke’yu ła’ihíí yich’į’ déz’įįdgo Peter nłdzilgo bich’į’ hadziigo, Satan, yúwehyú shiké’zhį’ ánne’: Bik’ehgo’ihi’nań binatsekeesíí k’ehgo doo natsíńkees daląą, nnee binatsekeesíí zhą́ bee natsíńkees, biłnii.

34 Áígee nneehíí bitsiłke’yu biłgo yiká ánniidgo gádaayiłnii, Dahadíń shiké’ dahdigháh hát’ííyúgo, ídaayo’nahdá’ bitsį’iłna’áhi dahyidotįįhgo shiké’ dahdowáh. 35 Dahadíń bi’ihi’na’ yaa bił goyééhíí ái bits’ą́’ da’ilíí hileeh: áídá’ dahadíń ídaayis’nahgo shíí shighą ła’íí yati’ baa gozhónihíí bighą bi’ihi’na’ da’ilíí silį́į́’įį́, áń ihi’naa doo ngonel’ąą dahíí yee hinaa doleeł. 36 Ni’gosdzáń dágoz’ąą nt’éégo ch’ist’įdá’, koyi’sizíni da’ilíí silį́įyúgo, ái hant’é bits’ą́’dí’ ch’it’įįh? 37 Dagohíí koyi’sizíni hant’é bideną nch’iné’? 38 Díí nchǫ’go nant’į’ nakaigo daałinolt’įįłíí bitahgee dahadíń shik’e ídaayándzįhíí, ła’íí shiyati’ yik’e ídaayándzįhíí, shíí, nnee k’ehgo Niyááhíí, ałdó’ áń bik’e ídaayánsdzį doo, nánshdáhgee, shiTaa bits’ą́’idindláádíí bee shits’ą́’idindlá́ádgo, binal’a’á yaaká’yú daagolíínií dilzini bił nánshkáhgo.

9

1 Jesus gádaabiłnii, Da’anii gánohwiłdishnii, kúgee nadaaziinií ła’ dá doo da’itsaahíí dailįhé Bik’ehgo’ihi’nań binawod golǫ́ǫ́go nant’aa nkegonyaago daayiłtséh.

2 Áídí’ gostáń iskąągee Peter, James hik’e John, Jesus dasahndi yił okai lę́k’e, dził n’ááyú; áígee binadzahgee Jesus łahgo ánolįh silį́į. 3 Bidiyágé bik’ina’didlaad silį́į, zas k’ehgo łigaigo, nnee ni’gosdzáń biká’gee doo hadíń ágát’éégo łigaigo áyóle’ at’éé da. 4 Áígee Moses hik’e Elías bił daanlį́įgo silį́į: Jesus yił yádaałti’go. 5 Peter Jesus gáyiłnii, NohweBik’ehń, kú nkaihíí nohwá nzhǫǫ; tł’ohdahskáń táágo ádaagohiidle’; ła’ ni ná, ła’ihíí Moses bá, ła’ihíí

Elías bá. 6 Nt'éshą' dishn̲ii nzį lę́k'e; ńdaaldzidhíí bighą. 7 Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'ąą gán̲íígo, Díínko shiYe' shił nzhóni; hódaayełts'ą́ą. 8 Dagoshch'į' bitsiłke'yu łédaadnghalgo, nn̲ee doo ła' dadá' Jesus zhą́ itah siz̲į̲go daayo'į̲į. 9 Dziłdí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiłn̲ii, Daahołtsąą n'íí hadíń bił nadaagołn̲i' hela', shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, dasitsąądí' naadisdzaago zhą́. 10 Áík'ehgo án̲íí n'íí doo hadíń yił nadaagoln̲i' da lę́k'e, áídá' gádaałtłdi'n̲ii, Nt'éshą' áiłn̲ii, dasitsą́ą́dí' naadishdáh, n̲iihíí?

11 Bitsiłke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiłn̲ii, Hant'é bighą Elías dantsé híghah, daan̲ii, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi? 12 Jesus gádaabiłn̲ii, Elías da'an̲ii dantsé hígháhgo dawahá iłch'į'nádaidle'; áídí' shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, díí k'ehgo shaa k'e'eschchį̲į lę́k'e, doo ałch'ídn shiniigodiln̲e' da, ła'íí doo shił da'ch'ołtag da doleeł. 13 Áídí' gánohwiłdishn̲ii, Elías iłk'idá' nyáádá' baa k'e'eshchiiníí k'ehgo nn̲ee dabíí hádaat'į̲įyú ánádaayol'į̲įł lę́k'e. 14 Áídí' bitsiłke'yu ła'ihíí yaa nákaidá' nn̲ee łą́ą́go bin̲aayú nadaaz̲į̲go begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi yił łádaadit'áhgo Jesus yiłtsąą. 15 Nn̲ee dawa Jesus daayiłtsąągo bił díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'į' baa bił daagozhǫ́ǫ́go bich'į' nádnk̲į̲. 16 Áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi gádaayiłn̲ii, Nt'é baa bił ładaadoht'áh láń? 17 Áík'ehgo nn̲ee íła'at'éehíí ła' gán̲íí, Iłch'ígó'aahíí, shiye' naa bił ní'áázh, spirit nchǫ'i biyi' gol̲íį́go doo yałti' da. 18 Dahagee nabihiłaagee nádinigis; áídí' bizédí' táńwosh hahighah hileeh, biwoo'íí ł́ídiłk'ash, ła'íí doo nłdzil da hileeh: nitsiłke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshk̨ąąh: ndi doo hagot'éego da ni'. 19 Jesus gábiłn̲ii, Nohwi'odlą' édaadi̲hgo daałintołt'į̲į̲łíí, dahosahzhį' nohwił nahashtąą? Dahosahzhį' ląą nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'į' bił nn'áash. 20 Áík'ehgo ishkiinhíí baa bił hikai: nt'éego spirit nchǫ'ihíí Jesus yiłtsąądá' dagoshch'į' ishkiinhíí nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lę́k'e, bizédí' táńwosh hahighahdá'. 21 Jesus ishkiin bitaahíí nayídiłkid gán̲íígo, Dadá' át'į́į godeyáhi? Ałts'í ę́ędá' át'íni, n̲ii. 22 Łahgee spirit nchǫ'ihííkǫ biyi' onábiłt'ee, tú ałdó' biyi' onábiłt'ee, biziłheego ch'éh ábiłʼį̲į̲go; bínil'ą́ą́yúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onn̲ii. 23 Jesus gábiłn̲ii, Ondląąyúgo, dahadíń odlaaníí dawahá bá ła̲alne'hi at'éé. 24 Dagoshch'į' ishkiinhíí bitaa hichago nádidilghaazhgo gán̲íí, Shíí oshdląą; doo oshdląą dagee oshdląągo áshíńtsį̲. 25 Jesus nn̲ee łą́ą́go bich'į' dahikeego yiłtsąądá' spirit nchǫ'i nłdzilgo yich'į' hadziigo gán̲íí, Spirit nchǫ'i ńlíni, doo yáńłti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'ą̨ązhį' onándáh hela', niłdishn̲ii. 26 Áídí' spirit nchǫ'íí nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhíí daztsáni k'a'ánoli̲h sili̲į; áík'ehgo nn̲ee łą́ą́go, Daztsąą ląą, daan̲ii lę́k'e. 27 Áídá' Jesus ishkiinhíí bigan yiłtsoodí' náidnlǫǫzgo hizį'. 28 Áídí' Jesus kį̨h yun̲e' ha'ayáádá' bitsiłke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihíí nt'é bighą doo hadaandzood da láń? daabiłn̲ii. 29 Jesus gádaabiłn̲ii, Spirit nchǫ'i ga'at'éhihíí dáshin̲á' da'ch'okąąhgo zhą́ habidi'nedzoodhi at'éé.

30 Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nn̲ee doo ła' bígółs̲į hat'į́į da. 31 Bitsiłke'yu bił ch'ídaago'aah gán̲íígo, Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, nn̲ee bilák'e shi'dolteełgo daashiziłhee; áídí' taagi ji̲į hileehgo naadishdáh. 32 Hant'é n̲iigo an̲ííhíí doo bił ídaagoz̲į da, áídá' nabídaadiłkidzhį' nédaaldzid.

33 Jesus Capérnaum golzeeyú ńyáá: áígee kį̨h yun̲e' ha'ayáádá' bitsiłke'yu nayídaadiłkid gán̲íígo, Hohkaahyú nt'é baa łił nadaagołn̲i'? 34 Áídá' doo hant'é daan̲ii da: Nohwitahyú hadíń itisgo at'éhi? daałtłdi'n̲ii ni', hikaahyú. 35 Áígee Jesus nezdaago nakits'ádahíí yiká ánn̲iidá' gádaayiłn̲ii, Dahadíń shíí dantsé le' nzi̲yúgo, áń iké'zhį' hileeh doo, áń dawa yá áił'į̲į doo. 36 Chą́ghásh̨é ła' íln̲í'gee nyinlǫ́ǫ́z: áídí' dahyinłt̨į̲go bitsiłke'yu gádaabiłn̲ii, 37 Dahadíń shizhi'íí binkááyú chą́ghásh̨é díí ga'at'éehíí náidnłt̨į̲yúgo, shíí náshidnłtíni at'éé; ła'íí dahadíń náshidnłtiinníí doo shíí zhą́ náshidnłt̨į̲ da ndi shides'a'íí ałdó' náidnłtíni at'éé.

38 John gábiłn̲ii, ShiNant'a', nn̲ee ła' doo bił daandlį̲į dahíí nizhi'íí binkááyú nn̲ee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'į̲į; áík'ehgo, Doo ágáńt'į̲į da, daabiłn'n̲iid, doo bił daandlį̲į dahíí bighą. 39 Áídá' Jesus gábiłn̲ii, Doo ágádaabiłdohn̲ii da: dahadíń shizhi'íí binkááyú godiyi̲hgo ánáʼol'į̲įłíí, doo dénchǫ'égo áshiłdon̲i' at'éé da. 40 Hadíń doo nchǫ'go nohwich'į' na'iziid dahíí, áń bił daagohiit'į̲į. 41 Hadíń shizhi'íí bighą, Christ bíyéé daanohłi̲híí bighą, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'an̲iigo gánohwiłdishn̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' nayihin̲iiłíí da'an̲iigo bíyéé doleeł. 42 Dahadíń díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníí dała'á nchǫ'go at'į́į́go áile'íí, áń tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidestł'ǫǫgo túnteel beh hilt'e'go bá nzhǫǫ doleeł ni'. 43 Nigan nchǫ'go ánát'į̲įł ánílts̲įyúgo nadnłgeesh; nigan dała'á ádi̲h ndi dahazhį' ihi'n̲aahíí biyi' onn̲áhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikǫ' diltłi'i, kǫ' dahazhį' diltłi'íí biyi' yuyaa onn̲áhyúgo doo ná nzhǫǫ da: 44 Ákú ch'osh doo nanne' da, ła'íí kǫ' doo nłtséés da. 45 Nikee nchǫ'go ánát'į̲įł ánílts̲įyúgo nadnłgeesh; nikee dała'á ádi̲h ndi dahazhį' ihi'n̲aahíí biyi' onn̲áhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikǫ' diltłi'i, kǫ' dahazhį' diltłi'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhǫǫ da: 46 Ákú ch'osh doo nanne' da, ła'íí kǫ' doo nłtséés da. 47 Nin̲áá nchǫ'go ánát'į̲įł ánílts̲įyúgo ha'aah; nin̲áá dała'á ádi̲h ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań

bilałtł’áhgee goz’ąą yuge’ ha’ánnáhgo doo hago at’éé da, áídá’ ninnáá nakigo ch’iidn bikǫ’ dahazhį’ diltłi’i biyi’ yuyaa oni’dilt’e’yúgo doo ná nzhǫǫ da: 48 Ákú ch’osh doo nange’ da, ła’íí kǫ’ doo nłtséés da. 49 Daakówa kǫ’ bee hadaakodilne’ doleeł, ishjįh k’ehgo, be’okąąhíí natseedgo Bik’ehgo’ihi’nań baa hi’niiłíí ishjįh bee daadilk’ǫsh doleeł. 50 Ishjįh nłt’éé ndi doo nk’ǫǫ́zh da silįįyúgo, nt’é bee nk’ǫǫ́zhgo ánálne’? Nohwiyi’ ishjįh daagolį́į́ le’, áídí’ ił ch’į’ daanohjǫǫ le’.

10

1 Áídí’ Jesus dahnádidzaago ni’ Judéa golzéhi goz’ąąyú túńlíínií Jórdan holzéhi hanaayú ńyáá: ákú nnee baa nanáńłsą́ą́; áígee ił ch’ígó’aah n’íí k’ehgo yich’į’ yałti’go nkenágodidzaa.

2 Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya’ nnee bi’aa ił k’ínát’aashgo goz’ąą née? 3 Gábiłnii, Moses nt’é nohwiłniigo nohwá ngon’ą́ą́ láń? 4 Áídí’ gádaanii, Naltsoos bee ił k’íńch’ít’aashíí łayile’go isdzánhíí yił ił k’ínát’aashgo Moses bá ndaagoz’ąą ni’. 5 Jesus gádaabiłnii, Nohwijíí daantł’izíí bighą díí begoz’aanií Moses bee nohwich’į’ k’e’eshchjį́ lę́k’e. 6 Dantsé godeyaadá’ Bik’ehgo’ihi’nań nnee áyíílaadí’ godezt’i’go nnee ła’íí isdzán áyíílaa. 7 Díí bighą nnee bitaa hik’e bą́ą́ yits’ą́’ghá hgo bi’aa yił nlįį doleeł; 8 Áí naki n’íí dała’á nádodleeł; áík’ehgo doo naki dilt’ee dadá’ bits’í dała’á silįį. 9 Áík’ehgo dahadíń Bik’ehgo’ihi’nań łayinlá áhíí, dahadíńta ił k’íyóléh hela’. 10 Áídí’ kįh yune’ bitsiłke’yu da’áí baa nabínádaadiłkid. 11 Jesus gáyiłnii, Hadíń bi’aa yił ił k’ínát’aazhdá’ ła’i yił naná’nááyúgo nant’į’ nagháhi at’éé. 12 Dagohíí isdzánhíí bika’ yił ił k’ínát’aazhdá’ ła’i yił naná’nááyúgo, isdzánhíí ch’a’onáá hileeh.

13 Jesus chągháshé ałts’íséhi baa bił nch’ihezkai lę́k’e, yiká’ ndaadilniih daabich’o’ní́go; áídá’ bitsiłke’yu, Doo ágádaaht’įį da, daakołnii. 14 Áídá’ Jesus daabiłtsą́ągo doo bił bik’eh da lę́k’e, áík’ehgo bitsiłke’yu gádaayiłnii, Ch’ík’eh chągháshé shich’į’ nihikáh le’, doo t’ąązhį’ daahínóhtą’ da; bíí ga’ádaat’eehíí Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee daanlįį. 15 Da’aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadíń chągháshé ałts’íséhíí k’ehgo Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee begoz’aanií nágodn’ąąyúgo zhą́ Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee daanliinií itah hileeh. 16 Áík’ehgo dahnáidiłtéé hgo yiká’ ndaadelniigo yá da’oskąąd.

17 Áídí’ łahyúgo Jesus dahnasdzaadá’ nnee bich’į’ nádilwodgo biyahzhį’ hilzhiizhdá’ nabídiłkid, Ił ch’íg ó’aahíí nłt’éhi ńlínihi, hago łąą áshne’go ihi’naa doo ngonel’ąą dahíí bee hinshnaa doleeł? niigo. 18 Jesus gábiłnii, Nt’é bighą nłt’éhi shiłnnii? Doo hadíń nłt’éé da go’į́į́, dała’á zhą́, Bik’ehgo’ihi’nań zhą́. 19 Bik’ehgo’ihi’nań ngon’ą́ą́ lę́k’ehíí bígonłsį́ go’į́į́, Doo nant’į’ nach’ighaa da, Doo na’ch’ił tsee da, Doo ich’in’jįh da, Doo łé’ch’ił choo da, Doo nach’ich’aa da, Kotaa hik’e komaa ch’idnłsį. 20 Nneehíí gábiłnii, Ił ch’ígó’aahíí, ánists’ísédí’ godezt’i’go díí dawa bee ánsht’ee. 21 Jesus bił nzhǫǫgo bineł’į́į́go gábiłnii, Dała’á zhą́ doo bee ánt’éé da: ti’i, dawahá nníyéé híí naa nahoniihgo zhaalihíí tédaat’iyéhíí bita’iníí́h, áík’ehgo yaaká’yú dawahá łáń ílíni níyéé doleeł: áídí’ yushdé’ tsį’iłna’áhi dahntjįłgo shiké’ dahsinnáh. 22 Jesus ánííd á’ nneehíí ádaatsídézkeezgo doo bił gozhǫ́ǫ́ dago onádzaa; dázhǫ́ háłdzilhíí bighą.

23 Áídí’ Jesus bitsiłke’yu yitah déz’įjdá’ gádaabiłnii, Nnee hádaałdzilíí Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhǫ́ bá nyee! 24 Bitsiłke’yu Jesus ánííhíí bighą bił díyadaagot’ee lę́k’e. Áídá’ Jesus gánádaabiłdo’niid, Shichągháshé, nnee hádaałdzilíí zhą́ ya’ołííhíí Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhǫ́ bá nyee! 25 Łį́į́ bighán ha’i’áhíí bená’kadé bigha’i’áńyú ch’égháhgo bá nyeedá’ nnee háłdzilíí Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. 26 Bitsiłke’yu díí daidezts’ąądá’ dázhǫ́ bił díyadaagodzaago gádaałíłdi’nii, Áídá’ hadíń zhą́ hasdábi’dilteeh? 27 Jesus daabineł’į́į́go gánííí, Nneehíí áí doo łayole’ at’éé da, Bik’ehgo’ihi’nań zhą́ go’į́į́: Bik’ehgo’ihi’nań zhą́ dawa łayile’hi at’éé.

28 Peter gábiłnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits’á’ dahidiikaidá’ niké’ dahsiikai ni’. 29 Jesus gádaabiłnii, Da’anii gádaanohwiłdishnii, dahadíń bigową, bik’isyú, bilahkííyú, bitaa, bą́ą́, bichągháshé, bi’aa, dagohíí bini’ shíí shighą ła’íí yati’ baa gozhónihíí bighą yits’ą́ dahnyaayúgo, 30 Áń díí goldohíí biyi’ gową, bik’isyú, bilahkííyú, bą́ą́, bichągháshé, ła’íí bini’ dała’á gonenadín k’a’ánáhołąągo, biniigodilnéhíí bíhii’né’go, baa det’aahi at’éé, ła’íí łahgo nágodesdzaago ihi’naa doo ngonel’ąą dahíí yee hinaa doleeł. 31 Áídá’ łą́ágo dantsé daanlįį n’íí iké’yú doleeł; ła’íí iké’yú daanlįį n’íí dantsé doleeł.

32 Áídí’ Jesus ádjh higaałgo Jerúsalemyú wą́’yú intínk’eh ch’okaah lę́k’e; áígee bił díyadaagot’ee; ła’íí biké’ hikaahíí nédaaldzid lę́k’e. Nakits’ádahíí k’ihzhį’ yił nnanákaigo bich’į’ ágonéhíí baa bił nadaagolni’go nkenágodidzaa, 33 Gánííg o, Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí nnee k’ehgo Niyááhíí, okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi hik’e begoz’aanií ye’ik’eda’iłchíhi biłgo baa shi’dilteehdá’ shidizideego shá ngot’áah doleeł, áídí’ doo Jews dannlįį dahíí

yaa daashiłtéehgo, 34 Shaa daadloh doo, hashída'iłtsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, ła'íí daashiziłhee doleeł; áídí' taagi jįį hileehgo naadishdáh.

35 Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áázhgo gáyiłn̨ii, NohwiNant'a', nt'é níhó́keedíí nohwá łanle'. 36 Hant'é nohwá áshłe' haht'íį́ gá'? biłn̨ii, Jesus. 37 Gádaabiłn̨ii, Ízisgo áńt'ee síńlį̨įgee ła' nigan dihe'nazhin̨éé dahsdaa doleełgo, ła'íí ni'eshganzhin̨éé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'áah. 38 Áídá' Jesus gádaabiłn̨ii Nt'é shíhóhkeedíí doo bígonołsį da lą́ą: idee be'ishdlą́ąhíí be'ohdlą́ągo bínołdzil née? Baptize be'áshi'dil̨n̨'eíí bee baptize ánohwi'dilne'go bínołdzil née? 39 Bínldzil, daabiłn̨ii. Jesus gánábiłdo'n̨iid, Idee be'ishdlą́ąhíí da'an̨ii be'ohdlą́ą doleeł, baptize áshi'dilne'íí da'an̨ii bee baptize ánohwi'dilne' doleeł, 40 Áídá' shigan dihe'nazhin̨éé dagohíí shi'eshganzhin̨éé sodaa doleełíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; áí dahadíń bá iłch'į'golzaahíí zhą́ baa godet'aahi at'éé. 41 Áík'ehgo bitsiłke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaan̨iihíí daidezts'ą́ądá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lę́k'e. 42 Jesus bitsiłke'yu íła'áyíílaago gádaayiłn̨ii, Doo Jews daanlį̨į dahíí bánant'án daanlį̨įgo ha'n̨ilíí isná ádaabiłsį̨go bá nadaant'aah; ła'íí bitahyú nn̨ee ízisgo ádaat'eehíí da'áńíyú ádaat'į̨įgo ádaabiłsį̨go bídaagonołsį. 43 Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíń nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzi̯híí, áń nohwá áił'į̨į le': 44 Nohwitahyú dahadíń nant'án nshłį̨į le' nzi̯híí, áń nohwá na'iziid le'. 45 Shíí, nn̨ee k'ehgo Niyááhíí nshłį̨į ndi, doo hadíń shich'on̨iihíí bighą niyáá da, áídá' nn̨ee bich'oshn̨iihíí bighą niyáá, shi'ihi'na'íí nn̨ee łáni bá nahishn̨iiłhíí bighą niyáá.

46 Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsiłke'yu nn̨ee łą́ągo biłgo náńłsą́ągo nn̨ee bin̨áá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sidaa, ídókeedgo. 47 Jesus, Názarethdí' gólíni, higaałgo nn̨ee bin̨áá ágodini ya'ikonzį̨įdá' nádidilghaazh nkegonyaago gáńíí, Jesus, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah. 48 Nn̨ee łą́ągo, Godnch'áad, daabiłn̨ii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'n̨iid, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah. 49 Jesus ninyáágo gáńíí, Yushdé' daabiłdohn̨ii. Áík'ehgo nn̨ee bin̨áá ágodiníí yich'į' ánn̨iidgo gádaabiłn̨ii, Nił gozhó́ǫ́go nádndáh: yushdé' niłn̨ii. 50 Íícho ídáidiłtsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'į' nyáá. 51 Jesus gánábiłdo'n̨iid, Nt'é ná áshłe' háńt'į̨į gá? Nn̨ee bin̨áá ágodiníí gábiłn̨ii, SheBik'ehń, desh'į́ígo ánáshidle'. 52 Jesus gábiłn̨ii, Ti'i, ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'į' bin̨áá nágosdlį̨įgo biké' dahiyaa.

11

1 Áídí' Jesus bitsiłke'yu biłgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage ła'íí Béthany golzeezhį', dził Olives holzéhi si'ą́ągee, áídí' bitsiłke'yu naki oyił'a', 2 Gáyiłn̨iigo, Ti'i, nohwádi̯hyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahastł'ǫǫgo baa noh'aash, doo hwahá hadíń yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohłǫǫs. 3 Dahadíń, Nt'é bighą k'e'oh'ad? nohwiłn̨iiyúgo, gábiłdohn̨iih, NohwiNant'a' hát'íį́go áhiit'į̨į; áík'ehgo dagoshch'į' nohwaa gode'aahgo nádohłǫǫs. 4 Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kį̨h bitah na'iztínhíí bahyú ch'íná'iti̯hgee dahastł'ǫǫgo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. 5 Áígee ła' nadaaziiníí gádaabiłn̨ii, Nt'é bighą túlgayé k'e'oh'ad? 6 Jesus ánííhíí bee ágádaabiłn̨ii; áík'ehgo onádaist'e'. 7 Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizlǫǫzgo bidiyágéhíí biká' dahdaihezn̨ildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dahnezdaa. 8 Nn̨ee łą́ągo bidiyágé intínyú yídaagosteel lę́k'e; ła'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. 9 Nn̨ee bádi̯h náłseełíí ła'íí biké'dí' náłseełíí daadilwoshgo gádaan̨ii, Hosánna: NohweBik'ehń bizhi' yee higaałíí ba'ihégosini at'éé: 10 David, bits'ą́'dí' hadaałinelt'ą́ąhíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'ehń bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégosį: da'tiséyú goz'ą́ądí', Hosánna. 11 Áídí' Jesus Jerúsalemyú ńyáágo da'ch'okąąh goz'ą́ą yun̨e' oyáá: ákú dawahá daineł'į́dá iłk'dá', o'i'ą́ágo Béthanyú nakits'ádahíí biłgo onákai.

12 Iskąą hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shin̨á' silį̨; 13 Dańzaadí' ch'il fig bit'ą́ą golį́ígo o'áágo yiłtsą́ągo yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolį nzi̯go: áídá' yaa nyáádá' doo nt'é baa dahsné' da lą́ą, bit'ą́ą zhą́, figs doo hwahá daant'ą́ą dagee goldohíí bighą. 14 Áík'ehgo Jesus gábiłn̨ii, Kodí' godezt'i'go doo hadíń nits'ą́'dí' nest'ą́' náyódą́ą́ át'éé da. Ánííhíí bitsiłke'yu daidezts'ą́ą.

15 Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okąąh goz'ą́ą yun̨e' Jesus ha'ayáágo, baa nada'in̨iihi ła'íí nada'iłn̨iihi ch'íinihiyood nkegonyaa, ła'íí zhaali yiká' iłkáh ch'ínádain̨iiłíí naz'aaníí nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahin̨iihíí biká' dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo'; 16 Áídí' doo hadíń nt'éhéta da'ch'okąąh goz'aaníí iłn̨í'yú ch'ínáyiné' dago ngon'ą́ą. 17 Áídí' bił ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabiłn̨ii, Ya' díínko doo bek'e'eshchį̨į da née? Shikį̨híí nn̨ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa kį̨h biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojíí doleeł, áídá' nohwihíí daan'į̨įhíí bigową ádaagosolaa lą́ą. 18 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi díí

ya'ikodaanzɨ́dá' hagoť'éégo daabiziłheehíí ch'éh yaa natsídaakees: áídá' bee yił ch'ígó'aahíí nɳee dawa bił díyadaagot'eehíí bighą yédaaldzid lɛ́k'e. 19 Áídí' o'i'ą́ą́yú kɨh gozɳildí' onádzaa.

20 T'ahbɨ́yú ch'il fig o'áhi n'íí naach'okahgo bikeghadí' náhesgągo daayiłtsąą lɛ́k'e. 21 Jesus áɳíí n'íí Peter yénálɳiihgo gáyiłɳii, NohweBik'ehń, isąą, ch'il fig doo nant'ą́ą́ át'éé da biłnnii n'íí náhesgą łąą. 22 Jesus gádaabiłɳii, Bik'ehgo'ihi'ɳań baa daahohłíígo daahohdląą. 23 Da'aɳii gádaanohwiłdishɳii, Dahadíń díí dził bich'į' hadziigo, Yúwehégo dihi'ɳáhgo túnteel biyi' oni'dolné', yiłɳiiyúgo, ła'íí bijíí biyi'dí' doo bił nagoki dago, áídá' áɳííhíí begolɳe' yodlą́ą́yúgo, da'áɳííhíí k'ehgo bá ádolnííł. 24 Áí bighą gádaanohwiłdishɳii, Dant'éhéta da'ohkąąhgo daahohkeedíí nohwaa do'né'go daahohdląą, áík'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. 25 Ła'íí dahayú nasozɨ́igo da'ohkąąhgee dahadíń nohwil dahgoz'ąą lɛ́k'eyúgo baa nágodenoh'aah; áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíí doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí nohwaa nágode'aah ałdó'. 26 Áídá' doo baa nádaagodeso'ąą da lɛ́k'eyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíí ałdó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

27 Áídí' Jerúsalemyú naanákai: áígee da'ch'okąąh goz'ąą yuɳe' Jesus anádaałgo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanít ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Jews yánazíni baa hikaigo, 28 Gádaabiłɳii, Hadíń bik'ehgo ánánt'ɨ́ɨ́ł? Hadíń naa godin'ą́ágo ánt'ɨ́ɨh? 29 Jesus gádaabiłɳii, Shíí ałdó' dała'ándi nanohwídishkid, shił nadaagołɳi'yúgo, shíí ałdó' hadíń bik'ehgo ánásht'ɨ́ɨ́híí nohwił nagoshɳi' doleeł. 30 Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká' dí'go née, dagohíí nɳee bits'ą́'dí'go née? Shił nadaagołɳi'. 31 Łił yádaałti'go gádaałkidi'ɳii, Yaaká'dí'go daan'ɳiihyúgo, gánohwiłɳiih, Áídá' nt'é bighą doo daahohdląą da láń? 32 Áídá', Nɳee bits'ą́'dí'go daan'ɳiihyúgo nɳee bédaahildzid, nɳee dawa John da'aɳii Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi nlɨɨ n'íígo yídaagołsɨhíí bighą. 33 Áík'ehgo Jesus gádaayiłɳii, Néé doo baa nadaagohiilɳi'da. Jesus gánábiłdo'ɳiid, Shíí ałdó' hadínbik'ehgo ánásht'ɨ́ɨ́híí doo nohwił nagoshɳi' da.

12

1 Jesus iłch'ígóť'aahgo na'goɳi'íí bee bich'į' yádaałti' nkegonyaa. Ła' nɳee dahts'aa k'eidnláádá' yiɳaayú ná'neznil, dahts'aa hahigę́ęs doleełgee yá ogogéed, bikáʼdí' idésťiinií ágólaa, ła'íí bá yiɳádaadéz'íni yá ch'ígohet'ą́ądá' ńzaadyú ni' goz'ą́ąyú óyáá. 2 Da'nest'ą́ągee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yiɳádaadéz'íni yich'į' oyił'a', binest'ą' ła' bá náyíné'go. 3 Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtłizhdá' dádílkǫǫhgo onádais'a'. 4 Áídí' bána'iziidíí ła'ihi onaayíł'a'; áń bitsits'in yiɳída'desɳih, ła'íí nchǫ'go ánádaabił'ɨ́ɨdá' áń ałdó' onádais'a'. 5 Áídí' ła' onaayíł'a'; áń daizes-hɟ́ɟ́; áídí' da'áík'ehgo łą́ágo odaihes'a', ła' nyída'eshtłizh, ła'ihíí nadaist-seed. 6 Áídá' dała'á ná'godzii lɛ́k'e, biye' bił nzhóni, áń da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsį doleeł, ɳiigo. 7 Áídá' bidahts'aa yiɳádaadéz'íni gádaałkidi'ɳii, Díí dahts'aa hentíínií bíyéé doleełíí át'éé, yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyéé doleeł n'íí daanohwíyéé doleeł. 8 Áík'ehgo yił ndaazdeelgo daizes- hɟ́ídá' dahts'aa hentɟ́ídí' ch'ídaist'e'. 9 Áídá' dahts'aa hentíínií bíyééhíí hago ádaabile'shą'? Áń nádáhgo dahts'aa bá yiɳádaadéz'ɨ́ɨ́ n'íí naiłtseedá' dahts'aa hentíínií ła'ihi yá ch'ínágohet'aah. 10 Díínko Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e' eshchiiníí doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kɨh ádaagole'íí yó'odaisɳe'i n'íí, hagon'áágee dantsé si'aaníí silɨɨ; 11 Díí nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'ɨ́ɨł, áí daanéel'ɨ́ɨgo nohwił díyadaagot'ee, ɳiihíí daahohshíí née? 12 Áídí' Jesus ha'ádaiłt'e' hádaat'ɨ́ɨ ndi nɳee łáni yédaaldzid, iłch'ígóť'aahgo na'goɳi'íí bíí ádaabiłɳiigo yídaagołsɨ́ lɛ́k'ehíí bighą; áík'ehgo bits'ą́' okai.

13 Áídí' ła' Phárisees daanlíni, ła' Hérod yił daagot'íni biłgo Jesus bich'į' odaach'is'a', yałti'gee daabihiljizh, daabich'o'ɳíígo. 14 Áí baa hikaigo gádaabiłɳii, Iłch'ígó'aahíí, da'aɳii ánnɨigo, nɳee doo bénídzid dago yáńłti'go bídaagonlzɨ; nɳee doo ła' itisgo síńłtɨɨ da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'į'zhiɳéégo goz'aanít da'aɳiigo baa iłch'ígóń'aah. Ya' Caesar bich'į' tax nadaach'iɳiiłgo begoz'ąą née? Née dah née? 15 Bich'į' nadaahii'ɳiił née, née doo bich'į' nadaahii'ɳiił da née? Áídá' daazhógo ádaaɳiigo Jesus yígółsɨgo gádaabiłɳii, Nt'é bighą yashti'íí bee daashoɬjizhgo ádaashiłdohɳii? Zhaali ła', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'ɟ́ɟ́. 16 Áík'ehgo ła' baa daiz'ąą. Jesus gádaabiłɳii, Hadíń be'ilzaa, hadíń bizhi' biká' dahgoz'ąą? Caesar bíyéhi łąą, daabiłɳii. 17 Áík'ehgo Jesus gádaabiłɳii, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohɳiił, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań bíyéehíí Bik'ehgo'ihi'ɳań baa daanohɳiił. Áígee nɳeehíí bił díyadaagot'ee lɛ́k'e.

18 Áídí' ła' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daaɳihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkidgo gádaaɳii, 19 Iłch'ígó'aahíí, Moses gáɳíígo nohwá k'e'eshchɨɨ lɛ́k'e. Ła' nɳee bik'isn bi'aa yits'ą́' daztsąą́yúgo, bichągháshé doo ła' dayúgo, nɳeehíí bik'isn n'íí bi'aa yił nnádo'ɳeełgo bik'isn n'íí chąghášhé bá ágodolɳiił, ɳiigo. 20 Łah nɳee iłk'isn gosts'idi daanlɨɨ

lę́k'e, áí dantséhíí nnáágo bichągháshé doo ła' dago daztsą́ą. 21 Bik'isn nakigeehíí yił nnaná'náágo dananástsą́ą, bichągháshé doo ła' dago; taagigeehíí da'ágánánádzaa. 22 Ił k'isyú gosts'idíí dawa nanezna', bichągháshé doo ła' dago. Dá'iké'yú isdzánhíí ałdó' daztsą́ą. 23 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíí bi'aa doleeł? Ił k'isyú gosts'idihíí dawa yił nadaaznaadá'. 24 Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí doo bídaagonoł́si dahíí bighą da'oł́siih shį ya'? 25 Naach'idikáhgee doo nnádaach'iłse' da, doo ndaagoch'ihiniiłgo nnádaach'iłse' da; áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií k'ehgo daagoch'iĺį́. 26 Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' ánííhíí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihi'nań Moses gáyiłnii, Shíí Abraham yokąąhíí nshłį́, Isaac, Jacob ałdó' yokąąhíí nshłį́. 27 Bik'ehgo'ihi'nań doo nanezna'íí yokąąhń nlį́ da, daahinaahíí zhą́: áígee nohwíí dázhǫ́ da'oł́siih.

28 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi dała'á nneehíí Jesus yił łahadaadit'áhgo yidezts'ąądá' Jesus goyą́ą́go t'ąązhį' yich'į' hadziigo yígołsį́dá' nayídiłkid gáníígo, Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií hadíí itisgo at'éé? 29 Jesus gábiłnii, Dantsé begoz'aanií díínko, Israel hat'i'íí daanohłíni, ídaayesółts'ąą; Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń Nant'án dała'á nlį́; 30 Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhǫǫ le', niyi'siziinií dawa bee, ninatsekeesíí ła'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aanií át'éé. 31 Nakigeehíí ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫ́ǫ́híí k'ehgo. Díí begoz'aanií bitisgo at'éehíí doo ła' da. 32 K'e'iłchiihíí gábiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań dała'á nlį́, nniihíí da'anii ánnii, Ił ch'ígó'aahíí, ba'ashhahíí doo ła' da, dabíí zhą́: 33 Áń kojíí dawa bee koł nzhǫǫgo, konatsekeesíí dawa bee, koyi'siziinií ła'íí konawodíí dawa bee, ła'íí kot'ahdí' gólíínií koł nzhǫǫgo, dakó ídił ch'ijǫ́ǫ́híí k'ehgo, ái okąąhgo Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nch'ihiniiłíí dawa didlidíí, ła'íí natseedíí Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nch'ihiniiłíí dawa bitisgo at'éé. 34 K'e'iłchiihíí góyą́ą́go hadziigo Jesus yígołsį́dá' gábiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií k'azhą́ itah nleeh ląą. Áí bikédí'go nnee daaste'go doo hadíń nabínáńłkid da.

35 Jesus da'ch'okąąh goz'ąą yune' ił ch'ígó'aahgo gánií, Hagoť'éégoshą' begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi Christ David biye' nlį́, daanii? 36 David dabíí Holy Spirit yábiyiłti'go gánií, Bik'ehgo'ihi'nań sheBik'ehń gáyiłnniid, Shigan dihe'nazhinéégo síńdaa, ni'ina' ni'isna' ashłe'go nikełtł'ááhyú ninílzhį'. 37 David dabíí sheBik'ehń biłniigo bozhíí; hagoť'éégoshą' biye' nlį́ áídá'? Áígee nnee łą́ągo bił daagozhǫ́ǫ́go daidezts'ąą lę́k'e.

38 Jesus ił ch'ígó'aahgee gánií, Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi baa daagonohsąą, ái bidiyágé daanneezihi daagolį́į́go nakaigo, ła'íí na'hiniih nadaagoz'ąąyú bich'į' ádaach'iniigo bił daanzhǫǫ, 39 Jews ha'ánáłséh nagoznil yune' nnee yánazíni dahnádinbįhyú itah dahnanáztąągo, ła'íí da'idąągee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbįhyú itah dahnaháztąągo ałdó' bił daanzhǫǫ: 40 Áí isdzáné itsaa daanlíni bigową́ yits'ą́' nádaagohi'aa, ła'íí daazhógo ádaaniigo ńzaad gont'i'go da'okąąh: áí itisgo biniigonłt'éégo bándaagodot'aał.

41 Jesus zhaali biyi' ohilkaadíí bit'ahgee dahnezdaa, nnee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihiłkaadgo yineł́į́go: nnee łą́ągo hádaałdzilíí bizhaali doo ałch'ídé odaayihiłkaad da lę́k'e. 42 Áídá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi ákú ńyáágo zhaali naki doo ílínihi da oyiłkaad, áí nakigo zhaaliłché'é íĺį́. 43 Áík'ehgo Jesus bitsiłke'yu yiká ánniidgo gádaayiłnii, Da'anii gádaanohwiłdishnii, Áí itsaa tét'iyéhíí nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyiłkáad: 44 Nnee hádaałdzilíí bizhaali dáłahzhį' zhą́ odaiheskaad, áídá' bííhíí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhą́ yee golíni n'íí oyiłkáad.

13

1 Áídí' Jesus da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínyáágo, bitsiłke'yu dała'á gábiłnii, Ił ch'ígo'aahíí, díń'į́, tséé ntso łąą nłt'éhi, ła'íí kįh ntso łąą gonłt'éhi goznil! 2 Jesus gábiłnii, Ya' díí kįh ízisgo ádaagoszaahíí hí'į́ née? Díí tséé iłká' dahnagoznilíí doo ła' iłká' dahnast'ą́ą da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł. 3 Áídí' da'ch'okąąh goz'aanií hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew biłgo zhą́ nabídaadiłkid, gádaaniigo, 4 Nohwił nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bígózį doleeł? 5 Jesus gádaabiłnii godeyaa, Ídaa daagonohdzą́ą, nnee ła' ch'a'onohołt'e' hela': 6 Nnee łą́ągo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłį́, daaniigo; ái nnee łą́ągo ch'a'odaayiłkaad doleeł. 7 Nagonłkaadíí ba'ikodaanohsį, ła'íí nagonłkaadíí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le'; áí dawa begolne'hi at'éé ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. 8 Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí iłch'į' nanágonłkaad doleeł, ła'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihíí ałdó' iłch'į' nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleeł; shiná' góyéehíí benagowaa doo, ła'íí nyé'i daats'idits'ag doleeł: áí koniidaagonłt'éehíí begodigháh doleeł.

9 Áídá' ídaa daagonohdzą́ą: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł; Jews ha'anáłséh nagozn̨il yun̨e'hanohwínáda'iłtsas doleeł; ła'íí nant'ánchań hik'e ízisgo nant'án daanliiníí daabiną́á́ł shaa yádaałti'go biyahzhį' nadaasozį́ doo. 10 Yati' baa gozhóni nn̨ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ntsé bił na'gon̨i' ndi at'éé. 11 Nohwaa yá'iti'yú bił desohkaigo yánádaaltihíí yaa daanohwidez'ą́ą́ygo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshą' dishn̨iih doo daanohsį da, ła'íí doo nohwiini' łáą́ da le': áídá' daazhógo nohwaa hi'né'íí baa hadaahdziih, da'áí bik'ehenkéézgee: doo dánohwíí yádaałti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yałti' doleeł. 12 Nn̨ee ła' bik'isn zideeyú nyiiłtéeh doleeł, ła'íí nn̨ee ła' biye' ágáyidoliił; chą́ghášhé bitaa, bą́ą́ biłgo yich'į' nanáda'idziidgo, ádaan̨iigo nabi'ditseed doleeł. 13 Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą nn̨ee dawa bił daanohchǫ' doleeł; áídá' dahadíń dángont'i'zhį' dahildǫhíí hasdábi'dolteeł.

14 Áík'ehgo gołchǫǫhgo o'n̨í'ihíí, Bik'ehgo'ihi'n̨ań binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yałti' n'íí, doo bágoz'ą́ą dagee sizį́įgo daah'įį́dá', (dahadíń áí yózhííhíí bił ígózį le',) hadíí Judéa golzeeyú daagolíínií dził naz'aaníí yich'į' okeeh doo. 15 Dahadíń bikįh biká'yú dahsdaahíí gódah ch'ínádáhgo bikįh yun̨e' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. 16 Ła'íí dahadíń k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'ą́ązhį' bidiyágé yaa nánódáh hela'. 17 Áígee goldohíí daaltsaaníí ła'íí isdzáné mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! 18 Haihíí biyi' ágóné́h hela', daadohn̨iigo da'ohkąąh. 19 Áígee goldohíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań dawahá áyíílaadí' godezt'i'go díí jį́įzhį' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágon̨e' da, áí doo be'ágánágo'n̨éh át'éé da. 20 Áígee goldohíí nohweBik'ehń doo dé'igodégo áyíílaa dayúgo, nn̨ee doo ła' hasdáwáh át'éé da: áídá' nn̨ee bitahasdlaahíí, dabíí yitahezlaahíí bighą áígee goldohíí dé'igodégo áyíílaa. 21 Áígee nn̨ee ła', Daadeh'į́į, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'į́į, nlahyú naghaa, nohwiłn̨iiyúgo, doo daahohdlą́ą da: 22 Christ ádaadil'iiníí ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̨ań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyį́hgo be'igózinílí ch'i'n̨ah ádaile', ła'íí ízisgo áńda'ol'į́įh doleeł, yídaanel'ą́ąyúgo áí bee nn̨ee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaiłkaad doleeł. 23 Áík'ehgo ídaa daagonohdzą́ą: ídaayesółts'ą́ą, iłk'idá' dabíntsé dawa baa nohwił nagosisn̨i'.

24 Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'áí diłhił doleeł, tł'égona'áíhíí doo bee got'į́į da doleeł, 25 Ts'iłsǫǫsé yáádí' nanihidéh doleeł, ła'íí yáázhį'go inawodíí nagohi'naa doleeł. 26 Áígee shíí, nn̨ee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, ła'íí dázhǫ́ shits'ą́'idindláádgo yaak'os biyi'dí' náshdaałgo daashidołtseeł. 27 Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíí dį́į́dí', ni'gosdzáń nel'ą́ądí' yáá nel'ą́ązhį' íł íła'ádaile'. 28 Ch'il fig holzéhi bits'ą́'dí' nohwił ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'ą́ą daagoleehyúgo k'ad shį́į́ nágodleehgo bídaagonołsį: 29 Da'áík'ehgo áí be'ádaagon̨e'íí goldohgo daah'į́įdá', k'ad náshdaałzhį' ałhánégo godziihgo bídaagonołsí: 30 Da'an̨ii gánohwiłdishn̨ii, díí daałinolt'į́į́łíí doo nohwee ch'ígon̨áh da, díí ádaanohwiłdén̨iidíí dawa begolzaago zhą́. 31 Yáá hik'e ni'gosdzáń biłgo bech'ígon̨áh doleeł; áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

32 Hadíí bijį́į shįhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shįhíí ágon̨e'íí nn̨ee doo la' yígólsį da, Bik'ehgo'ihi'n̨ań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií ła'íí biYe' ndi doo yídaagołsį da, shiTaa zhą́ yígółsį. 33 Da'os'ah begon̨áh shįhíí doo bídaagonołsį dahíí bighą ídaa daagonohdzą́ą, biká nádaadeht'į́įh, ła'íí da'ohkąąh. 34 Shíí, nn̨ee k'ehgo Niyááhíí, nn̨ee ła' bigową yits'ą́ dahiyaago łahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; áń bánada'iziidíí bíyéé gólíínií yebik'ehgo áyíílaa, dała'á daantį́įgee binasdziid golį́įgo; ła'íí dáádítį́h yaasidaahíí nádét'į́įhgo yángon' ą́ą́. 35 Áik'ehgo nádaadeht'į́įh: bikįh golíínií da'os'ah nadáh doleełíí doo bídaagonołsį da, o'i'ą́ą́go shį, tł'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaan̨iigo, dagohíí t'ahbį shį nadáh doleeł: 36 Doo nádaadeht'į́įh dayúgo dahǰko nádaałgo da'ołhoshgo nohwiká niigháh. 37 Ádaanohwiłdishn̨iihíí da'áí nn̨ee dawa ádaabiłdishn̨ii, Nádaadeht'į́įh.

14

1 Bitis- hagowáh n'íí bee bíná'gon̨iihgo da'idą́ązhį', ła'íí báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daadą́ązhį' naki yiłkaah godziih: okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo hagot'éégo dánant'į'eego Jesus daayiłtsoodgo daayiziłheego yee ndaagoshchį́į lę́k'e. 2 Áídá', Doo da'idąąhíí bijį́į daahiiltsood da, nn̨ee dánko bádaagochį́įhgo godnch'aad doleełhi at'éehíí bighą, daan̨ii.

3 Béthanyú Simon, łóód doo ínádįh dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íí, bigową yun̨e' Jesus iyą́ągo sidaadá', isdzán ła', ch'il bik'ah spikenard holzéhi łáń ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'ą́ágo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'iłgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lę́k'e. 4 Áígee ła' doo bił dábik'eh dago gádaałiłdi'n̨ii, Nt'é bighą ik'ahíí da'ílíí yishchį́į? 5 Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlį́įgo nahazn̨ii láńshį n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahi'n̨iih le'at'éhi, daan̨ii. Áík'ehgo isdzánhíí yída'iłtah lę́k'e.

6 Áídá' Jesus gáɳíí, Doo nt'é daabiłdohɳii da; hant'é bighą nadaanołtł'og? Nłt'éégo áshíílaa.
7 Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'įįgee nłt'éégo ádaał'įį doleeł: áídá'
shihíí doo dahazhį' nohwitahyú nashaa da doleeł. 8 Yínel'ąąhíí ąął łayiilaa: doo hwahá
łeeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. 9 Da'aɳii gádaanohwiłdishɳii, Ni'gosdzáń
dágoz'ąą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goɳi'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goɳi'
doleeł, bee bíná'godiɳíhgo.

10 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'ádahíí itah nlíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa
nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleełgo. 11 Áí daidezts'ąądá' bił daagozhǫ́ǫ lę́k'e, áík'ehgo Judas
zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'ąą. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká dézʼįį.

12 Báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daadaaníí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goɳiihgee
dibeł́įí zhaazhé zesdįįdá', bitsiłke'yu Jesus gádaayiłɳii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiɳíhgo
da'idaaníí hayú ná iłch'į'daagohiidle'? 13 Áídí' bitsiłke'yu naki oyił'a', gáyiłɳiigo, Ti'i, kįh
gozɳilyú doh'aash, áígee nɳee ła' tús tú beyo'áłi nohwaa hiɳáh doleeł: áń biké'doh'aash.
14 Dahayú ha'ayááyú, nɳee bigową golííníí gábiłdohɳiih, Iłch'ígó'aahíí gániłɳii, Gosta'
nakaahíí hayú bágoz'ąą, ákóɳe' bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiɳíhgo shitsiłke'yu bił
da'ishąą doleeł? 15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágosťąą yuɳe', iłk'idá' dawa siɳili, nohwiba'
goz'ąąyú bił nkáh doleeł: ákóɳe' nohwá iłch'į'gohłe'. 16 Áídí' bitsiłke'yu dahizh'aazhgo
kįh gozɳilyú ó'áázh, ákú Jesus da'ádaabiłɳii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íí
bee bíná'godiɳíhgo da'idaaníí iłch'į'daizlaa. 17 Áídí' o'i'ą́ą́yú Jesus nakits'ádahíí yił hikai.
18 Áígee da'iyąągo naháztąądá' Jesus gáɳíí, Da'aɳii gánohwiłdishɳii, Nohwíí ła' ch'íshinoh'aah
doleeł, hadíń bił dała' ishaaníí. 19 Áík'ehgo doo bił daagozhǫ́ǫ dago dała'á daantʃ́įgo, Ya'
shíí née? daabiłɳii nkegonyaa. 20 Jesus gádaabiłɳii, Nakits'ádah daanohłiiníí dała'á, hadíí
its'aa biyi'zhį' dała' bił éédisht'áhi. 21 Shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee
godolɳiił: áídá' nɳee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí nɳeehíí doo bi'deshchįį dayúgo bá
nłt'éé doleeł ni'.

22 Da'iyąągo Jesus báń náidn'ąągo ya'ihénzįgo oskąądá' iłk'ídaizné'go bitsiłke'yu yitaizɳiih,
Nkóh, daohsąą: díí shits'í át'éé, ɳiigo. 23 Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkąą, áí ya'ihénzigo
oskąądá' iłtah daizkągo dawa daayodląą. 24 Jesus gádaabiłɳii, Díínko shidił nɳee łą́ągo
bá idijoołíí bee ánídégo Bik'ehgo'ihi'ɳań hik'e nɳee biłgo łángont'aahi at'éé. 25 Da'aɳiigo
gádaanohwiłdishɳii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdlą́ą da, dahadíí bijįį
Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałt'áhgee goz'ąąyú ánídéhi naadishdlą́łgo zhą.

26 Áídí' sį ła' hadaidez'ąądá', dził Olives holzéhi si'ąąyú okai. 27 Áígee Jesus gádaabiłɳii,
Tł'é'go áshi'dilɳe'híí bighą daanohwigha t'ąązhį' ádaahɳe': díí baa k'e'eshchiiníí k'ehgo,
Dibeł́įí Nanyoodíí biɳí'dishɳíh, áík'ehgo dibeł́įíhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. 28 Áídá'
dasiitsą́ądí' naadisdzaago Gálileeyú nohwádįh dishá doleeł. 29 Peter gábiłɳii, Nɳee
dawa nits'ą́' t'ąązhį' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshɳe' at'éé da. 30 Jesus gánábiłdo'ɳiid,
Da'aɳiigo gániłdishɳii, Tł'é'go tazhik'áné doo hwahá nakidn áɳiih dadá' taadn, Áń doo
bígonsį da, shiłdinɳíił. 31 Áídá' Peter nawode gábiłɳii, Dała' nił dastsaah ndi, Áń doo
bígonsį da, doo niłdoshɳiih at'éé da. Ła'ihíí bitsiłke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanɳiid. 32 Áídí'
Gethsémane golzéhi goz'ąąyú hikaidá' Jesus bitsiłke'yu gádaayiłɳii, Dádzą́ą nahísóotąą,
oshkąąhyú déyáádá'. 33 Áídí' Peter, James, ła'íí John yił okai, áígee Jesus dázhǫ́ doo
bił gozhǫ́ǫ dago bijíí nɳiih nkegonyaa lę́k'e. 34 Áík'ehgo gádaabiłɳii, Shiyi'siziniíí dázhǫ́
doo bił gozhǫ́ǫ da, dák'azhą́ dastsaahíí ga'at'éé; dádzą́ą nahísóotąągo daadeh'įí. 35 Áídí'
da'aɳahyú óyááyú ni'zhį' adzaadá' okąąh, gáɳíígo, Bígonedzą́ąyúgo, díí shich'į' begodigháhíí
shits'ą́'zhį' begodogaał. 36 Gánádi'ɳii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díí hishdląą doleełíí
shits'ą́'zhį' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhą́ benik'eh. 37 Áídí' bitsiłke'yu dá'iłhoshgo
yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáyiłɳii, Simon, iłhosh née? Dała'á łedihikeezzhį' ndishą'
doo díń'įį le'ágoť'ee da née? 38 Daadeh'įígo da'ohkąąh, nanohwída'dintaah bídaanołdzil
doleełhíí bighą. Nohwiyi'siziniíí da'aɳii hat'íí ndi nohwits'íhíí doo nłdzil da. 39 Áídí'
onaanádzaayú da'ágánádi'ɳiigo naa'okąąh. 40 Áídí' bitsiłke'yu da'iłhoshgo yaa nánádzáá,
(dázhǫ́ bił daanzįgo,) áígee hant'é daaɳiih shįhíí doo yídaagołsį da lę́k'e. 41 Taadngee baa
naanádzáágo gádaabiłɳii, Akú da'ołhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí', shíí, nɳee k'ehgo
Niyááhíí, nɳee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshí'det'ąąhíí iłk'idá' biká'
ngonyáá. 42 Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaał.

43 Dagoshch'į' Jesus t'ah yałti'dá', Judas, nakits'ádahíí bił itah nlíni, nɳee łą́ągo bésh
be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaayiníílgo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, be-
goz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí Jews yánazíni daabides'a'íí yił náłsą́ą. 44 Ch'íbí'aah doleełíí
iłk'idá' bebígózį doleełíí yengon'ą́ą lę́k'e, gáɳíígo, Hadíń hists'ǫsíí áń doleeł; daahołtsoodgo

biɳádaadeh’íígo biɬ dohkáh. 45 Áik’ehgo Judas ákú ńyáágo dagoshch’į’ Jesus yich’į’ daheswodgo, Ikh’ígó’aahíí, Ikh’ígó’aahíí, yiɬɳiigo yizts’ǫs.

46 Áídí’ Jesus yiɬ ndaazdeelgo daayiɬtsood. 47 Áídá’ bit’ahgee naziinií dała’á bibéshbe’idiltɬishé hayidzíízgo okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni binal’a’áhi yontɬízhgo bijaa naidnɬgizh lǫ́k’e. 48 Áídí’ Jesus nɳee baa nánɬsąąhíí gádaayiɬɳii, Ya’ bésh be’idiltɬishé ła’íí tsį be’idiltɬishé dahdaanohɳiiɬgo daashoɬtsoodgo nánoɬsąą née, in’įįhíí daach’iɬtsoodhíí k’ehgo? 49 Dawa jįį la’ da’ch’okąąh goz’ąą yuɳe’ nohwiɬ ch’ídaagonsh’aahgo nohwitah nashaa ni’ ndi doo hak’i daashoɬtsood da ni’: áídá’ Bik’ehgo’ihi’ɳań biyati’ bek’e’eshchiinií begolɳe’ doleeɬhíí bighą ánágoť’įįɬ. 50 Áígee bitsiɬke’yu dawa bits’á’zhį’ ádaasdzaago bits’ą’ iɬhadeskai. 51 Nɳee ánída nagháhihi nak’ą’ɬigaihi zhą́ binasti’go Jesus yiké’ itah higaaɬ lǫ́k’e; áń nɳee ánída nakaiyéhi biɬ ndaazdeel: 52 Áídá’ nak’ą’ binasti’ n’íí yiyi’ halwodgo dáɬichiigo ch’a’olwod.

53 Nɳee Jesus daabiɬtsoodíí okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni yaa yiɬ hikai: áígee okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik’e begoz’aaníí ye’ik’eda’iɬchíhi biɬgo íła’adzaa lǫ́k’e. 54 Peter da’anahgo biké’dí’ higaaɬ, áídí’ okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni bikįh biɳaa ɬé’diť’įįh yuɳe’ ha’ayáá: áígee kǫ’ diltɬi’zhį’ aasiɳilíí yiɬ naháztąą, nániiɬdziiɬgo. 55 Okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi ła’íí yánádaaltihi dawa Jesus zidee hádaat’įįgo, yaa dahgosi’aahíí yiká daadéz’įį ndi doo ła’ da lǫ́k’e. 56 Łááni daazhógo ádaaɳiigo baa dahgo’aahgo baa yádaaɬti’ ndi doo ła’ ɬeɬ’ee da. 57 Áígee nɳee ła’ daahizį’go ɬéda’iɬchoogo baa yádaaɬti’, gádaaɳiigo, 58 Áń gáɳíígo daadihiits’ag ni’, Díí kįh biyi’ da’ch’okąąhi nɳee áyíílaahíí taanágoshɳiɬ, áídí’ taagi jįį hileehgo ła’ihíí nɳee doo áyíílaa dahíí ánágoshdle’, ɳiigo. 59 Gádaaɳii ndi doo ɬeɬ’eego ádaaɳii da. 60 Áídí’ okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni da’iɬní’gee hizį’go Jesus nayídiłkidgo gáɳíí, Ya’ nihíí doo nt’é nɳiihgo hadziih da née? Díí naa dahgo’aahgo naa yádaaɬti’íí hago’at’éé? 61 Áídá’ Jesus doo nt’é ɳii dago doo t’ąązhį’ hanádzii da. Okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni nabínádiłkidgo, Ya’ ni Christ, Bik’ehgo’ihi’ɳań Dilzini biYe’ ńlǫ́į́ née? biɬɳii. 62 Jesus, Ha’oh, áń nshłį́į, ɳii: shíí nɳee k’ehgo Niyááhíí, Bik’ehgo’ihi’ɳań da’tiséyú binawod golíni bigan dihe’nazhiɳéégo dahsídáágo yaaká’dí’ yaak’os shiɬ hoɳahgo daashidoɬtséél. 63 Áik’ehgo okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni bidiyágé ídánayihesdzíízdá’ gáɳíí, Nt’é bighą nɳee ła’i baa nanaagolɳi’ doleeɬ? 64 Bik’ehgo’ihi’ɳań nchǫ’go yaa yaɬti’íí daadisots’ąą: hagoť’éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaaɳii, Zideego bángonoť’aah. 65 Áídí’ ła’ bik’ídaadihizheeh nkegonyaa, ła’íí binii yináda’isti’dá’ nádainɬts’į́, Bik’ehgo’ihi’ɳań binkááyú yáńłti’yúgo, hadíń náninɬts’į́ shįhíí nohwiɬ nagolɳi’, daabiɬɳiigo; ła’íí aasiɳilíí bitł’adaayika’ lǫ́k’e.

66 Peter yúyahyú kįh biɳaa łedn’aahíí biyi’ yuɳe’ sidaadá’ isdzán, okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni yána’iziidi, baa nyáá: 67 Áń Peter kǫ’zhį’ nániiłdziiɬgo yo’įįdá’, Ni la’ ałdó’ Jesus, Nazaréne nlíni, biɬ na’aash ni’, biɬɳii. 68 Áídá’, Dah, hant’é nɳiigo ánɳiihíí doo bígonsį da, ɳii. Áídí’ kįh bahgee ch’ínágohen’ą́ą́yú ch’ínyáá; áígee tazhik’áné ánɳiid lǫ́k’e. 69 Áígee isdzán na’iziidi naabiiɬtsąą, áik’ehgo áígee naziinií gáyiɬɳii, Díí nɳeehíí ái itah nlįį. 70 Áídá’, Dah, naado’ɳiid. Dét’įhék’e áígee naziinií Peter gánádaayiłdo’ɳiid, Da’anii ni ái itah nlǫ́į́: Gálileedí’ gonlǫ́į́, ái yádaaɬti’híí k’ehgo yáńłti’. 71 Áídá’ Peter bitł’a dahdidilɳiihgo hashkeego nchǫ’go yałti’ nkegonyaa gáɳíígo, Nɳee baa yádaaɬti’íí doo bígonsį da. 72 Nt’éégo tazhik’áné ánádo’ɳiid nakidngee. Peter Jesus gábiɬnɳiid n’íí yénálɳiih, Tazhik’áné doo hwahá nakidn áɳiih dadá’ taadngee, Áń doo bígonsį da, shiłdinɳíił. Áí yaa natsekeesgo hichag lǫ́k’e.

15

1 Hayiłkǫ́ǫ́yú okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz’aaníí ye’ik’eda’iɬchíhi, ła’íí yánádaaltihi dawa biɬgo íła’adzaago Jesus yaa ndaagoshchįį, áídí’ łídaistł’ǫǫdá’ dahdainlǫ́ǫ́zgo Pílate yaa daidez’ąą. 2 Áígee Pílate Jesus nayídiłkid, Ya’ ni Jews ízisgo biNant’a’i ńlǫ́į́ née? Da’áígee ánɳii, biɬɳii, Jesus. 3 Okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehíí doo ałch’ídéyú baa dahgoz’ąą da; ndi doo nt’é ɳii da lǫ́k’e. 4-5 Áik’ehgo Pílate nabínádiłkid, Nihíí doo nt’é shiłnɳii da née? Doo ałch’ídéyú naa dahgosť’ąą da ląą akoh. 6 Bitis hagowáh n’íí bee bíná’godiníhgo da’idąągee ha’áshijeedíí dała’á, hadíí nɳee hádaat’iinií, Pílate bá ch’ínáyiłteeh lǫ́k’e. 7 Áígee nɳee, Barábbas holzéhi, ha’ásitįį lǫ́k’e; áń nɳee nant’án agohet’aa nkegonyaago nada’iɬseedihi yiɬ ha’áshijeed. 8 Áik’ehgo nɳee Pílate yaa náńɬsą́ągo daadilwoshgo gádaayiɬɳii, Da’ánál’įįhíí k’ehgo nohwá áńléh. 9 Ya’ Jews ízisgo biNant’a’ nohwá ch’ínánshteehgo hádaaht’įį née? biɬɳii, Pílate. 10 Pílate yígółsį, nɳee dawa Jesus biɬ daanzhǫǫhíí bighą okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehíí Jesus yik’edaanɳiihgo baa daabidez’ąą. 11 Áídá’ okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi nɳee łą́ągo íła’adzaahíí biini’ yá ádaagozlaa, gádaayiɬɳiigo, Barábbas nohwá ch’ínáńɬteeh, daadohɳii. 12 Áik’ehgo Pílate

gánádaabiłdo'n̲iid, Jews ízisgo biNant'a', daadoh̲n̲iigo daahohshíhishą' hago łąą nohwá áshłéh áídá'? 13 Áídá' nnádaadidilghaazhgo, Tsį'ił̨na'áhi bíhołkałgo zodéé, daan̲ii. 14 Nt'é bighą, hant'é bee nchǫ'go adzaago? n̲ii, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, Tsį'ił̨na'áhi bíhołkałgo zodéé, daan̲ii.

15 Áík'ehgo Pílate nn̲eehíí yił daagoyiłshǫǫ́ hát'íi̯go Barábbas bich'į' ch'ínáinłt̨íi̯, áídá' Jesus habí'oltsaazdá' tsį'ił̨na'áhi bíhołkałgo zideego nn̲eehíí yaa daidez'ąą. 16 Áídí' silááda yáná'itih goz'ąą yun̲e', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee silááda dawa baa íła'ádaizlaa. 17 Áídí' diyágé łichíígo dotł'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą. 18 Áídí' daidnłs̨igo ádaadil'i̯i̯go, Gozhǫ́ǫ́, Jews ízisgo biNant'a' ńlíni, daabiłn̲iigo yaa daadilwosh nkegonyaa lék'e. 19 Áídí' tsį bee bitsits'inyú nádainłtłish, áídí' bik'ídaadihizheeh, áídí' biyahzhį' nádaahilzhishgo daayokąąh nádaadi'n̲iihé lék'e. 20 Ąął baa daadlohdá' diyágé łichiigo dotł'izh n'íí yaa daidnłtsoozdá' dabíí bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsį'ił̨na'áhi yiká' daiziłheeyú bił nádezą́ą. 21 Nn̲ee ła', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaałgo, silááda tsį'ił̨na'áhi yogheełgo ádaabizlaa. 22 Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bił náńzą́ą; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. 23 Áígee wine, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, bił nadesdziidgo Jesus yaa daizkǫ́ą́; áídá' doo yodląą da. 24 Áígee tsį'ił̨na'áhi yídaabiskałdá' bidiyágé ił̨ta'isn̲iigo yighą da'diłjoł lék'e, hadíí gonesnaahíí bíyéé hileehgo. 25 Ńgost'áí bik'ehenkéézgee tsį'ił̨na'áhi yídaabiskał lék'e. 26 Nt'é baa dahgost'aanií ádaagozlaago díínko bik'ehgee dahgoz'ąą, JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchi̯i̯. 27 Áígee nn̲ee da'in'i̯i̯híí naki ałdó' Jesus ba'ashhahdí' tsį'ił̨na'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhin̲éégo, ła'íí be'eshganzhin̲éégo. 28 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e' eshchiinií, Begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí bił da'ch'oł̨tag lék'e, n̲ii n'íí begolzaa. 29 Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiłtasgo yati' yee daabokáałgo gádaan̲ii, Háhái', biyi' da'ch'okąąhíí taagoshn̲iłgo taagi ji̯i̯ hileehgo ánágoshdle', nn̲ii ni', 30 Halą́ą, dáni hasdá'índlteehgo tsį'ił̨na'áhi biká'dí' gódah ch'ínn̲áh. 31 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi biłgo Jesus yaa daadloh, gádaałkdi'n̲iigo, Nn̲ee ła'íí hasdáyihin̲iił; áídá' bííhíí doo hasdá'ídilteeh da. 32 Christ, Israel hat'i'íí ízisgo biNant'a' nliinií, halą́ą tsį'ił̨na'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiiltsą́ągo zhą́ daahohiidląąh. Áídí' bit'ahyú tsį'ił̨na'áhi bił bídaach'iskałíí yati' yee daabokáał lék'e. 33 Isk'áhńyáádí' taagi nehenkéézzhį' ni' biká' dahot'éhé godiłhił gozli̯i̯ lék'e. 34 Taagi nehenkéézgo Jesus nádidilghaazhgo gán̲íí, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshn̲aahíí, Bik'ehgohinshn̲aahíí, nt'é łąą bighą shits'ą́'zhį' ándzaa? golzeego ágolzee. 35 Ła' áígee nadaaziinií daabidits'ago, Isą́ą, Elías yich'į' an̲ii, daan̲ii. 36 Ła' nádilwodgo tú daabits'ǫsíí vinegar yiyi' naiz'ąą, áídí' tsį yaa dahyiz'ąą́go Jesus bizé'zhį' dahyída'nłtsiih, gán̲íígo, Ntsétł'ah; bídaagonolzi̯i̯h, Elías baa highához nanábidiłteeh shį. 37 Áídí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. 38 Áígee kį̨h biyi' da'ch'okąąhíí biyi' yun̲e' daadintsoozíí bighą́'dí' hayaago ił̨ch'idlá́ád lék'e.

39 Silááda dała'á gonenadín binant'a'íí Jesus bich'į'go siziinií Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yígołs̨i̯dá' gán̲íí, Díí nn̲eehíí da'an̲ii Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nlíni łąą. 40 Isdzáné an̲ahdí' nazi̯i̯ daabineł'i̯i̯go, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú naghához hik'e Joses bąąhíí, ła'íí Salóme biłgo, itah nazi̯i̯ lék'e. 41 Áí Jesus Gálileeyú naghaadá' biké' anákah lék'e, bich'odaan̲iigo; ła'íí isdzáné Jerúsalemyú bił hikaihíí ałdó' łą́ągo itah nadaazi̯i̯.

42 K'ad o'i'aahyú ił̨ch'į'goln̲e'íí bij̨i̯, áí iskąą hik'e Jews daagodnłsinií bij̨i̯ doleełhíí bighą. 43 Nn̲ee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' hą́h dago Pílate yich'į' oyáá, Jesus bits'íhíí yíyókeedgo; áń nn̲ee godnłsíni, yánádaaltihíí itah nlíni, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nant'aa doleełíí yibad sidáhi. 44 Pílate, Jesus daztsą́ą shį dashą'at'éé nzi̯go, silááda binant'a' yiká ánn̲iidgo nayídił̨kid, Ił̨k'idá' daztsą́ą née? yiłn̲iigo. 45 Áík'ehgo silááda binant'a', Ha'oh, daztsą́ą, biłnn̲iiddá' Pílate Jesus bits'íhíí Joseph yaa yiden'ą́ą. 46 Áík'ehgo Joseph nak'ą'ł̨igaihi nłt'éhi nayihesn̲ii, áídí' Jesus bits'íhíí tsį'ił̨na'áhi yiká'dí' nanáidnłt̨i̯go nak'ą'ł̨igaihi yik'íyidesdiz, áídí' tsébii'i'áńgo ágolzaa yun̲e' nyinłt̨íídá' tséé yidaidenłhiz lék'e. 47 Mary Mágdalene hik'e Joses bą́ą́ biłgo hayú nniltiinií daayo'i̯í ni'.

16

1 Jews daagodnłsinií bij̨i̯ ąąłdá' Mary Mágdalene, Mary, James bąąhíí, Salóme biłgo, ik'ah łikągolchinihíí nadaahesn̲ii ni', Jesus bits'í yee yídizhish doleełgo. 2 Áík'ehgo dázhǫ́ t'ahbi̯ godilzinií bij̨i̯ ya'áí hagaałdá' tsébii'i'áńyú hikai. 3 Áígee, Hadíńshą' tséé daadin'ą́ą́híí nohwá yó'idołhis? daałkdi'n̲ii. 4 Áídí' hadag daadéz'i̯i̯go tséé n'íí yó'olyizgo daayiłtsą́ą; tséé dázhǫ́ nchaago. 5 Tsébii'i'áń yun̲e' ha'ákaidá' nn̲ee ánía nagháhihi, bi'íí nn̲eezi łigaihi dihe'nazhin̲éégo

sidaago daayiłtsą́ą; áik'ehgo tsídaadolyiz lę́k'e. 6 Áídá' nn̄eehíí gádaabiłn̄ii, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názarethdí' gólíni, tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí biká hadaanohtaago bígonsį: áń naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltį́į́ n'íígee daadeh'į́į́. 7 Ti'i dohkáh, bitsiłke'yu, Peter biłgo, Jesus Gálileeyú nohwádįh deyaa, biłdohn̄iih: ákú daabidołtséét, da'ánohwiłn̄iihíí k'ehgo. 8 Áídí' tsébii'i'áńdí' dahałe ch'ínákaidá' nádnkįį; daiditłid ła'íí bił díyadaagot'ee daasilįį: nédaildzidgo doo hadíń nt'é daayiłn̄ii da lę́k'e.

9 Godilziníí bijįį t'ahbį Jesus daztsą́ądí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'į' hit'įįgo ádelzaa, áí isdzánhíí biyi'dí' ch'iidn gosts'idi haniyóod n'íí. 10 Áń nn̄ee Jesus yił nakai n'íí doo bił daagozhǫ́ǫ́ dago chaał naháztą́ą́yú yaa nyáágo yił nagosn̄i'. 11 Áídá' Jesus náhi'n̄a'go isdzán bo'įįgo ya'ikodaanzįį ndi doo daayodlą́ą da lę́k'e.

12 Áí bikédí'go Jesus yił nakai n'íí naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'į' łahgo hit'įįgo ádelzaa. 13 Áídí' onát'aazhgo ła'ihíí yił nadaagosn̄i' ndi doo daabodlą́ą da lę́k'e.

14 Áí bikédí'go bitsiłke'yu łats'ádahíí da'iyą́ągo naháztą́ągo Jesus bich'į' hit'įįgo ádelzaa, áígee doo da'odlą́ą dago bijíí daantł'izíí bighą bich'į' yádaałti', daztsą́ądí' naadiidzaahíí bikédí'go ła' daabo'įįhíí doo daayodlą́ą dahíí bighą. 15 Áídí' gábiłn̄ii, Ni'gosdzáń dágoz'ą́ą nt'éégo yati' baa gozhóni nn̄ee dawa baa bił nadaagołn̄i' le'. 16 Dahadíń odlą́ądí' baptize ábi'delzaahíí hasdádolteeł; áídá' dahadíń doo odlą́ą dahíí dahazhį' biniigonłt'éégo bá ngodot'aał. 17 Áídí' díínko godiyįhgo ánágot'įįłíí da'odlaaníí ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleeł; ła'íí yati' łahgo at'éégo yee yádaałti' doleeł; 18 Ch'osh bik'asda' golíni nádaihin̄iił doleeł; dant'éhéta koziłheehíí daidlą́ą ndi doo hago ádaabile' da doleeł; ła'íí daann̄iihíí yiká' ndaadiln̄iigo nádaadziih doleeł.

19 Áik'ehgo Jesus ą́ą́ł bich'į' yádaałti'dá' yaaká'yú onábi'dolt̨į́į́, áígee Bik'ehgo'ihi'n̄ań bigan dihe'nazhin̄éégo dahnezdaa. 20 Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagoln̄i' lę́k'e, beBik'ehń yił nlįįgo nada'iziidgo, godiyįhgo ánágot'įįłíí bee biyati' da'an̄ii at'éhi ch'í'n̄ah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

1 Nn̲ee ɬą́ą́go nohwitahyú hago ánágoťi̲ɬíí dałiké'go yek'eda'ishchí̲go, 2 Nn̲ee da'iɬtsé godezť'i'gé' bin̲ááɬ ánágoťi̲ɬíí, Jesus biyati' yaa nadaagoln̲i'íí nohwiɬ nadaagosn̲i'híí k'ehgo yek'eda'ishchí̲; 3 Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo áńt'éhi, shíí ałdó' da'iɬtsé godezť'i'gé' hago ánágoťi̲ɬíí bígosiɬsí̲dgo dałiké' ánágoťi̲ɬíí bee nich'i̲' k'e'eshchí̲ hasht'í̲, 4 Hago ánágoťi̲ɬíí niɬ na'gosn̲i' n'íí da'an̲iigo bígonɬsí̲híí bighą nich'i̲' bek'e'eshchii.

5 Hérod Judéa yánant'aaná' nn̲ee, Zakarías holzéhi, okąąh yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah nlí̲ lé'e: áń bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'i nlí̲. 6 Zakarías ła'íí bi'aad biłgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee dańɬt'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ngon'áánií ła'íí biyati'íí nzhǫǫgo yikísk'eh hi'ash lé'e. 7 Bichąghášhé doo hwaa da, Elísabeth doo iłchiih dahíí bighą; sáan ła'íí hastiin daasilí̲'. 8 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee Zakarías okąąh yebik'ehgo baa gonyááná', 9 Nn̲ee okąąh yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań daach'okąąh goz'ąą yun̲e' dilidgo łikągolchinihíí yidiłtłi'go habi'doltlí̲ lé'e. 10 Łikągolchinihíí diltłi'go biká' ngonyaaná' nn̲ee ɬą́ą́go dadáńyú dała'adzaago da'okąąh lé'e. 11 Ákón̲e' łikągolchinihíí biká' dahsi'ąągo yidiłtłi'íí dihe'nazhin̲éégo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi bił ch'í'n̲ah adzaa. 12 Zakarías yiɬtsąągo yik'e tsídolyizgo biłgoyéé'go gozlí̲. 13 Áíná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gáyiɬn̲ii, Doo nénldzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihi'n̲ań ni'okąąhíí yidezts'ąą; ni'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yiłchii, áí mé'ihíí bizhi' John bá áńle'. 14 Baa niɬ gozhǫ́ǫ doleeɬ, dázhǫ́ niɬ gozhǫ́ǫ doleeɬ; nn̲ee ɬą́ą́go mé' goleehíí yaa biɬ daagozhǫ́ǫ doleeɬ. 15 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee ízisgo at'éé doleeɬ, wine dagohíí ihnágodiɬhisíí doo yidląą da doleeɬ; t'ah bimaa bibishch'id yiyi' sitį̱gé' godezť'i'go Holy Spirit bee baa godet'ąą doleeɬ. 16 Díí mé' goleehíí nn̲ee Israel hat'i'íí ɬą́ą́go beBik'ehń, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhń, yich'i̲' nnáhiikáhgo áidoliiɬ. 17 Elías biyi'siziiníí ła'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogaaɬ doleeɬ, nn̲ee bichąghášhé nɬt'éégo yaa tsínádaadikeesgo áidoliiɬ, ła'íí hayíí doo ídaayésts'ąą dahíí nn̲ee nɬt'éégo ádaat'eehíí bigoyą' yídaayésts'ąągo áidoliiɬ; beBik'ehń yaa higháhíí nn̲ee bijíí yun̲e' bá iłch'i̲'gole'go áidoliiɬ. 18 Zakarías Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gáyiɬn̲ii, Hago at'éégo shiye' goleehíí bígons̲i doleeɬ, shíí hastiin silí̲ná' shi'aadń ałdó' są́ silí̲? 19 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á bich'i̲' hananádzii, gán̲íígo, Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee siźí̲; shíí nich'i̲' hasdziihgo díí nɬt'éégo ágon̲e'íí baa niɬ nagoshn̲i'go shi'dol'aad. 20 Doo yáńɬti' da nleeh, díí ágon̲e' dishn̲iihíí begolzaahíí bijį̱ zhą́ hanáńdziih, doo shondląą dahíí bighą, ágon̲e' dishn̲iihíí da'an̲ii begoln̲e'hi at'éé. 21 Nn̲ee dała'at'éé n'íí Zakarías ch'éh yiba' naházt̨ąą, hat'íí bighą doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. 22 Ch'ínádzaaná' doo hago'at'éégo nn̲ee yich'i̲' hadzii da: áík'ehgo hat'íhíta bich'i̲' ch'í'n̲ah adzaa shį daanzį; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. 23 Áígee binasdziidíí ąąɬ áyíílaaná' bigowąyú onádzaa. 24 Áí bikédé'go bi'aad Elísabeth hiltsąą silí̲ná' yaa ch'anant'i̲'go ashdla'i dahitąą, gán̲íígo, 25 Nn̲ee bich'i̲' siste' n'íí shich'ą́'zhi̲'go shá áile'híí bighą sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díí k'ehgo shá ágólaa. 26 Isdzán holtsaanihíí gostáń behitąągo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' ki̲h gozn̲il Názareth golzeezhi̲' yíɬ'aad, áí ki̲h gozn̲ilíí Gálileehíí biyi', 27 Áígee it'eedń k'ad nn̲ee, Joseph holzéhi, baa hiiɬtíni yich'i̲' oyáá lé'e, áí nn̲eehń David hat'i'i nlí̲; it'eedń Mary holzee. 28 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyiɬn̲ii, Niɬ gozhǫ́ǫ le', Bik'ehgo'ihi'n̲ań dázhǫ́ naa ch'oba'go nohweBik'ehń niɬ nlí̲: dázhǫ́ niyaa gozhǫ́ǫ doleeɬgo isdzáné bitahgé' haniɬt̨í̲. 29 Áń yo'í̲go ábiɬn̲iihíí bighą tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'iíshą' n̲iigo an̲íí nzį lé'e. 30 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gábiɬn̲ii, Doo nénɬdzid da, Mary: Bik'ehgo'ihi'n̲ań naa ch'oba'go haniɬt̨í̲. 31 Isąą, hinɬtsą́ą nleehgo ishkiinií hinɬchii, áń Jesus golzeego áńlííɬ. 32 Ízisgo at'éé doleeɬ, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áń David yá niltį̱go godoleeɬ, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohweBik'ehń David yánant'aa lé'e n'íí yánant'aago ábile': 33 Jacob hat'i'i daanliiníí dahazhi̲' yánant'aa doleeɬ; nant'aago doo bee nnágódáh da. 34 Mary Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gáyiɬn̲ii, Hago'at'éégo díí, shiką' doo hwaa daná'? 35 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gábiɬn̲ii, Holy Spirit niká'zhi̲' at'éé doleeɬ, Da'tiséyú At'éhi binawodíí niká'zhi̲' áiléh: áík'ehgo ni'imé' goleehíí dázhǫ́ dilzini doleeɬ, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' holzee doo. 36 Elísabeth, nik'íí, doo iłchíhi da daałch'in̲ii n'íí, są́ silí̲ ndi ałdó' hiltsąą, gostáń bedahitąą, bi'imé' ishkiin doleeɬ. 37 Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo hat'íí ch'éh áil'i̲ da. 38 Mary gán̲íí, Shíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bíyéé nshɬí̲; ha'aa dishn̲ii, da'án̲iihíí bikísk'ehyú áshidolííɬ. Áígé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á bich'á' onádzaa. 39 Áígé' Mary dahałeego an̲ahyú beezhi̲'yú ki̲h gozn̲ilyú Judahíí biyi' oyáá lé'e; 40 Ákú Zakarías bigową yun̲e' ha'ayáágo Elísabeth yich'i̲' hadzii. 41 Elísabeth Mary biyati' yidezts'ąągo

biyi' mé' dehes'naa lę́'e; ła'íí Elísabeth Holy Spirit bee baa godeťą́ą lę́'e: 42 Áń nawode hadzii łą́ą gáⁿíígo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, mé' nibishch'id biyi' sitiiníí ałdó' biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 43 Hago'at'éégo lą́hi sheBik'ehń bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? 44 Niyati'íí disets'ąąná' mé' bił gozhǫ́ǫ́go shiyi' dehes'naa łą́ą. 45 Isdzán osdłą́ądíí biyaa gozhǫ́ǫ́: Bik'ehgo'ihi'ⁿań binal'a'á yaaká'gé'híí binkááyú ábiłⁿiihíí da'anii begolne'híí bighą. 46 Mary gáⁿíí, Shijíí dawa bee sheBik'ehń ízisgo at'éehíí baa nagoshⁿi', 47 Shiyi'siziníí Bik'ehgo'ihi'ⁿań Hasdáshíłtíínít yaa bił gozhǫ́ǫ́. 48 Shíí binal'a'á nshłíni doo hat'íí be'ánshťee da ndi nłt'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daałinolt'įį́łíí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashiłⁿii doleeł. 49 Dázhǫ́ k'a'at'éhi dázhǫ́ nłt'éehíí áshíílaa; áń bizhi'íí dilzįh. 50 Ilké' nánoťįį́łíí dahadń Bik'ehgo'ihi'ⁿań bił diyinihíí baa ch'oba' doleeł. 51 Binawod ch'í'ⁿah áyíílaa: bijíí yuⁿe' dázhǫ́ ádaadilkąhíí yił nadaagodesgeed, 52 Nⁿee hayíí ízisgo ádaat'ee n'íí hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íí hadag ánáyiidlaa. 53 Hayíí dáshiⁿá' nakai n'íí dawahá nłt'éehíí yá ná'nné' ni'; áíná' ízis da'it'iinihíí dádilkǫǫgo onáyis'a' lę́'e. 54 Bána'iziidíí, Israel holzéhi, bich'oziⁿi', biłgoch'oba'íí yee yénáłⁿiihgo; 55 Dahazhį' Abraham ła'íí bich'ą'gé' hadaałinolchiiłííbił goch'oba', daanohwitaa n'íí ágáyiłⁿii n'íí k'ehgo, ⁿii, Mary. 56 Mary Elísabeth yił sikeego taagi dahitąą lę́'e, áígé' bigowąyú onádzaa. 57 Elísabeth iłchiigee ngonyaa lę́'e; áígee ishkiin yizhchį́į. 58 Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihi'ⁿań baa ch'ozbaadíí, ba'ashhahgé' daagolíínít ła'íí daabik'íihíí yaa t'ídaanzįgo bił daagozhǫ́ǫ́ lę́'e. 59 Mé' tsebíí beyiskąągo circumcise alnéhgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleeł, bitaa bizhi'hít k'ehgo, daach'iⁿii. 60 Áíná' mé' bimaahíí, Dah; John bizhi' hileeh, ⁿii. 61 Nik'íí doo ła' ágágolzee da, daabiłch'iⁿii. 62 Áík'ehgo mé'íí bitaahíí bich'į' na'ída'ch'igizhgo, Díí mé'íí hat'íí holzee doo? daabiłch'iⁿii. 63 Áík'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiihíí hát'įį́go na'ígizh, áígé', Díí mé'íí John holzee doo, ⁿiigo biká' k'e'eshchį́į. Áí bighą nneehíí bił díyadaagot'ee lę́'e. 64 Áígé' dahǰíko Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihi'ⁿań ya'ahénzį lę́'e. 65 Áígé' ba'ashhahgé' daagolíínít tsídaadesyiz: díí ágodzaahíí ni' Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilíínít dawa bitahyú didesdlaad. 66 Hayíí áí ch'iⁿii daidezts'aanít bijíí yuyaa nazné'go, Díí mé'íí hagoshą' at'éé hileehi! daaⁿii. Áígé' Bik'ehgo'ihi'ⁿań yił nlį́į lę́'e. 67 Zakarías, mé' bitaahíí, Holy Spirit yábiyiłti'go Bik'ehgo'ihi'ⁿań binkááyú yałti', gáⁿíígo, 68 Bik'ehgo'ihi'ⁿań Israel hat'i'i beBik'ehń ba'ahégosį; nnee bíyéehíí yaa nyáágo hanáyíⁿilhíí bighą, 69 Bána'iziidíí, David holzéhi, bich'ą'gé' hadaałinolchiiłíí bitahgé' dázhǫ́ nalwodi hasdánohwiⁿiił doleełíí nohwá hayiłtį́į́; 70 Ni'gosdzán alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ⁿań binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'į' hadziigo gánohwiłnniid: 71 Nohwik'edaanⁿiihíí ła'íí hayíí bił daanlchǫ'íí dawa nohwidás sizį́į doleeł; 72 Daanohwitaa n'íí áyiłⁿii n'íí k'ehgo nohwaa daach'oba', ła'íí áí biłgo godiyįhgo łángot'ąą n'íí yénáłⁿiih, 73 Bik'ehgo'ihi'ⁿań bitł'a dahdidilⁿiigo díí k'ehgo nohwá ngon'ą́ą́, 74 Nohwíí hayíí nohwik'edaanⁿiihíí nohwidás sizį́įgo, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihi'ⁿań bá nada'iidziid doo, 75 Dáhandaahinⁿa'zhį' daagodinlzįgo ła'íí nłt'éégo binadzahgee ádaant'eego. 76 Ni, mé'íí, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíí honlzee doo: ni nohweBik'ehń bádnyú iłch'į'golehgo dahnnáh; 77 Nnee Bik'ehgo'ihi'ⁿań bíyéehíí hago'at'éégo binchǫ'íí bá da'ízlį́į ánánlne'go hasdaakáh doleełgo yídaagołsį́hgo ánle', 78 Bik'ehgo'ihi'ⁿań daahohiikąąhń nohwaa ch'oba'íí binkááyú; da'áń bik'ehgo yaaká'gé' idindláádíí nohwaa nyáá, 79 Hayíí chagołheełyú nahástaanít da'itsaah yédaaldzidíí bá idindláádgo ágole', ła'íí iłch'į'gont'éégo yikísk'eh hiikaahgo áile', ⁿii lę́'e, Zakarías. 80 Mé' nchaa silį́įgo biyi'siziníí dázhǫ́ nalwod silį́į, Israel hat'i'i bich'į' ch'í'ⁿah ádilne'íí bijį́įzhį' da'izlį́įyú naghaa lę́'e.

2

1 Áíná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantį́įgee tax nahi'ⁿiił doleełgo bizhi' ádaagole'go yángon'ąą lę́'e. 2 (Cyrénius, Sýriayú nant'án nlį́įná', díí nach'ihi'ⁿiił doleełgo kozhi' ádaagoch'ile'íí da'iłtsé álzaa lę́'e.) 3 Nⁿee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lę́'e, hayú kįh goznilgé' daagolį́įyú. 4 Joseph ałdó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogíí biyi' Názareth golzeegé' Béthlehem golzeezhį', Judéahíí biyi'gee, David golį́į n'ííyú, (Joseph David yił hat'i'i lę́'ehíí bighą,) 5 Mary dak'adégo iłchiihi, Joseph baa hiiłtíni yił hi'ash lę́'e, bizhi' ádaagole'yú. 6 Áígee sikeená' iłchiihíí biká' ngonyaa lę́'e. 7 Da'iłtsé iłchíhi ishkiin yishchį́į, mé'ihíí nadik'ą' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idįįhíí yiyi' nyinłtį́į; na'ch'injahíí doo ła' hayú bá goz'ąą dahíí bighą. 8 Mé' sitiiníí da'anahyú nnee nada'nyoodíí bidibełį́į yináádaadéz'įį lę́'e, tłé'yú. 9 Áígé' Bik'ehgo'ihi'ⁿań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'į' ch'í'ⁿah adzaago Bik'ehgo'ihi'ⁿań bich'ą'idindláádíí bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. 10 Bik'ehgo'ihi'ⁿań binal'a'á gábiłⁿii, Doo nédaałdzid da: íyínłts'ąą są́ą́, yati' dázhǫ́ nłt'éhi nnee dawa bee bił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełíí baa nohwił nagoshⁿi'. 11 Díí jį́į David golį́į n'ííyú nnee hasdáyihiní́łi nohwá gozlį́į, Christ nohweBik'ehń. 12 Díí bee bídaagonołsį doleeł,

mé’ihíí nadik’ą’ bik’ídisdizgo magashi yiyi’ náda’idįįhíí yiyi’ sitįįgo daahołtséh. 13 Dahǫ́ko Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á da’iłtsé ch’í’nah ádilzaahíí łą́ą́go yaaká’gé’ yił ch’í’nah ánádedlaa, áí Bik’ehgo’ihi’nań ya’ahédaanzįgo gádaanii, 14 Bik’ehgo’ihi’nań da’tiségo at’éhi yaaká’zhį’go daach’inłsį le’, ła’íí ni’ biká’yú nnee Bik’ehgo’ihi’nań biłgoch’oba’íí bee iłch’į’gont’éehíí bíyéé le’. 15 Áígé’ Bik’ehgo’ihi’nań binadaal’a’á yaaká’yú onákainá’ nada’nyoodíí, Béthlehemyú dokáh, daałiłdi’nii, Díí ágodzaahíí Bik’ehgo’ihi’nań nohwił ch’í’nah ágolaahíí daanél’įįyú dokáh. 16 Áík’ehgo áígé’ dagoshch’į’ deskaigo Mary, Joseph, ła’íí mé’ magashi yiyi’ náda’idįįhíí yiyi’ sitįįgo yaa hikai. 17 Daayiłtsą́ą́ná’ mé’ihíí ábiłdi’nii n’íí dahot’éhé yaa nadaagosni’. 18 Hayíí daidezts’aaníí nada’nyoodíí ádaabiłniihíí yaa bił díyadaagot’ee. 19 Maryhíí díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lę́’e. 20 Nada’nyoodihíí da’ádaabiłdi’niihíí k’ehgo hayíí daidezts’ą́ąhíí ła’íí daayo’įįhíí bighą Bik’ehgo’ihi’nań ízisgo at’éehíí yaa nadaagolni’go, ła’íí ya’ahédaanzįgo t’ą́ązhį’ onákai. 21 Tsebíí beyiskąąná’ mé’ círcumcise ábi’delzaaná’ Jesus bizhi’ bá álzaa, áí bizhi’íí doo hwaa goleeh daná’ Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á yaaká’gé’ihi bizhi’ bá áyíílaahi. 22 Moses ngon’ą́ą́ n’íí k’ehgo Mary godnłsįgo iłch’į’bi’dilne’íí biká’ ngonyáágo, mé’ Bik’ehgo’ihi’nań baa hiłtéehgo Mary ła’íí Joseph biłgo Jerúsalemyú odaistįį lę́’e; 23 (Mé’ da’iłtsé ishkiin daagolehihíí Bik’ehgo’ihi’nań bá sanigo nihi’niiłgo ngon’ą́ą́go k’e’eshchįįhíí bighą;) 24 Ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań hat’íhíta ye’okąąhíí yaa daayiné’go odaistįį lę́’e ałdó’, hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik’ehgo’ihi’nań yegos’aaníí k’ehgo. 25 Jerúsalemgee nnee ła’, Símeon holzéhi, nłt’éégo at’éhi, Bik’ehgo’ihi’nań yidnłsíni naghaa lę́’e; áń Israel hat’i’i yił goyiłshǫǫ́go ánáyidle’íí hígháhíí yiká déz’įį lę́’e: Holy Spirit biká’zhį’ at’éhi. 26 Holy Spirit bee bił ch’í’nah ágolzaago gábił’idi’nii, T’ah doo hwaa dantsaah daná’ Bik’ehgo’ihi’nań Its’áltíni, Christ holzéhi, hinłtséh. 27 Holy Spirit nábihiłaago da’ch’okąąh goz’ą́ą yune’ nyáá; ákú Jesus bimaa ła’íí bitaa biłgo begoz’aaníí k’ehgo bá okąąhgo ádaabistįįná’, 28 Áígee Símeon mé’ náyinłtįįgo Bik’ehgo’ihi’nań ya’ahénzįgo gánií, 29 SheBik’ehń, áníita áshiłnnii n’íí k’ehgo nána’isiidíí shił gozhǫ́ǫ́go ch’ík’eh shee ngonowáh: 30 Shí shinaahíí bee hago’at’éégo hasdá’íínílł doleełíí hish’įį, 31 Áí nnee dawa biba’ iłch’į’ńdlaa n’íí; 32 Áń bich’á’idindíínníí nnee doo Jews daanlįį dahíí bee bá got’įį doleeł, ła’íí nnee níyééhíí, Israel hat’i’i, áń bee ízisgo ádaat’ee doleeł. 33 Jesus ábiłdi’niihíí bitaa, bimaa biłgo yaa bił díyadaagot’ee lę́’e. 34 Símeon bá da’oskąądná’ Mary, Jesus bimaahíí, gáyiłnii, Íyínłts’ą́ą są́ą́, díí mé’ihíí Israel hat’i’i łą́ą́go bighą naanándéh, ła’íí łą́ą́go nádikáh doleełhíí bighą habi’doltíni at’éé; godiyįhgo be’ígózini baa yádaach’iłti’ doleełi; 35 (Bésh be’idiltłishé nijíí bighálgeedhíí k’ehgo nijíí nniih doleeł;) nnee bijíígé’ natsekeesíí ch’í’nah alnéh doleełhíí bighą. 36 Phánuel, Áser hat’i’i itah nlíni, bitsi’, Anna holzéhi, Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú yałti’i nlįį lę́’e; áń sá silįį, nannеego gosts’idn łegodzaa; 37 Itsaa nlįįgo tsebídin dį́į́’i bił łegodzaa, da’ch’okąąh goz’ą́ągé’ dá doo ch’igháhá dajįį biigha ła’íí datł’é’ biigha dáshiná’ okąąhgo Bik’ehgo’ihi’nań yá na’iziid lę́’e. 38 Áń ałdó’ da’áígee nyáágo, Bik’ehgo’ihi’nań yich’į’ ahénzį, áígé’ Jerúsalemgee daagolíínníí hago’at’éégo hasdábidi’niił doleełíí yiká daadéz’iinií Jesus yaa yił nadaagosni’. 39 Bik’ehgo’ihi’nań hago’at’éégo gos’aaníí ąą́ł yikísk’eh ádaasdzaaná’ dabíí daagolííyú, Gálilee bigodzogií biyi’ Názareth golzeeyú, onákai. 40 Mé’ n’íí nołseełná’ biyi’siziinií nłdzil silįį, goyą́ą́ silįį; ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań biłgoch’oba’íí biká’zhį’ at’éé lę́’e. 41 Jesus bimaa ła’íí bitaa biłgo dałenágodáhgee Jerúsalemyú onat’ash lę́’e, bitis-hagowáh n’íí bee bíná’godiníhgo náda’idįįhíí bighą. 42 Jesus nakits’ádah bił łegodzaaná’, dałenágodáhgee ákú onakáhíí k’ehgo ákú okai lę́’e; 43 Ąą́ł bengonyaaná’ onákai, ndi Jesus t’ą́ązhį’ ídestą́ą lę́’e Jerúsalemgee; bimaa ła’íí bitaahíí dá doo yídaagołsį dago. 44 Jesus bił hikah daanzįgo názeełgo o’i’ą́ą́yú; bik’íí ła’íí hayíí bídaagosiníí bitahyú ch’éh yiká daantaa lę́’e. 45 Doo hwaa hayú nádaanłtįį dahíí bighą t’ą́ązhį’ Jerúsalemyú biká daantaayú onát’aazh. 46 Taagiskąąyú da’ch’okąąh goz’ą́ą yune’ nnee daagoyáánílí iłch’ídaago’aahíí íyésts’ą́ągo ła’íí nayídiłkidgo naháztą́ąyú itah sidaago yaa hikai lę́’e. 47 Bił’ígózinií ła’íí nabídíkidgo yígółsįgo hadzi’híí bighą nnee daabidezts’aaníí bił díyadaagot’ee lę́’e. 48 Jesus bimaa ła’íí bitaahíí daabiłtsą́ągo bił díyadaagot’ee: áík’ehgo bimaa gábiłnii, Shizhaazhé, hat’íí łą́ą́ bighą áńt’íni? Nitaa ła’íí shíí ch’éh niká hantaahíí bighą doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da ni’. 49 Jesus gábiłnii, Hat’íí bighą shiká hanołtaa? ShiTaa binasdziidíí baa nashaago shá goz’ą́ą, ya’ doo bígonołsį da née? 50 Hat’íí niigo anníí shįhíí doo yídaagołsį da lę́’e. 51 Áík’ehgo yił onákai Názarethyú, bimaa ła’íí bitaa da’ádaabiłniiyú át’éé lę́’e: bimaahíí bizhaazhé ábiłnniidíí dawa yaa natsekees lę́’e. 52 Áík’ehgo Jesus goyą́ágo honaał, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań da’áígeego bił at’éé, áígé’ nnee ałdó’, dayúweh begoldoh lę́’e.

3

1 Tibérius Caesar holzéhi nant’ánchań nlįįgo ashdla’ádah łegodzaa lę́’e, áíná’ iké’gee sitiiń, Póntius Pílate holzéhi, ni’ Judéa golzéhi yánant’aa, taagigee sitiiń, Hérod, ni’ Gálilee golzéhi

yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa ła'íí Trakonítis yánant'aa, ła'íí Lysánias Ábilene yánant'aa
lę́'e, 2 Ánnas ła'íí Cáiaphas okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni daanlį̨ná' Zakarías biye', John
holzéhi, da'izlį́yú Bik'ehgo'ihi'nańh bich'į' hadzii. 3 Jórdan túńlínihíí binaayú nnee yich'į'
yałti'go gádaayiłnii, Nohwinchǫ'íí bich'ą́'zhį' ádaałne'go baptize ádaanohwi'dolne', áík'ehgo
nohwinchǫ'íí nohwá da'ízlį́į ánálne'; 4 Bik'ehgo'ihi'nańh binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi,
binaltsoos biyi'gé' díí bak'e'eshchį̨, Da'izlį́yú hadńshį gáníígo dilwosh, NohweBik'ehń
bádnyú ikh'į'daagołe', intín iłk'ídezdǫhgo bá ádaałe'. 5 Nadaashwozhíí hanágodibį̨h, ła'íí
dził naz'aaníí, nadaask'idíí hayaa álne'; ła'íí godigizíí iłk'ínádoldǫł, ła'íí godilwołíí dilkǫh
ánálne' doo; 6 Áígee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'nańh hasdá'iiniił doleełíí daidołtseeł.
7 Áígé' nnee John baptize ádaabile' hádaat'į̨go yaa hikaihíí gáyiłniigo yich'į' yałti', Nohwíí
tł'iish bik'asda' golíínií k'ehgo daałinołt'į̨tíí, hadń lá nohwádnyú nohwiniigodilne'íí bich'á'
nołkáh nohwiłnniid? 8 Da'anii nohwinchǫ'íí bich'á' ádaałdzaayúgo ch'i'nah ádaadi'nołsį̨,
nest'ą' nłt'éégo nádaant'į̨híí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo
ídiłdaadoł'nii da: Bik'ehgo'ihi'nańh díí tséé naznílíí nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íí
k'ehgo áile'yúgo áile', nohwiłdishnii. 9 Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godest'ąą; tsint'áni
dawa doo nest'áń nłt'éehíí baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kǫ' diltłi' yuyaa olkaadhi
at'éé. 10 Nneehíí John nayídaadiłkidgo gádaabiłnii, Hago ádaahi'ne' áíná'? 11 John gánníí, Hadń
bi'íícho naki shįhíí, ła'ihíí bi'íícho da'ádįh shįhíí yaa yinołtsós; hadń bich'iyáń łą́ą́ shįhíí
hadń bich'iyáń da'ádįh shįhíí ła' yaa yinoné'. 12 Tax bich'į' nadaahi'niiłíí ałdó' baptize
ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayiłnii, Ilch'ígó'aahíí ńlíni, hago łą́ą́ ádaahi'ne'? 13 John
gábiłnii, Da'kwíí nohwich'į' nadaahi'niiłgo goz'ąą shįhíí doo bitisyú daahołkeed da. 14 Silááda
ałdó' nabídaadiłkidgo gádaanii, Nohwihíí hago łą́ą́ ádaahi'ne'? John gábiłnii, Hadń binídołníh
hela', hadń da'izlį̨įyú baa dahdaagoł'aah hela'; ła'íí hanádaałdéhíí, da'ái nohwił daanzhǫǫgo
nzhǫǫ. 15 Nada'ołíígo nnee dawa bijíí yune' gádaanzį, Díí nnee, John holzéhi, Christ at'į́ née,
dah née? 16 John dawa yich'į' hananádziigo gáyiłnii, Shíhíí tú bee baptize ádaanohwish'į̨, áíná'
shiké'gé' ła' shitisgo at'éhi higháh, biketł'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíída; áń Holy Spirit
ła'íí kǫ' yee baptize ádaanohwił'į̨ doleeł. 17 Be'iłch'íhé dahyotį̨ł, tł'oh naghái iłch'íhi goz'ąągee
nágosho doleeł, binest'ą'híí náyiziidgo iłk'eyihinііłná' bizhoolíí kǫ' doo ntsésihi biyi' yuyaa
yidiłid. 18 Áígé' nnee yich'į' yałti'go łą́ą́go yił ch'ígó'aah lę́'e. 19 Hérod, nant'án nlínihi, nchǫ'go
at'íígo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltį̨, ła'íí nchǫ'go ánát'į̨díí John
yee bich'į' yałti' lę́'e, 20 Hérod nchǫ'go ánát'į̨dííbitisgo adzaa, John ha'áyíłt'e'. 21 Nnee dawa
baptize ádaabilne'ná', Jesus ałdó' baptize ábi'delzaago yáá bich'į' ałch'á' ádzaago, 22 Holy
Spirit hawú k'ehgo bich'į' nke'enііhgo yaaká'gé' yati' gánníígo yidezts'ąą, ShiYe' shił nzhóni
ńlį́į; naa shił gozhǫ́ǫ́. 23 Áígee Jesus tádin shį bił łegodzaa, áń Joseph biye' (bido'níí), Josephíí
Héli biye', 24 Hélihíí Mátthat biye', Mátthatíí Levi biye', Levihíí Mélki biye', Mélkihíí Jánna
biye', Jánnahíí Joseph biye', 25 Josephíí Mattathías biye', Mattathíasíí Amos biye', Amosíí
Náum biye', Náumíí Ésli biye', Éslihíí Nágge biye', 26 Nággehíí Máath biye', Máathíí Mattathías
biye', Mattathíasíí Sémei biye', Sémeihíí Joseph biye', Josephíí Júda biye', 27 Júdahíí Joánna
biye', Joánnahíí Rhésa biye', Rhésahíí Zoróbabel biye', Zoróbabelhíí Saláthiel biye', Saláthielhíí
Néri biye', 28 Nérihíí Mélki biye', Mélkihíí Áddi biye', Áddihíí Cósam biye', Cósamhíí Elmódah
biye', Elmódamhíí Er biye', 29 Erhíí Jóse biye', Jósehíí Eliézer biye', Eliézerhíí Jórim biye',
Jórimhíí Mátthat biye', Mátthatíí Levi biye', 30 Levihíí Símeon biye', Símeonhíí Júda biye',
Júdahíí Joseph biye', Josephíí Jónan biye', Jónanhíí Elíakim biye', 31 Elíakimhíí Mélea biye',
Méleahíí Ménan biye', Ménanhíí Máttatha biye', Máttathahíí Náthan biye', Náthanhíí David
biye', 32 Davidhíí Jesse biye', Jessehíí Óbed biye', Óbedhíí Bóoz biye', Bóozíí Sálmon biye',
Sálmonhíí Náasson biye', 33 Náassonhíí Amínadab biye', Amínadabíí Áram biye', Áramhíí Ésrom
biye', Ésromhíí Pháres biye', Pháresíí Júda biye', 34 Júdahíí Jacob biye', Jacobíí Isaac biye',
Isaacíí Abraham biye', Abrahamhíí Thára biye', Thárahíí Nákor biye', 35 Nákorhíí Sáruk
biye', Sárukhíí Rágau biye', Rágauhíí Phálec biye', Phálecíí Héber biye', Héberhíí Sála biye',
36 Sálahíí Caínan biye', Caínanhíí Arfáxad biye', Arfáxadíí Sém biye', Semhíí Noe biye', Noehíí
Lámek biye', 37 Lámekhíí Mathúsala biye', Mathúsalahíí Enok biye', Énokhíí Járed biye', Járedhíí
Maléleel biye', Maléleelhíí Caínan biye', 38 Caínanhíí Énos biye', Énosíí Seth biye', Sethíí Adam
biye', Adamíí Bik'ehgo'ihi'nańh biye'.

4

1 Jesus, Holy Spirit bił nlį̨igo Jórdan túńlį́ígé' t'ąązhį' nádesdzaa lę́'e, Spirit-híí nabiłnaago
da'izlį̨įyú óyáá, 2 Áígee dizdin behiskąą, ákú ch'iidn nant'án nabíntaah lę́'e. Akú naghaaná'
doo hat'íí yiyąą da: áí dizdin ąą́ł iskąąná' shina' silį̨ lá. 3 Ch'iidn nant'án bich'į'
hadziigo gábiłnii, Ni Bik'ehgo'ihi'nańh biYe' ńlį́íyúgo díí tséhíí báń náodleeh, nnii. 4 Áíná'

Jesus gábiłnii, Ágágolzeego k'e'eshchįį, Nnee doo dá báń zhą́ yee hinaa da doleeł, áíná' Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí dawa yee hinaa doleeł. 5 Áígé' ch'iidn nant'án dził dázhǫ́ yúdahi biká'yú yił hananásht'aazhgo, áígé' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ch'inesk'ołíí dábich'į' bił ch'í'nah áyíílaa lę́'e. 6 Áígé' ch'iidn nant'ánhíí gánábiłdo'niid, Díí dahot'éhé ízisgo ágot'eehíí naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díí ałk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadńta baa nishné' háshtʼííyúgo baa nishné'. 7 Ni shonkąąhyúgo díí dawa níyéé doleeł. 8 Jesus gánábiłdo'niid, Ágágolzeego k'ená'ishchįį, Satan, shiké'gé' ńnáh: ágágolzeego k'ená'ishchįį, Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń zhą́ honkąąh, da'áń zhą́ bá na'ízíid. 9 Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yił o'áázhgo, kįh biyi' da'ch'okąąhíí hadago goz'aaníí bilatahyú yił n'áázhgo gáyiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlííyúgo kogé' gódah ch'í'ńłt'e': 10 Ágágolzeego k'e'eshchįį, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií nłt'éégo binádaadeł'íį doleeł, ná daayiłdoniił: 11 Áígé', Doo tséé hitałgo hayaa nageeh dahíí bighą ánádaanołteeł doo, golzeego k'e'eshchįį. 12 Jesus ch'iidn nant'án yich'į' hananádziigo gáyiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń doo nabíńtaah da, golzee. 13 Ch'iidn nant'án dawa yee nayíneztąąd hik'e, Jesus yich'ą́'zhį'go dahnasdzaa, dét'įhézhį'.

14 Áígé' Jesus Holy Spirit nabiłnaago Gálileeyú onádzaa: ákú dahot'éhé nłt'éégo baa ch'iniigo didezdlaad lę́'e. 15 Jews ha'ánáłséh nagoznil yune' iłch'ígó'aahgo naghaago nnee dawa daabidnłsį.

16 Názarethyú góltʼíí n'ííyú nadzaa: ákú Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' oyáá, Jews daagodnłsiníí bijįį ákóne' onadáhgee, áígé' ozhíihgo hizį', 17 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiiníí Jesus baa hit'ą́. Áí naltsoosíí iłch'ą́' áyíílaa, gáníígo k'e'eshchįįgee, 18 Bik'ehgo'ihi'nań sheBík'ehń biSpirit-híí shiká'zhį' nlįį, nnee tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'į' yádaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań hashidilaahíí bighą; dázhǫ́ doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí nłt'éégo ánáshdle' doleełhíí bighą shidol'aad, isnáh daanliiníí hago'at'éégo yich'ákáhgo ła'íí binnáá ádaagodiníí hago'at'éégo ch'ínádaaghaałgo ánádaadle'go bił nagoshni'go, hayíí bich'į' nagontł'ogíí biyi'gé' hahishniił doleełgo, 19 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nnee yaa ch'oba'íí biká' ngonyaagee baa nagoshni'híí bighą shi'dol'aad. 20 Áígé' naltsoosíí iłch'į' ánáyiidlaago, nal'a'á yaa náyin'ą́ągé' nánezdaa. Ha'ánáłséh goz'ąą yune' yił naháztaaníí dawa daabineł'íí lę́'e. 21 Nnee yich'į' yałti' nkegonyaago gánníí, Díí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí díí jįį daasidołts'aanihíí begolne'. 22 Nnee dawa nłt'éégo baa yádaałti' lę́'e, yati' nzhóni yee hadziihíí yaa bił díyadaagot'eego gádaałiłdi'nii, Díń la' Joseph biye' at'éé? 23 Jesus gábiłnii, Yati' iłch'ígó'aahíí bee gádaashiłdołnii, Izee nant'án ńlíni, dáni na'ńlziih: Capérnaumyú ánát'įįłíí yaat'ídaandzįgo kú ałdó' dáni gonlíįyú ágánt'įįł. 24 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi dá golíįgee doo habi'dit'įį da, da'anniigo ádaanohwiłdishnii. 25 Shíí da'anniigo nohwił nadaagoshni', Elías t'ah hinaaná' dá doo nagołtįįhé taagi łegodzaagé' gostáń dahitąą, áígee shiná' góyéehíí benagowaa lę́'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzáné biką' da'adini łą́ągo daagolíį́; 26 Ndi Elías doo hwaa ła' bich'į' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogíí biyi' kįh goznil Sarépta golzeeyú gólínihi zhą́ bich'į' bi'dol'aad lę́'e. 27 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hinaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee łą́ągo łǫ́ǫ́d doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo ła' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Sýriayú gólíni, zhą́ nádzii lę́'e. 28 Ha'ánázéh yune' naháztaaníí díí Jesus ánííhíí daideztsąąná' bádaagoshchįįd, 29 Áík'ehgo daahizį'go Jesus ch'ídaaniyood, dził nan'aahíí biká' gotahyú yił nálseeł lę́'e, áígé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzį. 30 Áíná' nneehíí bigizhyú ch'ínyáá lę́'e. 31 Áígé' Capérnaum golzeeyú ńyáá, Gálilee godzogíí biyi', ákú Jews daagodnłsiníí bijįį dawahn iłch'ígó'aah lę́'e. 32 Yebik'ehgo iłch'ígó'aahíí bighą nnee bił díyadaagot'ee.

33 Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ła' nnee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lę́'e, áń nawode 34 Gánníí, Doo nohwaa nannaa da; hago lą́ą́ át'éégo nohwich'į' goń'aahgo ánt'įį, Jesus, Názarethgé' nannáhi? Ya' da'izlįįyú ánohwiléhíí bighą ńyaa née? Shíí nígonsį hadń ánt'įįhíí; Bik'ehgo'ihi'nań bich'ą́'gé'go Dilzįhgo Ńlíni. 35 Jesus nłdzilgo hadziigo gáyiłnii, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee iłni'gee nnee ch'iidn biyi' golínihíí ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. 36 Nnee dawa bił díyadaagot'eego gádaałiłdi'nii, Díí yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo ła'íí binawod golíígo spirits daanchǫ'i haołkáh yiłniigo hainiyood. 37 Dahot'éhé nnee bitahyú nłt'éégo baa ch'inii didezdlaad lę́'e.

38 Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínádzaago Simon bigową yune' ha'ayáá. Simon bi'aadíí bimaa yóíyahgo nezgai; áí bighą nádaach'okąąh. 39 Yit'ahgé' sizįįgo hat'íí binesgai shįhíí náines'įįhgo nłt'éé násdlíį́: áík'ehgo dagoshch'į' nádiidzaago yá da'dezné'.

40 O'i'ą́ą́zhį' godeyaago hayíí bik'íí kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí Jesus bich'į'yú yił neheskai; áík'ehgo dała'á daantíígo yik'e daadilniigo nádailziih lę́'e. 41 Nnee ch'iidn biyi' daagolíínií łą́ągo ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihi'nań

biYe' ńlíni. Ch'iidn Jesus, Christ nlį̨̄go yídaagołsį̨híí bighą, nłdzilgo yich'į̨ hadziigo, Hadaałdziih hela', yiłnniid. 42 Hayołkaałyú ch'ínyáágo da'izlį̨̄yú óyáá: áíná' nnee biká hadaantaago, áíke'égo baa hikai, doo yich'ą́' digháh hádaabit'į̨̄ dahíí bighą. 43 Áík'ehgo yich'į̨ hadziigo gáɳíí, Łahyú kį̨h nagozɳilíí Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa yashti' doleeł: áí bighą shi'dol'aad. 44 Gálileeyú Jews ha'ánáłséh nagozɳil yuɳe' nnee yich'į̨' yałtigo naghaa lę́'e.

5

1 Jesus túsikaaníí Gennésaret holzéhi bahyú sizį̨̄ná' nnee daałį̨jizh, Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' daidits'į̨h hádaat'į̨̄híí bighą, 2 Túsikąągee tsina'eełíí naki silaago yiłtsąą, nnee łog hadaileehíí tsina'eeł yiyi'gé' hakaigo biłógbehaidlehé nanestł'óli tádaigisgo. 3 Jesus tsina'eełíí dała'á Simon bíyéehíí yeh hiyaaná', Simon gáyiłɳii, Da'aɳahzhį̨' shił ńł'eeł. Áígé' tsina'eełíí yiyi' dahnezdaa, áígé' nnee yił ch'ígó'aahgo yich'į̨' yałti'. 4 Ąą́ł nyáńłti'ná' Simon gáyiłɳii, Tú ɬą́ą́yú idnł'eełgo áígé' niłógbehaidlehé ténłtsosgo beha'íílée. 5 Áík'ehgo Simon gábiłɳii, Ilch'ígó'aahíí, ch'éh ádaahiit'į̨̄go iskąą ndi doo ła' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'áshiłnniiyú áshɳe'go shiłógbehaidlehé hayaa ashłe', ɳii. 6 Ágádaadzaago łóg dázhǫ́ ɬą́ą́go hayíléego biłógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad lę́'e. 7 Ła' yił hada'ileehíí aɳahyú tsina'eełíí bił dahna'eełíí yich'į̨' yída'dishgish, Nohwich'odaaɬɳiih, daaɳiigo, Áík'ehgo áí bich'į̨' bił nda'iz'eelgo tsina'eełíí da'ała łóg biyi' ha'desbi̯hgo tsina'eełíí hayaa téłtł'á'o'eeł nkegonyaa. 8 Simon Peter díí yiłtsąągo Jesus biyahzhį̨' hayaa adzaago gáɳíí, SheBik'ehń, shich'ą́'zhį̨'go dahnnáh, nɳee binchǫ' ɬánihi nshɬį̨̄híí bighą. 9 Simon ła'íí yił hada'ileehíí biłgo dawa bił díyadaagot'ee, łóg dázhǫ́ ɬą́ą́go hadaizlee'híí bighą: 10 James ła'íí John biłgo, Zébedee biye'kehi, Simon yił nada'iziidi, ałdó' bił díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyiłɳii, Doo nénłdzid da; kodé' godezt'i'go łóg hayihileehíí k'ehgo nɳee shá náhiláh doleeł. 11 Áík'ehgo bitsina'eełíí tábąą́yú ndaayisɳilná' dawahá akúyaa ndaizɳilná', Jesus yiké' dahiskai lę́'e.

12 Jesus kį̨h gozɳilyú nyáágo nɳee łóód doo ínádį̨h dahi, leprosy holzéhi, yaa naghá hi Jesus yiłtsąąná' hayaa adzaago náyokąąhgo gáyiłɳii, SheBik'ehń, náshíńlziihíí bik'e síńtį̨̄go nígonsį̨, háńt'į̨̄yúgo náshíńlziih. 13 Jesus yich'į̨' dahdidilɳiigé' yedelɳii'go gáyiłɳii, Hasht'į́́, nándziih. Áí dábiłgo łóód n'íí ínásdį̨̄d lę́'e. 14 Jesus gábiłɳii, Hadń dánko bił nagolɳí' hela': ti'i, okąąh yebik'ehń bich'į̨' ch'í'ɳah ádńdle'go, Moses ngon'ą́ą lę́'ehíí k'ehgo hat'íhíta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'ɳań baa nné', hanánidelzaahíí bighą, áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagołsį̨ doleeł. 15 Áíná' yúwehyú ch'iɳii didezdlaad: áík'ehgo nnee doo ałch'ígé Jesus yałti'íí daidits'į̨h hádaat'į̨̄ ła'íí kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí nádaabi'dilzii hádaat'į̨̄híí bighą baa hikáh lę́'e.

16 Áígé' Jesus dasahn da'izlį̨̄yú óyááyú oskąąd. 17 Áíná' ła' jį̨̄ Jesus iłch'ígó'aahgo Phárisees daanlíni ła'íí begoz'aaníí iłch'ídaago'aahi itah naháztą́ą lę́'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', ła'íí Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihi'ɳań binawodíí biłnlį̨̄go nádailziih.

18 Jesus yałti'ná' ła' nnee di'ili Jesus bich'į̨' ndaach'íłteehgo biyahzhį̨' ndaach'íłteehgo ch'éh ádaach'it'į̨̄ lę́'e. 19 Dázhǫ́ ch'ilą́ądgo doo hayú Jesus bich'į̨' ch'ígót'i' dahíí bighą kį̨h biká'yú hádaach'istį̨̄go Jesus siziníí bik'ehgé' ch'í'í'áńgo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istį̨̄ lę́'e. 20 Jesus nnee bi'odlą' yígołsį̨̄dná' di'ilihíí gáyiłɳii, Shik'isn, ninchǫ'íí da'izlíné nádleeh. 21 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanlíni biłgo dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaaɳii, Hadń láhi áń Bik'ehgo'ihi'ɳań ádil'į̨̄go aɳíí? Hadń konchǫ'íí da'izlíné áile'? Bik'ehgo'ihi'ɳań zhą́ go'į́́. 22 Jesus áí natsídaakeesíí yígołsį̨̄dná' gáyiłɳii, Hat'íí bighą dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? 23 Hayííhíí doo nyeego ách'iɳiih da, Ninchǫ'íí da'izlíné nádleeh, dagohíí, Nádndáhgo dahnnáh? 24 Ni'gosdzáń biká' nnee binchǫ'íí da'izlį́́ alɳe'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonołsį̨ doleełhíí bighą, (nnee di'ili sitiiníí gáyiłnnid,) Nádndáhgo biká' síntiiníí dahnádnné'go gowąyú nádńdáh, niłdishɳii. 25 Nɳee biɳááł dagoshch'į̨' nádiidzaago yiká' sitį̨̄ n'íí dahnáyiné'go gowąyú onádzaa, Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ahénzi̯go. 26 Nɳeehíí dawa dázhǫ́ bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ahédaanzį, áígé' tsídaadesyizgo gádaaɳii, Díí jį̨̄ ánágot'į̨̄líí doo hwaa ła' hat'íí gát'éégo daahiit'į̨̄ da.

27 Díí bikédé'go Jesus ch'ínádzaago tax nanáhi'ɳiłígee nnee tax bich'į̨' nahi'ɳiiłihi, Levi holzéhi, sidaago yiłtsą́ą lę́'e: áík'ehgo gáyiłɳii, Shiké' dahnnáh. 28 Áík'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lę́'e. 29 Levi bigowąyú Jesus bá da'odąą: áígee nnee ɬą́ą́go tax bich'į̨' nadaahi'ɳiiłíí, nnee ła'ihíí biłgo, Jesus ła'íí bitsiłke'yu itah da'iyąązhį̨' naháztą́ą. 30 Áíná' Phárisees daanlíni ła'íí bitahyú begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo Jesus bitsiłke'yu yída'iłtahgo gádaayiłɳii, Hat'íí bighą tax bich'į̨' nadaahi'ɳiiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bił da'ołsąą? 31 Jesus gádaabiłɳii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihíí zhą́. 32 Shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǫ'íí bich'á'zhį̨' ádaałɳe', biłdishɳiiyú níyáá, áíná' doo nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí ágáłdishɳiiyú níyáá da.

33 Phárisees Jesus gádaayiłnii, Hat'íísha' bighą John bitsiłke'yu dáshiná' da'okąąh, ła'íí Pharisees bitsiłke'yu ałdó' ágádaat'ee; áíná' ni nitsiłke'yuhíí doo dáshiná' da'okąąh da? 34 Jesus gádaabiłnii, Ya' ni'i'néhgee nnee dała'ádaat'eehíí nnee niinéhíí yił nakaiyúgo dáshiná' da'okąąh née? 35 Dahagee nnee niinéhíí bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleeł.

36 Jesus iłch'ígót'aahgo na'goni'íí ałdó' yee hadziigo gábiłnii, Doo hadń íí áníidéhíí haizǫǫsgo íí dénchǫ'éhíí yenádi'aah da; ágádzaayúgohíí áníidéhíí biká' ch'ída'i'áń hileehná' íí dénchǫ'éhíí áníidéhíí béédiťąągo doo łeł'ee da. 37 Ła'íí wine áníi alzaahíí ikágé wine bee nałtiníí dénchǫ'éhíí doo biyi' tádaach'inił da; ágách'idzaayúgo wine áníi alzaa'ihíí ikágé yidiłdohgo na'nil, áík'ehgo winehíí ąął ha'ijooł, ła'íí ikágéhíí koch'á' yiłchǫǫh. 38 Áíná' wine áníi alzaahíí wine bee nałtiníí áníidéhíí zhą biyi' tádaach'inił; áík'ehgo daańłt'éé ńt'éé. 39 Hadń wine da'iłtsé alzaahíí yodlaaníí, doo áníi alzaahíí hát'íída; Wine da'iłtsé alzaahíí zhą nłt'éé, nihíí bighą.

6

1 Jews daagodnłsiníí bijį nakigeehíí Jesus tł'oh naghái hentíníí yiyi'yú higaał; bitsiłke'yu yił hikaahgo tł'oh naghái binest'ą' nadaayinił; áígé' daidnzhishgo daayiyąą lę'e. 2 Phárisees daanlíni ła' gádaabiłnii, Hat'íí bighą godilziníí bijį doo hat'íí baa nach'ighaa dahíí ádaałt'į? 3 Jesus gánáí, Ya' David ła'íí yił nakaihíí biłgo shiná' daasilįįgo hago ádaasdzaa láń shįhíí doo hwahá baa da'ołshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąh goz'ąą yune' ha'ayáágo, báń Bik'ehgo'ihi'nań ye'okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyąą, ła'íí yił nakaihíí ałdó' ła' yá'ńné' lę'e; áí báńhíí okąąh yedaabik'ehi zhą daayiyąągo goz'ánihi. 5 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijį ndi beshik'eh, nii, Jesus. 6 Łah Jews daagodnłsiníí bijį ha'ánáłséh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáágo iłch'ígó'aah lę'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdįįdi itah sidaa. 7 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanlíni biłgo Jesus daineł'íį lę'e, godilziníí bijį nneehíí náyilziih shį daanzįgo; ágádzaayúgo Jesus hat'íhíta yee yaa dahdaago'aahíí bighą. 8 Áíná' Jesus áí natsídaakeesíí yígółsįhíí bighą nnee bigan binawod ásdįįdi gáyiłnii, Nádndáhgo kodé' hizį. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizį' lę'e. 9 Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees biłgo gádaayiłnii, Dała'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníí bijį nłt'éégo ách'ít'įįgo goz'ąą née, dagohíí dénchǫ'égo ách'ít'į née? Ya' nnee hasdách'iłteehgo née, dagohíí ch'iziłheego née? 10 Jesus nnee yitah déz'į lę'e, áígé' nnee bigan binawod ásdįįdi gáyiłnii, Yushdé' dahdinlníh. Ágádzaaná' bigan nłt'éé násdlíį, łahzhinééhíí ga'at'éé. 11 Nnee Jesus yik'edaannihíí hadaashkeego gádaałtdi'nii, Jesus hagoshą' ádaahiidle'? 12 Áíná' Jesus dasahn dziłyú óyáá okąąhgo, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' okąąhgo iskąą.

13 Hayiłkááyú biké' hikahíí, Yushdé', daayiłnniidná' nakits'ádah hayinil: áí shinadaal'a'á daayiłnii; 14 Simon, (Peter yízhi' yá áyíílaahíí,) bik'isn Andrew, ła'íí James, John, Philip, Bartholemew, 15 Matthew, Thomas, ła'íí James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, 16 Judas James bik'isn, ła'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aał doleeł.

17 Dziłgé' yił nkenákainá' dziłíí bitl'ádhgee sizį, áígee biké' hikahíí, ła'íí nnee łáágo Judéagé', Jerúsalemgé', ła'íí tádá'yú Tyre ła'íí Sídongé' daagolínihi daabidits'íh hádaat'įgo, ła'íí daanezgaihíí nádaabidilziih hádaat'įgo baa náńlsą́ą; 18 Hayíí spirits nchǫ'i biyi' daagolíínií ałdó' baa hikai: áík'ehgo náda'bidilzii lę'e. 19 Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'į lę'e: binawodíí nádaabilziihíí bighą.

20 Biké' hikahíí yineł'íígo gáyiłnii, Nohwíí tédaanołt'iyéhíí nohwiyaa gozhǫ́ǫ doleeł: Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliiníí itah daanołįį. 21 K'adíí shiná' daanołiiníí nohwiyaa gozhǫ́ǫ doleeł: náda'dołdǫǫł. K'adíí daałchagíí nohwiyaa gozhǫ́ǫ doleeł: daałdloh doleeł. 22 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shighą nnee nohwik'edaannıihyúgo, ła'íí doo hádaanohwit'įį dayúgo, nchǫ'go nohwich'į' yádaałti'yúgo, nohwizhi' nchǫ'go yaa yádaałti'yúgo nohwiyaa gozhǫ́ǫ doleeł. 23 Áí bijį dázhǫ nohwił daagozhǫ́ǫgo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dázhǫ nchaa doleeł: nnee nohwik'edaannıihíí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ałdó' ágádaayiłsį lę'e. 24 Áíná' nohwíí ízisgo da'ołt'iiníí, nohwá góyéé doleeł! ałk'iná' dawa hádaałt'iiníí nohwíyéé. 25 K'adíí náda'sołdįįdíí, nohwá góyéé doleeł! shiná' daanołįį doleeł. K'adíí daałdlohíí, nohwá góyéé doleeł! ík'edaadoł'nii ła'íí daołchag doleeł. 26 Nohwíí nnee dawa nłt'éégo nohwaa yádaałti'ihíí, nohwá góyéé doleeł! áí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí daazhógo ádaadil'íni n'íí ágádaayiłnniid ałdó'.

27 Shihíí daashidołts'agíí gádaanohwiłdishnii, Nohwik'edaannıihíí nohwił daanzhǫǫ le', hayíí bił daanołchǫ'íí nłt'éégo bich'į' ádaanołt'ee le', 28 Yati' yee daanohwókaałíí nłt'éégo bich'į' natsídaałkees le', ła'íí nchǫ'go nohwich'į' ádaat'eehíí bá da'ołkąąh le'. 29 Hadń nitł'ah yonłts'íyúgo łahzhinéé bich'į' nnaníntaah; hadń ni'íícho nich'á' náidiłtsoozyúgo n'íí ałdó' doo baa ńchį' da. 30 Dahadń hat'íí níyókeedíí baa nné'; hadń dahat'íhíta

nı́yéé́hıí́ nich’ą́’ náidnné’yúgo doo t’ąązhį’ bínáhóńkeed da. 31 Nnee hago’at’éégo nohwich’į’ ádaat’eego hádaałt’įįhíí k’ehgo nohwíí ałdó’ bich’į’ ágádaanołt’ee. 32 Hayíí bił daanołshoonıí́ zhą́ nohwił daanzhǫǫyúgo, hago’at’éégo nłt’éé áí? Nnee doo daagodnłsį dahíí ndi hayíí bił daanzhoonıí́ bił daanzhǫǫ. 33 Hayíí nłt’éégo ádaanłsį shįhíí zhą́ bich’į’ nłt’éégo ádaanołt’eeyúgo, hago’at’éégo nłt’éé áí? Nnee doo daagodnłsį dahíí ndi ágádaat’íni at’éé ałdó’. 34 Nohwíí hadń hat’íí bá ch’ídaashołné’yúgo t’ąązhį’ shaa nné’ daanołsįgo, hago’at’éégo nłt’éé áí? nnee doo daagodnłsį dahíí ndi dawahá łáłch’ínádai’né’i at’éé, da’áígee shaa nai’né’ daanzįgo. 35 Nohwik’edaanniihíí nohwił daanzhǫǫ le’, ła’íí nłt’éégo ádaałt’įį, dahat’íhíta ch’ídaanołné’ le’ doo shaa nané’ daanołsį dago; áik’ehgo yaaká’gé’ łą́ągo nohwaa nané’ ła’íí Da’tiséyú At’éhi bichągháshé daanołįį doleeł: áń nnee doo ahédaanzį dahíí ła’íí daanchǫ’íí ndi yich’į’ nłt’éégo at’éé. 36 NohwiTaa bił goch’oba’híí k’ehgo nohwíí ałdó’ nohwił goch’oba’ le’. 37 Doo hadń baa nádaałt’įį da le’, áik’ehgo nohwíí ałdó’ doo nohwaa nádaach’it’įį da doleeł: nnee doo nchǫ’go baa natsídaałkees da le’, áik’ehgo doo nchǫ’go nohwaa natsída’ikees da: nnee nohwich’į’ nchǫ’go ánát’įįłíí baa nádaagodenoł’aah le’, áik’ehgo nohwíí ałdó’ nohwaa nágodet’aah: 38 Nnee baa daanołné’, áik’ehgo nohwíí ałdó’ nohwaa na’né’; áí nłt’éégo bínel’ąądgo, hayaa iłk’ínábénisdzilgo, nłt’éégo ąą́ł nnésgohgo haláh odaazlįįgo nohwaa nach’iné’. Dáhołą́ągo kaa daasołné’ láńshį n’íí k’ehgo da’ágáhołą́ągo nohwaa nádo’né’. 39 Iłch’ígót’aahgo na’gonı́’íí yee hadziigo gádaabiłnniid, Ya’nnee biną́á ágodiníí ła’ nnee biną́á ágodini łolǫǫs née? ágádaasdzaayúgo shą’ da’áła ínlwozh yuyaa olıłdeeł? 40 Biłch’ígót’aahíí biłch’ígó’aahi doo yitisgo at’éhi at’éé da: áíná’ daakówa nłt’éégo koł ch’ídaakost’ąąyúgo, áí bił ch’ígó’aahíí ga’ách’ít’éé daach’ileeh. 41 Hat’íí bighą nik’isn biną́á yune’ tsįałch’ísę́ę sitaaníí hı́’įį́, áíná’ nihíí niną́á yune’ tsį nchaahi sitaaníí doo hı́’įį́ da? 42 Ni niną́á yune’ tsį nchaahi sitaaníí doo hı́’įį́ daná’, hat’íí bighą nik’isn gáłnnii, Shik’isn, ai tsį ałch’ísę́ę niną́á yune’ sitaaníí ná haoshtįįh? Ni nzhǫǫ ádńłʼíni, ıłtsé niną́á yune’ tsį nchaahi sitaaníí hatįįh, áik’ehgo nłt’éégo go’į́į nleehgo, áníita nik’isn biną́á yune’ tsį ałch’ísę́ę sitaaníí bá hatįįh. 43 Tsint’áni nłt’éhihíí doo nest’áń dénchǫ’éhíí baa dahnándahi at’éé da; ła’íí tsint’áni dénchǫ’éhíí nest’áń nłt’éhihíí doo baa dahnándahi at’éé da. 44 Tsint’áni dała’á hentį́įgo nest’áń baa dahnándahíí bee bígózį. Figs doo hosh baa ndaach’ihiniihi at’éé da, ła’íí dasts’aa’íí doo hosh diwozhíí baa ndaach’ihiniihi at’éé da. 45 Nnee nłt’éhihíí bijíí yune’ nłt’éégo goz’aaníí bich’ą’gé’ nłt’éhihíí zhą́ bee hagowá; áíná’ nnee nchǫ’íí bijíí yune’ nchǫ’go goz’aaníí bich’ą’gé’ nchǫ’íí zhą́ bee hagowá: hago’at’éégo yách’ílti’ shįhíí kojíí yune’ hago’at’éégo goz’ąą shįhíí bich’ą’gé’ ách’iniihi at’éé.

46 Hat’íí bighą, SheBik’ehń, sheBik’ehń, daashiłdołniigo shich’į’ ádaadołniiná’ da’ánohwiłdishniiyú doo ádaanołt’ee da? 47 Dahadń shaa nyááhń shíyésts’ąągo shiyati’ yikísk’eh at’éehń, díí k’ehgo ako at’éhi at’éé: 48 Nnee yúyahgo hagogéedgo tséé biká’ bigową ágodlaa: áik’ehgo tú idezjoolgo bigowąhíí bídilk’oł ndi doo hago adzaa da; nłdzilgo tséé biká’ ágolzaahíí bighą. 49 Áíná’ dahadń shíyésts’ąą ndi doo yikísk’eh at’éé dahń, díí k’ehgo ako at’éhi at’éé, nnee bigową dá sáí zhą́ yiká’ ágodlaa, doo tséé biká’ dahgoz’ąą dago; áí gowąhíí yich’į’ tú idezjoolgo dagoshch’į’ nangóngo’; áik’ehgo aanábígotł’įįł gozlįį.

7

1 Jesus nnee bídaayésts’aaníí ąą́ł yich’į’ nyánłti’ná’ Capérnaum golzeeyú óyáá. 2 Silááda dałá’n gonenadín binant’a’íí yána’iziidi bił nzhóni nezgaigo dak’azhą́ datsaah lé’e. 3 Nant’ánhíí Jesus yaat’ínzigo nnee Jews yánadaazíni Jesus bich’į’ odais’a’ gánıígo, Yushdé’, kú ńnáhgo shá na’iziidíí shá nánlziih, daabiłdołniih. 4 Áik’ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąąhgo gádaanii, Díí áíłniihíí bá ánd̈le’go dábik’eh: 5 Bił daanjǫǫgo ha’ánálzéh goz’aaníí nohwá ágolaa. 6 Áik’ehgo Jesus yił onákai. Nant’ánhíí bigową t’ah bich’į’ hikahná’ nant’án bit’eké Jesus bich’į’ hil’aad gánıígo, ShiNant’a’, nich’į’ nagóńtł’ogíí bighą dáko akú nódáh hela’; shigową yune’ ha’ánnáhgo ndi doo bik’eh sitį́į da: 7 Naa nsháhgo doo bik’eh sitį́į da nsįhíí bighą doo dashíí naa niyáá da: dédadziihgo ndi shána’iziidń nádziih ndi at’éé. 8 Shíí ałdó’ shinant’a’ golį́į, shihíí silááda bá nansht’aa, dała’á, Dahnnáh, biłdishniiyúgo dahdigháh; ła’íí, Yushdé’, biłdishniiyúgo shaa higháh, ła’íí shána’iziidi, Díí áńle’, biłdishniiyúgo áí áile’. 9 Jesus áí yidezts’ąąná’ dé bił díyagodzaago, nnee biké nátseełíí yich’į’ adzaago gáyiłnii, Gánohwiłdishnii, Israel hat’i’i bitahyú ndi doo hwaa hadń díí k’ehgo bi’odlą’ golíni baa nsháh da. 10 Jesus yich’į’ oda’is’a’íí gowąyú nákainá’ nezgai n’íí nłt’éé násdlįįgo yaa nakai lé’e.

11 Áí iskąą hik’e Jesus kįh goznil, Nain golzeeyú óyáá; bitsiłke’yu ła’íí nnee yił okai. 12 Áí kįh goznil ch’íná’itį́h goz’aaníí yich’į’ higaałgo, nnee édįhi ch’ídaach’iłteeh lé’e, bimaa itsaaná’ dabíí zhą́ bizhaazhé ishkiin dała’áhi; áí isdzánhíí nnee łą́ągo yił nátseeł lé’e. 13 Jesus yiłtsąąná’ bijíí nniihgo gáyiłnii, Doo nchag da. 14 Jesus yaa nyáágo tsiłhwón yedolchidgo, tsiłhwón daayo’aałíí daahizį’. Áígé’ hadziigo gáníí, Shik’isn, nádndáh, niłdishnii. 15 Édįhgo sitįį n’íí nezdaago yałti’ nkegonyaa. Áik’ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa náíńłtį́į. 16 Nnee

dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahédaanzįgo gádaanįi, Bik'ehgo'ihi'nań yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silį; ła'íí, Bik'ehgo'ihi'nań nnee hayiheznílií yaa nyáá. 17 Judéa dágoz'ąą nt'éégo, ła'íí binaayú daagotahyú Jesus nłt'éégo baa ch'inii lę'e. 18 John bitisłke'yu díí ánágot'įįdíí dawa yaa bił nadaagosni'.

19 John bitsiłke'yu naki, Yushdé', daayiłnniidná' gádaayiłnii, Jesus bich'į'yú doł'aashgo gáłdołni', Ya' ni higháhi n'íí áńt'įį née? dagohíí ła'i biká daadéet'įį née? 20 Nnee nakihíí Jesus yaa n'ázhgo gádaabiłnii, John Baptize ágole'íí nich'į' nohwides'a', gániłn'niihgo, Ya' ni higháhi n'íí áńt'įį née? dagohíí ła'i biká daadéet'įį née? 21 Yaa n'ázhná' Jesus nnee łą́ągo náyihilzii, kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí ałdó', spirits nchǫ'i biyi' daagolíínií bá hanesdzood; ła'íí binázá ádaagodiníí daago'įįgo ánayidlaa. 22-23 Áík'ehgo ái nnee bich'į' hil'aadíí gáyiłnii, John bich'į' nádołt'aashgo díí hoł'iiníí ła'íí disołts'aanií baa bił nagołni': binázá ádaagodįh n'íí binázá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee łóód doo ínádįh dahi yaa nadaakai n'íí nłt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodįh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'į' yáda'iti'.

24 Nnee John daabis'a'íí t'ąązhį' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'éehíí John yaa nagolni'go yich'į' yałti' nkegonyaa gáníígo, Da'izlííyú hat'íí hádaadeł'ííyú nasołkai? Tł'oh bit'ąą nteelíí bił godiyołíí née? 25 Hat'íí hádaadeł'ííyú nasołkai áíná'? Nnee nłt'éégo bik'e'izláhi née? Hayíí bidiyágé nłt'éehíí ła'íí ízisgo daagolíínií nant'án golíígee nadaakaihi at'éé. 26 Hat'íí łą́ą hádaadeł'ííyú nasołkai áíná'? Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi yitisgo at'éhi, nohwiłdishnii. 27 Díí bak'eshchįį n'íí áń át'íį, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn iłch'į'gole'go. 28 Gánohwiłdishnii, Nnee daagozlíínií bitahyú Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi doo ła' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áíná' Bik'ehgo'ihi'nań bilałt'ahgee daanliiníí bitahyú hadń dázhǫ doo ilíį dahíí John yitisgo at'éé. 29 Nnee dawa Jesus daidezts'aaníí ła'íí tax bich'į' nadaahi'niiłíí John baptize ádaabizlaa n'íí, Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ nłt'éégo at'éé, daanii. 30 Áíná' Phárisees ła'íí begoz'aaníí nłt'éégo yídaagołsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań ngon'áánií doo hádaat'įį dago yich'ą'zhį' ádaat'ee lę'e.

31 Jesus gánii, Nnee daałinolt'įįłíí hat'íí bił łíshhah nishłeego baa nagoshni'? hat'íí bił dáłełt'ee? 32 Na'iniih nagoz'ąągee chągháshé dała'at'éégo iłch'į' ádaanįigo, Tsisól bee nohwich'į' da'nt'aał ndi doo hwaa ch'adaashinołzhil da, daałiłdi'niihíí bił dáłełt'ee. 33 John Baptize ágole'íí doo báń yiyąą dago ła'íí doo wine yidląą dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golíí, daadołnii. 34 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishdląągo niyááná' gádaashiłdołnii, Áń dichini ła'íí idlánihi, tax bich'į' nadaahi'niiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlínil 35 Da'anii igoyą'íí hat'íí ádaat'įłíí bee bígózįh.

36 Ła' Phárisee nlíni Jesus, Shigowąyú ńnáá, yiłnii. Áík'ehgo Jesus ái Phárisee bigowąyú nyaayú iyąągo nezdaa. 37 Ła' isdzán binchǫ' łánihi ái kįh goznilgee golínihi, Jesus Phárisee bigowąyú iyąągo yaat'ínzįgo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'ą́ągo, 38 Jesus dés'eezi yine'gé' hichago hizį', binázá túhíí bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizíl yee k'eyiłdéh, áígé' daayits'ǫsgé' ik'ah yaa yiziid lę'e. 39 Phárisee yił iyąą'ń díí isdzán at'íínií yo'įįgo dabíí gádiłdi'nii, Díí nneehíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi nlįįyúgo, díí isdzán bídilchi'íí hadń át'íį shįhíí hago'at'éé shįhíí yígółsį doleeł ni'; binchǫ' łánihi at'éénáʼ.

40 Jesus bich'į' hadziigo gánií, Simon, hat'íí shį niłdishnii. Áík'ehgo Simon gábiłnii, Ánnii, iłch'ígó'aahíí. 41 Ła' nnee zhaali ách'íiníłi nnee naki yaa yił'áá lę'e: nnee dała'á ashdla'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, ła' nneehíí ashdladin baa ha'áá, 42 Doo hago'at'éégo nanáda'i'niił da lę'e, da'ágát'éé ndi nzhǫǫ yiłnniid. Díí nnee nakihíí hayííhíí nnee zhaali ách'íiníłi itisgo bił nzhǫǫ gá? 43 Simon hananádzii, Hayíí dázhǫ itisgo baa ha'áá shįhíí go'íí. Jesus gábiłnii, Da'áígee ádínniid. 44 Jesus isdzánhíí yich'į' adzaaná' Simon gáyiłnii, Ya' díí isdzánhíí hí'íí née? Nigową yune' ha'ayááná' doo hwaa tú shikee bee tánágisíí shaa ńziid da: áíná' díí isdzánhíí binázá túhíí bee shikee shá táyigisgé' bitsizíllíí bee k'e'iłdee. 45 Ni doo hwaa shísíńts'ǫs da: áíná' ha'ayáágé' yushdé' godezt'i'go díí isdzánhíí shikee daayits'ǫs nkegonyaa ni'. 46 Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áíná' díí isdzánhíí ik'ah shikee yídezhizh. 47 Áík'ehgo gániłdishnii, Isdzán binchǫ' dázhǫ łą́ąhíí da'izlíné bá ánálne', dázhǫ bił nshǫǫhíí bighą: áíná' hadń binchǫ' ayą́háhíí da'izlíné bá ánálne'íí, ayą́hágo bił nshóni at'éé. 48 Jesus isdzánhíí gáyiłnii, Ninchǫ'íí da'izlíné ná ánálne'. 49 Nnee yił da'ayaaníí gádaałiłdi'nii, Hadń láhi díí, konchǫ'íí da'ízlíné ká ánáidle'i? 50 Jesus isdzánhíí gánáyiłdo'niid, Ni'odlą'íí hasdáníltį́į́; iłch'į'gont'éégo dahnádndáh.

8

1 Áí bikédé'go Jesus kįh nagoznilyú ła'íí gotahyú dahot'éhé nnee áígee daagolíínií yich'į' yałti'go ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bilałt'ahgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'goni'íí yaa nagolni'go naghaa lę'e: bitsiłke'yu nakits'ádah yił nakai, 2 Ła'íí isdzáné spirits nchǫ'íí biyi' daagolíí ńíí yich'į'

ła'íí kah iłtah at'éehíí yaa nadaakai n'íí nádaabi'dilzii lę́'ehi yił nakai ałdó', Mary, Mágdalene daałch'iniihi, ch'iidn gosts'idn biyi'gé' hakaihi, 3 Ła'íí isdzán Joánna, nant'án Hérod bikįh yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; ła'íí Susánna, ła'íí isdzáné doo ałch'ídé dahi, ałdó' yił nakai, ái isdzánéhíí bíyéehíí łahzhį' Jesus yee yich'odaazni'.

4 Ił'ánigé' kįh nagoznilgé' nnee łą́ągo Jesus yaa náńłsą́ą, áigee na'goni'íí yee yił ch'ígó'aahgo gáníí: 5 K'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileegee k'edilzíí ła' itín bahyú nanehezdee; ái ła' nnee yiká' naskai, ła'ihíí dlǫ́' nádaihezlaa. 6 Ła' k'edilzíí tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'į' daanłnago nádaahisgą, doo nłt'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahíí bighą. 7 Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighańłsą́ągo nadaistseed. 8 Ła' k'edilzíí łeezh nłt'éényú nanehezdee, ái zhą́ hadaazhjeedgo dała'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Ąą́ł nagosni'ná' gánniid, Hadń bijeyi' golíínáíí íyésts'ą́ą le'. 9 Bitsiłke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwił nadaagosínílni'íí hat'íí niigo ánnii? 10 Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'áni doo bígózį da n'íí nohwíí bídaagonołsiihgo nohwaa daagodest'ą́ą: áíná' ła'ihíí iłch'ígót'aahgo na'goni'íí zhą́ bee bił na'goni'; áík'ehgo dédaineł'įį ndi doo daayo'įį da doleeł, ła'íí dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozį da doleeł. 11 Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí hat'íí niigo ádishnii shíhíí baa nohwił nagoshni': K'edilziihíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' at'éé. 12 K'edilzíí itínyú nanehezdee n'íí ái nnee yati' daidezts'ą́ą, ndi ch'iidn nant'án nyáágo yati' bijíí yunne' benagoz'aaníí bich'á' náyihezlaa'íí ádaat'ee, doo da'osdlą́ągo hasdákai dahíí bighą. 13 K'edilzíí tséé yiká' nanehezdee n'íí nnee bił daagozhǫ́ǫ́go daidezts'ą́ą; áíná' tł'oh bikeghad ádiihíí k'ehgo ádaat'eego, dét'įhézhį' yati' daayodlą́ą, áíná' nabída'dintaahgee t'ą́ązhį' nanánihidéh. 14 K'edilzíí hosh biyi' nanehezdee n'íí nnee yati' daidezts'ą́ą, ndi dahikáhyú ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí, ízisgo it'íínníí, ła'íí gonedliiníí zhą́ yaa natsídaakeesíí ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'ą' goleeh da. 15 K'edilzíí łeezh nłt'éényú nanihezdee n'íí yati' daidezts'ą́ąná' daabijíí nłt'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyołtą', áík'ehgo nest'ą' nłt'éehíí yinłt'ą́ą dayúweh yaa hikaahgo.

16 Doo hadń ik'ah kǫ'íí yidiłtłaadgo dahat'íhíta yitł'ááh ch'aanáidił'įį da, dagohíí doo kástíné yitł'ááhyú nyiłt'áah da; áíná' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhé yiká' dahyi'aah, áík'ehgo hayíí ha'áhikáhíí áí kǫ'íí yee daago'jí. 17 Dawahá nanl'į' n'íí ch'í'nah ádolniił; dawahá doo hit'įį da n'íí bígózihgo hit'įį doo. 18 Áí bighą da'dołts'agíí nłt'éégo ídaayesółts'ą́ą: dahadń íyésts'ą́ągo ígoł'aahń bigoyą'íí itisgo baa nádo'né'; áíná' dahadń doo íyésts'ą́ą dahń, ayą́hágo ígoł'ą́ą n'íí ndi bich'á' da'ílíí nádodleeł.

19 Jesus bimaa ła'íí bik'isyú biłgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilą́ąhíí bighą doo hago'at'éégo baa hikáh da lę́'e. 20 Nimaa ła'íí nik'isyú biłgo naa hikáh hádaat'įihíí bighą dadáńyú nadaazį, daabiłch'innniid. 21 Jesus hadziigo gáníí, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yidezts'ą́ągo yikísk'eh ádaat'eehíí shimaa ła'íí shik'isyú ádaat'ee.

22 Łah jį́į Jesus tsina'eełíí yeh hiyaa, bitsiłke'yu biłgo: bitsiłke'yu gádaayiłnii, Noo', hanaazhį' nohwił nada'do'éel. Áík'ehgo bił dahda'n'eel. 23 Bił da'o'ołyú Jesus iłhaazh lę́'e: áígé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádidáh silįįgo tsina'eełíí bidaadesk'olgo ńgodzid lę́'e. 24 Áík'ehgo Jesus ch'ínádaabisidgo gádaabiłnii, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, k'azhą́ téłtł'áh nohwił ogo'eeł. Áík'ehgo ch'ínádzidgo ńch'iidíí ła'íí tú hashkeego nádídáhíí yich'į' hadziigo óch'iidgo nkenágoheltǫ'. 25 Jesus bitsiłke'yu gáyiłnii, Hago'at'éégo nohwi'odlą'íí doo bada'ołíí da? Tsídaadolyiz ła'íí bił díyadaagot'eego gádaałiłdi'nii, Hago'at'éégo ląą, díí nneehń tú ła'íí ńch'iidíí ndi da'áyiłniiyú ádaat'ee!

26 Gadarénes daagolíjíyú Gálilee binaazhį'yú bił nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eełíí yiyi'gé' háyáágo kįh goznilgé' nnee ła' doo áníná' godezt'i'go ch'iidn biyi' golíni baa nyáá, áń bidiyágé da'ádihgo naghái, nnee łena'niłíí goz'ą́ąyú gólíni, doo kįh biyi' da. 28 Jesus yiłtsą́ąná' nádidilghaazhgo yiyahzhį' hayaa adzaago, nawode gánníí, Hago lą́ą́ áshíle'go áńt'įį, Jesus, Bik'ehgo'ihi'nań da'tiséyú at'éhi biYe' ńlíní? Nánoshkąąh, shiniigodoléh hela'. 29 (Jesus spirit nchǫ'íí ałk'iná' gáyiłnniid, An biyi'gé' hannáh. Doo ałch'ídn ch'iidnhíí nabihesłaa da: bésh hishbizhíí ła'íí kokee bee łínádaach'iłtł'óhíí bee łíbi'destł'ǫǫ; ndi łíbi'destł'oonií nyihidzįįzgo ch'iidn da'ilįįyú onábinyo'.) 30 Jesus nabídiłkidgo, Hat'íí honlzéé? biłnii. Shíí Łáni honszee, nniid: ch'iidn doo ałch'ídé biyi' oheskai dahíí bighą. 31 Jesus nádaayokąąhgo, Doo yúyahgo o'i'áńyú dołkáh nohwiłdonii hela', daannniid. 32 Áígee dziłyú góchi da'ayą́ągo nanałsé': ch'iidn Jesus nádaayokąąhgo gádaanii, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'ą́ą. 33 Áík'ehgo nneehíí yiyi'gé' hakaigo góchi nanałsé'íí yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníí yeh nałsą́ágo hayaa nádnkįįgo tú yił daadesdzii. 34 Góchi yinádaadéz'įį n'íí díí ágodzaahíí daayiłtsą́ąná' nádnkįįgo, kįh goznilyú ła'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. 35 Nnee bił nada'gosni'íí ái ágodzaahíí daineł'jíyú oheskai lę́'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' golíí n'íí Jesus bikeeyú sidaago daayiłtsą́ą, ái nneehíí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíí biini' golíjígo bidiyágé góliígo sidaa, áík'ehgo ńdaaldzid lę́'e. 36 Nnee binát ágodzaahíí hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábiłsį n'íí biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailziihíí yaa nadaagosni'.

37 Nnee Gadarénes daanliiníí bini'yú daagolínihíí dawa ńdaaldzidhíí bighą Jesus, Nohwich'ą'zhį' dahnnáh, daayiłnii; áik'ehgo tsina'eełíí yeh nádzaago t'ąązhį' bił oná'í'éél. 38 Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanałsą́ą́ n'íí nábokąąhgo, Nił nádóshtʼaash, nii: áiná' Jesus t'ąązhį' onábíł'a', gánníígo, 39 Nigowąyú nádńdáhgo Bik'ehgo'ihi'nań hago nłt'éégo ánániidlaahíí baa nagólni'yú. Áik'ehgo Jesus hago nłt'éégo ánábiidlaahíí kįh dágoznil nt'éégo yaa nagolni'go anádaał. 40 Jesus hanaayú bił naná'dez'eelná' akú nnee łą́ą́go biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíí yaa bił daagozhǫ́ǫ́ lę́'e.

41 Nnee ła' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lę́'e; yiyahzhį' hayaa adzaago náyokąąhgo gánníí, Shigowąyú ńnáh: 42 Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'ádah shį bił łegodzáhi k'azhą́ datsaahíí bighą áníí. Jesus higaałyú nnee daabiłjizh lę́'e.

43 Áígee isdzán dił bighánłníígo nakits'ádah bił łégodzáhi itah lę́'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'án yich'į' nayihezнil ndi doo hwaa ła' nábilziih da. 44 Áń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelniih: dagoshch'į' dił bighánłníí n'íí ésdįįd. 45 Jesus gánníí, Hadń shedelniih? Nnee baa náńłsą́ą́híí, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'įį da, daannіidgo, Peter ła'íí yił nakaihíí Jesus gádaayiłnii, NohweBik'ehń, nnee łą́ą́go ninaayú náńłsą́ą́go daałiłjizh, hat'íí bighą, Hadń shedelniih? nnii, áiná'? 46 Jesus gánníí, Shinawodíí łahzhį' shich'ą́'zhį' adzaahíí bighą hadńshį shedelniihgo bígonsį. 47 Isdzánihíí doo nant'į' dago yígołsįįdná' tsídolyizgo ditłidgo Jesus yiyahzhį' hayaa adzaago hat'íí bighą Jesus yedelniih shįhíí, ła'íí hago'at'éégo dagoshch'į' nábi'dilziihíí nnee dawa yinááł nagosni' lę́'e. 48 Jesus isdzánihíí gáyiłnii, Shilah, nił gozhǫ́ǫ́ le': ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa; iłch'į'gont'éégo dahnádńdáh.

49 Áígee t'ah yałti'ná' Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehń bigowągé' nnee ła' baa nyáágo gábiłnii, Nitsi' daztsąą; Jesus doo dayúweh nańłtł'og da. 50 Jesus díí yidezts'ąągo gánníí, Doo ńńłdzid da: ondlągo zhą́ nitsi' nłt'éé nádodleeł. 51 Jesus gowąyú ńyááná' Peter, John ła'íí James biłgo ła'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa ła'íí bimaa zhą́ bił ha'ashkáh, nniid lę́'e. 52 It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag ła'íí baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gánníí, Doo daałchag da, it'eedn doo daztsąą da, daazhógo ałhoshgo at'éé. 53 Áí bighą nnee dázhǫ́ baa daadloh, it'eedn da'anii daztsąą yídaagołsįhíí bighą. 54 Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínołkáh, daayiłnniidná' it'eedn bigan yiłtsoodgo gáyiłnii, Shina'ilį', nádndáh. 55 Bi'ihi'na' nágosdlįįgo dagoshch'į' nádiidzaa lę́'e: áígé' Jesus, Bá'dołné', nii. 56 Bitaa ła'íí bimaa bił díyadaagoťee: áiná' Jesus gábiłnii, Díí ágodzaahíí hadń baa bił nadaagołni' hela'.

9

1 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí dała'áyíílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolíígo yedaabik'ehgo, ła'íí kah iłtah at'éehíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo yaa daagodez'ąą. 2 Áígé' Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií yaa nadaagolni'go, ła'íí daanezgaihíí nádaayilziihgo odais'a'. 3 Áígee gádaabiłnii, Desołkaiyú doo hat'íí daałné'go da, gish, izis bena'iltiníí, báń, dagohíí zhaali; doo íícho naki nadaałnilgo da. 4 Dahayú gowągee ha'áłkaigee, łahyú nádesołkaizhį' da'áígee nasółtąą le'gá. 5 Dahadń doo nádaanohwidiłteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee bąą łeezhíí baa daałhaał, áí bee doo hádaanohwit'įį dahíí bígózįh doo. 6 Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni', ła'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lę́'e.

7 Hérod nant'án Jesus ánát'įįłíí dawa yaat'ínzįgo, hadńshą' ádaayiłnii, nzį lę́'e, ła', John daztsąągé' naadiidzaago áń át'įí, daanііhíí bighą; 8 Ła'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanii; ła'ihíí, Doo áníná' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'íí, daanii. 9 Hérod gánnііd, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadń łą́ą́hi áiná', díń dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiłtséh hát'íí lę́'e.

10 Odais'a' n'íí nákaigo hago ánádaat'įįł n'íí Jesus yił nadaagosni'. Áígé' anahyú da'izlįįyú, kįh gozнil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yił okai lę́'e. 11 Áiná' nnee yídaagołsįįdgo biké' onałsą́ą́: áik'ehgo Jesus baa bił gozhǫ́ǫ́go Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií yaa bich'į' yałti', ła'íí hayíí nádaabi'dilziih hádaat'iinií nádaayilzii lę́'e. 12 O'i'ą́ązhį' godeyaayú nakits'ádahíí Jesus gádaayiłnii, Ai nnee dała'at'éehíí dahayú gotahyú nádaadnł'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, ła'íí dahat'íhíta daiyaaníí yiká daadéz'įįyú; kú da'izlįįyú nahétąąhíí bighą. 13 Áiná' Jesus gádaabiłnii, Nohwihíí bá da'dołné'. Áik'ehgo gádaanii, Báń dijolé dá'ashdla'á zhą́ nadaahii'né', łóg dánakiyé biłgo; díí nneehíí dawa idáń bá nadaahiilniihyúgo zhą́ bá da'n'né'. 14 Nnee dała'at'éehíí ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lę́'e. Jesus bitsiłke'yu gáyiłnii, Nnee dała'at'éehíí ashdladingo ił'anigo dinołbįh daabiłdołniih. 15 Ágádaannііdná' nnee dawa dinezbįh. 16 Áígé' Jesus báń ashdla'ihíí łóg nakihíí biłgo náidnné'go hadag dézįįgo ya'ahénzįgo oskąądná' iłk'ídaizdlaad, áígé' bitsiłke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo. 17 Áígee nnee dawa da'iyąągo náda'isdįįd lę́'e: áígé' ch'ékaadíí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaach'ihezlaa.

18 Łah Jesus dasahn okąąh, bitsiłke'yu zhą́ bił naháztąągo; áígé' Jesus bitsiłke'yu nayídiłkidgo gádaabiłnii, Nnee hadń át'íí daashiłnii? 19 Áík'ehgo gádaabiłnii, Ła' John Baptize ágole' n'íí daaniłnii: ła'ihíí Elías at'íí; ła'ihíí doo áníiná' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí daztsąągé' naadiidzaahi at'íí daaniłnii. 20 Jesus gánádo'niid, Nohwihíí hadń át'íí daashiłdołnii? Peter gánííi, Bik'ehgo'ihi'nań Ats'áltíni, Christ holzéhi, áńt'įį. 21 Bitsiłke'yu nłdzilgo yich'į' hadziigo gáyiłnii, Hadń ái bił nadaagołni' hela'; 22 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo ałch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazíni, okąąh yedaabik'ehi bánadaant'aahi, ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi doo hádaashit'įįdago shidizideená' taagi jįį hileehgo naadishdáh.

23 Dawa yich'į' hananádziigo gánádo'niid, Dahadń shiké' dahdigháh hát'ííyúgo ídaayo'nahná' dajįį biigha bitsį'iłna'áhi dahyidotįįhgo shiké' dahdowáh. 24 Dahadń bi'ihi'na' yaa bił goyéehń, ái bich'á' da'izlíí hileeh: áíná' dahadń ídaayis'nahgo shíí shighą bi'ihi'na' da'izlíí silįį'ń, áń ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doo. 25 Ni'gosdzán dágoz'ąą nt'éégo ch'ist'įįná' koyi'sizíni da'izlíí silįįgo ch'a'och'ítłizhyúgo, ái hat'íí bich'á'gé' ch'it'įįh? 26 Hadń shik'e ídaayándzįhíí ła'íí shiyati' yik'e ídaayándzįhíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ałdó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdzį doo, shich'á'idindlá́adgo, shiTaa bich'á'idindlá́ádíí ła'íí binal'a'á yaaká'yú daagolíínií dilzini bich'á'idindlá́ádíí bee shich'á'idindlá́ádgo. 27 Shíí da'aniigo nohwił nadaagoshni', kúgee nadaaziiníí ła' dá doo da'itsaahíí dailįhé Bik'ehgo'ihi'nań nant'aago daayiłtséh.

28 Díí ánniidíí dáshį tsebíískąągo Peter, James, ła'íí John biłgo, Jesus yił okai lé'e, dził n'ááyú okąąhyú. 29 Jesus okąąhná' biniihíí łahgo at'éégo silįį, bidiyágéhíí dázhǫ́ łigaigo bik'ina'didlaad silįį. 30 Áígee nnee naki, Moses holzéhi ła'íí Elías holzéhi Jesus yił yádaałti' silįį: 31 Áí nneehíí dázhǫ bich'á'idindlá́ád silįį, áígé' Jesus datsaah doleełíí yaa yádaałti', Jerúsalemyú áne'ihi. 32 Peter ła'íí yił nakaihíí dázhǫ́ bił daanzįį: ndi t'ah daadez'įįná' Jesus bich'á'idindlá́ádgo ła'íí nnee naki yił nadaaz'íí daayiłtsąą. 33 Áí nnee nakihíí Jesus yich'á'zhį'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'į' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nłt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá, nii lé'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yałti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. 35 Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'ąą, gánńígo, Díínko shiYe' shił nzhóni: hódaayołts'ąą. 36 Áíhíí ąą́ł yałti'ná' Jesus dasahn daayiłtsąą. Bitsiłke'yu díí ágodzaahíí nadainł'įį'go doo hadń yił nadaagosni' da.

37 Áí iskąą hik'e dziłgé' gódah nákaigo nnee łą́ągo baa náńłsą́á lé'e. 38 Áí nneehíí ła' nádidilghaazhgo gánńíí, Ilch'ígó'aahi, nánoshkąąh, shiye' shá níł'įį; da'ái zhą́ shizhaazhéhi. 39 Łahgee spirit nchǫ'i nabihiłaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áígé' biniigonłt'éégo doo bich'á'digháh da. 40 Nitsiłke'yu nádaahoshkąąh hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. 41 Jesus gánńíí, Nohwi'odlą' édaadįhgo dánohwíí zhą́ daanohwik'ehgo daałinołt'įįhíí, dahónłsahzhį' nohwił nahashtą́á, dahónłsahzhį' łąą nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'į' bił nń'aash. 42 T'ah yich'į' higaałná' ch'iidn yaabiłt'e'gé' nádinigis lé'e. Áíná' Jesus spirit nchǫ'íí nłdzilgo yich'į' hadziigo haińyood, áík'ehgo ishkiinií náyilziigo bitaa yaa náińłtįį.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí baa kił díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'įįhíí baa kił díyadaagot'eego Jesus bitsiłke'yu gáyiłnii, 44 Díí yati'íí nłt'éégo ídaasinółts'ąągo nohwijíí yune be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. 45 Áík'ehgo bitsiłke'yu Jesus hat'íí niigo anníihíí doo bił ídaagozį da, doo yídaagołsį da doleełgo yaa ch'ananl'į' lé'e: áígé' na'ódaadiłkidzhį' bił daagoyéé.

46 Jesus bitsiłke'yu ładaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi? daałiłdi'niigo. 47 Jesus bitsiłke'yu natsídaakeesíí yígołsįįdgo, chągháshé ałch'íséęhi náidnlǫǫzgo ba'ashhahgé' yinesdaago, 48 Bitsiłke'yu gáyiłnii, Dahadń shizhi'íí binkááyú díí chąghášhéhíí náidnłtįįyúgo shíí ałdó' náshidnłtíni at'éé; dahadń náshidnłtiiníí shides'a'ń ałdó' náidnłtíni at'éé: dahadń nohwitahyú doo ilíí dahíí ízisgo at'éé doleeł.

49 John gánńíí, SheBik'ehń, nnee ła' nizhi'íí binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'įįgo, Doo ágánt'įį da, daabiłde'niid; doo bił daagohiit'įį dahíí bighą. 50 Jesus John gáyiłnii, Doo ágádaabiłdohnii da: hadń doo nchǫ'go nohwich'į' na'iziid dahń bił daagohiit'íni at'éé.

51 Jesus yaaká'zhį'go nábidi'dilteehíí biká' ngonyaago, Jerúsalemyú dighához biini' łayílaa, 52 Áík'ehgo bádnyú bá ilch'į'daagole'go binadaal'a'á odaił'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. 53 Ndi áígee daagolíínií Jesus doo hádaayit'įį da lé'e, Jerúsalemyú deyáá daanzįhíí bighą. 54 Jesus bitsiłke'yu John ła'íí James biłgo díí yídaagołsįįdgo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' kǫ'íí daahwíikeedgo díí nneehíí daadndlid née, Elías adzaahíí k'ehgo? 55 Jesus bich'į' adzaago nłdzilgo bich'į' hadziigo gádaabiłnii, Spirit nohwiyi'sizíni hago'at'éehíí doo

bídaagonoɬsį da. 56 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo nnee da'izlíí ishchiihíí bighą niyáá da, áíná' hasdáhishnįiɬhíí bighą niyáá. Áígé' ɬahyúgo gotahyú onanákai.

57 Itínyú ch'okaahyú nnee ła' Jesus yich'į' hadziigo gánįí, Dahayú anadááɬyú nikéʼ anáshdaaɬ doo. 58 Jesus gábiɬnii, Ba' ndi bi'i'áń daagolɟíį, dlǫ' yúdahyú nada'inįihíí bit'oh daagolɟíį; áíná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nshteehi at'éé da. 59 Jesus nnee ła'ihi gáyiɬnii, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gánií, ShiNant'a', halą́ą shitaa iɬtsé ɬehishteehyú dóshą'. 60 Jesus áí nneehíí gánáyiɬdo'niid, Nanezna'íí dabíí ɬedaaɬii'niiɬ le': áíná' nihíí Bik'ehgo'ihi'nań bilaɬtł'áhgee begoz'aanií baa nagólni'go dahnnáh. 61 Nnee ła'ihi gánádo'niid, ShiNant'a', niké' dahdisháh doleeɬ; áíná' iɬtsé shigową́yú nádishdáhgo áígee naháztaaníí biɬ nanágoshni' hik'e. 62 Jesus gábiɬnii, Dahadń bengohildzísé aɬk'iná' yiɬtsoodná' t'ą́ązhį' nádést'į́ń Bik'ehgo'ihi'nań bilaɬtł'áhgee daanliiníí itah hileehíí doo yik'eh sitį́ da.

10

1 Díí bikédé'go Jesus ła' gosts'idin hanayínilíí bádn dá nakigo nlaago kįh nagoznilyú hayú deyaa shiyú odaihes'a'. 2 Jesus gádaabiɬnii, Nest'ą' dázhǫ́ ɬą́ągo nest'ą́ną́' nada'iziidíí doo hwoi da: áík'ehgo nest'ą' yeBik'ehń bich'į' da'olkąąhgo gádaabiɬdoɬniiɬ, Nada'iziidíí ninest'ą' nádaayihigeeshyú daadnɬáá. 3 Dahdoɬkáh: ba' bitahyú dibeɬíį bizhaazhé k'ehgo daanohwideɬ'a'. 4 Bestso bizis, izis bena'iltiníí, dagohíí nohwikee ik'e'an dahdaadoɬné' hela': itínyú daahoɬkáhyú nnee da'adzaayú doo biɬ nadaagoɬni' da. 5 Gową yune' ha'aɬkaigee iɬtsé gádaadoɬniih doleeɬ, Iɬch'į'gont'éehíí díí gową yune' be'ágót'éé le'. 6 Nnee nɬt'éégo at'éehíí áígee sidaayúgo nohwiɬ iɬch'į'gont'éehíí dánohwíí nohwíyéé nádodleeɬ. 7 Gową yune' ha'aɬkaigee, da'áígee dinoɬbįh le'gá, áígee dahat'íhíta nohwá daach'idiné'íí daahoɬsą́ągo, ła'íí dahat'íhíta nohwá náda'ch'iɬsįįhíí daahoɬdlą́ągo: hadń na'iziidíí bich'į' na'i'niiɬgo goz'ą́ą. Doo daazhógo gotahkaigo da. 8 Dahagee kįh goznilgee ha'aɬkaigo, áígee hádaanohwich'it'į́yúgo, idáń nohwidáhgee daach'izné'íí daahoɬsą́ą doleeɬ: 9 Áígee daanezgaihíí nádaahoɬsiihgo bich'į' gádaabiɬdoɬniiɬ, Bik'ehgo'ihi'nań bilaɬtł'áhgee daanliiníí itah daaɬeehgo nohwá ch'ígót'i'. 10 Dahagee kįh goznilgee ha'aɬkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'į́ dayúgo, áígee da'ditinyú noɬkahgo gádaadidoɬniiɬ, 11 Daagonoɬį́gee dá ɬeezh zhą́ ndi nohwikee bídaahitł'ínhíí k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanohwiɬt'į́ da bígózi̯h doo, ndi díí bídaagonoɬsį, Bik'ehgo'ihi'nań bilaɬtł'áhgee daanliiníí itah daaɬeehgo nohwá ch'ígót'i' ni'. 12 Shíí nohwiɬ nagoshni', Bik'ehgo'ihi'nań yándaago'aahíí bijį́į Sódom biniigodilne'íí bitisgo áí kįh goznilíí biniigodolniiɬ. 13 Korázingee daagonoɬiiníí, nohwá góyéé doleeɬ! Bethsáidagee daagonoɬiiníí, nohwá góyéé doleeɬ! Nohwitahyú ízisgo ánágot'į́ɬłíí Tyre ła'íí Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníí doo áníná' nak'ą' dich'ízhé bik'inazlaaná' iɬch'ii yiyi' naháztą́ągo binchǫ'íí yich'á'zhį' ádaasdzaa doleeɬ ni'. 14 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijį́į Tyre ła'íí Sídon bitisgo nohwiniigodidolniiɬ. 15 Nohwíí, Capérnaumgee daagonoɬiiníí, yaaká'zhį'go hanohwidi'niiɬíí, nohwíí ch'iidntahzhį'go nohwidido'niɬ. 16 Hadń daanohwíyésts'aaníí shíí shíyésts'ą́ą aɬdó'; hadń daanohwich'oɬaahíí shíí aɬdó' shich'oɬaa; hadń shich'oɬaahíí shides'a'ń aɬdó' yich'oɬáhi at'éé.

17 Gosts'idinhíí biɬ daagozhǫ́ǫ́go nákaigo gádaanii, NohweBik'ehń, nizhí'íí binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. 18 Jesus gádaabiɬnii, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí k'ehgo gódah ch'íńgo'go hish'į́ ni'. 19 Shíí tł'iish ła'íí ch'ígodahistas doo ła' ɬanohwile' dago, ła'íí nohwik'edaanniihíí binawod bitisgo nohwinawod golɟíígo nohwaa godini'ą́ą; áík'ehgo doo hat'íí nohwini'dóɬníh át'éé da. 20 Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadoɬniiyú ánádaat'į́ɬłíí doo da'ái zhą́ baa nohwiɬ daagozhǫ́ǫ́ da le'; áíná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwiɬ daagozhǫ́ǫ́ le'.

21 Áíná' Jesus Holy Spirit bee biɬ gozhǫ́ǫ́go gánniid, ShiTaa, yaaká'zhį' ła'íí ni'zhį' nant'án ńlínihi, díí iɬch'ígót'aahíí nnee daagoyą́ą́go biɬ ídaagozínihíí baa ch'ananɬ'į' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'į' ch'í'nah áńlaahíí ba'ahénsį: da'áík'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áík'ehgo háńt'į́go ágónlaahi. 22 ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'nííɬ: doo hadń shíí Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshɬíni shígóɬsini at'éé da, shiTaa zhą́; doo hadń shiTaa yígóɬsini at'éé da, shíí biYe' nshɬíni zhą́, ła'íí dahadń shiTaa bich'į' bígózi̯hgo áshłe'íí aɬdó' shiTaa yígóɬsį.

23 Bitsiɬke'yu zhą́ yich'į' adzaago gáyiɬnii, Hadń hat'íí daaɬ'iiníí daayo'iiníí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeɬ: 24 Shíí nohwiɬ nagoshni', doo aɬch'ídé Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ła'íí nant'án daanlíni daaɬ'iiníí daayiɬtséh hádaat'į́ ndi doo hwaa daayiɬtsą́ą da; daadoɬts'agíí daidits'į́h hádaat'į́ ndi doo hwaa daidezts'ą́ą da.

25 Begoz'aaníí nɬt'éégo yígóɬsini ła' Jesus hat'íí nayíntaahgo gánníigo hizį', Iɬch'ígó'aahíí, hago ashne'go ihi'naa doo ngonel'ą́ą dahíí bee hinshnaa doleeɬ? 26 Jesus gánií, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchį́į? Hóńzhiigo hat'íí niɬ'idi'nii? 27 Nneehíí gánií, Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń nijíí dawa bee niɬ nzhǫǫ le', niyi'siziníí dawa bee, ninawodíí ła'íí ninatsekeesíí dawa bee; na'ashhahgé' góliínii niɬ nzhǫǫ le', dáni ídiɬ njǫ́ǫ́híí k'ehgo. 28 Jesus gánábiɬdo'niid.

Da'áígee ádíńn̲iid: díí bee áńt'éeyúgo hinn̲áá doleeł. 29 Begoz'aaníí nłt'éégo yígółsini nn̲ee binadzahgee nzhǫǫ ádil'įį hat'į́į́go Jesus gánáyiłdo'n̲iid, Na'ashhahgé' gólíínníí nn̲iihíí, hat'íí nn̲iigo ánn̲ii? 30 Jesus hananádziigo gáníí, Ła' nn̲ee Jerúsalemgé' Jériko yuyaa higaałyú nn̲ee da'n'įįhi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehíí bich'á' nádaidnn̲ilgo yóíyahgo bin̲í'da'disn̲ihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistįįná'. 31 Okąąh yebik'ehi áí itín yuyaa higaałyú, áí nn̲ee sitiiníí yiłtsąą, ndi łahzhin̲éégo łédnyaago ch'íníyáá lę́'e. 32 Ła' nn̲ee Levi hat'i'íí nlíni ałdó' áí nn̲ee sitiiníí yiłtsąą, ndi áń ałdó' łahzhin̲éégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. 33 Áíná' ła' nn̲ee Samáritan nlíni higaałyú, áí nn̲ee sitiiníí yiłtsąągo yaa nyáá; áík'ehgo yaa ch'oba'go, 34 Ik'ah ła'íí wine biłgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áígé' Samáritanhíí dabíí bitúlgayé yiká' dahyistįįgo ná'ch'injahyú yinłt́į́, áík'ehgo nłt'éégo áyíłsį lę́'e. 35 Iskąą hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíí yebik'ehń yaa yinné' gáyiłn̲iigo, Díí nn̲eehń shá nłt'éégo áńłsį: díí zhaali naa niné'íí bitisyú izlįįyúgo, nich'į' naná'dihishn̲ił, nánsdzaago. 36 Áí nn̲ee taagihíí hayíihíí nn̲ee be'nest'įįdihíí ba'ashhahgé' gólį́į́híí k'ehgo ábíílaa ńnzį? 37 Begoz'aaníí nłt'éégo yígółsiníí gán̲íí, Nn̲ee biłgoch'ozbaadíí. Jesus gábiłn̲ii, Dahnn̲áh, ni ałdó' ágáńt'įį le'.

38 Ch'okaahyú Jesus ła' gotahzhį' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowąyú ńyáágo, ha'ánn̲áh biłn̲iigo ha'ayáá. 39 Ákón̲e' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, biłch'ígó'aahíí yíyésts'ąągo. 40 Martha łą́ągo nabi'dintł'ogo Jesus yaa nyáágo gán̲íí, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo shich'on̲ii dago dasahn na'isiidíí doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onn̲ii, biłńn̲e'. 41 Jesus gábiłn̲ii, Martha, Martha, nani'dintł'ogíí zhą́ łą́ągo baa natsíńkees: 42 Áíná' dała'á zhą́ ízisgo ilíni; áí Mary nágodn'ąą, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

1 Łahn Jesus okąąh lę́'e; ąął oskąądná' bitsiłke'yu dała'á gábiłn̲ii, SheBik'ehń, da'ohiikąąhgo nohwił ch'ígon'áah, John bitsiłke'yu yił ch'ígon'ąą lę́'ehíí k'ehgo. 2 Áík'ehgo Jesus gán̲íí, Da'ołkąąhgee gádaadidołn̲iił, NohwiTaa yaaká'yú dahsíńdaahń, Nizhi'íí dilzį́hgo bígózį́h le'. Nant'án ńlį́į́híí begodováh. Hago'at'éégo ánn̲iiyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'gosdzáń biká'yú ałdó' begodoln̲íił. 3 Dajįį biigha daahiidaaníí nohwá ágonłsį́. 4 Nohwinchǫ'híí nohwá da'izlíné ánándle'; nohwíí ałdó' nn̲ee nchǫ'go nohwich'į' ádaadzaahíí baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yun̲e' onohon̲íił hela'; áíná' nchǫ'go at'éehíí bich'á'zhį' hanánohwihi'n̲ííł. 5 Jesus gádaabiłn̲ii, Tł'é'ís'ahgo nohwíí ła' dánko nit'eké bich'į' nn̲áhgo gábiłhn̲iił, Shit'éké, báń dijolé taagi shá ch'íhinjáh; 6 Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íí bá'dishné' da. 7 Bigową yun̲e' nit'ekéhíí dánko gániłdin̲iih, Doo nashíńłtł'og da: ałk'iná' dáádítį́h da'dintą́ą, shichąghášhé bił shiijéédí; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhíta naa nshné' da. 8 Gádaanohwiłdishn̲ii, Áí nn̲eehń nádiidáhgo nn̲ee ídókeedíí dahát'į́į́gee yaa yiné', doo bit'ekéhíí zhą́ bighą da, dayúweh ídókeedhíí bighą. 9 Áík'ehgo gádaanohwiłdishn̲ii, Da'dołkeed, áík'ehgo hat'íí daadołkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íí bíka daanołtaadihíí nádaadołné'hi at'éé; dáádítį́h ńdaanołts'į, áík'ehgo nohwá ch'í'ítįįhi at'éé. 10 Hadń ídókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íí yíka ntaadíí náidiné'hi at'éé; hadń dáádítį́h ńyinłts'įhń bá ch'í'ítįįhi at'éé. 11 Nohwitahyú ła' nn̲ee biye' golíni, biye' báń bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohíí lóg bíyókeedyúgo, ya' tł'iishgo yaa yiłteeh gá? 12 Dagohíí iyęęzh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yiłteeh gá? 13 Daanołchǫ' ndi nohwichąghášhé nłt'éhi baa hi'né'íí bídaagonołsįyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń hadń Holy Spirit bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé.

14 Jesus ch'iidn doo yałti' dahíí hainyood lę́'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nn̲ee doo yałti' da n'íí hadzii; áík'ehgo nn̲ee dała'adzaahíí bił díyadaagot'ee. 15 Áíná' ła' gádaan̲ii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíí bee Jesus ch'iidn hainihiyood. 16 Ła'ihíí nayídaantaahgo gádaan̲ii, Yaaká'gé' godiyįhgo be'ígóziníí nohwił ch'í'n̲ah ánle'. 17 Áíná' Jesus, áí nn̲ee natsídaakeesíí yígółsį́go gáyiłn̲ii, Nn̲ee iłch'į' t'ekédaas'anihíí dabíí iłch'į' nanádaagonłkaadyúgo da'izlį́į́ hileeh; nn̲ee dała' naháztaaníí dabíí iłk'ídahnájahyúgo doo an̲ahyú begonowáh át'éé da. 18 Áík'ehgo Satan dabíí ích'į' naná'idziidyúgo hagoshą' yebik'ehíí bínágon̲aał doleeł? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóód daashiłdołn̲iihíí bighą ádishn̲ii. 19 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadń bee ch'iidn hadainiyood áíná'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'n̲ah ádaanohwile'. 20 Áíná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binawodíí bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'an̲iigo Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwitahyú ałk'iná' nant'aa. 21 Nn̲ee nłdzili yenagonłkaad doleełíí ałk'iná' dahyoné'go bigową yin̲ádéz'įį́yúgo, dawahá bíyéehíí doo hago an̲éh da: 22 Áíná' ła' nn̲ee bitisgo nłdzilihi bich'į' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíí ya'ołíí n'íí bich'á' náyidinn̲iiłgo nn̲ee yitah'in̲iih. 23 Hadń doo bił gonsht'įį dahń shich'į' got'įį́'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'áshdle' dahń shich'á' ts'iłtįįgo áile'. 24 Spirit

nchǫ'íí nnee yiyi'gé' háyááná' tú ádi̱hyú aanádaał, hayú hanayóołíí yíka ntaago; áíná' doo hagee dahíí bigha gánı́íí, Shigowąyú hagé' níyáá n'ííyú nádésdzá. 25 Bigową n'íí nłt'éégo nágolzhoogo dawahá nzhǫǫgo neheshjaayú nádzá. 26 Áík'ehgo spirits gosts'idi daanchǫ'i yił nakai, bíí bitisgo daanchǫ'ihi, áí gową yunе' yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee iłtséná' át'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh.

27 Jesus t'ah yałti'ná' ła' isdzán dała'ách'íť'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyiłn̄ii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínłī̱go nnłbe' n'íí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 28 Áíná' Jesus gánı́íí, Hadń Bik'ehgo'ihi'n̤ań biyati' yidits'ago yikísk'eh at'éehń, áńgo biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł.

29 Nn̤ee łą́ągo dała'adzaaná' Jesus gánı́íí nágodidzaa, Dázhǫ́ nchǫ'go daałinolt'ī̱łi: godiyi̱hgo be'ígóziníí yíka daadéz'ī̱; áíná' be'ígóziníí doo bił ch'í'n̤ah ádaaln̤e'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihi'n̤ań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'į' be'ígózi̱h alzaahíí zhą́. 30 Jonas nnee Nínevehgee daagolííníí bich'į' be'ígózi̱h alzaahíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, daałinolt'ī̱łíí bich'į' be'ígózi̱h doleeł. 31 Bik'ehgo'ihi'n̤ań nnee yándaago'aahíí bijį̄ isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hizī̱go daałinolt'ī̱łíí yaa yałti'go, Shíí shitisgo daanchǫ' ni', didon̤iił: áń dázhǫ́ ńzaadgé' ńyáá, Sólomon bigoyą' yidits'íhgo; áíná' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. 32 Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolı́į́ n'íí daahizī̱go nnee daałinolt'ī̱łíí yaa yádaałti'go, Nohwíí nohwitisgo daanchǫ' ni', daadidon̤iił; Nínevehgee daagolííníí Jonas yałti'go daidezts'ąą́ná' binchǫ'íí yich'ą́'zhi̱'go ánádaasdzaa; áíná' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. 33 Doo hadń ik'ah kǫ'íí yidiłtłaadgo nagont'i̱'yú nyiłt'áah da, dagohíí doo táts'aa yił yaa nyí'aah da, áíná' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'ááhyú daach'iłt'aah, áík'ehgo hayíí ha'áhikáhíí áí kǫ'íí daayo'ī̱ doleeł. 34 Kin̤áá'íí kits'í bikǫ'i at'éé: kin̤áá nłt'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikǫ' golíni at'éé; áíná' doo nłt'éé dayúgohíí kits'íhíí dahot'éhé diłhiłi at'éé. 35 Áík'ehgo ádaagots'idzą́ą, dahyúgo kiyi' ná'dindíín n'íí kich'ą́' diłhił nádleeh. 36 Kits'í dahot'éhé biyi' adindíínyúgo, hayú doo diłhiłgo baa dahgoz'ąą dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'ą́'idindíín doo, ik'ah kǫ'íí bich'ą́'idindíínhíí k'ehgo.

37 Jesus t'ah yałti'ná' Phárisee nlínihi, Shił ináá, biłn̤ii: áík'ehgo Jesus itah iyą́ągo nezdaa. 38 Jesus Phárisees bi'at'e'híí k'ehgo dá doo táádígisé itah iyą́ągo nezdaago Phárisеehíí bił díyagot'ee lę́'e. 39 Jesus gábiłn̤ii, Nohwíí Phárisees daanołíni, idee ła'íí its'aa biká'yú zhą́ táádaałgis; áíná' nohwiyi'yú aadaach'ihi'n̤iłkíí ła'íí daanchǫ'íí zhą́ begoz'ąą. 40 Nohwíí doo daagonołsáni da, hadń nohwits'í áyíílaahń shą' da'áń nohwiyi'ihíí ałdó' áyíílaa? 41 Dawahá nohwijíí biyi'gé' nłt'éehíí nnee bá daadołné'; áík'ehgo dawahá nohwá nłt'éé doleeł. 42 Phárisees daanołíni, nohwá góyéé doleeł! tł'oh mint holzéhi, ła'íí rue holzéhi, ła'íí tł'oh iłtah at'éehíí dágonenanyú iłk'é'n̤ilgo dała'á Bik'ehgo'ihi'n̤ań baa nádaałné', áíná' nłt'éégo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanołt'ee da, Bik'ehgo'ihi'n̤ań bił'ijóóníí doo baa natsídaałkees da: áí bee ádaanołt'ee doleeł ni', ła'ihíí doo baa daayołn̤ah dago. 43 Phárisees daanołíni, nohwá góyéé doleeł! nohwíí Jews ha'ánáłséh nagozn̤il yunе' nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbī̱hyú itah dahnasółtą́ągo zhą́, ła'íí nahi'n̤iih nagoz'ąą́yú nohwich'į' ádaach'in̤iigo nohwił daagozhǫ́ǫ́. 44 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanołíni, daanołshǫǫ ádaagonoł'íni, nohwá góyéé doleeł! łe'ch'izhjeegíí doo daat'ī̱ dahíí ga'ádaanołt'ee, áí łe'ch'izhjeegíí biká' ch'ích'ihikáh, dá doo bídaagoch'iłsinégo.

45 Ła' Jews bich'į' begoz'aaníí nłt'éégo yígółsini Jesus gáyiłn̤ii, Iłch'ígó'aahíí, ágánn̤iiyú nohwíí ałdó' ánohwiłnn̤ii. 46 Jesus gánı́íí, Begoz'aaníí nłt'éégo bídaagonołsini, nohwíí ałdó' nohwá góyéé doleeł! heeł ndaazi nnee biká' dahda'ohołheeh, áíná' nohwihíí dázhǫ́ da'ayą́hágo ndi doo bich'odaałn̤ii da. 47 Nohwíí nohwá góyéé doleeł! nohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'n̤ań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi łe'shijeegíí biká' dahat'íhíta bee bínádaach'iln̤ihíí ádaagołe'. 48 Nohwitaa n'íí ánádaat'ī̱ł n'íí nohwił dábik'ehgo ch'í'n̤ah ádaał'ī̱: daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'n̤ań binkááyú nada'iziidíí nadaistseed, nohwíí łe'shijeegíí biká' dahat'íhíta bee bínádaach'iln̤ihíí ádaagołe'. 49 Áí bigha Bik'ehgo'ihi'n̤ań bigoyą'íí gánn̤iid lę́'e, Binkááyú nada'isiidíí ła'íí shinadaal'a'á koch'į' daadish'aa, ła' nadaach'iłtseed doleeł, ła'íí biniidaagoch'idile' doleeł: 50 Áík'ehgo ni'gosdzáń alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'n̤ań binkááyú nada'iziidi dawa bidił nada'ijóółíí, daałinolt'ī̱łíí bik'izhį' didot'aał, 51 Ábel zesdī̱gé' Zekarías zesdī̱zhį' nnágont'i'go, Zekaríasíí bech'okąąhíí biká' dahnási'n̤iłíí goz'aanií ła'íí kįh biyi' da'ch'okąąhíí bigizhgee daztsąą lę́'e: da'an̤ii ádaanohwiłdishn̤ii, daałinolt'ī̱łíí bik'izhį' didot'aał. 52 Begoz'aaníí nłt'éégo bídaagonołsini, nohwá góyéé doleeł! nohwíí igoyą' bich'į' benáígisé nádaadołtą́ą: nohwíí doo ha'ałkáh daná' nnee ha'akáh doleeł n'íí t'ąązhį' ádaanołsi̱. 53 Jesus ágánı́íná' begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanlíni bá daagoshchī̱dgo łą́ągo nayídaadiłkid: 54 Yá nakída'ił'áágo, k'izé hadzii daanzī̱go, dahat'íhíta yik'izhį' daidi'aahíí bigha.

12

1 Díí bee ánágot'ī̱łná' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhǫ́ daałiłjizhná' Jesus

bitsiłke'yu iłtsé gáyiłnii nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchǫ'íí báń benilzoołé ga'at'éhi baa daagonołsą́ą, áí nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'íni at'éé. 2 K'ad dawahá bił ła'izkaad n'íí ch'í'nah ádolniił; ła'íí k'ad dawahá nanl'į' n'íí bígózihgo ádolniił. 3 Áík'ehgo godiłhiłyú hat'íí daadołnii n'íí got'įįzhį' didots'įįł; kįh biyi' yune' datąąnégo hat'íí daadołnii n'íí kįh biká'gé' didots'įįł. 4 Shi't'ekéhíí, gádaanohwiłdishnii, Hayíí kits'í nadaiłtseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahíí doo bédaałdzid da. 5 Shíí nohwił nadaagoshni' hadń bédaałdzid: ich'izishiiníí bikédé'go ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa kaa o'iłkaadíí áń bédaałdzid; gánohwiłdishnii, áń bédaałdzid. 6 Ya' dlǫ'dichiné ashdla'i zhaali łichí'é naki izlįįgo nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihi'nań dała'á ndi doo yaa yinah da. 7 Nohwitsizíl dawa ałk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaałdzid da: dlǫ'dichiné doo ałch'ídé bitisgo da'inołįį da. 8 Gánádaanohwiłdish'nii, Dahadń nnee binadzahgee, Áń bígonsį, shiłniihń, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií binadzahgee ágádiłdishniił: 9 Áíná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bígonsį da, shiłniihń, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií binadzahgee, Doo yígółsį da, biłdidishniił. 10 Dahadń shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nchǫ'go shaa yałti' ndi binchǫ'íí bá da'izlíné ánádolniił; áíná' dahadń Holy Spirit nchǫ'go yaa yałti'ń binchǫ'íí doo bá da'izlíné ánálne' at'éé da. 11 Jews ha'ánáłséhíí, ła'íí nadaant'aahíí, ła'íí aasinilíí binadzahgee ndaanohwidel'aago, hago'at'éégo shą' hasdziih, dagohíí hat'íísha' dishnii gádnii, doo daanołsį da: 12 Holy Spirit da'áí bik'ehen'ą́ągee biyi' hat'íí daadołniihíí nohwił ch'ígó'aah ndi at'éé.

13 Nnee dała'at'éehíí ła' Jesus yich'į' hadziigo gáníí, Iłch'ígó'aahíí, shik'isn hat'íí nohwíyéé doleełíí łahzhį' shaa no'né', biłnnii. 14 Jesus gábiłnii, Dawahá nanohwíńłtł'ogíí hadń nohwá ałch'į'ishłe'go hashiłtjíí? 15 Áígé' Jesus gánádo'niid, Daagonołsą́ą le', dawahá dayúwehégo ádáhádaałt'iiníí baa daagonołsą́ą: kíyéehíí łą́ą ndi doo áí bee ch'ihinaa da. 16 Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yich'į' hadziigo gáyiłnii, Nnee ízisgo it'iiníí łą́ągo na'inłt'įh: 17 Dabíí gáldi'nii, Hago áshnéh, shinest'ą'íí doo hayú bá nágost'ąą da. 18 Áígé' gánádi'nii, Hago áshnéhíí bígonsį: dawahá bá gową shíyéehíí nanágohishniiłgo nchaago ánágoshdléhgo, shinest'ą'íí ła'íí dawahá shíyéehíí ákónę' oshniił. 19 Shiyi'siziniíí gábiłdishnii, Shiyi'siziniíí, dawahá níyéehíí da'kwíí łegodzaayú dábik'ehyú iłk'eyíhinil; áík'ehgo hanányoł, ináá, ídląą, nił gozhǫ́ǫ́ le'. 20 Áíná' Bik'ehgo'ihi'nań gábiłnniid, Doo gonyą́ą da; díí tł'é' niyi'siziinií níhókeed: dawahá níyéehíí iłk'ehinilíí hadń bíyéé doleeł áíná'? 21 Hadń dabízhą nzhoonií zhą́ ádáháť'įįgo iłk'eyihinilná' Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee doo nzhǫǫ da, áń nneehń ágát'éé.

22 Jesus bitsiłke'yu gáyiłnniid, Áí bighą gánohwiłdishnii, Nohwi'ihi'na'íí doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íísha' hishąą doleeł, daanołsįgo; dagohíí nohwits'í doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íísha' ágoshdle', daanołsįgo. 23 Ki'ihi'na'íí idáń bitisgo ilíni at'éé, kits'íhíí diyágé bitisgo ilíni at'éé. 24 Gaagé baa natsídaałkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'iłk'edaayihiniiłíí bá gową goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihi'nań bá da'diiné': nohwíí dlǫ' bitisgo da'inołįį! 25 Nohwitahyú hadń daahołneezíí yaa natsekeesíí zhą́ bee ayą́hágo ndi hadag ńdiłséhgo ádidle' gá? 26 Áík'ehgo ágát'éhi dé'iyą́há ndi ch'éh ádaałe'ná', hat'íí bighą ła'ihíí baa daanohwił goyéé'? 27 Tł'oh dénzhónéhíí baa natsídaałkees, hago'at'éégo nadaanse'íí: doo nada'iziid da, doo da'itł'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lę́'e ndi, doo díí tł'oh dénzhóné ga'at'éégo ík'e'isdlaa da, nohwiłdishnii. 28 Áík'ehgo tł'oh díí jįį nołseełíí, áígé' iskąą daadidlidíí ndi Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo bik'e'isłaaná'; áí tł'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwik'e'isłaa, nohwíí nohwi'odlą' ayą́háhi. 29 Áík'ehgo hat'íí da'iidąą shįhíí dagohíí hat'íí da'iidląą shįhíí zhą́ doo baa natsídaałkees da, doo nohwiini' hą́h da le'. 30 Ni'gosdzáń biká' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí áí zhą́ itisgo hádaat'įį: áíná' hat'íí bídn daanołiníí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa nohwá yígółsį.

31 Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí itisgo biká hádaałt'įį, áígé' díí dawahá ałdó' nohwíyéé doleeł. 32 Doo nédaałdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa bilałtł'áhgee daanliiníí itah daanołįįgo nohwá ngon'ą́ą, áí bił goyiłshǫǫ́. 33 Dawahá nohwíyéehíí nohwaa nahiniił le', tédaat'iyéhíí baa daanołné'; bestso bizis doo są'i hileeh dahíí nádaadoł'aah, yaaká'zhį' ilínihíí doo édíihi nádaadoł'aah, ákú da'in'įįhíí doo keda'in'įįh dayú, ła'ihíí doolé doo nohwich'ą́' da'iyąą dayú. 34 Dahayú nohwił ilíni sinilyú áí zhą́ baa natsídaałkees doo. 35 Ík'eda' sołdlaago t'ałkoná' nohwikǫ' daadiltłi' le', 36 Nnee binant'a' ni'i'néhgee k'ad nadáhgo yiba' naháztąąhíí k'ehgo ádaanołt'ee le'; nadzáágo dáádítįh ńyínłts'įgo dagoshch'į' yá ch'ída'itjįh doleeł. 37 Nadaal'a'á binant'a' nadzááná' daadéz'įįhíí biyaa gozhǫ́ǫ doleeł: da'anii gánohwiłdishnii, ík'e'idleego, Dinołbįh, yiłniigo yich'į' iikaah. 38 K'ad tł'é'ís'ahzhį' godeyaayú, dagohíí hadiyeskąąyú biká daadél'įįgo nadzááyúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhǫ́ǫ doo. 39 Díí bídaagonołsį, nnee bigową golíínií da'os'ah in'įįhíí hígháhgo yígółsįyúgo yiká déz'įį doleeł ni', áík'ehgo bigową doo ch'í'nódzíís át'éé da.

40 Nohwíí ałdó' t'ałkoná' iłch'į'daanołt'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí dagee.

41 Peter gábiłnii, SheBik'ehń, iłch'ígót'aahgo na'gonı'íí bee yáńłti'íí, ya' nohwíí zhą́ nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? 42 Jesus gánníí, Hadń begondlı̨́go na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowąhíí yebik'ehgo nbiłt̨́į́ n'íí, dahagee idáń nana'nííhghee idáń nayinıih. 43 Na'iziidíí binant'a' ábiłniiyú át'į́ígo binant'a' nadzááyúgo, áń biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 44 Da'anıigo gádaanohwiłdishnii, nant'án hat'íí bíyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbíłteeh doo. 45 Áíná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idiłdi'niiyúgo; isdzáné ła'íí nnee nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąą ła'íí idlą́ągo bił nágodezyizyúgo; 46 Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'ı̨́ dagee, doo nyołíí dagee nadáhgo nbihiłgeesh, áígé' hayíí doo da'odlą́ą dahíí bich'į'zhinéégo nilteeh. 47 Áí na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií yígółsı̨ ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa iłch'į'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. 48 Áíná' na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií doo yígółsı̨ dahíí, nábi'diltsas dábik'ehyú adzaayúgo ndi, dét'ı̨h ńbi'diltsas doleeł. Hadń łą́ągo baa hi'né'íí, áń łą́ągo bínádokił; hadń nnee łą́ągo yá'ńné'yúgo, áń łą́ągo yíná'dókeed doo.

49 Shíí kǫ' ni'gosdzáń biká'zhį' nkedinshniiłgo niyáá: ałk'iná' diltłi' le' láń! 50 Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! 51 Ya' ni'gosdzáń biká'zhį' iłch'į'gont'éehíí nkeniiné' daanołsı̨ née? Dah, nohwiłdishnii; nnee iłk'ídaashnilyú níyáá: 52 Kodé' godezt'i'go ashdla'i kı̨h dała'á biyi' daagolı̨́íyúgo, taagi yich'į' nakiłt'éé doleeł, dagohíí naki yich'į' tałt'éé doo. 53 Nneehń biye' yił nanágonłkaad doo, biye'ń bitaa yił nanágonłkaad doo ałdó'; ła'íí isdzán bi'isdzą' yił nanágonłkaad doo, bi'isdzą'ń bimaa yił nanágonłkaad doo ałdó'; isdzán yá'iyéhń yił nanágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhń yił nanágonłkaad doo ałdó'.

54 Jesus nnee dała'at'éehíí yich'į' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnanłse'go daał'ı̨́iyúgo dagoshch'į' gádaadołnii, Nagołtı̨́ łą́ą; áík'ehgo da'ágánágot'ı̨́ł. 55 Hayaagé'go ńch'iidyúgo, Gozdog doleeł łą́ą, daadołnii; áík'ehgo ágánágot'ı̨́ł. 56 Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoł'íni, yaak'os ła'íí ni'gosdzáń hago ágonéhíí bídaagonołsı̨ná', hat'íí bighą k'ad ágonéhíí doo bídaagonołsı̨ da? 57 Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwi'at'e' hago'at'éé shı̨híí bídaagonołsı̨ dashą'?

58 Hadń naa dahgoz'aaníí nant'án yaa bił hi'ashyú dagoshch'į' bił iłk'ínágonłdǫǫh; dahyúgohíí aayánáltihíí yaa nidołt'eełgo at'éé, áík'ehgo aayánáltihíí aasitíni yaa niłtéehgo, aasitiinií ha'ániłt'e'. 59 Doo ch'ínánódáh át'éé da, dá ąą́ł na'íńnilgo zhą́, niłdishnii.

13

1 Áíná' ła' nnee áígee dała'at'éehíí Jesus yił nadaagolnı̨'go gádaayiłnii, Ła' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidiłíí ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań yaa dainé'íí bidiłíí bił nanádisgeed lę́'e. 2 Jesus gádaabiłnii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíínií nnee ła'ihíí Gálileegé' daagolíínií bitisgo binchǫ' ye'ádaat'eehíí bighą biniidaagodeszaa daanołsı̨ née? 3 Dah, nohwiłdishnii: áíná' nohwíí daanohwinchǫ' doo bich'ą́'zhį' ádaałne' dayúgo, nohwíí ałdó' áí k'ehgo nanołne'. 4 Dagohíí łah nnee tsebiits'ádah hilt'éhi Silóamgee tséé iłk'ehistł'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí ła'ihíí Jerúsalemgee daagolíínií bitisgo binchǫ' ye'ádaat'eehíí bighą adzaa daanołsı̨ née? 5 Dah, nohwiłdishnii: áíná' nohwíí daanohwinchǫ' doo bich'ą́'zhį' ádaałne' dayúgo, nohwíí ałdó' áík'ehgo nanołne'.

6 Jesus iłch'ígót'aahgo na'gonı'íí yee yaa nanágolni'go gánníí, Ła' nnee bidasts'aa hentíínií biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lę́'e; áík'ehgo nneehń ái fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'ı̨́go nyáá ndi doo ła' da łą́ą. 7 Nnee bidasts'aa hentíínií bá yaa nádéz'iinií gáyiłnii, Kú díń'ı̨́, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádísht'ı̨́go taagi łegodzaa, t'ah doo ła' nádish'aa da: k'íńk'é; hat'íí bighą o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? 8 Áík'ehgo gánníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áík'ehgo o'áágo łenágodáhgo nzhǫǫ, áík'ehgo dahat'íhíta bich'į' int'aaníí bił k'enádishdlee: 9 Áík'ehgo bah dahnisdeeyúgo nłt'éé: dahyúgohíí k'ídńk'i. 10 Jews daagodnłsiníí bijı̨́ Jesus ła' Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' iłch'ígó'aah lę́'e.

11 Áígee ła' isdzán spirit nchǫ'i kah naghaago ábíłsini biyi' golı̨́go tsebiits'ádah bił łegodzaahi itah lę́'e, áń hayaa isk'idgo doo iłk'ídǫǫhi da. 12 Jesus yiłtsą́ągo yich'į' ánı̨́go gáyiłnii, Isdzán, kah nannaahíí bich'ą́' ni'doltı̨́. 13 Yiká ndelnıigo dagoshch'į' isdzánhíí iłk'ínádezdǫǫd, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań náshilziihgo bich'į' ahénsı̨, nii lę́'e. 14 Áígee Jews ha'ánáłséh yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodnłsiníí bijı̨́ ná'ilziihíí bighą, áík'ehgo nnee dała'at'éehíí yich'į' hadziigo gánníí, Gostáń iskąązhį' na'iziidíí bee goz'ąą: áí gostáń iskaaníí biyi' nádaanohwidilziihyú nohołkáh, doo godilziníí bijı̨́ da. 15 Jesus hananádziigo áí nneehíí gáyiłnii, Ni, nzhǫǫ ádńł'íni, nohwíí dała'á nołtı̨́go godilziníí bijı̨́ nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahastł'ooníí k'eda'ol'adgo túyú daadołǫǫz góya'? 16 Díí isdzánihíí, Abraham bich'ą́'gé' bi'dishchíni, Satan dahbihestł'ǫǫgo tsebíits'ádah bił łegodzaahi, godilziníí bijı̨́shą'

doo k'e'it'ad da née? 17 Ágánnniidná' nnee Jesus yich'į' daagot'iiníí ádaa yádaaniidzįį: áíná' nnee ła'ihíí dawa bił daagozhǫǫ́, Jesus dázhǫ́ nłt'éégo adzaahíí bighą.

18 Áígé' Jesus gánníí, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií hago'at'éehíí? Hat'íí bił łísht'a nshné' baa nagoshni'? 19 Nnee ła' mústard biyigé dázhǫ́ ałch'íséhi náidn'ąągo bikíyaayú k'eidnlá á; áí ch'il dázhǫ́ nchaahi silįįgo bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dlǫ́' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií át'éé. 20 Áígé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií hat'íí bił łísht'a nshné'go baa nagoshni'? 21 Isdzán ik'áán taadn ha'okąągo báń benilzoołé yił ná'ist'oodgo ąął dahńdilzoołíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií át'éé. 22 Jesus Jerúsalemyú higaałgo kįh nagoznilyú ła'íí daagotahyú ilch'ígó'aah lę'e. 23 Ła' bich'į' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayąhágo hasdáhikáh doleeł née? Gáyiłnniid,

24 Ágołch'óshígo ch'ígót'i' ch'ínołkáh bich'į' dahdaanołdǫh: łą́ągo ha'akáh hádaat'įį doleeł ndi ch'éh ádaat'įį doleeł, nohwiłdishnii. 25 Bigową golíínií nádidáhgo dáádítįh nohwich'ą' da'ditįįhná' da'dáńyú nasozįįgo dáádítíhíí ńdaanołts'įgo gádaadołniił, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íńtįįh; nohwich'į' hadziigo gádaanohwiłdonniił, Hagé' nałkaihi shį, shíí doo nohwídaagonsį da: 26 Áíná' gánádaadoł'niił, Ninnáał da'iidąą ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. 27 Áíná' gánohwiłdidonniił, Hagé' nołkaihi shį doo nohwídaagonsį da, nohwiłdishnii; yúwehzhį' nołkáh, daanohwigha nchǫ'go ádaałt'íni. 28 Abraham, Isaac, Jacob, ła'íí dawa Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee goz'ąą yune' naháztąągo daał'įįgo, áíná' nohwíí nohwich'ą' da'detąągo, daałchag ła'íí nohwiwoo' łídaadołk'ash doo. 29 Nnee ha'i'áh biyaadé'go, ła'íí o'i'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, ła'íí hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee goz'ąą yune' dahnaháztąą doo. 30 Nnee ła' iké'yú daanlįį n'íí da'iłtsé doleeł; ła' da'iłtsé daanlįį n'íí iké'yú doleeł.

31 Da'áí bijįį ła' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayiłnii, Kogé' dahnnáh; Hérod niziłhee hát'įí. 32 Jesus gábiłnii, Ti'i, áí ba'íí k'ehgo nlíni gádaadołnii, Díí jįį ła'íí iskąą shíí ch'iidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, ła'íí ná'isziih; nakiskąągo áníita shinasdziid ąął ashłeh. 33 Da'ágát'éé ndi díí jįį ła'íí iskąą ła'íí nakiskąągo da'áí k'ehgo hishgaał: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhą datsaah dábik'eh. 34 Jerúsalem, Jerúsalem ńlíni, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi natsíńłtseedíí, ła'íí nich'į' daahi'aadíí tséé bee nabida'tsisíńłne'íí; tazhik'áné bi'aadíí bit'ats'in bitł'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłíí k'ehgo nichągháshé doo ałch'ídn łináhishniił hasht'įí ndi doo hádaałt'įí da ni'! 35 Nikįhíí yó'agodot'ąą: da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań bizhi' yee higaałń ba'ahégosini at'éé, daadołniihíí bijįį zhą nadaashołtséh.

14

1 Łah Jews daagodnłsiníí bijįį Jesus Phárisee nant'án nlíni bigową yune' iyąąyú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'įí lę'e. 2 Jesus ła' nnee nádaanilzoł yiłtsąą. 3 Áík'ehgo nnee begoz'aanií nłt'éégo yídaagołsini ła'íí Phárisees daanlíni yich'į' hadziigo gáyiłnii, Ya' godilziníí bijįį na'ch'ilziihgo goz'ąą née, dah née? 4 Doo hadń bich'į' hanadzii da lę'e. Áík'ehgo nnee kah yaa nagháhihíí náidnlǫǫzgé' náilziih, áígé' onáyíł'aad. 5 Áígé' gánádaabiłn'niid, Hadń godilziníí bijįį bitúlgayé dagohíí bimagashi o'i'áń yúyaa ogo'yúgo dagoshch'į' hanáidishood ya'? 6 Áígee doo hadń hananádzii da lę'e.

7 Nnee kú neheskaihíí hagee nnee itisgo ádaat'eehíí dahnádaadinibįhgee dahnihebįįłgo yiłtsąąná' ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gánníí, 8 Ni'i'nénhgee da'idąąyú ńnáh, niłnniidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehíí dahnádinibįhyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú ńnáh, biłdo'niid n'íí; 9 Áík'ehgo nnee bá da'idaaníí nich'į' nighághgo gánidídonniiłgo at'éé, Ai dahsíńdaageehíí díí nneehíí baa goń'aah; ádaayáńdzigo dá'ích'į'égee goz'ąągee dahńdaał. 10 Kú ńnáh golzeego naa ch'íníhíť'ąągo akú ńyaago dá'ích'į'égee goz'ąągee dahńdaał; áík'ehgo nnee bá da'idaaníí ńyáágo, Shit'eké, yúdahgee dahńdaał, niłniigo, kú neheskaihíí biníáát itisgo nni'dilteeh. 11 Hadń itisgo ádéstįįhń ádaagoch'olba'go ádolniił; áíná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolniił.

12 Jesus nnee bá da'idaaníí ałdó' yich'į' hadziigo gáyiłnii, Nigowągee ha'iz'ąągo da'idąąyúgo, dagohíí o'i'ąągo da'idąąyúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íí, dagohíí ízis da'it'iiníí na'ashhahgé' daagolíínií zhą, Kú nohołkáh da'ołsąąyú, biłnnii da; ágándzaayúgo ni ałdó', Kú ńnáh, nádaaniłdo'niiłi at'éé, t'ąązhį' ni nich'į' naná'doho'niił. 13 Ná da'idąąyúgo tédaat'iyéhíí, baa dahnagoz'aaníí, doo nadaakai dahíí, ła'íí biníáá édaagodiníí, Da'ołsąąyú nohołkáh, daabiłnnii doo: 14 Áík'ehgo niyaa gozhǫǫ́ doleeł; áí doo hat'íí nich'į' nanádaihi'niił dahíí bighą: nnee nłt'éhi nanezna'íí naadikaihíí bijįį nich'į' nanádo'niił.

15 Nnee ła' Jesus yił iyaaníí díí yidezts'ąągo gábiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee goz'ąą yune' hadń báń yiyąą doleełíí biyaa gozhǫǫ́ doleeł. 16 Jesus gábiłnii, Nnee ła' ízisgo bá

da'idą́ągo, nnee łą́ągo, Kú da'ołsą́ayú nohołkáh, yiłnnįid lę́'e: 17 Áígé' da'idaaníí biká' ngonyáágee binal'a'á gáyiłnii, Hayíí, Kú nohołkáh, daabiłdénįidíí, Yushdé', daabiłnnii; ałk'iná' ą́ał á'ilzaa. 18 Áíná' nnee dała'á daantʼíigo, Doo ákú dishá da, daanii nkegonyaa. Nnee da'iłtséhíí gánʼíí, Ni' nagohéłnii ni', áí nish'ííyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkąąh. 19 Ła'ihíí gánádo'nįid, Shíí magashi bena'ibąąsé gonenan nahéłnii ni', áí bínshtááhyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkąąh. 20 Ła'ihíí ałdó' gánádo'nįid, Shíí shi'aad gozlį́į ni', áí bighą doo ákú nsháh da. 21 Nal'a'á binant'a' áí nneehíí hat'íí daaniihíí yił nagosni'. Nant'ánhíí bágóchį́įdgo binal'a'á gáyiłnii, Ti'i, dahałe, kįh gozʼnilíí biyi' da'itinyú, kįh bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhíí, baa dahnagoz'aanií, doo nadaakai dahíí, ła'íí biną́á édaagodinií, Yushdé', daabiłnnii. 22 Áígé' nal'a'áhíí binant'a' gáyiłnii, Shinant'a', áshiłnniihíí ałk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'ą́ą. 23 Nant'ánhíí binal'a'á gáyiłnii, Ti'i, da'itinyú ła'íí kįh binaayú ch'il łédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigową́ yune' ch'ilą́ą doleeł. 24 Nnee, Kú da'ołsą́ayú nohołkáh, ch'éh ádaabiłdéniidíí shi'idáń doo daayolį́h at'éé da.

25 Jesus nnee łą́ągo yił nátseeł: áí yich'į́' adzaago gáyiłnnįid, 26 Dahadń shaa nyááhń bitaa, bimaa, bi'aad, bichąghásh, bik'isyú, bilahkíiyú, ła'íí dabíí bi'ihi'na' ndi shitisgo bił nzhoonií, áń doo shiké' higaałíí át'éé da. 27 Dahadń bitsį'iłna'áahíí doo dahiditį́įhgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaałíí át'éé da. 28 Nohwitahyú dahadń yúdahyú nil'ąągo iłk'e'ishtł'i nzíyúgo, áń iłtsé ndaahgoshą' da'kwíí ileeh shįhíí yołtag, dá bínil'ą́ą shį ą́ał ashłéhzhį' nzígo? 29 Dahyúgohíí kįh bitł'ááh łédn'aahíí ą́ał áyíílaaná' hat'íí áile'ihíí doo ą́ał áile' yínés'ą́ą dayúgo, nnee binaáł doo ą́ał áile' dahíí baa daadloh nkegonyaa, 30 Gádaaniigo, Áí nneehíí itł'i nkegonyaa ndi doo ą́ał áile' yínés'ą́ą da. 31 Ła'íí nant'án, nant'án ła' yił nagonłkaad doleełyúgo, iłtsé ndaahgoshą' yaa natsekees, shisilááda gonenango doo náhóltag dayú ła' nant'ánhíí bisilááda nadin doo náhóltag dayúhi bił nagonshkaad dábik'eh shį, nzígo? 32 Dahyúgohíí, yił nagonłkaadíí t'ah ńzaadgé' hikaahná', bá ch'inʼíih nadai'aahíí bidáhzhį' daidił'aa gádaayiłdiniihgo, Ił'eké náodleeh. 33 Áík'ehgo nohwitahyú dahadń bíyéehíí dawa bił nzhǫǫhíí bighą doo yich'ą́'hígháh hát'į́į dahń, doo shiké' higaałíí át'éé da.

34 Ishį́įh nłt'éé, ndi ishį́įh doo nk'ǫ́ǫzh da silį́įyúgo, hat'íí bee nk'ǫ́ǫzhgo ánálne'? 35 Łíí bichan ndi bił nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkáad. Hadń bijeyi' golíínií íyésts'ą́ą le.

15

1 Tax bich'į' nadaahi'niiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yídaayésts'ą́ągo yich'į' nihikáh lę́'e. 2 Phárisees daanlíni ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi Jesus yída'iłtahgo gádaaniii, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'į' nihikáh, ła'íí yił da'ayą́ą.

3 Áík'ehgo Jesus iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolni' gánʼíígo, 4 Nohwitahyú ła' dahadń dibeį́į́ dała'á gonenadín da'izlį́įyú yinoyołgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áíhíí dakú nyiníítshą', áíná' dała'á bich'ą́' ch'a'oyááhíí yíka ntaah, dá náidnłtį́įzhį'? 5 Náidnłtį́įná' yaa bił gozhǫ́ǫ́go biwosyú dahiłteeh. 6 Bigowąyú nádzáágo bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíínií dała'áyíílaago gádaayiłnii, Shił nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; shidibeį́į́ ch'a'oyáá n'íí nádiłtį́įh. 7 Da'áík'ehgo ałdó' nnee dała'á nchǫ'go at'éehń binchǫ' yich'ą́'zhį' adzaahń, ngost'ádin ngost'áí nnee daanjǫǫ daanzį́go binchǫ' doo yich'ą́'zhį' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa koł daagozhǫ́ǫ́ doleeł, nohwiłdishnii.

8 Isdzán ła' zhaali béshłigai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'á baa ch'a'oltǫ'yúgo, kǫ' yidiltłaadgoshą' nágołshóhgé' yiká déz'įį, danáidn'ą́ązhį'? 9 Náidn'ą́ąná' bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíínií dała'áyíílaago gádaayiłnii, Shił nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; zhaali shich'a'oltǫ' n'íí nádi'ą́ą. 10 Da'áík'ehgo ałdó' nnee dała'á nchǫ'go at'éehń binchǫ' yich'ą́'zhį' adzaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií biną́áł gózhǫ́ǫ́ doleeł, nohwiłdishnii.

11 Jesus gánádo'niid, Ła' nnee biye' naki golʼíį́ lę́'e: 12 Iké'gee nagháhihíí bitaa gáyiłnii, Shitaa, dawahá níyéehíí łahzhį' shíyéé doleełíí shaa nné'. Áík'ehgo bá iłk'ííyíné'go yaa yiné'. 13 Da'kwíí iskąą hik'e iké'gee nagháhihíí dawahá bíyéehíí dała'áyíílaago ńzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú análwołgo dawahá bíyéé n'íí ą́ał ch'ayishchį́įh. 14 Dá ą́ał ch'ayishchį́įná' áígee shiná' góyéégo daagodeyaa lę́'e; áík'ehgo dawahá yídn nlį́įgo nkenyaa. 15 Nnee ła' áígee daagolíínií yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. 16 Góchi bi'idáń dák'azhą́ yiyą́ą ndi nnee doo ła' bá'diné' da. 17 Ídínágoszį́įdgo gádiłdi'nii, Shitaa yánada'iziidíí łą́ągo bi'idáń daagolʼíį́, ik'e'an nazʼnilgo, áíná' shihíí shiná' dák'azhą́ shiziłhee! 18 Shíí nádishdáhgo shitaa bich'į'yú nádésdzá, áík'ehgo gábiłdishniih, Shitaa, yaaká'zhį' bich'į', ła'íí ni nich'į' nchǫ'go asdzaa, 19 Doo niye' daashiłch'inii bik'eh sitʼíį́ da: nánada'iziidíí k'ehgo nashíńłteeh. 20 Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'į' onádzaa. T'ah ńzaadgé' nádaałná' bitaa biłtsą́ągo baa ch'ozbaadgo bich'į' nádilwod, bizénáschidgo bizts'ǫs lę́'e. 21 Biye' gábiłnii, Shitaa, yaaká'zhį' bich'į', ła'íí ni

nich'į'nchǫ'go asdzaa, doo niye' daashiłch'inii bik'eh sitįįda. 22 Áíná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayiłnii, Diyágé dázhǫ́ itisgo nłt'éhihíí kú ndaanołtsoosgo bá ádaagołe'; gan bik'edn'áné bik'e daadoł'aa, kee ałdó' bá ádaagołe': 23 Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadołt'e'go bá daazołhee; áík'ehgo daahiidą́ągo nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': 24 Díí shiye' daztsą́ą nsį́ n'íí t'ah hinaa lą́ą́; ch'a'otłizh n'íí nádiltįįh. Áík'ehgo bił daagozhǫ́ǫ́ nkegonyaa. 25 Biye' iłtsé naghá́hihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaał: áń kįh yit'ahzhį' nnyááná' bésh dilwoshé bee idot'aałná' da'ch'ilzhishgo yidezts'ą́ą. 26 Nada'iziidi ła' yiká ánniidgo nayídiłkid, Hat'íí bighą́ ágot'įįh? 27 Gábiłnii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdįį, nidizhé dánłt'éé nt'éégo baa nadzááhíí bighą́. 28 Áík'ehgo bágóchįįdgo doo ha'agháh dahíí bighą́ bitaa bich'į' ch'ínyáágo, Ha'ánnáh, biłniigo nábokąą́h lę́'e. 29 Bitaa yich'į' hadziigo gáyiłnii, Doo ałch'ídé łegodzaa da nich'oshniigo áshiłnniihíí dawa bikísk'eh ánsht'ee ni'; ndi gantł'ízí zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa ńłteeh da, shit'eké bił shił daagozhǫ́ǫ́ le'at'éhi: 30 Áíná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yił anákeełgo dawahá níyéé n'íí ą́ą́ł ch'ayishchįįná' nádzááyú, dagoshch'į' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhįį. 31 Bitaa gábiłnii, Shiye', ni nił gonshłįį, shíyéé́híí dawa níyéé. 32 Nohwił daagozhǫ́ǫ́, nohwił gonedlįįgo dábik'eh go'įį́: díí nidizhé daztsą́ągo daandzį́ n'íí hinaa; ch'a'otłizh n'íí nádiltįįh.

16

1 Jesus bitsiłke'yu yich'į' hananádzii, Łah nnee ízisgo it'íni ła' nnee bána'iziidihi bíyéé́híí dawa yinádéz'įįgo nyinłtįį lę́'e; áí nnee ízisgo it'įį n'íí gádaabiłch'inii, Níyéé́híí yinádéz'iinií dawahá nich'ą́' da'izlį́į áił'įį. 2 Áík'ehgo bána'iziidií, Yushdé', yiłnniidgo gáyiłnii, Hat'íí lą́ą́ daaniłch'iniigo naa idists'ag? Naltsoos bikáʼdawahá shíyéé́híí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shíyéé́híí doo shá binádíń'įį da. 3 Na'iziidíí gádiłdi'nii, Hago lą́ą ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádésh'įį n'íí shich'ą́' nágodn'ą́ą: doo nagoshgeed bik'eh da; ídóshkeedyúgohíí ádaayánsdzį. 4 Shíí hago ashne' bígonsį, kodé' ch'ínáshi'dolt'e'go nnee bitashaa doleełgo. 5 Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayiłniigo, da'iłtséhihíí gáyiłnii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? 6 Mazhííl dała'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'ą́ągo, nii. Áík'ehgo gánáyiłdo'niid, Dagoshch'į' ńdaahgo ashdladin zhą́ shaa ha'áá ánágódle'go k'e'iłchíí. 7 Ła' gánáyiłdo'niid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gánií, Tł'oh naghái ízis nchaahíí dała'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyiłdo'niid, Tsebídin zhą́ shaa ha'áá ánágódle'go k'e'ełchíí. 8 Nant'án bána'iziidná' bich'į' nach'aahń, Gonyą́áyú ándzaa lą́ą, yiłnii: díí jįį ni'gosdzáń biká' ágot'ee zhinéé nakaihíí daałinolt'įįłíí, idindíín zhinéé nakaihíí bitisgo daagoyą́ą. 9 Ni'gosdzáń biká' ízis it'iinií bee nohwit'eké ádaagołdle'; áík'ehgo ásdįįdgo dahazhį' daagolííyú nohwá ch'ídaadotįįł, nohwiłdishnii. 10 Hadń da'ayą́hágo ágot'eehíí ndi begondlįįgo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí ałdó' begondlįįgo nayik'í'iziid doleeł: hadń ayą́hágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dázhǫ́ itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleeł. 11 Áík'ehgo ni'gosdzáń biká' it'iinií doo nzhǫǫgo ádaanołsį dayúgo, hadń yaaká'yú it'iinií nohwaa yiné' áíná'? 12 Ła' bíyéhi doo bá nzhǫǫgo ádaanołsį dayúgo, hadń dánohwíí nohwíyéé́híí nohwaa yiné' áíná'?

13 Doo hadń binant'a' naki da: dała'a bił nchǫ'ná' ła'ihíí bił nzhǫǫ doleełi at'éé́híí bighą́, dagohíí dała'á yotą'ná' ła'ihíí yich'ołaa doleełi at'éé. Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí it'iinií dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 14 Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'ínihi, díí dawa daidezts'ą́ąná' Jesus yaa yádaałti'go yaa daadloh lę́'e. 15 Áík'ehgo gáyiłnniid, Nnee binadzahgee daanołshǫǫ ádaanoł'įį ndihíí Bik'ehgo'ihi'nań nohwijíí yunę'íí yígółsį: nnee hat'íí itisgo ádaayoniihíí, áí Bik'ehgo'ihi'nań bił nchǫ'. 16 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí ła'íí binkááyú nada'iziidíí ádaaniihíí yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhį': áígé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'goni'íí t'ah baa nadaagolni' goldoh, áík'ehgo nnee dała'á daantį́į́gee dázhǫ́ hádaat'įįgo ídéédaalnaa. 17 Yáá ła'íí ni'gosdzáń biłgo bech'ígonáhgo doo nee da, áíná' begoz'aaníí dázhǫ́ da'ayą́hágo ndi bech'ígowáhgo nyee. 18 Dahadń bi'aad yił iłk'ínát'aazhgo ła'i yił nnaná'ną́áyúgo áń nant'į' naghaa: ła'íí dahadń isdzán biką' yó'onáyíłt'e'ń yił nną́áyúgo áí nnee nant'į' naghaa.

19 Łah nnee ízisgo it'iinií, nak'ą' nłt'éhi łichiigo dotł'izhi bidiyágé lę́'e, dajįį biigha idáń łáń ílíínií zhą́ yiyáni. 20 Áí nnee bich'ígót'i'gee ła' nnee ídókeedi dá łóód zhą́hi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istįį. 21 Nnee ízis it'iinií iyą́ągé' báń bizhool nanidéhíí shá dó'né' hadó' nzį lę́'e: ła'íí łichánę baa hikáhgo biká' łóódíí daayiłnaad. 22 Nnee tét'iyé n'íí daztsą́ągo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií Abraham bijíláhzhį' ídéyóltą'go onádaabistįį lę́'e: nnee ízis it'įį n'íí ałdó' daztsą́ągo łeltįį. 23 Ch'iidntahyú dázhǫ́ biniigonłt'éégo hadag dézʼįįgo ńzaadyú Abraham Lázarus ídéyóltą'go yiłtsą́ą. 24 Áík'ehgo Abraham nawode yich'į' ánniid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'į' nł'áá, biláhoozhíí tú bee náyółt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díí kǫ'íí biyi' nyeego shich'į' nagowaahíí bighą́. 25 Áíná' Abraham gábiłnniid,

Shiye', t'ah hinnáánáʼ bínánlníh, dawahá nłtʼéehíí níyéé niʼ, áíná' Lázarus doo hatʼíí nłtʼéhi bíyéé da niʼ: kʼadíí áń nłtʼéégo ábiʼdilzį, áíná' nihíí kʼadíí niniigonłtʼéé. 26 Nohwíí nohwigizhgee dázhǫ́ yúyahgo nalwozh ałdóʼ: áíkʼehgo kodéʼ azhį' nachʼidikáh doleeł nʼíí doo hagoʼatʼéégo akú nachʼidikáh átʼéé da; áíná' doo yushdéʼ nachʼidikáh átʼéé da. 27 Áíkʼehgo nnee ízis itʼį nʼíí gánniid, Shitaa, nánoshkąąh, Lázarus shitaa bigowąyú ńłʼáá: 28 Shikʼisyú ashdlaʼi golíį́; áí doo kúyaa góyéégo gozʼąą yuyaa dikáh da doleełhíí bighą Lázarus bił nagolníʼgo nłʼáá. 29 Abraham gábiłnniid, Bíí Moses łaʼíí Bikʼehgoʼihiʼnań binkááyú nadaʼiziidi nʼíí kʼedaʼashchiinií yedaagoyiłíį́; áí yídaayésts'ąą leʼ. 30 Ágánniid, Dah, shitaa Abraham: áíná' dahadń daztsánihi bichʼą́géʼ náńłááyúgo shikʼisyú binchǫʼíí yichʼą́ʼzhį' ádaaneʼ doleeł. 31 Abraham gánábiłdoʼniid, Moses łaʼíí Bikʼehgoʼihiʼnań binkááyú nadaʼiziidi nʼíí kʼedaʼashchiinií doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolníʼ ndi doo daʼodląą da doleeł goʼíį́.

17

1 Jesus bitsiłkeʼyú gáyiłnniid, Nakídintaahíí dábegolneʼ goʼíį́, áíná' hadń naʼíntaahíí bá góyéé doleeł. 2 Tséé beʼikʼáhi nchaahi bikʼosyú bídestłʼǫǫgo túnteel beh hiltʼeʼgo bá nzhǫǫ doleeł niʼ, díí doo ízisgo ádaatʼee dahíí dała'á nchǫʼgo atʼíį́go doo áileʼ da doleełhíí bighą.

3 Ídádaadesółtʼįį: nikʼisn nichʼį' nchǫʼgo atʼíį́yúgo bee bichʼį' yáńłtiʼ; áíkʼehgo, Shaa nágodinʼáah, nił̨niiyúgo baa nágodinʼáah. 4 Dała'á jį́ gostsʼidn nichʼį' nchǫʼgo ánádzaayúgo, gostsʼidn nichʼį' ánádzaago, Shaa nágodinʼáah, nił̨niiyúgo, baa nágodinʼáah. 5 Jesus binadaalʼa'á gádaabiłnii, Nohwiʼodląʼíí dayúweh nohwá bínáhodaałgo áńłsį. 6 Áíkʼehgo Jesus gádaabiłnii, Nohwiʼodląʼ mústard biyígé gaʼatʼéényúgo ndi, díí tsį sýcamine holzéhi gádaabiłdoł̨nii, Dáni nikeghadgéʼ hádńłtsʼǫǫdgo túnteel biyiʼgee íkʼendléé; áíkʼehgo daʼánnniiyú aneʼ doleeł. 7 Nohwitahyú łaʼ bánaʼiziidíí bá nagodzį́zyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, yaʼ kíyaagéʼ nádzáágo gáyiłniih née, Yushdéʼ, dákʼad ńdaahgo ináá? 8 Dah, áíná' gáyiłniih, Shá áʼíleʼ, áígéʼ íkʼeʼidleego shichʼį' nʼííkáah, ąął iyą́ą́géʼ ąął ishdląąyúgo; bikédéʼgo ináá łaʼíí ídląą́. 9 Yaʼ banaʼiziidíí daʼáyiłniiyú adzaahíí bighą, Ahíyiʼee, yiłnii née? Dah, nsį. 10 Nohwíí ałdóʼ daʼánohwiłdiʼniihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadoł̨niih, Nohwíí doo nił daandlį́į dago ná nadaʼiidziid: hatʼíí, Ádaałeʼ, nohwiłdiʼniihíí zhą́ ádaasiidlaa.

11 Jerúsalemyú higaałyú Jesus Samária łaʼíí Gálilee bigizhyú higaał lę́ʼe. 12 Gotah yuneʼ oyáágo nnee gonenan łóód doo ínádį́h dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí daʼanahyú naziį́go, 13 Daadilwoshgo gádaanii, Jesus, Nantʼán, nohwaa chʼonbáah. 14 Jesus áí nneehíí yiłtsą́ągo gádaayiłnii, Daadołkáhgo okąąh yedaabikʼehi bichʼį' chʼíʼnah ádaadołdleʼ. Hikahná' nłtʼéé nádaasdlį́į lę́ʼe. 15 Áí nnee dałaʼá nábiʼdilziihíí yígołsį́dgo tʼąązhį' Jesus yaa nadzáá, nádziihíí Bikʼehgoʼihiʼnań yaʼahénzį́go dilwoshgo, 16 Jesus biyahzhį' hayaa adzaa, Ahíyiʼee, yiłniigo: áń Samáriagéʼ gólínihi. 17 Áígéʼ Jesus gábiłnii, Gonenan nádaadziihná' ngostʼáíhíí hayú? 18 Dadíń zhą́ łahgéʼ nneehihi tʼąązhį' nadzáá, Bikʼehgoʼihiʼnań yaʼahénzį́go. 19 Nádndáhgo híná́áł, niʼodląʼíí nłtʼéégo ánániidlaa, yiłnii.

20 Phárisees daanlíni Jesus nayídaadiłkidgo gádaayiłnii, Daʼosʼah Bikʼehgoʼihiʼnań nantʼaa doleełíí kú bengowáh? Jesus gánníí, Doo hwitʼį́į́go kú bengowáh da: 21 Kúńko díńʼį́į! dagohíí, Nláhyú nláh! doo daachʼiníi da: Bikʼehgoʼihiʼnań ałkʼiná' nohwiyiʼ yuneʼ nantʼaa. 22 Jesus bitsiłkeʼyu gáyiłnii, Shíí, nnee kʼehgo Niyááhíí bijį́į dałaʼá náchʼołtséh hádóʼ daanołsį́įh doleeł, ndi doo ndaahołtséh átʼéé da goldohíí dahagee biká' ngowáh. 23 Nláhyú daadeľíį́, dagohíí, Kú daadeľíį́, daanohwiłchʼiníi doo: áíná' akú dołkáh helaʼ, bikéʼ dołkáh helaʼ. 24 Hadaʼdidlaʼíí bee yáá dáłázhinéégéʼ łahzhinéégo bee gotʼį́ nágodleeh; áíkʼehgo shíí, nnee kʼehgo Niyááhíí, ánshtʼee doleeł chʼíʼnah áshiʼdelzaahíí bijį́į. 25 Dabíʼiłtsé łą́ągo shinigodilneʼgo daałinolʼį́łíí doo hádaashitʼį́į da doleeł. 26 Noe tʼah golíį́ná' ágotʼee nʼíí kʼehgo shíí, nnee kʼehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijį́į ałdóʼ ágágotʼee doleeł. 27 Áíná' Noe tsinaʼeełíí yiyiʼ oyaazhį' daʼchʼiyąą niʼ, daʼchʼidląą niʼ, nnádaachʼiłseʼ niʼ, łaʼíí łaa daagochʼihiniłgo nnádaazeʼ niʼ, áígéʼ tú idezjoolgo ąął tú bił daachʼidesdziiʼ. 28 Lot tʼah golíį́ná' ałdóʼ daʼágágotʼee niʼ; daʼchʼiyąą niʼ, daʼchʼidląą niʼ, nadaʼchʼihił̨niih niʼ, kaa nadaahiʼniih niʼ, kʼedaʼchʼidileeniʼ, łaʼíí gową ádaagochʼileʼ niʼ; 29 Áíná' Lot Sódomgéʼ chʼínyááhíí bijį́į kǫʼ łaʼíí tséé łikǫʼi, brimstone holzéhi, yaaká'géʼ náłtą́ągo ąął daakową́ą́ʼ. 30 Shíí, nnee kʼehgo Niyááhíí, chʼíʼnah ádideshdleʼhíí bijį́į ałdóʼ ágágotʼee doleeł. 31 Áí bijį́į hadń bikį́h biká'yú dahsdaahń bikį́h yuneʼ bíyéé́híí sinéʼi, gódah yiká oʼánáodáh helaʼ: daʼáíkʼehgo ałdóʼ nnee kʼedolzaahíí yiyiʼ naghaahń tʼąązhį' ánáoʼneʼ helaʼ. 32 Lot biʼaadń bínádaałniih. 33 Dahadń biʼihiʼna' yaa bił goyéé́hń, áí bichʼą́ʼ daʼizlíį́ hileeh; áíná' dahadń ádaayisʼnahgo biʼihiʼna' daʼizlíį́ silį́į́ʼń ihiʼnaa doo ngoneľąą dahíí yee hinaa doo. 34 Shíí gánohwiłdishnii, Áí bitłʼéʼ nnee naki dashteezhgo, dałaʼá nádilteehná' łaʼíí daʼakú sitį́į doo. 35 Isdzáné naki łíshtʼa daʼikʼaayúgo, dałaʼá nádilteehná' łaʼíí daʼakú sidaa doo. 36 Nnee naki kʼedolzaayú naʼaashyúgo, dałaʼá

nádilteehná’ ła’íí da’akú sizį́į doo. 37 Hayú, nohweBik’ehń? daabiłn̨ii. Jesus gádaabiłn̨ii, Dahayú its’í siné’yú ch’ishoogi dała’at’éé doleeł.

18

1 Da’ch’okąąh nt’éégo doo kił iyeeh dago Jesus na’gon̨i’íí bee iłch’ígó’aahgo 2 Gánn̨iid, Łah kį́h gozn̨ilyú yánáltihń góĺį́, Bik’ehgoihi’n̨ań doo yidnłsíni da, nn̨ee doo bił ilíni da: 3 Ła’ isdzán, itsaa nlíni, áígee golíni dakozhą́ baa nadáhgo gábiłn̨ii, Shá iłk’ígodnłdǫǫh, nn̨ee ła’ shik’enn̨iihíí bighą. 4 Dét’į́hézhį’, Dah, yiłn̨ii: ndi bikédé’gohíí dabíí gádiłdi’n̨ii, Bik’ehgo’ihi’n̨ań doo dinsį da, nn̨ee doo shił iĺį́ da; 5 Da’ágát’éé ndi díí itsaahíí ts’íshiłdį́į́híí bighą bá iłk’ígodishdǫǫh; dahyúgohíí kú nádáh ńt’éényúgo shiyiłhá. 6 Jesus gánádo’n̨iid, Yánáltihń doo dábik’ehyú át’éé dahń ánn̨iidíí ídaayesółts’ą́ą. 7 Bik’ehgo’ihi’n̨ań nn̨ee hayín̨ilíísha’ dajį́į biigha ła’íí datł’é’ biigha bich’į’ ádaan̨iihíí bich’į’ ídésts’ą́ągo ńzaad godihigháh ndi yá ilk’ígodildǫǫh. 8 Dagoshch’į’ yá iłk’ígodildǫǫh, nohwiłdishn̨ii. Da’ágát’éé ndi shíí nn̨ee k’ehgo Niyááhíí nánsdzaagosha’, ni’gosdzáń biká’ nn̨ee daashodlaanií ła’ daastséh shį?
9 Jesus nn̨ee ła’ dázhǫ́ nshǫǫ daanzi̯go dabíí zhą́ ádaa da’odlíígo, ła’íí doo hadń yił da’óltagi da, iłch’ígót’aahgo na’gon̨i’íí yee hadziigo gáyiłn̨ii: 10 Łah nn̨ee naki wą́’yú da’ch’okąąh goz’ą́ą yun̨e’ o’áázh lę́’e; dała’á Phárisee nlíni, ła’ń tax bich’į’ nadaahi’n̨íłi. 11 Phárisee nlínihń ídá’okąąhgo gán̨íí, Bik’ehgo’ihi’n̨ań, shíí ła’ nn̨ee ádaat’eehíí k’ehgo doo ánsht’ee dahíí bighą naa ahénsį, áí aadaanchį’íí, doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí, nant’į’ nadaakaihíí, díí tax bich’į’ nahi’n̨iłń ndi doo bik’ehgo ánsht’ee da. 12 Shíí dałán godilzinií biyi’ nakidn dáshin̨á’ oshkąąh, ła’íí dawahn shíyééhíí dágonenanyú iłk’é’n̨ilgo dała’á Bik’ehgo’ihi’n̨ań bich’į’ nanáhishn̨ił. 13 Áíná’ tax bich’į’ nahi’n̨iłihń da’an̨ahyú sizi̯go bijíláhzhį’ nyínłts’į, dá doo hadag dighaałé gán̨íígo okąąh, Bik’ehgo’ihi’n̨ań, shíí shinchǫ’ łánihi shaa ch’onba’ le’. 14 Shíí nohwił nadaagoshn̨i’, Áí nn̨eehń gowąyú onádzaa, Bik’ehgo’ihi’n̨ań binadzahgee bízhą́ binchǫ’ n’íí bich’á’né’ná’ ła’ nn̨eehíí, dah: hadń itisgo ádéstį́į́hń ádaagoch’olba’go ádoln̨iił; áíná’ hadń ádaagoch’olba’ń itisgo at’éégo ádoln̨iił. 15 Jesus mé’ baa ndaach’ihezn̨il lę́’e, yiká ndaadiln̨iih daabich’ido’n̨íígo: áíná’ Jesus bitsiłke’yu daayiłtsą́ągo, Doo ágádaałt’į́ da, daabiłnn̨iid. 16 Áíná’ Jesus, Yushdé’, daayiłn̨iigo, Ch’ík’eh chą́ghášhé shich’į’ nihikáh le’, doo t’ą́ązhį’ daahínółtą’ da; bíí ga’ádaat’eehíí Bik’ehgo’ihi’n̨ań bilałtł’áhgee daanlį́į, n̨iigo. 17 Da’an̨iigo gádaanohwiłdishn̨ii, Dahadń chą́ghášhé ałch’íśę́híí k’ehgo Bik’ehgo’ihi’n̨ań bilałtł’áhgee begoz’aanií nágodn’ą́ayúgo zhą́ Bik’ehgo’ihi’n̨ań bilałtł’áhgee daanliinií itah hileeh. 18 Łah nant’án Jesus nayídiłkidgo gáyiłn̨ii, Iłch’ígó’aahíí nłt’éhi ńlínihi, hago łą́ą́ áshn̨e’go ihi’n̨aa doo ngonel’ą́ą dahíí bee hinshn̨aa doleeł? 19 Jesus gábiłn̨ii, Hat’íí bighą nn̨ee nłt’éhi shiłnn̨ii? doo hadń nłt’éé da go’į́į, dała’á zhą́, Bik’ehgo’ihi’n̨ań zhą́. 20 Bik’ehgo’ihi’n̨ań ngon’ą́ą́ lę́’ehíí bígońłsi̯ go’į́į, Doo nant’į’ nach’ighaa da, Doo ich’iziłhee da, Doo ich’in’į́į́h da, Doo łé’ch’iłchoo da. Kitaa ła’íí kimaa ch’idnłsį. 21 Nn̨eehíí gábiłn̨ii, Ánít nashaagé’ godezt’i’go áí dawa bee ánsht’ee. 22 Jesus áí yidezts’ą́ą́ná’ gábiłn̨ii, Dała’á zhą́ doo bee áńt’éé da: ti’i, dawa n̨íyééhíí naa nahon̨iihgo, zhaalihíí tédaat’iyéhíí bita’in̨ííh, áík’ehgo yaaká’yú dawahá łáń ílíni n̨íyéé doleeł: áíná’ yushdé’, shiké’ dahsinn̨áh. 23 Áí yidezts’ą́ą́ná’ doo bił gozhǫ́ǫ́ da silį́į: dázhǫ́ ízis it’į́į́híí bighą. 24 Doo bił gozhǫ́ǫ́ da silį́i̯go Jesus bígołsi̯į́dná’ gán̨íí, Nn̨ee ízis da’it’iinií Bik’ehgo’ihi’n̨ań bilałtł’áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhǫ́ bá nyee! 25 Łį́į́ bighán̨ ha’i’áhíí benáʼkadé bigha’i’áńyú ch’égháhgo bá nyeená’ ízis it’iinií Bik’ehgo’ihi’n̨ań bilałtł’áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. 26 Nn̨ee áí daidezts’aanií gádaan̨ii, Áíná’ hadń zhą́ hasdábi’dilteeh? 27 Jesus gán̨íí, Nn̨ee dahat’íhíta doo łayole’ at’éé dahíí Bik’ehgo’ihi’n̨ań łayile’hi at’éé. 28 Peter gábiłn̨ii, Nohwíí nohwíyéé dawa bich’á’ dahdihiikainá’ niké’ dahsiikai ni’. 29 Jesus gánádaabiłdo’n̨iid, Da’an̨ii gádaanohwiłdishn̨ii, Bik’ehgo’ihi’n̨ań bilałtł’áhgee daanlį́i̯zhį’ itah nlį́i̯híí bighą bigową, bi’aad, bik’isyú, bimaa, bitaa, dagohíí bichą́ghášhé yich’á’ dahnyááyúgo, 30 Áń díí goldohíí biyi’ áí bitisgo doo ałch’ídn baa na’né’ doleeł, ła’íí łahgo náhodeszaago ihi’n̨aa doo ngonel’ą́ą dahíí yee hin̨aa doleeł.

31 Jesus bitsiłke’yu nakits’ádahíí yił its’ákaigo gádaayiłnn̨iid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú nada’iziidi n’íí shíí, nn̨ee k’ehgo Niyááhíí, shaa k’eda’ashchiiníí dawa begoln̨e’. 32 Nn̨ee doo Jews daanlį́į dahíí baa shi’dilteehgo shaa daadloh doleeł, yúyahgo shiniidaagodile’ ła’íí shik’ídaadihizheeh doleeł: 33 Hashída’iłtsaas doo, ła’íí daashiziłhee doleeł, áígé’ taagi jį́į hileehgo naadishdáh. 34 Áíná’ hat’íí n̨iigo an̨ííhíí doo ła’ yídaagołsi̯ da: an̨ííhíí baa ch’ananl’į’go doo bił ídaagozi̯ da.

35 Jesus Jériko k’ad yaa higháhná’, ła’ nn̨ee bin̨áá ágodini ídókeedgo itín bahyú sidaa: 36 Nách’ołseełíí yidezts’ą́ągo, Hat’íí lą́ą́ ágodzaa, n̨iigo na’ídiłkid lę́’e. 37 Áík’ehgo gádaabiłch’in̨ii, Jesus, Názarethgé’ gólíni, kúk’e higaał. 38 Áík’ehgo nádidilghaazhgo gán̨íí, Jesus, David biYe’ ńlíni, shaa ch’onbáah. 39 Ła’ ádn nálseełíí bił daadestehgo, Godnch’áad, daabiłn̨ii, áíná’ da’tiségo dilwosh, gán̨íígo, David biYe’ ńlíni, shaa ch’onbáah. 40 Jesus nnyáágo, Yushdé’ bił

dołkáh, nii: bit'ahzhį' nyááná' nayídiłkidgo 41 Gáyiłnii, Hat'íílá ná áshłe' háńt'įį gá? Nnee binnáá ágodiníí gábiłnii, SheBik'ehń, desh'įįgo ánáshídle'. 42 Jesus gábiłnii, Niináá nágódleeh, ni'odlą' nłt'éégo ánániidlaa. 43 Dagoshch'į' go'įį́ nasdlįįgo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihi'nań ba'ahénzįgo: áik'ehgo nnee dawa daayiłtsąąná' Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahédaanzį lę́'e.

19

1 Jesus Jérikoyú ch'ínyáá lę́'e. 2 Ákú ła' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'į' nadaahi'niiłíí da'tiséyú sitíni, ízis it'íni golį́į́ lę́'e. 3 Jesus holzeehń yiłtséh hát'į́į́; áíná' nnee daałiłjizhgé' bíí ałch'íséhíí bighą ch'éh histséh nzį lę́'e. 4 Áík'ehgo náłseełíí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleełyú gashdla'á nan'áhi yika'zhį' hayáá. 5 Jesus áígee nyááná' hadag déz'įįná' gábiłnii, Zacchéus, dáhałe gódah ch'íńńáh; díí jįį nich'į' hasta' deyáá. 6 Áígé' dáhałego gódah ch'ínádzaago yaa bił gozhǫ́ǫ́go gowąyú yił onát'aazh. 7 Nnee áí daayiłtsąąná' bída'iłtahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahń yaa hasta' oyáá. 8 Zacchéus nnyáágo Jesus gáyiłnii, ShiNant'a', dawahá shíyéehíí iłni'gé' tédaat'iyéhíí baa hishniił; áíná' dahat'íhíta bee bich'į' nashich'a'yúgo, dį́į́dn dábitisyú da'ágánáołąągo bich'į' nanádihishniił. 9 Jesus gábiłnii, Díí jįį behasdách'ighánhíí kogee naháztaaníí bee bá goz'ąą, Zacchéus ałdó' Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni at'éégo. 10 Shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, nnee ch'a'onezdeehíí biká daadesh'įį ła'íí hasdáhishniiłhíí bighą niyáá. 11 Nneehíí ídaayésts'ąągo Jesus iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee bił nanádaagołni', Jerúsalemyú dák'azhą́ híghánhíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nant'aa doleełíí dagoshch'į' ch'í'nah áile' daanzįhíí bighą. 12 Łah nnee ízisgo at'éhi ńzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilne'go, áígé' nádáhgo. 13 Nnee gonenan bánada'iziidíí, Yushdé', daayiłnniidgo, bestso pounds holzéhi dała'ágo daantį́į́gee yita'iznii gáyiłniigo, Díí zhaalihíí bigowáhgo ádaałe', danánsdzaazhį'. 14 Áíná' nnee áígee daagolíínií daabich'ołaahíí bighą ch'inii nadai'aahíí biké' odais'a' gádaaniigo, Díń nneehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'įį da. 15 Nant'án ábi'delzaagé' nádzáágo, Shánada'iziidi zhaali baa daasinilíí yushdé' shá daabiłdołniih, nii lę́'e, dała'á daantį́į́gee zhaali da'kwíí ádaizlaahíí bígonsįhíí bighą. 16 Da'iłtsé baa nyááhń gábiłnii, Shinant'a', nizhaalihíí gonenan itisyú ánáyiidlaa. 17 Áik'ehgo gáyiłnii, Nłt'éégo shána'izíídi, nłt'éényú ándzaa lą́ą́: da'ayą́há ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą gonenáágo kįh goznili bá nant'áágo ánishłe'. 18 Iké'gee nanádzááhń gánníí, Shinant'a', nizhaalihíí ashdla' itisyú ánáyiidlaa. 19 Áik'ehgo gáyiłnii, Nihíí ashdla'go kįh goznili bá nant'áá doo. 20 Ła' nanádzáágo gánníí, Shinant'a', kóh nizhaali, bił isíídisgo ná síłné' ni': 21 Nnee doo begónedzą́ą dahi ńlį́į́híí bighą nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínlaa dahíí náhigéésh. 22 Nant'ánhíí gábiłnii, Dáni niyati'íí bee ch'é'édént'ąą, nchǫ'go shána'izíídi. Nnee doo begónedzą́ą dahi nshłį́įgo bígońłsį, doo ni'niné' dahíí nádishné'hi, ła'íí doo k'edíláá dahíí náhishgeeshi: 23 Hat'íí bighą áíná' shizhaalihíí doo shá ha'áńnil da, kú nánsdzaago bínágodzaahíí bił hananil doleeł ni'? 24 Nnee bit'ahyú nadaaziiníí gáyiłnii, Bizhaali bich'á' nadaadołniigo nnee bizhaali gonenanhń baa daanołniił. 25 (Nohwinant'a', áń la' ałk'iná' gonenan bíyéé, daabiłnii.) 26 Gádaanohwiłdishnii, Dakówa hat'íí kíyéehíí kaa nado'né' doleeł; ła'íí doo hat'íí kíyéé dahíí, kíyéé lę́'e ndi kich'á' nadido'né' doleeł. 27 Áíná' díí daashich'ołaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'įį dahíí, kú shidáhyú ndaaholt'e'go shináát nadaałtseed.

28 Jesus ąą́ł nagosni'ná' ádn dahiyaa wą́'yú Jerúsalemyú. 29 Béthphage ła'íí Béthany k'ad yaa highánná', dził Olives holzéhi si'ąągee nyááná' bitsiłke'yu naki oyił'a', 30 Gáyiłniigo, Ti'i, nohwádnyú gotahyú doł'aash; dáha'ał'aashgee túlgayé zhaazhé dahastl'ǫ́ǫ́go baa noł'aash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dahndaahi da: áí k'e'oł'adgo kú nánołǫǫs. 31 Dahadń, Hat'íí bighą k'e'oł'ad? nohwiłniiyúgo, gábiłdidołniił, NohwiNant'a' hát'į́į́go áhiit'įį. 32 Doł'aash, yiłnii n'íí dahazh'aazh, áik'ehgo Jesus dá ábiłnii n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. 33 K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé bíyéhihi gádaabiłnii, Hat'íí bighą túlgayé zhaazhé k'e'oł'ad? 34 Gádaayiłnii, NohwiNant'a' hát'į́į́go áhiit'įį. 35 Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizlǫǫzgo bidiyágéhíí biká' dahdaihezhnilná' Jesus yiká' dainesdaa. 36 Bił higaałyú bádnyú nnee bidiyágé yídaagosteel lę́'e. 37 Jerúsalemyú k'ad yaa highágo, dził Olives holzéhi si'ąągé' hayaa iditingee biké' náłseełíí ízisgo ánáo'l'įłíí daayiłtsąąhíí bighą bił daagozhǫ́ǫ́go Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahédaanzįgo nádaadidilghaazhgo gádaanii nkegonyaa: 38 Ízisgo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaałń ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú iłch'į'gont'éé, da'tisé goz'ąągee idindíín. 39 Nnee binąáł ágot'įįdíí ła' Phárisees daanlíni Jesus gádaayiłnii, Iłch'ígó'aahíí ńlíni, niké' náłseełíí, Doo daagonołch'aad da, daabiłnii. 40 Áíná' gádaayiłnii, Áí doo daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'į́nohwiłdishnii.

41 Ałhánégé' higaałná' kįh gozniilíí yiłtsąągo yaa hichag. 42 Gánníígo, Díí jįį ndi hat'íí bee niyi' iłch'į'gont'éé doleełíí bígońłsįyúgo nłt'éé doleeł ni'! Áíná' naa ch'anal'į'. 43 Nik'edaannihíí ninaa łeedaagodigeedgo łeezh ninaa łeedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da

doleełíí bich'į' goldoh. 44 Nkínádaanidiłt'eeh doo, ni ła'íí nichąghásh́é niyi' daagolíínií; doo ła' hayú tséé iłk'idaanasdláágo ádaanile' da; Bik'ehgo'ihi'nań naa nyááná' doo bígońłsį dahíí bighą. 45 Da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáágo ákóne' baa nada'iniihíí ch'íinihiyood nkegonyaa lę́'e; 46 Gádaayiłniigo, Díínko bek'e'eshchįį, Shikįhíí kįh biyi' da'ch'okąąhíí át'éé, áíná' nohwihíí daan'įįhíí bigową ádaagosolaa łąą. 47 Dawa jįį da'ch'okąąh goz'ąą yune' iłch'ígó'aah lę́'e. Okąąh yedaabik'ehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí nnee itisgo nadaandeehi daabiziłhee hádaat'įį, 48 Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nłt'éégo bich'į' ídaayésts'ąąhíí bighą.

20

1 Łah da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nnee yił ch'ígó'aahgo nłt'éégo na'goni'íí yaa nagolni'go okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí Jews yánazíni baa hikaigo, 2 Gádaabiłnii, Hadń bik'ehgo ánánt'įįł, nohwił nagólni', hadń naa godin'ą́ągo áńt'įįh? 3 Jesus gádaabiłnii, Shíí ałdó' dała'á nanohwídishkid; áí shił nadaagołni': 4 Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká'gé'go née, dagohíí nnee bich'ą́'gé'go née? 5 Łił yádaałti'go gádaałiłdi'nii, Yaaká'gé'go daan'niihyúgo gánohwiłdiniih, Áíná' hat'íí bighą doo daahołdląą da láń? 6 Áíná', Nnee bich'ą́'gé'go, daan'niihyúgo: nnee nohwił łedaats'iłne': John da'anii Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi nlįį ni' daanzíhíí bighą. 7 Áík'ehgo, Doo baa nadaagolni' da, daanii. 8 Jesus gánábiłdo'niid, Shíí ałdó' hadń bik'ehgo ánásht'įįłíí doo nohwił nagoshni' da. 9 Jesus díí iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nnee yił nanagolni' nkegonyaa; Ła' nnee dasts'aa k'eidnláágo bá yinádaadéz'íni yá ch'ígohet'ąąná' łahyú ni' goz'ąąyú óyáá, ákú sidaago ńzaad begodigháhyú. 10 Da'nest'ą́ągee ngonyáágo ła' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ínihíí nbída'eshtłizhná' dá díłkǫǫhgo onádaabis'a'. 11 Bána'iziidíí ła'ihi onaayíł'a': áń ałdó' nyída'eshtłizhgo yini-idaagodezlaaná' dádílkǫǫhgo onádais'a'. 12 Áígé' taagigee onaayíł'a': áń ałdó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. 13 Dasts'aa hentíínií bíyéehíí, Hago ashłe'? nii. Shiye' shił nzhónihi dish'aa: áń zhą́ daayiłtsąągo daidnłsį doleeł shį. 14 Áíná' dasts'aa yinádaadéz'íni áń daayiłtsąąná' gádaałiłdi'nii, Díí dasts'aa hentíínií bíyéé doleełíí át'éé: haląą, daazołdee, áígé' bíyéé doleeł n'íí daanohwíyéé doleeł. 15 Áík'ehgo dasts'aa hentíínií yiyi'gé' ch'ídaist'e'go daizes-hį́í. Áíná' dasts'aa hentíínií bíyéhi hago ádaabile'shą'? 16 Áń nádáhgo dasts'aa bá yinádaadéz'į́į n'íí naiłtseedná' dasts'aa hentíínií ła'ihi yá ch'ínágohet'aah. Nnee áí daidezts'ąąná' gádaannііd, Begolnéh hela'. 17 Áíná' yineł'íígo gádaabiłnii, Áíná' díí bek'e'eshchiinií hat'íí golzeego ágolzee, Tséé kįh ádaagole'íí yó'odaisne' n'íí, iłhagon'áágee da'iłtsé si'aaníí silįį? 18 Dahadń áí tséé yiká' nágo'yúgo bizéígo ábile'; áíná' dahadń áí tséé biká' naltǫ'yúgo ik'áń k'ehgo ábile' doleeł.

19 Da'áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí okąąh yedaabik'ehi itisyú nandeehíí, iłch'ígót'aahgo na'goni'i yee hadzii n'íí bíí ádaabiłniigo yídaagołsihíí bighą ha'ádaiłt'e' hádaat'įį, ndi nnee dała'adzaahíí yédaasdzii'. 20 Daabinel'íígo anadaal'izi bich'į' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'įįgo, Jesus biyati'íí bee daahiiljizh daanzigo, nant'ánchań baa daanłteehgo baa yá'iti' doleełgo. 21 Áík'ehgo nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Iłch'ígó'aahíí, nłt'éégo yáńłti', ła'íí da'áígee iłch'ígóń'aahgo bídaagonlzį, nnee doo ła' itisgo síńłtįį da, dawa nich'į' dáłeł'ee, Bik'ehgo'ihi'nań bich'į'zhiné́é goz'aaníí da'aniigo baa iłch'ígóń'aah: 22 Ya' Caesar bich'į' nadaach'iniiłgo begoz'ąą née, dah dó'nolį? 23 Áíná' nadaach'aahíí yígółsigo gádaabiłnii, Hat'íí bighą yashti'íí bee daashołjizhgo ádaashiłdołnii? 24 Zhaali, penny holzéhi, ła' shaa noł'aahgo nesh'į́. Hadń be'ilzaa, hadń bizhi' biká' dahgoz'ąą? Caesar bíyéhi łąą, daabiłnii. 25 Jesus gánádaabiłdo'niid, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanołniił, áíná' Bik'ehgo'ihi'nań bíyéehíí Bik'ehgo'ihi'nań baa daanohniił. 26 Nnee biníáát Jesus anííhíí doo bee daahiljizh at'éé da: áíná' t'ąązhį' hanadziihíí baa bił díyadaagot'eego, doo hat'íí daanii da lę́'e.

27 Áígé' ła' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadiikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nabídaadiłkid, 28 Gádaaniigo, Iłch'ígó'aahíí, Moses gánígo nohwá k'e'eshchįį lę́'e, Ła' nnee bik'isn bi'aad yich'ą́' daztsąąyúgo, bichąghásh́é doo ła' dayúgo, nneehń bik'isn n'íí bi'aad yił nnádo'neełgo bik'isn n'íí chąghásh́é bá ágodolniił, niigo. 29 Łah nnee iłk'isn gosts'idi daanlįį lę́'e: áí da'iłtséhíí nnáágo bichąghásh́é doo ła' dago daztsąą. 30 Bik'isn nakigeehíí isdzánhíí yił nnaná'náágo bichąghásh́é doo ła' dago dananástsą́ą. 31 Taagigeehíí ałdó' isdzánhíí yił nnaná'náágo dananástsą́ą; gosts'idihíí dawa da'ágánádaadzaa: bichąghásh́é doo ła' dago nanezna'. 32 Dá'iké'yú isdzánhíí ałdó' daztsąą. 33 Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíí bi'aad doleeł, iłk'isyú gosts'idihíí dawa yił nadaaznaaná'? 34 Jesus gádaabiłnii, Nnee díí ni'gosdzáń biká' nakaihíí nnádaałse', ndaagohiniiłgo nnádaałse': 35 Áíná' yaaká'go yił da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaałse' da, doo ndaagohiniiłgo nnádaałse' da: 36 Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií k'ehgo daagolį́į;

naadikaihíí itah daanlį̨́go, Bik'ehgo'ihi'ną́ń bichą́ghásh́é daanlį̨́. 37 Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'į́ dá'ígózi̯go ágolaa, gánííго, Bik'ehgo'ihi'ną́ń, Abraham yokąąhń, da'áń Isaac, Jacob ałdó' yokąąhń, yiłniigo yozhii. 38 Áń doo nanezna'íí yokąąhń nlį̨́ da, daahinaahíí zhą́: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihi'nąń binadzahgee t'ah daahinaa.

39 Áígé' begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła' gádaabiłnii, Iłch'ígó'aahíí, nłt'éégo háńdzii. 40 Áí bikédé'go nnee daaste'go doo hadń nabínánłkid da. 41 Jesus gánádaabiłdo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlį̨́, daach'inii áíná'? 42 David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchį̨́ gánííго, Bik'ehgo'ihi'nąń sheBik'ehń gáyiłnniid, Shigan dihe'nazhinéégo síńdaa, 43 Nik'edaannііhíí ni'isna' ashłe'go nikełtł'ááhyú ninílzhį'. 44 David, sheBik'ehń biłniigo bozhíí, áik'ehgo hago'at'éégo biye' nlį̨́ áíná'?

45 Nnee dawa bídaayésts'ą̨ągo Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, 46 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi baa daagonołsą̨ą, áí bidiyágé daannеezihi daagolį́́go nakaigo, ła'íí na'hiniih nadaagoz'ą̨ąyú bich'į' ádaach'iniigo zhą́ bił daagozhǫ́ǫ́, ła'íí Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee yánazíni dahnádinbi̯hyú itah dahnaháztą̨ągo, ła'íí da'adą̨ągee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbi̯hyú zhą́ itah dahnáházt̨ą̨ągo bił daagozhǫ́ǫ́. 47 Áí isdzáné itsaa daanlíni bigową yich'ą́' nádaagohi'aa ła'íí daazhógo ádaaniigo ńzaad gont'i'go da'okąąh: áí itisgo biniigonłt'éégo bándaagodot'aał.

21

1 Jesus hadag déz'í̯go nnee ízis da'it'iiníí zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihiłkaadgo yiłtsą̨ą. 2 Áígé' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi zhaali naki doo íĺí́ le'at'éhi oyíłkaadgo yiłtsą̨ą. 3 Áik'ehgo gánií, Da'aniigo gádaanohwiłdishnii, áí itsaa tét'iyéhíí nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyíłkaad: 4 Nnee ízis da'it'iinií bizhaali Bik'ehgo'ihi'nąń yaa daayiniiłgo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áíná' itsaahń tét'iyé ndi bizhaali da'áí zhą́ goyiłíni oyíłkaad.

5 Nnee ła' da'ch'okąąh goz'aaníí tséé dénzhónéhi ła'íí dawahá dénzhónéhi ndaayiheznilíí be'ágolzaahi yaa yádaałti'ná' Jesus gánií, 6 Díí daoł'iiníí tséé iłká' dahnagoznilíí doo ła' iłká' dahnast'ą́ą́ da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł. 7 Áik'ehgo nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Iłch'ígó'aahíí, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íí bee bígózi̯ doleeł? 8 Áik'ehgo gábiłnii, Ádaa daagonołdzą̨ą, nnee ła' ch'a'onohołt'e' hela': łą́ágo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłį̨́; ałk'iná' Christ nádaałíí biká' ngonyáá, daaniigo: áí biké' dahdołkáh hela'. 9 Áígé' nagonłkaadíí ła'íí iłch'į' nadaagontł'ogíí baat'ídaanołsi̯ ndi doo ńdaałdzid da: áí iłtsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'į' begolne' da. 10 Áígé' gánádaabiłdo'niid, Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí iłch'į' nanágonłkaad doleeł, ła'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí ałdó' iłch'į' nanágonłkaad doleeł: 11 Da'adzaayú ízisgo ni' nagohi'naa doleeł, shiná' góyéehíí benagowaa doo, ła'íí nadaagontł'ogíí iłtah at'éehíí benadaagowaa doleeł; dázhǫ́ négodzidíí ła'íí godiyi̯hgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'í̯ doleeł. 12 Áí dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiłtsoodgo nohwiniidaagodile' doleeł, Jews ha'ánálséhíí bich'į' odaanohwiłt'e' doleeł, ła'íí ha'ádaanohwiłkaad doo, ła'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą ízisgo nant'án ła'íí nant'ánchań biyahzhi' nádaanohwiłt'eeh doo, nohwaa yádaałti'go. 13 Dząągee shá nadaagołni' doleeł. 14 Doo iłtsé hat'íí dishniih shi̯híí baa natséskees dago nohwiini' ładaałe': 15 Shíí yati' nohwaa hishniił doo, góyą́ą́go ádaanohwish'í̯ doleeł, hayíí nohwaa dahdaagoz'aaníí doo nohwitisgo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. 16 Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, ła'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwiniił doleeł; ła'íí ádaaniigo nohwíí ła' nadaanohwiłtseed doleeł. 17 Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą nnee dawa nohwik'edaanniih doleeł. 18 Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizílíí dała'á ndi doo ch'a'odeeł da doleeł. 19 Daagoyéégo nohwich'į' na'idziid ndi hadag ádaanołt'ee, áik'ehgo nohwiyi'siziinií bídaagowa'. 20 Jerúsalemyú silááda binaa łeednt'i'go daoł'í̯yúgo, daagołchǫǫhíí biká' ngonáhgo bídaagonołsi̯ doo. 21 Nnee Judéa golzeeyú daagolíínií dził naz'aaníí yich'į' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíínií ch'ínókáh; ła'íí da'dáńyú daagolíínií Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. 22 Iłk'ínágodildǫǫhíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiinií dawa begolne' doleeł. 23 Áígee goldohíí daaltsaanií ła'íí isdzáné mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! Ni'gosdzáń biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolniił. 24 Bésh be'idiltłishé bee nabi'ditseed doo, ła'íí nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanlį̨́ doo: doo Jews daanlį̨́ dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleeł, doo Jews daanlį̨́ dahíí ąą́ł bengonyaazhį'.

25 Ch'ígona'áí, tł'é'gona'áí, ła'íí ts'iłsǫǫsé biyi' godiyi̯hgo be'ígózinií hit'í̯ doo; ni'gosdzáń biká' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bighą ánágot'í̯ł doo yídaagołsi̯ dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel ła'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo áníí doleeł; 26 Ni'gosdzáń biká'

hago ágoo̱néh sh̨híí bik'e nnee natsídaalyiz doleeł: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. 27 Áígee áníita shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, ła'íí dázho̱ shich'á'idindláádgo náshdaałgo daashidołtseeł. 28 Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daanołt'ąągo hadag daadeł'íí; hasdánohwidi'o̱iiłíí biká' ngonyáahíí bigha̱. 29 Ikh'ígót'aahgo na'goo̱i'íí yee yił nagolo̱i'; Fig bitsiníí ła'íí tsi̱ dawa daanoł'íí; 30 Bit'ąą nádaagodleełgo daał'i̱ná' k'ad shi̱ nágodleehgo bídaagonołsi̱. 31 Da'áik'ehgo ái be'ádaagoo̱e'íí goldohgo daał'i̱ná' Bik'ehgo'ihi'o̱ań nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonołsi̱ doo. 32 Da'ao̱ii gádaanohwiłdisho̱ii, Díí daałinolt'i̱ł'íí doo nohwee ch'ígoo̱áh da, díí ádaanohwiłdéo̱iidíí dawa begolzaago zhá' 33 Yáá ła'íí ni'gosdzán biłgo bech'ígoo̱áh doleeł, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

34 Ídádaadesół'i̱, daazhógo anákeełíí, bił nádaagodiyisíí, ła'íí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo bee ádaanołt'ee da le'; ágádaanołt'eeyúgo dánohwinats'ą́ą́ná' áí bij̨i̱ dánko bee nohwiká ngododaaḷi at'éé. 35 Áí bij̨i̱ be'ijizhé iłjizhíí k'ehgo nnee dawa ni'gosdzáń biká' daagolíínníí bee biká' ngowáh. 36 Áík'ehgo dákozhá daadoł'i̱ła'íí da'ołkąąh, áik'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágoo̱e'íí dawa bich'á'zhi̱' ádaałne' doleeł, ła'íí shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, shidáhzhi̱' daadołsi̱i̱ł. 37 Daj̨i̱ biigha Jesus da'ch'okąąh goz'ąą yune' ilch'ígó'aah; tł'é'gohíí dził Olives golzéhi si'ąąyú bee náiłkáhyú onadáh lé'e. 38 Dázho̱ t'ałbi̱ nnee dawa da'ch'okąąh goz'ąąyú nihikáh lé'e, bídaayésts'ąąyú.

22

1 Báń benilzoołé da'ádi̱hgo báń álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goo̱iihgo holzéhi ałhánégé' begogaał. 2 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayiziłheego ch'éh yiká daadéz'i̱j̨; nnee yédaaldzidhíí bigha̱.

3 Áígé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, áń nakits'ádahíí itah nlíni. 4 Judas dahnyaago okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí bisilááda yánadaant'aahíí hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleełíí yaa yił yádaałti'. 5 Áí yaa bił daagozhǫ́ǫ́go zhaali ła' baa daach'iné'go ndaagoch'is'ąą lé'e. 6 Judas bił dábik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká dézi̱j̨; nnee dała'at'éehíí doo ła' daná'.

7 Báń benilzoołé da'ádi̱hgo báń álzaahi daadaaníí bij̨i̱gee ngonyáá, dibeł'íí zhaazhé zesdi̱igo Bik'ehgo'ihi'o̱ań baa hi'né', bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goo̱iihgo. 8 Jesus Peter ła'íí John oyił'a' gáo̱íígo, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goo̱iihgo da'adaaníí nohwá ilch'i̱'gołe', da'iidąą doleełgo. 9 Áígé' gádaabiłnii, Hayú ná ilch'i̱'gohiidle' háńt'i̱j̨? 10 Jesus gádaabiłnii, Kih goznil yune' ha'ał'aashgee ła' nnee tús tú beyo'áłi nohwaa higháh doleeł; hayíí goz'ąą yune' ha'agháhíí biké' ha'ał'aash; 11 Áígee bigową golíínníí gáyiłdołniih, Ilch'ígó'aahíí gánilnii, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godio̱íhgo shitsiłke'yu bił da'ashąą doleeł? 12 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yune' ałk'iná' dawa sinili bił nkáh doleeł; ákóne' nohwá ilch'i̱'gołe'. 13 Ákú ó'ázh, áik'ehgo Jesus da'ádaabiłnii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godio̱íhgo da'adaaníí ilch'i̱'daizlaa. 14 Da'adąągee ngonyáágo bitsiłke'yu biłgo dahdinezbi̱h lé'e. 15 Gádaayilnii, Doo hwahá shiniigodilne'é díí bitis hagowáh n'íí bee bíná'goo̱iihgo da'adaaníí dázho̱ nohwił daashąą háshti̱j̨ ni': 16 Doo naanáshdą́ą́ da, Bik'ehgo'ihi'o̱ań bilałtł'áhgee goz'ąąyú díí bee bíná'goo̱iihíí begolzaago zhá, nohwiłdishnii. 17 Idee yee náidnkąągo ya'ahénzi̱go oskąądgé' gáníí, Díí nádaadoł'aahgo daanołti̱gee ła' da'ołdląąh: 18 Gánohwiłdishnii, Kogé' godezt'i'go dasts'aa bitoohíí doo naanáshdlą́ą da, Bik'ehgo'ihi'o̱ań nant'aa doleełíí begodeyaago zhá.

19 Áígé' báń náidn'ąągo ya'ahénzi̱go oskąądná' ilk'ídaizné'go bitsiłke'yu yitaizniih gáníígo, Díí shits'í át'éé, nohwaa hi'né'hi: díí be'ánádaałt'i̱j̨, bee shínádaadołníhgo. 20 Da'áik'ehgo ałdó' da'ch'iyáánníí bikédé'go idee beda'iskaaníí náidnkąągo gáníí, Díí idee besikanihíí shidił nohwá idijoołíí bee ánílidégo Bik'ehgo'ihi'o̱ań ła'íí nnee biłgo łángont'aahi at'éé. 21 Ła' ch'íshí'aahíí kú bił ishąą, biká'da'adáné yiká' dahdésnii. 22 Shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, dá shá ngolchíínníí shegodolniił: áiná' ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! 23 Bitsiłke'yu nałídaadiłkidgo nkegonyaa, gádaałiłdi'niigo, Hadń nohwitahyú nlíni ágáne'?

24 Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi baa ch'inii doo? daałiłdi'nii lé'e. 25 Jesus gádaabiłnii, Doo Jews daanlij̨ dahíí ízisgo binadaant'a'íí isná ádaayiłsi̱go yá nadaant'aah; ła'íí nnee yánadaant'aahíí ich'odaaníhi daaholzee. 26 Áí k'ehgo doo ádaanołt'ee da: nohwitahyú ła' itisgo at'éehíí dá'iké'yú naghaahíí ga'at'éé le'; itisgo nandeehíí kánada'iziidíí ga'at'éé le'. 27 Hayíihíí itisgo at'éehíí, biká'da'adáné yich'i̱' dahsdáhihíí née, ya' bána'iziidhíí née? Biká'da'adáné yich'i̱' dahsdáhihíí go'i̱j̨. Áíná' shihíí nohwá na'iziidhíí k'ehgo nohwitah nshł̨i̱. 28 Góyéégo shich'i̱' nagowaa ndi nohwíí da'akú shił daanołi̱j̨ ni': 29 Beshik'eh doleełíí shiTaa shaa gon'áánníí k'ehgo, benohwik'eh doleełíí nohwaa

dinsh'aah; 30 Nansht'aayú ná'ishdįįhíí nohwił da'ashąą doleeł, ła'íí nant'án dahsdaagee dahnadaasółtąą doleeł, Israel nakits'ádah hat'i'íí bá nadaanołt'aah doleeł.

31 Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiṇiił hat'į́į́, tł'oh naghái ch'iłch'íhíí k'ehgo ádaanohwidoliiłgo: 32 Áíná' ni ná oséką́ą́d ni', ni'odlą'íí doo bee yó'ogoṇáhgo da: shich'į' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánádaandle'. 33 Peter Jesus gáyiłṇii, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi ałk'iná' naa ádinsht'ąą. 34 Jesus gánábiłdo'ṇiid, Peter, tazhik'áné doo hwahá ádí'ṇiih daná' taadn, Áń doo bígonsį da, shiłdiṅṇiił, niłdishṇii. 35 Jesus gádaabiłṇii, Nohwibestso bizis ła'íí izis bena'iltiníí ła'íí nohwikee ik'e'anhíí da'ádi̯hgo odaanohwił'a'ná', ya' dahat'íhíta bídaanołdi̯h lá née? Doo hat'íí da, daabiłṇii. 36 Áígé' Jesus gádaabiłṇii, K'adíí hadń bibestso bizis ła'íí izis bena'iltiníí gólíníí daidoné': hadń bibéshbe'idiltłishé da'ádiníí bi'íícho baa nahóṇiihgo ła' nayółṇííh. 37 Díí bek'e'eshchiiníí dá be'áshi'dilṇe' goz'ąą, nohwiłdishṇii, Begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dazhį' bił da'ch'óltag lę́'e: hat'íí baa shak'e'eshchiiníí dawa begolṇe'go goz'ąą. 38 Bitsiłke'yu gádaabiłṇii, Nohwe-Bik'ehń, díń'į̨į́, kúnko bésh be'idiltłishé naki silaa. Jesus gáṇíí, Dá'ąą́ł.

39 Da'ch'iyą́ą́gé' ch'ínyáágo dził, Olives holzéhi, si'ąąyú onadáhíí k'ehgo ákú onádzaa; bitsiłke'yu biké' onákai. 40 Akú ńyááyú gádaabiłṇii, Nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleełhíí bighą da'ołką́ą́h. 41 Tséé bee its'idesṇe'i hayú naltǫ' shi̯híí dábik'ehyú yich'ą' ńyááyú hilzhiizhgo okąą́h gáṇíígo, 42 ShiTaa, ni háńt'i̯i̯yú ánágot'i̯i̯yúgo, díí hishdlą́ą doleełíí shich'ą'zhį' ánle': áíná' shíí doo beshik'eh da, ni zhą benik'eh. 43 Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihi'ṇań binal'a'á bił ch'í'ṇah adzaago, nłdzilgo ánábiidlaa. 44 Dázhǫ́ biniigodelzaago dázhǫ́ nłdzilgo okąą́h lę́'e: áík'ehgo bidiłíí biká'zhį' dasta'go ni'yú nahikaad. 45 Okąą́hgé' nádiidzaago bitsiłke'yu, doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí yik'e da'iłhoshgo, yaa nyáágo, 46 Gádaayiłṇii, Hat'íí bighą da'ołhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleełhíí bighą da'ołką́ą́h.

47 Jesus t'ah yałti'ná' nṇee baa náńɬsą́ą́ lę́'e, nṇee Judas holzéhi, nakits'ádahíí bił itah nlínihi, bádn higaałgo, Jesus yit'ahzhį' nyáágo yizts'ǫs lę́'e. 48 Jesus gábiłṇii, Ya' shíí, nṇee k'ehgo Niyááhíí, shizaa nínt'ą́ągo ch'íshíń'aah née? 49 Jesus yit'ahzhį' naziníí hago ágoṇe' shi̯híí bił ídaagozi̯go gádaaṇii, NohweBik'ehń, ya' bésh be'idiltłishé bee da'ntłish née?

50 Okąą́h yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi ła' yóńtłizhgo dihe'nazhiṇéégo bijaa naidnłgizh lę́'e. 51 Jesus, Dákozhį' áshłe', daabiłṇii lę́'e. Áń bijaa'íí yedelṇiigo náyilzii. 52 Áígé' Jesus okąą́h yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, ła'íí silááda yánadaant'aahíí, ła'íí nṇee yánaziiníí nádaabidiłteehgo baa hikaihíí gádaayiłṇii, Ya' bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaanołṇiiłgo nánołsą́ą née, in'i̯i̯híí daach'iłtsoodhíí k'ehgo? 53 Dawa ji̯i̯ da'ch'okąą́h goz'ąą yuṇe' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashołe' da ni': k'adíí bee nohwik'eh, godiłhiłíí bee nohwinawod gozli̯i̯.

54 Áígé' daayiłtsoodgo onádaizt'e'go okąą́h yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikį̣hyú yił hikai. Peter da'aṇahgé' iké' higaał. 55 Okąą́h yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikį̣h biṇaa łé'ditł'i̯i̯h yuṇe' iłní'gee dedaach'idishjeego ch'ídinezbi̯h, Peter ákú itah nezdaa. 56 Isdzán na'iziidíí Peter kǫ'zhį' nezdaago yiłtsą́ą, yineł'i̯i̯go gáṇíí, Díń nṇeehń Jesus yił na'aash ni'. 57 Áíná' Peter isdzánhíí gáyiłṇii, Dah, áń doo bígonsį da. 58 Áígé' dét'i̯hé hik'e ła' nṇee biiłtsą́ągo gánábiłdo'ṇiid, Ni ałdó' áí itah ńlį́į́. Áíná' Peter nṇeehíí gáyiłṇii, Doo áí itah nshłi̯i̯ da. 59 Dała'á łenádihikeez hak'e ła'ihíí gánábiłdo'ṇiid, Da'aṇiigo díń nṇeehń Jesus yił nli̯i̯ ni'; Gálileegé' nṇeehi nli̯i̯. 60 Áíná' Peter nṇeehíí gánáyiłdo'ṇiid, Shíí hat'íí nṇiigo ánṇii shi̯híí doo bígonsį da. T'ah yałti'go tazhik'áné ánṇiid. 61 Áík'ehgo Jesus Peter yich'į' nánesṇe'go yineł'i̯i̯d. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá ádí'ṇiih daná' taadn, Doo bígonsį da, shiłdinṇiił, biłṇii n'íí yénálṇiih. 62 Áígé' ch'ínyáágo dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago hichag lę́'e.

63 Nṇee Jesus yiṇádaadéz'iinihíí baa daadloh ła'íí ńdaabinłhaał lę́'e; 64 Ła'íí biṇáá nada'ist'i'go biniiyú nádainłts'íná' nayídaadiłkid gádaaṇiigo, Bik'ehgo'ihi'ṇań binkááyú yáńłti'yúgo, hadń ńníńłts'į shi̯híí nohwił nagólṇi'. 65 Dayúweh nchǫ'go yich'į' yádaałti'go daayoch'íid lę́'e.

66 Hayiłką́ą́yú nṇee báyáníí, okąą́h yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi dała'adzaagé' yánádaaltihíí bich'į'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabiłṇii, 67 Ni Christ ńlį́į́ née? nohwił nagólṇi', Áíná' Jesus gádaabiłṇii, Shíí nohwił nadaagoshṇi'yúgo doo daashołdlą́ą da doleeł go'i̯i̯: 68 Ła'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'į' hanádaadołdziih da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'i̯i̯. 69 Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ṇań binawodi dihe'nazhiṇéégo shíí nṇee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleeł. 70 Dawa gádaabiłṇii, Ya' Bik'ehgo'ihi'ṇań biye' ńlį́į́ née? Áík'ehgo gádaayiłṇii, Da'áígee ádaashiłdołṇii. 71 Hat'íísha' bighą ła' nṇee baa yánánálti' doleeł? Ałk'iná' dabíí bizé' yee ánṇiidhíí daadesiits'ąą, daaṇii.

23

1 Nnee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'į'yú Jesus yił onałsą́ą́. 2 Áígé' baa dah-
daago'aa nkegonyaa, gádaaⁿiigo, Díń nnеehń dénchǫ́'égo ił-ch'ígó'aahgo nnee ch'a'oyihiłkaad,
Caesar doo bich'į' nadaahoⁿiił da, nohwiłⁿii ła'íí, Shíí Christ, ízisgo nant'án nshłį́, ⁿii.
3 Pílate Jesus nayídiłkid gáyiłⁿiigo, Ya' ni Jews ízisgo binant'a'i ńlį́į́ née? Da'áígee ánⁿii,
biłⁿii, Jesus. 4 Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, ła'íí nnee dała'at'éehíí yich'į'
hadziigo gáⁿíí, Díń nnеehń doo nagontł'og ye'at'éé dago bígosíłsį́d. 5 Ndi dayúweh gádaaⁿii,
Gálileegé' ił-ch'ígó'aah godeyaa lę́'e, Jews daagolį́į́gee nnee dahot'éhé yił daagoshkish, áígé'
kú bengonyaa. 6 Pílate díí yidezts'ąąná' na'ódiłkid gáⁿíígo, Ya' díń nnеehń Gálileegé' naghá-hi
née? 7 Hérod yánant'a'íí yiyi' naghaa lágo yígołsį́d, áígé' Hérod bich'į' obidol'aad, Hérod k'adíí
Jerúsalemyú naghaa lę́'e.

8 Hérod Jesus yiłtsąąná' dázhǫ́ yaa bił gozhǫ́ǫ́: łą́ągo baat'ínzi̲híí bighą doo áníná' yiłtséh
hát'į́į da lę́'e; godiyi̲hgo ánáol'į̲łíí ła' hostséh nzi̲go. 9 Áík'ehgo na'ódiłkidgo ńzaad godeyáá
ndi Jesus doo hat'íí biłⁿii da. 10 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí begoz'aaníí
ye'ik'eda'iłchíhi bit'ah nazį̨, baa dahdaagoz'aaníí yee nawode ádaaⁿiigo. 11 Hérod ła'íí
bisiláádahíí Jesus yaa daadlohgo yedaaǹdit'į̨h lę́'e, áígé' dázhǫ́ nłt'éégo yik'e da'ilaago Pílate
bich'į'yú onádais'a'.

12 Hérod ła'íí Pílate díí dabí'iłtséná' dázhǫ́ doo ił-ch'į' at'éé da n'íí, áníita áí bijį̨ iłt'eké silį̨
lę́'e.

13 Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nadaant'aahíí ła'íí nnee dała'áyíílaago,
14 Gáyiłⁿii, Díń nnеehń nnee ch'a'oyihiłkaad daadołⁿiigo shaa bił nołkaihń nohwiná́ał
nahódéłkid ndi baa yádaałti'ihíí doo da'aⁿii dago bi'at'e' nłt'éégo bígosíłsį̨į̨d: 15 Hérod bich'į'yú
odaanohwił'a' ni'; áíná' Hérod díí k'ehgo bígołsį̨į̨d: doo hat'íí yighą zidee bik'eh da, doo
hago ánát'į̨ł da. 16 Áík'ehgo habí'iłtsaasgé' ch'ínánshteeh. 17 (Da'adąągee kogo goz'ąą lę́'e,
nnee ła' ha'ásitíni bich'į' ch'ínálteeh.) 18 Nnee dáła' nádidilghaazhgo, Áí nnеehń yúwehyú,
Barábbas nohwá ch'ínáńłteeh, daaⁿii lę́'e: 19 (Nnee Barábbas holzéhi kį̨h gozⁿilíí biyi' nant'án
agohet'aa nkegonyaa, ła'íí nnee nastseedhíí bighą ha'ábi'dolt'e'.) 20 Nnee dała'adzaahíí
Pílate bich'į' hananádzii, Jesus ch'ínáyíłteeh hat'į́į́go. 21 Áíná' nnee dawa daadilwoshgo
gádaaⁿii, Tsį̨'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé, tsį̨'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé. 22 Taadngee Pílate
gánádo'ⁿiid, Hat'íí bighą, hat'íí bee nchǫ'go adzaago? Shíí díń nnеehń doo hat'íí yighą
datsaah dago bígosíłsį̨į̨d: áík'ehgo habí'iłtsaasgé' ch'ínánshteeh. 23 Áíná' nnee dała'at'éehíí
nawode daadilwoshgo gádaaⁿii, An tsį̨'iłna'áhi bíhołkałgo datsaah dábik'eh: daadilwoshíí
bee nnee dała'at'éehíí ła'íí okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí itis okai. 24 Áík'ehgo
Pílate nnee dahádaat'iiníí begolne'go ngon'ą́ą́. 25 Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íí,
nnee nastseedhíí bighą ha'ábi'dolt'e'ihíí ch'ínáínłt̨į́, nnee nádaabokeedhíí bighą: áígé' Jesus
nnеehíí dahádaat'į̨įyú ádaabile'go yaa yidin'ą́ą́. 26 Silááda Jesus yił dahnasą́ą́yú ła' nnee Simon
holzéhi, Cyrénegé' gólíni, k'edolzaagé' nadáłi yiká ádaannⁱiidgo tsį̨'iłna'áhi yiká' dahdaistąą, áń
Jesus bine'gé' yá yogheełgo higaał.

27 Nnee dázhǫ́ łą́ągo biké' nałseeł, isdzáné ałdó' Jesus yaa chał daadilwosh lę́'e. 28 Jesus
bich'į' adzaago gádaabiⁿii, Isdzáné Jerúsalemgee daagonołíni, doo shíí shaa daałchag da,
dánohwíí ła'íí nohwichąghášhé baa daałchag. 29 Isdzáné doo da'iłchii dahíí, bibishch'id biyi'
doo mé' daagoleeh dahíí, doo daabi'dilbe' dahíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł, daach'ididooⁿiiłíí
dahadíí bijį̨ biká' ngowáh. 30 Ła'íí gádaaⁿii doleeł, Dził nchaa'i, nohwiká'zhį' nahigeeh le';
ch'ínálk'idíí, nohwik'i goziid le'. 31 Ch'il daadotł'izhná' díí ye'ádaadzaayúgo, náhisgą́yúgohíí
hago ágone'? 32 Ła' nnee naki nchǫ'go ádaadzaahíí biłgo kił onazą́ą́ lę́'e, nadaaki'ditseedyú.
33 Akú Cálvary golzeeyú kił náńzą́ą́yú tsį̨'iłna'áhi bídaahaskał, nnee nchǫ'go ádaadzaahíí ałdó',
Jesus ba'ashhahgé' dá'ał'an, ła' dihe'nazhiné́égo, ła'íí be'eshganzhiné́égo.

34 Jesus gáⁿíí, ShiTaa, díí nchǫ'go ádaat'į̨įhíí bighą baa nádaagodíń'aah; doo yídaagołsį̨
dago ádaat'į̨į. Áígé' bidiyágéhíí iłta'isⁿiigo yighą da'diljoł. 35 Nnee bit'ahgé' nazį̨įgo
daabineł'į́į. Nant'án daanliiníí ałdó' Jesus yaa yádaałti'go yaa daadloh gádaaⁿiigo, Ła' nnee
hasdádaayiⁿiiłná' bíí ałdó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bíí Christ, Bik'ehgo'ihi'ⁿań habiłtiiníí
nlį̨įyúgo. 36 Silááda ałdó' bedaanít'į̨įhgo nk'ǫ́zhi, vinegar holzéhi, bich'į' dahyída'ołtsi lę́'e,
37 Gádaabiłⁿiigo, Ni Jews ízisgo biNant'a'i ńlį́į́yúgo, dáni hasdá'áńlteeh. 38 Jesus bik'ehgee
Greek, Latin, ła'íí Hebrew k'ehgo k'e'eshchį̨ lę́'e, gágolzeego, DÍÍ JEWS ÍZISGO BINANT'A'I
NLĮ̨Į̨.

39 Nnee nchǫ'go ádaadzaahíí, áígee tsį̨'iłna'áhi yídaayiskałíí dała'á beǹdít'į̨įhgo gábiłⁿii,
Christ ńlį́į́ lę́'eyúgo hasdánohwiléh, ła'íí ni ałdó' hasdá'áńlteeh. 40 Áíná' ła'ihíí ái áⁿííhíí
gáyiłⁿii, Ya' doo Bik'ehgo'ihi'ⁿań bénłdzid da, ni ałdó' dákoh niniigonłt'éé, dáłeł'eego
nohwá ngot'ą́ą́? 41 Nohwíí da'ánohwidilne' dábik'ehyú ánohwi'delzaa: áíná' díń nnеehń doo
nagontł'og ye'at'éhi da. 42 Áígé' Jesus gáyiłⁿii, SheBik'ehń, nant'ą́ayú ńyaago shénálⁿiih

doleeł. 43 Jesus gábiłnii, Shíí da'anniigo gániłdishnii, Díí jįį dázhǫ́ gózhǫ́ǫ́ goz'ąąyú shił ńlį́į doleeł. 44 Dáha'iz'ąągé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godiłhił gozlįį lę́'e. 45 Ch'ígona'áí bich'ą́'idindíínníí ásdįįd, kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi' yunne' daadintsoozi iłk'edlá́ád lę́'e.

46 Jesus nádidilghaazhgo gánníí, ShiTaa, shiyi'siziinií naa nshné': díí yee ánniidná' dá'iké'yú nádeyol. 47 Siláádа yánant'aahi díí ánágot'įįdíí yiłtsąąná' Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' ahénzigo gánníí, Da'aniigo díń nneehń nnee nłt'éhi nlįį lę́'e. 48 Nnee daadéz'įįgo łą́ągo dała'adzaahíí dawa ánágot'įįłíí daayiłtsąągo bijíláhzhį' nádainłts'įná' onáskai. 49 Jesus yídaagołsinií dawa ła'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'íí anahgé' nazįįgo díí ánágot'įįłíí daayiłtsąą lę́'e.

50 Ła' nnee Joseph holzéhi, nnee yánádaaltihíí itah nlíni; nnee nłt'éhi, dábik'ehyú át'éhi nlįį: 51 (Nnee yánádaaltihíí nadaagoshchįįgo ánáda'ol'įįdíí Joseph doo hwaa itah ánát'įįd da:) áń Jews daanlíni bikįh gozni Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihi'nań nant'aa doleełíí ya'ołíí lę́'e. 52 Díń nneehń Pílate yich'į' oyáá, Jesus bits'íhíí yíyókeedgo. 53 Tsį'iłna'áhi yiká'gé' nanáidnłtįįgo nak'ą'łigaihi yik'íyidesdiz, áígé' tsébii'i'áńgo ágolzaa yunne' nyinłtį́į lę́'e, doo hwahá hadń ákónne' nnilteehi da. 54 Jews daagonłsinií bijįį bee nkegonyaago iłch'į'golne'íí bijįį lę́'e. 55 Isdzáné Gálileegé' Jesus yił hikaihíí tsébii'i'áńyú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'íhíí hago'at'éégo nniłtįį shįhíí daayiłtsąą lę́'e. 56 Onákaiyú łikągolchini ła'íí ik'ah yił iłch'į'daizlaa; áígé' Jews daagodnłsinií bijįį hádaayoł, dángot'ąą lę́'ehíí k'ehgo.

24

1 Áí iskąą hik'e godilziníí bijįį dázhǫ́ t'ałbigo tsébii'i'áńyú łikągolchini iłch'į'daizlaa n'íí odaizné', ła'i ałdó' yił hikai. 2 Tsébii'i'áńyú hikaigo tséé daadin'ą́ą́ n'íí yó'olyiz lę́'e. 3 Ákónne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehń bits'íhíí doo hwaa da lę́'e. 4 Hayúshą' daanzįná' nnee naki bidiyágé dázhǫ́ bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazįį silįį: 5 Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabiłnii, Hat'íí bighą hináhi nanezna'íí bitahyú hádaadeł'įį́? 6 Áń doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiłnii n'íí bénádaałniih shį, 7 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee binchǫ' daagolíínií baa shich'ilteehgo tsį'iłna'áhi biká' dastsaah, áíná' taagi jįį hileehgo naadiishdáh. 8 Áík'ehgo ái áníí n'íí yénádaalniih. 9 Tsébii'i'áńgé' nákaiyú łats'ádahíí ła'íí ła' Jesus biké' hikahíí ałdó' bił nadaagosni'. 10 Mary Mágdalene, Jóanna, ła'íí Mary, James bimaa, ła' isdzáné biłgo nadaal'a'á díí yił nadaagosni'. 11 Ndi daazhógo ádaanii daanzigo doo daayodląą da. 12 Áíná' Peter nádiidzaago tsébii'i'áńyú nádilwod; hayaa adzaago ákónne' déz'įįd, nak'ą'łigai n'íí daazhógo sinilgo yiłtsąą, áík'ehgo t'ąązhį' gowąyú onádzaa, hagoshą' ágodzaa nzigo.

13 Da'áí bijįį ła' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dáńyú gosts'idi dahgostǫ'yúshįgotah, Emmáus golzeeyú dezh'aazh. 14 Díí ánágot'įįłíí dawa yaa łił nagolni'go goldoh. 15 T'ah yádaałti'go łił nagolni' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bił dahiskai. 16 Áíná' daineł'įį́ ndi hadń át'íínií doo bídaagołsįįd da alzaa lę́'e. 17 Jesus gádaabiłnii, Hat'íílá baa łił nagołni' goldoh, doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dago? 18 Dała'á, Cléopas holzéhihíí, gábiłnii, Ya' dáni zhą́ Jerúsalemyú asta'ńyáhi, áníi áígee ánágot'įįłíí doo bígonłsį́ da née? 19 Hago ágolzaahi áłdołnii? nii, Jesus. Áík'ehgo gánádaabiłdo'niid, Jesus, Názarethgé' nlínihi, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, dázhǫ́ ízisgo ánáda'ol'įįłi, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí nnee dawa binádáłihi áłn'nii. 20 Áń dánohwíí nohwi'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nohwá nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizideego ndaistįį, áígé' tsį'iłna'áhi yiká' daizes- hįį: 21 Áíná' nohwíí Israel hadaasiit'i'íí hasdánohwiniił łą́ą́ daandzį: n'íí díí ánágot'įįł n'íí yúshdé' taagi jįį silįį. 22 Nohwitahgé' ła' isdzáné nohwił díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, áń dázhǫ́ t'ałbiná' tsébii'i'áńyú okai łą́ą́; 23 Ndi Jesus bits'íhíí ákú doo hwaa da łą́ągo, t'ąązhį' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'į' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiłnii, Jesus hinaa. 24 Ła' bił nahikaihíí tsébii'i'áńyú okai, isdzáné da'ádaanii n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiłtsąą da. 25 Áígé' Jesus gádaabiłnii, Nohwíí nnee doo daagoyáni daanołníhi, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosni'íí doo dáhah daahołdląąh da: 26 Christ áík'ehgo biniigodilne'go áígé' yee ízisgo at'éehíí baa godidot'aałgo dábik'eh łą́ą́ née? 27 Mosesgé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ádaaniihíí dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'eda'ashchiiníí dahot'éhé dabíí baa k'e'eshchiiníí hat'íí golzeego ágolzeehíí yił nadaagosni'. 28 Gotah dezh'aazh n'ííyú dák'ad nikáh: Jesus bádn dayúweh dahiyaa nt'éégo, 29 Nił nahátąą le', daabiłniigo nádaabokąąh; ałk'iná' o'i'ą́ą́, k'ad tł'é' goleeh, daabiłnii. Áík'ehgo yił ha'ákaiyú yił naháztąą. 30 Da'iyąągo bił dinezbighgo báń náidn'ąągo ya'ahénzigo oskąądná' iłk'íyíné'go baa daizné'. 31 Áníita áígee hadń át'įį́ shįhíí nzhogo daayiłtsąą; nt'éégo Jesus dádaineł'įį́zhį' yitł'ąą tsídaazghal. 32 Gádaałiłdi'nii, Nohwijíí dázhǫ́ diltłi' ngonolígo at'éé, itínyú nohwich'į' yałti'ná', áń Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'eda'ashchiiníí hat'íí niigo anííhíí baa nohwił nagolni'ná'. 33 Áígé' dagoshch'į' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú łats'ádahíí ła'íí nnee ła' ishhah dała'ádaat'eego baa

n'áázh, 34 Nt'éégo gádaabiłn̄ii, NohweBik'ehń da'an̄ii naadiidzaa lą́, Simon bich'į' ch'í'n̄ah ádilzaa ałdó'. 35 Nn̄ee ánída n'áázhíí itínyú hago ágodzaahíí, ła'íí hago at'éégo Jesus báń iłk'íyíné'gee yínádaagosdzį̨įdíí yaa nadaagosn̄i'.

36 Gádaan̄iiná' Jesus dabíí ái bitah sizį̨į̨ silį̨į̨go gádaayiłn̄ii, Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 37 Ndi bił díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsąą daanzį̨go. 38 Jesus gádaabiłn̄ii, Hat'íí bighą tsídaadołyiz? Hat'íí bighą na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'ąą? 39 Shigan ła'íí shikee daanéł'į́į́, da'an̄ii shíí ásht'į́į́: shídaadołn̄ih, áík'ehgo bídaagonołsį̨į̨h; ch'iidn bits'í ła'íí bits'in doo golį́į́ da go'į́į́, daał'į̨į̨ go'į́į́ nkoh, shíí shits'í ła'íí shits'in golį́į́. 40 Ánn̄iidná' bigan ła'íí bikee yił ch'í'n̄ah áyíílaa. 41 Dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́ ła'íí bił díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odląą daná' Jesus gádaabiłn̄ii, Dahat'íhíta hidąąhíí ła' daasołné' née? 42 Łóg sit'éédhíí ła'íí gosnih yaa daizné'. 43 Náidnné'go bin̄ááł yíyą́ą́ lę́'e. 44 Áígé' gádaayiłn̄ii, T'ah nohwił nshłį̨į̨ná' díí bee nohwił nadaagosisn̄i' go'į́į́, Moses ngon'ą́ą́ lę́'ehi shaa k'e'eshchiinií, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegoln̄e' goz'ąą, daanohwiłdishn̄ii ni'. 45 Áígé' Bik'ehgo'ihi'n̄ań biyati' bek'e'eshchiinií hat'íí n̄iigo an̄íí shį̨híí bił ídaagozį̨go ádaabizlaago, 46 Gádaabiłn̄ii, Shíí Christ nshłíni, shiniigodiln̄e'go taagi jį̨į̨ hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchį̨į̨, áík'ehgo dábik'ehyú ágodzaa: 47 Ła'íí Jerúsalemgé' godezt'i'go shizhi'íí bee yá'iti' nn̄ee dahot'éhé hadaazt'i'íí bitahyú, bidaanchǫ'íí yich'ą́'zhį' ádaan̄e'go binchǫ'híí bighą baa nádaagodit'aah golzeego. 48 Díí daał'į̨į̨ go'į́į́ ákoh baa nadaagołn̄i'.

49 ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'ąáníí nohwaa dishné': Jerúsalem yun̄e' nahísółtąą, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhį'.

50 Áígé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yił ch'ékai, Béthanyzhį', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa diln̄iigo yá da'oskąąd, Nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, n̄ii. 51 Yá da'oskąądná' yich'ą́' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. 52 Binadaal'a'á daaboskąądgé' Jerúsalemyú onákai, dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́go: 53 Bik'ehgo'ihi'n̄ań bich'į' ahédaanzį̨go da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' dáda'okąąh nt'éé lę́'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

1 Dantsé godeyaadá' Yati' golı́ı́ lé́k'e, Yati' Bik'ehgo'ihi'ną́ń yił nlı́ı, Yati'íí Bik'ehgo'ihi'ną́ń
nlı́ı. 2 Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'ną́ń yił nlı́ı. 3 Áń dawahá áyíílaa; áń doo hak'i
dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. 4 Ihi'nąahíí biyi' golı́ı́; áí ihi'nąahíí nnee yee
daago'ı́ı. 5 Got'iinít́ godiłhiłyú idindlá́ád; godiłhiłíí got'iinít́ doo yitis nlı́ı da.

6 Bik'ehgo'ihi'ną́ń nnee John holzéhi yides'a'. 7 Áń Begot'ínihíí nnee yił nagolnı̨'go nyáá,
bíí bee nnee dawa da'odląą doleełgo. 8 John doo Begot'iinít́ nlı́ı da, áídá' Begot'iinít́ yaa
nagolnı̨'go nyáá. 9 Da'anii Begot'ínihíí nnee ni'gosdzáń biká' daagolíínít́ dawa bee daayo'ı́ı.
10 Áń ni'gosdzáń nneehíí yitah silı́ı, áń ni'gosdzáń áyíílaa, ndi ni'gosdzáń biká' nneehíí doo
bídaagołsı̨ da lé́k'e. 11 Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'ı́ı da. 12 Áídá'
hadíí hádaabit'iinít́, daabosdląądíí, Bik'ehgo'ihi'ną́ń bichą́ghá́shé daaleehgo yaa goden'ą́ą́:
13 Áí nádaagosdliinít́ doo nnee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'íhíí bee da, doo nnee bits'ą́'dí'go
da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ną́ń bits'ą́'dí' nádaagosdlı́ı. 14 Yati'íí nnee silı́ıgo nohwitahyú gólı́ı́ lé́k'e,
dawahá ye'at'éhihi biłgoch'oba'íí ła'íí da'anii ágot'éhi nlı́ı, (Bik'ehgo'ihi'ną́ń biYe' dała'áhi
nlı́ıhíí bighą́ ízisgo at'éégo bits'ą́'idindlá́ád, áí bits'ą́'idindlá́ádíí daahihiiltsą́ą ni'.)

15 John baa nagolnı̨'go nádidilghaazh lé́k'e gáníígo, Díń áłdishnii ni', ágádénıid n'dá',
Shiké'dí' híghá́híí dashíntsé golı́ı́híí bighą́ shitisgo at'éé. 16 Dawahá yegoyiłíínít́ nohwaa
hi'né', biłgoch'oba'íí dałiké'go nohwaa hi'nıił. 17 Bik'ehgo'ihi'ną́ń yegos'aanít́ Moses biláhyú
ngot'ą́ą lé́k'e, áídá' biłgoch'oba'íí hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yił nyáá. 18 Doo hadíń
Bik'ehgo'ihi'ną́ń yo'ı́ı da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihi'ną́ń ádíbóltą'ihi, áń zhą́ ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerúsalem golzeedí' okąąh yedaabik'ehi hik'e Lévites daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a',
Hadíń lą́ą́ áńt'ee? daabiłnıigo nabídaadiłkidá' John gánníí lé́k'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee
da, doo nayiłı̨'go da da'anıigo ádaa nagolnı̨'. 21 Áídí' nayínádaadiłkid, Hadíń ánt'éé gá?
Elías ńlı́ı́ née? Dah, doo áń nshłı́ı da, nıi lé́k'e. Bik'ehgo'ihi'ną́ń binkááyú na'iziidihíí,
ya' áí ńlı́ı́ née? Dah, nıigo hadzii. 22 Gánádaayiłdo'nıid, Áídá' hadíń áńt'éé gá? Nohwił
nagolnı̨'go hadíń daanohwides'a'íí bił nadaagohiilnı̨'. Hant'é nnıigo ádaa nagolnı̨'? 23 Áídí'
gánníí, NohweBik'ehń bádi̯hyú iłch'ígodezdǫhgo ádaahłe', dishnıigo shíí da'igolı́ı́yú dilwoshi
nshłı́ı, Esáias, Bik'ehgo'ihi'ną́ń binkááyú nada'iziidi ánníí n'íí k'ehgo. 24 Nnee na'ídaadiłkidihíí
Phárisees daanlíni daabinł'a'. 25 Nabídaadiłkidgo, Doo Christ ńlı́ı́ dadá', ła'íí doo Elías dagohíí
Bik'ehgo'ihi'ną́ń binkááyú na'iziidihíí ńlı́ı́ dadá', nt'é bighą́ baptize ánł'ı́ı? daanıi. 26 John
bich'ı̨' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'ı́ı: áídá' ła' nohwitahyú sizı́ı, doo bídaagonołsı̨ dahi;
27 Da'áń shikédí' híghá́híí shitisgo at'éhi, biketł'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítı́ı́ da. 28 Áí
Bethábara golzeeyú Jórdan túńlíínít́ hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

29 Iskąą hik'e John Jesus bich'ı̨' higaałgo yo'ı́ıgo gánníí, Daadeh'ı́ı́, dibełı́ı́ biZhaazhé
Bik'ehgo'ihi'ną́ń bíyéhi áídí' higaał! Áń ni'gosdzáń biká' nnee binchǫ'íí da'ílı́ı́ yiłchiih. 30 Díń
áłdishnıi ni' gádénıid n'dá', Nnee ła' shikédí' híghá́h, áń dashíntsé gólı́ı́híí bighą́ shitisgo at'éé.
31 Dashíí ndi doo bígonsı̨ da ni': áídá' Israel hat'i'i bił ch'í'nah ágolne'híí bighą́ tú bee baptize
ádaagoshłe'go niyáá. 32 John yaa nagolnı̨'go gánníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus
yich'ı̨' nke'enı́ihgo biká' dahnezdaago hish'ı̨́ı. 33 Shíí ndi doo bígonsı̨ da ni': áídá' hadíń tú
bee baptize ádaagoshłe'go shides'a'ń shich'ı̨' gánnıid ni', Hadíń Holy Spirit yaaká'dí' bich'ı̨'
nke'enı́ihgo biká' dahnezdaago hí'íínít́, áń Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. 34 Díí
hiłtsą́ą hik'e baa nagosisnı̨', Díń da'anii Bik'ehgo'ihi'ną́ń biYe' łąą, dishnıigo.

35 Iskąą hik'e John bitsiłke'yu naki yił nadaazı̨'; 36 Jesus higaałyú nadaineł'ı́ı́'go gánnıid,
Daadeh'ı́ı́, dibełı́ı́ biZhaazhé, Bik'ehgo'ihi'ną́ń bíyéhi! 37 John bitsiłke'yu nakihíí ágánı́ígo
daabidezts'ąągo Jesus yiké' dahizh'aazh. 38 Jesus t'ąązhı̨' déz'ı̨́go biké' hi'ashgo yiłtsą́ągo
gáyiłnıi, Hant'é biká hanohtaago aht'ı́ı́? Áík'ehgo gádaanıi, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego
ágolzee,) hayú gonlı́ı́? 39 Jesus gádaabiłnıi, Yushdé' ákú dokáhgo bígonołsı̨́ıh. Áík'ehgo
yił okaigo hayú sidaahíí yídaagołsı̨́d, t'ahbı̨dí' gonenádn łedihikę́ęzyú nákaigo, ákú dá yił
naháztą́ą lé́k'e. 40 Nnee nakihíí John ánííhíí daidezts'aanít́, Jesus yiké' ó'ázhíí dała'á Andrew
holzee, Simon Peter bik'isnhi. 41 Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyiłnıi,
Messías baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. 42 Áídí' Simon Jesus yaa yił n'ázh. Jesus
Simon yineł'ı́ı́ hik'e gáyiłnıi, Simon, Jona biye' ńlíni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego
ágolzee.

43 Iskąą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' hínááł, yiłnıi. 44 Andrew
ła'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, ła'íí Philip ałdó' áídí' naghaa. 45 Philip Nathánael

yaa nyáágo gáyiɬn̲ii, Jesus, Joseph biye', Názarethdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aanií biyi' Moses bak'e'eshchi̲i̲ lę́k'ehi, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi n'íí ałdó' bak'eda'ashchi̲i̲ lę́k'ehi. 46 Nathánael gábiɬn̲ii, Hant'é nzhoonií Názarethdí' behagowáhshą'? Philip gánábiɬdo'n̲iid, Ákú dot'aashgo bígonɬsi̲i̲h. 47 Jesus Nathánael bich'i̲' higaałgo yo'i̲i̲go gán̲íí, Da'an̲ii Israel hat'i'íí nlíni kudí' higaał, doo k'izé'át'éhi da. 48 Nathánael gábiɬn̲ii, Hagot'éégo shígonɬsi̲? Jesus gábiɬn̲ii, Philip doo hwahá niká án̲íí dadá', fig ch'il bitŁ'ááhyú síndaago nish'i̲i̲ ni'. 49 Nathánael gábiɬn̲ii, Ni iłch'ígó'aahíínĺíni, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' ńlį́į́ lą́ą; Israel hat'i'ihi ízisgo biNant'a' ńlį́į́ lą́ą. 50 Jesus gábiɬn̲ii, Fig ch'il bitŁ'ááhyú síndaago nish'i̲i̲ niłdishn̲ii n'íí bigha shondląą née? Díí bitisgo ágot'éhi hi'i̲í̲ doleeł. 51 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Da'an̲ii, da'an̲iigo gánohwiłdishn̲ii, Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, yáá iłts'ą́'álné́hgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolííníí hadagodí' hayaago iłdenánádikahgo daah'i̲i̲ doleeł.

2

1 Taagi hileehíí bijį̨ Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'n̲éh; ákú Jesus bą́ą́hi itah lę́k'e: 2 Jesus ałdó' bitsiłke'yu biłgo ni'i'n̲éhyú daabi'dokeed. 3 Dasts'aa bitoo ásdi̲i̲dá' Jesus bą́ą́ gábiɬn̲ii, Dasts'aa bitoo ásdi̲i̲d. 4 Jesus gábiɬn̲ii, Shimaa, hago ląą ánishłéhgo ánn̲ii? Shágoz'aaníí doo hwahá bengováh da. 5 Bą́ą́ nada'iziidíí gáyiɬn̲ii, Hant'é daanohwiɬn̲iiyú dakú áda at'i̲i̲ doleeł. 6 Áígee tús tséé álzaahi gostáń sin̲il, Jews daanlíni daagos'ąąhíí k'ehgo yee táda'digisíí bigha, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tádin gallons dábik'eh lę́k'e. 7 Jesus gádaabiɬn̲ii, Túsíí tú bee hada'dołbi̲. Áík'ehgo dáhalk'iłgo hada'desbi̲. 8 Jesus gánádaabiłdo'n̲iid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'i̲' dohkaah. Áík'ehgo odaiskąą. 9 Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo silį̨híí yizlį̨h, hadí' hídziid shi̲híí doo yígóɬsi̲ dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhą́ yídaagoɬsi̲ ndihíí,) bik'ehgo da'idaaníí nn̲ee niin̲éhi yiká ánn̲iidgo, 10 Gáyiɬn̲ii, Nn̲ee dawa da'idą́ą débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áídí' dahádaat'i̲i̲zhi̲' da'odlą́ądá' doo nzhǫǫ dahíí yita'ikaah: áídá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníita bitasíńkąą. 11 Áí Jesus dantsé godiyi̲hgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígozi̲i̲d; áídí' bitsiłke'yu daabosdlą́ąd lę́k'e.

12 Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e bą́ą́, bik'isyú ła'íí bitsiłke'yu yił okai; akú da'akwii bedahiskąą.

13 Bitis- hagováh n'íí bíná'godin̲íhgo Jews daanlíni da'iyą́ąhíí bikáʼ ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. 14 Akú da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' nn̲ee ła' magashi, dibeli̲í̲, hawúcho baa nadaahin̲iihi, ła'íí zhaali iłkáh ch'ídaihin̲iiłíí binasdziid yaa naháztąągo yiká nnyáá. 15 Tł'óół iłkénásgisíí iŁ'áyíílaago dawa, dibeli̲í̲, magashita biłgo da'ch'okąąh goz'ąą biyi'dí' ch'íinihiyood; ła'íí zhaali iłkáh ch'ídaihin̲iiłi bizhaalihíí yayinkǫ́ą́, áídí' zhaali yiká' iłkáh ch'ínádain̲iiłíí naz'aaníí nanyihesgo'. 16 Áídí' hawúcho baa nadaahin̲iihíí gáyiɬnn̲iid, Dííhíí ch'ídaahohn̲iiɬ; shiTaa bikihíí ki̲h biyi' na'in̲iihi ádaagołe' hela'. 17 Niki̲híí dázhǫ́ godilziníí begoz'ąą doleełgo dázhǫ́ hásht'i̲í̲híí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiinií bitsiłke'yu yínádaaln̲ii.

18 Áídí' Jews daanlíni gádaabiɬn̲ii, Nt'é godiyi̲hgo be'ígoziníí nohwił ch'i'n̲ah ánle', díí ánánt'i̲i̲ɬhíí bigha? 19 Jesus gádaabiɬn̲ii, Díí ki̲h biyi' da'ch'okąąhíí ąął nanádaagoɬn̲iiłgo, taagi ji̲i̲ hileehgo ánágoshdle'. 20 Jews daanlíni gábiɬn̲ii, Díí ki̲h biyi' da'ch'okąąhíí ágoln̲e'go dizdin gostáń łegodzaa, áídá' nihíísha̲' taagi ji̲i̲ hileehgo ánágodle'? 21 Ndi bíí bits'íhi ki̲h biyi' da'ch'okąąhíí k'ehgo yaa yałti'. 22 Jesus daztsąądí' naadiidzaadá' bitsiłke'yu nt'é n̲ii n'íí yínádaaln̲ii; áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiinií ła'íí Jesus án̲íí n'íí daayosdlą́ąd lę́k'e.

23 Jerúsalem golzeeyú bitis-hagováh n'íí bee bíná'godin̲íhgo da'idaaníí bijį̨i̲, Jesus akú itah nlį̨i̲go nn̲ee łą́ą́go daabosdlą́ąd, godiyi̲hgo ánáʼol'i̲i̲ɬhíí daayiɬtsąądá'. 24 Áídá' Jesus nn̲eehíí doo yada'ołíí da, nn̲ee dawa yígóɬsi̲híí bigha̲. 25 Doo hadíń nn̲ee ye'at'éehíí baa bił nagoln̲i' bik'eh da; dabíí nn̲ee ye'at'éehíí dawa yígóɬsi̲híí bigha̲.

3

1 Nn̲ee Phárisees daanliiníí itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lę́k'e. 2 Áń tł'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyiɬn̲ii, Ni, Iłch'ígó'aahíí ńlíni, doo hadíń godiyi̲hgo ánáʼol'i̲i̲ɬhíí áńł'i̲i̲híí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań yił nlį̨i̲yúgo zhą́: áí bigha̲ Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí' iłch'ígó'aahíí ńlį́i̲go bídaagonlzi̲. 3 Jesus gábiɬn̲ii, Da'an̲ii, da'an̲iigo gániłdishn̲ii, Nn̲ee nágosdlį̨i̲yúgo zhą́ Bik'ehgo'ihi'n̲ań bilaɬtŁ'áhgee daanliiníí itah nlį̨i̲ doo. 4 Nicodémus gábiɬn̲ii, Hagot'éégo nn̲ee nágodleeh, báyáń silį̨i̲dá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? 5 Jesus gán̲íí, Da'an̲ii, da'an̲iigo gániłdishn̲ii, nn̲ee tú bee ła'íí Holy Spirit bee nágosdlį̨i̲yúgo zhą́ Bik'ehgo'ihi'n̲ań bilaɬtŁ'áhgee goz'ąą yun̲e' ha'agháh. 6 Kots'í bee gozliiníí kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiníí spirit at'éé. 7 Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdishn̲iihíí bigha̲. 8 Nyolíí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí'

nyolíí, hayúgo nyolíí doo bígonłsį́ da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé.
9 Nicodémus gábiłnii, Hagot'éégo łąą ágołnníhi? 10 Jesus gábiłnii, Ni Israel hat'i'i yił ch'ígó'aahi
ńlį́į́dá', díishą' doo bígonłsį́ da? 11 Da'anii, da'aniigo gániłdishnii, néé bídaagonlziníí zhą́
baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iinií zhą́ baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosiilni'íí doo
nádaagodoh'aah da. 12 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí baa nohwił nagosisni' ndi doo shondląą
dadá', yaaká'yú ágot'eehíí baa nohwił nagoshni'yúgo hagot'éégo shondląą? 13 Doo hadíń
yaaká'yú bił ogoyáá da, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí zhą́, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú
gonshłį́.

14 Moses da'igolį́íyú tł'iish dahyidnłtį́įhíí k'ehgo, shíí ałdó' nnee k'ehgo Niyááhíí
dahshidi'dolteeł: 15 Hadíń shosdląądihíí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleełhíí
bighą.

16 Bik'ehgo'ihi'nań ni'gosdzáń biká' nnee dázhǫ́ bił daanzhǫǫhíí bighą biYe' dała'áhi yaa
yinłtį́į́, áik'ehgo dahadíń bosdląądihíí doo da'ílį́į́ hileeh da, áídá' ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí
yee hinaa doleeł. 17 Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ni'gosdzáń biká'zhį' nkeyínł'a'íí ni'gosdzáń biká'
nnee doo yił ch'ígóweh doleełhíí bighą nkeyínł'a' da, áídá' ni'gosdzáń biká' nnee bíí bee
hasdádokaahíí bighą.

18 Hadíń bosdląądíí doo bił ch'ígódeeh da: áídá' hadíń doo bosdląąd dahíí iłk'idá' bił
ch'ígódíni at'éé, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' dała'áhi doo yosdląąd dahíí bighą. 19 Díí bighą nnee
bił ch'ígódįh, begot'iiníí ni'gosdzáń biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iiníí bił daanzhǫǫ da,
chagołheeł zhą́ bił daanzhǫǫ, nchǫ'go ádaat'eehíí bighą. 20 Dahadíń nchǫ'go at'éé lę́k'eyúgo,
got'iiníí bił nchǫ', bi'at'e' nchǫ'íí doo bígozį́įh hat'į́į dahíí bighą, doo got'į́įyú ch'égháh hát'į́į
da. 21 Hadíń nłt'éégo at'éehíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éégo bígozį́įh doleełhíí bighą
got'į́įyú ch'égháh.

22 Ái bikédí'go Jesus, bitsiłke'yu biłgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú
dét'įhézhį' yił naháztąą lę́k'e.

23 John ałdó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'į́į, Sálimhíí bit'ahyú, akú tú łą́ąhíí bighą: áígee
nnee neheskaigo baptize ádaaszaa. 24 Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

25 John bitsiłke'yu ła'íí Jews daanlíni ła' okąąhzhinéégo táko'digisíí yaa ładaagodit'áh
nkegonyaa. 26 Áídí' John yaa hikaigo gádaayiłnii, Ilch'ígó'aahíí ńlíni, nnee Jórdan túńlíínií
hanaayú bił na'aash n'íí, baa nagolní' n'íí, áń kú naghaa, baptize ádaił'į́igo nnee dawa bich'į'
nihikáh. 27 Áik'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'į́į át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo
zhą́. 28 Nohwíí shídaanołsį́go, Shíí doo Christ nshłį́į da, dishnii ni', dabíntségo bidol'aadíí
nshłį́į. 29 Ishkiin niinéhíí na'ilíhn yił niinéhíí, bíí niinéhi at'éé: niinéhíí bit'ekéhíí, bíyésts'ąągo
sizį́įgo, bizhii yidits'ago dázhǫ́ bił gozhǫ́ǫ́: ái k'ehgo shíí ałdó' dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́ síl̨į́į. 30 Bíí
itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'ąązhį' shá godigháh. 31 Hadíń yaaká'dí' nkenyááhíí dawa
yitisgo nlį́į: hadíń ni'gosdzáń biká'gee nliinií ni'gosdzáń ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzáń
biká' ágot'eehíí zhą́ yaa yałti': hadíń yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nlį́į. 32 Áń nt'é
yo'iiníí, nt'é yidezts'aaníí, ái dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadíń bosdląąd da. 33 Hadíń yaa
nagosni'íí bosdląądíí, Bik'ehgo'ihi'nań da'anii łąą niigo yiká' iskał. 34 Hadíń Bik'ehgo'ihi'nań
bides'a'íí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee yałti': Bik'ehgo'ihi'nań Holy Spirit doo yídaanel'ąągo
baa yiné' da. 35 Bik'ehgo'ihi'nań biYe' bił nzhǫǫgo dawa yebik'ehgo yaidin'ą́ą́. 36 Dahadíń
Bik'ehgo'ihi'nań biYe' yosdląądíí, ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doo: dahadíń doo
yosdląąd dahíí ihi'naa doo yiłtséh da; áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' biká'zhį' siné'.

4

1 John biké' hikaahíí bitisgo Jesus biké' anáłseełíí áyidedlaago, ła'íí baptize ádaayizlaago
Phárisees daanlíni ya'ikodaanzį́igo Jesus yígołsį́įdá', 2 (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áił'į́į
da, bitsiłke'yu zhą́,) 3 Judéadí' Gálileeyú naadesdzaa. 4 Dá Samáriayú zhą́ bá ch'ígót'i' lę́k'e.
5 Áígee kįh goznilyú ńyáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'ą́ą́ n'íí
bit'ahgee goz'áni. 6 Áígee Jacob bitúhahidleeh goz'ąą. Jesus higaałgo isk'áhńyááyú hiyaago
túhahidleehgee dahnezdaa. 7 Isdzán, Samáritan nlíni, tú haileehyú ńyáá: Jesus, Tú shá
ná'ítsį́įh, biłnii. 8 (Bitsiłke'yuhíí kįh goznilyú hidáń nadaihiłniihyú okai.) 9 Isdzán Samáritan
nlínihíí gábiłnii, Hant'é lá bighą ni, Jew ńlíni, shíí Samáritan nshłíni tú shídǫ́keed? Jews
daanlíni Samáritans daanliiníí doo iłch'į'ádaat'ee da. 10 Jesus gábiłnii, Hant'é Bik'ehgo'ihi'nań
kaa yiné'íí, ła'íí hadíń, Tú shá ná'ítsį́įh, niłniihíí bígonłsį́yúgo shí'ǫ́keed doleeł ni', áík'ehgo
tú bits'ą́'dí' ihi'náhi naa nizíid doleeł ni'. 11 Isdzán gábiłnii, Doo nt'é bee tú haleeh da,
túhahidleehíí yúyah: áídá' hadí' tú bits'ą́'dí' ihi'náhi nádnziid? 12 Nishą' Jacob, bits'ą́'dí'
daadihe'na'i, bitisgo áńt'ee? áń díí túhahidleeh nohwá ágólaago, bits'ą́'dí' bíí ła'íí bichąghášhé
ła'íí bimagashi da'idląą ni'. 13 Jesus gánábiłdo'niid, Dahadíń díí tú yodlaaníí dibá' nánádleeh:
14 Áídá' dahadíń tú baa nsiidgo yodlaaníí doo dibá' nánáodleeh at'éé da; tú baa nsiidíí
túhahidleehíí k'ehgo biyi'dí' tú hanáńlį́į́ doleeł, dayúweh ihi'naa doo ngonel'ąą dayú ńlį́į́

doleeł. 15 Isdzán gánábiłdo'n̲iid, Díí tú áłn̲niihíí ła' shaa nzíid, doo dibá' nánáshdleehgo da, ła'íí doo kú nánshdáhgo tú hanáhishdleeh dahíí bighą. 16 Jesus gábiłn̲ii, Ti'i, niką' biká nádndáhgo bił nánt'aash. 17 Isdzán, Shiką' da'ádi̲h, biłn̲ii. Jesus gánábiłdo'n̲iid, Shiką' da'ádi̲h, nn̲iihíí da'an̲ii ánn̲ii: 18 Niką' ashdla'adá' k'adyúgo bił na'aashíí doo niką' at'éé da: díí da'an̲ii ánn̲ii. 19 Isdzán gábiłn̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi ńl̲íi̲go bígosíłs̲i̲d. 20 Daanohwitaa n'íí díí dziłíí biká' da'okąąh ni'; áídá' nohwihíí, Jerúsalemyú zhą́ nn̲ee da'okąąhgo bá goz'ąą, daadohn̲ii. 21 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Isdzán, shondlą́ą, dahagee díí dziłíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkąąh da doleeł. 22 Nohwíí nt'é daahohkąąh shi̲híí doo bídaagonołs̲i̲ da: nééhíí nt'é daahohiikąąh shi̲híí bídaagonlz̲i̲; hasdách'igháhíí Jews daanliinníí bits'á'dí' benagowáhi. 23 Kodí' begoldoh, da'an̲iigo da'okąąhíí biyi'siziinníí bee da'an̲iigo shiTaa daayokąąh doleełíí kú begoz'áni at'éé: shiTaahíí ágát'éégo da'okąąhíí yiká déz'i̲i̲. 24 Bik'ehgo'ihi'n̲ań spirit nl̲i̲, hadíń daabokąąhíí biyi' siziinníí bee da'an̲iigo daabokąąhgo dábik'eh. 25 Isdzán gábiłn̲ii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígons̲i̲: áń ńyáágo dawa nohwił nagoln̲i' ndi at'éé. 26 Jesus gábiłn̲ii, Shíí nich'i̲' yashti'ihíí áń ánsht'ee.

27 Áík'ehgo bitsiłke'yu nákaigo isdzán bich'i̲' yałti'híí bighą bił díyadaagot'ee lę́k'e: áídá' doo ła' gánn̲iid da, Nt'é bighą na'ídńłkid? dagohíí, Nt'é bighą bił iłch'i̲' yáńłti'? 28 Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'ąądá' kį́h gozn̲ilyú onálwodgo nn̲ee yił nadaagoln̲i', 29 Yushdé', nn̲ee dahot'éhé ánásht'i̲i̲díí yaa shił nagosn̲i'íí daahołtséh: áńshą' Christ at'i̲í̲? 30 Áík'ehgo kį́h gozn̲ildí' dahnádnząą, bich'i̲' dahdeskaigo.

31 T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsiłke'yu nádaabokąąh, NohwiNant'a', ináá, daabiłn̲iigo. 32 Áídá' gádaabiłn̲ii, Hidáń hishaaníí doo bídaagonołs̲i̲ da. 33 Bitsiłke'yu gádaałiłdi'n̲ii, Hadíń ła' hidáń baa yiné'? 34 Jesus gádaabiłn̲ii, Shinł'a'ń dabíí hát'íiyú ánásht'i̲i̲łgo, ła'íí binasdziid bá łaashłe'go shihidáń át'éé. 35 T'ah dį́í'i daahiit'i̲i̲h yidziishą' int'ą́ązhi̲', daadohn̲ii? Nohwił nagoshn̲i', hadag ádaahn̲éhgo daadeh'íí; iłk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. 36 Hadíń iłdlaadíí nest'áń dáła'áile'go ihi'n̲aa doo ngonel'áni bich'i̲' nahi'n̲iił: áík'ehgo k'e'dileehíí ła'íí iłdlaadíí biłgo dała' bił daagozhǫǫgo k'édaabiłn̲niid, Jerúsalemyú da'idą́ągee ánát'i̲i̲d n'íí dawa daayo'i̲i̲ n'íí bighą: bíí ałdó' da'idą́ayú naaskai ni'go. 46 Áídí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíílaa n'yú. Áígee nant'án ła' biye' nn̲iih lę́k'e, Capérnaum golzeegee. 47 Áí nn̲eehíí Jesus Judéadí' Gálileeyú ńyáágo ya'ikonzi̲i̲dá' yaa nyáágo náyoskąąd, Shiye' nánlziihyú ńn̲áh, yiłn̲iigo, dak'azhą́ datsaahi. 48 Jesus gábiłn̲ii, Godiyi̲hgo be'ídaagozini ła'íí ízisgo ánágot'i̲i̲łíí daah'i̲i̲yúgo zhą́ da'ohdlą́ą. 49 Nant'ánhíí gábiłn̲ii, Shigową́yú ńn̲áh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. 50 Jesus gábiłn̲ii, Nádńdáh; niye' hin̲aa, nłt'éé násdl̲íí. Nn̲ee Jesus án̲íihíí yosdląądgo dahnasdzáá. 51 T'ah nádaałdá' bánada'iziidíí bidááh hikaigo bił nadaagoln̲i', Niye' hin̲aa, daabiłn̲iigo. 52 Nn̲eehíí na'ídńłkid, Da'kwíí bik'ehenkéézdá' t'ąązhi̲' bá nágodesdzaa láń? biłn̲iigo. Gádaabiłn̲ii, Adąądá' hayaazhi̲' dała'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íí bits'á' gonyáá ni'. 53 Bitaa yígółs̲i̲, da'ái bik'ehenkéézn'dá' Jesus, Niye' hin̲aa, biłn̲ii ni': áík'ehgo osdląąd, ła'íí bikį́h yun̲e' naháztaanníí dawa ałdó' da'osdląąd. 54 Jesus Judéadí' Gálileeyú ńyáádá' díí nakigee godiyi̲hgo adzaa lę́k'e.

5

1 Díí bikédí'go Jews daanlíni da'iyą́ąhíí begonyáádá', Jesus wą́'yú Jerúsalemyú óyáá. 2 Jerúsalemyú dibeł́í nahin̲iih goz'aaníí bahgee túdahskąą lę́k'e, Hébrew biyati'íí k'ehgo Bethésda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'ąą. 3 Áígee iłtah at'éégo kah yaa nakaihíí łą́ágo, bin̲áá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihi ałdó', tú dihi'n̲áhíí yiba' íła'at'éé. 4 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'dí'hi łahgee túdahskaaníí yeh nadáhgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadíń ntsé téh híyááhíí, nt'é yaa naghaa láshi̲ n'íí nádzii. 5 Nn̲ee ła' tádin tsebíí bił łegodzaago kah yaa naghaago áígee sitį́i̲ lę́k'e. 6 Jesus bo'i̲i̲dá' dásitį́i̲go ńzaad ogoyááhíí yígółs̲i̲go gábiłn̲ii, Ya' nándzii hánt'i̲i̲ née? 7 Nn̲ee kah yaa naghaahíí gábiłn̲ii, Tú nahi'naagee doo hadíń téh shiłteeh da: dá doo téh hishához dashíntsé ła' téh nádáh. 8 Jesus gábiłn̲ii,

Nádndáh, biká'síńtįįhíí dahnádnné'go dahnádńdáh. 9 Nnēehíí dagoshch'į' nádziigo yiká' sitįį n'íí dahnáyidnné'go dahnasdzáá: áí Jews daagodnłsinií bijįį lǫ́k'e.

10 Áik'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihíí gádaayiłnii, Díí godilzinií bijįį: biká'ńtéhíí anané'go doo begoz'ąą da. 11 Áik'ehgo gábiłnii, Nnee náshilziihíí gáshiłnniid, Biká'síńtįįhíí dahnádnné'go dahnádndáh. 12 Áídí' nabídaadiłkid, Nnee daat'éhi, Biká'síńtįįhíí dahnádnné'go dahnádndáh, niłnniid? 13 Nnee nádziihíí hadíń nábilzii shįhíí doo yígółsį da: áígee nnee łą́ą́dá' Jesus łahyúgo oyáá lǫ́k'e. 14 Díí bikédí'go da'ch'okąąh goz'ąą yunе' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyiłnii, Nłt'éé násíńdlįį gádnii áko: nchǫ'go ánáo'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'į' nágodiidáh. 15 Nnеehíí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziihíí Jesus at'į́į, daayiłnii. 16 Díí daagodnłsinií bijįį adzaahíí bighą Jews daanlíni Jesus yaa yádaałti'go daiziłhee hádaat'įį.

17 Áídá' Jesus gádaabiłnii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí ałdó' na'isiid. 18 Godilzinií bijįį begoz'aanií doo yikísk'eh at'éé dahíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań shiTaa yiłnniigo Bik'ehgo'ihi'nań yił dała' nlįįgo ádilzįhíí bighą Jews daanlíni dayúwehégo daabiziłhee hádaat'įį. 19 Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshłiiníí, dashí zhą doo nt'é łaoshłéh át'éé da, shiTaa ánát'įįłgo hish'iiníí zhą: shiTaa ánát'įįłíí k'ehgo shíí ałdó' ánásht'įį. 20 ShiTaa shíí biYe' nshłiiníí dázhǫ́ bił nshǫǫ, dabíí ánát'įįłíí dawa shił ch'í'nah áyílsį: díí bitisgo áná'ol'įįłíí shił ch'í'nah áile'gee nohwił díyadaagot'ee doleeł. 21 ShiTaa nanezna'íí nádaayihiłnahíí k'ehgo shíí, biYe' nshłiiníí, ałdó' hadíí hásht'íínií nádaabihishnah doleeł. 22 ShiTaa nnee doo ła' yángo'áah da, shíí, biYe' nshłiiníí, dawa bándaagosh'a'go shaidin'ą́ą́: 23 Nnee dawa shiTaa daayidnłsįhíí k'ehgo shíí, biYe' nshłiiníí, ałdó' daashidnłsį doleełhíí bighą adzaa. Hadíń doo shidnłsį dahíí shiTaa shides'a'ń ałdó' doo yidnłsį da. 24 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Hadíń shiyati' yidits'agíí, ła'íí shinł'a'ń yodlaaníí, ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł, áń doo bił ch'ígódeeh da; áń da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihi'naazhį'go. 25 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshłiiníí, shizhiihíí daidiits'įh doleełíí baa gowáh, iłk'idá' kú begoz'ąą: hadíí áí daidezts'aaníí daahinaa doleeł. 26 ShiTaa ihi'naa dabíí biyi' nlįįhíí k'ehgo, shíí, biYe' nshłiiníí, ałdó' ihi'naa dashíí shiyi' nlįįgo shaa godin'ą́ą́; 27 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshłįįhíí bighą nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'ą́ą́. 28 Doo nohwił díyadaagot'ee da le': łeyi' nazniilíí dawa shizhii daidezts'ąągo nádiikáhíí baa gowáh, 29 Áí nádiikáhgee nłt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhį' daahinaa doleeł; áídá' nchǫ'go ádaadzaa n'íí bił ch'ígódeeh. 30 Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshłéh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayashti': dashíí hásht'íínií doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'ń dabíí hát'íínií zhą́ be'ánsht'eehíí bighą aayashti'íí dábik'eh. 31 Dashíí ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íí doo da'anii da.

32 Ła' shaa nagolni'íí gólíį́; áí shaa nagolni'íí da'aniigo bígonsį. 33 John bich'į' oda'soł'a', áń da'aniigo shaa nagosni'. 34 Da'aniigo shaa na'goni'íí doo nnee bits'ą́'dí' da: áídá' hasdánohwidi'niił doleełhíí bighą ágánohwiłdishnii. 35 John diltłi'íí hik'e bits'ą́'idindlą́ádíí k'ehgo at'éé lǫ́k'e: áik'ehgo bits'ą́'idindlą́ádíí biyi' dét'įh nohwił daagozhǫǫhgo ádaasoht'įįd.

36 John shaa nagosni'íí bitisgo shaa na'goni'íí gólíį́: na'idziidíí shiTaa łaashłe' doleełgo shaa yidin'ą́ánií, áí ánásht'įįłgo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. 37 ShiTaa shides'a'ń dabíí shaa nagolni'. Bizhiihíí doo hak'i daadesołts'ąą da, ánoliníí doo hak'i daahołtsąą da. 38 Biyati'íí doo nohwiyi' golíį́ da: shíí shinł'a'íí doo daashohdlą́ą dahíí bighą.

39 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí nzhǫǫgo daahohshíí; áí biláhyú dahazhį' daahii'naa doleeł daanohsįgo: da'ái shaa nagolni'. 40 Ndi doo shich'į' nohkáh hádaaht'įį da, dahazhį' daahinohnaa doleełgo. 41 Nnee shídnłsíhíí doo biká désh'įį da. 42 Nohwídaagonsį, Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhoonií doo ła' be'ádaanoht'ee da. 43 ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'įį da: áídá' ła'i dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, áń zhą́ hádaaht'įį doo. 44 Dánohwíí daałtnołsiníí hádaaht'įídá', Bik'ehgo'ihi'nań dała'áhi bits'ą́'dí' idilziníí doo hádaaht'įį da, áídá' hagot'éégo da'ohdlą́ą? 45 ShiTaa binát́ nohwik'izhį' dish'aah doo daanohsį da le': Moses nohwik'izhį' dez'ąą, bada'ohłíí n'íí. 46 Moses daahohdlą́ąyúgo shíí daashohdlą́ą doleeł ni', shaa k'e'eshchįįhíí bighą. 47 Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdlą́ą dayúgo, hagot'éégo shiyati'íí daahohdlą́ą áídá'?

6

1 Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. 2 Áígee nnee łą́ą́go biké' onałsą́ą́, godiyihgo ánáol'įįłíí kah yaa nakaihíí yá ánát'įįłíí daayo'įįgo. 3 Jesus dziłyú háyáá, akú bitsiłke'yu yił dinezbį. 4 Bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyąąhíí biká' ngonyáá.

5 Jesus déz'įįgo nnee łą́ą́go bich'į' nálseełgo yiłtsąądá' Philip gáyiłnii, Hagot'éégo báń nadaahiilniih, díí nnee dawa da'iyąągo? 6 Díí ániíhíí daazhógo Philip bebígozįįhgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígółsį ndi. 7 Philip gábiłnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín báń

bee nahazǫ̀ii ndi dała'á ntʼíígo ayą́hágo bita'isné' ndi, doo bínenol'ąą at'éé da. 8 Bitsiłke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábiłǫ̀ii, 9 Kú ła' ishkiin báń dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', łóg naki biłgo: áídá' hagoʼéégo dawa bínel'ąą, nǫ̀ee łánihíí? 10 Jesus bitsiłke'yu gáyiłǫ̀ii, Nǫ̀ee dinohbįh, daabiłdohǫ̀ii. Tłʼoh dázhǫ́ łą́ągo lę́k'e. Áík'ehgo nǫ̀ee dinezbį, ashdladn doo náhóltagyú áhołáni shį. 11 Áígee Jesus báń náidnné'go ya'ihénzįgo oskąądá', bitsiłke'yu yaa daizné', áídí' bitsiłke'yu nǫ̀ee nadaaháztaanίí yitada'izǫ̀ii; łógíí ałdó' da'áí k'ehgo, dá daabiłhwiihzhį'. 12 Dawa náda'isdįįdgo, bitsiłke'yu gádaayiłǫ̀ii, Ch'ékaadíí nádaahohłá, doo ła' da'ílíí hileehgo da. 13 Áík'ehgo ąą́ł nádaihezlaago táts'aa nakits'ádah hadaidesbį, báń ashdla'i bits'ą́'dí' ch'ené'íí, nǫ̀ee yi'oh da'iyą́ą́híí. 14 Nǫ̀eehíí Jesus godiyį̀hgo adzaahíí daayiłtsąądá' gádaaǫ̀ii, Áń da'aǫ̀ii Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań binkááyú Na'iziidihíí, ni'gosdzán biká'zhį' hiǫ́áhi.

15 Jesus nǫ̀ee dabízhą́ daabik'ehgo dak'azhą́ binant'a' ádaabidléhgo yígołsį̀įdá', dasahn dziłyú ch'a'onánǫ́ot'į̀įd. 16 O'i'ą́ą́yú bitsiłke'yu túsikąąyú onanákai, 17 Akú tsina'eełíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bił dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godiłhił gozlį̀įdá' Jesus doo hwahá baa hiǫ́áh da. 18 Tú nádidáh, adį̀įd nyolhíí bighą. 19 Taagi dagohíí dį́į́'i shį dahgostǫ'yú bił oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eełíí yich'į' higaałgo daayiłtsąą: áík'ehgo tsídaadesyiz lę́k'e. 20 Áídá' Jesus gádaabiłǫ̀ii, Shíí ásht'į̀į, doo ńdaałdzid da. 21 Áídí' bił daagozhǫ́ǫ́go tsina'eełíí beh ńǫ́áh, daabiłnǫ̀iid: dagoshch'į' ni'zhį' bił nda'iz'eel, deskai n'yú.

22 Iskąą hik'e nǫ̀ee túsikaaníí hanaayú naháztaanίí akú tsina'eełíí dała'á zhą́ si'ąą n'go daayo'į̀į, ła'íí Jesus bitsiłke'yu tsina'eełíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsiłke'yu dasahndi okaigo daayo'į̀į. 23 (Jesus báń ya'ihénzįgo oskąądíí bikédí'go, báń daach'iyą́ą́ n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eełíí ndaahaz'eel:) 24 Áík'ehgo nǫ̀ee Jesus ła'íí bitsiłke'yu doo hak'i dago yídaagołsį̀įdá', dabíí tsina'eełíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bił oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago. 25 Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá' gádaabiłǫ̀ii, Iłch'íǵóʼaahíí, dadá' kú ńyaa? 26 Jesus bich'į' hadzii, Da'aǫ̀ii, da'aǫ̀iigo gádaanohwiłdishǫ̀ii, Doo godiyį̀hgo ánásht'į̀įłíí daah'į̀į n'íí bighą shíka daanohtaa da, báń bee náda'sołdįįd n'íí zhą́ bighą ádaaht'į̀į. 27 Doo hidáń da'ílíí hileehíí bighą nada'ohsiid da, hidáń dahazhį' ihi'ǫ̀aazhį' nnel'ąąhíí zhą́ hádaaht'į̀į, shíí nǫ̀ee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań shiTaa, bíyéé nshłį̀įgo shebígózįhgo shiká' izkał. 28 Áídí' gádaabiłǫ̀ii, Hago ádaahii'ǫ̀e'go Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań binasdziidíí nadaahiidziid? 29 Jesus gádaabiłǫ̀ii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań bá na'idziidi at'éé, áń shíí shides'a'ń daashohdląągo. 30 Áík'ehgo gádaabiłǫ̀ii, Godiyį̀hgo be'ígózinίí daat'éhi nohwił ch'í'ǫ̀ah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidląą doleeł? Iłtah ánáʼol'į̀įłíí daat'éhi ánł'į̀į? 31 Bits'ą́'dí' daadihe'ǫ̀a'íí da'igolǫ́į́yú manna daayiyąą łeh lę́k'e: díínko bek'e'eshchiinίí k'ehgo, Yaaká'dí' báń kaa daizné'go daach'iyąą. 32 Jesus gánádaabiłdo'ǫ̀iid, Da'aǫ̀ii, da'aǫ̀iigo gádaanohwiłdishǫ̀ii, Yaaká'dí' báń nohwaa hi'né' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' báń da'aǫ̀iihi nohwá da'dihiné'. 33 Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań bits'ą́'dí' báńhi at'éé, áń ni'gosdzán biká' nǫ̀eehíí ihi'ǫ̀aa yaa yiné'. 34 Gádaabiłǫ̀ii, NohweBik'ehń, díí báńhíí dayúweh nohwá dihii'né' le'. 35 Jesus gádaabiłǫ̀ii, Shíí báń be'ihi'ǫ̀aahíí nshłį̀į: dahadíń shaa nyááhń doo shiǫ́á' holeeh at'éé da; shodląąhń doo dibá' holeeh at'éé da. 36 Iłk'ida' gádaanohwiłdéǫ̀iid, Daashoh'į́ ndi doo daashohdląą da. 37 ShiTaa shaa yiǫ̀ilíí dawa shaa hikáh; dahadíń shaa nyááhń doo yó'ósht'e' at'éé da. 38 Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí háshtʼį́įyú ánásht'į̀įłgo da, ndi shinł'a'ń dabíí hát'į́įyú ánásht'į̀įłgo niyáá. 39 Díínko shiTaa shinł'a'ń hát'į́į, shaa yiǫ̀ilíí doo ła' shich'a'otłʼíísh da, áídá' nnágodzaahíí bijį̀į dawa nádaabihishǫ̀ah doleeł. 40 Díínko shinł'a'ń hát'į́į, hadíń shíí, biYe' nshłiiníí, sho'iiníí ła'íí shodlaaníí ihi'ǫ̀aa doo ngonel'ąą dahíí yee hiǫ̀aa doleeł: áík'ehgo nnágodzaahíí bijį̀į nábihishǫ̀ah doo. 41 Yaaká'dí' báń nke'né'íí nshłį̀į, ǫ̀iihíí bighą Jews daanlíni baa daanet'į́į lę́k'e. 42 Áí gádaałłdi'ǫ̀ii, Díń la' Jesus, Joseph biye', bą́ą́ bitaa biłgo bídaagonlzįhíí át'į́į ya'? Hagoʼéégo, Yaaká'dí' níyáá, ǫ̀ii áídá'? 43 Áík'ehgo Jesus gádaabiłǫ̀ii, Doo shaa daaneht'į́į da. 44 Doo hadíń shaa nowáh át'éé da, shiTaa shinł'a'ń shich'į' ábíílaayúgo zhą́: nnágodzaahíí bijį̀į nábihishǫ̀ah doleeł. 45 Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchį̀į gáǫ̀íígo, Dawa Bik'ehgo'ihi'ǫ̀ań bił ch'ídaago'aah doleeł. Dahadíń shiTaa yidezts'ąągo bits'ą́'dí' íǵołʼaanίí shaa hiǫ́áh. 46 Da'ágát'éé ndi doo hadíń shiTaa yo'į̀į da, shíí bits'ą́'dí' nshłiiníí zhą́ shiTaa yiłtsąą. 47 Da'aǫ̀ii, da'aǫ̀iigo gádaanohwiłdishǫ̀ii, Shodlaaníí ihi'ǫ̀aa doo ngonel'ąą dahíí yee hiǫ́áhi at'éé, 48 Báń be'ihi'ǫ̀aahíí nshłį̀į. 49 Bits'ą́'dí' daadesoǫ̀a'íí da'igolǫ́į́yú manna daayiyąą n'íí nanezna'. 50 Díínko báń yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nǫ̀ee yiyąągo doo datsaah da. 51 Shíí báń hiǫ̀aahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshłį̀į: dahadíń díí báńhíí yiyąąyúgo dahazhį' hiǫ̀aa doleeł: ni'gosdzán biká' nǫ̀ee báń yee daahiǫ̀aa doleełgo baa daanshné'íí shitsį' at'éé. 52 Jews daanlíni łahada'dit'áhgo gádaałłdi'ǫ̀ii, Hagoʼéégo díí nǫ̀eehíí bitsį' nohwaa yiné'go daahiidąą? 53 Jesus gádaabiłǫ̀ii, Da'aǫ̀ii, da'aǫ̀iigo gádaanohwiłdishǫ̀ii, Shíí nǫ̀ee k'ehgo Niyááhíí shitsį' daahsąągo, ła'íí shidił daahdląąyúgo zhą́ ihi'ǫ̀aahíí nohwiyi' golǫ́į́. 54 Hadíń

shitsį' yiyaaníí ła'íí shidił yidlaaníí ihi'nąa doo ngonel'ąą dahíí yee hiną́hi at'éé; nná́godzaahíí bijįį nábihishnah doleeł. 55 Shitsį' da'anii hidáń át'éé, ła'íí shidił da'anii hidlaaníí át'éé. 56 Hadíń shitsį' yiyaaníí ła'íí shidił yidlaaníí shiyi' golíį́, bíí ałdó' biyi' gonshłįį. 57 ShiTaa hiną́hi shinł'a'híí k'ehgo, ła'íí shiTaa bee hinshnaahíí k'ehgo hadíń shiyaaníí shee hinąa doleeł. 58 Áń báń yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íí manna daayiyąą ndi nanezna' n'íí k'ehgo da: hadíń díí báń yiyaaníí dahazhį' hinąa doleeł. 59 Capérnaum golzeegee iłch'ígó'aahgo ágánnįid, Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune'. 60 Łą́ągo biké' hikaahíí áí daidezts'ąądá' gádaanii, Dázhǫ́ doo bígózį dahi yee anííį; hadíń áí yígółsį? 61 Biké' hikaahíí Jesus anííhíí yaa yída'iłtahgo yígółsį, áík'ehgo gádaabiłnii, Díí ádishniihíí doo nohwił daabik'eh da née? 62 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dabíntsé sídáá n'yú shił onágodzaago daashoh'įyúgo, nt'é daadohnii? 63 Spirit-híí ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'íhíí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'į' hasdziihíí spirit hik'e ihi'naahíí át'éé. 64 Áídá' nohwitahyú ła' doo da'ohdląą da. Jesus dantsé iłch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodląą dahíí, ła'íí hadíń ch'íbido'aałń yígółsį. 65 Áík'ehgo gánádí'nii, Díí bighą gádaanohwiłdénįid, Doo hadíń dabíí bik'ehgo shaa hináh da, shiTaa bik'ehyúgo zhą́.

66 Díí bikédí'go biké' hikaah n'íí łą́ągo t'ąązhį' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lę́k'e. 67 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí gádaayiłnii, Nohwíí ałdó' shits'ą́' dahdohkáh née? 68 Simon Peter gábiłnii, NohweBik'ehń, hadíń bich'į' nkáhgo áídá'? Dani zhą́ yati' dahazhį' be'ihi'naahíí bee yáńłti'. 69 Ni Christ, Bik'ehgo'ihi'nań hináhi biYe' ńlį́įgo, daahosiidląądgo da'aniigo bídaagonlzį. 70 Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwíí nakits'ádah hołt'eehíí hanohwinil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nlįį. 71 Áí Judas Iscáriot, Simon biye' áyiłnii: áń nakits'ádah itah nlíni ch'íbido'aałń nlįį.

7

1 Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaał: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabiziłheego hádaat'įįhíí bighą. 2 Jews daanlíni tł'ohdahskáń yune' náda'idįįhíí biká' ngonyáá. 3 Jesus bik'isyú gádaabiłnniid, Kodí' dahnnáhgo Judéayú ńnáh, ákú nikė' hikaahíí ánáł'íl'įįhíí daayiłtséh doleełhíí bighą. 4 Nnee shígózį le' nzinií doo dánant'į'ego ánát'įįł da. Díí baa nannaayúgo, ni'gosdzáń biká' nnee bił ch'í'nah ádńlzį. 5 Bik'isyú ndi doo daabodląą da. 6 Jesus gádaabiłnii, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíí zhą da'ádzaagee nohwaa gowáh. 7 Ni'gosdzáń biká' nnee nohwíí doo nohwik'edaannįih da; dénchǫ'go ánádaat'įįł dishniigo baa nagoshni'híí bighą shíí zhą́ shik'edaannįih. 8 Dánohwízhą́ da'idąąyú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighą doo dak'ad da'idąąyú déyáá da. 9 Ágánnįidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lę́k'e.

10 Bik'isyú da'idąąyú okaihíí bikédí'go, bíí ałdó' dánant'į'ego akú óyáá. 11 Da'idąągee Jews daanlíni biká daadéz'įįgo, Áńhíí hayú? daabiłnii. 12 Nnee bitahyú łą́ągo baa daanet'íį́ lę́k'e: ła', Nnee nłt'éhi nlįį, daaniidá' ła'íí, Dah, nnee ch'a'oyiłkaadi nlįį, daanii. 13 Áídá' Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą doo ch'í'nah baa yádaałti' da.

14 Da'idąąhíí da'iłní'yú goldohdá' Jesus da'ch'okąąh goz'ąąyú óyáágo iłch'ígó'aah. 15 Jews daanlíni bił díyadaagot'ee gádaanįigo, Hagot'éégo díí nneehíí dawahá yígółsį, doo ółtagyú nayaa dadá'? 16 Jesus gádaabiłnii, Iłch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádíshnii da, shinł'a'ń ánííhíí át'éé. 17 Nnee ła' Bik'ehgo'ihi'nań dáhat'íįhíí ánát'įįł hat'íįyúgo, iłch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígółsį doleeł. 18 Dahadíń dabínik'ehgo yałti'íí dabíí izisgo ádestįį hat'íį́: áídá' hadíń binł'a'ń izisgo ágot'eehíí yá hát'íínií, áń da'anii áníí, áík'ehgo áń biyi' łé'gochoohíí da'ádįh. 19 Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'ą́ą da née? Áídá' doo ła' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighą daashizołhee hádaaht'íį́? 20 Nneehíí gádaabiłnii, Ch'iidn niyi' golíį́ lą́ą́: hadíń niziłhee hat'íį́? 21 Jesus gádaabiłnii, Dałán ánáł'íl'įįdgee nohwił díyadaagot'ee ni'. 22 Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'ą́ą; (ndi Moses doo bits'ą́'dí' begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'ą́'dí';) áík'ehgo godilzinií bijįį nnee círcumcise ádaahłe'. 23 Godilzinií bijįį Moses yegos'aaníí doo k'ích'ídzíį́s da doleełhíí bighą nnee círcumcise alzaayúgo, godilzinií bijįį nnee bits'í dawa nłt'éégo ánáshdlaahíí bighą shich'į' hadaashohkee née? 24 Doo da'ánolinií zhą́ bee aayádaałti' da, áídá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaałti' le'. 25 Jerúsalemgee nnee ła' gádaanii, Díń daayiziłheego hádaat'iinií shį ya'? 26 Áń kú doo biini' hą́h dago yałti'go naghaa, áídá' doo nt'é daayiłnii da. Nant'án daanlíni díń da'anii Christ nlįįgo yídaagołsįįd shį. 27 Áídá' díí nnee hadí' naghaa shįhíí bídaagonlzį: Christ nyáágo hadí' naghaa shįhíí doo hadíń yígółsį da doleeł. 28 Áík'ehgo Jesus da'ch'okąąh goz'ąą yune' iłch'ígó'aahgo gánníí, Shídaagonołsį, ła'íí hadí' nashaahíí bídaagonołsį: doo dashíí hásht'íį́go niyáá da, shinł'a'ń da'anii, áń doo bídaagonołsį da. 29 Shíí bígonsį; shinł'a'go bits'ą́'dí' níyááhíí bighą. 30 Áík'ehgo ha'ádaabiłt'e' hádaat'įį: ndi doo daabiłtsood da, doo hwahá bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bighą. 31 Nnee

łą́ągo daabosdlą́ądgo gádaaɳii, Christ nyáágo, díí nɳee godiyįhgo ánáʼolʼįįłíí bitisgo ánáʼolʼįįł doleeł née?

32 Phárisees daanlíni nɳee ágátʼéégo baa yádaałtiʼgo baʼikodaanzįįdáʼ, okąąh yedaabikʼehi itisyú nadaandeehi łaʼíí Phárisees daanlíni biłgo aasiɳilíí bichʼį́ odaisʼa, daabiłtsoodgo. 33 Jesus gádaabiłɳii, Détʼįhézhį́ tʼah nohwił nashkai, áídí shinłaʼń bichʼį́ nádésdzá. 34 Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh átʼéé da: hayú níyááyú doo nohkáh átʼéé da. 35 Jews daanlíni gádaałiłdiɳii, Díí nɳee hayú doo baa nkáh dayú deyaago aɳii? Jews daanliiníí doo Jews daanlįį dahíí bitahyú iłtanáhosą́ą nʼíí yichʼį́ deyaayú, doo Jews daanlįį dahíí yił chʼídaago'aahgo aɳíí shį́? 36 Ntʼé ɳíígo aɳii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh átʼéé da: łaʼíí, Hayú níyááyú doo nohkáh átʼéé da? 37 Daʼidaaníí bennágódáhíí bijįį, nɳee łą́ągo íłaʼadzaahíí bijįį, Jesus hizįʼdáʼ adįįd hadziigo, Dahadíń dibáʼ silįįhń shichʼį́ nowáhgo odląą, ɳii. 38 Dahadíń shodląąhń biyiʼdíʼ tú hiɳáhi hálį́į́ doleeł, Bikʼehgoʼihiʼɳań biyatiʼ bekʼeʼeshchiiníí kʼehgo. 39 (Díí kʼehgo Holy Spirit yaa yałtiʼ, áń hadíí daabodlaaníí bee baa godotʼaał: Holy Spirit doo hwahá hadíń baa detʼaah dadáʼ, Jesus ízisgo yeʼatʼéehíí doo hwahá chʼíʼɳah ábiʼdilɳeʼ dahíí bighą.)

40 Nɳee łą́ągo díí yatiʼíí daidezts'ą́ądáʼ gádaanɳiid, Díń daʼaɳii Bikʼehgoʼihiʼɳań binkááyú Naʼiziidíí átʼį́į́ łą́ą. 41 Łaʼíí gádaaɳii, Díń daʼaɳii Christ nlįį łą́ą. Łaʼíí gádaaɳii, Yaʼ Christ Gálileedíʼ híghához láń? 42 Bikʼehgoʼihiʼɳań biyatiʼ bekʼeʼeshchiiníísháʼ gáɳíí, Christ David hatʼiʼíí bitsʼą́ʼdíʼ goleeh, Béthlehem golzeedíʼ híghá, David golį́į́ lę́kʼegee? 43 Áikʼehgo áígee Jesus bighą nɳee iłtsʼą́ʼkai. 44 Łaʼ daabiłtsood hádaatʼįį ndi doo daabiłtsood da.

45 Aasiɳilíí okąąh yedaabikʼehi itisyú nadaandeehi łaʼíí Phárisees daanlíni biłgo yaa nákaigo gádaabiłɳii, Ntʼé bighą doo daaholtsood da? 46 Aasiɳilíí gádaabiłɳii, Doo łaʼ nɳee díí nɳeehíí kʼehgo yałtiʼ da. 47 Phárisees daanlíni gánádaabiłdoʼɳiid, Yaʼ nohwíí ałdóʼ nohwichʼį́ naʼdeshchʼaʼ née? 48 Yaʼ łaʼ nantʼán daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlą́ą née? 49 Áídáʼ díí nɳeehíí begozʼaaníí doo yídaagołsį dahíí nchǫʼíí bee bá haʼodzii. 50 Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (łah tłʼé'yú Jesus yaa nyáá lę́kʼe nʼíí,) gádaabiłɳii, 51 Bedaagosiilʼaaníí kʼehgo yaʼ nɳee dá doo daadihiits'íhé, łaʼíí dá doo ánátʼįįłíí bídaagonlzįhé baa yáhiilti' née? 52 Áikʼehgo gánádaado'ɳiid, Yaʼ ni ałdóʼ Gálileedíʼ nanɳaa née? Bikʼehgoʼihiʼɳań biyatiʼ bekʼeʼeshchiiníí biyiʼ díńʼį́, áikʼehgo bígonłsį́h ndi atʼéé: Bikʼehgoʼihiʼɳań binkááyú naʼiziidi doo łaʼ Gálileedíʼ híghá golzee da. 53 Áídíʼ nɳee dawa bigowąyú nnáheskai lę́kʼe.

8

1 Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. 2 Dázhǫ́ tʼahbį daʼchʼokąąh gozʼąąyú nádzáá lę́kʼe, akú nɳee dawa baa íłaʼadzaa; áikʼehgo nezdaago biłchʼídaagoʼaah. 3 Begozʼaaníí yeʼikʼedaʼiłchíhi hikʼe Phárisees daanlíni biłgo isdzán łaʼ baa yił hikai, áń nantʼį́ naghaago bígoziįd lę́kʼe; áikʼehgo isdzánhíí iłɳíʼzhį́ ndaistʼeʼdáʼ, 4 Jesus gádaayiłɳii, Iłchʼígóʼaahíí, díí isdzánhíí nantʼį́ naghaago, daʼaɳii ánátʼįįłgo bígoziįd. 5 Ágádaatʼiinií bił ndaatsʼinołɳeʼ leʼgá, ɳiigo Moses nohwee ngonʼą́ą́ niʼ, begozʼáni biyiʼ: nihíí ánɳiiyúgo ntʼé ńɳii? 6 Nayídaantaahgo ágádaayiłɳii, dáhagotʼéégo izadaahiltʼe' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee łeezh yiyiʼyú kʼeʼeshchįį lę́kʼe, doo yidezts'ąą da hikʼehgo. 7 Dayúweh nahódaadiłkidgo Jesus hizįʼgo gádaabiłɳii, Nohwitahyú łaʼ binchǫʼ daʼádįhíí ntsé idołɳeʼ. 8 Áígee hayaa ánádzaago bigan yee łeezh yiyiʼyú kʼenáʼeshchįį lę́kʼe. 9 Nɳee díí daidezts'ąądáʼ binchǫʼ daagolíínií yídaagołsį́įdgo, báyáńdíʼ ánína nghánhííyú onáhezkai: áikʼehgo Jesus dasahn chʼíńtłizh, isdzán bádįhgee siziiníí biłgo. 10 Jesus hadag adzaago isdzán zhą́ siziįgo yiltsąągo yichʼį́ hadzii, Isdzán, nɳee nchǫʼ daaniłɳiihíí hayú okai? Yaʼ doo łaʼ nɳee nił chʼígonyį́į́ da? 11 Isdzánhíí gábiłɳii, SheBikʼehń, doo hadíń da. Jesus gánábiłdoʼɳiid, Shíí ndi doo nił chʼígonoshheeh atʼéé da: tiʼi, nchǫʼíí bee ánáoʼɳeʼ helaʼ.

12 Łah Jesus nɳee gánádaayiłdoʼɳiid, Shíí niʼgosdzáń bikáʼ nɳee begotʼiinií nshłįį: dahadíń shikéʼ higaałń doo chagołheeɫyú higaał da doleeł, áídáʼ ihiʼɳaa beʼidindlá́ádíí bíyéé doleeł. 13 Phárisees daanlíni gádaabiłɳii, Dani zhą́ ádaa nagolɳíʼ; ádaa nagolɳíʼíí doo daʼaɳii da. 14 Jesus gábiłɳii, Dashíí ádaa nagoshɳiʼ ndihíí ádaa nagoshɳiʼíí daʼaɳii: hadíʼ níyááhíí łaʼíí hayú déyááhíí bígonsįhíí bighą; áídáʼ nohwihíí hadíʼ níyááhíí łaʼíí hayú déyááhíí doo bídaagonołsį da. 15 Nohwihíí nɳee kʼehgo zhą́ aayádaałti'; shihíí doo hadíń baa yashti' da. 16 Áídáʼ shíí aayashtiʼyúgo, aayashtiʼíí daʼaɳiihi: shíí doo dasahn aayashtiʼ dahíí bighą, shíí łaʼíí shiTaa shinłaʼń biłgo aayáhiilti'. 17 Bedaagosoł'aaníí biyiʼ nɳee naki dáłełtʼéégo yaa nadaagolɳiʼyúgo daʼaɳii golzeego dahgozʼąą. 18 Dashíí ádaa nagoshɳiʼ, łaʼíí shiTaa shinłaʼń ałdóʼ shaa nagolɳiʼ. 19 Áikʼehgo gádaabiłɳii, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabiłdoʼɳiid, Shíí doo shídaagonołsį da, shiTaa ndi doo bídaagonołsį da: shídaagonołsįyúgo shiTaa ałdóʼ bídaagonołsį doleeł niʼ. 20 Jesus zhaali iłchʼįʼnihiʼɳiił gozʼąą yuɳeʼ aɳíí, daʼchʼokąąh gozʼąą yuɳeʼ iłchʼígóʼaahgo: áídáʼ doo hadíń biłtsood da łąą: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh

dahíí bigha. 21 Jesus gánádaabiłdo'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'įį doleełgo t'ah nchǫ'go ánádaaht'įįłgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 22 Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, niihíísha', dabíí ádiziłdeego anii née? 23 Áídí' gádaayiłnii, Nohwíí yáá bitł'áahdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'gosdzáń biká' nnee daanohłįį; shihíí doo ni'gosdzáń biká' nnee nshłįį da. 24 Ái bigha, T'ah nchǫ'go ánádaaht'įįłgo nanohne', daanohwiłdishnii: áń nshłiiníí doo daahohdlaą dayúgo, t'ah nchǫ'go ánádaaht'įįłgo nanohne' doleeł. 25 Áík'ehgo gánádaabiłdo'niid, Hadíń łáą́ ánt'įį? Jesus gádaabiłnii, Dantsé nohwił nagosisni'dá' ánsht'ee daanohwiłdishnii n'íí, da'áń ánsht'ee. 26 T'ah łáą́go nohwich'į' hasdziih godziih, łáą́go nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shinł'a'ń da'aniigo, áń shił nagosni'íí zhą́ ni'gosdzáń biká' nnee baa bił nagoshni'. 27 Jesus biTaa baa yałti'íí doo yídaagołsį da. 28 Jesus gánádaabiłdo'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', áń nshłįįhíí bídaagonołsį ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshłe' da; áídá' shiTaa shił ch'ígon'áánίί bee yashti'. 29 Shinł'a'ń t'ah bił nshłįį: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshiłt'e' da; dábik'ehn dá bił bik'ehyú ánásht'įį́ł. 30 Ágánίígo yałti'gee łáą́go daabosdlaąd. 31 Jews daanlíni Jesus daayosdlaądíí gádaayiłnii, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíí daanohłįį; 32 Áík'ehgo da'anii ágot'eehíí bídaagonołsį doleeł, áídí' da'anii ágot'eehíí ch'ídaanohwinίíł.

33 Gádaayiłnii, Abraham hat'i'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadíń bi'isna' daasiidlįį da: áídá' hagot'éégo ánníhi, Ch'ídaanohwide'niił, nniihíí? 34 Jesus gádaabiłnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadíń nchǫ'go ánát'įįłíí nchǫ'íí yisna' nlį. 35 Isna' nliinίí doo dahazhį' binant'a' bigową yune' golíį da: áídá' biye'híí zhą́ dahazhį' bigową yune' golíį. 36 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ch'ídaanohwiznilyúgo, da'aniigo ch'ídaanohwi'des'nil. 37 Abraham hat'i'i daanohłįįgo nohwígonsį; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaaht'įį, shiyati'íí doo hak'i nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bigha. 38 Shíí shiTaa bits'ą́'dí' bígoł'ąąhíí bee nohwich'į' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'ą́'dí' bídaagonoł'ąąhíí ánádaaht'įį́ł. 39 Áídí' gádaabiłnii, Abraham bits'ą́'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabiłnii, Abraham bichągháshé daanohłįįyúgo Abraham at'íínίí k'ehgo ánádaaht'įį́ł doleeł ni'. 40 Áídá' k'adíí daashizołhee hádaaht'įį, shíí da'anii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' disiits'áni baa nohwił nagoshni': díí doo Abraham ye'at'éé da ni'. 41 Nohwíí nohwitaa ánát'įįłíí k'ehgo ádaaht'įį. Áídí' gádaabiłnii, Néé nant'į' na'ildeehíí doo bits'ą́'dí' daagosiidlįį da; néé nohwiTaa dała'á, ái Bik'ehgo'ihi'nań. 42 Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań daanohwiTaa nlįįyúgo, nohwił daanshǫǫ doleeł ni': Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'go niyááhíí bigha; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihi'nań shinł'a'. 43 Nt'é bighą'shiyati'íí doo bídaagonołsį da? Shiyati'íí doo ídaayełts'ąą hádaaht'įį dahíí bigha. 44 Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, áń hat'i'íí daanohłįį, áík'ehgo nohwitaa nchǫ'go hat'íįhíí k'ehgo ádaaht'įį: dantsé godeyaadí' nnee naiłtseedi nlįį, bíí ła'íí da'anii ágot'eehíí doo nałinłtł'og da, da'anii ágot'eehíí doo ła' biyi' golíį dahíí bighą. Łé'iłchoogo yałti'dá' dabíí ye'at'éhi yee yałti': łé'iłchóhi nlįįgo, łé'ichoohíí bitaa nlįį. 45 Áídá' shíí da'anii ádishniihíí bighą doo daashohdlaą da. 46 Hadíń ła' dénchǫ'go ánásht'įį́łíí ch'íshinoh'áah? Áídá' da'anii ádishniiyúgo, nt'é bighą doo daashohdlaą da? 47 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bíyéehíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí yídésts'ąą: Bik'ehgo'ihi'nań doo bíyéé daanohłįį dahíí bighą doo ídaayełts'ąą da. 48 Jews daanlíni gádaabiłnii, Samáritan ńlíni, ch'iidn niyi' golíni, daaniłn'niihíí da'anii ádaan'nii shį ya'? 49 Jesus gánίί, Ch'iidn doo shiyi' golíį da; áídá' shiTaa diniłsį, nohwihíí doo daashidinołsį da. 50 Nnee daashidnłsiníí doo biká désh'įį da: dała'áńhíí zhą́ áí yiká dézʼįį, áń aayánáltih doleeł. 51 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadíń shiyati' yikísk'eh at'éehíí, da'itsaahíí doo yo'įį da doleeł. 52 Jews daanlíni gánádaabiłdo'niid, K'adíí nídaagosiilzįįd, ch'iidn niyi' golíįhíí. Abraham daztsąą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áídá' ni ánnii, Dahadíń shiyati' yikísk'eh at'éehíí da'itsaahíí doo yolįh at'éé da, nnii. 53 Ya' ni nohwitaa Abraham daztsąą n'íí bitisgo áńt'éhi née? Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí ałdó': hadíń łáą́ ánsht'ee ńnzį? 54 Jesus gábiłnii, Shíí ádiłdinszįyúgo, ádiłdinszįhíí doo nt'é da: shidi'dilzįhíí shiTaa at'éé; áń Bik'ehgo'ihi'nań daahohiikąąhń, daabiłdohnii: 55 Áídá' nohwíí áń doo bídaagonołsį da; shíí zhą́ áń bígonsį: Doo áń bígonsį da, dishniiyúgo, nohwíí k'ehgo łé'ishchóhi yishłeeh: áídá' shíí áń da'anii go bígonsį, biyati'íí bikísk'eh ánsht'ee. 56 Nohwitaa Abraham n'íí shee hayiłkaahíí yiłtséhgo bił gozhǫ́ǫ́ ni': áí yiłtsąądá' bił gozhǫ́ǫ́ ni'. 57 Jews daanlíni gádaabiłnii, Doo hwahá ashdladin nił łégódáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'íį láń? 58 Jesus gádaabiłnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Abraham dabíntségo shíí ánsht'ee. 59 Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'ąą ńdest'įįdgo, da'ch'okąąh goz'ąądí' nnee biyi'dí' ch'ínádzaa.

9

1 Jesus higaałyú nnee binάá ágodįhgo gozlíni sidaago yiłtsąą lęk'e. 2 Bitsiłke'yu

nabídaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bighą díí nǫ́eehíí biǫ́áá ágodįhgo gozlį́į? Hadíń nchǫ'go adzaa, díí nǫ́eehíí née, dagohíí bą́ą́ hik'e bitaa née? 3 Jesus gádaabiłǫ́ii, Díí nǫ́eehíí, ła'íí bą́ą́ hik'e bitaa doo nchǫ'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań ánáʼol'įį́łíí bee ch'í'ǫ́ah alǫ́e'híí bighą at'éé. 4 T'ah got'įį́dá' shinł'a'ń binasdziidíí áshłe': tł'é'gohíí doo hadíń na'iziid da. 5 T'ah ni'gosdzáń biká' nashaadá' ni'gosdzáń biká' nǫ́ee begoʼiiníí nshłį́į. 6 Ágánǫ́iidá' ni'zhį' hadnzhéégo bizhígíí łeezh yił naidiziidgo nǫ́ee biǫ́áá ágodinihíí biǫ́ágee yídezhizh, 7 Gábiłǫ́iigo, Ti'i, tá'ńgisyú ńǫ́náh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nǫ́eehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'įį́go nadzá.

8 Nǫ́ee bit'ahdí' daagolíínííˌ ła'íí biǫ́áá ágodįhdá' daabo'įį́ n'íí gádaaǫ́ii, Díí nǫ́eehíí ídókeedgo sidaa n'íí ya'? 9 Ła'íí gádaaǫ́ii, Áń át'įį́: ła'íí, Áń ga'ánolini at'įį́, daaǫ́ii: bíí, Shíí ásht'įį́, ǫ́ii. 10 Áík'ehgo, Hagoʼéégo niǫ́áá nágosdlį́į? daabiłǫ́ii. 11 Gáǫ́íí, Nǫ́ee, Jesus holzéhi, goshtł'ish áyíílaago, shiǫ́áá yídezhizhdá' gáshiłnǫ́iid, Ti'i, tá'ńgis, túsikǫ́ąyú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shiǫ́áá nágosdlį́į. 12 Áńhíí hayú? daabiłǫ́ii. Doo bígonsį da, ǫ́ii.

13 Nǫ́ee biǫ́áá ágodįh n'íí Phárisees daanlíni yaa yił hikai. 14 Jews daagodnłsiníí bijį́į Jesus goshtł'ish áyíílaago nǫ́ee biǫ́áá nágosdlį́į lǫ́k'e. 15 Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagoʼéégo niǫ́áá nágosdlį́į? Gádaayiłǫ́ii, Jesus goshtł'ish shiǫ́áá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'įį́ násisdlį́į. 16 Phárisees daanlíni ła' gádaaǫ́ii, Díí nǫ́eehíí doo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bits'ą́'dí'hi da lǫ́ą, godilziníí bijį́į doo godnłsį dahíí bighą. Ła'íí gádaaǫ́ii, Hagoʼéégo nǫ́ee Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań doo yidnłsį dahíí godiyįhgo áná'ol'įį́ł? Áík'ehgo bighą iłts'ą́'kai. 17 Nǫ́ee biǫ́áá ágodįh n'íí gánádaayiłdo'ǫ́iid, Nihíí niǫ́áá ánágodlaahíí nt'é biłnǫ́ii? Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binkááyú na'iziidi at'įį́ biłdishǫ́ii, ǫ́ii. 18 Jews daanlíni nǫ́ee biǫ́áá ágodįh n'íí biǫ́áá nágosdlį́įhíí doo daayodląą dago bą́ą́ hik'e bitaa yikáˌ ánǫ́iidgo, 19 Nayídaadiłkid, Ya' díí nohwizhaazhé biǫ́áá ágodįhgo gozlį́į dohǫ́ii n'íí née? Hagoʼéégo go'įį́ k'adíí? 20 Bą́ą́ hik'e bitaa gádaabiłǫ́ii, Díń nohwizhaazhé át'éégo bígonlzį, biǫ́áá ágodįhgo gozlį́į ni': 21 K'adíí hagoʼéégo go'įį́, hadíń biǫ́áá ánágodlaahíí doo bígonlzį da: áń goyąą silį́į; nahódaadołkid: dabíí ádáyálti' le'. 22 Bą́ą́ hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą ádaaǫ́ii lǫ́k'e: dahadíń, Christ at'įį́, ǫ́iigo baa nagolǫ́i'yúgo Jews ha'ánáłséhdí' ch'élʼe'go iłk'idá' ndaagoz'ąą lǫ́k'e. 23 Áí bighą bą́ą́ hik'e bitaa ágádaanǫ́iid, Áń goyąą silį́į; nahódaadołkid. 24 Nǫ́ee biǫ́áá ágodįh n'íí yiká ánádo'ǫ́iidgo, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań zhą́ ba'ihéńnzį: díí nǫ́eehíí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań doo yidnłsį dago bídaagonlzį, daaǫ́ii. 25 Nǫ́eehǫ́ gáǫ́íí, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań doo yidnłsį da shįhíí, yidnłsį shįhíí doo bígonsį da: da'ágát'éé ndi dałaʼá zhą́ bígonsį, shiǫ́áá ágodįh n'íí, k'adíí gosh'įį́. 26 Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'ǫ́iid, Hagoʼéégo áníílaa? Hagoʼéégo niǫ́áá ná ánágodlaa? 27 Nǫ́eehǫ́ gádaabiłǫ́ii, Iłk'idá' nohwił nagosisǫ́i' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bighą nohwił nanágoshǫ́i'? Ya' nohwíí ałdó' biké' hikaahíí daahłeeh née? 28 Áídí' dénchǫ'égo bich'į' yádaałti'go gádaaǫ́ii, Ni zhą́ biké' higaałíí ńlį́í dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandlį́į. 29 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań Moses yich'į' yałti' n'go bídaagonlzį: áídá' díí nǫ́eehíí hadí' naghaa shįhíí doo bídaagonlzį da. 30 Nǫ́eehǫ́ gánádaabiłdo'ǫ́iid, Hagoʼéégo hadí' naghaa shįhíí doo bídaagonołsį da, áídá' shiǫ́áá shá ánágodlaa. 31 Hadíń Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań doo daayidnłsį dahíí doo bídaayésts'ąą dago bídaagonlzį: áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań yokąąhíí, ła'íí áń dábił bik'ehgo ánáʼį́łíí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bíyésts'ąą. 32 Ni'gosdzáń álzaadí' yushdí' godezt'i'go nǫ́ee biǫ́áá ágodįhgo gozlį́į n'íí go'įį́ nasdlį́į t'ah doo golzee da. 33 Díí nǫ́eehíí doo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bits'ą́'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. 34 Gádaabiłǫ́ii, Nchǫ'íí zhą́ bił gosínilínihi, nohwił ch'ídaagonsh'aah nihó'ǫ́ii née? Áík'ehgo Jews ha'ánáłséhdí' ch'ídaabist'e'. 35 Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonzį́dá' baa nyáágo gábiłǫ́ii, Ya' Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań biYe' hondląą née? 36 Nǫ́eehǫ́ gáǫ́íí, Hadíńhíí baa shił nagolǫ́i', sheBik'ehǹ, áík'ehgo hoshdląą doleeł. 37 Jesus gábiłǫ́ii, Iłk'idá' hí'įį́, nich'į' yałtiʼíí áń át'įį́. 38 Nǫ́eehǹ, SheBik'ehǹ, noshdląą, ǫ́ii. Áídí' yoskąąd.

39 Jesus gáǫ́íí, Aayá'iti'híí bighą ni'gosdzáń biká'zhį' niyáá, hadíí doo daago'įį dahíí daago'įį nádaadleehíí bighą; áídá' hadíí daago'iiníí biǫ́áá ádaagodįh daaleeh. 40 Áígee Phárisees daanlíni ła' bit'ahyú nadaaziníí díí daidezts'ąądá' gádaabiłǫ́ii, Ya' néé ałdó' nohwiǫ́áá ádaagodįh née? 41 Jesus gánádaabiłdo'ǫ́iid, Nohwiǫ́áá ádaagodįhyúgo nohwinchǫ'íí ádįh doleeł ni': áídá' k'adíí, Daagohiit'įį, daadohǫ́ii; áík'ehgo nohwinchǫ'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

1 Da'aǫ́ii, da'aǫ́iigo gádaanohwiłdishǫ́ii, Dahadíń dibeł'įį́ ha'ánáǫ́iłí ch'ígóʼi'dí' doo ha'ánádáh dadá' łahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, áń in'įį́hi dagohíí aayihi'ǫ́iiłi nlį́į. 2 Hadíń ch'ígóʼi'dí' ha'ánádáhíí dibeł'įį́ nanyoodi nlį́į. 3 Ch'íná'itį́h yaa sidaahǹ bá yó'o'itį́h; áń bidibeł'įį́ yich'į' aǫ́íígo daidíts'ag: dabíí bidibeł'įį́ bizhi' yee yich'į' aǫ́íígo ch'íyihiǫ́iił. 4 Dabíí bidibeł'įį́ ch'íyihiǫ́iiłdá', yádįh dahdigháh, áík'ehgo dibeł'įį́ biké' dahnádiłséé́h: bizhiihíí yídaagołsįįhíí bighą. 5 Nǫ́ee doo yídaagołsį dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'ą'

dahnádiłséh; áń bizhiihíí doo yídaagołsį dahíí bighą’ 6 Áí Jesus bił ch’ígó’aahgo ádaabiłnnįid; áídá’ nt’é nįigo anii shįhíí doo bił ídaagozį da. 7 Jesus gánádaabiłdo’nįid, Da’anii, da’anįigo gádaanohwiłdishnįi, Shíí ch’ígót’i’íí nshłįį, dibełįį́ ha’áná’niłgee. 8 Dashíntsé híkaihíí dawa da’in’įįhíí ła’íí aadaayihi’nįiłíí daanlįį; áí dibełįį́ doo daabidits’ag da. 9 Shíí ch’ígót’i’íí nshłįį: hadíń shíí shinkááyú ch’ínyááhíí hasdádogaał, áík’ehgo ha’ánádáhdí’ ch’ínádáhgo da’iyąą doleeł. 10 In’įįhíí in’įįhíí bighą nadáh, ła’íí na’iłtseedhíí bighą, dawahá da’ílíí yiłchiihíí bighą: shihíí ko’ihi’na’ daagolįį́ doleełhíí bighą niyáá, dázhǫ́ bitisyú ch’ída’izkaadyú ihi’naahíí bee daach’ihinaa doleeł. 11 Shíí dibełįį́ nanyoodíí nłt’éhi nshłįį: dibełįį́ nanyoodíí nłt’éhi bi’ihi’na’ ndi bidibełįį́ yá nyiné’. 12 Hadíí na’iziidíí, doo dibełįį́ nanyoodíí nlįį dahíí, doo dibełįį́ bíyéé dahíí, mą’cho higaałgo yo’įįdá’ dibełįį́ yits’ą’yúgo nádilwo’i; áík’ehgo mą’chohíí dibełįį́ ła’ yił ndaadeeł, ła’ihíí náhołséé́h. 13 Na’iziidíí daazhógo na’iziidhíí bighą, dibełįį́ doo yaa bił goyéé dahíí bighą yits’ą’ nádilwo’. 14 Shíí dibełįį́ nanyoodíí nłt’éhi nshłįį, shidibełįį́ bídaagonsį, shíyéé́híí shídaagołsį. 15 ShiTaa shígółsįhíí k’ehgo shíí ałdó’ shiTaa bígonsį: shi’ihi’na’íí dibełįį́ bá ndiishné’. 16 Shidibełįį́ łahyúgo ha’ánsinil: áí ałdó’ bił nánishkáh, áí shizhiihíí daidiits’įh doleeł; áí dała’ázhį’ nádleeh, dibełįį́ nanyoodíí dała’á hileeh. 17 Shi’ihi’na’íí nniishné’, nádidiishné’ doleełgohíí bighą shiTaa bił nshǫǫ. 18 Doo hadíń shits’ą’ náidoné’ áť’éé da, dashínik’eh ndiishné’. Dashíí shinawodíí bee ndiishné’, dashíí shinawodíí bee nádidiishné’. Díí shiTaa yee shá ngon’ą́ą́ ni’.

19 Díí yati’híí bighą Jews daanlíni iłts’ą’kai. 20 Łą́ą́go gádaannįid, Ch’iidn biyi’ golíį́, biini’ ádįh; nt’é bighą híndaayołts’ąą? 21 Ła’íí gádaannįid, Ch’iidn biyi’ golíínií doo díí k’ehgo yałti’ da go’jí́. Ya’ ch’iidn nnee bináá ágodiníí yinąáá yá ánágodle’ née?

22 Haigo Jerúsalemgee da’ch’okąąh goz’aaníí Bik’ehgo’ihi’nań bá its’ágóť’ą́ą́ bee bíná’gonįihgo da’idąągee ngonyáá. 23 Da’ch’okąąh goz’ąągee Solomon bich’ínágohin’ą́ą́ yune’ Jesus anádaał lę́k’e. 24 Jews daanlíni baa íła’adzaago gádaabiłnii, Da’os’ahzhį’ lą́ą́ nohwił nagolní’go áńť’ee? Christ ńlį́įyúgo dabígózigo nohwił nadaagolní’. 25 Jesus gádaabiłnii, Nohwił nadaagosisni’ ni’, ndi doo daashohdlą́ą da: shiTaa bizhi’ bee ánáʼesh’įįłíí dabígózigo yee shaa nagolni’. 26 Áídá’ doo shidibełįį́ daanohłįį dahíí bighą doo daashohdlą́ą da. 27 Shidibełįį́ shizhiihíí daidits’ag, áí bídaagonsį, áí shiké’ anákah: 28 Ihi’naa doo ngonel’ąą dahíí baa daasiiné’; doo da’ílíí daaleeh dago doo hadíń shilák’e hayoniił at’éé da. 29 ShiTaa shainilíí dawa yitisgo at’éhi nlįį; doo hadíń shiTaa bilák’e hayiniił yínel’ąą da. 30 Shíí hik’e shiTaa biłgo dała’á ndlįį. 31 Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabołne’go. 32 Jesus gádaabiłnii, ShiTaa bits’ą’dí’ nłt’éégo ánáʼol’įįłíí doo ałch’ídn nohwił ch’í’nah ashłaa da; hadííhíí bighą ńdaashidołne’? 33 Jews daanlíni gádaabiłnii, Nłt’éégo ánáʼíl’įįłíí bighą doo ńdaaninlne’ da; áídá’ Bik’ehgo’ihi’nań dénchǫ’go baa yáńłti’híí bighą; ni nnee ńlíni Bik’ehgo’ihi’nań ánáʼńl’įįhíí bighą. 34 Jesus gádaabiłnii, Dilzini daanohłįį nohwiłdéniid, golzeego nohwá begoz’aanií biyi’ bek’e’eshchįį shį ya’? 35 Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ baa daasné’íí nnee dilzini daiłniigo yozhiiyúgo, Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ bek’e’eshchiiníí doo k’ihzhį’ ngot’ąą dago; 36 Ya’ shíí shiTaa its’ą’shińłtįį́go ni’gosdzáń biká’zhį’ nkeshinł’a’íí, Bik’ehgo’ihi’nań nchǫ’go baa yáńłti’, daashiłdohnii née; Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ nshłįį, dishniihíí bighą? 37 ShiTaa ánát’įįłíí k’ehgo doo ánásht’įįł dayúgo, doo daashohdlą́ą da. 38 Áídá’ be’ánásht’įįłyúgo, doo daashohdlą́ą da ndi, ánásht’įįłíí daahohdlą́ą; áí bee shiTaa shiyi’ golíį́híí, ła’íí shiTaa biyi’ gonshłįįhíí bídaagonołsį, ła’íí daahohdlą́ą doleeł. 39 Áí bighą daabiłtsoodgo ch’éh ánáádaabił’įį; ndi bits’ą’ hach’iyáá. 40 Áídí’ Jesus Jórdan túńlíínií hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz’ąązhį’; akú naghaa. 41 Nnee łą́ą́go baa heskaigo gádaanii, John doo godiyįhgo ánáʼol’įįłíí áyíílaa da: ndi John díí nneehíí yaa nagolni’ n’íí dawa da’anii lę́k’e. 42 Áík’ehgo áígee łą́ą́go daabosdlą́ąd.

11

1 Béthany golzeegee nnee ła’, Lázarus holzéhi, nniih lę́k’e, áí kįh gozhilgee Mary ła’íí bik’isn Martha daagolį́į́. 2 (Áń Maryhíí Jesus ik’ah yik’i yaa yiziidgo bitsizíl bee bikee yá k’eyiłdee n’íí, áń bilah Lázarus holzéhi nniih.) 3 Lázarus biłahkíí Jesus yich’į’ yati’ bá ot’ą́ą, NohweBik’ehń, nił nzhóni nniih, daayiłniigo. 4 Jesus yidezts’ąądá’ gánıíí, Díí nniihíí doo datsaahgo at’éé da, áídá’ Bik’ehgo’ihi’nań ízisgo ye’at’éé́híí ch’í’nah álnéhgo ágot’įį, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ ízisgo ye’at’éé́híí ch’í’nah hileeh doleełhíí bighą. 5 Jesus, Martha hik’e bik’isn ła’íí Lázarus biłgo bił daanzhǫǫ. 6 Lázarus nniihgo ya’ikonzįįdá’, da’akú sidaago naki bee náyiskąą lę́k’e. 7 Áí bikédí’go Jesus bitsiłke’yu gádaayiłnii, Judéayú náádookáh. 8 Áídá’ bitsiłke’yu gádaabiłnii, NohwiNant’a’, da’ániidégo Jews daanlíni nił ndaaziłné’go hádaat’įį ni’; ndi ya’ akú nádínʔdzaa née? 9 Jesus gánádaabiłdo’niid, Ya’ dała’á jį́į doo nakits’ádah łénádihikos da née? Dahadíń jį́įhíí yiyi’ naghaayúgo, doo hayaa nageeh at’éé da, díí ni’gosdzáń biká’ begot’iiníí yo’įįhíí bighą. 10 Dahadíń tł’é’yú higaałyúgo hayaa nageeh, biyi’ yune’

begot'iiníí ádi̱híí bighą. 11 Ánn̄iidíí bikédí'go gánádaayiłdo'n̄iid, Nohwit'eké Lázarus iłhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. 12 Bitsiłke'yu gádaabiłn̄ii, NohweBik'ehń, Lázarus iłhoshyú nłt'éé nádleeh gádnii. 13 Jesus, Lázarus daztsą́ą, n̄iigo an̄íí: áídá' bitsiłke'yuhíí hánáyołgo iłhoshgo áyiłn̄ii łą́ą́ daanzį́ lę́k'e. 14 Jesus áníita ch'í'n̄ah ádaagozlaa, Lázarus daztsą́ą, n̄iigo. 15 Da'ohdląą doleełhíí bighą doo ákú nashaa dahíí nohwá shił gozhǫ́ǫ́; ndi halą́ą bich'į'yú dookáh. 16 Thomas, Dídymus holzéhi, itsiłke'yu yił daanlíni gádaayiłn̄ii, Néé ałdó' akú dookáh, Jesus bił nadaan'n̄e' doleełgo. 17 Lázarus iłk'idá' łe'sitį̨go dį́į́'i bee yiskąąyú Jesus nyáá lę́k'e. 18 Jerúsalemdí' nakidn dahgostǫ'yú shį́ Béthany goz'ąą: 19 Áídí' Jews daanlíni łą́ą́go Martha hik'e Mary bilah n'íí bighą bidag yádaałti'go baa heskai. 20 Martha Jesus higháhgo ya'ikonzį̨go dagoshch'į' yich'į' ch'ínyáágo yaa nyáá, Mary kį́h yun̄e' sidaadá'. 21 Martha Jesus gáyiłn̄ii, SheBik'ehń, kú sínńdaayúgo shilah doo daztsą́ą da doleeł ni'. 22 K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihi'n̄ań bíhónkeedíí naa yiné'go bígons̨. 23 Jesus gábiłn̄ii, Nilah naadidodaał. 24 Martha gábiłn̄ii, Nnágodzaahíí bijį̨ nách'idikáhgee naadidodaałgo bígons̨. 25 Jesus gábiłn̄ii, Shíí shilahyú nn̄ee naadidokaah, shíí ihi'n̄aahi nshłį̨́: dahadíń shodlą́ayúgo daztsą́ą ndi, hin̄aa nádodleeł: 26 Dahadíń hin̄aago shodlaaníí doo datsaah at'éé da. Ya' díí hondląą née? 27 Martha gábiłn̄ii, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihi'n̄ań biYe' ni'gosdzán biká' hígháhi ńłį́į́go hoshdląą. 28 Gánn̄iidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyiłn̄ii, Ilch'ígó'aahíí kú nyáágo nokéed. 29 Mary áí yidezts'ą́ądá' dagoshch'į' nádiidzaago yich'į' oyáá. 30 Jesus Martha baa nyáá n'íígee t'ah sidaago, doo hwahá kį́h gozn̄ilyú híghán da. 31 Jews daanlíni bidag yádaałti'go kį́h yun̄e' yił naháztą́ą n'íí Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhíí daayo'į̨go yiké' dahiskai, Lázarus łe'sitį̨yú hichagyú deyaa shį́, daan̄ii lę́k'e. 32 Mary, Jesus sidaayú ńyáádá' yiłtsą́ągo yiyahzhį' hayaa adzaa gán̄íígo, SheBik'ehń, kú sínńdaayúgo shilah doo daztsą́ą da doleeł ni'. 33 Jesus Mary ła'íí Jews daanlíni yił hikai n'íí biłgo daachago yo'į̨dá' biyi'siziiníí doo bił gozhǫ́ǫ da lę́k'e, 34 Áík'ehgo gán̄íí, Hayú ndaasołtį̨ láń? NohweBik'ehń, yushdé' ákú díń'į̨, daabiłn̄ii. 35 Jesus hichag lę́k'e. 36 Jews daanlíni, Dázhǫ́ bił nzhǫǫ lę́k'e! daan̄ii. 37 Áídí' ła' gánádaado'n̄iid, Nn̄ee bin̄áá ágodini déz'į̨go ánáyiidlaa n'íí, díí nn̄ee ałdó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł láń shį́ ya'? 38 Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus łe'sitį̨yú ńyáá. Tsébii'i'áń yun̄e' sitį̨, tséé bin̄ásgee daaden'ą́ágo. 39 Jesus gán̄íí, Tséé yó'odaah'aah. Nn̄ee daztsaaníí bilah Martha gábiłn̄ii, SheBik'ehń, k'adíí nłchǫ' silį̨ go'į́í, dį́į́'i yiskąądá' daztsą́ą n'íí bighą. 40 Jesus gábiłn̄ii, Ondląąyúgo Bik'ehgo'ihi'n̄ań bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíí hį̨ltséh doleeł, ya' doo ágániłdén̄iid da lá née? 41 Áík'ehgo daztsaaníí sitį̨gee tséé bin̄ásgee daaden'aaníí yó'odaiz'ąą. Jesus hadag déz'į̨dá'gán̄íí, ShíTaa, shidints'agíí na'ihénsi̱. 42 Dábik'ehn shidints'ago bígons̨, ndi kú nn̄ee nadaazį̨híí bighą ádén̄iid, shinł'a'íí daayodląą doleełhíí bighą. 43 Ágánn̄iidá' adį̨į́d yiká án̄íí, Lázarus, aadí' ch'íńnáh, yiłn̄ii. 44 Nn̄ee daztsą́ą n'íí bigan ła'íí bikee nadik'ą' bik'ídaadesdizgo; binii ałdó' nadik'ą' bik'ídesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabiłn̄ii, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. 45 Áídí' Jews daanlíni łą́ą́go Mary yił hikai n'íí, Jesus adzaahíí daayo'į̨go daabosdląąd lę́k'e. 46 Áídá' ła', Phárisees daanlíni yich'į' okaigo, Jesus ánát'į̨díí yaa yił nadaagosn̄i'.

47 Áík'ehgo okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni biłgo nn̄ee yánádaaltihíí íła'ádaizlaago gádaayiłn̄ii, Hago łą́ą́ ádaahi'n̄e'? Díí nn̄eehíí godiyi̱hgo áná'ol'į̨łíí łą́ą́go ánát'į̨ł. 48 Dayúweh díí k'ehgo ánát'į̨łyúgo nn̄ee dawa dánko daabodląąh doleeł at'éé; ła'íí Romans daanlíni nałséé́hgo nohwi'okąąh goz'aaníí ła'íí nohwini'íí nohwaa daagohet'aah. 49 Áídí' áí ádaan̄iidíí ła', Caiaphas holzéhi, áí łegodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabiłn̄iid, Doo nt'é bídaagonołsi̱ da, 50 Nn̄ee dała'á nn̄ee dawa yá datsaahgo zhą́ nzhǫǫ, áík'ehgo zhą́ Jews daanlíni dawa doo da'ílíí hileeh da, áí doo nohwił bídaagozi̱ da łą́ą́. 51 Díí doo dabínik'ehgo an̄íí da: áí łegodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitį̨go, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleełíí dabíntsé yaa nagoln̄i'; 52 Doo Jews daanlíni zhą́ bá datsaah da, ndihíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań bichą́ghášhé dawa iłts'á'yú nadaakaihíí dała'ázhį' ánáln̄éhgo ałdó' bá datsaah doleeł. 53 Áí bijį̨įdí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayiziłheehíí yee nadaagoshchį̨. 54 Áí bighą Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'n̄ah naghaa da; ndi áídí' da'igol̨íyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kį́h gozn̄il Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsiłke'yu yił naháztą́ą.

55 Bitis-hagováh n'íí bee bíná'godin̄íhgo Jews da'iyą́ąhíí bich'į' goldohdá', Jews daanlíni łą́ą́go okąąh zhin̄éégo iłch'į' ádaach'idiln̄e'híí bighą ił'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. 56 Da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' nadaazį̨'go Jesus yiká daadéz'į̨go gádaałłdi'n̄ii, Nt'é daanohsi̱, da'idą́ąyú hín̄áh doleeł shį́ ya'? 57 Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Phárisees daanlíni, dahadíń Jesus hayú naghaahíí yígółsi̱yúgo bił nadaagoln̄i'go yá ndaagoz'ąą, daayiłtsoodhíí bighą.

12

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiṇíhzhį' gostáń yiłkaah godziihdá' Jesus Béthanyú ńyáá, Lázarus daztsąądí' náyihilṇa' n'íí golííyú. 2 Áígee o'i'ą́ąyú bá áda'ch'izlaago Martha koch'į' ndaahazkąą, Lázarus itah bił da'ch'iyąą lę́k'e. 3 Mary ik'ah łáń ílíni, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhį' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyiłdée: kįh yuṇe' ik'ah łikągolchiníí dahot'éhé godideznag. 4 Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsiłke'yu itah nlíni, ch'íbido'aałíí gáṇíí, 5 Zhaalihíí tét'iyéhíí bitah'i'ṇiihíí bighą nt'é bighą díí ik'ah doo taagi gonenadín penny izlį̨įgo nahazṇii da? 6 Díí áṇííhíí doo tédaat'iyéhíí yaa bił goyéégo aṇii da; ndi in'į̨įhi nlį̨įhíí bighą aṇii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihiłkaadíí náyihiṇiił. 7 Jesus gáṇíí, Ch'ík'eh at'íį́: łeeh shi'dilteehíí bijį̨į doleełhíí bighą da'áík'ehgo nainé' nzhǫǫ. 8 Tédaat'iyéhíí dábik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíí doo dábik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. 9 Jews daanlíni łą́ą́go Jesus ákú naghaago yídaagołsį̨go baa náńłsą́ą, doo dá Jesus zhą́ bighą da, Lázarus daztsąądí' náyihilṇa' n'íí daayiłtséhíí bighą ałdó'.

10 Áídá' okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus ałdó' zideego doleełíí yaa nadaagoshchį̨į; 11 Bíí bighą Jews daanlíni łą́ą́go Jesus daayosdląądgo bits'ą́' daheskaihíí bighą zideego hádaat'į̨.

12 Áí iskąą hik'e nṇee łą́ą́go da'idąąyú híkaihíí Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzį̨įdá', 13 Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayoniłgo, yidááhzhį' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaaṇii, Hosánna: Israel hat'i'íí biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihi'ṇań bizhi' yee higaałíí bits'ą́'dí' gózhǫǫ́ le'. 14 Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiníí k'ehgo, 15 Doo nénldzid da, Sion bizhaazhé ńlíni: níńt'į̨, niNant'a' higaał, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, ṇii. 16 Jesus bitsiłke'yu dantségee doo bił ídaagozį̨ da: ndi Jesus ízisgo ye'at'éehíí ch'í'ṇah ágolzaadá, díí bak'e'eshchį̨į n'íí ła'íí ábi'dilzaahíí yínádaalṇii. 17 Jesus Lázarus daztsąądí' náyihilṇa'go tsébii'i'ańdí' ch'ińṇáh yiłṇṇiid n'dá' nṇee biṇáát ánágot'į̨įł n'íí yaa nadaagosṇi'. 18 Godiyįhgo ágodzaahíí ya'ikodaanzį̨įhíí bighą nṇee Jesus yidááhzhį' onałsą́ą. 19 Áík'ehgo Phárisees daanlíni gádaałtłdi'ṇii, Doo hagot'éégo ładaahodle'go da ląą; daadeh'į́į, ni'gosdzáń biká' nṇee dawa biké' dahnádnłsą́ą.

20 Nṇee Greeks daanlíni ła' itah náńłsą́ą, da'idąągee da'ch'okąąhyú. 21 Áí Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áík'ehgo gádaabiłṇii, Jesus daahihiiltséh hádaahiit'į̨. 22 Philip Andrew yił nagolṇi'yú óyáá: Andrew, Philip yił o'áázhgo Jesus yił nadaagosṇi'.

23 Jesus gádaabiłṇii, Shíí, nṇee k'ehgo Niyááhíí, ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'ṇah hileehíí bee biká' ngonyáá. 24 Da'aṇii, da'aṇiigo gádaanohwiłdishṇii, Tł'oh naghái biyigé doo łeezh biyi' onehezdeego daztsąą dayúgo da'ágát'éé ńt'éé: áídá daztsąąyúgo zhą́ binest'ą' łą́ą hileeh. 25 Dahadíń bi'ihi'ṇa' bił ilį́į́híí bi'ihi'ṇa' bits'ą́' da'ílíí hileeh; áídá' dahadíń díí ni'gosdzáń biká'gee bi'ihi'ṇa' doo bił ilį́į́ dahíí ihi'ṇaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiṇaa doo. 26 Dahadíń shá na'iziidyúgo shiké' higaał le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí ałdó' naghaa doleeł: dahadíń shá na'iziidíí shiTaa bidnłsįhi at'éé. 27 Shiyi'sizíni doo bił aṇii da k'adíí; nt'éshą' dishṇiih? ShiTaa, díí shich'į' ágoṇéhíí bits'ą́' hasdáshíńłteeh, dishṇiih née? Dah, díí shich'į' ágoṇéhíí bighą niyááhi at'éé. 28 ShiTaa, ízisgo nizhi'íí ch'í'ṇah ánle'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziihíí gánṇiid, Ił́k'idá' ízisgo nizhi'íí ch'í'ṇah áshłaa ni', áík'ehgo ch'í'ṇah ánánáshdle'. 29 Nṇee bit'ahgee nadaaziiníí ła' áí daidezts'ąągo gádaaṇii, Ides'ṇih: ła'íí gádaaṇii, Bik'ehgo'ihi'ṇań binal'a'á yaaká'dí'hi bich'į' hadzii. 30 Jesus gáṇíí, Díí hadziihíí doo shíí shighą da, nohwíí nohwighą ánṇiid. 31 K'adíí díí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áík'ehgo ni'gosdzáń binant'a' ch'ídolt'eeł. 32 Shíí ni'dí' ts'ídag dahshidi'diiltį̨įyúgo nṇee dawa ích'į'go ashdléh. 33 Hagot'éégo datsaah doleełíí bebígózi̯híí bighą ágánṇiid. 34 Nṇee gánádaado'ṇiid, Begoz'aaníí biyi', Christ dahazhį' golíį́, golzeego néé daasidiits'ąą: nt'é bighą, Nṇee k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteeł, nṇii áídá'? Nṇee k'ehgo Nyááhíí nṇiihíí hadíń áłnṇii? 35 Jesus gádaabiłṇii, Be'idindláádíí dét'i̯hézhį' t'ah nohwá begot'į̨. Be'idindláádíí t'ah golíį́dá' bee nahkai, dahyúgo godiłhiłíí nohwitis hileeh: dahadíń godiłhiłyú naghaahíí hayúgo higaałíí doo yígółsį da. 36 Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'į̨įdá', be'idindláádíí daahohdląą, áík'ehgo idindláádíí bichągháshé daadołeeł. Jesus díí yee hadziidá' yits'ą́' ńyáágo yits'ąą nádest'į̨įd lę́k'e.

37 Godiyįhgo ánáʼol'į̨įłíí łą́ą́go biṇáát áyíílaa ndi t'ah doo daabodląą da: 38 Esáias, Bik'ehgo'ihi'ṇań binkááyú na'iziidi gánṇiid n'íí begolṇe'híí bighą ágodzaa, NohweBik'ehń, nadaagosiilṇi'íí hadíń yosdląąd? Ła'íí hadíń nohweBik'ehń bigan binawodíí bił ch'í'ṇah alzaa? 39 Áí bighą doo da'odląą da, Esáias gánádo'ṇiidhíí bighą. 40 Biṇáá ádaagodi̯hgo, ła'íí bijíí daantł'izgo áyíílaa; dahyúgo biṇáá yee daayo'į̨į, ła'íí bijíí bee bił ídaagozį̨, áík'ehgo shich'į' ádaaṇe'go nádaasziih doleeł. 41 NohweBik'ehń bits'ą́'idindláádíí yo'į̨įdá' yaa yałti'go Esáias ágánṇiid lę́k'e.

42 Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni łą́ą́go Jesus daayosdlą́ą́d ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánáłséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: 43 Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhooníí doo dázhǫ́ hádaat'įį dadá' nnee bił nzhooníí zhą́ itisgo hádaat'įį.

44 Jesus hadįį́d hadziigo gánnįid, Dahadíń shodlą́ą́híí doo shíí zhą́ shodlą́ą́ da, áídá' shinł'a'ń ałdó' yodlą́ą́. 45 Hadíń sho'iinígí shinł'a'ń yo'įį. 46 Be'idindlá́ádíí nshłįįgo ni'gosdzáń biká'zhį' niyáá, dahadíń shodlą́ą́híí doo godiłhiłyú naghaa le' at'éé da. 47 Dahadíń ádishnįihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, áń doo baa yashti' da: ni'gosdzáń biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishnįiłgo niyáá. 48 Dahadíń doo háshit'įįgo shiyati' doo nágodi'aah dahíí baa yałti'íí gólíí: yati' bee yásíłti'íí nnágodzaahíí bijį́į baa yałti' doleeł. 49 Doo dashínik'eh yásíłti' da, shiTaa shinł'a'ń nt'é dishnįigo yashti'íí, nt'é dishnįigo hasdziihíí shá ngon'áą́. 50 Díí bígonsį, hadíń biyati' bikísk'eh at'éédíí ihi'nąa doo ngonel'ą́ą́ dahíí yee hinąa doleeł: áík'ehgo shiTaa áshiłnįihíí bikísk'eh yashti'.

13

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinínígo da'idą́ą́híí dabíntsé, Jesus ni'gosdzáń yits'ą́' biTaa yich'į' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígółsjdá', ni'gosdzáń biká' biké' hikaahíí bił nzhǫǫgo dángonyáázhį' bił nzhǫǫ. 2 O'i'ą́ą́yú da'ch'iyą́ądá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'íbidi'aahgo iłk'idá' ch'iidn nant'án natsíbiłkeesgo ábíłsį; 3 Jesus biTaa dawa baidin'ą́ą́go yígółsį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań yits'ą́'dí' ńyáá, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' nádesdzaago ałdó' yígółsį; 4 Áík'ehgo da'iyą́ądí' nádiidzaago iká' bi'ííhíí ídaa yidiltsooz; áídí' niibek'e'ildéhé náidnłtsoozgo ídináisti'. 5 Betádígisé biyi'zhį' tú yaa yiziidgo, bitsiłke'yu bikee yá tádaizgizdí' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayiłdéh nkegonyaa. 6 Áídí' Simon Peter baa gonyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, ya' shikee shá tánángis née? 7 Jesus gábiłnii, Nt'é bigha' asht'íínií k'adyúgo doo bígonłsį da, ndi bígonłsįįh ndi at'éé. 8 Peter gábiłnii, Shikee doo shá tánáogis at'éé da. Jesus gánábiłdo'niid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gonsht'įį da. 9 Simon Peter gábiłnii, SheBik'ehń, doo shikee zhą́ shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in ałdó' shá tánángis. 10 Jesus gábiłnii, Dahadíń ténáltłi'íí bikee zhą́ táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizį́į nt'éégo tanásgiz: nohwíí tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. 11 Hadíń ch'íbido'aałíí yígółsįhíí bigha ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. 12 Ąą́ł bikee yá tádaizgizgo iká' bi'ííhíí ánágodlaa, áídí' dahnánezdaago gádaabiłnii, Nohwá ásdzaahíí bídaagonołsį née? 13 Ił́ch'ígó'aahíí ła'íí nohweBik'ehń daashiłdohnii: da'áígee ádaadohnii áí; áń nshłįįhíí bigha. 14 Shíí nohweBik'ehń ła'íí nohwił ch'ígó'aahíí nshłíni nohwikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí ałdó' nohwikee łátádaahgisgo dábik'eh. 15 Be'oł'įį doleełíí nohwiná́á́ł áshłaa, áík'ehgo nohwíí ałdó' ágádaaht'įį le'. 16 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éé da; hadíń hil'a'íí binł'a'íí doo yitisgo at'éé da. 17 Díí bídaagonołsįgo, be'ánádaaht'įį́łyúgo nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí hanohwinilíí bígonsį: ndi Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne' doleełhíí bigha, Hadíń báń bił hishaaníí shich'į' got'įįh. 19 Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwił nagoshni', áík'ehgo be'ágodzaago da'áń nshłįįgo daahohdląą doleeł. 20 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadíń deł'a'ń náidnłtįįyúgo, shíí ałdó' náshidiłteeh; hadíń náshidnłtįįhíí shinł'a'á ałdó' náidiłteeh. 21 Jesus ágánniidá' biyi'siziiníí doo bił gozhǫ́ǫ dago, nagolni'go gáníí, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nohwíí ła' ch'íshinoh'aah doleeł. 22 Hadíńshą' áyiłnii daanzigo bitsiłke'yu nádaałinéł'įį. 23 Bitsiłke'yu ła', Jesus bił nzhónihi, Jesus bitílzhį' bínentíí lę́k'e. 24 Áík'ehgo Simon Peter áí nayí'izhgizhgo gáyiłnii, Nahódńłkid, hadíń áyiłnii áí? 25 Bitílzhį' bínentíínií Jesus gáyiłnii, SheBik'ehń, hadíń áłnnii áí? 26 Jesus gánií, Ee'sí'ą́ą́go baa dish'ałíí, áń áłdishnii. Yee'iz'ą́ągo Judas Iscáriot yaa yin'ą́ą́, Simon biye'. 27 Ee'ist'ąą́híí náidn'ąą́dá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábiłnii, Nt'é ánle'íí dahałe ánle'. 28 Da'iyą́ągo naháztaaníí nt'é bigha ágábiłnniidíí doo ła' yígołsįįd da. 29 Judas zhaali bizis nayi'aahíí bigha Jesus ágábiłnii, daanzį ląą, Da'idaaníí bá hidáń nayiłnįihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí ląą daanzį. 30 Judas ee'ist'ąą́híí náidn'ąą́híí bikédí'go dagoshch'į' ch'ínyáá; áídí' tł'é' gozlį́į.

31 Ch'ínyáádá' Jesus gánií, K'adíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo ye'at'éé́híí shíí shee ch'í'nah alne'. 32 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo ye'at'éé́híí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihi'nań ałdó' ízisgo be'ánsht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolíí́ł, dagoshch'į' ch'í'nah áidolíí́ł. 33 Shichą́ghášhé, dét'įhézhį' t'ah nohwił nashkai. Shiká daadeh'įį́ doleeł; Jews daanlíni ádaabiłdénįidíí k'ehgo nohwíí ałdó' gánohwiłdishnii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 34 Begoz'aaníí ánídéhi bee nohwá ngonsh'aah, łił daanohjǫǫgo; dashíí shił daanohshǫǫhíí k'ehgo nohwíí ałdó' łił daanohjǫǫ doleeł. 35 Díí bee shiké' hikaahíí daanohłįįgo nnee dawa yídaagołsį doleeł.

36 Simon Peter gábiłnii, SheBik'ehń, hayú dínyaa? Jesus gábiłnii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' ńnáh da; áídá' ikédí'go shiké' ńnáh doleeł. 37 Peter gábiłnii, SheBik'ehń, nt'é bighą k'adyúgo doo nike' dishá da? Shíí nighą dasiitsąą ndi dábik'eh. 38 Jesus gábiłnii, Ya' shíí shighą dantsaah née? Da'anii, da'anıigo gániłdishnii, Tazhik'áné doo hwahá ánıih dadá', taadn doo bígonsį da shiłnnıih ndi at'éé.

14

1 Doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le': Bik'ehgo'ihi'nań daahohdląą, shíí ałdó' daashohdląą. 2 ShiTaa golííyú łą́ągo nohwiba' goz'ąą: doo ágáť'éé dayúgo doo nohwił nagoshni' da doleeł ni'. Ákú nohwá iłch'į'goshłéhyú déyáá. 3 Ákú nohwá iłch'į'goshłaadá' nánshdáhgo t'ąązhį' nohwił nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí ałdó' ákú nasółtąą doo. 4 Hayú déyááyú bídaagonołsį, itínhíí ałdó' bídaagonołsį. 5 Thomas gábiłnii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonlzį dadá' hagoť'éégo itínhíí bídaagonlzį? 6 Jesus gábiłnii, Shíí itínhíí nshłį́į, da'anii ágoť'eehíí, ła'íí ihi'naahíí nshłį́į: shíí shinkááyú zhą́ shiTaa yaa higháhi at'éé. 7 Shídaagonołsįyúgo shiTaa ałdó' bídaagonołsį doleeł ni': kodí' godezt'i'go bídaagonołsį, ła'íí daahołtsąą. 8 Philip gábiłnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwił ch'í'nah ánle', áík'ehgo nohwił dádaabik'eh. 9 Jesus gábiłnii, Philip, ya' nohwił nashkaigo ńzaad ogoyáádá' t'ah doo shígonłsį́įh da née? Hadíń sho'iiníí shiTaa yo'į́; áídá' nt'é bighą, NiTaa nohwił ch'í'nah ánle', nnii? 10 ShiTaa biyi' gonshłį́, ła'íí shiTaa shiyi' golíí doo hondlą́ąh da née? Yati' bee yashti'íí doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíínáíí ánásht'į́łíí dabíí ányoł'į́ł. 11 ShiTaa biyi' gonshłį́igo, ła'íí shiTaa shiyi' golíígo shondlą́ąh: dagohíí ánásht'į́łíí zhą́ bighą shondlą́ąh. 12 Da'anii, da'anıigo gádaanohwiłdishnii, Hadíń shodlaaníí ánásht'į́łíí k'ehgo ánát'į́ł doleeł; ánásht'į́łíí bitisgo ndi ánát'į́ł doo; shíí shiTaa bich'į' nádésdzáhíí bighą. 13 Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá łashłe', shiTaa ízisgo ye'at'éehíí biYe' bee ch'í'nah ádolnıił doleełgo. 14 Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedygo nohwá łashłe'.

15 Nohwił daanshǫǫygo bengoni'ááníí bikísk'eh ádaanoht'ee. 16 ShiTaa hoshkąąh doleeł, áík'ehgo ła' Kich'oniihíí nohwaa naadit'aah, áń dahazhį' nohwił nlį́į doleeł. 17 Áń Spirit da'anii ágoť'éhi ch'í'nah áile'hi; da'áń ni'gosdzáń biká' nnee doo hagoť'éégo nágodi'aah da, doo daayo'į́ da, doo yídaagołsį dahíí bighą: áídá' nohwíí bídaagonołsį; nohwił nlį́į, ła'íí nohwiyi' golííhíí bighą. 18 Nohwits'ą́' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleeł: áídí' nohwich'į' nádishdáát. 19 Dét'įhézhį' ni'gosdzáń biká' nnee doo nádaashiłtséh da; da'ágáť'éé ndi nohwíí daashołtséh: shíí hinshnaahíí bighą nohwíí ałdó' daahinohnaa doleeł. 20 Áí bijį́į shíí shiTaa biyi' nshłį́į, nohwíí shiyi' daanohłį́į, shíí nohwiyi' daanshłį́įhíí bídaagonołsį doleeł. 21 Hadíń bengoni'áánií yígółtsįgo yikísk'eh at'éehíí, áń bił nshǫǫ: hadíń bił nshoonií shiTaa bił nzhóni at'éé, áík'ehgo áń shił nzhǫǫgo bich'į' ch'í'nah ádinszį doleeł. 22 Judas, doo Iscáriot dahi, gábiłnii, NohweBik'ehń, nt'é bighą ni'gosdzáń biká' nnee doo bich'į' ch'í'nah ádńdléh dadá', néé zhą́ nohwich'į' ch'í'nah ádńdléh doleeł? 23 Jesus gábiłnii, Nnee bił nshǫǫygo shiyati'íí yikísk'eh at'éé doleeł: shiTaa bił nzhǫǫ doleeł, áík'ehgo baa nt'aashgo bił daagondlį́į doleeł. 24 Hadíń doo bił nshǫǫ dahíí shiyati'íí doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agíí doo dashíí shiyati' at'éé da, shiTaa shinł'a'ń biyati' at'éé. 25 Díí ágoť'eehíí bee nohwich'į' yásíłti', t'ah nohwitahyú nshłį́dá'. 26 Kich'oniihíí, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'į' daidił'aa doleełíí dawa nohwił ch'ígó'aah doleeł, nohwił nagosisni'íí dahot'éhé bínádaałniihgo ánohwiłsį doleeł. 27 Iłch'į'gonť'éehíí nohwaa nnshné', iłch'į'gonť'éehíí shits'ą́'dí' begoz'ánihíí nohwaa daanshné': doo ni'gosdzáń bits'ą́'dí' ágoť'eehíí k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le', doo nédaałdzid da le'. 28 Gádaanohwiłdéniidíí daadisots'ąą, Deyáádí' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwił daanshǫǫ lę́k'eyúgo nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł ni', shiTaa bich'į' nádésdzá dishniihíí bighą; shiTaa shitisgo at'éhi nlį́į. 29 Doo hwahá begolne' dadá' nohwił nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdląą doleełhíí bighą. 30 Kodí' godezt'i'go doo łą́ągo nohwich'į' yádaashti' da: díí ni'gosdzáń binant'a' higaałhíí bighą, áń doo shebik'eh da. 31 Ni'gosdzáń biká' nnee shiTaa shił nzhǫǫgo yídaagołsį doleełhíí bighą, shiTaa shá ngon'áánií k'ehgo ánásht'į́ł. Daohsį́įh, hikaah le'.

15

1 Shíí dasts'aa dahnanlsé'íí da'aniihíí nshłį́į, shiTaahíí dahnanlsé'íí nłt'éégo áyílsinií nlį́į. 2 Shits'ádaaz'aahíí doo nest'ą' áile' dahíí dawa shits'áyiniił: áídá' shits'ádaaz'aahíí nest'ą' áile'íí náyigeesh, nest'áń dayúweh łą́ągo áiléh doleełhíí bighą. 3 Nohwíí iłk'idá' yati' bee nohwich'į' yásíłti'íí bee daanohwidiłkǫǫd. 4 Shiyi' daanohłį́į, shíí ałdó' nohwiyi' nshłį́į. Its'ádaaz'aahíí doo dabízhą́ nest'ą' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nlį́įygo zhą́; nohwíí ałdó' nest'ą' doo ádaahłe' da, shiyi' daanohłį́įygo zhą́. 5 Shíí dasts'aa dahnanlsé'íí bá'ó'áhi nshłį́į, nohwíí shits'ádaaz'aahíí daanohłį́į. Dahadíń shiyi' nliinií, ła'íí biyi' nshłiinií, áń

nest'ą' łą́ągo áiléhi nlį̨; shíí da'ánshdį̨hyúgo doo nt'é ádaahłéh át'éé da. 6 Nn̨ee ła' doo shiyi' nlį̨ dayúgo, its'ádaaz'aahíí ła' yó'olt'e'go náhasganhíí k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nn̨ee áí its'ádaaz'aahíí łenádaihezlaago kǫ' biyi' odaiskaadgo nlíd. 7 Shiyi' daanohłį̨́yúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'ąąyúgo, dahádaaht'į̨híí daahóhkeedgo nohwá ádaadoln̨iił. 8 Nohwinest'ą' łą́ągo ánádaał'į̨łíí bee shiTaa ízisgo at'éehíí ch'í'n̨ah ábi'dilzį̨; áík'ehgo da'an̨iigo shiké' hikaahíí daanohłį̨́. 9 ShiTaa bił nshǫǫhíí k'ehgo nohwíí shił daanohshǫǫ: dayúweh shił daanohshǫǫ le'. 10 ShiTaa yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bił nshǫǫhíí k'ehgo bengoni'áánıí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábik'ehn shił daanohshǫǫ doleeł. 11 Shits'ą́'dí' koł'ijóóníí nohwiyi' daagolį́ doleełgo, ła'íí dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą be'ánohwiłdén̨iid. 12 Díínko bengoni'áni at'éé, Shił daanohshoonií k'ehgo nohwíí ałdó' łił daanohjǫǫ doleeł. 13 Ił'ijóónıí dıí bitisgo at'éhi doo hadíń ye'at'éé da, nn̨ee bi'ihi'n̨a' bit'eké yá nyiné'i. 14 Bengoni'áánıí be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanohłį̨. 15 Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíí daanohwiłdishn̨iigo daanohwoshíí da; na'iziidíí binant'a' ánát'į̨łíí doo yígółsį da: áídá' shit'eké daanohwiłdishn̨iigo daanohwoshíí; shiTaa bits'ą́'dí' disiits'ą́ą́'íí dawa nohwił ígózi̯go ashłaahíí bighą. 16 Nohwíí doo hadaasisołtį̨ da, shíí hanohwihen̨il, nest'ą' ánádaał'į̨łyú dahdohkáhgo nohwaa godini'ą́ą́, áí nest'ą' daagolį́ ńt'éé doleełgo; áík'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. 17 Díínko nohwá ngoni'ą́ą́, łił daanohjǫǫ le'. 18 Ni'gosdzáń biká' nn̨ee nohwik'edaann̨iihyúgo, nohwik'edaann̨iihíí dabíntsé shik'edaann̨iihgo bídaagonołsį. 19 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bich'į'zhiné́é daanohłį̨́yúgo, ni'gosdzáń biká' nn̨ee dabíí bich'į'zhiné́éhíí bił daanzhóni at'éé; áídá' ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo bich'į'zhiné́é daanohłį̨ da, ndi bits'ą́' nohwinin̨il, áí bighą ni'gosdzáń biká' nn̨ee nohwik'edaann̨iih. 20 Nohwich'į' hasdzii n'íí bínádaaln̨ii, Na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éé da, nohwiłdén̨iid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí ałdó' nohwiniidaagodile'; ádishn̨iihíí yikísk'eh ádaat'ee lék'eyúgo, nohwíí ałdó' ádaadohn̨iihíí yikísk'eh ádaat'ee doleeł. 21 Shizhi'híí bighą díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'ń doo yídaagołsį dahíí bighą. 22 Doo niyáágo bich'į' yádaasiłti' dayúgo, doo nchǫ'go ádaadzaa da doleeł ni'; k'adíí binchǫ'íí bighą doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. 23 Dahadíń shik'enn̨iihíí shiTaa ałdó' yik'enn̨iih. 24 Bitahyú ánáol'į̨łíí doo hwahá hadíń áile'hi ashłaa dayúgo, doo nchǫ'go ádaadzaa da doleeł ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa biłgo daanohwiłtsą́ągo nohwik'edaann̨ii. 25 Dabíí bich'į' begoz'aanií biyi' k'e'eshchiiníí, Doo nt'é bighą shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aanií begoln̨e'go ánágot'į̨ł. 26 Kich'on̨iihíí, áń shiTaa bits'ą́'dí' nohwich'į' dish'aa doleełíí ńyáágo, Holy Spirit da'an̨ii ágot'éhi ch'í'n̨ah áile'hi, shiTaa yits'ą́'dí' nlíni, áń shaa nagoln̨i' doleeł: 27 Nohwíí ałdó', dantsé godezt'i'dí' nohwił nashkaihíí bighą shaa nadaagoln̨i' doleeł.

16

1 Doo t'ą́ązhį' nanánohohdéh da doleełhíí bighą díí dawa bee nohwich'į' yádaasiłti'. 2 Jews ha'ánáłséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleeł: ła'íí dahadíń nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bá ásht'į́į nzį doleełíí baa gowáh. 3 Áí shiTaa doo yídaagołsį da, shíí ndi doo shídaagołsį dahíí bighą ánádaat'į̨ł doleeł. 4 Díí baa nohwił nagosisn̨i'íí baa gonyáágo, bínádaaln̨iih doleełhíí bighą nohwił nagosisn̨i'n'. Ich'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwił nagosisn̨i' da ni', t'ah nohwił nashkai n'íí bighą. 5 K'adíí shides'a'ń bich'į' deyáá; áídá' doo ła', Hayú dínyaa? daashiłdohn̨iigo nashídaadołkid da. 6 Díí baa nohwił nagosisn̨i'híí bighą nohwijíí biyi' doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da daasolį̨. 7 Da'ágát'éé ndi da'an̨iigo ánohwiłdishn̨ii; dahdisháhíí nohwá nzhǫǫ: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'on̨iihíí doo nohwaa hin̨áh da; áídá' óyááyúgo zhą́ nohwich'į' dish'aa doo. 8 Áń ńyáágo nchǫ'go ágot'eehíí, nzhǫǫgo ágot'eehíí, ła'íí aayá'iti'íí ni'gosdzáń biká' nn̨ee yił ch'í'n̨ah ádaile' doo. 9 Doo daashodląą dahíí bighą nchǫ'go ágot'eehíí bił ch'í'n̨ah ádaile' doleeł; 10 ShiTaa bich'į' deyáágo doo nádaashołtséh dahíí bighą nzhǫǫgo ágot'eehíí bił ch'í'n̨ah ádaile' doleeł; 11 Díí ni'gosdzáń binant'a' baa yá'iti'híí bighą aayá'iti'íí bił ch'í'n̨ah ádaile' doleeł. 12 Łą́ągo t'ah nohwich'į' yashti' ndi k'adííyúgo doo nohwił ídaagozį da. 13 Áídá' Spirit da'an̨ii ágot'éhi ch'í'n̨ah áile'hi nohwaa nyáágo, da'an̨ii ágot'eehíí dawa nohwá yígółsį doleeł: doo dabínik'eh yałti' da doleeł; nt'éhéta yidits'agíí zhą́ yaa yałti' doo: ła'íí begoldohíí nohwił ch'í'n̨ah áidoliił. 14 Shits'ą́'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwił nagoln̨i' doleełíí ízisgo be'ánsht'eehíí nohwił ch'í'n̨ah áidoliił. 15 ShiTaa bits'ą́'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighą shits'ą́'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwił ch'í'n̨ah áidoliił, dén̨iid. 16 Dét'į́hézhį' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'į́hézhį' nanádaashołtséh, shiTaa bich'į' deyááhíí bighą. 17 Bitsiłke'yu ła' gádaałíldi'n̨ii, Dét'į́hézhį' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'į́hézhį' nanádaashołtséh: ła'íí, ShiTaa bich'į' deyááhíí bighą, daanohwiłn̨iihíí, nt'é n̨iigo an̨íí? 18 Gádaan̨ii, Nt'é n̨iigo an̨íí, Dét'į́hézhį', n̨iihíí? Néé doo bídaagonlzį da nt'é n̨iigo an̨iihíí. 19 Jesus nabídaadiłkid hádaat'į̨go yígółsi̯go gádaabiłn̨ii, Dét'į́hézhį' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'į́hézhį' nanádaashołtséh, dishn̨iihíí

bighą nałídaadołkid née? 20 Da'anįįi, da'anįįigo gádaanohwiłdishnįįi, Daahchag, ła'íí chaał ádaanoht'eedá' ni'gosdzáń biká' nnee bił daagozhǫǫ doleeł; doo nohwił daagozhǫǫ da doleeł, áídá' doo nohwił daagozhǫǫ dahíí nohwił daagozhǫǫ nádaadodleeł. 21 Isdzán iłchiigo doo bił gozhǫǫ da, iłchiigee ngonyááhíí bighą: áídá' ishchįįhíí bikédí'go, ni'gosdzáń biká'zhį' nnee yishchįįhíí yaa bił gozhǫǫgo, nįįih n'íí doo yínálįįih da. 22 Áík'ehgo doo nohwił daagozhǫǫ da k'adíí: ndi nádaanohwiłtsąągo nohwił daagozhǫǫ doleeł, doo hadíń nohwił gozhóónííi nohwits'ą' náidoné' át'éé da. 23 Áí bijįį doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anįi, da'anįigo gádaanohwiłdishnįi, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleeł. 24 Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázhǫ nohwił daagozhǫǫ doleeł. 25 Díí iłch'ígót'aahgo na'gonį'íí bee nohwił nagosisnį': ndi iłch'ígót'aahgo na'gonį'íí doo dayúweh bee nohwił nadaagoshnį' dahíí baa gowáh, áídá' dabígózįgo shiTaa baa nohwił nadaagoshnį' doleeł. 26 Áí bijįį shizhi' biláhyú da'óhkeed doleeł: shiTaa nohwá hoshkąąh doo daanohwiłdishnįigo da: 27 ShiTaa dabíí bił daanohshǫǫ, nohwił daanshǫǫhíí bighą, ła'íí shiTaa bits'ą'dí' níyáágo daahosohdląądhíí bighą. 28 Shíí shiTaa bits'ą'dí' ni'gosdzáń biká'zhį' nkeniyáá: k'adíí ni'gosdzáń bits'ą'dí' shiTaa bich'į' nádésdzá. 29 Bitsiłke'yu gádaanįi, Áníita dabígózįgo yánłti', iłch'ígót'aahgo na'gonį'íí dee bee yánłti' da. 30 Dawa bígonłsígo k'adíí bídaagosiilzįįd, doo hadíń nanódiłkid bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' ńyaago daanosiidląąd. 31 Jesus gádaabiłnįi, Áníita da'osohdląąd née? 32 Isąą, iłtahosohkaigo danohtįįgee gowąyú onáhasohkaidá', shízhą dasahndi ch'ídishtłish doleełíí baa gowáh, iłk'idá' biká' ngonyáá: ndi doo dasahndi ch'ínítłizh da, shiTaa bił nash'aashíí bighą. 33 Shíí shiláhyú iłch'į'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleełhíí bighą díí bee nohwich'į' hasdzii. Ni'gosdzáń biká' góyéégo nagowaahíí biyi' nahkai: áídá' nohwił daagozhǫǫ le'; ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bitis silįį.

17

1 Jesus díí ąął ánnįidá' yaaká'yú déz'įįgo gáníí, ShiTaa, baa gowáh n'íí biká' ngonyáá; shíí, niYe' nshłiinníí, ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'go, shíí ałdó' ízisgo áńt'éehíí ch'í'nah ánshłe'. 2 Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngoń'ąą, hadíí shaa daadín'ąąhíí dawa dahazhį' ihi'naahíí baa daadinsh'aa doleełgo. 3 Díínko dahazhį' ihi'naahíí át'éé, danizhą Bik'ehgo'ihi'nań da'anínhi ńlįįhíí nídaagołsį, ła'íí shíí, Jesus Christ shíńńł'a'íí, ałdó' shídaagołsį doleeł. 4 Ni'gosdzáń biká' ízisgo be'áńt'éehíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa díń'ąą n'íí ąął ashłaa. 5 ShiTaa, k'adíí ni'gosdzáń t'ah doo álne' dadá' ízisgo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. 6 Ni'gosdzáń biká' nnee bitahdí' ła' shaa ńnilíí bich'į' nizhi' bígózįgo ashłaa: níyéé daanlįį ni', shaa ńnil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. 7 Dawahá shaa díń'ąąhíí ni nits'ą'dí'go yídaagołsį. 8 Yati' shaa díń'ąąhíí bee bich'į' yádaasiłti'; áí nádaidnné', nits'ą'dí' níyááhíí da'anįigo yídaagołsį, ła'íí shińńł'a'íí daayosdląąd. 9 Bá da'oshkąąh: ni'gosdzáń biká' nneehíí doo bá da'oshkąąh da, áídá' hadíí shaa ńnilíí zhą bá da'oshkąąh; áí níyéé daanlįįhíí bighą. 10 Shíyééhíí dawa níyéé, níyééhíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. 11 K'ad doo ni'gosdzáń biká' nashaa da doleeł, áíhíí ni'gosdzáń biká' nakai, shihíí nich'į' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa ńnilíí nizhi' binawodíí bee daahóhtą', dała'á ndlįįhíí k'ehgo dała'á daanlįį doleełgo. 12 Ni'gosdzáń biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa ńnilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtą' ni'; binádaadesh'įįgo doo ła' ch'a'otłizh da, ndi da'ílíí hileeh yá gozlíni zhą, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'híí bighą. 13 K'ad nich'į' nádesdzá; shił gozhóónii dázhǫ bee bił daagoyiłshǫǫ doleełhíí bighą díí ni'gosdzáń biká'zhį' bee yashti'. 14 Niyati'íí baa bił nadaagosisni'; ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bighą ni'gosdzáń biká' nnee bik'edaannįih. 15 Ni'gosdzáń bits'ą'ńnįíł doo dishnįigo oshkąąh da, áídá' nchǫ'íí bits'ą'go ádaanłsį, dishnįigo oshkąąh. 16 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. 17 Da'anįihíí nits'ą'dí' begoz'aaníí bee hadaańle': niyati' da'anínhi. 18 Ni'gosdzáń biká'zhį' shidínł'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzáń biká'zhį' odaa'a'. 19 Bíí bighą godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí ałdó' da'anínhi bee hadaadilne' doleełhíí bighą. 20 Doo dabíí zhą bá da'oshkąąh da, hadíń díí nnee biyati'híí bighą daashodląą doleełíí ałdó' bá da'oshkąąh; 21 Áí dawa dała'á daanlįį doleełgo; ni shiTaa ńlínihíí shiyi' nlįį, ła'íí niyi' nshłįįhíí k'ehgo bíí ałdó' dała'á daanlįįgo nohwiyi' daanlįį doleeł: shińńł'a'go ni'gosdzáń biká' nnee daayodląą doleełhíí bighą. 22 Ízisgo be'ánsht'eehíí shaa ńné'íí baa daasiiné'; dała'á ndlįįhíí k'ehgo dała'á daanlįį doleełhíí bighą: 23 Shíí biyi' daanshłįįgo, ni shiyi' nlįígo, díí nnee dazhǫ nłt'éégo ádaabile'go dała'á daanlįį doleeł; áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nnee shidínł'a'go yídaagołsį doleeł, ła'íí nił nshǫǫhíí k'ehgo nił daanzhǫǫhíí ałdó' yídaagołsį doleeł. 24 ShiTaa, hadíí shaa ńnilíí hayú nashaayú bił daanshłįį doleełgo hasht'įį; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíí shaa ńné'íí daidołtséét, ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshǫǫ lęk'ego. 25 ShiTaa,

dázhǫ́ nłt'éégo áńt'éehíí, ni'gosdzáń biká' nn̲ee doo nídaagołsį̨ da lę́k'e: ndi shíí nígons̲i, ła'íí díí nn̲eehíí shińńł'a'go yídaagołsį̨. 26 Nizhi' baa bił nadaagosisn̲i', baa bił nanádaagosh̲ni' doleeł; ił'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagolį́į doleeł, ła'íí biyi' daanshłį̨ doleełhíí bighą.

18

1 Jesus ágánn̲iidá' bitsiłke'yu biłgo tú da'ayą́hágo nlíni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'ąązhį̨' yił okai. 2 Judas, ch'íbí'aahíí, ałdó' dégózhónégo goz'aaníí yígółs̲į: Jesus łahgee akú bitsiłke'yu yił onákah lę́k'e. 3 Ákú siláádа ła'íí aasin̲ilíí, okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, kǫ'nalbaałíí, kǫ'diltłishíí ła'íí benagonlkaadíí daayon̲iłgo Judas yił hikai. 4 Jesus díí bee bich'į' ágon̲éhíí dawa yígółs̲įgo áí nn̲eehíí yich'į' nyáágo gádaayiłn̲ii, Hadíń biká hadaanohtaa? 5 Nn̲eehíí gádaabiłn̲ii, Jesus, Názarethdí' gólíni. Shíí áń ánsht'ee, n̲ii, Jesus. Judas, ch'íbí'aahíí, ałdó' itah sizį̨į lę́k'e. 6 Shíí áń ánsht'ee, daabiłnn̲iidá' dagoshch'į' t'ąązhį' deheskaigo ni'zhį' nanehezdee. 7 Jesus gánádaabiłdo'n̲iid, Hadíń biká hadaanohtaa? Jesus, Názarethdí' gólíni, nádaado'n̲iid. 8 Jesus gánádí'n̲ii, Shíí áń ánsht'ee, daanohwiłdén̲iid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nn̲eehíí ch'ík'eh nádókáh: 9 Nn̲ee shaa ńn̲ilíí doo ła' shaa ch'a'okáad da, án̲íí n'íí begoln̲e'híí bighą an̲ii. 10 Simon Peter, bésh be'idiltłishé naitį̨įhíí hayidzíízgo, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhin̲éégo naidnłgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. 11 Jesus Peter gáyiłn̲ii, Nibízh be'idiltłishé bizis biyi' onántį̨: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdląą ndi at'éé. 12 Áídí' siláádа ła'íí binant'a' ła'íí aasin̲ilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiłtsoodgo łídaayistł'ǫǫ, 13 Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'į' odaizlǫǫz; áń Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí áí łegodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitį̨į lę́k'e. 14 Cáiaphas Jews daanlíni yich'į' yałti'go gán̲iid lę́k'e, Nn̲ee dała'á nn̲ee dawa yá datsaahgo zhą́ nzhǫǫ.

15 Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsiłke'yu ła'i ałdó': áń okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bígółs̲įgo kį̨h yun̲e' Jesus yił ha'a'aazh. 16 Áídá' Peter dáádítį̨hgee sizį̨į. Áídí' Jesus bitsiłke'yu ła'ihíí, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígółsini, ch'ínyáágo, isdzán dáádítį̨h yaa sitíni yich'į' hadziigo Peter yił ha'a'aazh. 17 Isdzán dáádítį̨h yaa sitíni Peter gáyiłn̲ii, Ni ałdó' ła' áí nn̲eehíí bitsiłke'yu itah ńlį́į́ nsį. Dah, shí doo áí nshłį̨į da, n̲ii, Peter. 18 Nada'iziidíí ła'íí aasin̲ilíí gozk'azíí bighą deda'deshjeedgo nádaaniiłdziiłgo kǫ'zhį' nadaazį: Peter ałdó' itah nániiłdziiłgo sizį̨į lę́k'e.

19 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíí ła'íí iłch'ígó'aahíí yaa nabídiłkid lę́k'e. 20 Jesus gábiłn̲ii, Ni'gosdzáń biká' nn̲ee ch'í'n̲ah bich'į' yádaashti' ni'; Jews ha'ánáłséh nagoz'ąą yun̲e', ła'íí da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' dábik'ehn iłch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íła'ánádaat'į̨hgee; doo nt'é nash'į'go yashti' da ni'. 21 Nt'é bighą nashídńłkid áídá'? Hadíí daashidezts'aaníí nt'é daabiłdén̲iidíí yídaagołs̲į: áí nahódaańłkid. 22 Ágánn̲iidá' aasin̲ilíí ła', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonłts'í, gán̲íígo, Ya' áík'ehgo okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni bich'į' yách'iłti' née? 23 Jesus gábiłn̲ii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shił nagoln̲í': áídá' da'an̲iigo hasdziiyúgo nt'é bighą shóńłts'í? 24 Ánnas, Jesus łestł'ǫǫgo Cáiaphas, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'į' oyił'a' ni'. 25 Simon Peter nániiłdziiłgo sizį̨į lę́k'e. Gádaabiłch'in̲ii, Ni ałdó' ła' bitsiłke'yu ńlį́į́ daandzį. Dah, shí doo áń nshłį̨į da, nádo'n̲iid. 26 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí ła', áń Peter yijaa naidnłgizh n'íí bik'íí nlíni, gán̲íí, Ni née, dégózhóné goz'ąągee áí nn̲eehíí bił nish'į̨ ni'? 27 Peter, Dah, nádo'n̲iid; áígee tazhik'áné án̲n̲iid.

28 Cáiaphas bikį̨h goz'ąądí' yáná'itihé yun̲e' Jesus odaizlǫ́ǫ́z: dázhǫ́ t'ahbį lę́k'e; Jews daanlíni ákón̲e' ha'á'iikaiyúgo bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin̲íhgo da'idąągee doo itah daahiidleeh da, okąąh zhin̲éégo doo iłch'į'daandléh dahíí bighą daanzį̨go, doo ha'akáh da lę́k'e. 29 Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'į' ch'ínyáágo gádaabiłn̲ii, Áí nn̲eehíí hago łą́ą́ adzaago bił nohkai? 30 Jews gádaabiłn̲ii, Doo nchǫ'go adzaa dayúgo doo naa bił nokáh át'éé da. 31 Pílate gánádi'n̲ii, Dánohwíí bedaagosoł'aaníí bee baa yádaałti'. Jews daanlíni gánádaadi'n̲ii, Nn̲ee zideego begoz'aaníí doo bee daagosiil'ąą da. 32 Jesus hagot'éégo datsaah doleełíí dabíí yaa nagoln̲i' n'íí begoln̲e'go ánágot'į̨ił. 33 Pílate yáná'itihé yun̲e' onanádzaago, Jesus yich'į' hadziigo gáyiłn̲ii, Ya' ni Jews ízisgo biNant'a' ńlį́į́ née? 34 Jesus gábiłn̲ii, Ya' danínik'eh án̲n̲ii née, dagohíí ła' ágádaashiłn̲iigo nił nadaagoln̲i'híí bighą án̲n̲ii née? 35 Pílate gán̲íí, Ya' shíí Jew nshłį̨į gá? Dani bił háńt'i'íí ła'íí ni'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'ąą: hago ándzaa áídá'? 36 Jesus gábiłn̲ii, Beshik'ehíí doo díí ni'gosdzáń biká' begoz'ąą da: beshik'ehíí díí ni'gosdzáń biká' begoz'ąąyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltį̨į dahíí bighą shinadaal'a'á nadaagonłkaad doleeł ni': n'íí beshik'ehíí díí ni'gosdzáń doo bits'ą́'dí' begoz'ąą da. 37 Pílate gábiłn̲ii, Nant'án ńlį́į́ łą́ą́ ya'? Jesus gábiłn̲ii, Da'áígee án̲n̲ii, Nant'án nshłį̨įhíí. Da'an̲ii ágoť'eehíí baa nagoshn̲i' doleełhíí bighą gosilį́į́, ła'íí áí bighą ni'gosdzáń biká'zhį' niyáá. Nn̲ee daantį́įgee da'an̲ii zhin̲éé ádaat'eehíí shiyati' yidits'ag doo. 38 Pílate gánábiłdi'n̲ii, Da'an̲ii ágoť'eehíí nn̲iihíí nt'é

golzeego ágolzee? Díí ánɲiidá' Jews daanlíni yich'į' ch'ínánádzaago gádaayiłɲii, Díí nɲeehíí doo hago adzaa dago bígosíłsį̨id. 39 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idą̨ągee nɲee ła' nohwá ch'ínálteehgo daagosoł'ąą: áik'ehgo Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? 40 Nanádaadidilghaazhgo gádaaɲii, Díí nɲeehíí dooda, Barábbas zhą́ nohwá ch'ínánłteeh. Barábbas-híí in'į̨ihi nlį̨ lę́k'e.

19

1 Pílate aɲiigo Jesus habí'oltsaz. 2 Silááda ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'ąą lę́k'e, ła'íí diyágé łichíí dotł'izhi bá ádaagozlaa, 3 Áídí' bich'į' hayaa ánádaat'į̨igo, Gozhǫ́ǫ́ le', Jews ízisgo biNant'a' ńlíni! daaɲiidá' daayołts'í. 4 Pílate ch'ínánádzaago nɲee gádaayiłɲii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłsį̨id, áí bídaagonołsį doleełhíí bighą nohwich'į' bił ch'ínánsht'aazh. 5 Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'ííhíí nɲeezi łichiigo dotł'izhi golı́ı́go ch'íyáá. Pílate gádaabiłɲii, Kú nɲeehíí sizį̨ nko! 6 Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí aasiɲilíí daabiłtsąądá' nádaadidilghaazh, Tsį'ihna'áhi bíhołkałgo zodéé, tsį'ihna'áhi bíhołkałgo zodéé, daaɲiigo. Pílate gánádaabiłdo'ɲiid, Dánohwíí tsį'ihna'áhi bídaahołkałgo daazołhéé: shíí doo hago adzaa dago bígosíłsį̨id. 7 Jews daanlíni gádaabiłɲii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dábik'eh, Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' ádil'į̨ihíí bighą.

8 Pílate díí yidezts'ąądá' dayúwehégo biini' hą́h silį̨; 9 Yáná'itihé yuɲe' ha'ánánádzaago Jesus gáyiłɲii, Hadí' nanɲáhi? Ndi Jesus doo bich'į' hadzii da. 10 Áík'ehgo Pílate gábiłɲii, Ya' doo shich'į' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíí tsį'ihna'áhi bíni'dilkałgo beshik'ehíí doo bígonłsį da née? 11 Jesus gábiłɲii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'ąą dayúgo: áí bighą hadíń naa shinłtííníí itisgo nchǫ'go adzaa. 12 Áídí' Pílate ch'ínábíłteeh hat'į́: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaaɲii, Díí nɲee ch'ínánłteehyúgo doo Caesar bit'eké ńlį́ da: dahadíń ízisgo nant'án ádil'iiníí Caesar yits'ą́'zhį'go na'ídiltee.

13 Díí yidezts'ąądá' Jesus yił ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánágot'į̨ił, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. 14 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiɲíhíí bá ił ch'į'golɲéhíí bijį̨i, gostáń bik'ehenkéézyú shį: Pílate Jews daanlíni gádaayiłɲii, Kú nohwiNant'a' sizį̨ nko! 15 Áídá' nádaadidilghaazh, Zodéé, zodéé, tsį'ihna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabiłdo'ɲiid, Ya' nohwiNant'a' tsį'ihna'áhi bíhishkałgo zis-héé née? Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaaɲii, Caesar zhą́ nohwinant'a' nlį̨. 16 Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistį̨, tsį'ihna'áhi yídaabiłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yił onałsą́ą lę́k'e. 17 Jesus dabíí bitsį'ihna'áhi yogheełgo, itsits'in si'áni, golzeego ágolzéhi goz'ąązhį' bił náńzą́ą́, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: 18 Akú Jesus tsį'ihna'áhi yídaayiskał, ła'íí nɲee naki ałdó' ba'ashhahdí' tsį'ihna'áhi bídaabi'deskał, Jesus iłɲí'gee dahdaistį̨dá' nɲeehíí dá'ił'an dahshteezh.

19 Pílate k'e'eshchį̨, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsį'ihna'áhi yiká' yíyiskał. 20 Jews daanliinií łą́ą́go k'e'eshchiinií daayozhi'; Jesus tsį'ihna'áhi bíheskałíí kįh goznilíí da'ałhánégo goz'ąą: áík'e'eshchiinií Hebrew, Greek, ła'íí Latin k'ehgo k'e'eshchį̨ lę́k'e. 21 Jews bi'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayiłɲii, Jews biNant'a' nlį̨, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nshłį̨ ɲiigo ágóléh. 22 Pílate hanádzii, Nt'é ágoshłaahíí ił k'idá' ágoshłaa, ɲii lę́k'e.

23 Silááda Jesus tsį'ihna'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhíí dį́ǐyú ił k'ídaizɲil, dántį́ígee dała'á bíyéégo; ikáʼííhíí doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhį' ngont'i'go histł'ool. 24 Áík'ehgo gádaałídi'ɲii, Díí doo k'ad ndaahiidzǫǫs da, daazhógo bighą da'doljołgo, hadíń gonesnaahíí bíyéé doleeł: díínko Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati' bek'e'eshchiinií begolɲé'go ánágot'į̨ił, Shidiyágéhíí ił ta'is'ɲii, shi'ííhíí bighą da'dil joł. Áík'ehgo silááda díí ye'ánádáát'į̨id.

25 Jesus tsį'ihna'áhi bíbideskałíí ba'ashhahgee bą́ą́ ła'íí bą́ą́ bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, ła'íí Mary Mágdalene nazį̨ lę́k'e. 26 Jesus bą́ą́ hik'e bitsiłke'yu dała'á bił nzhónihíí ba'ashhahgee nazį̨igo yiłtsąądá', bą́ą́ gáyiłɲii, Shimaa, kú nizhaazhé! 27 Áídí' bitsiłke'yu dała'á siziinií, Kú nimaa! yiłɲii. Áídí' godezt'i'go yił onát'aazh, bitsiłke'yu bigowąyú.

28 Díí bikédí'go Jesus dawa ąą ł alzaahíí yígółsį̨go, Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati' bek'e'eshchiinií begolɲe'go gáɲíí, Dibá' sélı́ı́. 29 Áígee nk'ǫ́zhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikąą: tú daayiłt'o'íí vinegar yee daiz'ąądí' tsį nɲeezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'ąągo, Jesus bizé'zhį' dahyída'nłtsii. 30 Jesus vinegar yits'ǫ́ǫ́zdá' gáɲíí, Ąą ł alzaa: áídí' hayaa onot'ąądá' dabíí biyi'sizíni be'ogoyáágo áyíílaa lę́k'e. 31 Iłch'į'golɲe'íí bijį̨i lę́k'e, áí godilziníí bijį̨i (dázhǫ́ nzhǫǫgo godilzį̨hgo,) Jews daanlíni kots'í tsį'ihna'áhi biká' dahnaztį̨igo doo bił dádaabik'eh dahíí bighą bijád daahotı́hgo nanáhó'ɲíił, daayiłɲiigo Pílate nádaayoskąąd. 32 Áík'ehgo silááda hikaigo Jesus ba'ashhahdí' tsį'ihna'áhi bídaahiskałíí dantséhíí bijád daayihestį', ła'ihíí ałdó'. 33 Áídá' Jesus yaa hikaigo, ił k'idá' daztsąągo yídaagołsį̨idhíí bighą yijád doo daayiheztį'

da. 34 Silááda ła' ba'ask'eh yuǫe' bésh nǫeezíí oyiłgeed, áídí' dagoshch'ę' dił ła'íí tú bił ha'ijool. 35 Áí yo'ęįhń yaa nagolǫi', na'goǫi'íí da'aǫii; da'aǫiigo nagolǫi'go yígółsį, nohwíí ałdó' da'ohdląą doleełgo. 36 Díí be'ánágot'ęįdíí Bik'ehgo'ihi'ǫań biyati' bek'e'eshchiinií, Bits'in doo ła' k'e'íltǫǫd da doleeł, ǫiihíí begolǫe'go ágodzaa. 37 Bik'ehgo'ihi'ǫań biyati' bek'e'eshchiinií ła'i ałdó' gánádi'ǫii, Hadíń yighátsi'nłgeedíí áń daineł'ęį doleeł.

38 Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'ą'dí' ígoł'aahíí nlíni, dánant'ę'ego Jews daanlíni yénáldzidhíí bighą, áń Jesus bits'íhíí yíyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'ąą. Akú ńyáágo Jesus bits'íhíí naidnné'. 39 Nicodémus ałdó', tł'é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bił nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shį yogheełgo nyáá. 40 Jesus bits'íhíí nádaidnné'go nak'ą'łigaihi yik'ídaidesdiz, łikągolchiníí biłgo, Jews daanlíni nǫee łedaihiǫiiłhíí k'ehgo. 41 Tsį'ił na'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'ąą: áí biyi' tsébii'i'áń ánídéhi goz'ąą, doo hwahá hadíń ákóǫe' nnilteehi da. 42 Jews daanlíni ił ch'į'golǫe'íí bijįįhíí bighą, ła'íí tsébi'i'áń da'ałhánédí' goz'ąąhíí bighą Jesus bits'í ákóǫe' ndaizné' lę́k'e.

20

1 Godilziníí bijįį Mary Mágdalene, t'ahbį, t'ah godiłhiłdá' tsébii'i'áńyú Jesus ł e'sitįį n'íígee nyáá, ńt'éégo tséé daadin'ąą́go yiłtsąą. 2 Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsiłke'yu ła'íí, Jesus bił nzhǫǫ n'íí, yiłgo yaa hílwodgo gáyiłǫii, NohweBik'ehń tsébii'i'áńdí' ch'ídaistįį lą́ą, hayú ndaistįį shįhíí doo bídaagonlzį da. 3 Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsiłke'yu ła'ihíí biłgo ch'íń'áázhgo tsébii'i'áńyú ó'áázh. 4 Dała' nátsidnłteel: ndi bitsiłke'yu ła'ihíí Peter yaa dilwod, tsébii'i'áńyú dantsé hílwod: 5 Ts'íyaa adzaago ákóǫe' déz'įįdgo nak'ą'łigaihíí zhą́ akú siǫilgo yiłtsąą, ndi doo ha'ayáá da. 6 Simon Peter ákú ńyáá dábiké', áń tsébii'i'áń yuǫe' ha'yáágo nak'ą'łigaihíí zhą́ siǫilgo yiłtsąą, 7 Nak'ą'łigai bitsits'in bik'ídesdiz n'íí dasahn hisdisgo aǫahyú siné', doo nak'ą'łigai ła'ihíí bił siǫil da. 8 Bitsiłke'yu ła'i tsébii'i'áńyú dantsé hílwodíí ałdó' ha'ayáágo yiłtsąągo osdląąd. 9 Bik'ehgo'ihi'ǫań biyati' bek'e'eshchiinií, Daztsąądí' naadiidáh doleeł, ǫiihíí doo hwahá bił ídaagozįįh da. 10 Áídí' bitsiłke'yu bigowąyú onát'aazh.

11 Mary tsébii'i'áńgee hichago siziį: hichagdá' ts'íyaa adzaago tsébii'i'áń yuǫe' déz'įįd, 12 Bik'ehgo'ihi'ǫań binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyágé daałigaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiłtsąą, ła' nés'ąą n'íígee sidaago, ła'íí dés'eez n'íígee. 13 Gádaabiłǫii, Isdzán, nt'é bighą nchag? Mary gábiłǫii, SheBik'ehń nádaidnłtįį ląą, hayú ndaistįį shįhíí doo bígonsį da. 14 Ágánǫiidá' t'ąązhį' adzaago Jesus siziįgo yiłtsąą, ndi Jesus at'į́į́híí doo yígołsį́įd da. 15 Jesus gábiłǫii, Isdzán, nt'é lą́ą bighą nchag? Hadíń bikáa dín'įį? Áí ni' goz'aaníí dégózhónégo ágółsiníí át'į́į lą́ą nziǫo gáyiłǫii, Jesus bits'íhíí nádńłtįį lę́k'eyúgo, hayú nńłtįį shįhíí shił nagolǫí', áík'ehgo nadishné'. 16 Jesus, Mary, biłǫii. Mary łediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biłǫii; shiłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. 17 Jesus gábiłǫii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shíTaa bich'į' dahnádishdáh dahíí bighą: áídá' shik'isyú bich'į' nǫáhgo shá bił nadaagolǫí', ShiTaa, nohwíí ałdó' nohwiTaa, Bik'ehgo'ihi'ǫań hoshkąąhń, nohwíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'ǫań daahohkąąhń bich'į' nádésdzá. 18 Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsiłke'yu yaa nyáágo gádaayiłǫii, NohweBik'ehń hish'į́į, áídí' ábiłǫii n'íí yił nadaagosǫi'.

19 Da'áí bijįį o'i'ą́ą́yú, godilziníí bijįį, Jesus bitsiłke'yu íła'adzaa lę́k'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą dáádítį́híí da'dentą́ądá' Jesus bitahyú siziįgo daayiłtsąą, nt'éégo gábiłǫii, Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 20 Ágánǫiidá' bigan ła'íí ba'ask'ehgeehíí yił ch'í'ǫah áyíílaa. Bitsiłke'yu beBik'ehń daayiłtsąądá' bił daagozhǫǫd. 21 Jesus gánádaabiłdo'ǫiid, Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí ałdó' daanohwidish'aa. 22 Ágánǫiidá' yiká'zhį' deyołgo gádaayiłǫiid, Holy Spirit nohwaa det'ąą: 23 Dahadíń binchǫ'híí bighą baa nágodenoh'ąąhíí, áí binchǫ'íí baa nágodet'ąą; dahadíń binchǫ'híí bighą doo baa nágodenoh'ąą dahíí, binchǫ'íí t'ah yegoyiłį́į.

24 Thomas, nakits'ádahíí itah nlíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lę́k'e. 25 Bitsiłke'yu ła'ihíí bił nadaagolǫi', NohweBik'ehń daahiiltsąą, daabiłǫiigo. Thomas gáǫíí, Bigan biyi' bésh bikísk'eh nagoz'ąąhíí hish'įįyúgo zhą́, bésh odaaz'aa n'íí yuǫe' nadishǫiihgo, ła'íí ba'ask'ehgee o'i'áń yuǫe' nadishǫiihyúgo zhą́ oshdląą doleeł.

26 Tsebíí yiskąą hik'e Jesus bitsiłke'yu kįh yuǫe' naháztąą lę́k'e, k'adíí Thomas biłgo: áígee dáádítį́h da'dentą́ą ndi Jesus ákóǫe' bitahyú siziįgo nanádaayiłtsąągo gábiłǫii, Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 27 Áídí' Thomas gáyiłǫii, Dząą bedenłǫíhgo shigan ńńł'įį; yushdé' dahdenłǫíhgo sha'ask'ehgee o'i'áńhíí nabik'íńłǫiih; doo odląą dahíí doo ńlį́į́go da, ondląą le'. 28 Thomas gábiłǫii, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshǫahń ńlį́į lą́ą. 29 Jesus gábiłǫii, Shi'į́įhíí bighą shosíńdląąd: hadíń doo sho'įį da ndi shodlaaníí biyaa gozhǫǫ́ doo.

30 Jesus bitsiłke'yu biɲááł godiyįhgo áná'ol'įįłíí łą́ągo áyíílaa, ła' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchįį da: 31 Áídá' Jesus, Christ nlįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' nlįį daahohdlą́ą doleełgo; áídí' daahohdlą́ągo bizhi'íí biláhyú daahinohɲaa doleełhíí bighą díí bak'e'eshchįį.

21

1 Díí bikédí'go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsiłke'yu yich'į' ch'í'ɲah ánáʼdelzaa; díí k'ehgo ch'í'ɲah ánáʼdelzaa. 2 Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, ła'íí Jesus bitsiłke'yu naki dawa dała' naháztą́ą lę́k'e. 3 Simon Peter gádaabiłɲii, Ha'ishłeehyú déyáá. Yił nakaihíí gádaabiłɲii, Néé ałdó' ákú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'į' tsina'eełíí yiyi' okai; áí bitł'é' doo nt'é hadaizlee da. 4 Hayołkaałdá' Jesus tábą́ąyú siziį; áídá' bitsiłke'yu Jesus at'íínií doo yídaagołsį da. 5 Jesus gádaabiłɲii, Shichą́ghášhé, łóg ła' hadaasolee née? Dah, daabiłɲii. 6 Gánádaayiłdo'ɲiid, Tsina'eełíí dihe'ɲazhiɲéégo łóg behaidlehé nanestł'ólihíí tédaałkaad, áík'ehgo ła' hadaahłeeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo łóg dázhǫ́ łą́ąhíí bighą doo hagot'éégo hadaiłtįį bik'eh da. 7 Bitsiłke'yu dała'á Jesus bił nzhónihíí Peter yich'į' gáɲíí, NohweBik'ehń át'į́į́ łą́ą. Simon Peter hadíń át'íínií yaa idezts'ą́ądá', na'idziid bighą bi'íí ádayidiltsooz n'íí ánágodlaago tayi' yáhíť'ag. 8 Jesus bitsiłke'yu ła'ihíí, łóg behaidlehé nanestł'ólihíí łóg bee halk'iłgo daidołshoołgo, tsina'eełíí yee hikai, (doo aɲahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shį.) 9 Táts'á haskaidá' tsííd diltłi'go, łóg ła'íí báń biłgo kǫ'ká' siɲilgo daayiłtsą́ą. 10 Jesus gádaabiłɲii, Łóg hadaasolee'íí ła' deda'nohɲiił. 11 Simon Peter, tsina'eełíí yiyi' oyáágo, łóg behaidlehé nanestł'ólihíí łóg nchaahíí bee halk'iłgo tábą́ązhį' nyidenłshóód, łógíí dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: łóg dázhǫ́ łą́ą́ ndi łóg behaidlehé nanestł'ólihíí doo odlá́ád da. 12 Jesus gádaabiłɲii, Yushdé' da'ohsą́ą. Bitsiłke'yu daaste'go doo ła', Hadíń ánt'įį? daabiłɲii da, beBik'ehń át'į́į́go yídaagołsį̨įdhíí bighą. 13 Áídí' Jesus báń náidnné'go bita'izné', łóg ałdó'. 14 Díí biłgo taadn Jesus bitsiłke'yu yich'į' ch'í'ɲah ádelzaa, daztsą́ądí' naadiidzaahíí bikédí'go.

15 Ą́ął da'iyą́ądá' Jesus Simon Peter gáyiłɲii, Simon, Jonas biye' ńlíni, ya' díí bitisgo nił nshǫǫ née? Peter gábiłɲii, Ha'oh, sheBik'ehń; shił nzhóónií bígonłsį́. Jesus gánádo'ɲiid, Shidibelį́į́ bizhaazhé shá biza'hinííł. 16 Nakidngee Jesus gánábiłdo'ɲiid, Simon, Jonas biye' ńlíni, nił nshǫǫ née? Peter gábiłɲii, Ha'oh, sheBik'ehn, shił nzhóónií bígonłsį́ gádnii. Jesus gánábiłdo'ɲiid, Shidibelį́į́ shá biza'hiɲííł. 17 Taadngee gánábiłdo'ɲiid, Simon, Jonas biye' ńlíni, nił nshǫǫ née? Peter doo bił gozhǫ́ǫ́ da, taadn, Nił nshǫǫ née? biłɲɲiidhíí bighą. Áík'ehgo Peter gábiłɲii, SheBik'ehń dáwa bígonłsį́ gádnii; shił nzhóónií bígonłsį́. Jesus gánábiłdo'ɲiid, Shidibelį́į́ shá biza'hinííł. 18 Da'aɲii, da'aɲiigo gániłdishɲii, Áníi nanɲaadá' dani ák'ená'ídlééhgo, dahánt'įįyú nanɲaa ni': hastiin síńlįįgohíí iłts'ą́' dahdńlɲihdá', ła' n'íí ná ágole'go, doo hánt'įį dayú nidiłteeh doo. 19 Díí Jesus yee ánɲiid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihi'ɲań ízisgo ye'at'éehíí ch'í'ɲah ádolɲiiłgo. Ágánɲiidá' Peter, Shiké' híɲááł, yiłɲii. 20 Peter t'ą́ązhį' dézʼįįdgo, Jesus bitsiłke'yu bił nzhónihíí biké' higaałgo yiłtsą́ą; áń da'iyą́ą́ n'íígee Jesus bitíldí' yínentį́įdá', SheBik'ehń, hadíihíí ch'íní'aah doleeł? nɲiid lę́k'e. 21 Peter biłtsą́ądá' Jesus gáyiłɲii, SheBik'ehń, láí nɲeehń hago anɲéh áídá'? 22 Jesus gábiłɲii, Hasht'į́įyúgo nánisdzaazhį' hiɲaa, hant'é naninłtł'og áízhį'? Nkú shiké' híɲááł! 23 Áí bitsiłke'yu dała'á doo datsaah da, ch'iɲiihíí Jesus yił nakaihíí bitah didezdlaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłɲɲiid da; daazhógo, Hasht'į́įyúgo nánisdzaazhį' hiɲaa, hant'é naninłtł'og áízhį', biłɲɲiidá'. 24 Da'áń, doo datsaah da, daałch'iɲiihíí biɲááł díí dawa ánágot'įį lę́k'ehíí yaa nagolɲi'dí' yak'e'eshchįį ałdó': yaa nagosɲi'íí da'aɲiigo bídaagonlzį. 25 Ła'íí łą́ągo ałdó' Jesus ánát'įįd; áí dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzáń biká' doo hayú bá goz'ą́ą da doleeł shį nsį.

THE ACTS OF THE APOSTLES

1 Theóphilus ńlíni, ałk'iná' Jesus ánát'į̨ɬíí ła'íí iłch'ígó'aah nkegonyaahíí dawa naltsoos biká' ashłaa, 2 Binadaal'a'á hahesn̨ilíí Holy Spirit binkááyú bił ch'ídaagoz'ą̨ą́ná' yaaká'yú onádzaazhį̨' áí naltsoos biyi' baa nagosisn̨i': 3 Jesus biniigodelzaahíí bikédé'go dizdin yiskaaníí biyi' binadaal'a'á bich'į̨' ch'í'n̨ah ánádil'į̨h, da'an̨ii hin̨aago yídaagołsį̨híí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bilałtł'áhgee bégoz'aaníí bich'į̨' zhin̨éégo ágot'éhihíí baa yił nadaagoln̨i': 4 T'ah yił naháztą̨ą́ná' gádaabiłn̨ii, Jerúsalem bich'ą́' daadołkáh hela' shiTaa an̨íihíí begolzaazhį̨', áí baa nohwił nagosisn̨i' n'íí. 5 John da'an̨ii tú bee baptize áiɬ'į̨ ni'; áíná' nohwíí da'kwíí yiskąągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dołn̨iiɬ. 6 Łaahikaiyú nayídaadiłkid gádaan̨iigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíí naałidziidgo ánándle' née? 7 Áígé' Jesus bich'į̨' hananádzii, Hagee ágon̨e'ihíí nohwíí doo hago'at'éégo bídaagonołsį̨ bik'eh da, shiTaa zhą́ yebik'ehi at'éé. 8 Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú ła'íí ni'gosdzáń nánel'ą̨ayú shaa nadaagołn̨i' doleeɬ. 9 Ąąɬ yaa hadzii'íí bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineɬ'į́́go dahbi'dididtį̨̄go yaak'os biyi' yun̨e' bił ogoyáá. 10 Bił ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'į̨̄go nn̨ee naki bidiyágé daałigaihi bit'ahgé' daahizį̨'go; 11 Gádaabiłn̨ii, Gálileegé' nn̨ee daanołíni, hat'íí bighą yaaká'yú daadeɬ'į́́? Díí Jesus yaaká'yú nohwich'ą́' onábi'doltį̨̄go daaɬ'iiníí da'ái k'ehgo nádodaaɬ dahagee. 12 Áígé' binadaal'a'á dziɬ Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhį̨' nákai, áí da'ałhání, Jews daagodnɬsiníí bijį̨ oná'iłdahíí ga'áhosahyú goz'ą̨ą lé'e. 13 Nákaiyú dák'ehéyú nágost'ą̨ą yun̨e' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, ła'íí Judas, James bik'isn, naháztą̨ą. 14 Kón̨e' áí dawa isdzáné ła', Mary, Jesus bimaa, ła'íí Jesus bik'isyú biłgo dała'á daabiini'go da'okąąh lé'e. 15 Áíná' Jesus daayodlaaníí dała'án gonenadínhíí biká'yú nadin shį dała'adzaagee Peter da'iłn̨í'gé' hizį̨'go gán̨íí, 16 Nn̨ee daanołíni, shik'ííyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e' n'íí yágo'iiníí, doo hwahá ágon̨e' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagoln̨i' n'íí, áí Bik'ehgo'ihi'n̨ań biyati' bek'e'eshchiiníí baa nagoln̨i'íí begoln̨e'hi at'éé. 17 Judas nohwitah nlį̨̄go bíí biłgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'ą̨ą ni'. 18 Áí nn̨ee nchǫ'go adzaahíí bidená bich'į̨' nahesn̨ilíí bee ni' nagohesn̨ii', áígé' ts'íyaa nago'go bibid desdohgo bich'í haago'. 19 Díí Jerúsalemgee daagolííníí dawa yídaagołsį̨go ni'ihíí dabíí biyati' k'ehgo Akéldama daayiɬn̨ii, áí Diɬ Ni'goz'áni golzeego ágolzee. 20 Naltsoos Psalms holzeehíí biyi' gát'éégo bek'e'eshchį̨, Golį́ n'íígee dénchǫ'égo yó'ogoln̨e'go, doo hadń gólń̨ da doleeɬ: ła'íí, Na'iziid n'íígee ła' nnánólteeh. 21 Jesus nohwitahyú naghaaná' nn̨ee ła' bił nahikai ni', 22 John nn̨ee baptize ádaiɬ'į̨̄gé' godezt'i'go Jesus nohwich'ą́' onábi'doltį̨̄zhį̨', áí nn̨eehíí ła' hanábi'doltéeh, áń Jesus naadiidzaahíí yo'iiníí bíí ałdó' bił baa nadaagohiiln̨i' doleeɬ. 23 Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íí Jústus holzee, ła'íí Matthías biłgo. 24 Áígee da'okąąhgo gádaan̨ii, NohweBik'ehń, ni nn̨ee bijíí dawa bígonłsį́, díí nn̨ee naki halzaahíí hayíí háneɬtiiníí nohwił ch'í'n̨ah ánle', 25 Judas dabíí bá goz'ą̨ayú dahdidogaałgo, ná na'iziid n'íí, ninal'a'á nlį̨̄ n'íí yich'ą́'zhį̨' adzaa, áík'ehgo nn̨ee hánɬtiiníí áígee nnaltéeh doleeɬ. 26 Dahadń halteehíí bee bígozį̨̄híí ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltį̨̄: áń nadaal'a'á itah silį̨̄, łats'ádah zhągo ni'.

2

1 Péntecost-híí bijį̨̄ Jesus daayokąąhíí dała'á daabiini'go dałahágee dała'adzaa. 2 Dahíko yaaká'gé' nawode ńch'iidhíí k'ehgo áhílts'ą́ągo naháztą̨ą yun̨e' dahot'éhé bengonyáá. 3 Kǫ' izaad ga'at'éhi iłts'ą́'go adzaago dała'á daantį́́go biká'zhį̨ dahiltł'go bił ch'í'n̨ah ádelzaa. 4 Holy Spirit bee baa daagodest'ą̨ągo yati' iłtah at'éhi yee yádaałti'go nkegonyaa, Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiyiłti'. 5 Áíná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihi'n̨ań daidnɬsíni, ni'gosdzáń nánel'ą̨ągé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. 6 Díí baa ch'in̨iiná' nn̨ee ɬą́ągo dała'adzaago hago lą̨ą ágodzaa daanzį̨, dała'á daantį́́go bíí biyati' yee yádaałti'go da'dezts'ą̨'híí bighą. 7 Dázhǫ́ bił díyagodzaago gádaałiłdi'n̨ii, Sąą'a, aishą' dawa Gálileegé' nn̨eehíí ádaan̨ii? 8 Áíná' hago'at'éégo dánohwíí daanohwiyati'íí yee yádaałti'go daadiits'ag? 9 Párthians, Medes, Élamites, ła'íí nn̨ee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, 10 Phrýgia, Pamphýlia, Egypt ła'íí Líbya Cyréne bin̨aayú ił'angé' łedaadiltíni, ła'íí Romegé' dét'į̨h hasta' hikaihi, Jews ła'íí nn̨ee Jews bi'okąąhíí k'eh da'okąąh daazlíni, 11 Cretes ła'íí Arábians daanlíni, dánohwíí daanohwiyati' yee yádaałti'go Bik'ehgo'ihi'n̨ań ízisgo ánát'į̨ɬíí yaa nadaagoln̨i'go daadiits'ag. 12 Áík'ehgo dawa bił díyadaagodzaa ła'íí hago lą̨ą ágodzaa daanzį̨go gádaałiłdi'n̨ii, Dííshą' hago ánágot'į̨ɬihi? 13 Ła'íí daazhógo déyaadaadlohgo gádaan̨ii, Díí nn̨eehíí wine ánídéhi daayodlą̨ągo ádaan̨ii. 14 Áíná' Peter łats'ádahíí yił daahizį̨'go nn̨ee dała'adzaahíí yich'į̨'

hadzii, Nnee Judéagé' ła'íí Jerúsalemgee daagonołíni, díí ádishniihíí nłt'éégo hódaayisółts'ąągo nohwił ídaagozį le': 15 Díí nneehíí bił nádaagodiyis ádaanołsį ndi doo ágát'éé da, ánaazhą́ ngost'áí bik'ehenkéézla'. 16 Áíná' Joel, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí díí ánágot'įįłíí dabí'iłtséná' yaa nagosni' ni' gánniidgo; 17 Bik'ehgo'ihi'nań gánníí, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodoniił, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleeł: nohwiye'ke ła'íí nohwitsi'ke dawa ágodoniiłíí shá yaa nadaagolni' doleeł, nnee ánii nakaiyehíí bił ch'í'nah ádaagol'įį doleeł, hastiyúhíí nadaayeeł doleeł: 18 Áí benagowaaná' nnee shánada'iziidíí ła'íí isdzáné shánada'iziidíí shiSpirit baa daadish'a' doleeł; áik'ehgo ágodoniiłíí shá yaa nadaagolni' doleeł: 19 Yáá biyi' ízisgo ánágot'įįłíí ch'í'nah ádeshłiił, ni' biká' godiyiłhgo be'ígóziníí, áí dił, ko', ła'íí łid aad k'ehgo at'éégo ałdó' ch'í'nah ádeshłiił: 20 Dá doo nohweBik'ehń nadáhíí bijįį, dázhǫ́ gonłt'éehíí bijįį biká' ngowaa daná' ch'ígona'áíhíí dilhił doleeł, tł'é'gona'áíhíí dił doleeł: 21 Áíná' hadń Bik'ehgo'ihi'nań bizhi'íí yee yiká ániihń hasdádogaał. 22 Israel hat'i'íí daanołíni, díí yati'íí ídaayesółts'ąą; nohwíí bídaagonołsį go'íį́, Jesus Názarethgé' nlíni, Bik'ehgo'ihi'nań nohwiníáát Jesus binkááyú ízisgo ánná'ol'įįłíí ła'íí godiyiłhgo be'ígóziníí ánáyo'įįłgo nohwich'į' bee bígózigo áyíílaa: 23 Áí Jesus-híí Bik'ehgo'ihi'nań dabíntsé yaa natsekeesgo yaa nagoshchįįgo nohwaa hííltígo nnee begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí nohwíí ádaabiłdołniigo tsį'iłna'áhi yídaayiheskałgo daayizes-hí́í: 24 Áíná' Jesus nezgaigo da'itsaahíí Bik'ehgo'ihi'nań nláhyú áyíílaaná' nábihil'na': da'itsaahíí doo dayúweh botą' bik'eh dahíí bighą. 25 David Jesus yaa nagolni'go gánníí, SheBik'ehń dawahn shádnyú hish'įį; shinawod shá ágółsįhíí bighą shigan dihe'nazhinéégo nlįį: 26 Áí bighą shijíí bił gozhǫ́ǫ́ ła'íí sizaa gozhǫ́ǫ́go yashti'; ła'íí áń zhą́ ba'oshłíígo shits'í hanayoł doleeł: 27 Shiyi'siziinní ch'iidntahyú doo nyinoné' at'éé dahíí bighą, Dilzini Nlíni níyéehíí dildzidihíí bich'á'zhį' ánłsį doleeł. 28 Hago'at'éégo ch'ihiniaa doleełíí shił ch'í'nah áńlaa; shił ńlį́į́go dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́go áshíłsį. 29 Nnee daanołiinníí, shik'ííyú, bich'á'gé' daagosiidlíni David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwił nagoshni', daztsą́ągo ełch'į'nniltį́į ni', ełch'į'nniltį́į n'íí dííjįį t'ah dząągee begoz'ąą. 30 David Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidíí nlįį ni', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bitł'a dahdidilniigo gábiłnniid, Nich'á'gé' hadaałishchiinníí ła', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishłiił, nniigo yígółsį; 31 Áík'ehgo ái dabí'iłtsé yígółsįgo Christ nábi'dihil'na'híí baa nagolni' gánniidgo, Biyi'siziinní ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, ła'íí bits'íhíí doo dilzid da. 32 Díí Jesus-híí Bik'ehgo'ihi'nań nábihil'na'híí daanohwigha nohwiníáát ágodzaa. 33 Ízisgo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihi'nań bigan dihe'nazhinéégo sidaago, ła'íí Holy Spirit higháh doleełíí biTaa bee bángon'ą́ągo díí daał'įįhíí ła'íí daadołts'agíí bíí áyíílaa. 34 David yaaká'yú doo bił ogoyáá da; ndi dabíí gánníí, Bik'ehgo'ihi'nań sheBik'ehń gáyiłnniid, Shigan dihe'nazhinéégo síńdaa, 35 Ni'ina'íí benik'eh silįįgo nikełtł'ááhyú nininilzhį'. 36 Áí bighą Israel hat'i'íí dawa da'aniigo díí yídaagołsį le', Jesus-híí tsį'iłna'áhi bídaahesołkał n'íí Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń, Christ nlįįgo nohwá áyíílaa. 37 Nnee díí daidezts'ąąná' bił daagoshch'ii' lę́'e, áígé' Peter ła'íí ła' nadaal'a'áhíí yich'į' gádaaniii, Nnee daanołiinníí, nohwik'ííyú, hago ádaahii'ne'? 38 Peter gádaabiłnii, Nohwinchǫ'íí bich'á'yúgo ádaałne'go dała'á daanołtįįgee Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwinchǫ'íí nohwá da'izlíį alne'híí bighą, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleeł. 39-40 Nohwíí díí bee nohwángot'ąą ła'íí nohwíí nohwich'á'gé' daałidiłchiihíí, ła'íí doo daanohwik'íí dahíí ałdó' bángot'ąą, dahadń Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń ích'į' yojííhíí. 41 Hadíí bił daagozhǫ́ǫ́go biyati' nádaidné'íí baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijįį nnee taadn doo náhóltag dayú shį Jesus daayodlaaníí yedikai. 42 Áí nnee nadaal'a'á bee bił ch'ídaago'aahíí, ła'íí łił daanlįįgo, báń nihi'né'íí, ła'íí okąąhíí dayúweh nłdzilgo yaa nakai. 43 Dała'á daantį́įgo daidnłsįgo ńdaaldzid: ízisgo ánágot'įįłíí ła'íí godiyiłhgo be'ígóziníí nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'įįł. 44 Jesus daayodlaaníí dawa dałahágee naháztąą, dawahá dałaházhį' daabíyéégo; 45 Daabíyéehíí baa nadaahazniigo hadíí yídaadiníí yitaada'iznii. 46 Dajįį biigha dała'á daabiini'go da'ch'okąąh goz'ąą yune' dała'ánát'įįh, bił daagozhǫ́ǫ́go, doo ích'į' yaa daagochį'go da daabigowąyú łił náda'idiįh lę́'e. 47 Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' ahédaanzigo nnee dawa bił dádaabik'ehgo ádaat'ee lę́'e. Áígé' ła' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú hayíí hasdákaihíí dajįį biigha ináhikah lę́'e.

3

1 Ha'iz'ąągé' hayaazhį'yú Peter ła'íí John biłgo da'ch'okąąh goz'ąąyú dezh'aah lę́'e. 2 Nnee dágozlįįgé' doo naghaa dahi dajįį biigha da'ch'okąąh goz'aaníí ch'íná'itį́híí Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iłtéél lę́'e, da'ch'okąąh goz'ąą yune' ha'áhikáhíí yídókeedgo; 3 Peter ła'íí John biłgo da'ch'okąąh goz'ąą yune' hi'ashgo yiłtsąągo, Dahat'íhíta shaa nohné', niigo yídókeed. 4 Peter ła'íí John biłgo nnee sitiinií da'as'ah daayinél'įįná' Peter gánníí, Nohwíńl'įį. 5 Nnee sitiinií hat'íhíta shaa daayiné' nzigo yineł'įįd. 6 Áíná' Peter gánníí, Shihíí béshłigaihíí ła'íí óodo doo ła' nashné' da; ndi hat'íí bigonshłįį'ihíí naa nshné': Jesus Christ Názarethgé'

gólíni bizhi' binkááyú nádnɲahgo dah nɲáh. 7 Bigan dihe'nazhiɲéé yiłtsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'į' bikee ła'íí bikegod biłgo nłdzil daazlį̨. 8 Hadag yáhílwodgo hizį', áígé' dahnyaagé' da'ch'okąąh goz'ąą yuɲe' Bik'ehgo'ihi'ɲań yich'į' ahénzįgo higaał ła'íí yáhilwo'go Peter ła'íí John biłgo yił okai. 9 Higaałná' Bik'ehgo'ihi'ɲań yich'į' ahénzįgo nɲee dawa daabo'į̨: 10 Da'ch'okąąh goz'aanií ch'íná'itį́h Dénzhóné holzéhi bahgee ídókeedgo sitį̨ n'íí át'į́ígo nɲee yídaagołsį: áík'ehgo hago'at'éégo bich'į' ágodzaahíí daanzįgo bił díyadaagot'ee lę́'e. 11 Nɲee doo nagháhi da n'íí Peter ła'íí John biłgo dayúweh yotą'ná' nɲee ɫą́ą́go bich'į' nádnkį̨go bił díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínágohin'ą́ą́gee, Sólomon's holzéhi. 12 Peter nɲee dała'adzaahíí yiłtsąąná' yich'į' yałti' gáɲíígo, Israel hat'i'i daanołíni, hat'íí bighą nohwił díyadaagot'ee? Hat'íí bighą dánohwíí nohwinawodíí bee dagohíí dánohwíí njǫǫhíí bee díí nɲeehíí naghaago ánáhiidlaa daanołsįgo da'os'ah daanohwineł'íí? 13 Bik'ehgo'ihi'ɲań Abraham, Isaac, Jacob ła'íí bich'á'gé' hadaałidelchį̨ihíí daayokąąhń, biYe' Jesus ízisgo at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'ąągo ch'ínábííłteeh hat'į́, ndi nohwíí, Doo hádaahiit'į̨ da, daadołɲii, Pílate biɲááł. 14 Dilzini, Nłt'éégo Ánát'į̨łíí, Doo hádaahiit'į̨ da, daabiłdołɲiiná', Nɲee yizes-híni nohwá ch'ínánołteeh, daabiłdołɲii ni'; 15 Áígé' Ihi'ɲaa yeBik'ehń daazesołhį̨ná', áń Bik'ehgo'ihi'ɲań daztsąągé' nábihil'ɲa'; áí dawa nohwiɲááł ánágot'į̨ł ni'. 16 Da'áń bizhi' yodląągo díí nɲee daał'iiníí ła'íí bídaagonołsiníí nłdzilgo ánábiidlaa: bi'odlą'íí díí nɲeehíí doo hayú baa dahgoz'ąą dago ánábiidlaa, daanohwigha nohwiɲááł. 17 Shik'ííyú, doo bídaagonołsįyú ádaałdzaa dago bígonsį, nohwá nadaant'aahíí ałdó'. 18 Áíná' díí k'ehgo Christ biniigodilɲé doleeł, ɲiihíí Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidíí dabí'iłtsénáʼ yaa nadaagolɲi' n'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań ye'iilaa. 19 Áík'ehgo nohwinchǫ'íí bich'á'yúgo ádaałɲe', áígé' Bik'ehgo'ihi'ɲań bich'į' dahdołkáh, áík'ehgo nohwinchǫ'íí nohwá k'ená'ildéh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲań bich'á'gé' nohwił gozhóónií begoldoh ndi at'éé; 20 Áígé' Jesus Christ nohwich'į' náidił'aa doleeł, áń ałk'iná' baa nohwił na'gosɲi' ni': 21 Áń ni'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidi daadilzini dabí'iłtsénáʼ yaa nagolɲi' n'íí begolɲe'go dawahá iłch'į'nágodle'híí begonyaazhį' yaaká'yú góɫíí. 22 Moses daanohwitaa n'íí da'aɲiigo gáyiłɲɲiid, Nohwik'ííyú bitahgé' Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwe Bik'ehń binkááyú Na'iziidíí nohwá haiłteeh, shíí hashiltíínií k'ehgo; áń ádaanohwiłɲiihíí dawa nłt'éégo ídaayesółts'ąą doleeł. 23 Díí k'ehgo doleeł, dahadń ái Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú Na'iziidíí doo íyésts'ąą dahń nɲee bitahgé' da'ízɫíí doleeł. 24 Samuel goɫíígé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidíí dawa yádaałti' n'íí díí bijį̨yúgo ánágot'į̨ł dabí'iłtsé yaa nadaagolɲi' ni'. 25 Nohwíí Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidi n'íí bich'á'gé' hadaałiłshołchį̨, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań Abraham bich'į' hadzii, Nich'á'gé' daałideshchiinihíí ła' binkááyú ni'gosdzán biká' ił'angé' łedaadiłchiinihíí dawa biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, ɲiigo daanohwitaa n'íí yił łángodest'ąą n'íí nohwá begolɲe'. 26 Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe', Jesus, hayiłtį́igo da'iłtsé nohwich'į' oyił'a' ni', dała'á nołtį̨igo nchǫ'go ágot'eehíí bich'á'yúgo ádaanołt'eego nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą nohwich'į' oyił'a' ni'.

4

1 Peter ła'íí John biłgo nɲee t'ah yich'į' yádaałti'ná' okąąh yedaabik'ehi, siláádа da'ch'okąąh goz'aanií yináda adéz'íni binant'a' ła'íí Sádducees daanlíni baa hikai, 2 Áí hadaashkee lę́'e, Peter ła'íí John biłgo nanezna'íí Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaɲiigo, nɲee yił ch'ídaago'aahíí bighą. 3 Nɲee hadaashkee n'íí Peter ła'íí John biłgo daayiłtsoodgo ha'ánezhteezh iskąązhį': ałk'iná' o'i'á́ą́híí bighą. 4 Da'ágát'éé ndi nɲee ɫą́ą́go Peter ła'íí John biłgo biyati' daidezts'aanií daayosdląąd; ashdladn doo náhóltag dayú shį̨ da'osdląąd. 5 Iskąą hik'e Jews binadaant'a'íí, Jews yánazíni ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, 6 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiaphas, John, Alexánder, ła'íí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íí dawa ałdó' dała'adzaa lę́'e. 7 Díí nɲeehíí Peter ła'íí John biłgo da'ałɲí'gee daayineskeego nayídaadiłkid, Hat'íí binawod, hadń bizhi' bee díí ádaałdzaa? 8 Peter, Holy Spirit bił nlį̨igo yábiyiłti'go gádaabiłɲii, Nɲee bánadaanołt'aahíí ła'íí Israel hat'i'íí bánasoziníí, 9 Nɲee doo nagháhihíí bich'osii'ɲi'íí, díí nɲee hago at'éégo nábi'dilziihíí bighą díí jį̨ nanohwídaadołkidyúgo: 10 Nohwíí ła'íí Israel hat'i'íí dawa bídaagonołsį le', Jesus Christ, Názarethgé' góɫíni, tsį'iłna'áhi bídaahesołkał n'íí, daztsąągé' Bik'ehgo'ihi'ɲań nábihil'ɲa' n'íí, áń bee díí nɲee nłt'éé nasdlį̨igo nohwidáhyú sizį̨. 11 Díí tséhíí kįh ádaagołe'íí daanołíni yó'odaasołɲe' n'íí iłhagon'aagee da'iłtsé si'aaníí silį̨. 12 Áń ba'ashhahyú doo hadń hasdákołteehíí góɫíí da, díí yáá das'aaníí bitł'ááhyú hizhííhíí bee hasdáhikáh doleełíí dała'á ndi doo ni' biká' nɲee baa nádet'ąą da. 13 Peter ła'íí John biłgo nɲee doo da'olтag dahi, débaagoch'oba'íí daanlį̨ ndi doo bił daagoyéé dago yádaałti', nɲee nadaant'aahíí yídaagołsį̨dgo bił díyadaagot'ee; áík'ehgo Jesis yił nakai n'íí yínádaagołsį̨d. 14 Nɲee nábi'dilziihíí bit'ahgé' sizį̨igo daayo'į̨híí bighą doo hat'íí nádaado'ɲiid da. 15 Áíná'

Peter ła'íí John biłgo ch'ínoł'aash daayiłnnįidná', dasahn iłch'į' yádaałti', 16 Díí nneehíí hago ádaahiidle'? Godiyįhgo ágodzaahíí binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíínií dawa yídaagołsį; nohwíí doo daahohiidląą da daan'niihíí doo bik'eh da, daanįigo. 17 Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, haląą gádaabiłdo'niih, Áń bizhi'íí bee hadń bich'į' yánáhólti' hela'. 18 Áík'ehgo yushdé' daayiłnįigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíí iłch'ínánágonoł'aah hela', daabiłnįigo bándaagoz'ąą. 19 Áíná' Peter ła'íí John biłgo gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nohwíí nohwich'į' ídílts'ąągo née, dagohíí Bik'ehgo'ihi'nańgo née, hayíí dábik'ehíí bendaagonoł'aah. 20 Nohwíí hayíí hiit'iinií ła'íí dihiits'agíí baa nagohiilni'hi at'éé. 21 Nnee nadaant'aahíí, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabiłdo'niidná' nádołt'aash daabiłnniid; nnee dawa ágodzaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań ba'ahédaanzįgo doo hago at'éégo ádaile' da. 22 Nnee nábi'dilziihíí dizdinhíí bitisyú biłłegodzaahi. 23 Peter ła'íí John biłgo ch'ínát'áázhná' yił nakai n'íí yich'į' onát'aazhgo okąąh yedaabik'ehi yánadaant'aahíí ła'íí Jews yánazíni ádaabiłnii n'íí yaa nadaagosni'. 24 Ái daidezts'ąąná' Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' da'okąąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, yáá, ni'gosdzáń, túnteel ła'íí daabiyi' daagolíínií dawa Bik'ehgo'ihi'nań ńlįįgo áńlaa; 25 David, nánal'a'á, binkááyú yánłti'go gáńnii ni', Hat'íí bighą doo Jews daanlįį dahíí hadaashkee, ła'íí nnee bighą doo begolne' dahíí yaa natsídaakees? 26 Ni'gosdzáń biká' ízisgo nant'án daanliinií iłk'izhį' ádaadzaa, ła'íí nnee yánadaant'aahíí dała'adzaa, Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí Its'áínłtíni, Christ holzéhi, biłgo yich'į' náda'nziidgo. 27 Da'anįigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'áínłtíni, yich'į' náda'nziidgo Hérod ła'íí Póntius Pílate, doo Jews daanlįį dahíí, ła'íí Israel hat'i'íí biłgo dała'adzaa, 28 Nigan binawodíí ła'íí niini' be'ágodoniiłíí dabí'iłtsé bengóń'ąą n'íí yee ádaane'go dała'adzaa. 29 K'adíí nohwe-Bik'ehń, nowhenadaago'aahíí hóyíńłts'ąą, áik'ehgo nánada'idziidíí niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinłsį, 30 Dahdnlníhgo na'ílziih; ła'íí niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íí binkááyú godiyįhgo be'ídaagoziníí ła'íí ízisgo ánágot'įįłíí ánánł'įįł le', da'okąąhgo daanii. 31 Ąął da'oskąądná' dała'adzaagee godihes'naa; áígé' Holy Spirit bee baa daagodest'ąągo Bik'ehgo'ihi'nań biyati' doo daaste'go yee yádaałti' da lé'e. 32 Nnee łąągo da'osdląądíí biini' dała'á, bijíí dała'á nasdlįį: daabíyéehíí doo dasahn shíyéé daanzį da; ndi dawahá dałaházhį' daabíyéé lé'e. 33 Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehń Jesus daztsąągé' naadiidzaahíí dázhǫ nłt'éégo yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí zhą bitisgo biká'zhį' at'éé daazlįį lé'e. 34 Tédaat'iyéhíí bitahyú doo ła' da silįį: hayíí bini' dagohíí bikįh daagolíínií baa nadaagoheznįigo, bich'ą'gé' daayist'įįdíí 35 Nadaal'a'á bádngee ndaayiheznil: áígé' hayíí tédaat'iyéhíí hat'íí yídaadinií daantįígee yitah da'iznii. 36 Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałti'íí ye'at'éhi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'i'íí nlíni, 37 Ni' bíyéehíí baa nagoheznįigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'á bádngee nyiné'.

5

1 Áíná' nnee ła', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphíra holzéhi, biłgo ni' baa nadaagoheznii, 2 Bi'aad yígółsįgo zhaali baa hi'né'íí ła' t'ąązhį' yotą'ná' ła' zhą nadaal'a'á bádngee nyiné' lé'e. 3 Áík'ehgo Peter gáníí, Ananías, hat'íí bighą ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, naniłaago Holy Spirit bich'į' nashńńch'a', ni' bich'ą'gé' zhaali naa hi'né'íí łahzhį' t'ąązhį' hóńtą'go nńné'? 4 Doo hwahá nahiniih daná' níyéé ni' ya'? Naheznііhíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsídińkeezgo díí bee ándzaa? Doo nnee bich'į' nashńńch'a' da, Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nashńńch'a'. 5 Díí yati'íí Ananías yidezts'ąąná' nágo'go daztsąą: nnee dawa yaat'ídaanzįhíí tsídaadesyiz. 6 Nnee áníi nakaiyéhíí nádikaigo ch'id bił daizdis, áígé' ch'adaabizyįįyú łehdaabistįį. 7 Áígé' taadn ledihikeezyú shį nnee daztsaanií bi'aad ágodzaahíí doo yígółsį dago ha'ayáá. 8 Peter gáyiłnii, Shił nagolní', gáhołąągo izlįįgo ni' nohwaa nagoheznii née? Áígé' gáníí, Ha'aa, akohgo izlįį. 9 Peter gánábiłdo'niid, Hat'íí bighą Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit nabínołtaahgo bich'į' godeso'ąą? Isąą, niką' łehdaistiinií ch'ígót'i'yú nadaazį, áí ni ałdó' ch'ídaaniłteeh. 10 Áík'ehgo dagoshch'į' Peter bádnyú nágo'go daztsąą: nnee áníi nakaiyéhíí ha'ákaigo isdzán daztsąągo yídaagołsįįd, áígé' ch'adaabizyįįyú biką' łe'sitįį n'íí bahgee łehdaistįį. 11 Nnee da'osdląądíí dała'ánát'įįłíí tsídaadesyiz lé'e, ła'íí hayíí yaat'ídaanzįhíí ałdó' tsídaadezyiz. 12 Nnee bitahyú godiyįhgo be'ídaagoziníí łąągo, ła'íí ízisgo ánádaagot'įįłíí nadaal'a'á binkááyú ánágot'įįł; (Sólomon bich'ínágohin'ąągee dała'á daabiini'go dała'ánát'įįh. 13 Jesus doo daayodląą dahíí ńdaaldzidgo doo yéhikai da ndi nnee nłt'éégo baa natsídaakees. 14 Nnee dayúweh łąągo ła'íí isdzáné biłgo Jesus daayodlaanií yénáhikai;) 15 Áík'ehgo daanezgaihíí da'intinyú ch'ínádai'niłgo biká'da'astíné ła'íí ch'id biká' nazhjeed, Peter higaałgo bichagosh'oh zhą ndi biká'zhį' áone' daanzįgo. 16 Jerúsalem binaayú kįh nagoznilgé' ałdó' nnee łąągo daanezgaihíí ła'íí nnee spirits daanchǫ'íí biyi' daagolíínií yił nihikáh, áí dawa nádaadziih lé'e. 17 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yił nakaihíí dábiłgo (Sádducees daanlíni,) dázhǫ hadaashkeego,

18 Nadaal'a'á daayiłtsoodgo ha'áná'ilka'á yuⁿe' ha'ádaiskaad lę́'e. 19 Tł'é'yú Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'itį́híí yá ch'íńtą́ą́go ákú yił ch'íkai, áígé' gábiłnii, 20 Ti'i, da'ch'okąąh goz'ąąyú dołkáh, áígee nasozį́į́go díí nłt'éégo ihi'ⁿaahíí baa yati'íí dawa nⁿee baa bił nadaagołⁿi'. 21 Díí daidezts'ąąná' hayiłkaałyú da'ch'okąąh goz'ąą yuⁿe' ha'ákaigo bił ch'ídaago'aah. Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yił nakaihíí biłgo hikaigo nⁿee yánádaaltihíí ła'íí Israel hat'i'i yánaziiníí dała'áyíílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'ił'a'. 22 Áíná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íí nadaal'a'á n'íí doo hwaa da lę́'e, áígé' nákaigo nadaagosⁿi', 23 Gádaaⁿiigo, Ha'áná'ilka'áyú nłt'éégo o'ogęęzná' aasitíni dáádítį́hgee t'ah nazį́ná' baa nkai ndi ch'ídaasiitą́ą hik'e doo hadń ákóⁿe' naháztą́ą da łą́ą. 24 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí silá́áda da'ch'okąąh goz'aaníí yiⁿádaadéz'íni binant'a' ła'íí okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díí daidezts'ąąná' hagoshą' at'éégo łą́ą dayúweh bá daagowáh daanzį lę́'e. 25 Ła' nyáágo gádaabiłⁿii, Nⁿee ha'ádaasołkaad n'íí da'ch'okąąh goz'ąą yuⁿe' nazį́į, nⁿee yił ch'ídaago'aahgo. 26 Áík'ehgo silá́áda da'ch'okąąh goz'aaníí yiⁿádaadéz'íni ła'íí binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yił nakai: nⁿee tséé bee daanohwiłⁿé' doleełhi at'éé daanzį́go ńdaaldzidhíí bighą. 27 Yił nakainá' nⁿee yánádaaltihíí naháztą́ągee yił hikai baa yá'iti'híí bighą: áígee okąąh yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadiłkid, 28 Gáⁿíígo, Díí yízhííhíí bee ikh'ínágonoł'aah hela', daanohwiłⁿ'ⁿiigo nohwá ndaagosiit'ąą ni', n'íí kú lá Jerúsalem dágoz'ąą nt'éégo bił ch'ínánágonołt'aah, ła'íí ái nⁿee zesdiiníí nohwíí nohwik'izhį' daadoł'áhgo ádaałt'į́į. 29 Peter ła'íí nadaal'a'á ła'ihíí biłgo hadaasdziigo gádaaⁿii, Nohwíí Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ da'áⁿííyú ádaant'eego dábik'eh, doo nⁿee da. 30 Jesus tsį́'iłna'áhi bídaahesołkałgo daazesołhį́į n'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ daayokąąhń daztsąągé' nábihil'ⁿa'. 31 Áń Nant'án ła'íí Hasdá'iiníli nlį́į́go Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ ábíílaago bigan dihe'nazhiⁿéégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i binchǫ'i bich'ą́'zhį'go ádaile'go binchǫ'íí bich'ą́'gé' baa nádaagodet'ąąhíí bighą. 32 Díí ánágot'į́łíí daahiit'į́ígo baa nadaagohiilnⁱ'; Holy Spirit ałdó' yaa nagolⁿi', ái Holy Spirit-híí hayíí Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ biyati' yikísk'eh ádaat'eehíí yaa daidez'ąą ni'. 33 Yánádaaltihíí ái daidezts'ąąná' bił daagoshch'iigo, nadaiłtseed hádaat'į́į́go yendaagoshchį́į lę́'e. 34 Áíná' Phárisee ła' nⁿee yánádaaltihíí itah nlíni, Gamáliel holzéhi, begoz'aaníí ikh'ígó'aahi, nⁿee dawa nłt'éégo baa natsekeesi hizį'go, Díí nⁿeehíí dét'įhézhį' nláhyú ch'ínókáh, nⁿiid; 35 Áíná' gáⁿíí, Israel hat'i'íí daanołíni, díí nⁿee hago ádaałe'íí baa daagonołsą́ą. 36 Doo ánína' nⁿee ła' Theúdas holzéhi ízisgo at'éhi ídeshchį́į́go nⁿee łą́ą́go dį́į́go nanadínyú shį́ béhikai ni': áń zesdį́į́go bikísk'eh ádaat'ee n'íí dawa iłtanáhosą́ą́go begoldoh n'íí doo hat'íí da silį́į ni'. 37 Áí bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nⁿee tax nahi'ⁿiił doleełhíí bighą daaholtag ni'ná' nyáá, áń ałdó' nⁿee łą́ą́go íts'áíńⁿil: áń ałdó' daztsąą, áígé' bikísk'eh ádaat'ee n'íí dawa iłtanáhosą́ą ni'. 38 K'adíí gánohwiłdishⁿii, Díí nⁿeehíí doo baa nałkai da, doo nadaanołtł'og da: díí begoldohíí nⁿee bich'ą́'gé' bee ánágot'į́ł lę́'eyúgo, doo hat'íí da hileeh: 39 Áíná' Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ bich'ą́'gé' lę́'eyúgo doo bengowáh ádaałe' at'éé da; nohwíí dánko Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ bich'į' nadaagonołkaadgo nohwígózį. 40 Nⁿee yánádaaltihíí Gamáliel aⁿííhíí bił dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayiłⁿiigo ánákai, áígé' Jesus bizhi'íí bee yánánáłti' hela', daabiłⁿiiná' ńdaabinestsaz, áígé' onádaabis'a'. 41 Áík'ehgo yánádaaltihíí yich'ą́' dahnaskai, Jesus bizhi'híí bighą ádaayágosi̯hyú ádaats'izlaa lę́'e ndi Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ binadzahgee nłt'éégo ádaat'eego yídaagoł̵si̯híí bighą bił daagozhǫ́ǫ́ lę́'e. 42 Dajį́į biigha da'ch'okąąh goz'ąą yuⁿe' ła'íí daagowąyú Jesus Christ yaa nadaagolⁿi'go yaa ikh'ídaago'aah lę́'e.

6

1 Áíná' Jesus daayokąąhíí łą́ą́go silį́į́ná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaałti'íí doo bił daagozhǫ́ǫ́go Hebrews daanlíni gádaayiłnⁿiid, Dajį́į biigha ch'iyáń na'ⁿiihgee nohwíí nohwitahyú isdzáné bikąʼ nanezna'ihíí doo yich'į' zhiⁿéé ádaat'ee da lę́'e. 2 Áík'ehgo nakits'ádahíí nⁿee Jesus daayokąąhíí dawa yushdé' daayiłnⁿiid, áígé' gádaayiłⁿii, Ch'iyáń nadaahii'ⁿiihíí bighą Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ biyati' baa nadaagolⁿi'íí doo k'ihzhį' ndaagont'aa bik'eh da. 3 Áík'ehgo, nohwik'ííyú, nⁿee gosts'idi, nłt'éégo baa yádaałti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyáánií nohwitahgé' hadaałⁿiił, ái nⁿee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. 4 Áíná' nohwíí dágodest'i'yú da'ohiikąąh ła'íí Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ biyati' baa yádaahiilti' doleeł. 5 Ádaaⁿiihíí nⁿee dawa bił dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázhǫ́ nłdzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, ła'íí Nícolas, Jews bi'okąąhíí yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaihezⁿil. 6 Áí hadaisⁿilíí nadaal'a'á yidáhzhį' yił nnikaigee yiká' ndaadesⁿiigo yá da'oskąąd. 7 Bik'ehgo'ihi'ⁿaą́ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokąąhíí łą́ą́go bínáhiikai; okąąh yedaabik'ehi ałdó' łą́ą́go odlaaníí yikísk'eh ádaat'ee lę́'e. 8 Stephen, dázhǫ́ nłdzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízisgo ánágot'į́łíí ła'íí godiyi̯hgo be'ídaagoziníí nⁿee bitahyú ye'áná'ol'į́ł. 9 Nⁿee ła', Líbertines

daaholzéhi, ła’íí Cyrénegé’ ła’íí Alexándriagé’ daagolíni, ła’íí nnee Cilíciagé’ ła’íí Asiagé’ nakaihi ha’ánáłséhíí bitahgé’ Stephen yił ładaadit’ah nkegonyaa. 10 Áíná’ Stephen goyą́ągo ła’íí Holy Spirit yábiyiłti’go nneehíí doo ła’ bitisgo hadziih da lę́’e. 11 Áík’ehgo nnee ła’ yich’į’ na’daahezhnilgo gáyiłnii, Nadaałch’aago Stephen baa yádaałti’, áík’ehgo gádaanii, Moses ła’íį́ Bik’ehgo’ihi’nań nchǫ’go yaa yałti’go daadihiits’ag. 12 Áígé’ nnee Stephen yik’edaannііhíí, Jews yánazíni, ła’íí begoz’aanií ye’ik’eda’iłchíhi, ła’íí nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiłtsood, áígé’ nnee yánádaaltihíí yił yaa hikai. 13 Nnee nadaach’áhi yił hikai, áík’ehgo gádaanii, Díí nneehń díí godiyįhgo goz’aanií ła’íí begoz’aanií dawahn nchǫ’go yaa yałti’; 14 Gánііgo daadihiits’ag, Jesus Názarethgé’ gólíni díí godilzįhgo goz’aanií nagohilkaad, ła’íí Moses nohwá yengon’ą́ą n’íí łahgo ánáyidle’. 15 Nnee yánádaaltihíí dawa Stephen da’is’ah daineł’įįgo binii Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á yaaká’gé’hi biniihíí k’ehgo at’éégo daayiłtsąą.

7

1 Okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni gábiłnii, Ádaaniłch’iniihíí da’anii née? 2 Stephen gáníí, Nnee daanołíni, shik’ííyú, nnee báyáń daanołíni, shídaayesółts’ąą; nohwitaa n’íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná’ Mesopotámiayú gólį́į́ ni’ná’ Bik’ehgo’ihi’nań bich’ą́’idindlá́ád nlíni bich’į’ ch’í’nah ádelzaa, 3 Áígee gábiłnniid, Nini’ ła’íí nik’íí bich’ą́’ dahnnáhgo ni’ nił ch’í’nah áshłe’yú ńnáá́ł. 4 Áík’ehgo Abraham Kaldéans bini’gé’ dahnyaago Charran golzeegee golį́į́ lę́’e: bitaa daztsąąná’ díí ni’ biyi’ daagonołįįzhį’ Bik’ehgo’ihi’nań bik’ehgo onágódle’ lę́’e. 5 Áíná’ ni’ bíyéehíí doo ła’ baa gon’ą́ą da, doo ndi dałahndi nch’idel’eezgo da: áíná’ bichąghášhé doo ła’ da ndi bíí ła’íí bich’ą́’gé’ daałideshchiinihíí daabíyéé doleełgo yángon’ą́ą lę́’e. 6 Bik’ehgo’ihi’nań Abraham bich’į’ hananádziigo gánniid, Nich’ą́’gé’ daałideshchiinií ni’ doo yídaagołsį da n’íí yiyi’ daagolį́į́ doleeł; áígee nnee ni’ daabíyéé́híí isná ádaabidle’go dį́į́dn gonenadín łegodzaazhį’ biniidaagonłt’éé doleeł. 7 Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishłe’ doleeł; áí bikédé’go áígé’ ch’ékáhgo dząągee daashokąąh doleeł, nii lę́’e, Bik’ehgo’ihi’nań. 8 Áígé’ Bik’ehgo’ihi’nań circumcísion bee Abraham yił łángot’ąą: áík’ehgo Abraham biye’ Isaac gozlįįgo tsebíí behiskaaníí bijįį círcumcise áyíílaa; áígé’ Isaac biye’ Jacob gozlįį; Jacobhíí biye’ke nakits’ádah daagozlįį, áí bich’ą́’gé’ nakits’ádahyú nnee hat’i’ silįį. 9 Jacob biye’kehíí daabidizhé Joseph daayołch’įį’go, yik’edaannііhgo Egyptyú baa nadaahezhnii: áíná’ Bik’ehgo’ihi’nań bił nlįįgo, 10 Bich’į’ nadaagontł’ogíí bighą dawa yich’ą́’ binłtį́į́, áígé’ Pháraoh, Egypt yánant’aahíí, yił nzhǫǫgo ła’íí binadzahgee goyą́ągo Bik’ehgo’ihi’nań ábíłsį; Pháraohíí Egypt dahot’éhé ła’íí bikįh biyi’ daagolíínií yánant’aago ábíílaa. 11 Egypt ła’íí Cánaanyú dahot’éhé shiná’ góyéégo daagodeyaa: áígee daanohwitaa n’íí bich’iyą’ n’íí bich’ą́’ ádaasdįįdgo biniidaagonłt’éé lę́’e. 12 Egyptyú nadą́’ gólį́į́ łą́ągo Jacob yaat’ínzįįná’ daanohwitaa n’íí da’iłtsé ákú odais’a’ lę́’e. 13 Iké’gee nanákainá’ Joseph, Daanohwik’isn nshłįį n’íí shíí ánsht’ee, daayiłniigo bídaagołsįįd; ła’íí Joseph bik’íí Pháraoh yígółsįįd. 14 Áígé’ Joseph bitaa ła’íí bik’íí dawa biłgo gosts’idin ashdla’ hilt’eego yiká’o’ił’a’, 15 Áík’ehgo Jacob Egyptyú o’íni̜l, ákú Jacob daztsąą, ła’íí daanohwitaa n’íí ałdó’ da’iłké’go nanezna’, 16 Áí dawa Sýkemyú onádaihezhnilgo iłch’į’ndaahi’niił goz’ąą yunne’ da’iłké’go łedaahasnil, áí goz’aanií Abraham Sýkem biye’ Émmor biye’ke bich’ą́’gé’ zhaali bee nagohesnii ni’. 17 Bik’ehgo’ihi’nań Abraham bángon’ą́ą n’íí begolne’íí ałhánégé’ goldohná’ Abraham bich’ą́’gé’ daałideshchiinihíí Egyptgee łą́ą silįį lę́’e. 18 Áíná’ Egyptyú ła’ nant’án nanásdlį́į́, áń Joseph doo yígółsį da lę́’e. 19 Áń nohwíí hahiit’i’íí yik’edaannііh lę́’e, ła’íí daanohwitaa n’íí gádaayiłniigo bándaagoz’ąą, Mé’ daagozlįįhíí da’izlįįyú ch’ídaahołkaadgo da’akú nanne’ le’. 20 Áígee Moses gozlįįgo dázhǫ́ dénzhóné lę́’e, áń bitaa golį́į́ yune’ nadaach’iłteego taagi daahitąą: 21 Áígé’ da’izlįįyú ch’ídaach’istįįyú Pháraoh bitsi’ nábinłtįįgo dabíí bizhaazhé k’ehgo yíhiłna’. 22 Egyptyú daagolíínií bigoyą’íí dawa Moses bił ch’et’ą́ągo dázhǫ́ nłt’éégo yałti’ ła’íí nłt’éégo ánát’įįł silįį. 23 Moses dizdin bił łegodzaaná’, shik’ííyú Israel hat’i’íí bich’į’ doshá́h nzį lę́’e. 24 Áík’ehgo ła’ inaghanaghaago yiłtsąągo, áń yik’izhį’ onálwodgo yił nałts’įhgo daztsąą: 25 Shíí hat’i’íí biniidaagonłt’éé́híí biyi’gé’ Bik’ehgo’ihi’nań shich’onііgo bił ch’ídishkaahíí yídaagołsį shį nzį lę́’e; ndi doo bídaagołsį da. 26 Iskąą hik’e dabíí hat’i’i naki iłch’į’ dahnádilwo’go yiká ńyáá, nkenágoheltǫǫd nzigo gádaayiłnii, Iłk’isyú nołdlįįná’ hat’íí bighą iłní’dołníh? 27 Áíná’ ba’ashhahgé’ gólíni doo bik’ehyú ánáyo’įį́ł dahń Moses k’ihzhį’ yenyilná’ gáníí, Hadń nohwinant’a’ ła’íí nohwaa yałti’i ánííłaago áńt’įį? 28 Adąąná’ nnee Egýptian nlíni zíníłhįįhíí k’ehgo shíí ałdó’ shiziniłhéé née? 29 Díí ánííhíí bighą Moses dabíí hat’i’i yich’ą́’ halwodgo Mádiangee golį́į́ ngohéyáá, áígee biye’ke naki gozlįį. 30 Áígé’ dizdin łegodzaa bikédé’go Dził Sína holzéhi binaayú da’izlįįyú ch’il diltłi’i biyi’gé’ Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á yaaká’gé’hi bich’į’ ch’í’nah ádelzaa. 31 Moses yo’įįná’ bił díyagot’ee

lę́'e: iłhánégo yineł'íígo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' hadzii, 32 Gáníígo, Shíí daanitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhń nshłįį, Abraham, Isaac ła'íí Jacob Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhń nshłįį. Moses tsídolyizgo ditłidgo doo ázhį' nádést'įįd da. 33 Bik'ehgo'ihi'nań gábiłnii, Nikee ádaandlee: ni' biká' síńziniíí ni' godiyini at'éé. 34 Egyptyú shichągháshé biniidaagonłt'éégo hish'įį, áí hish'įįgo ik'ídaadi'niihíí dists'ag, áík'ehgo áí bich'ą' nshniiłyú níyáá. Ti'i, dák'ad Egyptyú nideł'a'. 35 Dadíí Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'įįgo gádaanii n'íí, Hadń nohwinant'a' ła'íí nohwaa yałti'íí ánííla? Da'áí Moses n'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'į' ch'í'nah ádelzaa n'íí binkááyú Bik'ehgo'ihi'nań bides'a', nant'án nlįįgo ła'íí Israel hat'i'íí biniidaagonłt'éehíí yich'ą' yíínííłgo bides'a'. 36 Áí Moses n'íí ízisgo ánágot'įłłíí ła'íí godiyihgo be'ídaagoziníí Egyptyú ła'íí Red Seayú ánát'įłł ni'ná' Egyptgé' ch'íinilgo da'izlįįyú nanałse'go dizdin łegodzaa. 37 Da'áí Moses-híí Israel hat'i'íí gádaayiłnii ni', Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'ííyú bitahgé' Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń nohwá habiłteeh, shíí hashiłtįíhíí k'ehgo; áń hódaayesółts'ąą. 38 Da'izlįįyú ha'ánáłséh n'ná', díí Moses-híí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'į' yałti' n'íí ła'íí daanohwitaa n'íí bigizhgee yałti'íí nlįįgo yati' hináhi nohwá baa hi'né' ni': 39 Áń daanohwitaa n'íí doo bídaayésts'ąą hádaat'įį da ni', doo hádaabit'įį da, áíná' Egyptyúgo nádiikáhíí zhą bijíígé' hádaat'įį lę́'e. 40 Aaron gádaayiłnii, Hat'íhíta daahohiikąąhíí nohwá ánle', áí nohwá go'įį doleeł: díí Moses Egyptgé' ch'ínohwinil n'íí hago adzaa shihíí doo bídaagonlzį da. 41 Áíná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'íhíta yiyaa odaayihiniiłgo daayokąąh, dabíí ádaizlaahíí yaa bił daagozhǫǫgo. 42 Áík'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíí daayokąąhgo Bik'ehgo'ihi'nań dabiini'zhį' ch'ídaabizinil; Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi' k'e'eshchiihíí k'ehgo, Israel hat'i'i daanołíni, da'izlįįyú dizdin nohwee łedaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibełíí bizhaazhéta nadaałtseedíí ła'íí dahat'íhíta shaa daahołniił lá née? 43 Gowągolgai biyi' Mólok holzéhi daayokąąhíí nadaałnil, ła'íí daahołkąąhíí Rémphan holzéhi bits'iłsǫǫsé k'ehgo be'ilzaahíí ałdó' nadaałnil, díí be'ilzaago ádaasolaahíí daahołkąąhgo: áík'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínołkáhgo ánohwishłe'. 44 Daanohwitaa n'íí gowągolgai biyi' da'okąąhi Bik'ehgo'ihi'nań yił daanlįįgo bebígózini da'izlįįyú goz'ąą, áí hago'at'éégo alnéhíí Bik'ehgo'ihi'nań Moses yił ch'í'nah áyíílaahíí k'ehgo alzaa. 45 Daanohwitaa n'íí Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihi'nań doo Jews daanlįį dahíí bá ch'íineheyoodná' gowągolgai biyi' da'okąąhíí ni' daabíyéé gozlįįyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlįį dahíí David dánant'aa silįįzhį' Bik'ehgo'ihi'nań daanohwitaa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; 46 David Bik'ehgo'ihi'nań yił nzhǫǫ silįį, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhń yiyi' golíí doleełíí bá ágóshłe' nzį lę́'e. 47 Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihi'nań kih yiyi' golíínií bá ágólaa. 48 Áíná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golíí da; Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidíí gánníí n'íí k'ehgo, 49 Yaaká'yú goz'aanií biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ni'gosdzánhíí biká' dahnádes'isíí át'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? nníí lę́'e Bik'ehgo'ihi'nań: hayúshą' hanasółgo áíná'? 50 Aishą' shiganíí doo dawa bee ashłaa da lę́'e? 51 Doo nohwee daagondlįį dahi, nohwijíí ła'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaanołt'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinołsíni da, dawahn Holy Spirit bich'ą'zhį'go ádaanołt'ee, daanohwitaa n'íí ánádaat'įłł n'íí k'ehgo nohwíí ałdó' ánádaałt'įłł. 52 Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nłt'éégo Ánát'įłłíí yígháhíí dabí'iłtsénáʼ yaa nadaagolni'íí nadaistseed; áí Nłt'éégo Ánát'įłłíí nyee'íí biyi'zhį' ch'ídaasołtįįgo daazesołhįį: 53 Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi begoz'aanií nohwaa daidez'ąą ndi doo bikísk'eh ádaanołt'ee da. 54 Nnee dała'adzaahíí Stephen ánníhíí daidezts'ąąná' dázhǫ́ bił daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. 55 Áíná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihi'nań bich'ą'idindlá́adíí ła'íí Jesus Bik'ehgo'ihi'nań dihe'nazhinéégo sizįįgo yiłtsąą, 56 Áígé' gánníí, Yáá iłch'ą' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhń Bik'ehgo'ihi'nań dihe'nazhinéégo sizįįgo hish'įį. 57 Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'į' nádnkįį. 58 Kih goznilíí bich'ą'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíí bidiyágé nnee ánii nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayihezníl. 59 Stephen t'ah nyída'ilne'ná' gánníígo oskąąd, Jesus sheBik'ehń, shiyi'siziniíí nádnné'. 60 Hayaa adzaago nawode gánniid, SheBik'ehń, díí nchǫ'ihíí dákoh bik'izhį' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsąą.

8

1 Stephen daabiziłheehíí Saul da'áígee bił dábik'eh lę́'e. Áígé' godeyaago Jesus daayokąąhíí Jerúsalemgee ha'ánáłséhíí biniidaagonłt'éégo inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa iłtanáhosąągo Judéayú ła'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhą da'akú naháztąą lę́'e. 2 Nnee daagodnłsíni Stephen dát'eego yaa daachagná' łedaistįį. 3 Áíná' Saulhíí Jesus daayokąąhíí dayúweh binaghanakai, gowąhíí dała'á gon'ą́ągo nantaago, nnee ła'íí isdzáné daayiłtsoodgo

ha’áyiłkaad lę́’e. 4 Jesus daayokąąhíí iłtanáhosąą n’íí dahot’éhé anákahyú yati’ baa gozhóni yaa nadaagolni’. 5 Philip Samáriayú óyáá, áí biyi’ kįh goznilgee Christ yaa yił nadaagolni’. 6 Nnee łą́ą́go Philip yałti’ihíí daidezts’ąągo ła’íí godiyįhgo ánágot’įįłíí ye’ánát’įįłíí daayiłtsąągo, ánííhíí dałełt’eego yaa natsídaakeesgo bídaayésts’ąą lę́’e. 7 Spirits daanchǫ’i nnee łą́ą́go biyi’ daagolíį́ n’íí daadilwoshná’ biyi’gé’ hanáhesąą, ła’íí łą́ą́go daadi’il n’íí ła’íí doo nadaakai da n’íí nádaabi’dilziih. 8 Áík’ehgo áí kįh goznilgee dázhǫ́ koł daagozhǫ́ǫ lę́’e. 9 Áí kįh goznilgee nnee ła’ Simon holzéhi dabí’iłtséná’ nnee Samáriayú daagolíínííi daabo’ni’go k’izéyoniłi golíį́ lę́’e, nnee ízisgo at’éhi ádil’įįgo: 10 Áń nnee dawa bídaayésts’ąą, nnee doo ízisgo ádaat’ee dahíí, nnee ízisgo ádaat’eehíí ndi gádaaniigo, Díí nnee Bik’ehgo’ihi’nań binawod bił nlįį łą́ą́. 11 Daabo’ni’go ńzaad ogoyaahíí bighą nnee yédaaldzidgo daayidnłsį lę́’e. 12 Áíná’ Philip, Bik’ehgo’ihi’nań bilałtł’áhgee begoz’aanít nłt’éégo baa na’goni’íí ła’íí Jesus Christ bizhi’ daayozhíígo yaa nagolni’go nnee ła’íí isdzáné daayosdlą́ądgo baptize ádaaszaa. 13 Simon dabíí ndi osdlą́ądgo baptize ábi’delzaa: áígé’ Philip yił dahizh’aazhgo godiyįhgo be’ídaagozinít ła’íí ízisgo ánáhiit’įįłíí yiłtsąągo bił díyagot’ee lę́’e. 14 Jerúsalemgee nadaal’a’á nnee Samáriayú daagolíínít Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ nádaagodn’á́ą́ yaat’ídaanzįįná’ Peter ła’íí John biłgo bich’į’ odais’a’: 15 Ákú ń’áázhná’ Holy Spirit baa daadót’aah daanzigo yá da’oskąąd: 16 (BeBik’ehń Jesus bizhi’ bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadń ła’ Holy Spirit bee baa godet’aah da lę́’e.) 17 Peter ła’íí John biłgo biká’ ndaadelniigo Holy Spirit bee baa daagodest’ąą. 18 Nadaal’a’á nnee yiká’ ndaadeznigo Holy Spirit bee baa daagodest’ąąhíí Simon yiłtsąąná’ nadaal’a’á zhaali yaa náiné’, 19 Gáníígo, Shíí ałdó’ díí beshik’ehgo shaa godinot’aah, áík’ehgo dáhayíí biká’ ndaadeshniihíí Holy Spirit baa daadit’aah doleeł. 20 Áíná’ Peter gábiłnii, Bik’ehgo’ihi’nań bich’į’gé’ aahi’né’íí nahashniih ńńzihíí bighą nizhaalihíí dábił da’izlįį nleeh. 21 Bik’ehgo’ihi’nań binadzahgee nijíí doo bik’ehyú át’éé dahíí bighą díí ánáhiit’įįłíí doo hwaa ná goz’ąą da. 22 Ninchǫ’íí bich’į’yúgo ánne’go onkąąh, áík’ehgo nijíí biyi’gé’ dénchǫ’égo tsídíńkeezíí da’izlíné da’ánádolniił. 23 Nchǫ’go ágot’eehíí zhą́ niyi’ begoz’ąągo ninchǫ’íí línestł’ǫǫ bígosíłsįįd. 24 Áík’ehgo Simon gádaabiłnii, Áshíłdołniihíí doo shich’į’ be’ágone’ dahíí bighą Bik’ehgo’ihi’nań shá honołkąąh. 25 Peter ła’íí John biłgo daayo’įį’ n’íí yaa nadaagosni’, ła’íí Jesus biyati’íí yaa yił nadaagosni’ná’ Jerúsalemyú onát’aazh; nát’aashyú Samária biyi’ gotahyú yati’ baa gozhóni yaa nadaagolni’go ánágoldoh. 26 Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á yaaká’gé’hi Philip yich’į’ hadziigo gáyiłnii, Dahnnáhgo yagiyú ńnáh, Jerúsalemgé’ Gázazhį’ intínhíí bich’į’go, da’izlįį́yú. 27 Nádiidzaago dahiyaa: áígé’ nnee Ethiópian eunuch nlíni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópians yánant’aahíí yiké’gee sitíni, dawahá łáń íllíni Cándace bíyéé́híí yebik’ehi, Jerúsalemyú okąąhyú naghaagé’ 28 T’ąązhį’ nádaał lę́’e, bitsinaghái bijad nakihíí yiyi’ dahsdaago Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú na’iziidi n’íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíí goldoh. 29 Holy Spirit Philip gáyiłnii, Tsinagháihíí ałhánégo bich’į’ ńnáh. 30 Áík’ehgo Philip bich’į’ nádilwodgo Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú na’iziidi n’íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhííhíí yidezts’ąągo gáyiłnii, Ya’ áí hónńzhiihíí bígonłsį́ née? 31 Ethiópian gánníí, Hago’at’éégo bígonsíni, dahadń shił ch’ígó’aahyúgo zhą́ go’jį́? Hasiinághgo shit’ahgé’ dahndaa, nii. 32 Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ bek’e’eshchiinít díí k’ehgo anihi yozhíí lę́’e, Dibełį́į zideeyú ch’oloǫsíí k’ehgo, dagohíí dibełį́į bizhaazhé biłshéhíí yádngee sitįįgo doo hat’íí ní́í dahíí k’ehgo bizé’ doo iłch’ą́’ ágole’ da: 33 Ádaayágosiyú ádaizlaagé’ dá doo nzhógo baa yá’iti’ da: hadńshą’ bich’ą́’gé’ daałideshchiinihíí yaa nagolni’? Ni’gosdzán bich’ą́’gé’ bi’ihi’na’ nádii’né’, niigo. 34 Áígé’ nneehń Philip gánábiłdo’niid, Nánoshkąąh, díí Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú na’iziidi n’íí ánííhíí hadń áiłniihíí? Dabíí ádaayalti’ née, dagohíí nnee ła’ yaa yałti’ née? 35 Áík’ehgo da’ái Bek’e’eshchiinít biyi’gé’ Philip yałti’ nkegonyaago Jesus yaa yił nagolni’. 36 Ch’okahyú tú bich’į’ dahch’idikaigo nneehń gáníí, Kú tú ła’ łą́ą; hat’íí bighą doo baptize áshi’dilne’ da doleeł? 37 Philip gánníí, Nijíí dawa bee ondlą́ayúgo ágáni’dilne’. Nneehń gábiłnii, Jesus Christ Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ nlįįgo hoshdlą́ą. 38 Tsinaghái nnólgheed, nniid: áígé’ tú yiyi’ o’ą́ázhgo Philip nneehń baptize áyíílaa. 39 Tú biyi’gé’ hanáť’aazhgo Bik’ehgo’ihi’nań biSpirithíí dagoshch’į’ Philip onábíílt̨į́: nnee Ethiópian nlíni doo hwaa nábiłtsąą da, ndi bił gozhǫ́ǫgo dahiyaa. 40 Philip Azótusgee náhiiltsąą: áígé’ kįh nagoznilyú yati’ baa gozhóni yaa nagolni’go naghaa, áígé’ Caesaréa golzeezhį’ nnyaa.

9

1 Saul, Jesus daayokąąhíí nagontł’og yá hát’į́įgo ła’íí naotseed yo’ní́igo okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni yaa nyáá, 2 Áígee gáyiłnii, Damáscusgee Jews ha’ánáłséhíí bich’į’ naltsoos shá áńle’, áík’ehgo nnee ła’íí isdzáné hayíí Jesus yikísk’eh daahikahíí ła’ baa niyááyúgo łídaashtł’ǫǫgo Jerúsalemyú shinaghadokah. 3 Áígé’ Saul Damáscus golzeehíí bit’ahyú higaałgo, dahjíko yaaká’gé’ bich’į’ nke’idindlá́ád lę́’e: 4 Áígee hayaa nágo’ná’ yati’ yidezts’ąą lę́’e, gánníígo, Saul, Saul, hat’íí łąą bighą shiniigonłt’éégo áshińłsį? 5 Saul gánníí, Hadń

áńt'į̨, shiNant'a'? Áígé' nohweBik'ehń gábiłn̲ii, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíí shíí ásht'į́, Jesus honszéhi: tsi̲dik'iihíí bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ą̨ązhį' hóńtałyúgo dayúweh dáni ídída'nłn̲i'. 6 Saul bił díyagot'eego ditłidgo gán̲íí, SheBik'ehń, hat'íí áshłéhgo hánt'į̨? Jesus gábiłn̲ii, Nádndáhgo k̲ih gozn̲ilyú ńn̲áh, ákú hat'íí ánléhíí baa nił na'gon̲i' ndi at'éé. 7 Nn̲ee yił hikah n'íí doo hadaadzii dago nazį̨ná' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'į̨ da lę́'e. 8 Saul ni'gé' nádiidzaago bin̲ąáá iłch'ą́'ágolaa ndi doo go'į́į da lę́'e: áík'ehgo bigan daach'otą'go Damáscusyú odaach'izlǫǫz. 9 Doo go'į́į dago taagi be'iskąą, dáshin̲á' ła'íí dádibá'. 10 Damáscusgee nn̲ee Jesus yokąąhń Ananías holzéhi golį́į lę́'e; áń Jesus bił ch'í'n̲ah ágólaago, Ananías, biłn̲ii. Ananías gán̲íí, Kú sídáá, sheBik'ehń. 11 Jesus gábiłn̲ii, Nádndáhgo k̲ih bigizhyú itín Ts'ígodezdǫh golzeegee ńn̲áh, áígee nn̲ee Saul holzéhi, Társusgé' gólíni, Judas golį́ígee biká na'íńłkid: áígee áń okąąh łąą. 12 Áígee nn̲ee Ananías holzéhi ha'ayáágo, go'į́į nádleeh doleełhíí bighą ndeln̲iigo Saul bił ch'í'n̲ah ágolzaa lę́'e. 13 Ananías gábiłn̲ii, SheBik'ehń, áń nn̲eehń Jerúsalemgee nn̲ee daanokąąhíí nyeego yiniidaagodezlaahíí baat'ínsi̲ ni': 14 K'adíí áń kú híghághgo hayíí nizhi'íí yeda'okąąhíí łídaiłtł'o'go baa godet'ą̨ą lę́'e, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaan̲iigo. 15 Jesus gábiłn̲ii, Ti'i: áń ich'ą́'níłtíni at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanlį̨ dahíí, ízisgo nadaant'aahíí, ła'íí Israel hat'i'íí shizhi'íí yídaagołsi̲ áiléh doleełgo: 16 Shíí shighą hago'at'éégo biniidaagonłt'éé doleełíí baa bił ch'í'n̲ah ágoshłe'. 17 Áík'ehgo Ananías dahiyaago k̲ih yun̲e' ha'ayáá; Saul yiká' ndeln̲iiná' gán̲íí, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itínyú yushdé' hín̲ááłná' nich'į' ch'í'n̲ah ádelzaahń, gon'į́į nándleeh doleełgo, ła'íí Holy Spirit bee nagodet'aago nich'į' shides'a'. 18 Dagoshch'į' bin̲ąáá biká' siłtsooz silį̨ lę́'e n'íí yó'ózhóódgo go'į̨ násdlį́į. Áígé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. 19 Áígé' iyąągo nalwod nasdlį́į. Damáscusgee Jesus daayokąąhíí yił naházt̨ąągo da'kwííshi̲ behiskąą. 20 Dagoshch į' Jews ha'ánáłséh nagozn̲il yun̲e' Saul, Christ Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nlį̨, n̲iigo yaa nagoln̲i'. 21 Nn̲ee daabidezts'ą̨ą'íí dawa bił díyadaagot'eego gádaan̲ii, Díńshą' nn̲eehń Jerúsalemgee nn̲ee Jesus bizhi' daayozhíígo da'okąąhíí naistseedń át'į́į; áí bighą kú ńyáá ni', łídaiłtł'o'go okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'į' yił dikáhgo? 22 Áíná' Saul dayúweh nłdzilgo yałti'go Jesus da'an̲ii Christ nlį̨ ląą́, n̲iigo Jews Damáscusgee daagolíínií doo bich'į' hanádaasdzii dago áyíílaa. 23 Łą́ągo hiskaaníí bikédé'go Jews daanliinií Saul daiziłheego ndaagoshchį̨: 24 Áíná' ndaagoshchiinií Saul yígołsi̲id ni': daabiziłhee hádaat'i̲go dajį̨ biigha, datł'é' biigha k̲ih gozn̲ilíí bin̲aayú łeda'diltł'íhgee dááda'dit̨íhíí nzhógo yin̲ádaadéz'į̨; 25 Áíná' Jesus daayokąąhíí tł'é'yú łeda'diltł'íhíí bitis yuyaa gódah ch'ídaabíleeh, táts'aa yiyi' dahsdaago. 26 Saul Jerúsalemyú ńyááná' Jesus daayokąąhíí yedigháh hát'į́į ndi bédaaldzid lę́'e, da'an̲ii Jesus yokąąhń silį̨ ndi doo daabodląą dahíí bighą. 27 Áíná' Bárnabas Saul édeidilti̲go nadaal'a'á yaa yił n'áázhgo gán̲íígo yaa nagoln̲i', Díń nn̲eehń higaałyú Jesus yo'i̲go bich'į' yałti' ni', ła'íí Damáscusgee doo biini' hąh dago Jesus yá sizį̨go yaa yałti' ni'. 28 Áígé' Jerúsalemyú da'adzaayú yił nkedikai. 29 Áígee doo biini' hąh dago Jesus yá sizį̨go yaa yałti', Jews daanliinií Greek biyati' yee yádaałti'íí yich'į' yałti'go yił łahadaadit'áhná' daabiziłhee hádaat'i̲ lę́'e. 30 Áí odlą' bee iłk'ííyú yídaagołsi̲jdná' Caesaréayú yił hikai, áígé' Társusyú onádaabis'a'. 31 Áík'ehgo Jesus daayokąąhgo ha'ánáłséhíí Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíínií bił nkenádaagodez'ą̨ągo hadag bá nádaagodeyaa lę́'e, áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań daidnłsi̲go dayúweh bá daagowáhgo, ła'íí Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhǫ́ łą́ą́ silį̨. 32 Peter gotah anádaałgo Jesus daayokąąhíí Lýdda golzeeyú daagolíínií ałdó' yaa nyáá. 33 Ákú nn̲ee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ilhíí bighą sitį̨go tsebíí łegodzaahi. 34 Peter gáyiłn̲ii, Enéas, Jesus Christ nánilziih: nádndáhgo nitsesk'eh iłch'į' nándle'. Áígé' dagoshch'į' Enéas nádiidzaa. 35 Áík'ehgo Lýddagee daagolíínií ła'íí Sárongee daagolíínií daayiłtsą̨ągo Jesus yich'į' dahaskai. 36 Áígé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokąąhń gólį́į, Tábitha holzéhi. Tábitha golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: áń nłt'éégo at'éhi, tédaat'iyéhíí yich'on̲íhi. 37 Áíná' áń yóíyahgo ńdezgaa'go daztsą̨ą, áígé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú k̲ih dahnágost'ą̨ą yun̲e' ndaistį̨ lę́'e. 38 Lýdda golzeehíí Jóppa dábit'ahyú goz'ą̨ą, áík'ehgo Jesus daayokąąhíí Peter akú naghaago yaat'ídaanzi̲go nn̲ee naki yich'į' odais'a' nádaayokąąhyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú ńn̲áh, daabiłn̲iigo. 39 Áígé' Peter dagoshch'į' yił onákaigo ik'éhéyú k̲ih dahnágost'ą̨ąyú yił okai. Ákón̲e' itsaahíí Peter yit'ahgé' daachago nazį̨, íícho ła'íí diyágé Dórcas t'ah hin̲aaná' áyíílaa n'íí dahdaayin̲íígo. 40 Áíná' Peter dawa ch'ínołkáh yiłn̲iidgo, ch'ékainá' Peter hishzhiizhgo oskąąd; áígé' its'í siné'zhį' déz'i̲jdná' gán̲íí, Tábitha, nádndáh. Áík'ehgo ch'íńghalgo Peter yiłtsą̨ąná' nádiidzaago nezdaa. 41 Yich'į' dahdidiln̲iigo náidnlǫǫs; áígé' Jesus daayokąąhíí ła'íí itsaa daanliinií dawa yushdé' daayiłn̲iidgo gádaabiłn̲ii, Kú Tábitha náhi'n̲a'. 42 Jóppagee dahot'éhé baa godidezdlaadgo łánihi Jesus daayosdląąd. 43 Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yiłdzehń yił sikeego doo ałch'ídé hiskąą da.

10

1 Caesaréa golzeegee nn̨ee Cornélius holzéhi, siláádа dałán gonenadín Italian band holzéhi
yinant'a' nlíni, golı̨́ı́ lę́'e. 2 Áń nn̨eehń godnłsíni, ła'íí yił naháztaaníí biłgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań
daidnłsį lę́'e, tédaat'iyéhíí yich'į' odaagohijáhi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̨ań dá yokąąh nt'éhi.
3 Ha'iz'ąągé' hayaazhį' taagi łedihikeezyúshį Bik'ehgo'ihi'n̨ań binał'a'á yaaká'gé'hi bił
ch'í'n̨ah ádelzaa, áí baa nyáágo, Cornélius, biłnn̨iid. 4 Yineł'įį́dná' tsídolyizgo gánśíí, Hat'íí
lą́ąhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihi'n̨ań binał'a'áhíí bich'į' hadziigo gábiłn̨ii, Bik'ehgo'ihi'n̨ań
binadzahgee ni'okąąhíí ła'íí niłgoch'oba'íí bił nelą'. 5 Nn̨ee Jóppa golzeeyú daadnł'áá, Simon
da'áń Peter holzéhi, yił nánókáh: 6 Simon ikágé yiłdzehń yił sikee, bigową túnteel sikaaníí
bit'ahyú goz'ąą: hago áńn̨e' shı̨híí yaa nił nagoln̨i'. 7 Bik'ehgo'ihi'n̨ań binał'a'á bich'į' yałti'
n'íí da'aazhį' ásdı̨į́dná' Cornélius binał'a'á naki yich'į' ánn̨iid, siláádа godnłsínihi dawahn
naił'a'ihi ałdó'; 8 Áík'ehgo bił ch'í'n̨ah ágolzaahíí dawa yaa yił nadaagoln̨i'ná' Jóppa golzeeyú
odais'a'. 9 Áígé' hiskąą hik'e odais'a' n'íí kı̨h gozn̨ilíí yich'į' ałhánégo hahná' ha'iz'ąązhį'
godeyaayú Peter kı̨h bikáʼyú okąąh lę́'e. 10 Dázhǫ́ shin̨á' silı̨́go dahat'íhíta hoshąą nzį: áíná'
áda'ilne'ná' nt'éégo bił ch'í'n̨ah ágoln̨e'go nágodiidzaa, 11 Yaaká'gé' bich'į' ił ch'ą́' ágodzaago
yiłtsąą, hat'ííshį łigaihi bich'į' bił nkegonyáá, nadik'ą' łigaihi k'a'at'éhi, dı̨į́gé' daayotą'go
ni'zhį' yił nkedaistsooz: 12 Áí biká'gee ba' ił tah at'éhi, dziłká'yú daagolíni, ch'osh ła'íí dlǫ́'
nadaakaigo yiłtsąą. 13 Yaaká'gé' yati' yidezts'ąą gán̨íígo, Peter, nádndáh; ła' nałtseedgo
nnáá. 14 Áíná' Peter gán̨íí, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahidąągo nohwá
goz'ąą dahíí doo hwaa hishąą da. 15 Yati'íí náyidezts'ąą gán̨íígo, Bik'ehgo'ihi'n̨ań nłt'éégo
áyíílaahíí doo da'izlíné biłnn̨ii bik'eh da. 16 Díí k'ehgo taadn da'iłké'go bich'į' ágodzaa:
áígé' nadik'ą' łigaihíí yaaká'yú bił onágodzaa. 17 Peter, shił ch'í'n̨ah ágolzaahíí hagoshą'
ágoť'eego shich'į' ágóť'ı̨į́d, nzı̨́ná' nn̨ee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon hayú gólı̨́í?
daan̨iigo na'ódaadiłkidgo ch'í'ítinyú nazį. 18 Ya' Simon, Peter ałdó' bizhi'ń kú sidaa née?
daan̨iigo na'ónádaadiłkid. 19 Peter bich'į' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábiłn̨ii,
Nn̨ee taagi níka daantaago kú hikai. 20 Nádndáhgo gódah ch'ínn̨áh. Bił nádńkáh, doo
t'ąązhį' nt'éégo da: shíí kú odaasił'á'i at'éé. 21 Áík'ehgo Peter nn̨ee Cornélius odais'a' n'íí
yich'į' gódah ch'ínyáágo gádaayiłn̨ii, Nn̨ee bíka daanołtaahíí shíí ásht'į́́. Hat'íí bigha kú
nołkai? 22 Gádaabiłn̨ii, Cornélius, siláádа dałán gonenadín yinant'a' nlíni, nn̨ee bi'at'e' nzhóni,
Bik'ehgo'ihi'n̨ań yidnłsíni, Jews dawa nłt'éégo baa yádaałti'i, Bik'ehgo'ihi'n̨ań binał'a'á
dilzini yaaká'gé'hi bich'į' hadziigo niká idol'áá n̨iigo, bigowąyú ńn̨áhgo niyati' yidits'íhyú.
23 Áík'ehgo Peter, Ha'ałkáh, yiłnn̨iid, áígé' da'akú bedaiskąą. Iskąą hik'e Peter yił onákai,
ła'íí ła' odlą' bee iłk'isyú daanliinií Jóppagé'hi ałdó' itah onákai. 24 Áígé' náiskąągee Caesaréa
golzeeyú hikai. Áígee Cornélius bik'ííyú ła'íí daabit'ekéhíí dała'áyíílaago biba' naháztąą.
25 Peter t'ah bich'į' higaałná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhį' hayaa na'ádołt'e'go yokąąh
nágodiidzaa. 26 Áíná' Peter nábidnlǫǫzgo, Hizı̨́: shíí ałdó' dáni k'ehgo nn̨ee nshłíni ánsht'ee,
biłn̨ii. 27 Iłch'į' yałti'go ha'a'áázh, áígee łą́ágo biba' dała'ách'ít'éégo yiłtsąą. 28 Peter gádaayiłn̨ii,
Nn̨ee Jew nlíni nn̨ee łahgo hadaazt'i'íí yił na'aashgo, dagohíí yich'į' onadáhgo doo bee
bá goz'ąą da nohwíí bídaagonołsį; ndi shíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań gáshiłn̨iigo shił ch'í'n̨ah áyíílaa,
Nn̨ee da'izlı̨́ ádaat'ee, dagohíí dénchǫ'go ádaat'ee, doo daabiłnn̨ii da. 29 Áí bigha shiká
odaasoł'a'ná' doo t'ąązhį' ánsht'eego da, dagoshch'į' niyáá: k'adíí nahowídishkid, hat'íí
bigha shiká odaasoł'a' łą́ą́? 30 Cornélius gábiłn̨ii, Dı́ı́'i hiskąąná' dákogee in'ą́ázhį' dáshiná'
oshkąąh ni'; áígé' ha'iz'ąągé' hayaazhį' taagi łedihikeezyú oshkąąh nt'éégo nn̨ee bidiyágé
bich'ą́'idindládi shich'į' sizı̨́ ni', 31 Gáshiłnn̨iid, Cornélius, Bik'ehgo'ihi'n̨ań ni'okąąhíí
yidezts'ąą, ła'íí tédaat'iyéhíí baa ch'onba'íí yee nínáln̨iih. 32 Áík'ehgo nn̨ee Jóppa golzeeyú
daadnł'áágo Simon, da'áń Peter holzéhi, yił nánókáh; Simon, ikágé yiłdzehń, yił sikee,
bigową túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'ąą: áń nyáágo nich'į' yałti' doleeł. 33 Áí bigha
dagoshch'į' niká o'íł'aad ni'; nłt'éégo áńdzaago ńyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee,
Bik'ehgo'ihi'n̨ań binadzahgee, Bik'ehgo'ihi'n̨ań hago'at'éégo nángon'ą́ą shı̨híí dawa daad-
nts'íhíí bigha. 34 Peter yałti' nkegonyaago gánn̨iid, Bik'ehgo'ihi'n̨ań nn̨ee dałełt'eego yaa
natsekees bígosíłsı̨́d: 35 Nn̨ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí daantı́ı́gee dahadń Bik'ehgo'ihi'n̨ań
yidnłsinií ła'íí nłt'éégo at'éehíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił dábik'ehi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihi'n̨ań
biyati' Israel hat'i'i bich'į' bił o'ol'a'íí bídaagonołsį, Jesus Christ binkááyú nkegohen'ą́ágo
yá'iti': (áń dawahá yebik'ehń nlı̨́:) 37 Da'ái yati'íí John, Baptize ádaanohwi'dolne', n̨iigo
yaa yałti'íí bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'gon̨i'go bídaagonołsį
dishn̨ii; 38 Bik'ehgo'ihi'n̨ań Jesus Názareth golzeegé' gólíni, Holy Spirit ła'íí binawodíí bee
baa godin'ą́ágo its'áyinłtı́ı́: áígé' nłt'éégo ánát'ı̨́ı́go ánádaał lę́'e, ła'íí ch'iidn yisná ádaabiłsíni
n'íí nádailziih; Bik'ehgo'ihi'n̨ań yiłnlı̨́híí bigha. 39 Jews daabini'yú ła'íí Jerúsalemyú dawa
ye'ánát'ı̨́ı́híí nohwíí nohwin̨ááł ánágot'ı̨́ı́ł; áń tsı̨'iłna'áhi yídaayiheskałgo daizes-hı̨́ı̨: 40 Áíná'

áígé' taagi jįį hileehgo Bik'ehgo'ihi'nań nábihil'na'ná' ch'í'nah hit'įįgo ábíílaa; 41 Doo nnee dawa bich'į' da, áíná' nohwíí daahihiiltséh doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań hadaanohwihezníłíí nohwich'į' Jesus daztsąągé' naadiidzaahíí bikédé'go bił da'iidąą n'íí Bik'ehgo'ihi'nań nohwich'į' ch'í'nah hit'įįgo ábíílaa. 42 Jesus gánohwiłniigo nohwá ndaagoz'ąą, Yati' baa gozhóni nnee baa bił nadaagołni', ła'íí bich'į' gáshiłdołniih, Daahinaahíí ła'íí nanezna'íí yaa Yałti' doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań haiyiłtįį. 43 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí dawa áń yaa nadaagolni'go gádaannįid, Áń bizhi'íí bee dahadń bodląągo ba'ołíihń binchǫ'íí da'izlíné doleeł. 44 Peter t'ah díí yaa yałti'go hayíí daidezts'aanií dawa Holy Spirit bee baa daagodest'ąą. 45 Círcumcise ádaabi'deszaahíí bitahgé' Jesus daayodlaanií Peter yił hikaihíí bił díyadaagodzaa, áí nnee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'ąahíí bighą. 46 Holy Spirit-híí yati' ła'i yee yádaałti'go ádaabiłsįgo ła'íí, Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ahédaandzį, daanįigo daidezts'ąą. Áík'ehgo Peter gáníí, 47 Hadń díí nnee dánohwíí k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aanií doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzį? 48 Áík'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolniił, niigo yee yángon'ą́ą́. Áígé' gádaabiłnii, Da'kwíí hiskąązhį' kú nohwitahyú sínda.

11

1 Nadaal'a'á ła'íí Jesus bee iłk'íiyú daanliinií Judéayú daagolíínií, doo Jews daanlįį dahíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' ałdó' nádaagodn'ąągo yaat'ídaanzį. 2 Áík'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhinéé daanliinií doo bił daabik'eh dago 3 Gádaabiłnii, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bił da'ináá łą́ą́. 4 Áík'ehgo Peter hago'at'éégo ánádaagot'įłłíí iłké' nyinilgo yaa yił nadaagolni' nkegonyaa gáníígo, 5 Jóppa golzeeyú sídáágo oshkąąhgo shił ch'í'nah ágolnéh nkegonyaa: Hat'íishį łigaihi shich'į' bił nkegonyáá, nadik'ą' łigaihi dįįgé' daayotą'go shich'į' yił nkedaistsoozgo hiłtsąą: 6 Da'as'ah neł'įidgo áí biká'gee ba' iłtah at'éhi, dziłká'yú daagolíni, ch'osh ła'íí dlǫ́' nadaakaigo hiłtsąą. 7 Yati' desiits'ą́ą́ gáníígo, Peter, nádndáh, nałtseedgo nnáá. 8 Áíná' gádénįid, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahiidąągo nohwá goz'ąą dahíí doo hwaa ízaashné'i at'éé da. 9 Yati'íí yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo áyíílaahíí doo da'izlíné biłnnii bik'eh da, nii. 10 Díí k'ehgo taadn da'iłké'go shich'į' ágodzaa: áígé' nadik'ą' łigaihíí yaaká'yú bił onágodzaa. 11 Áígé' dagoshch'į' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'į' hil'aad łą́ą́hi shaa hikai. 12 Holy Spirit gáshiłnnįid, Ákú bił nádńkáh, doo t'ąązhį' nt'éégo da. Odlą' bee iłk'isyú daanliinií gostáń ałdó' biłonáhiikai, áígee nkaigo nneehíí bigową yune' ha'áhiikai: 13 Áík'ehgo nohwił nagosni' hago'at'éégo bigową yune' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi sizįįgo yiłtsąągo gábiłnnįid, Nnee ła' Jóppa golzeeyú daadnł'áá, Simon, da'áń Peter holzéhi, yił nánókáh; 14 Áń ni ła'íí bił nahánťaanií biłgo yati' bee hasdádołkahíí yaa nił nagodolnih. 15 Áík'ehgo bich'į' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'ąą, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'ąą n'íí k'ehgo. 16 Jesus ánííí n'íí, John tú zhą́ yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíí Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniił, nohwiłnii n'íí bénashniih. 17 NohweBik'ehń Jesus Christ daahosiidląądná' Bik'ehgo'ihi'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íí bíí ałdó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíí doo hat'íí bee inshłįį dago, doo doodah dishnii da ni'. 18 Áí daidezts'ąąná' doo hat'íí ńdaado'nii da, áíná' Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahédaanzįgo gádaanii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanlįį dahíí ałdó' binchǫ'íí yich'ą́'zhį' ádaasdzaayúgo ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí Bik'ehgo'ihi'nań baidin'ą́ą́. 19 Stephen zesdįįhíí bikédé'go Jesus daayokąąhíí biniidaagodeszaahíí bighą iłch'ą́'yú oheskaihíí, ła' Phenície golzeezhį', ła'íí Cýprus golzeezhį', ła'íí Ántioch golzeezhį' oheskai, dá Jews daanliinií zhą́ Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee yich'į' yádaałti'go. 20 Ła'íí nnee Cýprus golzeegé' ła'íí Cyréne golzeegé' daagolíínií Ántioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaałti'íí yich'į' yádaałti', Jesus nohweBik'ehń yaa yił nadaagolni'go. 21 Bik'ehgo'ihi'nań yił daanlįįgo nnee łą́ą́go da'osdląądgo Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' dahaskai. 22 Jesus daayokąąhíí Jerúsalemgee ha'ánáłséhíí áí yaat'ídaanzįgo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. 23 Ákú ńyááyú Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ye'ánát'įłłíí yiłtsąągo bił gozhǫ́ǫ́ lę́'e, Nohwi'odlą' nłdzilgo bee nasołsįįgo nohweBik'ehń doo bich'ą́'zhį' ánádaahołne' da, daayiłniigo yidag yádaałti'. 24 Bárnabasń nnee nłt'éhi nlįį, Holy Spirit ye'at'éhi, ła'íí bi'odlą' nłdzili: áík'ehgo nnee łą́ą́go Bik'ehgo'ihi'nań daayosdląąd. 25 Áígé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yíka ntaayú óyáá: 26 Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yił nat'áázh. Áígee Jesus daayokąąhíí yił ha'ánáłséhgo dała'á łegodzaa, áík'ehgo nnee łą́ą́go yił ch'ídaagoz'ąą. Ántiochgee Jesus daayokąąhíí da'iłtsé ínashood daahosze'. 27 Áí benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí Jerúsalemgé' Ántiochzhį' hikai. 28 Áí ła' Ágabus holzéhi hizį'go, Holy Spirit yábiyiłti'go, Ni'gosdzáń dahot'éhé shina' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'án

nlį̨ná' díí begolzaa. 29 Ínashood daantʼį́į́gee dayídaanel'ą̨ągee Jesus bee bik'ííyú Judéayú daagolíínií bich'odaahi'nii daanzi̱go biini' ładaizlaa: 30 Gádaadzaago Bárnabas ła'íí Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziniíí yich'į' odaizné'.

12

1 Áí benagowaaná' Hérod nant'án nlį̨go ínashood ła' yiniidaagonɬsį nkegonyaa. 2 Áń bik'ehgo James, John bik'isn, bésh be'idiltɬishé bee zesdį̨. 3 Áí Jews daanliiníí bił dádaabik'ehgo yígoɬsį̨jdná', Peter ałdó' ha'alt'e'go yee nagoshchį̨ lę́'e. (Báń benilzoołé da'ádi̱hgo báń alzaahi daach'iyą̨ąná' díí be'ánágot'į̨ɬ.) 4 Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiɬtsoodgo ha'ádaist'e', áígé' siláádą dʼį́į'go sinili binádaadéz'į̨go baa neltį̨; Bitis-hagowáh bee bíná'godinínihgo bikédé'go nnee binɑ́áɬ ch'ínádishteeɬ nzi̱go. 5 Peter ha'áná'ilka' yunę' ásitį̨ná' Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ínashood ha'ánáɬséhíí dá bá da'okąąh nt'éé lę́'e. 6 Iskąą hik'e Hérod Peter ch'ínádishteeɬ nzi̱ lágo, ndi da'áí bitɬ'é' bésh hishbizhíí naki bee ɬíbi'destɬ'o̱o̱go siláádą naki bigizhyú ałhosh: siláádą ła'ihíí dáádítʼíhgee yinádaadéz'į̨ lę́'e. 7 Dahʼíko Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitį̨ yunę' ididezdlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahałe nádndáh, biłnnįid. Bésh hishbizhíí bigan bee ɬestɬ'o̱o̱ n'íí nanehesdee. 8 Áígé' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gánábiłdo'nįid, Nidiyágé ánágodle'go áde'itɬ'ó, ła'íí nikee na'astɬ'óné bee ná'ńl'éés: áík'ehgo ágádzaa. Áígé' gánábiłdo'nįid, Iká' ninasti'íí ídinánɬtihgo shiké' ńnáh. 9 Áígé' ch'ínyáágo yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ánáť'į̨ɬíí da'anii bich'į' ánáť'į̨ɬíí doo yígółsį da; áíná' daazhógo shił ch'í'nah ágodzaa nzi̱ lę́'e. 10 Siláádą yinádéz'iiníí iɬtséhíí ła'íí iké'geehíí yitis ch'ín'áázhná' kį̨h gozninilíí bich'į'zhį'go bésh dáádítʼíhi yaa n'áázh; áí dabínik'eh ch'ínkéézː áígé' ch'ín'áázhgo kį̨h bigizhyú itín yunę' o'áázh; áígee dagoshch'į' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á bich'ą' onádzaa. 11 Peter dabíí ídínágolzį̨jdgo gánnįid, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á shich'į' yił'aadgo, Hérod bíla'łtɬ'áhgé' ła'íí Jews daanliiníí hago áshidilne'go ndaayołíí n'íí yich'ą' ch'íshinɬtʼíhgo bígosíɬsį̨jd. 12 Díí yígoɬsį̨jdná' John, da'áń Mark holzéhi, bimaa Mary bigowąyú óyáá; áígee ɬą́ągo dała'adzaago da'okąąh lę́'e. 13 Peter ch'í'ítinyú dáádítʼíhíí ńyinests'i̱go it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítʼíhyú ńyáá. 14 Peter bizhiihíí yígoɬsį̨jdgo dá doo yá ch'í'ítiinhé biɬ gozhǫ́ǫ́go ha'ánálwodgo, Peter dáádítʼíhgee sizį̨, nįigo nnee ákónę' naháztaanií yił nadaagosni'. 15 Niini' ádi̱h néé! daabiɬnnįid. Áíná' dayúweh ágánįíí. Gánádaabiłdo'nįid, Binádidzoɬíí zhą́ benagowaa. 16 Áíná' Peter dayúweh dáádítʼíh ńyinɬts'į: áígé' bá ch'ída'iztąągo daabiłtsąąná' biɬ díyadaagot'ee lę́'e. 17 Dant'éhe naháztąą doleeɬhíí bighą nabída'igizh, áígé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'nań ha'áná'ilka'gé' ch'íbinɬtiiníí yaa nagosni'. Áígé' gánnįid, Díí ágodzaahíí James ła'íí odlą' bee nohwik'ííyú baa biɬ nadaagołni'. Áígé' dahnyaago łahyúgo onanádzaa. 18 Hayiɬkąą hik'e siláádą bitahyú ch'inii hadndlá́ád, Peter hago adzaa, daanįigo. 19 Áígé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áík'ehgo siláádą yinádaadéz'į̨ n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'ąą. Áígé' Judéagé' Caesaréayú óyáágo da'áigee sidaa lę́'e. 20 Hérod, Tyre ła'íí Sídongee nnee daagolíínií yich'į' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'eké ádaisdlaago dałaházhi̱' dała'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'ą́ą le', daanįigo yich'į' yádaałti', nant'án bini' bich'ą'gé' zhą́ da'iyą̨ąhíí bighą. 21 Áík'ehgo ch'ídaagoz'aanií bijį̨ Hérod nant'án k'ehgo ík'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nnee hikaihíí nɬt'éégo yich'į' yałti'. 22 Áík'ehgo nneehíí, Díí bich'į' da'ch'okąąhń bizhiihíí ánįíí, doo nnee da! daanįigo ńdaadidilghaazh. 23 Hérod, Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ daach'idnɬsíni at'éé, doo nii dahíí bighą dagoshch'į' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhi̱' áyíílaa: áígé' ch'osh bitsi̱ daiyą̨ągo bizes-hi̱í. 24 Áíná' Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí dayúweh didezdlaadgo nchaa silį̨. 25 Bárnabas ła'íí Saul biłgo, bighą daades'a' n'íí ąą́ł ádaizlaaná' Jerúsalemgé' John, da'áń Mark holzéhi, yił nakai.

13

1 Ántiochgee ínashood ha'ánáɬséhíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí ła'íí iɬch'ídaago'aahíí, áí Bárnabas ła'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yił daahinɑ'ń, ła'íí Saul itah ha'ánákah lę́'e. 2 Dáshinɑ́' Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhná' Holy Spirit gábiɬnii, Bárnabas ła'íí Saul shá nada'iziidgo bich'į' ádénįid n'íí shá its'ánołe. 3 Áík'ehgo dáshinɑ́' náda'oskąądná' Bárnabas ła'íí Saul yiká' ndaadesnii, áígé' odais'a'. 4 Áígé' Holy Spirit odaabis'a'go Seléuciayú ń'áázh; áígé' Cyprusyú biɬ oda'iz'eel. 5 Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánáɬséh nagoz'ąą yunę' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yaa yádaałti': John bich'odaanii lę́'e. 6 Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'ín'áázh; áígee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nlíni, bena'ich'aahíí iɬtah at'éégo ánáˀol'i̱ɬi, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul ła'íí Bárnabas baa n'áázh lę́'e. 7 Áń nnee góyáni, nant'án nlíni, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; áń Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí yidits'i̱h hát'i̱i̱híí bighą

Bárnabas ła'íí Saul yiká'iił'a'. 8 Áíná' Bar-Jesus, da'áń Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíí bena'ich'aahíí iłtah at'éégo ánа'ol'įįłi golzeego ágolzee) nant'án dánko odląą hileeh nzįhíí bigha Bárnabas ła'íí Saul yidáhzhį' yałti' lę'e. 9 Áíná' Saul, (da'áń Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyiłti'go da'as'ah yineł'įį́, 10 Áígé' gáyiłnii, Ni, ch'iidn bik'ehgo áńt'íni, dawahn nnee bich'į' nach'áhi, dawahn nchǫ'go áńt'éhi, nłt'éégo ágoť'eehíí dawa doo nił nzhǫǫ dahi, Bik'ehgo'ihi'nạń bich'į' ts'ígodesdǫh itínhíí digizgo ánłsini, doo dayúweh ágánt'įį da le'. 11 K'adíí Bik'ehgo'ihi'nạń nich'į' ná'diziidgo dét'įhézhį' niná́á ágodihgo ch'ígona'áí doo hí'įį́ da nleeh. Dagoshch'į' biná'oh golbaa gozlįį, áígé' godiłhił bik'egonyáá; áik'ehgo hadń bidilǫǫsń yíka nantaa nágodiidzaa. 12 Áígé' nant'án ánágoť'įłłíí yo'įįná', Bik'ehgo'ihi'nạń biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íí baa yił díyagoť'eego osdląąd. 13 Paul yił nakaihíí biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíí biyi' Pérga golzeezhį' hikai: áígé' John bich'ą́' Jerúsalemyú onádzaa. 14 Áígé' Pérgagé' yúweh ni' Pisídia golzeehíí biyi' Ántioch golzeeyú onanákai, Jews daagodnłsiníi bijįį ha'ánáłséh goz'ąą yune' ha'ákaigé' dahdinezbįh. 15 Begoz'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihi'nạń binkááyú nada'iziidi n'íí biyati' daayozhiihíí bikédé'go Jews ha'ánáłséhíí binadaant'a' bich'į' oda'is'a' gádaanįigo, Nnee daanołíni, shik'ííyú, yati' ła' nnee bich'į' bidag yádaałti' lę'eyúgo dák'ad ágádaadołnįih. 16 Áik'ehgo Paul hizį'go na'ígizhná' gáníí, Israel hat'i'i daanołíni, Bik'ehgo'ihi'nạń daadinołsíni, ídaayesółts'ąą. 17 Díí Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihi'nạń daayokąąhń daanohwitaa n'íí hayihezhnilgo ni' Egypt, doo daabíyéhi biyi' daagolį́ n'ná' nnee ízisgo ádaat'eego áyíílaa ni', ła'íí binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. 18 Dénchǫ'go ádaat'ee ndi yinádéz'įįgo da'izlįįyú dizdinhíí hagee bił łegodzaa. 19 Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idyú hat'i'i doo hat'íí dago áyíílaaná' bini' n'íí Israel hat'i'i dała'á daantį́įgee bíyéé doleełíí bebígozįįhíí yá áyíílaago ni' yá iłk'idaahosdzog. 20 Áí bikédé'go aayádaaltihíí bánadaant'aago bá ágólaa, dį́įdn gonenadínyú ashdladin łegodzaayú shį, Bik'ehgo'ihi'nạń binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhį'. 21 Áígé' ízisgo nant'án daayokeed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'i'íí nlíni, Bik'ehgo'ihi'nạń baa destįįgo bánant'aago dizdin łegodzaazhį'. 22 Áń k'ihzhį' nnáíńłtį́įná' David nant'án ánálzaa; áń díí k'ehgo ánįíigo yaa nagolni', David, Jesse biye'híí shił dábik'ehyú át'éehíí ła'íí dáhasht'į́įyú ánát'įįłíí bígosíłsįįd. 23 Díí nnee bich'ą'gé' hadaałishchínihíí bitahgé' Bik'ehgo'ihi'nạń ngon'ááníí k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iiniiłíí bá yiłtį́įį, áń Jesus holzee: 24 Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchǫ'íí bich'ą'zhį' ádaałne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'i'íí dawa yich'į' yałti' lę'e. 25 John binasdziid k'ad ąął áile'ná' gáníí, Hadń át'į́ daashidołnįih? Shíí doo áń ásht'į́į da. Ndi shikédé'go higháhihíí biketł'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítį́į da. 26 Nnee daanołíni, shik'ííyú, Abraham hat'i'i daanołíni, ła'íí nohwitahgé' Bik'ehgo'ihi'nạń daadinołsíni, hasdách'ikáhíí baa na'gonı'íí nohwíí nohwich'į' alzaa. 27 Jerúsalemyú daagolíínií binadaant'a' dábiłgo Jesus doo yínádaagolzį da, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nạń binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íí, godilzinií bijįį dawahn náhójii n'íí doo bił ídaagozį dahíí bigha ádaanii n'íí begolzaa, da'itsaahíí bee bá ndaagoz'ąągo. 28 Hat'íí bigha daayiziłhéehíí doo yídaagołsį da, ndi Pílate nádaayokąąh, ziłhéé daayiłniigo. 29 Bek'e'eshchiinií ąął begolzaaná' tsį'iłna'áhi biká'gé' godah ch'ínádaiztįįgo, tsébii'i'áń yune' iłch'į'ndaiztįį. 30 Ndi daztsąągé' Bik'ehgo'ihi'nạń nábihil'na': 31 Áígé' łą́ągo iskąągo hayíí Gálileegé' Jerúsalemzhį' yił hikaihíí yich'į' ch'í'nah ánádil'įį lę'e, áí k'adyúgo binάáł ánágoť'įįdíí nnee yił nadaagolni'. 32 Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagolni', bich'ą'gé' hadaałinelt'aaníí Bik'ehgo'ihi'nạń bángon'ą́ą n'íí k'ehgo, 33 Jesus nábi'dihil'na'íí, nohwíí bichąghášhé daandliiníí nohwá ye'ilaa; psalm nakigee ałdó' biyi' gánįígo k'e'eshchįį, ShiYe' ńlį́į, díí jįįgé' nitaa sílį́į. 34 Doo dił dzid nanádleeh dago daztsąągé' náyihilna'íí yaa nagolni'go gánįí, Da'aniigo David bángoni'ááníí nohwíí nohwaa nshné'. 35 Psalm ła'íí ałdó' biyi' gánádi'nii, Dilzini Nlíni níyééhíí dił dzidíí doo bee bángon'áah da. 36 Davidhíí naghaa n'ná' habinołt'įįłíí bá Bik'ehgo'ihi'nạń yighą binł'a'íí ąął áyíílaahíí bikédé'go, David daztsąągo bik'íí n'íí łe'sinilíí bitahyú nbi'deltį́į lę'e, áik'ehgo nłdzid; 37 Ndi Bik'ehgo'ihi'nạń nábihil'na'íí doo nłdzid da. 38 Áí bigha nnee daanołíni, shik'ííyú, bídaagonołsį le', díí nneehń baa nohwił nagolni', binkááyú dénchǫ'go ádaanołt'ee n'íí nzhoonií bee nohwaa nágodit'aahíí bighą: 39 Hayíí áń yodląąhń dawahá biyi'gé' nłt'éégo ch'íbíłteehi at'éé, áíná' Bik'ehgo'ihi'nạń yegos'aanií Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkółteehi at'éé da. 40 Bik'ehgo'ihi'nạń binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íí doo bee nohwich'į' ágonéh da doleełhíí bighą baa daagonołsąą; 41 Sąą, aadaadlohíí daanołíni, nohwił díyadaagot'ee, doo haada daadołeeł: nohwíí yołkaałíí biyi' hat'íhíta ashłe', áí ashłe'íí ła' nohwił nagolni'yúgo ndi doo daahołdląą da. 42 Jews daanliiníí ch'ínákainá' doo Jews daanlįį dahíí, Iké'gee godilzinií bijįį da'áik'ehgo nohwił nanádaagodołnih, daabiłniigo nádaabokąąh. 43 Áik'ehgo dała'ách'ít'éehíí ąął tanách'osąąná' Jews daanlíni ła'íí Jews bi'okąąhíí yédikaihíí daidnłsíni łą́ągo Paul ła'íí Bárnabas yiké' dahiskai; áí bich'į' yádaałti' ła'íí, Bik'ehgo'ihi'nạń biłgoch'oba'íí dayúweh nłt'éégo baa hołkaah, daabiłniigo bidag yádaałti'.

44 Áígé' godilzįh hik'e kįh goznilgee nneehíí dásdozhą dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' ídaayésts'ąąyú. 45 Jews daanlíni nnee dała'at'éehíí daayiłtsąąná' dázhǫ da'ołch'įįd lé'e, Paul áníihíí doo áígee da, daanii ła'íí nchǫ'go yaa yádaałti'. 46 Paul ła'íí Bárnabas doo biini' hąh dago gádaanii, Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí nohwíí iłtsé nohwich'į' bee yá'iti'go dábik'eh: ndi daanohwíí k'ihzhį' bídaasoyilgo dahazhį' ihi'naahíí doo bik'eh sitįį da daanołsį dago, ádándaagosołt'ąąhíí bighą doo Jews daanlįį dahíí bich'į'go dahsiikai. 47 Ágánííigo nohweBik'ehń nohwá ngon'ąą, Doo Jews daanlįį dahíí bá idindláádíí ńlįįgo haniłtįį, ni'gosdzáń náhen'ąąyú nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'i ninkááyú hasdákáh doleeł. 48 Doo Jews daanlįį dahíí díí daidezts'ąąná' bił daagozhǫǫgo Bik'ehgo'ihi'nan biyati' ya'ahédaanzį lé'e: dahazhį' daahinaa doleełgo nábidihesdlaahíí dawa da'osdląąd. 49 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' Ántioch binaayú dáhoť éhé didesdlaad lé'e. 50 Ndi Jews daanlíni isdzáné daagodnłsíni nłt'éégo bídaagozini, ła'íí nnee nant'án daanlíni ákú daagolíínii biini' yá ádaagozlaa, Paul ła'íí Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áik'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. 51 Bikee łeezh yaa daayiiłháal, doo hádaabich'it'įį dahíí nnee bee bígózįhíí bighą, áígé' Icóniumyú onanát'aazh. 52 Hayíí da'osdląądíí bijíí dawa yee bił daagozhǫǫ, ła'íí Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

1 Icónium golzeegee Paul ła'íí Bárnabas biłgo Jews ha'ánáłséh goz'ąą yunе' ha'a'áázhgo yádaałti', áik'ehgo nnee łąągo da'osdląąd, ła' Jews daanlíni, ła' Greeks daanlíni. 2 Áíná' Jews doo da'odląą dahíí, doo Jews daanlįį dahíí yił daagoshkishgo odlą' bee iłk'íiyú daanliinií bich'į' nchǫ'go natsídaakeesgo ádaizlaa. 3 Da'áígee sikeego ńzaad ogoyaago, doo biini' hąh dago Bik'ehgo'ihi'nań yá yádaałti' lé'e, áik'ehgo godiyįhgo be'ígózini ła'íí ízisgo áná'ol'įįli Paul ła'íí Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihi'nań ánát'įįłgo biyati' yee biłgoch'oba'íí da'anii at'éégo bígózigo áyíílaa. 4 Áígee nnee daagolíínií iłk'ékai; ła' Jews daanliinií yił daagost'įįd; ła'íí Paul ła'íí Bárnabas yił daagost'įįd. 5 Doo Jews daanlįį dahíí ła'íí Jews daanliinií bindaant'a' biłgo binį'da'diłníh ła'íí nbída'iłne'go ndaagoshchįį, 6 Áí yídaagołsįįdná' Lýstra ła'íí Dérbe, Lycaónia biyi' kįh nagoznilyú ła'íí binaayú dahtsídinkįį. 7 Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. 8 Lýstra golzeegee nnee di'ilihi sidaa lé'e, dágozlįįná' dasa'go doo naghái da: 9 Áń Paul yałti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bineł'įígo bi'odlą' golįįgo nádziihgo bígołsįįd, 10 Áík'ehgo, Nádndáhgo hizįį, biłnii. Nnee di'ilń dáhah nádihitahgo dahiyaa. 11 Nnee dała'at'éehíí Paul adzaahíí daayiłtsąąná' Lycaónia biyati'íí yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlzinií nohwich'į' nken'áásh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. 12 Bárnabasń Júpiter daayiłnii; Paulhíí, itisgo yałti'híí bighą Mercúrius daayiłnii. 13 Kįh goznilíí bádngee kįh biyi' Júpiter bich'į' da'ch'okąąhíí goz'ąą lé'e; áígee Júpiter bich'į' okąąh yebik'ehń magashi ła'íí ch'il hishbizhgo alzaahíí ch'é'ítiinzhį' ła'ádaizlaa, magashihíí natseedgo Paul ła'íí Bárnabas okąąhgo baa hi'nníł nzigo, nnee dała'adzaahíí binadzahgee. 14 Áíná' nadaal'a'á, Paul ła'íí Bárnabas, díí yaat'ídaanzigo doo bił daanzhǫǫ dago ák'e nada'ihidzįįz nágodiidzaago, nnee dała'at'éehíí yitah anákeeł lé'e, nawode gádaaniigo, 15 Nnee daanołíni, hat'íí łąą bighą ágádaałt'įį? Nohwíí ałdó' nohwíí k'ehgo nnee ndlíni ánt'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'ą'zhį' ádaałne'ná' Bik'ehgo'ihi'nań hináhi daahołkąąh le', áń yáá, ni'gosdzáń, túnteel ła'íí dawa biyi' daagolínihíí áyíílaahi at'éé: 16 Áń doo áníiná' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'i dabiini'yú nadaakeego áyílsį lé'e. 17 Da'ágát'éé ndi be'ígózį doleełíí dawahn nohwich'į' ch'í'nah áyílsį, nłt'éégo nohwich'į' at'éé, nanágoltįhgo ła'íí ná'nt'įhgo nohwá ágółsį, ch'iyáń ła'íí iłgoyiłshóónií bee hwoi daandlįįgo ánohwiłsį ałdó'. 18 Áí gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikąąh daanzį n'íí t'ąązhį' ádaadzaa, ndi dásdozhą begolzaa. 19 Jews daanlíni Ántiochgé' ła'íí Icóniumgé' hikaihíí nnee ła' yiini' yá ádaagozlaago Paul łeyída'isne'go, daztsąą łąą daanzigo kįh goznil bitisyú ch'ídaideshood. 20 Áíná' ínashood binaayú nazįįgo, nádiidzaago kįh goznil yune' onanádzaa: áígé' iskąą hik'e Dérbeyú ó'áázh, Bárnabas biłgo. 21 Áí kįh goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go łąągo da'osdląądná' Lýstra, Icónium ła'íí Ántioch golzeeyú t'ąązhį' onákai, 22 Ínashood nłdzilgo ádaile'go, yidag yádaałti'go, Dayúweh da'ołdląą le', daayiłniigo, ła'íí, Nyé'i daadihiits'ago zhą Bik'ehgo'ihi'nań bilałt'áhgee daanliinií itah daahiidleeh, daayiłniigo ałdó'. 23 Dáshiną' da'okąąhgo ínashood ha'ánáłséhíí dawago yánazíni yá hadaihezнilná' Bik'ehgo'ihi'nań yada'ołíihíí yaa yidin'ąą. 24 Pisídia yiyi' ch'ín'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. 25 Pérgagee Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee yádaałti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. 26 Áígé' Ántiochyú t'ąązhį' bił onada'iz'eel, áígé' odaach'is'a' ni', áígé' binasdziidíí ąął ładaizlaahíí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí yee baa daagodest'ąą ni'. 27 Ákú nakainá' ínashood dała'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yił nadaagolni', ła'íí doo Jews daanlįį dahíí odląągo yá yił ch'ída'iztaanií ałdó'. 28 Da'áígee ínashood yił naháztąągo ńzaad godeyaa.

15

1 Ła’ nn̨ee Judéa golzeegé’ hikaigo odlą’ bee iłk’ííyú daanlíni yił ch’ídaago’aah, Moses
yegos’aanít bik’ehgo circumcise ádaanohwi’deszaayúgo zhą́ hasdáłkáh, daan̨iigo. 2 Paul
ła’íí Bárnabas díí yaa yádaałti’go díyat’eego yił łahada’dit’áh, áik’ehgo Paul ła’íí Bárnabas,
ła’ihíí ałdó’ Jerúsalem yúdag nadaal’a’á ła’íí ínashood yánazíni díí baa nahódaidiłkidyú dołkah,
daayiłn̨iigo hadaizn̨il. 3 Ínashood ha’ánáłséhíí daabides’a’go dahdiikai; doo Jews daanlį̨
dahíí Jesus yich’į’ dahaskaihíí yaa nadaagoln̨i’go Phenície ła’íí Samária golzeeyú ch’íkai:
odlą’ bee iłk’ííyú daanliinít dawa yaa bił daagozhǫ́ǫ́. 4 Jerúsalemyú hikainá’ ínashood
ha’ánáłséhíí, nadaal’a’á ła’íí ínashood yánazíni biłgo yaa hikaihíí ba’ahédaanzi̜go hago’at’éégo
Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú nada’iziidíí dawa yaa yił nadaagoln̨i’. 5 Ła’ ínashood Phárisees
zhin̨éégo daagot’iinít daahizi̜’go gádaann̨iid, Da’an̨ii círcumcise ádaal’į̜go dábik’eh, ła’íí Moses
yegos’aanít bikísk’eh ádaanołt’eego daan’n̨iigo bándaagosiit’ąą. 6 Nadaal’a’á ła’íí ínashood
yánazíni díí yaa yádaałti’híí bighą dała’adzaa. 7 Ńzaad godeyaago łahada’dit’áhná’ Peter
hizi̜’go hadzii, Nn̨ee daanołíni, shik’ííyú, dá’ałk’iná’ yati’ baa gozhóni, Jesus baa yati’íí, shíí
shinkááyú doo Jews daanlį̨ dahíí daidits’ago Jesus daayodląą doleełgo Bik’ehgo’ihi’n̨ań
nohwitahgé’ hanáshíítʼį́ ni’. 8 Bik’ehgo’ihi’n̨ań daakojíí dawa yígółsini Holy Spirit nohwíí
nohwaa daadest’aanít k’ehgo bíí ałdó’ baa daadest’ą̨ago biłijóónít yee yił ch’í’n̨ah áyíłsi̜;
9 Nohwíí ła’íí bíí biłgo dáłełt’eego nohwaa natsekeesgo bi’odlą’ bee bijíí nłt’éégo ánádaisdlaa.
10 Áik’ehgo hat’íí bighą nohwíí ła’íí daanohwitaa n’íí ch’éh ádaahiil’į̜ n’íí, Jesus daayodláni
doo Jews daanlį̨ dahíí ładaile’go ádaałt’į̜go Bik’ehgo’ihi’n̨ań nabídaanołtaa? 11 Jesus Christ
nohweBik’ehń dázhǫ́ biłgoch’oba’íí bee hasdáhii’nníłgo bíí ałdó’ da’áik’ehgo hasdákáhgo
dahohiidląą. 12 Nn̨ee dała’adzaahíí dawa doo hat’íí daahiłts’ag daná’ Bárnabas ła’íí
Saul yídaayésts’ąą, hago’at’éégo doo Jews daanlį̨ dahíí bitahyú Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú
godiyi̜hgo ánágot’į̜łíí ła’íí ízisgo ánáʼol’į̜łíí ánáda’ol’į̜ł n’íí yaa nadaagoln̨i’ lę́’e. 13 Ąął
hadaasdziináʼ James hadziigo gánn̨iid, Nn̨ee daanołíni, shik’ííyú, shídaayełts’ą́ą́: 14 Símeon
gán̨íí ni’, Da’iłtséná’ doo Jews daanlį̨ dahíí Bik’ehgo’ihi’n̨ań bizhi’ yee da’okąą́hgo hayin̨ííł
doleełhíí bighą yaa nyáá lę́’e. 15 Dáłełt’eego Bik’ehgo’ihi’n̨ań binkááyú nada’iziidi n’íí
yaa nadaagosn̨i’; díí k’ehgo k’e’eshchį̜ ni’, 16 Díí bikédé’go nádishdaałgo David bich’ą́’gé’
hadaałishchínihíí nadaant’ángo ánádaashdle’, ki̜h ánágoch’idle’ łehíí k’ehgo; nagohezgo’ n’íí
dawa nágodishtł’į̜ł, nłt’éégo nnágodish’aał: 17 Nn̨ee ła’ihíí ałdó’ Bik’ehgo’ihi’n̨ań hádaabit’į̜
doleełhíí bighą, ła’íí doo Jews daanlį̨ dahíí shizhi’ bee daahojííhíí ałdó’, n̨ii nohweBik’ehń,
díí dawa ánát’į̜łi. 18 Bik’ehgo’ihi’n̨ań ni’gosdzáń ágólzaagé’ yushdé’ godezt’i’go binasdziidíí
yígółsi̜ ni’. 19 Áí bighą shíí díí k’ehgo shił dábik’eh, doo Jews daanlį̨ dahíí Bik’ehgo’ihi’n̨ań
bich’į’ dahnáhikáhíí doo hat’íí bighą bich’į’ nadaagontł’og bik’eh da: 20 Díí zhą́ bee
bich’į’ k’eda’iilchii, Beda’okąąhíí nastseedgo nadn’áí yaa hi’n̨iił n’íí doo daałsąą da, doo
nant’į’ nach’ikai da, ła’íí dawahá bize’da’istł’oonít ła’íí dihíhíí ałdó’ doo daałsąą da. 21 Doo
áníná’gé’ godezt’i’go ki̜h nagozn̨ilíí dawagee hadń Moses yaa nadaagoln̨i’íí gólį́į́, Jews
daagodnłsinít bijį́ Jews ha’ánáłséh nagoz’ąą yun̨e’ Moses binaltsoos dawahn nádaahojíí.
22 Nadaal’a’á, ínashood yánazíni, ła’íí ínashood ha’ánáłséhíí dawa biłgo dabíí bitahyú nn̨ee
hádaihezn̨ilgo Ántiochyú Paul ła’íí Bárnabas yił daides’a’go bił dádaabik’eh; áik’ehgo Judas,
Bársabbas holzéhi ła’íí Silas, ínashood bitahyú nn̨ee ádn nazínihíí: 23 Naltsoos díí k’ehgo
k’e’eshchiinít yił odais’a’: Odlą’ bee nohwik’ííyú daandlíni, nadaal’a’á, ła’íí ínashood yánazíni
biłgo, nohwíí doo Jews daanołį̜ dahíí, Ántiochyú, Sýriayú, Ciliciayú odlą’ bee nohwik’ííyú
daanołíni, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̨ii. 24 Doo hadń ágádaabiln̨į̜ da ndi, nohwich’ą́’gé’
ła’ yati’ yee nanohwinłtł’ogo, Círcumcise ádaanohwi’dil̨ne’, ła’íí Jews bich’į’ begoz’aanít
yikísk’eh ádaanołt’ee, daanohwiłn̨iigo nohwiini’ nadaidezgeedíí baat’ídaandzi̜ ni’: 25 Áik’ehgo
dała’áhiidzaaná’ nn̨ee ła’ hadaahii’n̨iił, áí Paul ła’íí Bárnabas, nohwił daanzhóni, ákú bił
nádaadn’aago daanohwigha nohwił dádaabik’eh. 26 Díí nn̨eehíí dásdozhą́ daabi’distseed,
Jesus Christ nohweBik’ehń bizhi’ bee daabich’ozhiihíí bighą. 27 Áik’ehgo Judas ła’íí Silas
díí naltsoosíí bił daadel’a’, dá díí bek’e’eshchį̜híí k’ehgo dabíí nohwił nadaagodoln̨ih.
28 Holy Spirit ła’íí nohwíí nohwił dádaabik’eh, doo nohwá nyéé dago, dá díí zhą́ bee nohwá
ndaagosiit’ąą; 29 Beda’okąąhíí nastseedgo nadn’áí yaa hi’n̨iił n’íí, ła’íí dił, ła’íí dawahá
bize’da’istł’oonít doo daałsąą da, doo nant’į’ nach’ikai da ałdó’: díí bich’ą́’zhį́ ádaanołt’eego
nzhǫǫ. Da’áí zhą́ nohwich’į’ k’eda’shiilchį̜. 30 Dahdes’a’ná’ Ántioch golzee yuyaa okai: ákú
hikainá’ ínashood dała’ádaizlaaná’ naltsoosíí yaa daistsooz: 31 Bek’e’eshchiinít daayozhi’ná’,
áí bee hadag ádaat’eehíí bighą bił daagozhǫ́ǫ́. 32 Judas ła’íí Silas, dabíí Bik’ehgo’ihi’n̨ań
binkááyú yałti’i daanlį̨̨go, odlą’ bee bik’ííyú łą́ągo yich’į’ yádaałti’, ła’íí nłdzilgo bi’odlą’
goleehíí bighą yidag yádaałti’ lę́’e. 33 Dét’i̜hézhi̜ naháztąą hik’e odlą’ bee bik’ííyú nadaal’a’á
bich’į’ onádais’a’, bił daagozhǫ́ǫ́go. 34 Áíná’ Silas, Dákú sídáá ndizhǫǫ, nn̨iid. 35 Paul
ła’íí Bárnabas ałdó’ Ántiochyú sikee, Bik’ehgo’ihi’n̨ań biyati’ yee iłch’ídaago’aahgo ła’íí yaa

nadaagolnı̨'go, ła'ihíí ałdó' łą́ą́go ágádaaťı̨ ni'. 36 Da'kwíí hiskaaníí ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyiłn̨ii, Noo', t'ą́ązhı̨' nádot'aash kı̨h goznı̨il n'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa nagohiilnı̨' n'ííyú, odlą' bee nohwik'ííyú baa nanádaanotaa hagoshą' ádaat'ee. 37 Bárnabasń John, da'áń Mark holzéhi, yił dikáh hát'ı́į́. 38 Ndi Paulń doo yił dikáh hát'ı́į́ da, dabí'iłtséná' Pamphýliagee bich'á' t'ą́ązhı̨' ádeheltı̨į ni', doo dayúweh bich'odaanı̨igo yił okai da ni'. 39 Áí bighą ła', Ch'ík'eh, n̨iiná' ła'íí, Dah, n̨iigo yighą díyat'eego łahadit'áh, áí bighą iłk'é'áázh: Bárnabasń Mark biłgo bił oda'iz'eel, Cýprus golzeeyú; 40 Paulń Silas hayiłtı́į́go dahn'áázh, odlą' bee bik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'n̨ań biłgoch'oba'íí nohwił daanlı̨į, daabiłn̨iigo. 41 Áík'ehgo Sýria golzeeyú ła'íí Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzil hileehíí bighą akú ch'ín'áázh.

16

1 Áígé' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú ałdó': áígee Jesus yodláni sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlíni bimaa; áíná' bitaahíí Greek nlı̨į: 2 Áń Lýstragee ła'íí Icóniumgee odlą' bee iłk'ííyú daanliiníí nłt'éégo baa yádaałti'. 3 Paul Timothy yił di'aash hat'íígo círcumcise ábiílaa, bitaa Greek nlı̨įgo Jews ákú daagolíínií dawa yídaagołsı̨híí bighą. 4 Kı̨h nagozn̨ilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á ła'íí ínashood yánazíni begoz'aaníí bá ádaizlaahíí bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleełíí. 5 Áík'ehgo ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzil daasilı̨į, ła'íí dajı̨į biigha bínáhíkah lé'e. 6 Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihi'n̨ań biyati' bee yádaałti' da, biłn̨iigo Phrýgia ła'íí Galátiayúgo ch'ékai. 7 Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh ńt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'ı̨į da. 8 Áík'ehgo Mýsiahíí ch'ékaigo Tróasyú hikai. 9 Tł'é'yú Paul bił ch'í'n̨ah ágolzaa: nn̨ee Macedóniagee golíni sizı̨į; áń gábiłn̨iigo náboką́ąh, Yushdé', kú Macedóniayú ńn̨áhgo nohwich'onn̨ii. 10 Bił ch'í'n̨ah ágodzaaná' dagoshch'ı̨' Macedóniayú nkáh daaniidzı̨, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, baa nadaagohiilnı̨'go Bik'ehgo'ihi'n̨ań ánohwiłn̨ii lą́ą́ daandzı̨go. 11 Áík'ehgo Tróasgé' ts'ígozdǫh Samothráciazhı̨' nohwił dahdez'eeł, iskąą hik'e Neápolisyú nohwił naada'iz'eel; 12 Áígé' Philíppizhı̨' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo kı̨h goznı̨ili, Rome yebik'ehi: kú naháatąągo da'kwíí hiskąą. 13 Jews daagodnłsiníí bijı̨į túńlíni bahgee kı̨h goznı̨ilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okąąh goz'ąą; áígee dinebı̨hgo isdzáné nihikáhíí bich'ı̨' yádaahiilti' ni'. 14 Isdzán Lydia holzéhi, Thyatíragé' gólíni, nak'ą' łichiigo dotł'izhíí baa nahinı̨iihń, Bik'ehgo'ihi'n̨ań yokąąhń, nohwidezts'ąą: áń Bik'ehgo'ihi'n̨ań bijíí ilch'á' áyíílaago Paul áníihíí nłt'éégo yidezts'ąą. 15 Áń ła'íí yił naháztaaníí biłgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokąąhgo gánohwiłn̨ii, NohweBik'ehń da'an̨ii yodląągo daashidoł̨niiyúgo, shigowąyú nahísółtąą. Dayúweh yushdé' daanohwiłn̨iiyú ohiikai. 16 Náda'ch'okąąh goz'ąąyú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' golı́į́go o'ı̨j́ń, biyisnahíí zhaali yá ágole'ń nohwaa nyáá: 17 Áń Paul ła'íí nohwíí nohwiké' naghaa, dilwoshgo gán̨íígo, Díí nn̨eehíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíí ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhíí yaa nohwił nadaagoln̨i'i. 18 Da'ágánáť'ı̨įłgo łą́ą́go iskąą. Áí Paul yik'etszédı̨įdgo t'ą́ązhı̨' adzaago spirit nchǫ'íí gáyiłn̨ii, Jesus Christ bizhi'íí bee gánıłdishn̨ii, Biyi'gé' hann̨áh. Áík'ehgo dagoshch'ı̨' hayáá. 19 Biyisnahíí zhaali yá ádaile' n'íí bich'á' ásdı̨įdgo yídaagołsı̨įdná' Paul ła'íí Silas yił ndaazdeelgo na'hinı̨iih goz'ąąyú nadaant'án biyahzhı̨' ndaideshood, 20 Áígé' nant'ánchań daanliiníí yaa yił hikaigo gádaayiłn̨ii, Díí nn̨eehíí, Jews daanlíni, kú nadaagontł'ogo nadaago'aa, 21 Bi'at'e'íí nohwíí Romans daandlíni nádaagodiit'aago doo nohwá goz'ąą dahíí yee iłch'ídaago'aah, áí bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'ąą da. 22 Áígé' nn̨ee łą́ą́go dała'adzaahíí bik'i dahishjeed; áígé' nadaant'aahíí Paul ła'íí Silas bidiyágé baa nadaihezdzı̨įzná' habída'iłtsaasgo bá ndaagoz'ąą. 23 Aasinı̨ilíí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yun̨e' ha'ádaabisdeel, bena'igęsé nai'n̨ilíí gádaayiłn̨iigo, Nłt'éégo binádaadńł'ı̨į: 24 Ágábiłn̨iihíí bighą da'iłn̨í'yú ha'áná'ilka' yun̨e' da'obiláá, bikee o'i'áń yun̨e' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. 25 Áígé' tł'é'ís'ahyú Paul ła'íí Silas Bik'ehgo'ihi'n̨ań daayokąąhgo ła'íí ya'ahédaanzı̨go da'do'aałgo ha'áshijeedíí daabidezts'ąą lé'e. 26 Dágosiłe ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaníí dihes'naago dagoshch'ı̨' dáádítı́į́h dawa ch'ída'ezkęęz, ła'íí bésh hishbizhíí belídaahestł'óó n'íí k'eda'os'n̨ah. 27 Bena'igęsé nai'n̨ilíí ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítı́į́híí ch'ída'astąągo yo'ı̨įgo ha'áshijeedíí hahizkı̨į lą nzıgo bésh be'idiltłishé hayiidzı́į́zgo ídiziłdee niizı̨į. 28 Áíná' Paul nádidilghaazhgo gán̨íí, Ín̨í'dóln̨íh hela': daanohwigha t'ah kú naháatąą. 29 Bena'igęsé nai'n̨ilíí, Kǫ' shaa noł'aa, n̨iigo ha'alwod, áíná' tsídolyizgo ditłidná' Paul ła'íí Silas yiyahzhı̨' nágo', 30 Áígé' yił ch'ékainá' gádaayiłn̨ii, Hago ashn̨éhgo hasdáshidilteeh? 31 Gádaabiłn̨ii, Jesus Christ nohweBik'ehń hondląąyúgo hasdániłteeh, ła'íí bił nahántaanihíí ałdó'. 32 Áígee áń ła'íí yił naháztaanihíí dawa Bik'ehgo'ihi'n̨ań biyati' bee yich'ı̨' yádaałti'. 33 Da'áí

bitł'é' binída'desnihgee bá tádaizgiz; áígé' dagoshch'į' áń ła'íí yił naháztaaníí dawa baptize ádaabi'deszaa. 34 Bigowąyú yił onákaiyú yá da'dezné', áígé' áń ła'íí yił naháztaaníí dawa Bik'ehgo'ihi'nań daayosdląądhíí bighą bił daagozhǫǫ́ lę́'e. 35 Got'įį gozlįįná' nant'án iké'gee sinilíí aasinilíí akú odes'a', Nneehíí ch'ínánót'aash, daaniigo. 36 Bena'igęsé nai'nilíí ádaaniihíí Paul yił nagosni' gánííigo, Nant'án iké'gee sinilíí ínł'a', ch'ínánót'aashgo: áík'ehgo ch'ínółʼaashgo nohwił gozhǫǫ́go nádołʼaash. 37 Áíná' Paul gábiłnii, Nohwíí Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nnee biníáł nohwída'ashtłizh, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíí dánant'į'é ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíí kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. 38 Aasinilíí díí yati'íí nant'án iké'gee sinilíí yił nadaagosni': áí Paul ła'íí Silas Romans daanliiníí yídaagołsįįdná' ńdaaldzid. 39 Áík'ehgo akú hikaigo nłʼéégo yich'į' hanádaasdziiná' ch'ínádaabizlaago, Kįh goznilgé' ch'ínółʼaash, daabiłnii. 40 Áík'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínátʼaazh, áígé' Lydia bigowąyú ó'áázh: odlą' bee bik'ííyú daanliiníí daayo'įįná' yidag yádaałti'ná' onátʼaazh.

17

1 Áígé' Amphípolisyú ła'íí Apollóniayú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, ákú Jews ha'ánáłséh goz'ąą lę́'e: 2 Ákóne' Paul ha'ayáá, da'áʼíįhíí k'ehgo, áígee Jews daagodnłsiníí bijįį Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí yaa yáńdaaltihgo taadn godilzįh. 3 Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahíí dábik'ehyú adzaa, daayiłniigo nłʼéégo ch'í'nah ádaayiłsįįgo yaa yádaałti'; áígé' gádaayiłnii, Díí Jesus baa nohwił nagosni'ń Christ nlįį. 4 Áík'ehgo ła' da'osdląądgo Paul ła'íí Silas yíhikai; Greeks daagodnłsíni łą́ágo, isdzáné itisyú nandeehíí doo ałch'ídé ałdó' ádaadzaa da. 5 Áíná' Jews daanlíni da'ołch'įįdgo nnee nchǫ'go nadaakaihíí dała'ádaizlaago nnee áígee daagolíínníí yił daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdzįįz, Paul ła'íí Silas nnee dała'adzaahíí bich'į' ch'ídaanendzood daanzįgo. 6 Doo hwaa da yídaagołsįįdná' Jasongo ła'íí odlą' bee iłk'ííyú daanlíni ałdó' ła' biłgo nadaant'án bidáhzhį' ndaaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díí nneehíí ni'gosdzáń biká' dahoʼéhé daagołkizhgo na'aash n'íí kú ń'áázhgo, 7 Jason k'íyó'nií lę́'e: nant'án ła'ihíí nlįį, Jesus holzéhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee da. 8 Nnee dała'adzaahíí ła'íí nant'án daanliiníí díí daidezts'ąąná' doo bił dábik'eh da. 9 Jason ła'ihíí biłgo ídánada'hes'nilná' nańdaabines'įįd. 10 Odlą' bee iłk'ííyú daanliiníí tł'é'yú Paul ła'íí Silas Beréayú odais'a': ákú ń'áázhná' Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ha'a'áázh. 11 Jews áígee daagolíni Jews Thessalonícagee daagolíni bitisgo nłʼéégo natsídaakees lę́'e, Jesus baa na'goni'íí dázhǫ́ hádaat'įįgo nádaidnné'go Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinníí dajįį biigha yitah daadéz'įįgo daayozhíí lę́'e, Jesus baa na'goni'íí da'anii shį daanzįgo. 12 Áí bighą łą́ágo da'osdląąd; isdzáné Greeks daanlíni itisyú nandeehíí doo ałch'ídé da, nnee ałdó' łą́ágo da'osdląąd. 13 Áíná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee yałti'íí yídaagołsįįdgo, ákú náńłsą́ágo, Beréagee daagolíínníí yił daagoshkizh lę́'e. 14 Áík'ehgo odlą' bee iłk'ííyú daanlíni dagoshch'į' Paul túnteel bich'į'go odais'a': Silas ła'íí Timothy da'áígee sikeená'. 15 Paul yił okaihíí Áthenszhį' yił niikai: t'ąązhį' nádeshtʼaazhná' Paul gábiłnii, Silas ła'íí Timothy dagoshch'į' shaa no'aash le'gá shá biłdołnii. 16 Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíí bich'į' da'ch'okąąhíí dázhǫ́ łą́ágo yo'įįgo biyi'siziinníí doo bił gozhǫǫ́ da. 17 Áík'ehgo Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' Jews daanlíni ła'íí nnee daagodnłsíni yił łahada'dit'áh, ła'íí na'iniih nagoz'ąąyú dajįį biigha nákaahíí ałdó' yił łahada'dit'áh. 18 Igoyą' yaa nakaihíí, ła' Epicuréans daaholzéhi, ła'íí Stóics daaholzéhi baa hikai. Ła' gádaanii, Díí bizaagolánihíí łą́ą hat'íí niih? Ła'ihíí, Bich'į' da'ch'okąąhíí doo bígózi dahi yaa nagolni' ngonolnníí, daanii, Jesus yaa nagolni' ła'íí nanezna'íí naadiikáhíí yaa nagolni'híí bighą. 19 Daabiłtsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yił hikai gádaayiłniigo, Ánídégo ałch'ígótʼaahíí baa nohwił nagolní'. 20 Hat'íishį doo bígózi dahi baa nagolní'go da'nts'ag: áí bídaagonlzį hádaahiit'įį. 21 (Athensgee dasa' daagolíínníí ła'íí ńzaadgé' daagolíí n'íí dawa daazhógo na'goni' ánídéhíí yaa nadaagolni'go dagohíí yídaayésts'ąągo naháztąą.) 22 Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú siziigo gánníí, Athensgee daagonołíni, dázhǫ́ nohwił daagodiyįh łą́ágo bígosílsįįd. 23 Hishgaałyú dawahá daahołkąąhíí daanesh'íí, ła'íí da'ołkąąhgee DILZINI DOO BÍGÓZÍNI BICH'Į' golzeego k'e'eshchiinníí hish'įį ni'. Áík'ehgo daahołkąąhíí doo bídaagonołsį dahíí baa nohwił nagoshni'. 24 Bik'ehgo'ihi'nań ni'gosdzáń ła'íí dawahá biká' daagolíínníí áyíílaahń yaaká'yú ła'íí ni'gosdzáń biłgo yeBik'ehń nlįįgo da'ch'okąąh nagoz'aaníí nnee áyíílaahíí doo yiyi' golíí da. 25 Doo hat'íí yídn nlįį dahíí bighą dawahá nnee ádaizlaahíí doo bee daach'okąąh da, dabíí nnee dawa ihi'naahíí, nádidzołlíí ła'íí dawahá yá ágółsįhíí bighą. 26 Nnee dała'á bich'á'gé' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'i ni'gosdzáń biká' dahoʼéhé gółíígo yá áyíílaa, ła'íí hazhį' daahinaahíí ła'íí hayú daagolíínníí yá ngon'áą́; 27 Bik'ehgo'ihi'nań yiká daadéz'įį doleełhíí bighą, baa deshaał daanzįgo, dat'éé ndi dała'á ntįįgo doo nohwich'ą'

ńzaadyú gólíni at'éé da, 28 Bee daahin'na, ła'íí bee nadaahiikai, ła'íí binkááyú daagondlį; nohwitahgé' biyati' nzhónihíí ła' gádaaniihíí k'ehgo, Nohwíí da'anii bichągháshé daandlį. 29 Nohwíí Bik'ehgo'ihi'nań bichągháshé daandlįgo, nnee dábiini'ihíí yee Bik'ehgo'ihi'nań ádaile', óodo dagohíí béshłigaií, tséétą bee nłt'éégo be'ilzaahíí áyíílaahíí k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. 30 Nnee Bik'ehgo'ihi'nań doo yídaagołsį daná' binchǫ'íí doo yineł'į́ da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihi'nań nnee dahot'éhé gádaayiłniigo bá ndaagoz'ąą, Nohwinchǫ'íí bich'ą'yúgo ádaałne': 31 Nnee háyiłtíínií ni'gosdzáń biká' nnee dábik'ehgo yaa yałti' doleełgo ła'a jį ngon'ą́ąhíí bighą; áí da'anii ágodoniiłíí da'áí nnee daztsąągé' náyihil'na'íí bee nnee dawa yígółsįgo áyíílaa. 32 Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'ąąná' ła' baa daadloh lé'e; ła'íí, Baa nohwił nanagolní' ndi at'éé, daanii lé'e. 33 Áík'ehgo áígé' Paul ch'ínyáá. 34 Nnee ła' bíhikaigo da'osdląąd: Dionýsius, Areópagite nlíni, ła'íí isdzán Dámaris holzéhi, ła'ihíí biłgo ałdó'.

18

1 Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. 2 Áígee Áquila, Jew nlíni, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, áí bi'aad Priscílla biłgo da'áníihí Italygé' ń'áázh, (Jews daanlíni Romegee daagolíínií, Daanohwigha ch'ínółkáh, niigo Cláudius ngon'ą́ąhíí bighą,) áík'ehgo Paul yaa nyáá. 3 Paul ałdó' gowągolgai ágole'íí nlįgo yił daagolį́go yił nada'iziid lé'e: (áí gowągolgai ádaile'íí daanlį.) 4 Jews daagodnłsiní bijį dawahn ha'ánáłséh goz'ąą yune' Paul Jews daanlíni ła'íí Greeks daanlíni yich'į' yánádaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. 5 Silas ła'íí Timothy Macedóniagé' ń'áázhná' Paul dá yałti' nt'éé, Jesus, Christ nlį, niigo Jews daanlíni yil nadaagolni'. 6 Jews daanlíni doo hádaabit'į dahíí bighą dénchǫ'égo bidáhzhį' yádaałti'ná' Paul bidiyágé yiiłháalgo gádaabiłnii, Dáhaago ádaałdzaa lé'eyúgo dánohwíí nadaanohwinłtł'og; shíí doo nashinłtł'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanlį dahíí bich'į' dahdisháh. 7 Áígé' dahnyaago nnee Justus holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhń, bigowąyú óyáá; áí gowąhíí Jews ha'ánáłséh goz'aanií dábit'ahgé' goz'ąą lé'e. 8 Críspus, Jews ha'ánáłséh yinant'a' nlíni, yił naháztaaníí dawa Jesus daayosdląąd; ła'íí Córinthgee daagolíínií Paul biyati' daidezts'ąąná' da'osdląądgo baptize ádaaszaa. 9 Áígé' tł'é'yú Jesus Paul bił ch'í'nah ágólaago gábiłnii, Doo nénldzid da, yáńłti', doo t'ąązhį' áńt'éé da: 10 Shíí nił nshlįgo nnee doo ła' nni'dolnih at'éé da: dząągee shichągháshé łą́ągo daagolį́. 11 Áík'ehgo áígee golį́go dałádn łegodzaagé' gostáń dahitąą, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee ilch'ígo'aah lé'e. 12 Áígé' Akéyagee Gállio nant'án nlįná' Jews daanlíni łedikaigo Paul yich'į' nanakį́, áík'ehgo yáná'itihéyú yił hikai, 13 Gádaaniigo, Díí nneehń begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhgo nnee biini' yá ádaagoléh. 14 Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayiłnii, Nchǫ'go ánágot'įł dagohíí nyeeyú ádzaahíí baa yádaałti'yúgo nohwíyésts'ą́ągo dábik'eh doleeł ni', Jews daanołíni: 15 Áíná' yati', hizhíí ła'íí benagosoł'aaníí zhą baa łahada'dołt'áhíí bighąyúgo, dánohwíí nadaanohwinłtł'og; shíí díí k'ehgo ágot'eehíí doo baa yashti' at'éé da. 16 Áík'ehgo yáná'itihégé' ch'íyineńyood. 17 Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánáłséhíí yinant'a', yił ndaazdéélgo yánáltihíí dahnándaahíí bádngee nyída'ashtłizh. Gállio ánágot'įdíí doo yich'į' zhinéé át'éé da ni'. 18 Díí bikédé'go Paul da'áígee sidaago ńzaad ogoyáá, áígé' odlą' bee bik'ííyú daanlíni yich'ą' bił o'i'éél Sýriayú, Priscílla ła'íí Áquila biłgo; Cenchréagee bitsizíl yiłshéég: godnłsįgo ngon'ą́ą n'íí bighą. 19 Áígé' Éphesusyú hikai, áígee Priscílla ła'íí Áquila sikeená' yich'ą' óyáá: áíná' bíihíí Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' oyáágo Jews daanlíni yich'į' yádaałti' lé'e. 20 Da'anahzhį' síńdaa, daabiłniiná', Dah, niigo, 21 Yich'ą' dahnanásdzaa, gáyiłniigo, Okąąhgo da'idąąyú dázhǫ disháh hásht'į́, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihi'nań hát'ííyúgo nohwaa nádishdáát. Áík'ehgo Éphesusgé' bił oná'í'éél. 22 Caesaréayú bił na'n'éélná' ínashood ha'ánáłséh yúdag óyáágo dét'įhézhį' yił yádaałti' lé'e, áígé' yagi Ántiochyú onanádzaa. 23 Dét'įh ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, łahyúgo onanádzaago Galátia ła'íí Phrygia golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bi'odlą' nłdzil ánádaidle'go. 24 Jew nlíni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú ńyáá; dázhǫ nłt'éégo yałti', Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí nłt'éégo yígółsį. 25 NohweBik'ehń bikísk'eh ch'ogaałíí nłt'éégo baa bił ch'ígot'áni; bijíí yune' diltłi'go, dawahn nohweBik'ehń yaa yałti'go ilch'ígo'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahíí zhą yígółsį ndi. 26 Áń Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' doo biini' hąh dago yałti' nkegonyaa; Priscílla ła'íí Áquila daabidezts'ąąná' dasádnyú yił okaigo Bik'ehgo'ihi'nań bikísk'eh ch'ogaałíí nłt'éégo doo hidziih dago bił ch'ídaago'aah lé'e. 27 Akéyayú shił ido'eel nzíná' odlą' bee bik'ííyú daanlíni, Apóllos akú deyaa, ńdaadołteeh le'gá, daayiłniigo ínashood Akéyagee daagolíínií yich'į' k'eda'ashchį: akú ńyááná' ínashood iłgoch'oba'íí bee da'osdląądíí nłt'éégo yich'onii lé'e. 28 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií bee Jesus, Christ nlį, bił ch'í'nah ádaayiłsįgo nnee biná́ał Jews daanliinií yił łahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

1 Apóllos Córinthgee sidaaná’ Paul ni’ bidazhi˛éégo ch’ínyáágo Éphesusyú ńyáá; ákú ínashood ła’ yaa nyáágo, 2 Gádaayił˛ii, Ya’ Holy Spirit bee nohwaa daagost’ąą lánée da’osodląądná’? Gádaa˛ii, Dah, Holy Spirit nliinií doo hwaa baat’ídaandzį da. 3 Paul gáyił˛ii, Hat’íísha’ bikísk’eh baptize ádaanohwi’deszaa lą́ą́? John iłch’ígó’aahíí bikísk’eh, daa˛ii. 4 Paul gánádo’˛iid, John, Nohwinchǫ’íí bich’ą́’zhį’ ádaał˛e’go baptize ádaanohwi’dol˛e’, ˛iigo n˛ee baptize ádaile’ ni’, Shiké’gé’ hígháhíí, Jesus holzéhi, daahołdląą, daayił˛iigo. 5 Díí daidezts’ąąná’ Jesus nohweBik’ehń bizhi’ bee baptize ádaabi’deszaa. 6 Áígé’ Paul biká’ ndaades˛iigo Holy Spirit bee baa daagodest’ąągo yati’ ła’i yee yádaałti’, ła’íí Bik’ehgo’ihi’˛ań binkááyú yádaałti’ lę́’e. 7 N˛ee nakits’ádah shį hilt’ee lę́’e. 8 Áígé’ Paul Jews ha’ánáłséh goz’ąą yu˛e’ onadáhgo doo biini’ hą́h dago yałti’go taagi dahitąą, Bik’ehgo’ihi’˛ań bilałtł’áhgee begoz’aaníí yaa yałti’go ła’ biini’ yá ádaagozlaa. 9 Áíná’ ła’ t’ąązhį’ na’ádi’˛ilgo doo da’odląą da lę́’e, áí dała’at’éehíí bi˛ááł Jesus bikísk’eh da’ch’okahíí nchǫ’go yaa yádaałti’, áí bighą Paul, ínashood biłgo, yich’ą́’ dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida’oltag yu˛e’ dajį́į biigha iłch’į́’ yánádaaltih. 10 Díí k’ehgo ádaat’į́į́go naki łegodzaa; áík’ehgo Asia biyi’ daagolíínií dawa, Jews daanlíni ła’íí Greeks daanlíni Jesus nohweBik’ehń biyati’ daidezts’ąą. 11 Bik’ehgo’ihi’˛ań Paul binkááyú ízisgo ánáł’ol’į́į́łíí doo hwaa hit’į́į dahi ye’ánát’į́į́ł: 12 Bą́ą́yo dagohíí itíl sitzoozé Paul bich’ą́’gé’ daanezgaihíí bich’į́’ onádaach’i˛iił, áík’ehgo kah yaa nakaihíí nádaabi’dilziih, ła’íí n˛ee spirits nchǫ’i biyi’ daagolį́į́ n’íí hahikáh. 13 Ła’ Jews daanlíni dá nakai nt’éhi n˛ee biyi’gé’ spirits nchǫ’i hadainiyoodíí daanlíni, Jesus nohweBik’ehń bizhi’ yee ádaa˛iigo spirits nchǫ’íí hadainiyood daanzį˛go gádaayił˛ii, Jesus, Paul yaa yałti’ihi, bee ná ngoni’ą́ą́. 14 Jews bi’okąąh yedaabik’ehi yánant’a’i, Sceva holzéhi, biye’ke gosts’idihíí ádaat’į́į́d lę́’e. 15 Áíná’ spirit nchǫ’i gádaabił˛ii, Jesus bígonsį, Paul ałdó’ bígonsį; nohwíí hadń ádaałt’į́į shį? 16 N˛ee spirit nchǫ’i biyi’ golínihíí n˛ee gosts’idi yich’į́’ yaahilwodgo dawa yich’į́’ dahnadilwo’go yitis silį́į́, áík’ehgo gowągé’ dádaałichiigo bi˛í’da’dez˛ihgo ch’ínkį́į́. 17 Éphesusgee daagolíínií, Jews daanlíni ła’íí Greeks daanlíni díí yídaagołsį́į́dná’ dawa tsídaadesyiz lę́’e; áík’ehgo Jesus nohweBik’ehń bizhi’ n˛ee dawa daidnłsį nkegonyaa. 18 N˛ee łą́ą́go da’osdląądíí neheskaigo nchǫ’go ánádaat’į́į́ł n’íí yaa nadaagol˛i’. 19 Bena’ch’aahíí ye’ánádaat’į́į́ł n’íí ła’ binaltsoos dała’ádaizlaago n˛ee dawa bi˛ááł daidnłid: áí da’izlį́į́híí daayołtag hik’e zhaali béshłigaihíí ashdladin doo náhóltagyú da’izlíni lę́’e. 20 Áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’˛ań biyati’ dayúweh bínágodaałgo itisgo at’éé silį́į́. 21 Díí ánágot’į́į́díí bikédé’go Holy Spirit bik’ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniayú ła’íí Akéyayú ch’idishaał nzį˛go gáɲíí, Ákú déyááhíí bikédé’go Romeyú ałdó’ dishaał. 22 Áígé’ bich’odaa˛iihíí naki, Timótheus ła’íí Erástus Macedóniayú odes’a’; bíí Asiayú dét’į́hézhį’ sidaa lę́’e. 23 Áíná’ Jesus bikísk’eh da’ch’okąąhíí n˛ee dénchǫ’go yaa hagoł’áá nkegonyaa. 24 Ła’ n˛ee Demétrius holzéhi, béshłigaihíí yitsidi nlíni, kį́h biyi’ Diána daach’okąąhíí béshłigai bee be’ilzaago áile’i, áń béshłigai daayitsidíí łą́ą́go yich’į́’ nadaahi’˛iił lę́’e; 25 Áń áí n˛ee ła’íí da’ágát’éégo binasdziidíí biłgo dała’áyíílaago gádaayił˛ii, Shik’isyú, díí nada’idziidíí bich’ą́’gé’ ízisgo da’iit’į́į́híí bídaagonołsį. 26 Díí daał’į́ ła’íí daadołts’ag, Dawahá bich’į́’ da’ch’okąąhíí n˛ee ádaile’íí doo bich’į́’ da’ch’okąąh bik’eh da, ˛iigo Paul, n˛ee łą́ą́go biini’ yá ádaagozlaago nohwich’ą́’yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhą́ da, Asia biyi’ dák’azhą́ dahot’éhé ałdó’: 27 Díí nohwinasdziidíí nohwich’ą́’ daayiłchǫǫ; doo áí zhą́ da, ndi Diána, isdzán bich’į́’ daach’okąąhíí ízisgo at’éhi, kį́h biyi’ daach’okąąhíí doo íį́ł da hileeh, áí Asia dahot’éhé ła’íí ni’gosdzán biká’ n˛ee dawa daabokąąh n’íí bich’ą́’gé’ ízisgo gos’ánihíí bech’ígowáh doleeł. 28 Díí daidezts’ąąná’ díyat’eego bádaagozhchį́į́dgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolíínií daayokąąhíí, Diána holzéhi, ízisgo at’éhi nlíni at’éé, daa˛iigo. 29 Áík’ehgo kį́h goz˛ilgee godikish gozlį́į́go, dała’ánách’it’į́į́h goz’ąą yu˛e’ nádnkį́į, Paul yił nakaihi Gáius ła’íí Aristárkus, Macedóniagé’ daagolíni, ákǫ́˛e’ odaideshoodgo. 30 Paul n˛ee łą́ą́go dała’adzaahíí bitahyú digháh hát’į́į ndi yił nakaihíí, Dah, daabił˛ii. 31 Asiagee nant’án, Paul bit’eké daanlíni, ałdó’ bich’į́’ o’íł’a’, Dała’ánách’it’į́į́h goz’ąą yu˛e’ doɲah hela’, daabił˛iigo nádaabokąąh. 32 N˛ee ła’ kogo ádaa˛iiná’ ła’íí łahgo ádaa˛ii: áígee godikish; hat’íí bighą dała’ádaach’idzaahíí ła’ doo yídaagołsį́į́d da lę́’e. 33 N˛ee ła’ Alexánder holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziih, daabił˛iigo ádnyú nadaabizlǫǫs. Áń na’ígizh, n˛ee yich’į́’, Jews daanlíni bá yashti’ nzį˛go. 34 Ndi Jew nlį́į˛go yídaagołsį́į́dná’ dáła’t’ohe, Éphesusgee daagolíni daayokąąhíí, Diána holzéhi, ízisgo at’éhi nlíni at’éé, daa˛iigo daadilwoshgo nakidn łedihikę́ęz. 35 Áígé’ kį́h goz˛ilíí begoz’aaníí yek’e’eshchíni n˛ee dała’at’éehíí, Doo hagoł’aa da, yił˛iidná’ gádaayił˛ii, Éphesusgee daagonołíni, díí kį́h goz˛ilgee daagolíínií, Diána, ízisgo at’éhi, daayokąąhgo hadń doo yígółsį da? Ła’íí be’ilzaahíí Júpiter bich’ą́’gé’ nałtǫ’íí daayokąąhgo ałdó’ hadń doo yígółsį da? 36 Díí doo da’a˛ii da doo hadń ˛ii le’ at’éé dahíí bighą doo daagonołch’aad dago dábik’eh, doo natsí’ikees dahíí

doo ádaałt'įį da. 37 Díí nɳee kú daanenoyoodíí dilzįhgo nagoz'aaníí doo daiłchǫǫh da, ła'íí isdzán be'ilzaahi daahohiikąąhíí doo nchǫ'go yaa yádaałti' da. 38 Áík'ehgo Demétrius ła'íí da'itsidi yił nada'iziidíí dahadń yaa yádaałti'go hádaat'įįyúgo, yáná'itihé ch'í'otąą, ła'íí aayádaałti'íí góltʼíí, akú łaa yádaałti' dábik'eh. 39 Dayúweh ła' hádaałt'įįyúgo nɳee yándaaltihíí iłch'į' hilɳéh ndi at'éé. 40 Díí jįį be'ánágot'įįdhíí bighą nohwaa yáda'iti' ngolɳíí, hat'íí baa daagonch'aadihíí doo ła' da. 41 Díí yee gánɳiidná' nɳee dała'at'éehíí, Nádaadołkáh, yiłnɳiid.

20

1 Godikish n'íí ąąłná', Paul ínashood yushdé' daayiłnɳiidná' yinádaadezhchid, áígé' yich'ą' Macedóniayú dah nadiidzaa, 2 Macedónia biyi' daagolíínií yitaaghaago yidag yádaałti'ná' Greeceyú ńyáá. 3 Ákú taagi bedahitąą. Jews daanlíni benadaago'aaná' Sýriayú bił naadez'eel nt'éégo Macedóniayúgo ch'ínánóshdáh nzį lę́'e. 4 Sópater Beréagé' gólíni, Aristárkus ła'íí Secúndus, Thessalonícagé' daagolíni; Gáius, Dérbegé' gólíni, ła'íí Timótheus; Tíkakus ła'íí Tróphimus, Asiagé' daagolíni, áí dawa yił deskai. 5 Áí Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztąą lę́'e. 6 Báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daahi'dąą ni', áígé' Philíppigé' Tróaszhį' ashdla'i nohwee daizkąą nohwił dah'o'ołgo; áígee naháatąągo gosts'idi nohwee daizkąą. 7 Godilziníí bijįį ínashood da'okąąhgo da'iyąągo dała'adzaaná' Paul iskąą dahnádishdáh nzįgo dá yił yádaałti'go tł'é'ís'ah. 8 Dá'ík'ehyú dahnágost'ąąyú dała'adzaa yuɳe' ik'ah kǫ'i łą́ągo daadiltłi' lę́'e. 9 Ákú nɳee áníi naghához Éútikus holzéhi biká'got'íné daadentą́ągee dahsdaago iiłhaazh: Paul dá yałti' nt'éégo nɳeehíí gódah ch'ínenlóól, áí taagi nágost'ąągé' lę́'e, áígé' daztsągo nádainłtįį lę́'e. 10 Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáágo hayaa adzaago yinazhchidná' gáɳíí, Doo hago nohwił ádaagot'ee da le'; t'ah hiɳaa. 11 Paul wą́'yúdag onádzaaná' báń yehesdlaadgo da'iyą́ą, áígé' yił iłch'į' yánádaalti'go ńzaad ogoyáá gost'įįdzhį', áígé' yich'ą' dahnadiidzaa. 12 Nɳee áníi naghához gódah ch'ínenlóól n'íí hiɳaago yił onákai, dázhǫ́ bił daagozhǫǫ́go. 13 Paul dabí'iłtsé tsina'eełíí si'ąąyú nkaigé' Ássosyú nohwił da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eełíí yiyi' dahndáah doleeł, daandzįgo: Paul dáni' ákú higháhgo ngonłchí́íhíí bighą. 14 Ássosgee nohwaa nyááná' tsina'eełíí yeh hiyáágo Mityléneyú bił nohwił da'iz'eel. 15 Áígé' nohwił dahna'iz'eelgo iskąą hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwił ch'ída'iz'eel; áígé' iskąą hik'e Sámosyú nohwił nada'iz'eel, áígé' Trogýlliumgee dét'įh naháatąą; iskąą hik'e Milétusyú nohwił nada'iz'eel. 16 Paul Asiahíí biyi' doo ńzaad begodigháh dahíí bighą Éphesus bitis bił ch'ída'i'eełgo ngon'ą́ą́: dábik'ehyúgo Péntecost-híí bijįį Jerúsalemyú dáhah hįkáhíí bighą. 17 Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazíni, Kú nółkáh, daabiłɳiigo o'ił'a'. 18 Ákú hikainá' gádaayiłɳii, Da'iłtsé Asiagee níyáágé' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshłįį n'íí bídaagonołsį, 19 Dá shaa goch'oba'go, łahgee shiɳáá túnáltʼíná' Jews daanlíni shenadaago'aahíí bee shich'į' nagontł'ogo Bik'ehgo'ihi'ɳań bá na'isiid ni': 20 Dawahá nohwá nzhoonií doo ła' t'ąązhį' ánsį dago baa nohwił nadaagoshɳi'go nohwił ch'í'ɳah ashłaa ni', dała'ánádaałt'įįyú ła'íí daagotahyú, 21 Jews ła'íí Greeks daanlíni, Nohwinchǫ'íí bich'ą'zhį'go ádaałɳe'ná' Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'į'go ádaałɳéh, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń daahołdlą́ągo bada'oltʼíí, dishɳiigo baa bił nadaagoshɳi' n'íí ałdó' bídaagonołsį. 22 Áík'ehgo k'adíí Holy Spirit nashihiłnaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'ąą doleełíí doo bígonsį da: 23 Ndihíí ha'ánshteeh ła'íí shiniigonłt'éé doleełíí shiba' goz'ąągo Holy Spirit shił nanágolɳih, kįh nagozɳilyú nashaayú. 24 Áíná' áí doo shił hago'at'éé da, shi'ihi'ɳa'íí doo shił ilʼíí da, shił gozhǫ́ǫ́go shinasdziid łashłé zhą́ hásht'įí́, ła'íí yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań bił goch'oba'íí nłt'éégo baa na'goɳi'íí ąął baa nagoshɳi'go hasht'įį́. 25 Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa nagoshɳi'go nashaa n'íí doo nádaashołtséh dahíí bígonsį. 26 Áík'ehgo díí jįį gádaanohwiłdishɳii, Doo da'dołts'ag daná', ch'a'onesołdeeyúgo doo hat'íí nashinołtł'og da. 27 Doo ła' t'ąązhį' ánsį dago Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwá ngon'áánií dawa baa nohwił nadaagosisɳi'híí bighą. 28 Ádaa daagonołdząą, ła'íí ínashood dawa bá daagonołsąą, Bik'ehgo'ihi'ɳań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí dabíí bidił yee yist'įįdíí Bik'ehgo'ihi'ɳań bá da'dołné'; áí biɳádaadeł'įį́go Holy Spirit ádaanohwizlaa. 29 Díí bígonsį, nohwich'ą' dahdiyaahíí bikédé'go nɳee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú híkáhgo ínashood ndi k'izédaidihiɳiił doleeł. 30 Nohwíí nohwitahyú ndi nɳee ła' yati' doo da'aɳii dahíí yee yádaałti' nkegoniigháh, ínashood daanlíni bich'ą'zhį' yaa da'ɳiigo, bíígo bikísk'eh dahikáh doleeł. 31 Áí bighą ádaa daagonołdząą, tł'é' biigha ła'íí jįį biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi łegodzaazhį' shiɳáá túnáltʼíná' dała'á nołtʼįįgo nohwił ch'ígonsh'aah n'íí bínádaałɳiih. 32 K'adíí, shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'ɳań ła'íí biyati' biłgoch'oba'íí baa nohwinshɳiił, áí yati'íí daanołdzilgo ádaanohwile', ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyéé doleełíí nohwaa yiné'go yínel'ąą. 33 Béshłigaihíí, óodo, dagohíí diyágé ła' daabíyééhíí doo ádá hásht'įį́ da. 34 Nohwíí bídaagonołsį, dashíí ídee hinsh'ɳaa ni', ła'íí bił nashkaihíí dawahá bá ádaagonsį ni'. 35 Díí k'ehgo nada'ołsiidgo doo daanłdzil

dahíí bich'odaaɬniigo dábik'eh nohwił ch'í'nah ashłaa, ła'íí Jesus nohweBik'ehń gánníí n'íí bínádaaɬniihgo nohwił ch'ígonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhǫ́ǫ́ da, áíná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhą́ itisgo baa gozhǫ́ǫ́. 36 Díí ąąɬ yee yałti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskąąd. 37 Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'ǫs, 38 Doo nádaashoɬtséh da, nıihíí bighą itisgo doo bił daagozhǫ́ǫ́ da. Áígé' tsina'eeɬíí si'ąąyú yił nakai lę́'e.

21

1 Áígé' bich'á' nohwił da'iz'eelná' Cóos golzeezhį' ts'ígozdǫh nohwił oda'iz'eel, iskąą hik'e Rhodes golzeezhį', áígé' Pátara golzeezhį': 2 Phenécia tsina'eeɬíí dez'íli lą́ą́ baa nkaigo beh hiikaigo nohwił dahna'iz'eel. 3 Áígé' Cýprus golzeehíí nohwe'eshganzhinéégo hit'į́ siliįná' nohwił ch'ída'iz'eel Sýriazhį', Tyregee nohwił nda'iz'eel: áígee tsina'eeɬíí yogheeɬíí nahi'nıiɬhíí bighą. 4 Ínashood baa nkaigo áígee gosts'idi nohwee da'izkąą: áí Holy Spirit yádaabihiłti'go Paul, Jerúsalemyú doną́h hela', daabiɬnıigo. 5 Gosts'idihíí ąąɬ nohwee nyíńɬką́ą́ná' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad ła'íí bichąghášhé biłgo kı̨h gozınilíí bich'á'zhį' bił ch'ínkai: ákú tábąąyú daahihiilzhiizhná' da'osiikąąd. 6 Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanlı̨į doleeɬ, daaɬiłn'nıiná' tsina'eeɬíí beh hiikainá' bííhíí gowąyú onákai. 7 Tyregé' Ptolemáiszhį' nohwił da'iz'eel, áígee odlą' bee nohwik'ííyú bił iłch'į' yádaahiilti'go dała'á jı̨į bił naháatąą. 8 Iskąą hik'e Paul bił nahiikaihíí Caesaréazhį' nohwił onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagolni'i, gosts'idi ha'nilíí itah nlíni; bigową yune' ohiikaigo bił naháatąą. 9 Bitsi'ke doo ndaanee dahíí dı̨́į'i, áí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaaɬti' lę́'e. 10 Áígee naháatąągo dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yałti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' ńyáá. 11 Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabíí bikee ła'íí bigan líyistłǫǫná' gánnıid, Holy Spirit gánníí, Jerúsalemgee Jews daanlíni nnee díí sis bíyéé́híí díí k'ehgo łídaabiłtł'ohgo doo Jews daanlı̨į dahíí yaa daabiłtéeh doleeɬ. 12 Díí da'disiits'ąąná' nohwíí ła'íí nnee áígee daagolíínníí biłgo Paul, Jerúsalem yúdag doną́h hela', daabiłn'nıigo nádaahohiikąąh. 13 Paul gánnıid, Hat'íí bighą daałchago shijíí nnıihgo ádaanoɬsı̨? Shíí Jesus nohweBik'ehń bizhi'híí bighą Jerúsalemyú ha'ánshteeh, ła'íí dastsaahgo ndi shił dábik'eh. 14 Ch'éh ádaaɬn'nıi hik'e gádaade'nıid, Nohwe-Bik'ehń hát'íínníí bikísk'ehyú ágodonıiɬ. 15 Díí bikédé'go iłch'į'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. 16 Ínashood ła' Caesaréagé' daagolíni bił ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo áníná' ínashood silíni, bigowąyú bił nkai, áń bił naháatąą. 17 Áígé' Jerúsalemyú nkainá' odlą' bee nohwik'isyú baa nkaihíí bighą nohwa'ahédaanzı̨į'. 18 Iskąą hik'e Paul bił ha'áhiikai James bich'į'; áígee ínashood yánazíni dała'adzaa. 19 Iłch'į' yádaaɬti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlı̨į dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'nań hat'íí áyíílaahíí dała'ágo iłké' gon'ą́ágo yaa yił nadaagosni'. 20 Díí daidezts'ąąná', NohweBik'ehń ízisgo at'éhi nlı̨į, daanii, áígé' Paul gádaayiłnnıid, Isąą, nohwik'isn, Jews daanlíni bitahgé' ɬą́ą́go doo náhóltagyú da'osdląąd; ái dawa Jews bich'į' begoz'aaníí dázhǫ́ nłt'éégo yikísk'eh ádaat'ee: 21 Áíná' naat'ídaanzı̨, Jews daanlíni doo Jews daanlı̨į dahíí bitahyú daagolínihíí, Moses nohwił ch'ídaagos'aaníí yó'odaadoł'aago nohwichąghášhé doo círcumcise ádaaɬı̨į da, ła'íí nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanoɬ'ee da, biłńnıigo bił ch'ídaagon'áah, nídaagoɬsı̨į́d. 22 Hago'at'éégoshą' ádaahii'ne'? Nnee ɬą́ą́go dała'ane' doleeɬ: kú ńyaahíí yaat'ídaanizı̨į́h go'ı́į́. 23 Áí bighą ádaaniłn'nıihíí k'ehgo ánne': nohwitahyú nnee dı̨́į'i godnłsiníí yich'į' hadaagodile'go ndaagoz'ąą lę́'e; 24 Ni ałdó' godínłsı̨go bił iłch'į'da'dołdlé'go bił nkáhgo ákú bá nadahínńnił, bitsits'in łigaigo daiłshéhíí bighą: díí bee nnee dawa bich'į' bígózı̨ doleeɬ, naat'ídaanzı̨ n'íí doo da'anıi da, ndi begoz'aaníí bikísk'eh áńt'éé. 25 Áíná' doo Jews daanlı̨į dahíí da'osdląądíí bich'į' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'nıigo, Ágádaat'eehíí doo be'ádaanoɬ'ee da nzhǫǫ, áíná' beda'okąąhíí nastseedgo nadn'áí yaa hi'nıihíí, ła'íí diɬ, ła'íí dawahá bize'da'istł'oonií doo daaɬsąą da, doo nant'į' nach'ikai da ałdó'. 26 Áík'ehgo Paul nnee dı̨́į'ihíí yił okaigo iskąą hik'e godnłsı̨go yił iłch'į'áda'desdlaaná' da'ch'okąąh goz'ąą yune' yił okai, godnłsı̨go iłch'į'ádaach'idle' ąąɬ bengowáhíí bebígozı̨ı̨híí bighą, ła'íí dała'á ntı̨́ı̨go dahat'íhíta Bik'ehgo'ihi'nań bá baa hi'né'híí ałdó' bebígozı̨ı̨híí bighą. 27 Gosts'idiskaanií k'azhą́ ąąɬ bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíínníí da'ch'okąąh goz'ąą yune' Paul daayiłtsąąná' nnee dawa yił daagoshkishgo Paul yił ndaazdeelgo, 28 Nádaadidilghaazhná' gádaannıid, Israel hat'i'i daanołíni, nohwich'odaaɬnii: Díń nneehń nnee dahot'éhé yił ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i'i ła'íí begoz'aanií ła'íí díí goz'aaníí bich'á'yúgo ádaanoɬ'ee, daayiłnıigo: dayúwehyú Greeks daanlíni ałdó' da'ch'okąąh goz'ąą yune' yił okaigo díí godiyı̨hgo goz'aaníí daayiłchǫǫd. 29 (Dabí'iłtséná' kı̨h goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yił na'aashgo daabo'ı̨į ni'go, áń Paul da'ch'okąąh goz'ąą yune' yił o'áázh daanzı̨į ni'.) 30 Kı̨h goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áígé' iłch'į' nádnkı̨ı̨go dała'adzaa ni': áígé' Paul yił ndaazdeelgo da'ch'okąąh goz'ąągé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itı̨híí dagoshch'į' daada'deztąą ni'. 31 Daabiziłhee nkegonyaaná'

siláádа binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozlį́ígo yaat'ínzį: 32 Áík'ehgo dagoshch'į' siláádа ła'íí binadaant'a' biłgo nnee dała'adzaahíí yich'į' gódah ch'ínkį́į: áí nnee daayiłtsą́ąná' Paul nyída'iz- haal n'íí dákehégo ádaisį̨id. 33 Áígé' siláádа binant'a'íí Paul yaa nyáágo biłtsoodgo, Bésh hishbizhíí naki bee líbi'doltł'óh, nii; áígé', Hadń át'į́į, hat'íí hago áyíílaa? niigo yiká na'ódíłkid. 34 Nnee dała'at'éehíí ła' kogo ádaaniiná' ła'íí łahgo ádaaniii: áík'ehgo godńch'aadhíí bighą ch'éh yígołsį̨hgo at'į́ígo, Siláádа sinilyú bił dołkáh, nniid. 35 Gódah ch'í'itiinzhį' nyááná' nnee ląą́go dała'at'éehíí hadaashkeehíí bighą siláádа dahdaabinłtį̨. 36 Nnee dała'at'éehíí daadilwoshgo biké' náłseeł, Daazołhee, daaniigo. 37 Paul k'ad siláádа sinil yunee' yił ha'akáhná' siláádа binant'a'íí gáyiłnii, Nich'į' hasdziih née? Siláádа binant'a'íí gánníí, Greek biyati' bee yáńłti' née? 38 Ni Egyptgé' nnee ńlíni née, da'iłk'ehéná' nnee godikishgo dį́į́dn doo náhóltagyú nada'iłtseedíí da'igozlį̨įyú oyinil n'íí ni née? 39 Paul gánníí, Shíí Jew nshłį̨į, Cilícia biyi' ízisgo kįh goznilíí Társus golzeegé' gonshłíni: nánoshką́ąh, ch'ík'eh nnee bich'į' hasdziih. 40 Siláádа binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yiłnniidná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizį̨igo nnee dała'at'éehíí yich'į' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'ą́ą daná' Hebrew biyati' bee yich'į' yałti' nkegonyaa.

22

1 Nnee daanołíni, shik'ííyú, ła'íí nibáyáń daanołíni, nohwiną́áł ádá hasdziihíí ídaayesółts'ą́ą. 2 (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'ą́ąná' dayúwehégo doo hat'íí náhists'ą́ą da: Paul gánniid,) 3 Shíí Jew nshłį̨į, Cilícia biyi' kįh goznilíí Társus golzeegee gosilį́į, ndi dząągee díí kįh gozнilgee shi'dihiilna', begoz'aaníí daanohwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamáliel holzéhi shił ch'ígon'ą́ą́, nohwíí ádaanołt'eehíí k'ehgo nłdzilgo Bik'ehgo'ihi'nań bá sízį́į ni'. 4 Nnee ła'íí isdzáné Jesus yikísk'eh daayikahíí líd aashtł'o'go ha'áná'ilka'á yunee' odaahiskaad ni', biniigonłt'éégo ádaansį, dak'azhą́ hishhąągo. 5 Díí ánát'į̨díí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí nnee yándaaltihíí shídaagołsį: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíí, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíínníí líd aashtł'o'go Jerúsalemyú bił nshkáh, biniidaagodilne' doleełhíí bighą. 6 Damáscusyú dak'azhą́ nsháhgo ha'iz'ą́ąyú shį, dahjíko yaaká'gé' shich'į' nke'idindlá́ád. 7 Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshiłniigo idisiits'ą́ą́, Saul, Saul, hat'íí lą́ą́ bighą shiniigonłt'éégo áshińłsį? 8 Áík'ehgo gádénniid, Hadń ánt'į̨, shiNant'a'? Gánáshiłdo'niid, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíí shíí áshtʼį́į, Jesus, Názarethgé' gonshłíni. 9 Bił hishkaahíí ałdó' nke'dindlá́ádíí daayiłtsą́ą ndi izhii shich'į' yałti'íí doo daidezts'ą́ą da. 10 Áík'ehgo gádénniid, Hago lą́ą́ áshne', sheBik'ehń? Jesus gáshiłnniid, Nádndáhgo Damáscusyú ńnáh; ákú hat'íí ánlehíí ąął baa nił na'gonі' ndi at'éé. 11 Dázhǫ́ łigaigo nke'idindlá́ádhíí bighą doo gosh'į̨ da silį́ígo bił hishkaahíí Damáscusyú odaashizlǫǫz. 12 Ła' nnee Ananías holzéhi, begoz'aaníí yikísk'eh nlį̨igo Bik'ehgo'ihi'nań yidnłsíni, Jews áígee daagolíínníí dawa nłt'éégo baa yádaałti'i, 13 Áń shaa nyáágo shit'ahgee hizį'go gáshiłnniid, Shik'isn Saul, go'į̨ nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'į' gosh'į̨ násisdlį̨igo Ananías yiłtsą́ą. 14 Gánáshiłdo'niid, Bik'ehgo'ihi'nań, nohwitaa n'íí daayokąąhń, hat'íínníí bígonsį doleełgo hanitį́į, Nłt'éégo Anát'į̨łtí hįłtséhgo, ła'íí bizhiihíí dints'įhgo. 15 Hat'íí hí'íínníí ła'íí hat'íí dints'agíí nnee dawa áń bá baa bił nagolní' doleeł. 16 Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádndáhgo nohweBik'ehń bizhi' bee bich'į' ánniigo baptize áni'dolnéh, áík'ehgo ninchǫ'íí yó'o'eeł. 17 Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okąąh goz'ą́ą yune' oshkąąh nt'éégo shił ch'í'nah ágolzaago, 18 Gáshiłniigo hiłtsą́ą, Dahałe, Jerúsalemgé' dagoshch'į' ch'íńńáh: shaa bił nadaagolni'íí doo hádaat'į̨ da doleełhíí bighą. 19 Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehń, Jews ha'ánáłséh nagoz'ą́ą dahot'éhé daanodlaaníí ha'áná'ilka'á baa hiníl, ła'íí nbída'niłhaał n'íí dabíí yídaagołsį: 20 Ła'íí Stephen, ná nagolni'íí nlíni, bidił idezjoolná' bit'ahgé' sízį́įgo shił dábik'eh ni', hayíí daabizis-hiinihíí ikáʼ daabi'ííhíí bá binádésh'į́į ni'. 21 Áígé' gánáshiłdo'niid, Dahnnáh: ńzaadyú doo Jews daanlį̨į dahíí bich'į' nideł'a'. 22 Nnee dała'adzaahíí bídaayésts'ą́ą lé'e, ndi díí yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaannniid, Yúwehyú, daazołhee: nnee ga'at'éhihíí ni'gosdzáń biká' doo hinaa bik'eh da. 23 Nádaadidilghaazhgo ikáʼ daabi'ííhíí dahnadai'ah, ła'íí łeezh hadag daiki', 24 Áík'ehgo siláádа binant'a' da'tiséyú sitíni, Siláádа sinilyú bił nołkáh, biłnniid, ła'íí habída'ołhaałgo nahódaadołkid, hat'íí bighą baa daadilwoshíí bígonozį́įh. 25 Áíná' łídaabistłǫǫná' Paul siláádа dała'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziiníí gáyiłnniid, Nnee Roman nlíni doo baa yá'iti'í habí'į́łhaałgo ná goz'ą́ą née? 26 Siláádа binant'a'i díí yidezts'ą́ąná' siláádа binant'a' da'tiséyú sitíni yich'į' oyáágo gáyiłnii, Hago ánne'go láń? díń nneehń Roman nlíni lą́ą. 27 Áík'ehgo siláádа binant'a'íí Paul yaa nyáágo gáyiłnii, Shił nagolní', ya' Roman ńlį́į née? Paul gánníí, Ha'aa. 28 Siláádа binant'a'i gánádo'niid, Roman nshłiinníí łą́ągo bighą nahanílhi at'éé. Paul gánníí, Shíí dá Roman nshłį̨igo gosilíni ánsht'ee. 29 Áík'ehgo k'ad nabídaadiłkid n'íí bich'á' nádnkį̨: ła'íí siláádа binant'a'i ałdó', Paul łíhistł'oonní, Roman nlį̨igo yígołsį̨įdhíí bighą tsídolyiz. 30 Iskąą hik'e siláádа binant'a'i hat'íí bighą Jews daanlíni

baa dahdaagoz'aaníí da'anii yígołsįįh hat'įįgo, k'ena'bí'ahná' okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí yándaaltihi, Dała' ałnéh, daayiłnniid, áik'ehgo Paul yił gódah ch'i'áázhgo yándaaltihíí biyahzhį' yił nn'áázh.

23

1 Paul yándaaltihíí da'as'ah yineł'įįdná' gánííd, Nnee daanołíni, shik'isyú, díí jįįzhį' ngont'i'go Bik'ehgo'ihi'nań shineł'įįgo nłt'éégo ánásht'įįł bígonsįgo hinshnaa. 2 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaałts'į, daayiłnii. 3 Áik'ehgo Paul gábiłnii, Dá'iká'gee zhą́ łigaigo ánálzaahi ńlíni, Bik'ehgo'ihi'nań nił hayaa nałts'į go'įį́: begoz'aaníí bee shaa yáńłti'go dahsíńdaa née, áíná' begoz'aaníí doo bikísk'eh áńt'éé dago nik'ehgo shi'dolts'į? 4 Bit'ahgee naziinií gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań bi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchǫ'go baa yáńłti' née? 5 Paul gánádo'niid, Shik'isyú, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlįį łą́áhíí doo bígonsį da ni': nohwíí nohwihat'i'i binant'a' doo nchǫ'go baa yádaałti' da le', niigo bek'e'eshchįį. 6 Nnee ła' Sádducees daanlįįgo ła'íí Phárisees daanlįįgo Paul yígolsįįdná', yándaaltihíí yich'į' gánííd, Nnee daanołíni, shik'isyú, shíí Phárisee nshłįį, Phárisee nlíni biye' nshłįį: nanezna'íí naadiikáh hoshdląąhíí bighą shaa yá'iti'. 7 Díí ánniidná' Phárisees daanliinií ła'íí Sádducees daanliinií łahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo nnee dała'at'éehíí nakiyú ił k'ékai. 8 Sádducees, Nanezna'íí doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíí spirit ta doo ła' golį́į da, daanii: áíná' Phárisees daanlínihíí, Ái gólíį, daanii. 9 Áik'ehgo nawode hagołdog: begoz'aaníí ye'ik'eda'ałchíhi Phárisees yił daagot'iinií daahizį'go gádaanii, Díń nneehń doo hat'íí nchǫ'íí ye'adzaa dago bídaagosiilzįįd: spirit dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'į' yałti' lę́'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nadaagonlkaad da ndizhǫǫ. 10 Łahada'dit'áh n'íí hagowáh nkegonyaaná' silááda binant'a' Paul dánko ił k'ídaach'idzįįs he'at'éé nzigo, silááda, Ákú dołkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bił nádołkáh, daayiłnii. 11 Iskąą tł'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizįįná' gánííd, Paul, bidag áńt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosińni'híí k'ehgo Romeyú ałdó' shá nagolní' doleeł. 12 Jįį gozlįįná' Jews daanliinií ła' ndaagoshchįįgo, Paul daayizes-hįįzhį' doo da'iyąągo, doo da'idląągo ádándaagost'ąą. 13 Ndaagoshchiinií dizdin bitisyú hilt'ee lę́'e. 14 Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Jews yánazíni yich'į' okaigo gádaayiłnii, Nłdzilgo ádándaagosiit'ąą, Paul daazeldįįzhį' doo da'iidąą dago. 15 Áik'ehgo nohwíí ła'íí yándaaltihíí biłgo silááda binant'a'i bich'į' ch'inii daadoł'aah nohwaa yił nołkáhgo, dayúweh na'ídaadołkid k'a'at'éégo: nohwíí ałk'iná' biba' naháatąą, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. 16 Paul daaziłheego yiba' naháztaaníí Paul bilah bizhaazhé yaat'ínzįįná' Paul silááda sinilyú yich'į' oyáágo yił nagosni'. 17 Áik'ehgo Paul silááda dała'á gonenadín binant'a' ła' yushdé' yiłniigo gáyiłnii, Díń nnee ánií naghahń silááda binant'a' da'tiséyú sitíni bich'į' bił n'áásh: yił nagolni' hat'íjhíí bighą. 18 Silááda binant'a' yaa yił n'aazhná' gáníí, Paul, ha'ásitíni yushdé' shiłnniidgo, Díń nnee ánií naghahń hat'íí shį nił dishniigo nił niigo bich'į' bił n'áash, shiłnii. 19 Áik'ehgo silááda binant'a' dasahn nabídiłkid yune' obiilǫ́ǫz, Hat'íí baa shił nagolní'go láń? biłnii. 20 Paul bidá'áhń gánííd, Jews daanlíni iskąą nnee yándaaltihíí bich'į' Paul bił n'aash daaniłn'nii, daaniigo ndaagoshchįį, nłt'éégo baa na'ódíkidíí k'a'at'éégo. 21 Áíná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daaziłheego yiba' naháztąą, Paul daizes-hįįzhį' doo da'iyąągo, doo da'idląągo nłdzilgo ádándaagost'ąą: áik'ehgo, Ha'aa, ńniihíí yiba' naháztąą. 22 Áik'ehgo silááda binant'a' nnee ánií naghahń, Shił nagosińni'íí hadń bił nagolní' hela', yiłnniidná', Nádńdáh, yiłnniid. 23 Áígé' silááda dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yiłnniidgo gáyiłnii, Silááda naki gonenadín, ła'íí łį́į bee silááda daanliinií gosts'idin, ła'íí silááda bésh yee nadaagonłkaadíí naki gonenadín dagoshch'į' Caesaréayú dahnádiilséhgo áhłéh, tł'é'go ngost'áí bik'ehenkéézgo; 24 Paul ałdó' łį́į bił hiltéhíí bá ił ch'į'hołéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchań, baa bił nołkáh. 25 Díí k'ehgo áníígo Félix yich'į' k'e'eshchįį: 26 Shíí Cláudius Lýsias nshłíni Félix nant'ánchań, ízisgo áńt'éhi, Gozhǫ́ǫ́, niłdishniigo nich'į' k'e'eshchiih. 27 Díń nneehń Jews daanlíni ła' daabiłtsoodgo nabiziłhee nt'éégo Roman nnee nlįį łą́áhíí bígosílsįįdgo silááda kú bił nshkaigo bich'á' ńdaadihiiltįį. 28 Hat'íí bee baa dahgost'aaníí bígonsį hasht'įįgo bá yándaaltihíí baa bił ni'áázh. 29 Dabíí yenahas'aaníí bik'izhį' baa dahgost'ąą łą́ągo bígosílsįįd, ndi ha'ásitiiníí dagohíí da'itsaahíí doo ła' bee bángot'ąą da. 30 Díń nneehń zideego yaa ndaagoshchiiníí baa shił nagosni'ná' dagoshch'į' nich'į' ol'a', hayíí baa dahdaagoz'aaníí niná́áł baa nadaagodolnih biłdishniigo bándaagosii'ąą. Da'ái zhą́ nich'į' k'e'shiłchį́į́. 31 Áik'ehgo silááda ádaabiłdo'niidhíí k'ehgo tł'é'yú Antípatrisyú Paul yił okai. 32 Iskąą hik'e siláádahíí siníly ú nákainá' łį́į bee silááda daanliinií Paul yúweh yił okai: 33 Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchań naltsoos yaa daistsooz, Paul ałdó' yaa yił hikai. 34 Naltsoosíí yozhi'ná', Ni' hat'íí golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayídíłkid. Cilíciagé' gólį́įgo

yígołsɨ̨dná', 35 Gáyiłn̲ii, Naa dahdaagoz'aaníí hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'ąągee Paul siláádа bin̲ádaadéz'ɨ̨go ngon'ą́ą.

24

1 Áígé' ashdla'iskaaníí bikédé'go okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, ła'íí Jews yánazíni biłgo hayaayú hikai, nn̲ee, Tertúllus holzéhi, bá yádaałti'go yił hikai, áń Paul bee baa dahgost'aaníí nant'ánchań yaa yił nagoln̲i' doleełgo. 2 Paul yiká ánn̲iidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gán̲íígo, Nighą nohwini' iłch'ɨ̨'gont'éé, ła'íí nohwitahyú nchǫ' n'íí nłt'éégo ánándlaa, 3 Áí dawahn ła'íí dahayú ba'ahédaandzɨ̨, Félix, ízisgo áńt'éhi. 4 Niłgoch'oba'go ayą́hágo nich'ɨ̨' hasdziihíí ídínłts'ąągo nánoshkąąh. 5 Díń nn̲eehń baa nagontł'ogíí nlɨ̨ɨ̨go bídaagosiilzɨ̨ɨ̨d, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíínníí yił daagołkizh, ła'íí Nazarénes daanlɨ̨ɨ̨ zhin̲éégo yásizíni bídaagosiilzɨ̨ɨ̨d: 6 Da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' gołchǫǫh nt'éégo bił ndaasiideel: nohwíí benagosiil'aaníí bee baa yádaasiiłti' doleeł ni'. 7 Ndi Lýsias, siláada binant'a'ń, nohwaa nyáágo hagoshkéhégo nohwilák'e hayidzɨ́ɨ́z ni'. 8 Baa dahdaagoz'aaníí naa hikáhgo, n̲iigo ngon'ą́ą: dá ni nahídńłkidgo hat'íí bighą baa dah-daagosiit'aaníí dawa bígonłsɨ́ɨ̨h doleeł. 9 Jews daanlíni ałdó' díí án̲ííhíí da'an̲ii án̲íí daann̲iid. 10 Nant'ánchań nabí'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gán̲íígo, Doo ałch'ídn łegodzaa dago díí hat'i'íí bá yánáltihíí ńlɨ́ɨ́go bígonsɨ̨híí bighą shił gozhǫ́ǫ́go ninadzahgee ádá hasdziih: 11 Díí bígóńłsɨ̨ih, nakits'ádah iskąąná' Jerúsalem yúdag oshkąąhyú níyáá ni'. 12 Áígee da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e', ła'íí Jews ha'ánáłséh goz'ąą yun̲e', ła'íí kɨh goz̲nilyú ła' bił łaha'dishtáhgo doo hadń sho'ɨ̨ da ni', ła'íí nn̲ee bił daagodikishgo doo hadń sho'ɨ̨ da ni': 13 Shaa dahgoz'aaníí daazhógo ágolzéhi. 14 Áíná' díí nich'ɨ̨' ádá nagoshn̲i', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí, okąąh bee sahngo na'ádi'n̲ilíí daabiłdi'n̲iihíí, áí itah nshɬɨ̨, bich'ą'gé' nn̲ee síllíínníí Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąh lę́'e n'íí hoshkąąh, begoz'aaníí bee nohwá ngot'ąą n'íí ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi n'íí bek'e'eshchiinníí dawa hoshdląą: 15 Nłt'éégo ádaat'eehíí ła'íí doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí nanezna'gé' naadiikáh doleełíí áí nn̲ee yiká daadéz'ɨ̨híí shíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú biká désh'ɨ́ɨ́. 16 Áígé' dawahn Bik'ehgo'ihi'n̲ań ła'íí nn̲ee ałdó' daashineł'ɨ́ɨ́go nłt'éégo ánásht'ɨ̨ɨ̨go bígonsɨ̨ doleełhíí bighą nłdzilgo nabik'í'isiid. 17 Da'kwíí łegodzaahíí bikédé'go tédaat'iyéhíí hat'íhíta baa daanshné'go, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań hoshkąąhgo hat'íhíta baa nshné'go bił nít'i'íí bich'ɨ' nádszaa. 18 Díí bee ánásht'ɨ̨ɨ̨ná' da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' godnłsɨgo ałch'ɨ' áde'dinshdlaago, doo shin̲aayú nn̲ee łą́ągo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni ła' Asiagé' daagolíínníí shaa hikai ni'. 19 Áí hat'íhíta bee shaa dahdaago'aayúgo nin̲ááł shaa dahdaago'aago kú híkáhgo dábik'eh. 20 Dagohíí yándaaltihíí shaa yádaałti' n'ná' hago'at'éégo nchǫ'go ánát'ɨ̨díí shídaagołsɨ̨díí, nn̲ee kú nich'ɨ' hikaihíí yaa nadaagoln̲i'go dábik'eh, 21 Díí dała'á zhą doo bił dábik'eh da ni', bitahyú sízɨ́ɨ́go nádidishghaazhgo gádén̲iid n'ná', Nanezna'íí naadiikáhíí hoshdląąhíí bighą díí jɨ̨ɨ̨ nohwin̲ááł shaa yá'iti'. 22 Áí Félix yidezts'ąąná', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nłt'éégo yígołsɨ̨híí bighą gán̲íí, Dét'ɨ̨hégo Lýsias, silááda binant'a'íí, kú ńyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. 23 Áígé' silááda gonenadín binant'a'íí gáyiłn̲ii, Paul bin̲ádiń'ɨ̨ɨ̨, ndi łahgee dabíí hát'ɨ́ɨ́yú naghaa le', ła'íí bit'eké baa nákáh nnizhǫǫ, hat'íhíta yídn nliinít baa nádain̲é'go nnizhǫǫ. 24 Da'kwíí iskaaníí bikédé'go Félix bi'aad Drusílla, Jew nlíni, yił n'áázhgo Paul yiká o'iił'a', áík'ehgo Christ ch'odląąhíí yaa yałti'go daidezts'ąą. 25 Dábik'ehyú ánách'ot'ɨ̨ɨ̨łíí, ła'íí ádaagoch'idzaaníí, ła'íí yun̲áásyú kaa yá'iti'íí yaa yałti'go Félix ditɬidgo tsídolyizgo gán̲íí, Dák'ad yúwehyú dahnn̲áh, dahagee dábik'ehgee niká ánádeshn̲e' ndi at'éé. 26 Ndi yiká oná'ił'aa nt'éégo iłch'ɨ' yałti', Paul ch'ínánshteehíí bighą zhaali shaa yiné' shɨ nzɨ lę́'e. 27 Naki łegodzaahíí ch'ígóyááná' Félix nant'ánchań n'íígee Pórcius Féstus nant'ánchań silɨ̨; áík'ehgo Félix Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú ashn̲e' nzɨgo Paul dáha'ásitɨ̨ nt'éénáʼ óyáá.

25

1 Féstus ni' yánant'aa doleełíí biyi' nyáánáʼ taagiskaaníí bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. 2 Okąąh yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí Jews daanlíni ádn nazínihíí Paul bee dahdaagost'aaníí Féstus yaa yił nadaagoln̲i'ná nádaayokąąh, 3 Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabiłn̲niid, higaałgo daayiziłheego ndaagoshchɨ̨ɨ̨náʼ. 4 Áínáʼ Féstus gán̲niid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotą' ni', shíí dák'adégo ákú nádésdzá. 5 Áík'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíí bił nádóshkáh, áígee nn̲eehń nchǫ'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagoln̲i'. 6 Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskąą, áígé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskąą hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bił nołkáh, nn̲iid. 7 Ákú ńyáánáʼ Jews Jerúsalemgé' hikaihíí bin̲aayú nadaazɨ̨ɨ̨, daazhógo ágolzeego, Doo ałch'ídn dénchǫ'go adzaa da, daabiłn̲iigo baa dahdaagoz'ąą. 8 Paul ádá hadzii gán̲íígo, Jews yenagos'aaníí, dagohíí da'ch'okąąh goz'aaníí, dagohíí Caesar ndi doo hago ashłaa da. 9 Áínáʼ Féstus,

Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú áshnéh nzigo Paul gáyiłnii, Ya' Jerúsalem yúdag ńnáhgo ákú shinááł naa dahgoz'aaníí bighą naa yá'iti' háńt'įį née? 10 Paul gánίί, Caesar bá yánáltihíí bidáhgee sízíį, da'áigee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo dénchǫ'go ánásht'įįł dahíí nłt'éégo bígonłsį. 11 Nchǫ'go ánásht'įįł lę'eyúgo hat'íí bighą dastsaahgo ásdzaayúgo dastsaahíí doo bich'ą' ch'a'oshgheed at'éé da; bighą shaa yá'iti'íí doo hat'íí dayúgo, doo hadń Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yałti'go hasht'jį. 12 Áik'ehgo Féstus, yił nant'án daanliiníí iłch'į' yádaałti'ná' Paul gáyiłnii, Caesar naa yałti' háńt'įį, áik'ehgo áń bich'į' nnáh doleeł. 13 Da'kwíí iskaaníí ch'ígóyááná' Agríppa, ízisgo nant'án nlíni, ła'íí Berníce biłgo Féstus, kozhį' nant'án silįįhíí bighą, Caesaréayú yaa n'áázh. 14 Ákú sikeego łą́ągo bedaizkąąná' Féstus Agríppa Paul yaa yił nagosnį' gánίígo, Nnee ła' dá ha'ásitįį nt'éénáʼ Félix onádzaa ni': 15 Jerúsalemyú sídááná' Jews bi'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Jews yánazíni, áí nneehń yaa shił nadaagosni', Bá ngono'aah, daanįigo. 16 Gádaabiłdénįid, Nnee baa dahgost'aaníí hayíí baa dahdaagoz'aaníí doo baa yádaałti'égo, ła'íí baa dahgost'ąąhíí bighą dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiníí doo áik'ehgo daagoz'ąą da. 17 Áik'ehgo baa dahdaagoz'aaníí kú hikainá' doo ńt'ah nsigo da, iskąą hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehń bił nołkáh, dénįid. 18 Baa dahdaagoz'aaníí daahizį'ná' nchǫ'go ánágot'įįłíí bee baa dahdaago'aa shį niizíį', ndi doo hwaa da: 19 Dabíí daabi'okąąhíí yaa łahada'dit'áh ła'íí nnee ła' Jesus holzéhi daztsąą n'íí Paul yaa nagolni'yúgo, T'ah hinaa, niihíí ałdó' yaa łahada'dit'áh. 20 Díí k'a'at'éehíí hago'at'éégo baa yashti' shįhíí doo bígonsį dago, Jerúsalemyú ńnáh háńt'įį née, ákú naa yá'iti'yú? biłdénįid. 21 Áíná' Paul gáshiłnnįid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni zhą́ shaa yałti'go hasht'jį, áik'ehgo Caesar bich'į' ołʼa'zhį' binádaadeł'jį, daabiłdénįidgo bá ndaagosii'ą́ą. 22 Agríppa Féstus gáyiłnii, Nneehń dabíí yałti'go dists'įh háshtʼjį. Féstus gánίί, Iskąągo nts'įh ndi at'éé. 23 Iskąą hik'e Agríppa łaʼíí Berníce biłgo baa da'olníígo n'áázh, silááda yánadaant'aahíí łaʼíí kįh goznílgee nnee itisyú nadaandeehíí biłgo dała'ánách'it'įįh goz'ąą yune' yił onałsą́ą́, áígé' Féstus bik'ehgo Paul yił ha'ákai. 24 Féstus gánίί, Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, ła'íí kú neheskaihíí daanohwigha, díń nneehń daał'įį ako, dząągee Jews daagolíínίí dawa ła'íí Jerúsalemyú daagolíínίí ałdó' daadilwoshgo gádaashiłnii, Díń nneehń doo hinaa bik'eh da. 25 Áíná' bighą da'itsaahíí doo ła' yee adzaa da lą́ągo bígosíłsįįd, ła'íí dabíí gáshiłnnįid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni shaa yałti'go hasht'jį, áik'ehgo ákú bich'į' dish'aago ngoni'ą́ą́. 26 Áíná' shinant'a' bich'į' doo hat'íí baa bek'e'eshchii da. Áí bighą nohwaa bił ni'áázh, ni zhą́ Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, naa bił ni'áázh, áik'ehgo nahídaadelkidíí bikédé'go shinant'a' hat'íhíta baa bich'į' k'e'eshchii doleeł. 27 Ha'ásitiinίί hat'íí bee baa dahgost'aaníí doo bígozinédago deł'a'go doo shił bik'eh da, shíí.

26

1 Agríppa Paul gáyiłnii, Ádá hadziihgo naa godet'ąą. Áik'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gánίígo: 2 Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, Jews daanliiníí yee shaa dahdaagoz'aaníí dawa díí jįį niná́ał bee ádá hasdziihíí baa shił gozhǫ́ǫ́: 3 Jews daanlíni bi'at'e' ła'íí łahada'dit'áhíí nłt'éégo bígonłsįhíí bighą: nłt'éégo shíyińłts'ąą, nánoshkąąh. 4 Jerúsalemgee bił nít'i'íí daagolíínίí bitahyú ishkiin nshłįį ni', áígé' yushdé' godezt'i'go hago'at'éégo hinshnaahíí Jews daanlíni dawa yídaagołsį. 5 Doo ánίi shídaagołsį da ni', shá hadaadziih hádaat'įįyúgo, Phárisee nlįįgo, Phárisees daandliiníí nohwi'okąąh itisgo daidnłsinίí yikísk'eh hinaa ni', daashiłnii doleeł ni'. 6 Daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nań bándaagoz'ąą n'íí hoshdlą́ąhíí bighą shaa yá'iti'go kú sízíį: 7 Díí Bik'ehgo'ihi'nań ngon'áánίí begolne'go nohwíí nakits'ádahyú hahiit'i'íí dájįį biigha dátł'é' biigha nłdzilgo Bik'ehgo'ihi'nań daahohiikąąh. Díí oshdlaanίí Jews daanlíni shaa dahdaagoz'ąą, Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni. 8 Bik'ehgo'ihi'nań nanezna'íí naadaayihil'nahíí hat'íí bighą doo daahołdlą́ą hádaałt'įį da? 9 Jesus, Názarethgé' gólíni, bizhi' bich'ą'zhį'go dashíí ánásht'įįłgo dábik'eh nsį ni'. 10 Áik'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okąąh yedaabik'ehi yánadaant'aahíí bik'ehgo Jesus daayokąąhíí łą́ągo ha'áhálkaad ni'; ła'íí natseedgo bándaagot'a'íí, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. 11 Jews ha'ánálséh nagoz'ąą yune' łahgee biniidaagodinsį ni', Jesus nchǫ'go yaa yádaałti'go ádaashłe' ni'; ła'íí dázhǫ́ bik'edaadinshnihgo doo Jews daanlįį dahíí bikįh nagoznilyú ndi biniidaagodinsį ni'. 12 Ágánásht'įįłgo okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'ąą, Ti'i ákú ńnáh, daashilnnįidgo Damáscusyú óyáá. 13 Ízisgo nant'án ńlíni, hishaałyú ha'iz'ą́ągo shíí ła'íí bił hishkaahíí biłgo nohwinaayú ch'ígona'ái be'idindlá́ádíí bitisgo yaaká'gé' nohwich'į' nke'dindlá́ád ni'. 14 Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshiłniigo idisiits'ą́ą́, Saul, Saul, hat'íí lą́ą́ bighą shiniigonłt'éégo áshińłsį? Tsidik'iihíí bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ąązhį' hóńtałyúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. 15 Gádénįid, Hadń ánt'įį, shiNant'a'? Gáshiłnnįid, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíí shíí ásht'jį, Jesus honszéhi. 16 Nádndáhgo hizįį: díí bighą nił ch'i'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo haniłtjį, hago'at'éégo

shinɬtsaaníí ła’íí hat’íí niɬ ch’í’n̲ah ádidishdliiɬíí shá baa nagoln̲í’ doleeɬgo; 17 Jews daanliiníí ła’íí doo Jews daanlį̨ dahíí ałdó’ bich’ą́’ niishteeh, doo Jews daanlį̨ dahíí bich’į’ nidish’aa, 18 Bin̲áá got’į̨go ánádaadle’go chagoɬheeɬgé’ idindiinzhį’ ánáda’n̲e’go, ła’íí Satan nadaabiɬaahíí bich’ą́’yúgo Bik’ehgo’ihi’n̲ań bich’į’ ánáda’n̲e’go binchǫ’íí bich’ą́’zhį’ ádaile’, ła’íí daashodlą̨ąhíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlį̨ doleeɬhíí bighą bich’į’ nidish’aa. 19 Áík’ehgo Agríppa, ízisgo nant’án ńlíni, díí yaaká’gé’ shiɬ ch’í’n̲ah ágolzaahíí da’áshiɬn̲iiyú ásdzaa: 20 Damáscusyú daagolíínígi iɬtsé, áígé’ Jerúsalemyú daagolíínígi, ła’íí ni’ Judéa dahoť’éhé biyi’yú daagolíínígi, ła’íí doo Jews daanlį̨ dahíí ałdó’ gádaaɬdishn̲ii, Nohwinchǫ’íí bich’ą́’yúgo ádaaɬn̲e’go Bik’ehgo’ihi’n̲ań bich’į’ ánádaaɬn̲e’, ła’íí nohwinchǫ’íí bich’ą́’yúgo ádaaɬdzaahíí dábeɬt’eego ánádaaɬt’į̨ɬ. 21 Díí bighą Jews daanlíni da’ch’okąą́h goz’ąą yun̲e’ shiɬ ndaazdeelgo daashiziɬheego ch’éh ádaat’į̨d ni’. 22 Díí jį̨zhį’ ngońt’i’go Bik’ehgo’ihi’n̲ań shich’on̲iigo kú sízį́į, nn̲ee doo ízisgo ádaat’ee dahíí, ízisgo ádaat’eehíí biɬgo Bik’ehgo’ihi’n̲ań binkááyú nada’iziidi n’íí ła’íí Moses be’ágon̲e’ daan̲ii n’íí zhą́ baa nagoshn̲i’go gádaabiɬdishn̲ii: 23 Christ binigodiln̲e’ doleeɬ, ła’íí da’iɬtsé daztsą́ągé’ naadiidáhíí nlį̨ doleeɬ, be’idindíínígi Jews daanliinígi ła’íí doo Jews daanlį̨ dahíí yiɬ ch’í’n̲ah áyíɬsį doleeɬ. 24 Ágán̲íígo ádá yaɬti’ná’ Féstus nawode gánn̲iid, Paul, niini’ édi̯h lą́ą; ɬą́ą́go ígonɬ’aaníí niini’ édi̯hgo ánííla lą́ą. 25 Paul gánádo’n̲iid, Féstus, ízisgo áńť’éhi, doo shiini’ édi̯h da: da’an̲ii ágoť’eehíí shiini’ golı́į́go baa yashti’. 26 Ízisgo nant’án ńlíni, díí baa yashti’íí bígonɬsį́, doo hat’íí t’ąązhį’ be’ánshť’ee dago nich’į’ yashti’; díí dahoť’éhé bígonɬsį; doo ła’ nagont’i’ dayú ba’ánágot’į̨dhíí bighą. 27 Agríppa, ízisgo nant’án ńlíni, Bik’ehgo’ihi’n̲ań binkááyú nada’iziidi n’íí hondlą́ą née? Hondlą́ągo nígonsį. 28 Agríppa Paul gáyiɬn̲ii, Ínashood hishɬeehgo dásdozhą́ shiini’ shá ágonlaa. 29 Paul gánádo’n̲iid, Doo dásdozhą́ da, da’an̲ii odlání ńlį́į doleeɬ, doo dáni zhą́ da, áíná’ díí jį̨ą daasidezts’aaníí dawa da’ánsht’eehíí k’ehgo ágát’éé doleeɬ, dishn̲iigo Bik’ehgo’ihi’n̲ań hoshkąą́h, díí ɬíshi’destł’oonígi zhą́ dahgo. 30 Paul ánn̲iidná’ ízisgo nant’án, ła’íí nant’ánchań, ła’íí Berníce ła’íí yiɬ naháztaaníí biɬgo nádiikai. 31 K’ihzhį’yú niikaigo gádaaɬildi’n̲ii, Díń nn̲eehń bighą datsaahíí dagohíí bighą ha’á’istiinígi doo ye’ánát’į̨d da lą́ą. 32 Agríppa Féstus gáyiɬn̲ii, Díń nn̲eehń ch’ínádzá doleeɬ ni’, Caesar doo yaa ádeť’ą́ą dayúgo.

27

1 Italyú nohwiɬ dahdez’eelgo nagot’ą́ąná’ Paul, ła’ ha’áshijeedíí biɬgo silááda dałán gonenadín binant’a’, Július holzéhi, bin̲ádaadéz’į̨ doleeɬgo baa ni’n̲il, áń silááda Augústus yánant’aahíí itah nlį̨į̨. 2 Tsina’eeɬíí Adramýttiumgé’ Asia bitábą́ą zhin̲ééyú k’ad des’éli bih hiikaigo nohwiɬ dahda’n’eel; Aristárkus, Macedónia biyi’ Thessalonícagé’ gólíni, biɬ dekai. 3 Iskąą hik’e Sídon golzeegee nohwiɬ nda’iz’eel; áígee Július Paul yaa ch’oba’go, Nit’eké bich’į’ nn̲áhgo nłt’éégo ádaaniɬsį le’, biɬn̲iid. 4 Áígé’ nohwiɬ dahnáda’n’eelná’ Cýprus bit’ahyú isht’agonch’iidyú nohwiɬ ch’ída’iz’eel, nohwich’į’go ńch’iidhíí bighą. 5 Cilícia ła’íí Pamphýlia bit’ahyú túnteel biyi’ nohwiɬ ch’ída’iz’eel, áígé’ Lýcia biyi’ kı̨h gozn̲ilíí Mýra golzeezhį’ nohwiɬ nda’iz’eel. 6 Áígee silááda gonenadín binant’a’ tsina’eeɬi Alexándriagé’ihi Italyú dez’éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwiɬn̲iid. 7 Dátą́ądégo nohwiɬ da’o’ołgo doo ałch’ídn nohweda’iskąą da, nohwich’į’ nagontł’ogo, ni’ tayi’ dahgoz’áni Cnidus golzéhi bit’ahzhį’ nohwiɬ ch’ída’iz’eel, ńch’iidhíí bighą doo dayúweh nohwiɬ da’o’oł bik’eh dago Salmóne bitis Crete bit’ahyú isht’agonch’iidyú nohwiɬ ch’ída’iz’eel; 8 Nohwich’į’ nagontł’ogo tábą́ą zhin̲éé nohwiɬ da’o’ołgo Fair Havens golzeezhį’ nohwiɬ nda’iz’eel, kı̨h gozn̲il Laséa golzeehíí bit’ahyú. 9 Nohwich’į’ nagontł’ogíí bighą, ła’íí daagodnɬsį́go dáshiná’ da’ch’okąą́híí ałk’iná’ bitis ch’ígóyááhíí bighą iɬ’o’ołíí bégódzid ni’, áík’ehgo Paul gádaabiɬn̲ii, 10 Shik’isyú, díí bígonsį, nohwiɬ da’o’ołyú tsina’eeɬíí ła’íí daayogheeɬíí bich’į’, nohwíí dó’ nohwich’į’ nadaagontł’og doleeɬ. 11 Áíná’ silááda gonenadín binant’a’ń, o’ołíí yebik’ehń ła’íí tsina’eeɬíí bíyéé gólííń zhą́ óyésts’ą́ą, áíná’ Paulń doo óyésts’ą́ą da. 12 Tsina’eeɬíí nná’i’ołgee doo nohwehai bik’eh dahíí bighą ch’ilą́ągo gádaan̲ii, Nohwiɬ da’o’oł le’, dáhago’at’éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleeɬ, daanzi̯go; Pheníce áí Crete biyi’ goz’ą́ą, áígee tsina’eeɬíí nna’oł northwestzhį’go ła’íí southwestzhį’go ch’ígóť’i’. 13 Hayaagé’ tą́ądégo ńch’iidná’, nohwá ííts’ííd daanzi̯go, bésh ndaazíí tsina’eeɬíí bee dahastł’ǫ́ n’íí ihnádaiz’ą́ąná’ Crete bibąhyú biɬ ch’ída’iz’eel. 14 Dét’i̯hék’e tsina’eeɬíí híłch’į’cho biɬ hayaa, Euroclýdon holzéhi. 15 Nawode desch’iidhíí bighą tsina’eeɬíí doo híłch’į’dáhzhį’ dahdi’eeɬ da, dabiini’yú dez’eel le’e. 16 Ni’ táyi’ dahgoz’áni ałch’íséhi, Cláudia golzéhi, bit’ahyú isht’agonch’iidyú nohwiɬ ch’ída’iz’eelgo tsina’eeɬíí ałch’íséhíí da’ónanta tsina’eeɬíí nchaahíí bit’ahyú ndaiz’ą́ą: 17 Áígé’ tsina’eeɬíí nchaahíí biká’yú dahdaiz’ą́ąná’ bésh hishbizhíí nchaahíí tsina’eeɬíí bik’ídesdiz; goshtł’ishcho yédaaldzidgo gową̨golgai biká’ dastsoozíí nadaayinɬtsoozná’ ńch’iidíí zhą́ bee dez’eel. 18 Nawode nohwiɬ iɬch’ą́’ nách’ihíí bighą iskąą hik’e tsina’eeɬíí yoghélihíí ła’ yó’odaiskaad; 19 Nakiskąą hik’e tsina’eeɬíí benadziidi dabíí yó’odaiskaad. 20 Ch’ígona’áí

ła’íí ts’iłsǫǫsé doo hwaa bee got’įį dago doo ałch’ídeskąą da, ła’íí díyat’éégo nohwił iłch’ą́ nách’ih, áík’ehgo doo hago’at’éégo hasdáhiikáh da łąą daandzį ni’. 21 Dá doo da’iyáné ńzaad begodeyaaná’ Paul iłní’gé’ hiziįgo gánıíí, Shik’isyú, shich’į’ ídaayesółts’ąąyúgo, Cretegé’ doo nohwił dahda’n’eel dayúgo, doo díí k’ehgo nohwich’į’ nadaagontł’og da doleeł ni’, ła’íí doo hat’íí ch’a’oné’ da doleeł ni’. 22 Áíná’ gádaanohwiłdishnıii, Bidag ádaanołt’ee le’: doo ła’ daaholtsaah at’éé da, tsina’eełíí zhą́ da’ízlı́ı́ hileeh. 23 Tł’é’ná’ Bik’ehgo’ihi’nań, bíyéé nshłįįń ła’íí hoshkąąhń, binal’a’á yaaká’gé’hi shit’ahgé sizįįgo, 24 Gáshiłnnıid, Paul, doo niini’ hąh da le’; Caesar bidáhgee síńzįį doleeł: ła’íí bił nił da’o’ołíí dawa daahinaahgo Bik’ehgo’ihi’nań naa godin’ą́ą. 25 Áík’ehgo shik’isyú, bidag ádaanołt’ee le’: Bik’ehgo’ihi’nań hoshdląąhíí bigha da’áshiłniihíí k’ehgo ágone’go bígonsį. 26 Áíná’ ni’ táyi’ dahgoz’aaníí bikáʼgee yónohwi’dilkaad doleeł. 27 Dı́ı́’ts’ádah iłkaahíí bitł’é’ túnteel Ádria holzéhi biyi’gé’ tsina’eełíí bił iłch’ą́ nnáiłniina’ tł’é’ís’ahyú shį nada’ił’eełíí ni’ bich’į’yú nohwił da’n’eel daanzį lę́’e; 28 Áík’ehgo hayaa tú yída’nes’ąądgo nadin iłk’ích’idesniih, k’a’áhosah lágo yídaagołsı̨́d: yunáásyú tú yínáda’nes’ąądgo k’adíí ashdla’ádah iłk’ích’idesniih k’a’áhosah. 29 Dánko tséé biká’ hi’eełhíí bigha bił daagoyé’égo bésh ndaazíí tsina’eełíí bedahastł’óníí dı́ı́’i nkedeznil, tsina’eełíí biké’ńnáá yúyaa, áíná’ jįį góleeh, daaniigo da’okąąh. 30 Nadaał’eełíí tsina’eełíí biyi’gé’ hahiikeeh daanzigo, tsina’eełíí ałch’íséhíí téh daayiheznil, bésh ndaazíí tsina’eełíí bádngé’ nkedaayinííł ádaagodil’įįgo, 31 Paul silááda ła’íí silááda gonenadín binant’a’íí gáyiłnii, Díí nneehíí dá tsina’eełíí biyi’ naháztąąyúgo zhą́ daahołnaa. 32 Áík’ehgo silááda tsina’eełíí ałch’íséhíí bedahdaahestł’oonií daayiheshgizhgo bił odaagohez’eel. 33 K’ad haiłkaahyú Paul nádaayokąąhgo gádaayiłnii, Da’ołsąągo nzhǫǫ, nda’ołíígo dáshiná’ dı́ı́’ts’ádahyú nohwíyołkaał. 34 Áík’ehgo nádaanohwoshkąąh, da’ołsąą, áí bee daanołdzilgo; nohwitsizíl dała’á ndi doo nohwich’ą́ ch’a’odeeł da. 35 Díí yee ánniidná’ báń náidnné’go dawa biná́áł Bik’ehgo’ihi’nań áshǫǫd yiłniigo oskąądná’ iłk’íyíłdlá́ádgo yiyąą nágodiidzaa. 36 Áík’ehgo nnee ła’ihíí yidag ádaat’eego dabíí ałdó’ da’iyą́ą. 37 Daanohwighago naki gonenadín ikáʼyú gosts’idin gostáń hiilt’ee, tsina’eełíí biyi’. 38 Náda’isdiįjdzhį’ da’iyą́ąná’ tł’oh naghái téh daayeskaadgo tsina’eełíí dá’ałdzólé silıį. 39 Got’įį gozlıį́ná’ ni’híí doo yídaagołsį da: ndi tú ónáhíkąą́go ténágohıį́’ą́ą daayo’įį, áígee nohwił ndaanó’eeł daanzį. 40 Áík’ehgo bésh ndaazíí tsina’eełíí bee dahastł’ǫ́ n’íí daazhógo yó’odaiskaadgo be’anáhot’aałíí bitł’ól k’eda’iz’ahgo, ła’íí tsina’eełíí bit’a’ bádn zhineéhíí hadag ádaizlaago ńch’iid bich’į’go tábąązhį’ bił nda’iz’eel. 41 Ndi tú łednlıį́gee tsina’eełíí łehígo’go doo nahi’naa da silıį; biké’dinnáágé’íí tú nádidáhíí nbiheztı̨’. 42 Ha’áshijeedíí ła’ nada’diłkǫh daanzigo, silááda nadaabiłtseedgo ndaagoshchıį, 43 Áíná’ silááda gonenadín binant’a’ń Paul doo zidee hat’ı́ı́ dago, Dah, biłnniid; Hayíí nada’ołkǫ’íí tsina’eełíí bitisyú’an odaołjágo táts’áda’ołkǫ́h, daayiłnii: 44 Ła’íí gáyiłnii, Tsį nteelíí ła’íí tsina’eełíí baa nahastǫ’íí bee hanaazhį’ nada’ołkǫ́h. Áík’ehgo dawa ni’zhį’ nádaaheskai.

28

1 Tásts’áskainá’ ni’ táyi’ dahgoz’aaníí Melíta golzee lágo bídaagosiilzıį́d. 2 Nnee áígee daagolíínií k’ídaanzigo deda’deshjeedná’, Yushdé’ nádaanołdziił, daanohwiłnniid, nagoltįh nkegonyaa, ła’íí gozk’azíí bighą. 3 Paul chizh ła’ náyihezlaago dayínnilná’ tł’iish bik’asda’ golíni ndoogo áígé’ hayáágo Paul bigan baa dahisdeeł. 4 Nnee áígee daagolíínií tł’iishíí Paul bigangé’ nahitı́ı́go daayiłtsąąná’ gádaałıdi’nii, Díń nneehń nnee naiłtseedíí nlíni lą́ą́, túnteel bich’ą́’gé’ hína’ ndi, doo hinaa bik’eh dahíí bighą datsaah. 5 Áíná’ Paul tł’iishíí dá kǫ’ biyi’zhį’ nayííłt’e’ná’ Paul doo hago adzaa da. 6 K’ad nilzooł shį daabo’nıígo, dagohíí datsaah shį daanzigo biba’ naháztąą; ndi ńzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo’įjná’ biini’ łahgo ánádaizdlaago, Diyin nlıį́ lą́ą́, daanzį. 7 Ni’ táyi’ dahgoz’ąąyú daagolíínií binant’a’, Públius holzéhi áígee ła’ bini’ lę́’e; áń k’ínoho’nıígo bigowąyú taago nohweskąą. 8 Públius bitaa yóíyahgo nezgaigo chan diłé yaa naghaago sitıį: Paul baa nyáágo biká’ ndelniiná’ bá oskąądgo nábi’dilziih. 9 Ágágodzaaná’ nnee táyi’ dahgoz’ąąyú daagolíínií ła’ihíí kah yaa nakaihíí neheskaigo nádaabi’dilziih: 10 Daanohwidnłsigo dawahá nohwá daayihezнil; ła’íí k’ad nohwił da’dez’eelná’ dawahá bídaandinihíí tsina’eełíí yih daihezнil. 11 Taagi nohwedahitąąná’ tsina’eełíí áígee behaihi, Alexándriagé’ihíí, Cástor ła’íí Póllux beda’aszaahi bádngee nazıįgo ádaaszaago bił nohwił da’dez’eel. 12 Sýracuse nohwił nda’iz’eelgo áígee taagi nohweskąą. 13 Áígé’ nohwił łéda’n’eelgo Rhégium nohwił nda’iz’eel: áígé’ iskąą hik’e hayaagé’go dezhch’iidgo iskąą hik’e Putéoliyú nohwił nda’iz’eel: 14 Ákú odlą’ bee nohwik’ííyú baa nkaigo, Nohwił nahísółtąą le’, daanohwiłniigo, bił naháatąą gosts’idiskąą: áígé’ Romeyú ohiikai. 15 Odlą’ bee nohwik’ííyú ákú daagolíínií hiikahgo nohwaat’ídaanzıį́ná’ Ápiai Forum ła’íí Three Taverns golzeezhį’ nohwiba’ hikai; áí Paul yiłtsąąná’ Bik’ehgo’ihi’nań ya’ahénzigo bił gozhǫ́ǫgo hadag adzaa. 16 Romeyú nkainá’ silááda binant’a’ ha’áshijeedíí

biɳádaadéz'iiníí binant'a' yaa ńɳil: ndi Paulhíí dasahn golı̨́ı́go baa godeť'ąą, silááda ła' biɳádéz'ı̨ı̨go. 17 Taagiskąąná' Paul Jews áígee daagolíínií yánazíni, Dała'aɬɳéh, daayiɬɳii: dała'adzaaná' gádaayiɬɳii, Nɳee daanołíni, shik'ííyú, Jews daanliiníí dagohíí daanohwitaa n'íí bi'at'e' doo hago ashłaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásítı̨́ı́go niyáágo Romans daanlíni baa shi'deltı̨ı̨. 18 Shaa yádaaɬti'ná' bighą dastsaahíí doo ła' dahíí bighą ch'ínádaashíɬteeh hádaat'ı̨ı̨ ni'. 19 Ndi Jews daanliiníí áí doo hádaat'ı̨ı̨ dago, Caesar shaa yałti' hasht'ı́ı́, dishɳii lę́'e, bił nít'i'íí doo hat'íí bee baa dahdaagosh'aa da ndi. 20 Áík'ehgo Israel hat'i'íí bángoť'ąąhíí bighą díí bésh hishbizhíí bee łíshi'destŁǫǫhíí bighą dała'ánohwishłaa, nohwines'ı́ı́go, nohwich'ı̨' yashti'go: 21 Gádaabiłɳɳiid, Judéage' naltsoos naa nagolɳi'go doo ła' nohwaa hi'ɳil da, ła'íí nohwik'ííyú áígé' kú neheskaihíí doo ła' naa naagolɳi' da, doo ła' nchǫ'go naa yałti' da. 22 Dahoť'éhé díí okąąh bee sahngo na'ádi'ɳilihíí baa yá'iti'go bídaagonlzı̨: ni hago'at'éégo baa natsíńkeesíí daadihiits'ı́h hádaahiit'ı̨ı̨. 23 Bángoť'aaníí bijı̨ı̨ nɳee łą́ągo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'ałbı̨gé' o'i'ą́ązhı̨' Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee begoz'aaníí nɬt'éégo yaa nagosɳi', Moses yegos'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidíí k'eda'ashchiiníí bich'ą́'gé' Jesus yaa nagosɳi'go biini' yá ádaagole'go nzı̨. 24 Ła' yaa yałti'íí daayosdląąd, ła'ihíí doo daayosdląąd da. 25 Łahada'dit'áhgo Paul dałán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íí da'anı̨igo gáyiłnɳiid, 26 Díí hat'i'íí bich'ı̨' nɳáhgo gádaabiłnɳiih, Daadołts'ag ndi doo nohwił ídaagozı̨ da doleeł; daaneł'ı́ı́ ndi doo da'anı̨ii daał'ı̨ı̨ da doleeł: 27 Díí nɳeehíí biini' daanyee' daazlı̨ı̨, doo da'diits'ag da daazlı̨ı̨, ła'íí daanéshch'il daazlı̨ı̨; doo ágádaat'ee dayúgo biɳáá yee daago'ı̨ı̨ doleeł ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleeł ni', ła'íí biini' yee bił ídaagozı̨ doleeł ni', áík'ehgo shich'ı̨' ádaaɳe'go nádaasdziih doleeł ni'. 28 Díí bídaagonoɬsı̨ le', Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'ą́'gé' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlı̨ı̨ dahíí bich'ı̨' ol'a', nohwiłdishɳii, áíhíí ídaadésts'ąą ndi at'éé. 29 Díí yee hadziiná' Jews daanliiníí dázhǫ́ łahada'dit'áhgo onákai. 30 Paul ákú kı̨h yighą na'ihiniiłíí yiyi' golı̨́ı́go naki łegodzaa, ła'íí baa hikáhíí dawa ya'ahénzı̨ ni', 31 Doo nanł'ı̨' dago, nɳee doo ła' tsíbiłdı̨ı̨ dago Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee begoz'aaníí yaa nagolɳi' ni', ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń yaa iłch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, áń binal'a'á nshłįįgo shich'į' ánniid, ła'íí
Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshni'híí bighą its'áshi'doltįį, 2 (Da'áí
Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yałti'go dabíntsé yengon'ą́ą, áí godiyįhgo
Bek'e'eshchiinií biyi' bek'eda'ishchįį lék'e,) 3 Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihi'nań biYe'
Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolni', áń nnee k'ehgo nyáágo David łinolt'įįłíí nlįį; 4 Jesus
Christ daztsą́ądí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlįįgo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit
bits'ą́'dí' binawod golíígo: 5 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' iłgoch'oba'íí
shaa det'ą́ą, binal'a'á nshłįį doleełgo, áík'ehgo Jesus bizhi'íí ba'ihégosį doleełhíí bighą
baa nagoshni'go, nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'i daabodląąhgo bikísk'eh ádaat'eego ashłe':
6 Nohwíí ałdó' Jesus Christ bíyéé daanohłįį doleełgo nohwich'į' ánniid: 7 Daanohwigha
Romeyú daagonohłiiníí nohwich'į' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihi'nań bił daanohshǫǫgo
báhadaadeszaahíí daanohłįįgo nohwich'į' ánniid: Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ
nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' ałch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ą́ą le'. 8 Dantsé
Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwighą ba'ihénsį, nohwi'odlą'
ni'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'iniihíí bighą. 9 Bik'ehgo'ihi'nań, biYe' baa yati' nłt'éhi baa
nagoshni'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhą́ nohwá oshkąąh nt'éé shá yígółsį; 10 Díínko
bighą dá oshkąąh nt'éé, Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo áníita dáhago'at'éégo nłt'éégo nohwaa
deshá́ał. 11 K'azhą́ daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'ą́'dí' shaa hi'né'íí ła' nohwaa
nshné'híí bighą, áí bee nłdzilgo daahodohsįłł doleełgo; 12 Díí áłdishnii, nohwíí hik'e shíí
biłgo nohwi'odlą' dała'ázhį' iłdenáágo bee hadag ádaałinlzį doleeł. 13 Shik'ííyú, doo ałch'ídndi
nohwich'į' dishá́h hásht'íígo ni' bídaagonołsįgo hasht'íí, doo Jews daanlįį dahíí ła'ihíí bitahyú
nnee Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' hosiłbą́ą́híí k'ehgo nohwitahyú ałdó' ła' hodishbįłhíí bighą,
(ndi nashi'dinłtł'ogo t'ahkó goldoh.) 14 Greeks daanliinií hik'e nanidí' nnee daanliinií ałdó',
daagoyą́ą́híí hik'e doo daagoyą́ą́ dahíí ałdó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bił
nagoshni'go shá goz'ą́ą. 15 Áík'ehgo iłk'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshni'go dázhǫ́
hásht'íí, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. 16 Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzį
da: áí Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews
daanliinií dantsé, ła'íí Greeks daanliinií ałdó'. 17 Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'
nnee bich'į' dábik'ehyú át'éehíí ch'í'nah alzį, odlą' begodeyaadí' odlą' bengont'i'zhį':
bek'e'eshchiinií gánííhíí k'ehgo, Hadíń dábik'ehyú át'éehíí odlą' zhą́ yee hinaa doleeł. 18 Nnee
Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnłsį dahíí ła'íí nchǫ'íí ye'ánádaat'įłłíí dawa yich'į' Bik'ehgo'ihi'nań
bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzį, áí nchǫ'íí ye'ánádaat'įłłíí yee da'anii ágot'eehíí t'ąązhį'
ádaayiłsį; 19 Bik'ehgo'ihi'nań bebígozį doleełíí ch'í'nah alzaago yídaagołsį, Bik'ehgo'ihi'nań
dabíí bił ch'í'nah áyíłsįhíí bighą. 20 Ni'gosdzán alzaadí' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éhi
doo hit'íí dahíí nłt'éégo bígózį, dahazhį' binawod golíínií, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nliinií nt'é
áyíílaahíí bebígózį; áí bighą áí nnee nchǫ'go ánádaat'įłłíí doo nt'é bee bich'į' ch'ídaagonowáh
át'éé da: 21 Bik'ehgo'ihi'nań yídaagołsį ndi doo daidnłsį da, doo ya'ihédaanzį dahíí bighą
doo nt'é bee bich'į' ch'ídaagonowáh át'éé da; áídá' da'ílínégo natsídaakees, ła'íí biini' doo
goyą́ą dahíí godiłhił begoz'ą́ą daasilįį. 22 Ídił daagodzą́ągo doo daagoyą́ą da daasilįį,
23 Nnee datsaahi, ła'íí dlǫ́', ła'íí dawahá bijad díí'igo nadaakaihíí ła'íí nada'nagíí yeda'ile'go
daayokąąh lék'e; áí bee Bik'ehgo'ihi'nań doo datsaah dahi bits'ą́'dindláádíí hik'e díí kogan
be'ádaaszaahíí biłgo iłdenáágo ch'ídaiznil. 24 Áí bighą bijíí yune' nchǫ'go zhą́ natsídaakeesgo
dázhǫ́ nchǫ'íí bich'į' Bik'ehgo'ihi'nań yó'odaabidez'ą́ą, daabits'íhíí iłdenáágo doo daidnłsį
da: 25 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' da'anii ágot'eehíí hik'e łé'iłchoohíí biłgo iłdenáágo ch'ídaiznil,
ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaahíí zhą́ daidnłsįgo daayokąąhdá' bííhíí doo daach'okąąh da;
Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ dahazhį' ba'ihégosį. Doleełgo at'éé. 26 Áí bighą bits'í bee ídaayágosįyú
ánádaat'įłł hádaat'įłhíí bich'į' Bik'ehgo'ihi'nań yó'odaabidez'ą́ą: isdzáné nnee bá álzaa n'íí
isdzáné dabíí łił ídaayágosįyú ánádaat'įłł: 27 Da'áík'ehgo ałdó' nnee isdzáné bá alzaa n'íí
k'ihzhį' ádaizlaago, dabíí iłch'į' biini' daama'; nnee dabíí łił ídaayágosįyú ánádaat'įłł, áí bighą
nda'iłsiihíí dabíí ích'į' nadaayi'niił, áí da'áígee dábik'eh. 28 Bik'ehgo'ihi'nań doo dayúweh
yídaagołsį hádaat'įį dahíí bighą dázhǫ́ binatsekees daanchǫ'íí yich'į' Bik'ehgo'ihi'nań
yó'odaabidez'ą́ą, doo ánách'ot'įłł dahíí ye'ánádaat'įį doleełgo; 29 Doo bik'ehyú ágot'ee
dahíí behadaałk'ił, ła'íí nant'į' na'idaahíí, nchǫ'go ánádaat'įłłíí, dawahá dayúwehégo
ídáhádaat'iiníí, da'o'ni'íí; ła' bíyéehíí ídáhádaat'iiníí ałdó' behadaałk'ił, ła'íí its'iziłheehíí,
łahadaadit'áhíí, nadaach'aahíí, bi'at'e' nchǫ'íí, ła'íí ch'iníi daaniihíí ałdó' behadaałk'ił; 30 Ła'
yiníída'diłníhgo ch'iníi daanii, Bik'ehgo'ihi'nań yik'edaanniih, doo hadíń daidnłsį da, ídaa

da'odlíígo dabíí ídaa yádaałti', dabíí nchǫ'i ádaile'go yídaagoł'aah, daabishchįį n'íí doo daidits'ag da, 31 Doo daagoyą́ą da, doo da'ádaaniiyú ádaat'ee da, doo hadíń bił daanzhǫǫ da, doo hadíń yaa nádaagode'aah hádaat'įį da, doo bił daagoch'oba' da: 32 Bik'ehgo'ihi'nań nnee ágánádaat'įįłíí da'itsaahíí bee yándaagoz'ąągo yídaagołsį ndi, doo dabízhą́ ágánádaat'įįł da ndi nnee ágánádaat'įįłíí bił dádaabik'eh.

2

1 Áí bighą nnee ńlíni, ni hadíń áńt'ee shįhíí, nnee ła' baa yáńłti'yúgo doo nt'é bee nłt'éégo nich'į' ch'ígonowáh át'éé da; nnee ła' baa yáńłti'yúgo dani ídił ch'ígondeehi at'éé, ni dó' da'ágáńt'éehíí bighą. 2 Díínko bídaagonlzį, ágánádaat'įįłíí Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehgo bándaago'aah. 3 Áík'ehgo nnee ńlíni, dani ałdó' ágáńt'įįdá' ágánádaat'įįłíí baa yáńłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihi'nań doo nángo'aah da doleeł ńńzį gá? 4 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ła'íí nidag at'éehíí hik'e ńzaadyú nágoho'aałíí ch'ída'izkaadíí doo bił óńłtag da go'íį́; Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ninchǫ'íí bits'ą́'zhį' hinąáłgo nelnááhíí doo bígonłsį da gá? 5 Áídá' nijíí ntł'izíí bighą ła'íí ninchǫ'íí doo bits'ą́'zhį' áńnéh háńt'įį dahíí bighą, dani goyéé'íí bee ích'į'godnt'áah, Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' yił ch'í'ít'įįhíí bijįįzhį'; áí bijįį dabíí dábik'ehyú át'éégo nángo'aahíí ch'í'nah áídoliił; 6 Bik'ehgo'ihi'nań nnee dała'á daantį́įgee da'ánádaat'įįł n'íí dábik'ehgo biyaa gozhóónníí dagohíí biniidaagodile'íí yich'į' nahiniił: 7 Hadíí nłt'éégo ánádaat'įįłíí yich'į' dahdaanldǫh nt'éégohíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dindláádíí ła'íí bił dábik'eh doleehíí, ła'íí dahazhį' ihi'naahíí yiká daadéz'iinníí, ihi'ná doo ngonel'ąą dahíí Bik'ehgo'ihi'nań baa daidi'aah: 8 Áídá' łahadaadit'áhgo łanakaihíí, ła'íí da'anii ágot'eehíí doo yikísk'eh ádaat'ee da ndi nchǫ'go ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí bee biniidaagodilne'. 9 Nnee dała'á daantį́įgee nchǫ'go ánádaat'įįłíí bich'į' goyéé'go godigháh, ła'íí biniidaagonłt'éé doleeł, Jews daanliinníí ntsé, doo Jews daanlįį dahíí ałdó'; 10 Áídá' dała'á daantį́įgee nłt'éégo ánádaat'įįłíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dindláádíí bíyéé doleeł, bił dábik'eh doleeł, ła'íí ił ch'į'daagont'éehíí bíyéé doleeł, Jews daanliinníí ntsé, doo Jews daanlįį dahíí ałdó': 11 Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nnee doo ła' itisgo yistįį da. 12 Hadíí Jews bich'į' begoz'aaníí doo bitł'ááhyú ádaat'ee dago nchǫ'go ánádaat'įįłíí begoz'aaníí doo bee bándaagot'aah da ndi da'ílíí daaleeh; áídá' begoz'aaníí bitł'ááhyú ádaat'eego nchǫ'go ánádaat'įįłíí begoz'aaníí bee bándaagot'aah; 13 (Áí begoz'aaníí dédaidits'agíí zhą́ doo Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaat'įįłíí zhą́ dábik'ehyú ádaat'ee daabiłdi'nii doleeł. 14 Doo Jews daanlįį dahíí Jews bich'į' begoz'aaníí doo yídaagołsį da ndi dabíí ye'ádaat'eehíí bik'ehgo áí begoz'aaníí ánníhíí yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'į' begoz'aaníí doo yídaagołsį da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaislaa: 15 Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayiłsį, nt'é nłt'éehíí dagohíí nchǫ'íí dabíí yídaagołsį, ła'íí binatsekeesíí łahgo ánáyodliił, łahn nłt'éégo ánsht'ee ni' daanzį, áídá' łahnhíí nchǫ'go ánsht'ee ni' daanzįgo;) 16 Nnee Bik'ehgo'ihi'nań yándaago'aahíí bijįį yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íí ánníhíí k'ehgo bi'at'e' nadainł'įį' n'íí Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleeł. 17 Jew niłdi'niihíí, begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee ńńzį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bee ída'óńdlii, 18 Áń hát'íínníí bígonsį ńńzį, ła'íí begoz'aaníí bee nił ch'ígot'ąąhíí bighą hadíí dázhǫ́ nłt'éégo ágot'eehíí zhą́ nił dábik'eh, 19 Binąáá ágodinníí yágo'iinníí nshłįį ńńzįgo ída'óńdlii, 20 Jews bich'į' begoz'aaníí biyi' ił'ígozinníí ła'íí da'anii ágot'eehíí begoz'ąąhíí bígonłsídá' doo daagoyą́ą dahíí bił ch'ídaagon'áah, ła'íí mé' daanlįįhíí k'ehgo doo hwahá yídaagołsįįh dahíí bił ch'ídaagon'áah. 21 Ni, ła' bił ch'ídaagon'áahíí ńlíni, dani ídił ch'ígont'áah née? Doo da'noh'įįh da nniigo ił ch'ígon'áahdá' in'įįh née? 22 Doo nant'į' nahkai da nniigo ił ch'ígon'áahdá' nant'į' nannaa née? K'eda'ashchíń nił nchǫ'dá' áí daach'okąąhgo nagoz'ąąyú nannaago in'įįh née? 23 Ni, begoz'aaníí bee ída'óńdliihíí, begoz'aaníí doo bikísk'eh áńt'éé dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań doo nił ilíí da go'íį́. 24 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinníí ánníhíí k'ehgo doo Jews daanlįį dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'nań bizhi'íí nchǫ'go baa yá'iti', nohwíí nohwighą. 25 Begoz'aaníí bikísk'eh áńt'éeyúgo circumcise áni'delzaahíí ná íłíí: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh áńt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíí k'ehgo áńt'éé. 26 Da'áík'ehgo nnee ła' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánníhíí k'ehgo at'éeyúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíí k'ehgo bił otag ya'? 27 Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníí bek'e'eshchiinníí bígonłsį ndi doo bikísk'eh áńt'éé dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née? 28 Nnee Jew nlįįgo gozlįį ndi doo áí zhą́ bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee da'anii Jewhi nlįį da; ła'íí nnee bits'í zhą́ circumcise ábi'delzaahíí doo Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: 29 Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihi'nań yidnłsiníí, áń da'anii Jewhi nlįį; ła'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'anii circumcise ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziníí Bik'ehgo'ihi'nań

bił goyiłshǫǫ́go áile'híí bighą, doo begoz'aaníí áɲíihíí zhą́ bighą da; hadíɲ ágát'éehíí doo nɲee zhą́ nłt'éego baa yádaałti' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binadzahgee nłt'éé.

3

1 Áik'ehgo Jew nlíni nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíí hant'é íl̨íį́? 2 Dawa bee dázhǫ́ íl̨íį́hi at'éé: dantségee Jews daanliiníí Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ biyati' baa daadest'ą́ąhi at'éé. 3 Ła' doo da'odląą dayúgohíí? Ya' doo da'odląą dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ doo da'áłch'iɲiiyú át'éhi át'éé da née? 4 Dah, da'aɲii doo ágát'éé da: nɲee daant̨íígee łéda'iłchoo ndi Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ da'aɲiihi nl̨į̣go bígózį le'; bek'e'eshchiiníí Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ yich'į' yałti'go gáɲíí, Dábik'ehyú áńt'éégo niyati' bee nígózį doleeł, ła'íí dahagee dahadíɲ ni'iłtahyúgo bitis nnléeł, ɲii. 5 Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíí Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dábik'ehyú át'éehíí ch'í'ɲah áyíłsiyúgo hant'é daan'ɲii? Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ bidenáágo nohwiniidaagodile'yúgo, ya' áí bighą doo bik'ehyú nohwich'į' at'éé da daan'ɲii née? (Ágádishɲiigo ni'gosdzáń biká' nɲee k'ehgo yashti'.) 6 Dah, da'aɲii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ doo bik'ehyú át'éé dayúgo, hagot'éégo ni'gosdzáń biká' nɲee yándaago'áah doleeł? 7 Łé'ishchoohíí Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ da'aɲiigo at'éehíí ch'í'ɲah áyíłsi̯go ízisgo at'éehíí áí bee bígózi̯yúgo, nt'é bighą shíí nshchǫ'híí k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah? 8 (Ła' nɲee nohwiɲí'daadiłɲíhgo nohwaa ch'iɲii daaɲii,) Nłt'éehíí bengowáhíí bighą nchǫ'go ádaahiit'į̨ le', daan'ɲiigo nohwá ádaagozlaa. Nɲee ádaanohwiłɲiihíí bándaagont'aahíí dábik'eh. 9 Áik'ehgo hago'at'éé? Ya' néé Jews daandliiníí itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nɲee dawa, Jews daanliiníí ła'íí doo Jews daanl̨ị dahíí nchǫ'íí bi'isna' daanl̨į̣go iłk'idá' ch'í'ɲah ádaasiidlaa; 10 Bek'e'eshchiiníí gáɲíí, Doo hadíɲ dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo ła' da: 11 Doo hadíɲ bił ígózį da, doo hadíɲ Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ yiká déz'į̨ da. 12 Dawa k'ihzhį'go ádaasdzaa, dawa doo da'íl̨íį́ da daasilį̨; doo hadíɲ nłt'éégo ánát'į̨ł da, dah, dała'á ndi doo ła' da. 13 Bidayi'híí nɲee łe'sitį̨hi bił ch'í'otąąhíí k'ehgo at'éé; bizaadíí bee k'izéda'diłteehgo yádaałti'; ch'osh bik'asda' yee na'iłtseedhi bizé' yuɲe' benagoz'ąą: 14 Yati' be'okáałíí ła'íí yati' koɲí'daadiłɲi'íí bizé' bee hadaalk'ił: 15 Da'dizołhéé́łzhį' daadijaadgo daahikéeh: 16 Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'iłchǫǫhíí hik'e iniidaagodile'íí benagoz'ąą: 17 Nkegohen'ááníí begoz'ąąhíí doo yídaagołsį da: 18 Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ doo daidnłsį da, doo yaa natsídaakees da, ɲii, bek'e'eshchiiníí. 19 Jews bich'į' begoz'aaníí áɲíihíí nɲee da'ái bitł'ááhzhį' ádaat'eehíí yich'į' áɲíígo bídaagonlzį: áik'ehgo nɲee daant̨íígee doo hagot'éégo ídaa yánádaalti' da doleeł, ła'íí ni'gosdzáń biká' nɲee dawa Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaago'áah doleeł. 20 Nɲee doo ła' Jews bich'į' begoz'aaníí yikísk'eh ánát'į̨ł́íí zhą́ bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binadzahgee dábik'ehyú át'éé da: begoz'aaníí áɲíihíí bighą nchǫ'go ánách'ot'į̨ł́íí bígoch'iłsį. 21 Nɲee Jews bich'į' begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleełíí k'adíí nohwił ch'í'ɲah alzaa, áí doo áníidá' begoz'aaníí bek'e'eshchiiníí baa na'goɲi', ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binkááyú nada'iziid n'íí yaa nadaagosɲi'; 22 Díínko yaa nadaagosɲi', Jesus Christ ch'odląągo Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé, da'odlaaníí dawa ágádaat'ee; nɲee ła' doo łahgo at'éé da, dawa dáłeł'ee: 23 Nɲee dawa nchǫ'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ ízisgo ye'at'éhíí dáyich'į' nihikáh; 24 Áídá' binchǫ'íí bits'ą́'zhį' Christ Jesus ch'ínádaiɲil, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ baa daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'éhi daayiłɲii, doo nt'é bighą nahi'ɲíłi da: 25 Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ Jesus zideego bidiłíí bee nɲee binchǫ'íí yá nahi'ɲiił doleeł go yił'áad, ái daayodląągo binchǫ'híí bighą baa nágodet'aa doleeł go; áí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dábik'ehyú át'éehíí nɲee bich'į' ch'í'ɲah alzaa, áń ńzaadyú bádaagoho'aałgo nɲee nchǫ'go ánádáát'į̨díí doo yił ołtag da; 26 Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dabíí dábik'ehyú át'éehíí díí goldohíí biyi' nɲee bich'į' ch'í'ɲah alɲe'go, dishɲii: dabíí dábik'ehyú át'éhi nl̨į̣go ch'í'ɲah alɲe'go, ła'íí dahadíɲ Jesus yodląąhíí dábik'ehyú át'éé yiłɲíhi at'éé. 27 Ídaa ch'odlíígo yách'iłti'íí hayú begoz'ąą? Doo hayú begoz'ąą da. Hant'é bighą? Ya' dakó nłt'éégo ánách'ot'į̨ł́híí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé née? Dah, ki'odlą'íí zhą́ bighą. 28 Áik'ehgo díí bídaagosiilzį̨id, nɲee Jews bich'į' begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé da ndi bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dábik'ehyú át'éhi biłɲii. 29 Ya' Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ Jews daanliiníí zhą́ daabokąąhíí nl̨į̣ née? Doo Jews daanl̨į̣ dahíí ałdó' daabokąąhíí nl̨į̣ ya'? Ha'oh, doo Jews daanl̨į̣ dahíí ałdó': 30 Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dała'á nl̨į̣, áík'ehgo nɲee circumcise ádaabi'deszaahíí bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dábik'ehyú ádaat'éhi daabiłɲii doleeł, ła'íí doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí ałdó' bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú ádaat'éhi daabiłɲii doleeł. 31 Ágádaan'ɲiigo begoz'aaníí doo íl̨íį́ dago ádaahiidle' née? dah, da'aɲii doo ágát'éé da, áídá' begoz'aaníí nłdzilgo ádaanlzį̨.

4

1 Áik'ehgo Abraham, bits'ą́'dí' daadihe'ɲa'íí, nt'é daan'ɲiigo baa nadaagohiilni' doleeł? 2 Abraham dabíí nłt'éégo ánát'į̨ł́híí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲaɲ dábik'ehyú át'éhi yiɲii lę́k'eyúgo,

ái bighą ída'odlíí doleeł ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihi'nąń binadzahgee ágáť'éé da lę́k'e. 3 Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'e'eshchiinií nt'é nii? Abraham Bik'ehgo'ihi'nąń yosdląąd, áik'ehgo bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú áť'éégo bá hótag lę́k'e, nii. 4 Hadíń na'iziidi bich'į' na'inііłíí doo baa ch'oba'go nahi'niił da, ndi binasdziidhíí bighą bich'į' nahi'niił. 5 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ch'ínáyihiniiłhi at'éé, hadíń áń yodląąhíí bi'odlą' bee dábik'ehyú áť'éégo bá hótag, doo nłť'éégo ánáť'įįłhíí bighą da. 6 Da'áik'ehgo nnee doo nłť'éégo ánáť'įįłhíí bighą da Bik'ehgo'ihi'nąń dábik'ehyú áť'éégo bá yółtagíí biyaa gozhǫ́ǫgo David ałdó' yaa k'e'eshchįį, 7 Gáníígo, Hadíń doo bik'ehyú ánádaat'įįł dahíí bighą baa nádaagodest'ąą, ła'íí binchǫ'íí bá k'e'oldeehíí biyaa daagozhǫ́ǫ le'. 8 Nnee binchǫ'íí nohweBik'ehń doo bá yółtag dahíí biyaa gozhǫ́ǫ le', nii, David. 9 Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahíí zhą́ ágáť'éégo biyaa gozhǫ́ǫ le' biłdi'nii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí ałdó' née? Abraham bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú áť'éégo bá hótag lę́k'e daan'nii. 10 Dadá' bich'į' ágoť'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. 11 Abraham circumcise ábi'deszaahíí bikáskałhíí k'ehgo bi'odlą'íí bee dábik'ehyú áť'éehíí bebígozį, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlą' golíį́ ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlįį doleełgo; ái ałdó' dábik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleełhíí bighą: 12 Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí ałdó' bitaa nlįį, ái doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhą́ bighą da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odlą'ihíí yikísk'eh hikahíí bighą ałdó', áń doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odlą' golíínií áłdishnii. 13 Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham ła'íí bits'ą́'dí' hadaałinolt'aaníí ni'gosdzáń daabíyéé doleełgo yee bángon'ą́ą ni', ndi doo begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí bighą da, bi'odlą'íí biláhyú dábik'ehyú ádaat'eehíí bighą. 14 Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí zhą́ Bik'ehgo'ihi'nąń yángon'ąánií daabíyéé doleełyúgo, odlą'ihíí da'ílíné hileeh, ła'íí Abraham bángont'ąánií doo ílíį́ da hileeh: 15 Begoz'aaníí golíį́yúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádįhyúgo begoz'aaníí bił nach'ighaahíí ádįh. 16 Ái bighą da'odlaaníí zhą́, Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bángont'ąánií daabíyéé doleeł; Abraham bits'ą́'dí' hadaałinolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham yángon'ąánií daabíyéé doleeł; doo hadíí begoz'aaníí daayotą'híí zhą́ da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníí ałdó'; áń daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa nlįį. 17 (Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham gáyiłniigo bek'e'eshchįį, Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bitaa ńlíígo ánishłaa, yiłnii,) Abraham Bik'ehgo'ihi'nąń yodląąhíí bighą áyiłniigo yángon'ą́ą lę́k'e, Bik'ehgo'ihi'nąń, nanezna' n'íí nádaayihil'nahíí, ła'íí doo daagolíį́ da n'íí daagolíį́go ádaile'íí nlíni: 18 Abraham hastiin nlįįgo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihi'nąń yodląągo áń bits'ą́'dí' t'ah nyohołíí, Nits'ą́'dí' łą́ą doleeł, biłdo'niidhíí k'ehgo nnee łą́ągo iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bitaa nlįį doleełgo. 19 Abraham dała'á gonenadín hak'e shįį biłegodzaago bits'í daztsąąhíí k'ehgo adzaa, ła'íí bi'aa, Sarah, doo iłchii da, ágáť'éé ndi Abraham ái doo yaa natsekees da, áídá' bi'odlą' doo t'ąązhį' bágodeyaa da lę́k'e: 20 Bik'ehgo'ihi'nąń bángon'ąánií doo t'ąązhį' natsínáíkeesgo yodląą da; áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń ya'ihénzigo bi'odlą'íí nłdzil silįį; 21 Bik'ehgo'ihi'nąń hadíí yee bángon'ąánií ye'ile'go yínel'ąąhíí Abraham da'anii yígółsį lę́k'e. 22 Áik'ehgo bi'odlą' golíį́híí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń dábik'ehyú áť'éhi yiłnii. 23 Áídá' áyiłniihíí doo dabíí zhą́ bee bá k'e'eshchįį da; 24 Ndi néé ałdó' nohwá bek'e'eshchįį, néé Jesus nohweBik'ehń daztsąądí' naadiidzaago ábíílaahíí daahohiidlaaníí ałdó' nohwá hótag doleeł; 25 Jesus nohwi'at'e' nchǫ'híí bighą zesdįį, ch'ínánohwiniiłhíí bighą naadiidzaago ábi'delzaa.

5

1 Áik'ehgo da'osiidląądhíí bighą nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ch'ínánohwinilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihi'nąń nkegohen'ąánií yee nohwineł'íí: 2 Jesus biláhyú nohwi'odlą'íí bee Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí goz'ąą yune' hah'agóóť'i'go nohwá alzaa ałdó', ái biyi' yune' nasiidzįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń ízisgo ye'at'éehíí łahdí' nohwíyéé doleełíí ndaahóndliigo baa nohwił daagozhǫ́ǫ. 3 Doo da'ái zhą́ da, Christ bighą nohwiniidaagonłť'éé ndi baa nohwił daagozhǫ́ǫ; koniigonłť'éehíí kóni' k'eh ách'íłsinií ákółsįhíí bídaagonlzįhíí bighą; 4 Ła'íí kóni' k'eh ách'íłsinií ko'at'e' nłť'éégo áyíłsį, ła'íí ko'at'e' nłť'éehíí Bik'ehgo'ihi'nąń ízisgo ye'at'éehíí łahdí' kóyéé doleełíí nch'olíígo ákółsį: 5 Ła'íí Holy Spirit nohwaidin'ąánií biláhyú Bik'ehgo'ihi'nąń bił daanjǫǫhíí nohwijíí behalk'iihíí bighą ái ndaahóndliihíí begolne', áik'ehgo doo baa yádaandzį da doleeł. 6 Doo hagoť'éégo ích'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihi'nąń t'ah doo daadinlzį dadá', da'áigee biká' ngonyáágo Christ nohwá daztsąą. 7 Nnee dábik'ehyú áť'éehíí ndi doo hadíń yá datsaah at'éé da; dagohíí ła' nnee nłť'éégo at'éehíí yá datsaah shįį. 8 Áídá' t'ah nchǫ'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsąą, ái bee Bik'ehgo'ihi'nąń bił daanjǫǫhíí nohwił ch'í'nah áyíílaa. 9 Áik'ehgo bidił bee Bik'ehgo'ihi'nąń

binadzahgee dábik'ehyú ádaant'ee daasiidląįgo, da'anįigo áń binkááyú Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleeł n'íí bits'á'nohwide'nił. 10 T'ah Bik'ehgo'ihi'nań bi'ina' daandląįdá' biYe' daztsąąhíí bee bił k'íí nádaasiidląį lęk'eyúgo, áí bitisgo bił k'íí daasiidląįgo biYe' nohwiyi' hinaahíí bighą hasdánohwiido'nił. 11 Doo áí zhą da, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań baa nohwił daagozhǫ́ǫ́, da'áń biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań bił k'íí nádaasiidląį. 12 Díí k'ehgo nko ágót'įįd, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzáń biká' nchǫ'íí ła'íí nchǫ'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'į' godeyaa, nnee dawa nchǫ'go ánádaat'įįłhíí bighą: 13 (Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchǫ'íí ni'gosdzáń biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádįhyú nnee nchǫ'go ádáát'įįd ndi doo bándaagoo'a' da. 14 Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhį' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lęk'e, nnee Adam iłsiihíí k'ehgo doo da'iłsiih da ndi; Adam da'itsaah zhinéégo nnee dawa yá sizįį lęk'e, ndi ła' dogaał doleełíí ihi'ná zhinéégo nnee dawa yá hizį'. 15 Bik'ehgo'ihi'nań daazhógo kainé'íí doo Adam iłsiihíí bił łełt'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, iłsiihíí bighą nnee łą́ągo da'itsaahíí bee bich'į' godeyaa, áídá' ái bitisgo Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ła'íí ái biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee łą́ągo ihi'naahíí yaa daidez'ąą. 16 Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo ái nnee nchǫ'go adzaa n'íí áile'íí bił łełt'ee da: ái nnee dała'á iłsiihíí bił ch'ígódeehgo áile', ndihíí łą́ągo nda'hesiidá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. 17 Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, iłsiihíí bighą da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, ái nnee dała'á binkááyú; ái bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí dázhǫ́ ch'ída'izkaadíí daayit'įįh, ła'íí dábik'ehyú ágoł'eehíí daazhógo kainé'íí ałdó' daayit'įįh, áík'ehgo dawahá yitis daanląįgo daahinaa doleeł.) 18 Áík'ehgo nnee dała'á iłsiihíí bighą nnee dawa baa yá'iti'go bił ch'ígódeeh; ła'íí nnee dała'á dábik'ehyú át'éehíí biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nnee dawa dábik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleeł, ái Bik'ehgo'ihi'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. 19 Nnee dała'á doo áłdi'niiyú át'éé dahíí bee łą́ągo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilįį, da'áík'ehgo nnee dała'á áłdi'niiyú át'éehíí bee łą́ągo dábik'ehyú ádaat'eego ádaadolniił. 20 Jews bich'į' begoz'aanií bengonyáágo nda'iłsiihíí łą́ą silįį. Áídá' nda'iłsiihíí łą́ą silįįyú Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí itisgo łą́ągo begoz'ąą: 21 Nda'iłsiihíí bighą da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lęk'e, da'áík'ehgo dábik'ehyú ágoł'eehíí bee Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, ła'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihi'ná doo ngonel'ąą dahíí yee daahinaa doleeł.

6

1 Nt'é daan'nii doleeł áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí łą́ągo begoz'ąą doleełhíí bighą nchǫ'íí dayúwehyú baa nahiikai doleeł née? 2 Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchǫ'íí bich'į' dasiitsąądá' dayúwehyú nchǫ'íí biyi' nahiikai doleeł? 3 Ya' díí doo bídaagonołsį da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bił dała'á daasiidląįgo, baptism bee áń bił dasiitsąąhi at'éé. 4 Áík'ehgo łebi'doltįįhíí k'ehgo baptism bee bił dasiitsąądí' bíí bił łenohwido'nil: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsąądí' naadiidzaahíí k'ehgo néé ałdó' nohwe'ina' áníidégo ánálzaahíí bikísk'eh hiidaałgo dábik'eh. 5 Áík'ehgo Jesus bił dała'á daasiidląįgo bił dasiitsąądá' dabíí daztsąądí' naadiidzaagee ałdó' dała'á bił daandląįį doleeł: 6 Díínko bídaagonlzį, nohwinchǫ'íí be'ádaant'eehíí dawa bił ch'íhideeh doleełgo, ła'íí nchǫ'íí doo dayúweh bi'isna' daandląįį da doleełhíí bighą nchǫ'íí be'ádaant'ee n'íí tsį'ił na'áhi biká' Christ bił bínohwi'deskał. 7 Hadíń daztsąąhíí nchǫ'íí doo dayúweh bi'isna' nląį da. 8 Néé Christ bił dasiitsąąyúgo, bił daahin'naa doleełgo daahohiidląą: 9 Christ daztsąądí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzį; da'itsaahíí doo dayúweh botą' da. 10 Jesus nchǫ'go ágoł'eehíí bighą daztsąą, dałandigee ąął łayiilaago: áídá' hinaahíí Bik'ehgo'ihi'nań zhinéégo hinaa. 11 Da'áík'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwíí ałdó' nchǫ'go ágoł'eehíí bich'į' dasohtsąą, áídá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań bá daahinohnaa. 12 Áí bighą nohwits'í datsaahíí doo nchǫ'íí bich'į' bił ch'í'nótįįh hela', ágádaanoht'eeyúgo nchǫ'íí nohwebik'eh doleeł, nohwits'í nchǫ'go hádaat'iiníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. 13 Nohwits'í doo ła' ndi bee nchǫ'go ágoł'eehíí bich'į' bídaałnaa da le', doo bee nchǫ'go ádaanoht'ee da le': áídá' nnee nanezna'dí' naadikaihíí k'a'at'éégo nohwinchǫ'híí bighą nanesona' ndi k'adíí hasdáhkaigo daahinohnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ídídaał'naa le', ła'íí nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' bídaałnaa le', ái bee dábik'ehyú ádaanoht'ee le'. 14 Begoz'aanií doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchǫ'íí doo dayúweh nohwebik'eh da le'. 15 Hago'at'éé áídá'? Begoz'aanií doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwebik'ehíí bighą ya' dayúweh nchǫ'go ánádaahiit'įįł née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 16 Ya' díínko doo bídaagonołsį da née? Hadíń bikísk'eh ádaanoht'ee doleełhíí bighą baa ídaadesoht'ąąyúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchǫ'íí baa ídaadesoht'ąąyúgo

da'itsaahíí nohwidahyú begoz'ąą, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań baa ídaadesohtʼąąyúgo dábik'ehyú ágoťeehíí nohwidahyú begoz'ąą. 17 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį, łah nchǫ'go ágoťeehíí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwił ch'ígóťáánií nohwijíídí' bikísk'eh ádaanohtʼee daasolįį. 18 Áík'ehgo nchǫ'íí doo hagoťéégo be'ádaanohtʼee da daasolįįhíí bighą dábik'ehyú ágoťeehíí bánada'ohsiidíí daasolįį. 19 Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwił ígózį da doleeł ni': nohwits'í ła' bee nchǫ'go na'idáhi ła'íí nchǫ'go ágoťeehíí dayúweh ił k'edaahitʼíįhíí bich'į' ídídaał'naa ni'; k'adíí da'ágáťéégo nohwits'í dawa bee dábik'ehyú ágoťeehíí bich'į' ídídaał'naa le', áík'ehgo nłťéégo hadaanohwidiléh doleeł. 20 Nchǫ'go ágoťeehíí bánada'ohsiidá' dábik'ehyú ágoťeehíí doo hagoťéégo be'ádaanohtʼee da ni'. 21 Ánádaahtʼįįdíí k'adíí bik'ee ídaayádaanohdzįhíí nt'é bee daasohtʼįįd? Ágádaaťeehíí ąąłgee da'itsaahíí begoz'ąą. 22 Áídá' k'adíí nchǫ'íí doo hagoťéégo be'ádaanohtʼee da, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bánada'ohsiidíí daasolįį, áík'ehgo nłťéégo hadaanohwidile', ái ąąłgee yaaká'yú dahazhį' ihi'naahíí begoz'ąą. 23 Konchǫ'íí da'itsaahíí bideną nahi'niił, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań dahazhį' ihi'naahíí kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

1 Shik'ííyú, (begoz'aanií bídaagonołsini nohwich'į' k'e'eshchii,) begoz'aanií nnee dánehena'zhį' yebik'ehgo bídaagonołsį. 2 Isdzán bikąʼ t'ah hinaago yiké'zhį' nlįįgo begoz'ąą; áídá' bikąʼíí daztsąąyúgo dábiini'yú át'éé hileeh. 3 Áík'ehgo bikąʼíí hinaadá' ła' nnee yił naná'nááyúgo, nant'į' naghaa daayiłnii doleeł: áídá' bikąʼ daztsąąyúgo dábiini'yú át'éé; áík'ehgo ła' nnee yił naná'nááyúgo doo nant'į' naghaa da. 4 Áík'ehgo shik'ííyú, Christ daztsąąhíí bighą nohwíí bił dała'á daasolįįgo begoz'aanií doo nohwenábik'eh dago bich'į' dasohtsąą; ła'ihíí bíyéé daanohłįį doleełgo, áń daztsąądí' naadiidzáhi nlįį, áík'ehgo nłťéégo ágoťeehíí Bik'ehgo'ihi'nań bá ádaahiidle'. 5 Nchǫ'go be'ádaant'eehíí nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aanií nchǫ'go hádaahiit'iiníí nohwiyi' hizį'go áyíílaahíí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchǫ'go ánádaahiitʼįįhíí bighą da'itsaahíí bee nohwich'į' goz'ąą ni'. 6 Jews bich'į' begoz'aanií bi'isna' daandlįįgo nohwotą' n'íí bits'ą'zhį' nane'na'go, k'adíí begoz'aanií bits'ą'zhį' ch'ínánkai; doo begoz'aanií ił k'idá' bek'e'eshchįį n'íí nanohwiłáágo Bik'ehgo'ihi'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwiłáágo nada'idziid. 7 Nt'é daan'nii doleeł áídá'? Begoz'aanií nchǫ'íí bił dáłeł'ee née? Dah, da'anii doo ágáť'éé da. Begoz'aanií da'ádįhyúgo nchǫ'íí doo bígonsį da doleeł ni': begoz'aanií, Doo dawahá ídáháńťʼįį da le', doo shiłnii dayúgo, dawahá ídáhách'íťʼíníí doo bígonsį da doleeł ni'. 8 Áí bengoťʼáánií, Doo dawahá ídáháńťʼįį da le', shiłniigo dayúwehégo ídáhásht'įígo áshíílaa. Begoz'aanií anníhíí doo hwahá bígonsįįh dadá' nshchǫ'yúgo ndi doo bígonsį dahíí bighą nchǫ'íí shich'į' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. 9 Łah begoz'aanií doo bígonsį dago hinshnaa ni': áídá' bengoťʼáánií bígosíłsįįdá' nchǫ'íí híína', áík'ehgo nchǫ'íí baa nannaayúgo ndizołhíłi at'éé shiłniigo shizes-hįįhíí k'ehgo at'éé. 10 Áík'ehgo bengoťʼáánií, da'ái ihi'naahíí shainé' doleeł n'íí, da'itsaahíí shá áyíílaago bígosíłsįįd. 11 Bengoťʼáánií nashiłáágo nchǫ'íí shich'į' nazhch'a', ła'íí bee shidizesdįį. 12 Áík'ehgo begoz'aanií dilzįh, ła'íí bengoťʼáánií dilzįh, dábik'ehyú at'éé, ła'íí nłťéhi at'éé. 13 Áík'ehgo ya' ái nłťéhihíí da'itsaahíí shá áyíílaa née? Dah, da'anii doo ágáť'éé da. Áídá' nehiłsíídá' begoz'aanií doo bikísk'eh ánshťee da ni', áík'ehgo begoz'aanií da'itsaahíí shángoťą́ą́, nchǫ'íí da'anii nchǫ'íí áť'éégo bígózį doleełhíí bighą begoz'aanií alzaa; áík'ehgo bengoťʼáánií biláhyú nchǫ'íí dázhǫ́ itisyú nchǫ'go hileeh. 14 Begoz'aanií yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzį: áídá' shíí nchǫ'go be'ánshťeehíí bighą nchǫ'íí bich'į' nashi'dehezniį. 15 Nt'é bighą ánashťʼįįhíí doo bígonsį da: doo hashťʼíįyú ánashťʼįįł da; áídá' shił nchǫ'íí be'ánashťʼįįł. 16 Doo hashťʼíįyú ánashťʼįįł dago begoz'aanií bee nshchǫ'íí bígosíłsįįd, áík'ehgo begoz'aanií anníhíí nłťéé łą́ą́, dishniį. 17 Áík'ehgo doo dashíí ánashťʼįįł da, ndi nchǫ'i shiyi' golíínií ánáťʼįįł. 18 Doo nłťéehíí shiyi' golíį́ dago bígonsį (dashíí she'at'e'íí áłdishniį:) dábik'ehyú ánshťeego hashťʼíį́ ndi be'ánashťʼįįhíí doo hagoťéégo be'ánáshnee da. 19 Nłťéehíí be'ánashťʼįįłgo hashťʼíį́híí doo be'ánashťʼįįł da: áídá' nchǫ'íí doo hashťʼíį́ dahíí zhą́ be'ánashťʼįįł. 20 Doo hashťʼíįyú be'ánashťʼįįł dayúgo doo dashíí ánashťʼįįł hashťʼíįgee nchǫ'íí shiyi' golíínií ánáťʼįįł. 21 Díínko be'ánshťeego bígosíłsįįd, nłťéehíí be'ánashťʼįįł hashťʼíįgee nchǫ'íí shidáhgee begoz'ąą. 22 Shijíí yune' Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií nłťéé, ídíłdish'nii: 23 Áídá' ídídistsąągo díínko bígosíłsįįd, shits'í nchǫ'go hádaaťiiníí shinatsékees nłťéehíí yił nagonłkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchǫ'íí bi'isna' nshłįįgo áshíłsį. 24 Nnee débaagoch'oba'ihíí nshłíni łąą! Díí shijíí biyi' nchǫ'íí shiziłheehíí hadíń yits'ą'shíłteeh? 25 Bik'ehgo'ihi'nań zhą́, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú łą́ą́, ái bighą Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihénsį. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesíí bee Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií bikísk'eh ánshťee; áídá' shits'í be'ánshťeehíí nchǫ'íí zhą́ bikísk'eh ánshťee.

8

1 Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighą bił ch'ígódeeh doleełíí da'ádįh, ái doo bi'at'e' nchǫ'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhą́ yikísk'eh ádaat'ee. 2 Christ Jesus biyi' nshłį́įgo, Holy Spirit behinshnaahíí binawodíí nchǫ'íí binawodíí bee dastsaah doleeł n'íí yits'ą́' shinłtį́į. 3 Jews bich'į' begoz'aaníí nchǫ'go be'ádaant'eehíí bighą doo nalwod da silį́į, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaa, áń dabíí biYe' nohwits'í nda'iłsiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchǫ'híí bighą yinł'a', áík'ehgo nchǫ'íí nohwits'í yiyi' golííníí bił ch'ígódeeh doleełgo bángot'ą́ą: 4 Néé doo nohwi'at'e' nchǫ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhą́ bikísk'eh ádaant'eehíí bighą begoz'aaníí dábik'ehgo anį́íhíí bikísk'eh ádaant'ee. 5 Hadíí dabíí bi'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíí bits'í hádaat'iiníí zhą́ yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'iiníí yaa daabiini'. 6 Ko'at'e' nchǫ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'ą́ą; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihi'naahíí ła'íí ił ch'į'gont'éehíí bee ká goz'ą́ą. 7 Hadíń bi'at'e' nchǫ'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihi'nań yik'ennііh: Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí doo ye'at'éé da, da'anii doo áonéh át'éé da. 8 Áík'ehgo hadíń dabíí bi'at'e'íí yikísk'eh ádaat'eehíí doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań yił daagoyiłshóni at'éé da. 9 Áídá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchǫ'i bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit da'anii nohwiyi' golı́ı́yúgo. Nnee ła' Christ biSpirit doo da'anii biyi' golı́ı́ dayúgo, áń doo Christ bíyéé nlı́į da. 10 Christ nohwiyi' golı́ı́yúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dábik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bighą. 11 Jesus daztsą́ądí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golı́ı́yúgo, Christ daztsą́ądí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golííníí biláhyú nohwits'í datsaah doleełíí ałdó' hinaago ánáidle'. 12 Ái bighą, shik'ííyú, doo nt'é bighą nohwi'at'e' nchǫ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. 13 Dánohwíí nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' nchǫ'íí Holy Spirit bee nadaałtseedyúgo da'anii daahinohnaa. 14 Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit nadaabiiłaahíí dawa, ái da'anii Bik'ehgo'ihi'nań bichą́ghásh́é daanlíni ádaat'ee. 15 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań bichą́ghásh́é daasiidlı́į, áík'ehgo k'adíí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiłn'nii. 16 Bik'ehgo'ihi'nań bichą́ghásh́é daandlı́į́go nohwijíí yune' Holy Spirit dabíí nohwił nadaagolni': 17 Bichą́ghásh́é daandlı́į́yúgo Bik'ehgo'ihi'nań bíyéé́híí nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ biłgo; Christ bił nohwiniidaagonłt'éé lę́k'eyúgo, dabíí bił dała' ízisgo be'ádaant'eego ádaanohwi'dolniił. 18 Yunáásyú baa gozhóóníí nohwádį́hyú goz'aaníí ch'í'nah ádolniił, ái baa natseskeesgo díí jı́į́go nyee'i biyi' nashaahíí doo shił hago'at'éé da. 19 Dawa Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaahíí Bik'ehgo'ihi'nań bichą́ghásh́é da'anii bíyéégo ch'í'nah ádolniiłíí dázhǫ́ yiká daadéz'į́įgo biba' ádaat'ee. 20 Dawahá alzaahíí doo nt'é da'ílı́į́ dago alzaa, doo hádaat'į́įhíí bighą da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihi'nań bándaagoz'ą́ą, ágát'éé ndi díínko Bik'ehgo'ihi'nań nyołíí; 21 Dawahá alzaahíí da'ílíí hileeh di'nii ndi bits'ą́'zhį' hasdádokah, Bik'ehgo'ihi'nań bichą́ghásh́é baa gozhǫ́ǫ́ doleełgo da'itsaahíí yits'ą́'káhíí k'ehgo dawahá alzaahíí ałdó' da'ílíí hileehíí yits'ą́'dokah. 22 Dawa alzaahíí dała' bił na'dini'go ík'idi'nii, díí jı́į́ t'ah ágát'éégo bídaagonlzį́. 23 Áídá' doo ái zhą́ da, néé dó', Bik'ehgo'ihi'nań bichą́ghásh́é daandlı́į́go ch'í'nah ádaanohwi'dolniiłgo nohwits'í ła'i ánálnéh doleełíí biba' ádaant'eedá' ík'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíí ndi ík'ida'n'nii. 24 Díí nłt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nłt'éhi ch'o'ı́į́yúgo doo nt'é bighą nnach'ódlíí da: hadíń nt'éhéta yiłtsą́ąyúgo nt'é bighą dayúweh nyihołíí doleeł? 25 Áídá' nt'éhéta doo daahiit'į́į dahíí ndaahóndliiyúgo, hada'ólniigo biba' ádaant'ee. 26 Ágát'éégo doo daanldzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bighą da'ohiikąąh doleełíí doo bídaagonlzį́ da ndi Holy Spirit dabíí nohwá okąąh, néé ch'éh ádaan'niihíí bighą ík'eda'n'niigo. 27 Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí yá okąąh, Bik'ehgo'ihi'nań hát'ííhíí k'ehgo okąąhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań, kojíí yune' nantaahíí, Holy Spirit binatsekeesíí yígółsį́. 28 Díínko bídaagonlzį́, hadíí Bik'ehgo'ihi'nań bił daanzhooníí, ła'íí dabíí ngonłchı́į́go yiká ádaannііdíí dawa dała' nłt'éégo bá ádaalne'go áyítsį́. 29 Bik'ehgo'ihi'nań nnee bíyéé doleełíí dabíntségo yídaagołsį́, ái biYe' yedaałt'éégo ádaabidilne'go dabíntsé yengon'ą́ą, biYe' bik'isyú łą́ągo bíí dantsé naghaa doleełhíí bighą. 30 Bik'ehgo'ihi'nań bíyéé doleełíí dabíntsé yídaagołsiníí yiká ádaannііd: yiká ádaannііdíí binchǫ'íí yits'ą́'zhį' ch'ínádaayiznil: ła'íí ch'ínádaayiznilíí ił ch'į'daabi'dolniiłgo yángon'ą́ą. 31 Áík'ehgo nt'é daan'nii áídá'? Bik'ehgo'ihi'nań bił daagohiit'į́įyúgo, hadíńshą' nohwich'į' na'iziidgo nohwaa gonłnee doleeł? 32 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí biYe' ndi doo t'ąązhį' yotą' dago daanohwigha nohwá nyinłtííníí, da'áń bił dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'į́į. 33 Nnee Bik'ehgo'ihi'nań yita'hazlaahíí hadíń nt'é yik'izhį' yidi'aah? Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú ádaat'éhi yiłnnііdi at'éé. 34 Hadíń nohwił ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áídá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, áń nohwá daztsą́ą, áídí' daztsą́ądí' naadiidzaa,

áń Bik'ehgo'ihi'nań bigan dihe'nazhiné́go dahsdaa, da'áń ałdó' nohwá ná'okąąhi at'éé. 35 Hadíńshą' Christ bił daanjǫǫhíí yits'ą́'zhį' ánohwile'? Doo hadíń da go'jí. Ya' nyee'íí biyi' hiikahíí Christ bił daanjǫǫhíí yits'ą́'zhį' ánohwile' née, ya' nohwich'į' nagontł'ogíí née, ya' nohwiniidaagonłt'éehíí née, ya' shiná' góyéé'íí née, ya' nohwidiyágé ádiłhíí née, ya' ńgodzidíí née, dagohíí ya' bésh be'idiltłishé bee nohwidizideehíí née? 36 Bek'e'eshchiinií gáníigo, Níyéé daandlįįhíí bighą nadaanohwi'ditseedgo o'i'ááh; dibełjí natseedgo bágoz'ąąhíí k'ehgo nohwaa natsídaats'ikees. 37 Dah, díí dawa bee nohwich'į' ánágot'įįł ndi, Christ bił daanjǫǫhíí biláhyú doo adzą́ąyú itisgo daagonelnaa da. 38 Da'anii bígonsį, doo nt'é Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjǫǫhíí yits'ą́'zhį' nohwinoníił át'éé da, da'itsaahíí ndi, ihi'naahíí ndi, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií ndi, spirits nchǫ'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásdí' nohwich'į' goldohíí ndi, 39 Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjǫǫhíí yits'ą́'zhį' nohwinoníił át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjǫǫ.

9

1 Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo łéłishchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíí yune' shił nagolni', 2 Doo shił gozhǫ́ǫ́ da, shijíí dázhǫ́ nniih nt'éé. 3 Bígonedzą́ąyúgo shik'ííyú, bił hat'i'íí, hasdakáh doleełhíí bighą Christ bits'ą́'dí' shił ch'ígódeeh ndi nzhǫǫ doleeł ni': 4 Áí Israel hat'i'íí daanlįį; Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé daanlįįgo baa daagodest'ąą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'idindláádíí yił daanlįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bił łándaagost'ąą, yegos'aanií ałdó' baa daidez'ąą, hagot'éégo da'okąąh doleełíí baa daadest'ąą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo ágot'eehíí nohwíyéé doleeł daayiłniigo yaa daagodez'ąą; 5 Israel hat'i'íí iłk'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'ihi'nań hadaabideznilíí, bits'ą́'dí' hadaałinolt'ąą, áí bits'ą́'dí' Christ gozlíígo nnee silįį, áń dawa yitis nlįį, Bik'ehgo'ihi'nań nlįį, dahazhį' ba'ihégosį le. Doleełgo at'éé. 6 Bik'ehgo'ihi'nań Israel hat'i'íí yángon'áánií doo edełniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'ą́'dí' hadaałinolt'aanií Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'i'ihíí daanlįį da: 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Abraham bits'ą́'dí' hadaałinolt'aanií doo dawa hadaihezniil da: áídá' Abraham gáyiłnniid, Niye' Isaac bits'ą́'dí' łideshchiiníí zhą́ nichąghášhé biłdi'nii doleeł. 8 Díínko áłdishnii, Abraham bits'ą́'dí' hadaałinolt'aanií doo áí zhą́ bighą Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé bił otag da: áídá' Bik'ehgo'ihi'nań Abraham yángon'áánií bik'ehgo hadaałinolt'aanií, áí da'anii bichąghášhé bił otag. 9 Bik'ehgo'ihi'nań gáníígo Abraham yángon'ą́ą, Kodí' łenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golíí doleeł, nii lę́k'e. 10 Doo áí zhą́ da; áídá' Rebecca ałdó' nnee, Isaac holzéhi, bits'ą́'dí' daadihe'na'i, yá hiltsą́ą silįį, 11 (Bik'ehgo'ihi'nań dabíí bik'ehgo nnee hadaayiniił, doo ánádaat'įįłhíí bighą da, áík'ehgo Rebecca bichąghášhé doo hwahá daagoleeh dadá', ła'íí doo hwahá nłt'éégo dagohíí nchǫ'go ánádaat'įįł dadá', Bik'ehgo'ihi'nań Isaac hayiłtjí bighanigolíjhíí begolne' doleełgo,) 12 Rebecca bił nagosni', Dantsé naghéhihíí iké'yú naghaahíí binal'a'á nlįį doleeł. 13 Bek'e'eshchiinií gáníígo, Jacob shił nzhǫǫ ni', áídá' Esauhíí doo hasht'jí da ni'. 14 Nt'é daan'nii áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihi'nań doo dábik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 15 Bik'ehgo'ihi'nań Moses gáyiłnii, Hadíí hádaasht'iinií baa daach'oshba' doleeł, ła'íí hadíí hádaasht'iinií baa tídaasht'ii doleeł, nii. 16 Áík'ehgo nnee nt'é hát'íínií dagohíí nnee binawodíí doo bighą Bik'ehgo'ihi'nań habíłtjí da, ndi biłgoch'oba'íí ch'í'nah hileehíí bighą. 17 Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí biyi' Phároah gáyiłnii, Shinawodíí ninkááyú hit'įį doleełhíí bighą, ła'íí ni'gosdzán biká' dágoz'ąą nt'éégo shizhi' bígózį doleełhíí bighá nant'aago ániishłaa, nii. 18 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań dabíí hát'íjígo ła' yaa ch'oba', áídá' ła' bijíí ntł'izgo ádaile'. 19 Gáshiłnnii áídá', Nt'é bighą Bik'ehgo'ihi'nań t'ah nnee nchǫ'go ánát'įįłgo yik'izhį' di'aah? Bik'ehgo'ihi'nań nt'é hát'íínií doo hadíń hago áyoléh át'éé da. 20 Dah, nnee zhą́ ńlíni, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'nań t'ąązhį' bich'į' yánáłtih? Ábi'deszaahíí ábiílaahíí, Nt'é bighą gát'éégo áshiinlaa, yiłnii doleeł née? 21 Nnee goshtł'ish tús áile'íí goshtł'ish dała'á sitłégi yee tús ílínihíí áile', ła'íí da'áí bee tús doo ílíí dahíí yee áile', ya' áí doo áile'go goz'ąą da née? 22 Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí ła'íí binawodíí ch'í'nahí áile' hat'íjígo nnee bił ch'ígódeeh doleeł n'íí yá daagoho'aałgo ńzaad godeyaa lę́k'eyúgohíí, nt'é daan'nii áídá'? 23 Ła'íí dabíí bits'ą́'dí' ízisgo ágot'eehíí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áile'híí bighą hadíń áí ízisgo ágot'eehíí dabíntsé yá iłch'į'golaahíí yaa ch'oba', 24 Néé da'áí daandlįį, nohwiká ádaannniidíí, doo Jews daanliinií'yitahdí' zhą́ da, ndi doo Jews daanlįį dahíí yitahdí' ałdó'. 25 Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihi'nań gánií, Doo shichąghášhé daanlįį da n'íí shichąghášhé bildishnii doleeł, ła'íí, Doo shił daanzhǫǫ da n'íí shił daanzhǫǫ biłdishnii doleeł. 26 Ła'íí, Shichąghášhé doo daanohłįį da, yiłnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihi'nań hinaahíí bichąghášhé daanlįį biłdi'nii doleeł, nii. 27 Esaias ałdó' Israel hat'i'íí yaa yádaałti'go gánií lę́k'e, Israel bits'ą́'dí' hadaałinolt'aanií túnteel bahyú sáíhíí k'ehgo łą́ą́ ndi ayą́hágo

zhą́ hasdádokah: 28 NohweBik'ehń dábik'ehyú ánát'įłłgo binasdziidíí ąął áile' doleeł, doo nt'ahgo da, áń ni'gosdzáń biká' nneehíí bándaagot'áánííd dáhahgo bándaagot'aahgo áile', nii ni'. 29 Esaias dabíntsédá' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihi'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichąghášhé ayą́hágo nohwá ánáisiid dayúgo, Sódomgee daagolíínníí k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', ła'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. 30 Nt'é daan'nii áídá'? Doo Jews daanliį dahíí dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí doo yiká ádáát'įid da ndi Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee daasilį, bi'odlą' daagolíįhíí bighą. 31 Áídá' Israel hat'i'íí begoz'aaníí biláhyú dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí yiká ádáát'įid ndi áí begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'įid. 32 Nt'éshą' bighą? Doo bi'odlą'íí yee yiká ádáát'įid dahíí bighą, áídá' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáát'įid. Áí Christ doo daayodląą dahíí bighą tséé bighą nach'igeehíí daineztałhíí k'ehgo ye'ádaat'ee lę́k'e; 33 Bek'e'eshchiinií biyi' Bik'ehgo'ihi'nań gáníígo, Isąą, Sion gee tséé bighą nach'igeehíí, tséé ts'iztałgo nach'ikaadíí nnsh'aah: hadíń bodląąhíí doo hant'é yik'ee ídaayándzį doleeł, nii.

10

1 Shik'ííyú, shijíí yunne' dázhǫ́ hásht'į́į́, Israel hat'i'íí hasdádokahgo, ła'íí ái bighą Bik'ehgo'ihi'nań náhoshkąąh. 2 Díí bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' dahdaanldǫhgo hádaat'įį ndi hagot'éégo bich'į' ách'ít'éehíí doo yídaagołsį da. 3 Hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yídaagołsį dago, dabíí dábik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'įidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yaa ídaadest'ąą da. 4 Christ ch'odląąyúgo doo dayúweh Jews bich'į' begoz'aaníí bikísk'eh ách'ít'éehíí bighą dábik'ehyú ách'ít'éé da, áídá' nnee dała'á daantį́įgee Christ daayosdląądíí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleeł. 5 Begoz'aaníí bikísk'eh at'éehíí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'e'eshchiįgo gánííí, Nnee begoz'aaníí yikísk'eh ánát'įłłíí da'ái yee hinaa doo. 6 Odlą'íí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'enaa'ashchiįgo gánííí, Nijíí biyi' yune' doo gánnii da, Hadínshą' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bił godah ch'ínánt'ashgo:) 7 Ła'íí doo gánnii da, Yuyahgo o'i'áń yuyaa hadínshą' digháh? (Christ daztsąądí' t'ąązhį' yił nat'aashgo.) 8 Áídí' bek'e'eshchiinií nt'é nníí? Yati'íí nt'ahdí' nlį, dá nizé' yune', ła'íí nijíí yune' ndi begoz'ąą, nii: ái yati'íí ko'odlą' bee hasdách'ighah, ái zhą́ baa yáhiilti'; 9 Nizé'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdląą, nniiyúgo, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Jesus daztsąądí' náyihilna'íí nijíí yune' hondląąyúgo hasdánnáh doleeł. 10 Nnee bijíí yune' odląąyúgo dábik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; ła'íí bizé'dí' oshdląą niigo hasdayááhi at'éé. 11 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií gánííí, Hadíń bodląąhíí doo hant'é yik'e ídaayándzį da doleeł. 12 Jews daanliinií ła'íí Greeks daanliinií dáłełt'ee, Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee doo ła' łahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'á nnee dawa yeBik'ehń nlįgo, hadíí bich'į' ch'oba' ádaaniihíí biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'. 13 Áík'ehgo hadíń nohweBik'ehń bizhi'íí yozhíígo yich'į' ch'oba' ánniidíí hasdádogaał. 14 Áń hagot'éégo yich'į' ádaanii, doo hwahá daayodląąh dadá'? Hagot'éégo daayodląąh, áń doo hwahá ya'ikodaaniizįįh dadá'? Hagot'éégo daidits'íh, doo hadíń bił nadaagolni' dadá'? 15 Hagot'éégo bił nadaagolni', ła' daabi'dol'aadgo zhą́? bek'e'eshchiinií gánííígo, Dahadíń yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltǫǫdíí, yaa yałti'go higaałíí ba'ihégosį, ái nłt'éégo ágot'eehíí nnee yaa bił gozhǫ́ǫ doleełíí yaa nadaagolni'! 16 Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdzaa da. Esaias gánníihíí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadíń bił nagosiilni'íí yodląą áídá'? 17 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' dihiits'ago zhą́ nohwi'odlą' goleeh, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa nohwił na'goni'go zhą́ dihiits'ag. 18 Áídá' na'ídíshkid, Ya' doo daidests'ąą da née? Ha'oh, daidests'ąą, ni'gosdzáń biká' dágoz'ąą nt'éégo baa na'goni'íí begoz'ąą, ni'gosdzáń náhin'ą́ą́yú biyati' daats'idests'ąą. 19 Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bił ídaagozį da lę́k'e née? Dantsé Moses gánníí, Łahgo hat'i'íí, nnee doo bił da'otag da daabiłch'iniihíí bee daanohwiłch'ołch'iįgo ádaanohwishłe', ła'íí hat'i'íí doo daagoyą́ą da daabiłch'iniihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishłe'. 20 Áídí' Esaias doo biini' hą́h dago Bik'ehgo'ihi'nań yá yałti'go gánníí, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosiįd; doo shiká nada'ódíłkid da n'íí bił ch'í'nah ádishdlaa. 21 Áídá' Israel hat'i'íí gáyiłnii, Nnee doo daashidits'ag dahíí ła'íí shidáhzhį' yádaałti'íí bich'į' iłts'ą' dahdideshniigo o'i'aah.

11

1 Áík'ehgo na'ídíshkid, Ya' Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé yó'oyiłkaad née? Dah, da'anii doo ágáát'éé da. Shíí ałdó' Israelite nnee nshłį, Abraham bits'ą́'dí'go hashidolchį, Benjamin hat'i'íí bits'ą́'dí' gosilíí. 2 Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé dabíntsé yídaagołsiníí doo yó'oyiłkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiinií Elias yaa nagolni'íí doo bídaagonołsį da née? Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhgo Israel yaa yałti'go gánníí, 3 SheBik'ehń, nnee binkááyú na'izídíí nadaistseed, ła'íí

naa hi'né'íí biká' dahi'ɲiiłi nagoz'ąą n'íí tadaayozɲil; dashízhą́ isdziih, ła'íí shidizideego nadaagołchi', ɲii. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ɲań nt'é biłɲii? Nɲee gosts'idi doo náhóltagyú ídá'ásíłsɪ̨id, doo Baal be'ilzaahíí yich'ɪ̨' nádaahilzhish dahíí. 5 Áík'ehgo díí goldohíí biyi' nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'go da'ayą́hágo ídá'áyiidlaago hayiheznil. 6 Biłgoch'oba'íí bee hayiheznilyúgo, doo nłt'éégo ánádaat'ɪ̨ɪ̨łhíí bighą da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'íí yuɲáásyú doo íl̨ɪ̨́ da doleeł. Áídá' nɲee nłt'éégo ánát'ɪ̨ɪ̨łhíí bighą hayiɲiiłyúgo doo biłgoch'oba'híí bighą da: doo ágát'éé dayúgo nłt'éégo ánát'ɪ̨ɪ̨łíí yuɲáásyú doo íl̨ɪ̨́ da doleeł. 7 Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'i'íí yiká hádaat'iinií ch'éh yighą ádáát'ɪ̨ɪ̨d; hayiheznilií zhą́ nádaidné', áídá' ła'ihíí biɲáá ádaagosdɪ̨ɪ̨d. 8 (Bek'e'eshchiinií gáɲííhíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań ái da'ałhoshgo nakaihíí k'ehgo natsídaakeesgo ádaabizlaa, biɲáá doo yee daago'ɪ̨ɪ̨ dago, bijeyi' ałdó' doo yee da'dits'ag dago;) díí jɪ̨ɪ̨ t'ah ágádaat'ee. 9 Ła'íí David gáɲíí, Bił daagonedlɪ̨ɪ̨go da'iyą́ą́híí bee bánaki'í'áágo daabiłjizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhíí k'ehgo, da'ái binchǫ'íí bee bich'ɪ̨' nanáhi'ɲiiłłe': 10 Biɲáá doo nzhógo yee daago'ɪ̨ɪ̨ dago alɲéhgo doo daago'ɪ̨ɪ̨ da le', biyíl ndaazíí bighą dahazhɪ̨' da'isk'id le'. 11 Na'ónádishkid áídá', Ya' Israel hat'i'íí nanihezdeehíí doo nádaahidzɪ̨ɪ̨ da née? Dah, da'aɲii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehíí biláhyú doo Jews daanlɪ̨ɪ̨ dahíí hasdákai, Israel hat'i'íí hasdách'ikaihíí danéé zhą́ daanzɪ̨go dayúweh yiká hádaat'ɪ̨ɪ̨ doleełhíí bighą. 12 Israel hat'i'íí nanihezdee n'íí biláhyú ni'gosdzáń biká' nɲee da'it'ɪ̨ɪ̨yúgo, ła'íí ch'éh ádáát'ɪ̨ɪ̨díí biláhyú doo Jews daanlɪ̨ɪ̨ dahíí da'it'ɪ̨ɪ̨yúgo, ái bitisgo Israel hat'i'íí dawa Bik'ehgo'ihi'ɲań yich'ɪ̨' ninábide'ɲiiłíí biláhyú nɲee dawa da'it'ɪ̨ɪ̨ doleeł. 13 K'adíí doo Jews daanohłɪ̨ɪ̨ dahíí nohwich'ɪ̨' yashti', shíí doo Jews daanlɪ̨ɪ̨ dahíí bich'ɪ̨' shi'dol'aadgo shinasdziidíí íl̨ɪ̨́go áńsɪ̨: 14 Dáhago'at'éégo bił dała' hat'i'íí hasdách'ikaihíí danéé zhą́ daanzɪ̨go dayúweh yiká hádaat'ɪ̨ɪ̨go ádaashłe'go ła' hasdádokah. 15 Israel hat'i'íí yó'olkaadíí biláhyú ni'gosdzáń biká' nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań bił k'íí nádaasdlɪ̨ɪ̨yúgo, ái Bik'ehgo'ihi'ɲań bich'ɪ̨' ninábide'ɲiiłíísha' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'ɲahíí k'ehgo at'éé. 16 Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíí Bik'ehgo'ihi'ɲań baa nané'íí diyɪ̨hyúgo, ná'ast'oodíí dawa ałdó' diyɪ̨h: ła'íí ch'íl bikeghad diyɪ̨hyúgo, bits'ádaaz'aahíí ałdó' diyɪ̨h. 17 Jews daanliinií ch'íl olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'íl olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí ła' nehestǫ'yúgo, áídí' ni, doo Jew ńl̨ɪ̨́ dahíí, ch'íl olive da'ilɪ̨ɪ̨yú hadajeehíí k'ehgo áńt'éhi, ái naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseełíí ni ałdó' bee nanlwodgo bee nłséétyúgo; 18 Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'ɪ̨' ída'óńdlii da. Ídaóńdliiyúgo bínálɲih, ni ikeghadíí doo nee hiɲaa da, áídá' bíí bee hinɲáá. 19 Ya' gánɲii née, Shíí áígee onáshi'doltsiihíí bighą its'ádaaz'aahíí nahestǫ'? 20 Da'aɲii ágát'éé, ndi ái doo da'odlą́ą dahíí bighą nahestǫ', áídá' nihíí ni'odlą' zhą́ bee síńzɪ̨ɪ̨. Áík'ehgo doo bee ída'óńdlii da, áídá' nzhógo godínłsɪ̨: 21 Bik'ehgo'ihi'ɲań doo t'ą́ązhɪ̨' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztǫ', áík'ehgo ídaa gondzą́ą́, ni ałdó' dánko ágánidolíli at'éé. 22 Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'íí ła'íí bihashke'íí baa natsíńkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhɪ̨' áile'; áídá' nihíí naa ch'oba', biłgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyi' hiɲááłyúgo: áídá' doo ágáńt'éé dayúgo ni ałdó' yó'onidi'aah. 23 Jews daanliinií, doo da'odlą́ą dahíí doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'íl olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihi'ɲań zhą́ áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitɪ̨ɪ̨. 24 Olive da'ilɪ̨ɪ̨yú hadajeehíí bits'ą́' nanideshgizhdá' ch'íl olive nłt'éehíí biyi' onánidotsiiyúgo, ch'íl olive nłt'éehíí dabíí bits'ádaaz'aahíí naheztǫ' n'íí biyi' onádaitsiihíí itisgo doo bá nyee da. 25 Shik'ííyú, doo ídaa da'ohdlíí da doleełgo díí doo bígóżi da n'íí bídaagonołsɪ̨ɪ̨h hádaanohwisht'ɪ̨ɪ̨, Israel hat'i'íí łahzhɪ̨' doo daago'ɪ̨ɪ̨ da daasilɪ̨ɪ̨, doo Jews daanlɪ̨ɪ̨ dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhɪ̨'. 26 Áík'ehgo Israel hat'i'íí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiinií gáɲíígo, Siondí' Hasdá'iiɲiiłíí dogaał, áń Jacob hat'i'íí doo Bik'ehgo'ihi'ɲań daidnłsɪ̨ da n'íí daidnłsɪ̨go ádaabidoliił: 27 Binchǫ'íí baa nádaagodesii'ą́ą́dá', da'ái iłk'idá' bándaagosii'ą́ą́ ni' yínádaalɲiih doleeł, ɲii. 28 Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí bighą Bik'ehgo'ihi'ɲań Israel hat'i'íí k'ihzhɪ̨' ádaizlaa: áídá' daabitaa n'íí hadaiyiheznilhíí bighą Israel hat'i'íí bił daanzhǫǫ. 29 Bik'ehgo'ihi'ɲań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká ánɲiidyúgo doo łahgo ánáɲe' da. 30 Łah Bik'ehgo'ihi'ɲań doo daahohdlą́ą da ni', áídá' k'adíí Israel hat'i'íí doo da'odlą́ą dahíí biláhyú Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'íí nohwaa daadest'ą́ą: 31 K'adíí Israel hat'i'íí doo da'odlą́ą da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'íí nohwaa daadest'aanií biláhyú bíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'íí baa daadidot'aał. 32 Bik'ehgo'ihi'ɲań nɲee dawa doo da'odlą́ą dahíí yich'ɪ̨' ndaayiɲil, dawa yaa ch'oba' doleełgo. 33 Bik'ehgo'ihi'ɲań bigoyą'íí hik'e bił ígózinií biłgo łą́ágo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nɲee yich'ɪ̨' godi'aahíí doo hagot'éégo ba'ch'iiłkáah da, bi'at'e'íí doo hagot'éégo bígózi da! 34 Hadínshą' nohwe-Bik'ehń binatsekeesíí yígółsɪ̨? Hadínshą' nabineztą́ą́d? 35 Dagohíí hadínshą' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'ą́ązhɪ̨' dant'éhéta baa náyiné' doleełhíí bighą? Doo hadín da. 36 Dawa bits'ą́'dí' daagolɪ̨ɪ̨́, ła'íí dawa biláhyú daahiɲaa, ła'íí dawa bá daahiɲaa, áń dahazhɪ̨' ba'ihégosɪ̨ doo. Doleełgo at'éé.

12

1 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'híí bighą nádaanohwoshkąąh, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihi'nąń baa daach'iné'híí k'ehgo nohwíí t'ah daahinohnaadá' nohwits'íhíí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihi'nąń bił gozhǫ́ǫ́, áík'ehgo daadinołsįgo daahohkąąhgo dábik'eh. 2 Díí ni'gosdzáń biká' doo bik'ehyú ágoť'ee dahíí doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee nohwinatsekeesíí ánílidégo ánálne'go łahgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń nohwá háť'íínií nłt'éégo at'éehíí, bił goyiłshóónií, ła'íí dázhǫ́ nzhoonií bídaagonołsįįh. 3 Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí biláhyú báyáshti'go shaa godet'ąą; áík'ehgo dała'á notįįgee gádaanohwiłdishnii, Doo itisgo ídaa daagonohdzągągo dała'á notįįgee Bik'ehgo'ihi'nąń odlą' dahołąągo nohwainé'íí dábik'ehgo ídaa natsídaahkees. 4 Nohwits'í dała'á ndi łąąyú henláá ndi doo dała' dáłełt'eego nada'iziid da: 5 Da'ágáť'éégo néé hiidląą ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bił dała'á daandlįįgo, ła'íí its'í dała'á ndi łąąyú henlááhíí k'ehgo daandlįįgo ikch'odaahii'nii. 6 Nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí nohwainé'íí iłtah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihi'nąń nohwinkááyú yałti' nohwaa det'ąąyúgo haląą nohwi'odlą' dahołąągo nohwainé'íí dábik'ehgo bee yádaahiilti' le'; 7 Ła' bich'odaahii'niigo nohwaa det'ąąyúgo haląą ágánádaahiit'įįł le'; hadíń ikch'ígóť'aahgo baa det'ąąyúgo nłt'éégo ikch'ígó'aah le'; 8 Hadíń idag yałti'go baa det'ąąyúgo áík'ehgo nnee yidag yałti' le'; hadíń dawahá nayiniihíí doo yaanchį' dago nayiniih le'; hadíń dawahá yebik'ehíí nłt'éégo nabi'dinłtł'og le'; ła'íí hadíń ła' yaa ch'oba'íí yaa bił gozhǫ́ǫ́go ánáť'įįł le'. 9 Da'anii nohwił'ijǫǫ le', doo daazhógo da. Nchǫ'go ágoť'eehíí bik'edaadinohniih; nzhoonií zhą́ nłdzilgo daahinohtą'. 10 Łił daanohjǫǫ le', ilk'ííyú łił daanjǫǫhíí k'ehgo; daałidinołsigo nnee ła'íí ntsé sitįįgo ádaanołsį le'; 11 Doo nohwił daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijíí yune' diltłi'go ádaanohwiłsį le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; 12 Nohwádįhyú nłt'éehíí ndaahóndliihíí bighą nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; nohwiniidaagonłt'éeyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkąąh nt'éé le'; 13 Bik'ehgo'ihi'nąń daayokąąhíí hant'é yídįh daanliiníí bitaadaahniih; nohwista' nakáhíí baa nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'. 14 Nohwik'edaannjihíí biyaa gozhǫ́ǫ́ le' daadohniigo bá da'ohkąąh; doo yati' bee daahohkáał da. 15 Bił daagozhóónií dába'ashhah nohwił daagozhǫ́ǫ́ le', ła'íí daachagíí ałdó' dába'ashhah daahchag le'. 16 Dáłełt'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisoł'nil da, débaagoch'oba'ihíí doo binąáát ídaadołkąąh da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. 17 Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'dénná ágánádaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nłt'éehíí zhą́ baa nahkai le'. 18 Bígonedząą lęk'eyúgo nnee dawa nkegohen'ąąągo bił daagonohłįį. 19 Shił daanohshóni, hadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń nohwá k'ena'né'íí biba' goz'ąągo ádaagonołsį le': gánííigo bek'e'eshchįį, Goyéégo koch'į' godish'aahi ánsht'ee, ík'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń ánii. 20 Ái bighą, nik'enniihíí shiná' silįįyúgo bá'ńné'; dibá' silįįyúgo tú bá ná'ílsįįh: áík'ehgo ágáńť'įįyúgo bitsit'á' tsiid dahnásííkaahíí k'ehgo ánle'. 21 Nchǫ'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nłt'éehíí bee nchǫ'íí bitis daahłeeh.

13

1 Nnee dała'á daantíígee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihi'nąń nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihi'nąń yengon'ą́ą. 2 Ái bighą hadíń nadaant'aahíí yits'ą́'zhį' at'éehíí Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'ánihíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaagot'a'hi at'éé. 3 Nnee nłt'éégo ánádaat'įįłíí nadaant'aahíí doo yédaaldzid da, nchǫ'go ánádaat'įįłíí zhą́ nadaant'aahíí yédaaldzid. Ya' nant'án doo béńldzid hánt'įį da née? Nłt'éégo ánánt'įįł, áík'ehgo nzhǫǫgo naa yałti' doleeł. 4 Ninant'a' ná nłt'éé doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń yá na'iziid. Nchǫ'go ánánt'įįłyúgo béńldzid; doo da'ílíízhį' bésh be'idiltłishé dahyotįįł da: áń Bik'ehgo'ihi'nąń yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'įįł dahíí Bik'ehgo'ihi'nąń bihashke' yik'izhį' áile'. 5 Ái bighą nadaant'aahíí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihi'nąń bihashke' doo bits'á'zhį' ánádaaht'įįłhíí zhą́ bighą da, áídá' nłt'éégo ánádaaht'įįłgo ídídaagonołzihíí bighą ałdó'. 6 Da'ái bighą tax nadaahohniił: tax bich'į' nadaahi'niiłíí Bik'ehgo'ihi'nąń yánada'iziidíí daanlįįgo ái nayik'ída'iziid. 7 Ái bighą bich'į' nada'ohniił le'at'éehíí dawa bich'į' nada'ohniił: tribute bich'į' nadaahohniił le'at'éehíí tribute bich'į' nadaahohniił; tax bich'į' nadaahohniił le'at'éehíí tax bich'į' nadaahohniił; hadíí bédaaldzid le'at'éehíí bédaaldzid; hadíí daadiniłsį le'at'éehíí daadinołsį. 8 Nnee doo ła' naa hayił'áa da le', ił'ijóónií zhą́ łaa hadaasoł'aa le': hadíń ła' bił nzhǫǫhíí Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aanií yikísk'eh at'éé. 9 Begoz'aanií gánii, Doo nant'į' nach'ighaa da, Doo nach'iłtsee da, Doo ich'in'įįh da, Doo łé'ch'iłchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'įį da; ái begoz'aanií ła' ałdó' dawa łínáhi'nilgo díínko begoz'ąą, Niť'ahdí' gólíínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo. 10 Hadíń bit'ahdí' gólíínií bił nzhoonií doo yini'idiłníih da; ái bighą koł ijóónií begoz'aanií ye'iiláa. 11 Ła'íí goldohíí bídaagonołsį, k'adíí da'ołhoshdí' ch'ínádaanohdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'niiłíí ałhánídí' begoz'ąą, dantsé da'osiidląądá' n'íí bitisgo. 12 Tł'é'híí k'ad

bech'ígoɳáh, k'ad haiłkáah: halą́ą, áí bigha chagołheeł zhiɳéégo ágot'eehíí nohwits'á'zhį' ádaahiidle', ła'íí bésh diyágé idindláád zhiɳéégohíí ík'e daahiidleeh. 13 Nłt'éégo hiidaał le', jį́į́go ch'ogaałhíí k'ehgo: doo nchǫ'íí bee nohwił daagonedlį́įgo da, doo nohwił nágodeyisgo da, doo nant'į' nahiidaago da, nchǫ'íí doo bich'į' t'ą́ązhį' ách'ít'éé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo iłk'edaan'ɳiihgo da, ła' bíyéé́híí doo ídáhádaahiit'į́įgo da: 14 Nohwits'í nchǫ'go hádaat'iinií doo bee da'ohłe' dahíí bigha doo nohwijíí yuɳe' nchǫ'íí bágoz'ą́ągo ádaanołsį́ da, áídá' bésh diyágé benagonlkaadíí biyi' nasozį́į́híí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozį́į́.

14

1 Hadíń bi'odlą' doo nłdzil dahíí bich'į' daanohshǫǫ le', doo bił ładaadoht'áhgo da. 2 Nɳee ła' bi'odlą' golíínií hidáń da'adzaahíí yiyą́ą, áídá' ła' bi'odlą' doo nłdzil dahíí hidáń hadaajeehíí zhą́ yiyą́ą. 3 Nɳee hidáń dawa yiyą́ąhíí ła' nɳee doo dawa yiyą́ą dahíí doo da'ílínégo yaa natsekees da le'; ła'íí nɳee doo dawa yiyą́ą dahíí ła' nɳee dawa yiyą́ąhíí ałdó' doo da'ílínégo yaa natsekees da le': bíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'ɳań nábinłtíni at'éé. 4 Nihíí hant'é ńį́į́go ła'i yána'iziidíí baa yáńłti'go? Binant'a'íí nłt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleeł, doo nłt'éégo yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzį doo, Bik'ehgo'ihi'ɳań zhą́ binawod golį́į́go sizį́įgo ábile'. 5 Nɳee ła' ła'jį́į ła'ihíí yitisgo yidnłsį: ła'íí dawa dałełt'eego yidnłsį. Nɳee dała'á daantį́į́gee doo bił nagokigo yaa natsekees da le'. 6 Hadíń ła'jį́į yidnłsį́híí nohweBik'ehń yidnłsį́go at'į́į́; hadíń ła'jį́į doo yidnłsį dahíí bíí ałdó' nohweBik'ehń yidnłsį́go at'į́į́. Hadíń hidáń dawa yiyą́ąhíí nohweBik'ehń yidnłsį́go iyą́ą, Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ihénzį́go; nɳee doo dawa yiyą́ą dahíí ałdó' nohweBik'ehń yidnłsį́go at'į́į́, bíí dó' Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ihénzį́go iyą́ą. 7 Nɳee hiɳaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hiɳaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. 8 Daahin'ɳaayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'į́į́go daahin'ɳaa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'į́į́go daahiitsaah: áík'ehgo daahin'ɳaa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlį́į. 9 Díí bigha Christ daztsą́ą, áídí' naadiidzaago naahi'ɳa', nanezna'íí hik'e daahiɳaahíí biłgo yeBik'eh doleełgo. 10 Nt'é bigha nohwik'isyú baa yádaałti'? Nt'é bigha nohwik'isyú da'ílínégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'į' daahiidzį́įh doleeł. 11 Bek'e'eshchiiníí gáɳíígo, NohweBik'ehń gáɳíí, Da'aɳii hinshɳaago da'aɳii gádishɳii, dakowa kogod bee shich'į' daach'ilzhíísh, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihi'ɳań ba'ihédaach'inzį doleeł, ɳii. 12 Áík'ehgo daanohwigha dała'á daantį́į́gee Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'į' ídaa nadaagohiilɳi' doleeł. 13 Ái bigha kodí' godezt'i'go doo łaa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' łaadaahiidle', doo nohwik'ííyú yigha nadokałíí bádi̯hyú begoz'ą́ągo ádaahiidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'iłsiihíí doo bádi̯hyú begoz'ą́ągo ádaahiidle' da. 14 Díí bígonsį, Jesus nohwe-Bik'ehń shił ígózi̯go áshíłsį, hidánhíí doo nchǫ' da; áídá' hadíń hidáń nchǫ' nzi̯híí bíí bich'į' nchǫ'. 15 Nt'é nnaahíí bigha nik'isn bini̯'ńɳihyúgo doo koɬi̯jóónií be'áńt'éé da. Nt'é nnaahíí nɳee ła' bee bił ch'ígonoghéeh hela', áń Christ bá daztsáni at'éé. 16 Nt'éhéta nłt'éé ńńzį ndi, dénchǫ'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánádaaht'į́įł da le': 17 Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee itah ch'ilį́i̯yúgo, doo nt'éhéta ch'iyą́ąhíí ła'íí ch'idlą́ąhíí zhą́ bigha da; áídá' Holy Spirit binkááyú dábik'ehyú ách'ít'éé́híí, ła'íí kił nkegohen'ą́ą́híí, ła'íí kił gozhǫ́ǫ́híí bigha itah ch'ilį́i̯hi at'éé. 18 Hadíń díí ye'at'éégo Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihi'ɳań bił dábik'eh, nɳee ałdó' bił dádaabik'eh. 19 Áík'ehgo halą́ą nt'éhéta nkegohen'ą́ą́go áyílsiníí bikáhádaahiit'į́įle', ła'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaałiidle'íí bikáhádaahiit'į́įle'. 20 Doo nt'éhéta daahsą́ąhíí bigha Bik'ehgo'ihi'ɳań binasdziidíí daałchǫǫh da. Hidáń dawa nłt'éé; ndi hadíń nt'éhéta yiyą́ąhíí bigha ła' nanakaadyúgo, ái yee ni'iłsiih. 21 Itsį' nnaahíí dagohíí wine ndlą́ąhíí dagohíí dahago ánánt'į́įłhíí bigha nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta nchǫ'go ánát'į́įłgo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bigha bi'odlą' doo nłdzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'į́įł dago nzhǫǫ. 22 Ni'odlą' nłdzil née? Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee nłt'éégo áńt'éé́híí bígonłsį́ le'. Hadíń áík'ehgo ánát'į́įłíí doo ídángot'aa dago biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 23 Hadíń biini' nakigo da'adzaahíí yiyą́ąhíí, ái bigha ídángot'áni at'éé, doo bi'odlą' ye'at'į́į́ dahíí bigha: doo ki'odlą' be'ánách'ot'į́įł dahíí nchǫ'go ánách'ot'į́įłi at'éé.

15

1 Néé nohwi'odlą' daanldzilíí, hadíí biini' nakigo bi'odlą' doo daanłdzil dahíí bich'odaahi'ɳii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesíí bigha da. 2 Áídá' néé dała'á daantį́į́gee nohwit'ahdí' daagolíínií bá nłt'éé doleełíí baa natsídaahiikees le', bi'odlą' nłdzil hileehíí bigha. 3 Christ ndi doo dabízhą́ ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníí biyi' biTaa gáyiłɳii, Hadíí bee daanich'o'ɳi' n'íí shik'izhį' nasdlį́į, ɳii. 4 Doo áníídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e'eshchiiníí bee nohwił ch'ígóť'aahíí bigha alzaa, nohwi'odlą' nłdzilgo áile'go hadah ádaanohwiłsį́go, nohwádi̯hyú nłt'éhi goz'aaníí ndaahóndlii doleełhíí bigha alzaahi at'éé. 5 Bik'ehgo'ihi'ɳań, kóni' k'eh ách'íłsį́go ła'íí ko'odlą' nłdzilgo áyílsiníí,

dałełt'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: 6 Áík'ehgo nohwinatsekees dała'ágo, nohwiyati' dała'ágo Bik'ehgo'ihi'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaahíí, ba'ihédaanohsį doleeł. 7 Christ k'ínoho'niihíí k'ehgo k'ídaałoh'nii, áík'ehgo nnee Bik'ehgo'ihi'nań ya'ihédaanzį doleeł. 8 Gánohwiłdishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíí binal'a'á silį, Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' da'aniihíí baa bił ch'í'nah ágoléhgo, ła'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nań nt'é bee yángon'ááníí begolne' doleełgo: 9 Ła'íí doo Jews daanlį dahíí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ya'ihédaanzį doleełgo; bek'e'eshchiinií gáníígo, Díí bighą doo Jews daanlį dahíí naa bił nadaagoshni', ła'íí nizhi' baa idish'aałgo na'ihénsį doleeł. 10 Gánádi'nii, Doo Jews daanohłį dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé bił nohwił daagozhǫǫ́ le'. 11 Ła'íí gánádi'nii, Doo Jews daanohłį dahíí dawa, nohweBik'ehń ba'ihédaanohsį le'; nnee dawa ałdó' ba'ihédaanohsį le'. 12 Esaias ałdó' gánií, Ch'il bikeghad bits'ą'dí' hanajéédíí k'ehgo Jesse bits'ą'dí' hanádaałołchiiníí dała'á doo Jews daanlį dahíí yá nant'aa doleełíí híghá; áń doo Jews daanlį dahíí bada'ołíí doleeł. 13 Holy Spirit binawod biláhyú nłt'éhi nohwádįhyú goz'aanií ndaahohłííhíí itis odaazlį doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań, nłt'éehíí ndaahołíígo ádaanohwile'íí, daahohdląągo koł gozhóónií ła'íí iłch'į'gont'éehíí nohwee halk'ił le'. 14 Shik'ííyú, nłt'éehíí be'ádaanoht'eego, dázhǫ́ daagonohsąągo nohwígonsį, ła'íí łił ch'ídaagonoht'aahgo bídaagonoł'ąą. 15 Da'ágáť'éé ndi doo shiini' hą́h dago ła' nohwich'į' bek'e'shiłchįį́, bínádaadołnính doleełgo, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí shik'izhį' áyíílaahíí bighą. 16 Okąąh yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihi'nań yánada'aziid n'íí k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlį dahíí bił nadaagoshni', áík'ehgo doo Jews daanlį dahíí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihi'nań baa nánshniiłgo naidiiniił doleeł. 17 Bik'ehgo'ihi'nań bána'isiidhíí bighą Jesus Christ biláhyú ída'oshdlíí. 18 Christ shiláhyú ánát'įłíí zhą doo shiini' hą́h dago baa nagoshni' doleeł, shinkááyú doo Jews daanlį dahíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí yikísk'eh ádaat'eego ádaayiłsį, shinkááyú yałti'go hik'e ánát'įłgo, ła'íí 19 Godiyįhgo be'ígózinií hik'e ígozisgo ánágot'įłíí Christ shinkááyú ánát'įłgo, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit binawodíí shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdí' Ilírikamzhį' daagotahyú Christ nłt'éégo baa na'gonni'íí ąął baa yásílti' ni'. 20 Áík'ehgo Christ doo bígózį dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'í'isiid ni', Christ iłk'idá' bígózíyú baa yashti'yúgo, ła' nnee kįh bitł'ááh si'aaníí áyíílaahíí biká'gee na'ishtł'įhíí k'ehgo ashne' doleeł ni': 21 Áídá' bek'e'eshchiinií gáníígo, Hadíń doo hwahá baa bił nagoni' dahíí bił ch'í'nah daaleeh: hadíń doo hwahá ya'ikodaanzį dahíí yídaagołsį doo, nii. 22 Áík'ehgo yashti'go nashi'dintł'ogíí bighą ch'éh nohwich'į' dishához asht'įį ni'. 23 Áídá' k'adíí dząągee doo hayú yánánáshtih dago, ła'íí doo ałch'ídé łegodzaa da nohwich'į' dishá hásht'įį́go, 24 Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'ínshá́hgo daanohwidistseełíí hásht'įį́, áígee dét'įhézhį' nohwił daagozhǫǫ́go nahétąą hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohniił nsį. 25 K'adíí Jerusalemyú Jesus daayokąąhíí bich'odaashniihyú déyáá. 26 Macedóniayú ła'íí Akéyayú daagolínihíí bił daagozhǫǫ́go Jerusalemgee Jesus daayokąąhíí tédaat'iyéhíí zhaali yich'į' ádaile'. 27 Da'anii yaa bił daagozhǫǫ́go ádaile'; áí da'anii baa hadais'áhi daanlį. Áígee Jesus daayokąąhíí yaaká'dí' begoz'áni daabíyéehíí łahzhį' doo Jews daanlį dahíí yaa daizné'híí bighą ni'gosdzáń biká'gee nandeehíí ła' yee yich'odaaniihgo dábik'eh. 28 Díí ąął ashłaago zhaali bá łenáhesdlaahíí baa daadeni'ą́ągo nohwaa deshaał, Spainyú déyáágo. 29 Nohwaa níyáágo Christ nłt'éégo baa na'goni'íí bee gozhóónií ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíí bígonsį. 30 Áí bighą shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'íí Holy Spirit bee łił daanjǫǫhíí bighą nánohwoshkąąh, Bik'ehgo'ihi'nań shá nádaahohkąąhgo dała' nohwił dahdaanshdǫh le'. 31 Áík'ehgo Judéagee doo da'odląą dahíí doo hago ádaashile' dago shá da'ohkąąh; ła'íí zhaali Jerusalemgee Jesus daayokąąhíí bá íła'ásh́łaahíí yaa biłdaagozhǫǫ́go nádaidoné'go ałdó' shá da'ohkąąh; 32 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo shiłgozhǫǫ́go nohwaa nsháh, ła'íí nohwigotahgee dét'įh nohwista' nsháhgo nohwił hanasół. 33 Bik'ehgo'ihi'nań be'iłch'į'gont'éehíí nohwił nlį le'. Doleełgo at'éé.

16

1 Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'į' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánáłséhíí yitahyú na'iziidihi: 2 Áń Jesus daayokąąhíí k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'ídaahoh'nii, ła'íí shich'odaahniih nohwiłniiyúgo bich'odaahniih: áń łánihi yich'odaazni', shíí ałdó' shich'ozni'. 3 Priscílla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaníhi, Gozhǫǫ́, shá daabiłdohnii. 4 Áí shighą goyéégo bich'į' nadaagoyaa, dásdozhą́ shighą nanezna', áí ba'ihénsį; ła'íí hayú doo Jews daanlį dahíí ha'ánáłséhíí nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzį ałdó'. 5 Áí bigowąyú ínashood da'okąąhgo íła'ánát'įłíí dawa ałdó', Gozhǫǫ́, shá daabiłdohnii. Epenétus, dázhǫ́ shił nzhónihíí, Gozhǫǫ́, shá daabiłdohnii, áń Akéyayú dantsé Christ yich'į' dahiyáhi. 6 Mary, Gozhǫǫ́, shá daabiłdohnii, áń nyeego nohwá na'iziid ni'. 7 Andronícas hik'e Junia, bił

hat'í'ihi, bił ha'áshíjéd n'íí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii, áí Jesus binadaal'a'á itah daanlį̨į, daach'inłsíni ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'į' dah hizh'ázhi at'éé. 8 Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shił nzhóni, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 9 Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaan̲íhi, ła'íí Stákis shił nzhóni, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 10 Apélles, Christ bił dábik'ehi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. Aristobúlus yił daagolíínílí ałdó', Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 11 Heródion, bił hat'í'ihi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. Narcíssus yił daagolíínílí, nohweBik'ehń daayokąąhíí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 12 Tryfína hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń łą́ągo yána'iziidíí ałdó', Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 13 Rufus, nohweBik'ehń habiłtíínílí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii, áń bą́ąhíí, shíí ałdó' shimaa biłdishn̲íhi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 14 Asýncritus, Phlégon, Hérmas, Pátrobas, ła'íí Hérmes, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii, nohwik'isyú yił nakaihíí ałdó'. 15 Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas ła'íí Jesus daayokąąhíí yił nakaihíí dawa, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 16 Daagodinołsį̨go daałohts'ǫs le'. Christ daayokąąhgo ha'ánáłséhíí nagozn̲ilíí, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii. 17 Shik'ííyú, nadaanohwoshkąąh, hadíń nohwił ch'ígon'ą́ą́híí yídaagoł'ąą n'íí dółahgota nohwił ch'ídaago'áahgo ił ch'ínohwin̲íílíí ła'íí nohwich'į' daagodiłkishíí, daat'éhi ádaat'į̨į shįhíí bídaagonołsį̨įhgo bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee. 18 Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhą́ yaa natsídaakees; áí nłt'éégo ádaan̲ii ndihíí, ła'íí nzhǫǫgo hanádaadzih ndihíí doo daagoyą́ą́ dahíí k'izédaabidin̲iił. 19 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bikísk'eh ádaanoht'eehíí nn̲ee dawa yídaagołsį̨híí bighą nohwaa shił gozhǫ́ǫ́; áídá' nłt'éégo ágoť'eehíí zhą́ bich'į' daagonohsą́ągo, ła'íí nchǫ'go ágoť'eehíí doo bídaagonołsį̨ dago hasht'į́į́. 20 Bik'ehgo'ihi'n̲ań be'ił ch'į'gont'éehíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonłn̲eego biłedaadoł'éés. Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé. 21 Timotheus, bił na'isiidíí, ła'íí Lúcius, Jason, ła'íí Sosípater, bił hat'í'ihi, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii. 22 Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shiłchínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhǫ́ǫ́, nohwiłdishn̲ii. 23 Gáius golį́įgee sídáá, dząągee ínashood íła'ánát'į̨įh, áń, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii. Erástus, dząą kį̨h gozn̲ilgee zhaali yaa sidaahíí, ła'íí Quártus, nohwik'isn, ałdó', Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii. 24 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé. 25 Yati' baa gozhóni baa nagoshn̲i'íí, áí Jesus Christ baa na'gon̲i'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go na'gon̲i' doo bígózį da n'íí, áí Jesus Christ baa na'gon̲i'íí, bee ch'í'n̲ah silį̨į, 26 Áí k'adíí bígózį́go alzaa, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nn̲ee ił tah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił na'gon̲i', daayodląąhgo yikísk'eh ádaat'ee doleełhíí bighą, áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'éé: 27 Bik'ehgo'ihi'n̲ań, áń zhą́ goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhį' ba'ihégosį le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshłį̨́go Bik'ehgo'ih'ǫ́ná háshit'į̨́go shi'dokéed, ła'íí
nohwik'isn Sosthenes, 2 Ínashood Corinthgee ha'ánáłséhíí bich'į' k'e'iilchii, áí Christ Jesus
biláhyú godilzį́hgo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná báhadaadeszaahíí daaleehgo
daabi'dokéed, ła'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú daayokąąhíí dawa
bich'į' k'e'iilchii, áń dabíí beBik'ehń ła'íí néé nohweBik'ehń nlį́į: 3 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná no-
hwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bits'ą́'dí' iłgoch'oba'íí ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee
nohwich'į' goz'ąą le'. 4 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná biłgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí
bighą dábik'ehń oshkąąhgo nohwá ba'ihénsį; 5 Áń dawahá yee nohwich'oǫ́ii, yati' yee
nohwich'oǫ́ii, nohwigoyą' ndi nohwá ágółsį; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilǫ́i'íí no-
hwitahyú nłdzilgo áyíłsį: 7 Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo ła' binohdį́h da; Jesus
Christ nohweBik'ehń nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': 8 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná nołdzilgo ánohwiłsį
doleeł danágódzáázhį', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíí bijį́ doo nt'é bee
nohwaa dahgoz'ąą da doleeł. 9 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná da'ą́ǫ́íyú át'éé, áń biYe' Jesus Christ
nohweBik'ehń bił łił daanohdlį́go nohwich'į' ánǫ́iid. 10 K'adíí nánohwoshkąąh, shik'ííyú,
Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláyú dáłeł'eego yádaałti' doleełgo, nohwitahyú doo
iłts'ą́' ádaanoht'ee da doleełgo: áídá' nohwiini' dáłeł'eego ła'íí dáłeł'eego natsídaahkeesgo
dałaházhį' be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'ííyú, iłch'į' nanádaagonołkaad łąą, Kloe yił naháztaaníí
shił nadaagolǫ́i'. 12 Gádishǫ́iigo ádishǫ́ii, ła', Shíí Paul zhiǫ́éé nshłį́į; ła'íí, Shíí Apóllos
zhiǫ́éé nshłį́į; ła'íí, Shíí Céphas zhiǫ́éé nshłį́į, ła'íí, Shíí Christ zhiǫ́éé nshłį́į, daadohǫ́ii
łą́ą. 13 Ya' Christsha' dákwíihi daahohiikąąh née? Ya' Paul tsį'iłna'áhi nohwá bíheskał
née? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanohwi'deszaa née? 14 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná ba'ihénsį,
doo ła' baptize ádaanohwishłaa da, Críspus hik'e Gáius zhą́; 15 Baptize ánohwishłaayúgo
dánko dahadíń gáǫ́ii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoł'į́. 16 Áídá' Stéphanas bił daagolííníí
baptize ashłaa ałdó': ba'ashhah ła' baptize ashłaa shįhíí doo bígonsį da. 17 Christ doo
baptize ash'į́ígo shinł'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshǫ́i'go shinł'a': doo yati'
goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsį'iłna'áhi baa na'goǫ́i'íí doo nt'é
áile' da doleeł ni'. 18 Tsį'iłna'áhi baa na'goǫ́i'íí ch'á'onehezdeehíí bich'į'yúgo déba'odlohé;
áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'į'yúgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná binawod at'éé. 19 Bek'e'eshchiinií
gáǫ́íígo, Nǫ́ee daagoyáni bigoyą' da'ádį́hgo ádaashłe' doleeł, nǫ́ee bił ídaagozinií ałdó' doo
bił ídaagozį́h dago ádaashłe' doleeł. 20 Nǫ́ee goyáni n'íí hayú láń? Begoz'aanií ye'ik'e'iłchíhi
n'íí hayú láń? Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú láń? Díí ni'gosdzáń
biká' igoyą'íí, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná doo nt'é dago áyíílaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná góyą́ągo
ngonłchíį́ lę́k'ehíí k'ehgo ni'gosdzáń biká' nǫ́ee dabíí bigoyą'íí bee Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná ch'éh
yídaagołsį́įh, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałti'íí, ni'gosdzáń biká' nǫ́ee bich'į'yúgo doo
nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'ǫ́iiłgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná ngon'ą́ą. 22 Jews daanlíni
godiyį́hgo be'ígózinihíí yiká hádaat'į́į, ła'íí Greeks daanlíni kogoyą' zhą́ yiká daadéz'į́į:
23 Áídá' néé híí Christ tsį'iłna'áhi bíheskałíí baa nadaagohiilǫ́i', áí Jews daanlíni bidáh
sizį́į, Greeks daanlíni bich'į'yúgo déba'odlohé; 24 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná bich'į' ádaanǫ́iidíí,
Jews daanlíni ła'íí Greeks daanlíni dawa yich'į'yúgo Christ, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná binawodíí
át'éé, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná bigoyą' at'éé. 25 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná bigoyą'íí, ni'gosdzáń biká'
nǫ́ee bich'į'yúgo déba'odlohé ndi, nǫ́ee bigoyą'íí yitisgo goyáą́; ni'gosdzáń biká' nǫ́ee
bich'į'yúgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná doo nalwod da ndi, nǫ́ee binawodíí yitisgo nalwodhi at'éé.
26 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná nohwich'į' ádaanǫ́iidíí baa natsídaahkees; doo hołąągo nǫ́ee
bigoyą' bee daagonohsąą da, doo hołąągo dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołąągo ízisgo ágot'ee
zhiǫ́éégo gosolíį́ da: 27 Ndi Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná ni'gosdzáń biká' nt'é doo góyą́ą́ dahíí hay-
iheznil, daagoyáánií ídaayádaandzį́go áile'híí bighą; ła'íí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná doo daanłdzil
dahíí hayiheznil, nadaalwodíí ídaayádaandzį́go áile'híí bighą; 28 Ni'gosdzáń biká' doo ízisgo
ádaat'eego daagozliinií, ła'íí daach'ich'ołaahíí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná hayiheznil, doo begoǫ́náh
dahíí hayiheznil, dząągee begoz'aanií doo nt'é dago ch'í'ǫ́nah áile'híí bighą: 29 Áík'ehgo
nǫ́ee doo ła' Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná binadzahgee ída'odlíí da doleeł. 30 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná
ánát'į́įgo Christ Jesus bił dała'á daanohlį́į, áń biláhyú Bik'ehgo'ihi'ǫ́ná daagondzą́ągo
ádaanohwizlaa, dábik'ehyú ádaant'ee, ła'íí godilzį́hgo ádaant'eego ádaanohwizlaa, áń biláhyú
ałdó' hanádaanohwidihez'ǫ́nil: 31 Bek'e'eshchiinií gáǫ́íihíí k'ehgo, Hadíń ída'odlííhíí nohwe-
Bik'ehń yee ída'odlíí le'.

2

1 Shik'ííyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihi'ǹań baa na'goǹi'íí ni'gosdzáń biká' yati' dénzhóné ła'íí kogoyą'íí doo bee nohwich'į' yashti'go niyáá da. 2 Áídá' nohwił nashkai n'dá' Jesus Christ zhą́, tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí, baa yashti'go shiini' łashłaa ni', ła'ihíí doo nt'é da. 3 Doo nłdzil dago, nesdzidgo, ła'íí dázhǫ́ deshtłidgo nohwił nashkai ni'. 4 Shiyati'íí ła'íí na'goshǹi'íí nǹee goyáni biyati' ích'į' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo ła'íí binawod ch'í'ǹah ánsįhgo yashti' ni': 5 Áík'ehgo nohwi'odlą' nǹee bigoyą'íí bich'į'zhiǹéégo doo bada'ohłíí dago, ndi Bik'ehgo'ihi'ǹań binawodíí bada'ohłíí. 6 Nohwitahyú nǹee Holy Spirit bee báyáń daasiliiníí bich'į' igoyą' bee yádaahiilti', doo díí goldohíí bits'ą́'dí' igoyą'íí da, ła'íí ni'gosdzáń biká' nadaant'aahíí bigoyą'íí doo bee yádaahiilti' da, áí doo nt'é daaleeh da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ǹań bigoyą' doo bígózį da n'íí, nanl'į'íí bee yádaahiilti', áí Bik'ehgo'ihi'ǹań ni'gosdzáń dabíntsédá' ngonłchíįgo yengon'ą́ą́ lę́k'ehíí, áí bee Bik'ehgo'ihi'ǹań bits'ą́'dí' anáyet'iiníí biyi' bił daandlįį doleełhíí bighą: 8 Áí díí ni'gosdzáń biká' nadaant'aahíí doo ła' yígółsį da: yídaagołsiyúgo nohwe-Bik'ehń bits'ą́'dindlá́ád nlíni tsį'iłna'áhi doo yídaayołkał at'éé da. 9 Bek'e'eshchiiníí gáǹííhíí k'ehgo at'éé, Koǹáá doo yo'įį dahíí, kojaa doo idits'ag dahíí, ła'íí nǹee bijíí yuǹe' doo hwahá be'ogowáh dahíí, Bik'ehgo'ihi'ǹań hadíí yił daanzhoonií yá łayiilá́a, ǹii. 10 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ǹań biSpirit bee nohwich'į' ch'í'ǹah áyíílaa: Holy Spirit dawahá yineł'íį́, Bik'ehgo'ihi'ǹań bits'ą́'dí' doo bígózį dahíí ye'at'éehíí ndi. 11 Hadíń nǹee nliiníí nǹee ye'at'éhi yígółsį? Nǹee biyi'siziiníí zhą́; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ǹań ye'at'éhi nǹee doo ła' yígółsį da, dabíí biSpirit zhą́. 12 Áík'ehgo ni'gosdzáń biká'gee spirit benagowahíí doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihi'ǹań bits'ą́'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'íí bídaagonlzį doleełhíí bighą. 13 Áí ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nǹee bigoyą' ikh'ígó'aahíí bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwił ch'ígó'aahíí bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihi'ǹań bits'ą́'dí'go ágoť'eehíí yaaká'dí' yati'íí bee nłt'éégo ch'í'ǹah ágohiidle'. 14 Áídá' nǹee Bik'ehgo'ihi'ǹań biSpirit doo ye'at'éé dahíí Bik'ehgo'ihi'ǹań biSpirit bits'ą́'dí' ágoť'eehíí doo náidiné' da: bíí bich'į'yúgo déba'odlohé: doo yígonołsį at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhą́ yígółsįhíí bighą. 15 Ndi hadíń Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígółsį, áídá' dabíí nǹee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíí doo yígółsini at'éé da. 16 Hadíńshą' nohweBik'ehń binatsekeesíí yígółsį, bił ch'ígó'aah doleełgo? Doo hadíń da. Áídá' néé Christ binatsekeesíí bídaagonlzį.

3

1 Shik'ííyú, Holy Spirit be'ádaanohť'eehíí k'ehgo doo nohwich'į' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'gosdzáń be'ádaanohť'eehíí k'ehgo, ánígo ínashood daasolįįhíí bighą mé' daanohłįįhíí k'ehgo nohwich'į' yashti' ni'. 2 Ibe' nohwá náda'siłsįįdhíí k'ehgo yati' dabígózinií bee nohwich'į' yashti' ni', itsį'íí dah, áí yati' nyee'íí át'éé: doo hwahá bídaagonołsįįh dahíí bighą doo bee nohwich'į' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonołsį da. 3 T'ah ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú ła' bíyéehíí ídáhádaaht'įį, ikh'į' daashohkee, ła'íí iłts'ą́'zhį' daahohkah, áí bighą t'ah ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí be'ádaanoht'ee, ła'íí ni'gosdzáń biká' nǹeehíí k'ehgo t'ah nadaahkai go'íį́. 4 Ła' gáǹíídá', Shíí Paul zhiǹéé nshłįį; ła'íí, Shíí Apollos zhiǹéé nshłįį, ǹii; áík'ehgo ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí be'ádaanoht'ee go'íį́. 5 Paulhíísha' hadíń? Apollosíísha' hadíń? Nada'iziidíí biláhyú da'osodląądíí zhą́ ndlįį, nohweBik'ehń néé dántįįgee binasdziid nohwaa din'ą́ą́híí k'ehgo na'idziid. 6 Shíhíí k'ediiláá, Apollosíí yiyaa naná'nłtłish: ndi Bik'ehgo'ihi'ǹań deshjeedgo áyíílaa. 7 Áík'ehgo hadíń k'e'dileehíí dagohíí hadíń naná'nłtłishíí doo nt'é nlįį da; ndi Bik'ehgo'ihi'ǹań deshjeedgo áile'íí zhą́. 8 K'e'dileehíí ła'íí naná'nłtłishíí biłgo dáłeł'ee: ła'íí nǹee daantįįgee binasdziidíí bideǹá bich'į' nahi'ǹiił. 9 Néé Bik'ehgo'ihi'ǹań dała' bił nada'idziidíí daandlįį: nohwíí Bik'ehgo'ihi'ǹań k'e'nlááhíí ła'íí nayik'í'iziidíí daanohłįį, Bik'ehgo'ihi'ǹań bikįh yitł'įhíí k'ehgo ádaanoht'ee. 10 Nǹee góyáni kįh ágole'íí kįh bitł'ááh łedn'aahíí áile', ágát'éégo shíí Bik'ehgo'ihi'ǹań biłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bik'ehgo nohwi'odlą' bitł'ááh łedn'aahíí ashłaa, áídí' nǹee ła' yiká' hadag yitł'įh. Áídá' nǹee daantįįgee hagoť'éégo ágole'íí yaa goyą́ą́ le'. 11 Nohwi'odlą' bitł'ááh łedn'aahíí ikh'idá' ágolzaa, áíhíí Jesus Christ, nǹee doo ła' ánágódle' at'éé da. 12 Dahadíń díí itł'ááh łedn'aahíí biká' ágole'íí, óodo, béshłigai, tséé łą́ą́ íliní, ńdilchi', tł'oh, dagohíí tł'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; 13 Nǹee daantįįgee binasdziidíí ch'í'ǹah alǹe' doleeł: kaa yá'iti'íí bijįįgee kǫ' bee ch'í'ǹah hileeh; nǹee daantįįgee binasdziidíí hago'at'éehíí kǫ' bee bígozįįh doleeł. 14 Nǹee ła' hadag ágolaahíí t'ah goz'ąąyúgo, bideǹá bich'į' nahi'ǹiił doleeł. 15 Áídá' nǹee ła' binasdziidíí ąąłnlid lę́k'eyúgo, nt'é bich'į' nahi'ǹííł le'at'éé n'íí baa ch'a'oǹe': ndi bihíí hasdábidilteeh, kǫ' biyi' ch'íńyááhíí k'ehgo. 16 Bik'ehgo'ihi'ǹań bikįh biyi' daach'okąąhíí daanohłíni ádaanoht'eehíí,

ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań biSpirit nohwiyi’ golíįhíí bídaagonołsį ya’? 17 Nnee ła’ Bik’ehgo’ihi’nań bikįh biyi’ daach’okąąhíí dénchǫ’go áyíílaa lęk’eyúgo, Bik’ehgo’ihi’nań da’íllí hileehgo ábile’ doleeł, Bik’ehgo’ihi’nań bikįh biyi’ daach’okąąhíí godiyįhíí bighą, áí kįhíí nohwíí daanohłįį. 18 Nnee doo ła’ ích’į’ nach’aa da le’. Nohwitahyú nnee ła’ ni’gosdzáń bigoyą’ ye’at’éé ngolníí lęk’eyúgo, áí doo nt’é yígółsiníí k’ehgo ádódle’, áík’ehgo goyą́ą́ hileeh. 19 Díí ni’gosdzáń biká’ igoyą’íí Bik’ehgo’ihi’nań bich’į’yúgo déba’odlohé át’éé: bek’e’eshchiiníí gánníí, Nnee daagondzą́ą daanziníí nadaach’aago nadaagołchi’íí bee Bik’ehgo’ihi’nań daabiłjizh. 20 Ła’íí gánádi’nii, NohweBik’ehń nnee daagondzą́ą daanziníí binatsekeesíí yígółsį, doo nt’é bee alne’ dago. 21 Áí bighą nnee doo ła’ bada’ołíí da le’: dawahá nohwíyéhi ádaat’ee; 22 Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni’gosdzáń, ihi’naahíí, dagohíí da’itsaahíí, dawahá k’adíí daagolíni, dagohíí dawahá begonáhi, dawa nohwíyéhi ádaat’ee. 23 Áídá’ Christ bíyéé daanohłįį; Christ-híí Bik’ehgo’ihi’nań bíyéé nlįį.

4

1 Christ yánada’iziidíí ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań bits’á’dí’ doo bígózį da n’íí nłt’éégo daineł’íįgo yaa nadaagolni’íí daandlįįgo nohwaa natsí’ikees le’. 2 Áík’ehgo nnee nada’iziidíí binant’a’ da’ábiłniiyú ánát’įįłgo goz’ą́ą. 3 Nohwíí shaa yádaałti’yúgo, ła’íí nnee aayánáltihíí shaa yałti’ ndi, doo shił hago’at’éé da; shíí ndi doo ídaayashti’ da. 4 Dénchǫ’égo asdzaahíí doo bígonsį da, ndi áí bighą nłt’éégo shich’į’ ch’ígowáh doo dishnii da: áídá’ nohweBik’ehń zhą́ shaa yałti’. 5 Áí bighą doo hwahá biká’ ngowáh dadá’ doo aayádaałti’ da, nohweBik’ehń nádzáágo zhą́, áń dawahá godiłhiłíí biyi’ nanl’į’ n’íí got’įįzhį’ ch’í’nah áidoliił, ła’íí nnee bijíí yune’ yaa natsídaakeesíí ch’í’nah áidoliił: áík’ehgo nnee daantį́įgee nłt’éégo ánádaat’įįł lęk’eyúgo, Bik’ehgo’ihi’nań, Nłt’éégo ánádaaht’įįł ni’, daabiłnii doleeł. 6 Shik’ííyú, shíí hik’e Apollos biłgo nohwe’ídaagonoł’aah doleełgo nohwich’į’ ádaayásiilti’; bek’e’eshchiiníí ánííhíí bitisgo nnee doo baa natsídaahkees da doleełgo, ła’íí nohwíí nnee doo dała’á bee ídaada’ohdlíídá’ ła’ihíí nohwił daanchǫ’ da doleełgo. 7 Hagot’éégo lą́ą́ łahgo áńt’éégo síńlįį? Nt’é lą́ą́ níyéhi doo naa hi’né’hi da láń? Naa hi’né’ lęk’eyúgo, nt’é bighą ída’ǫ́ndlii? Doo naa hi’né’híí k’ehgo lą́ą́ áńt’ee. 8 Ił k’idá’ dawahá daanohwíyéé ya’, ił k’idá’ hadaanołdzil ya’, nant’án k’ehgo nadaanoht’aa, daanohwídįh ndi: nadaanoht’aahí dázhǫ́ hásht’į́į́, néé ałdó’ nohwił nadaant’aa doleełhíí bighą. 9 Néé, Jesus binal’a’á daandliinií, Bik’ehgo’ihi’nań iké’yú ch’ínohwinil shį nsį, nnee natseedgo bándaagost’ąąhíí k’ehgo: ni’gosdzáń biká’ daagolíinńíí, Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á yaaká’yú daagolíínií, ła’íí nnee dawa daanohwineł’íįgo ádaanohwi’deszaa. 10 Néé Christ bighą nnee déba’odlohé daandlįį, nohwihíí Christ binkááyú daagondzą́ą daanohsį; néé doo daanłdzil dahíí k’ehgo nohwaa natsí’ikees, nohwihíí nadaanlwod daanohsį; nohwíí nnee daanohwidnłsį, néehíí daanohwich’ich’ołaa. 11 Díí jįį t’ah shiná’ ła’íí dibá’ daandlįį, nohwidiyágé ádaadįh, da’adzaayú nanohwida’dindzil, nohwigową́ ádaagodįhgo da’ílį́į́ nahiikai; 12 Danée nohwigan bee nada’idziid: daanohwoch’iid lęk’eyúgo bá da’ohiikąąh; nohwiniidaagonłsį ndi bich’į’ dahdaanldǫh: 13 Nchǫ’go nohwaa yádaałti’íí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleełíí bá hádaahiit’įį: ni’gosdzáń biká’ dawahá nchǫ’i ch’í’ídeehíí daandlįįhíí k’ehgo nohwaa nats’í’ikees, díí jįį ndi nohwił ch’ídaagosdínihíí k’ehgo nohwaa nats’í’ikees. 14 Díí doo bik’ee ídaayádaanohdzįhíí bighą nohwich’į’ k’e’eshchii da, áídá’ shichąghášhé shił daanzhoonií daanohłįįgo nohwił ch’ídaagonsh’aahíí bighą ádaanohwiłdishnii. 15 Christ bá nohwił ch’ídaago’aahíí gonenan doo náhóltag dayú gólíį́shą’ ndi nohwitaahíí dała’á: Christ Jesus baa yati’ baa gozhóni baa nohwił nagoshni’go nohwitaa síĺį́. 16 Áí bighą nádaanohwoshkąąh, shedaał’íį́ le’. 17 Áí bighą Timotheus, nohweBik’ehń biláhyú shizhaazhé shił nzhǫǫgo ba’oshłíhi, nohwich’į’ ol’a’, Christ biláhyú shi’at’e’íí bínádaagonołzįgo áidoliił, dáhot’éhé ha’ánázéhyú be’ił ch’ígosh’aahíí k’ehgo. 18 Doo nohwaa higháh da daanzįhíí bighą ła’ ídaada’odlíí. 19 Ndi dét’įhégo nohwaa nsháh doleeł, nohweBik’ehń hát’į́yúgo, áik’ehgo áí nnee ídaada’odlííhíí doo biyati’ zhą́ bígonsįh da, ndi binawod golíįyúgo bígonsįh. 20 Bik’ehgo’ihi’nań bilałt’áhgee begoz’aaníí doo dáyati’ zhą́ yee ch’í’nah hit’įį da, binawodíí yee ch’í’nah hit’įį. 21 Hadíihíí be’ánsht’eego hádaaht’įį? Gish be’idiltłishé hishtįłgo nohwaa nsháh née, dagohíí shił daanohshǫǫgo doo hashishkee dago nohwaa nsháh née?

5

1 Nohwitahyú nant’į’ na’ildeehíí be’ádaanoht’eego nohwaa ch’inii, agat’éégo nant’į’ na’ildeehíí nnee Bik’ehgo’ihi’nań doo daayokąąh dahíí bitahyú ndi doo hak’e begoz’ą́ą da, kotaa bi’aahíí ko’aago. 2 Dázhǫ́ ídaadołkąąh łą́ą́, baa daahchag le’at’éhi, díí ye’ánát’įįłíí nohwitahdí’ ch’ilt’é’ doleeł ni’. 3 Doo nohwitahyú nashaa da ndi dashiini’ zhą́ bee nohwitahyú nshłįį, áík’ehgo shinąáł ánágot’įįłhíí k’ehgo ił k’idá’ díí nnee ánát’įįdíí baa yásíłti’, 4 Jesus Christ nohweBik’ehń bizhi’íí bee íła’ádaanoht’eeyú, doo shinąáł da ndi shiini’ bee shinąáłhíí k’ehgo, Jesus Christ nohweBik’ehń binawod nohwił nlįįgo, 5 Nnee ágádzaahíí

Satan baa daadinoh'aah, bits'í binį́'dinįh doleełhíí bighą, áík'ehgo biyi'siziinií hasdágháh doleeł, Jesus nohweBik'ehń nadáhíí bijį. 6 Ídaada'ohdlíihíí doo nzhǫǫ da. Ya' báń benilzoołé da'ayą́hágo ik'áán nást'óódíí dahot'éhé daabíndiłsołíísha' doo bídaagonołsį da née? 7 Nchǫ'go ánádaaht'į́į́híí nohwitahyú begoz'aaníí báń beniłzoołé doo áníidá' n'íí yó'odaahné'híí k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áík'ehgo áníidégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daałeeh, báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleeł. Bitis- hagováh n'íí bee bínádaahiilnįihgo dibeį́į́ bizhaazhé zesdįįhíí k'ehgo Christ nohwá zesdįį lę́k'e: 8 Áík'ehgo halą́ą, łenágodáhgo náda'idįįhíí da'áík'ehgo begoz'ą́ą le', báń benilzoołé doo áníidá' be'alzaahíí doo daahiidą́ą dago, dagohíí báń benilzoołíí k'ehgo natsekees o'ní'híí ła'íí nchǫ'go ágot'eehíí bił alzaahíí doo daahiidą́ą dago; áídá' báń benilzoołé dá'ádįhgo báń alzaahíí nádaahiidįįh le', áí báńhíí nłt'éégo ła'íí da'aniigo natsíts'ikeesi golzeego ágot'ínihi. 9 Nant'į' nakaihíí doo bił nahkai da, nohwiłdishniigo nohwich'į' k'e'eshiłchį́į́ ni': 10 Áídá' nant'į' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, daan'įįhíí, dagohíí k'e'eshchíń daayokąąhíí doo ínashood daanlįį dahíí doo ádáłdishnii da; áí ádáłdishnii lę́k'eyúgo, ni'gosdzáń bits'ą́' nohkáhyúgo zhą́ doo bił nahkai da doleeł ni'. 11 Áídá' gánohwiłdishniigo nohwich'į' k'e'eshchii, Nnee ła' ínashood daayiłnįihíí nant'į' naghaa lę́k'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'íínií, k'e'eshchíń yokąąhíí, yati' ye'okáałíí, da'idląą nt'éehíí, dagohíí aháda'i'nįihíí nlįį lę́k'eyúgo, doo bił nahkai da; ágádaat'eehíí doo bił daohsąą da. 12 Hant'é nashinłtł'ogo yánáltihíí ádish'įįgo doo ínashood daanlįį dahíí baa yashti' doleeł? Ínashood daanliinií zhą́ baa yádaałti'go goz'ą́ą. 13 Doo ínashood daanlįį dahíí Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ yánáltihíí nlįįgo yaa yádaałti'. Áík'ehgo nnee nchǫ'go ánát'įįhíí nohwits'ą́' nołteeh.

6

1 Nohwíí ła' dahagot'éégo iłch'į' gosoł'ą́ą lę́k'eyúgo, doo ídaa yágósį dago doo ínashood daanlįį dahíí binadzahgee łaa yałti' née, ínashood daanliinií binadzahgee zhą́ łaa yałti' le'at'éhi? 2 Ínashood daanliinií dahagee ni'gosdzáń biká' nnee yaa yádaałti' doleełíí doo bídaagonołsį da née? Ni'gosdzáń biká' nnee baa yádaałti'íí nohwidáhyú begoz'ą́ądá', da'ayą́hágo goz'ánihíí baa yádaałti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? 3 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni baa yádaałti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonołsį da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'gosdzáń biká' zhinéégo ágot'eehíí nłt'éégo baa yádaahiilti' go'į́į. 4 Díí ni'gosdzáń biká' zhinéégo dant'éhé bighą łaa yádaałti' lę́k'eyúgo, nnee ínashood daanlíni doo daidnłsį dahíí yaa yádaałti'go hanádaahnił née? 5 Díí bik'ee ídaa yádaanohdzigo ánohwishłe'go ánohwiłdishnii. Ya' nnee góyáánií nohwitahyú doo ła' da née? Doo ła' bik'isyú łił dahnagos'ą́ągee yaa yałti' doleełíí yik'eh sitįį da née? 6 Áídá' nnee ła' bik'isn biłgo łaa yałti'go, aayánáltihíí doo ínashood daanlįį dahíí binadzahgee łaa yałti'. 7 Áík'ehgo nohwitahyú dázhǫ́ dégochǫ'go goz'ą́ą, aayánáltihíí binadzahgee łaa yádaałti'híí bighą. Áídá' nt'é bighą doo ch'ík'eh ánánohwiłįį da? Nt'é bighą doo ch'ík'eh nohwich'į' nadaach'aa da? 8 Áídá' nda'ołsiih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaałįį da, bich'į' nadaahch'aa. 9 Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh dago doo bídaagonołsį da gá? Nohwich'į' na'doch'aa hela': iké' na'idaahíí, k'e'eshchíń daayokąąhíí, nant'į' nakaihíí, nnee daanliinií nnee yiłgo doo bik'ehyú ádaat'įį dahíí, 10 Da'n'įįhíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'idląą nt'éehíí, yati' yeda'okáałíí, ła'íí ahada'i'nįihíí, díí dawa Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh da. 11 Nohwíí ła' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań daahohiikąąhíí biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, ła'íí dábik'ehyú ádaanoht'ee daanohwiłdo'niid. 12 Dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'ni da: dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo ła' ích'į' shiltsood da áshi'dilne' da. 13 Hidáń nohwibid bá át'éé, ła'íí nohwibid hidáń bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihi'nań da'ála doo nt'é dago áíléh doleeł. Nohwits'íhíí doo nant'į' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, ła'íí nohweBik'ehń binawodíí nohwits'í bá át'éé. 14 Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń naahi'na'go áyíílaa, néé ałdó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohwiiléh. 15 Ya' nohwits'í Christ bił dała'á daanlįįgo at'éehíí doo bídaagonołsį da gá? Áík'ehgo ya' Christ bił dała'á nliinií isdzán nant'į' nagháhi bił dała'á ádíshdléh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleeł. 16 Ya' nnee ła' isdzán nant'į' nagháhi ya'ádidiltį́į́go isdzánhíí bił bits'í dała'á nadleehíí doo bídaagonołsį da gá? Gánįíigo dahgoz'ą́ą, Nakihíí bits'í dała'á nádodleeł. 17 Áídá' hadíń nohweBik'ehń ya'ádidiltįįhíí spirit dała'á át'éé. 18 Nant'į' na'idahíí bits'ą́' nadohkeeh. Nnee ni'iłsiih ła'ihíí doo bits'í yee ni'ihiłsiih da; áídá' dahadíń nant'į' naghaahíí bits'í yee ni'ihiłsiih. 19 Ya' nohwits'íhíí Holy Spirit nohwiyi' golíínií bikįh biyi' daach'okąąhíí ádaat'eehíí doo bídaagonołsį da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'ihi'nań nohwaa yiné'ihi at'éé, doo daanohwíí nohwíyéhi ádaanoht'ee da go'į́į.

20 Łáń izlį̨go nadaanohwi'dehezn̨iihi ádaanoht'ee: áí bigha̧ Bik'ehgo'ihi'n̨ań ízisgo at'éehíí ch'í'n̨ah ádaanołsį, nohwits'íhíí ła'íí nohwiyi'siziinií bee, áí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bíyéé.

7

1 Baa shich'į' k'eda'shołchį̨ n'íí bee nohwich'į' k'e'ná'ishchii: Nn̨ee doo nann̨ee dayúgo bá nłt'éé. 2 Áídá' dánko nant'į' nakáhíí bigha̧ nn̨ee dała'á daantį́į́gee dabíí bi'aa golį́į́ le', ła'íí isdzáné dała'á daantį́į́gee dabíí biką' golį́į́ le'. 3 Isdzán biką' yił nteesh hat'į́į́yúgo nn̨eehíí doo dah n̨ii da le': ła'íí nn̨ee ałdó' da'áík'ehgo bi'aa áidoliił. 4 Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'į̨ił da le', ndi biką' bik'ehgo: nn̨ee ałdó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'į̨ił da le', ndi bi'aa bik'ehgo. 5 Doo iłch'į' a'nohchį' da, dahagee dáshin̨á' ohkąąhgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go ła̧a naht'aash, doo ágáhoht'į̨ił dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'íínií doo bidag ánoht'ee da doleełhíí bigha̧ Satan nanohwíntaah doleeł. 6 Díí nohwił ch'íńsh'aahíí bigha̧ nohwich'į' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. 7 Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nn̨ee dawa ałdó' ádaat'eego hasht'į́į́. Áídá' nn̨ee dała'á nt̨į́gee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bits'á'dí' begoz'ąą, ła' nadaan̨eedá' ła'ihíí doo nadaan̨ee dago. 8 Áík'ehgo doo nadaan̨ee dahíí ła'íí isdzáné itsaa daanliinií gádaabiłdishn̨ii, Shíí k'ehgo doo nadaahn̨ee da ndizhǫǫ. 9 Áídá' na'i'n̨eehíí bich'į' doo ích'idildi̩h dayúgo, ch'ík'eh nadaach'in̨éh ndizhǫǫ: nach'in̨eehíí shich'į'yúgo doo nłt'éé da ndi na'i'n̨eehíí bidáhzhį' ch'ilį́į́yúgo dánko nant'į' ch'idigháhíí itisgo doo nzhǫǫ da. 10 Áídá' nadaan̨eehíí gádaałdishn̨ii, doo shíí da, nohwe-Bik'ehń gáyiłn̨ii, Isdzán biką' yił iłk'ínáot'aash hela': 11 Áídá' yił iłk'ínát'aazh lę́k'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí biką' yaa nánódáh: ła'íí nn̨ee bi'aa yił iłk'ínáot'aash hela'. 12 Ła'ihíí shíí gádaałdishn̨ii, nohweBik'ehń doo gán̨íí da, Ła' nn̨ee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odląą da ndi, biką' odláni yił golį́į́go bił dábik'ehyúgo, yó'ayółt'e' hela'. 13 Ła'íí isdzán odláni biką' doo odląą da ndi yił golį́į́go bił dábik'ehyúgo yó'ayółt'e' hela'. 14 Nn̨ee doo odląą dahíí bi'aa bi'odlą'híí bigha̧ Bik'ehgo'ihi'n̨ań bits'á'dí'go hakodiln̨e'íí bee bich'į' goz'ąą, ła'íí isdzán doo odląą dahíí biką' bi'odlą'híí bigha̧ Bik'ehgo'ihi'n̨ań bits'á'dí'go hakodiln̨e'íí bee bich'į' goz'ąą ałdó': áík'ehgo nohwichąghášhé da'ch'odląązhį' bił da'otag doleeł, doo ágát'éé da lę́k'eyúgo doo da'ch'odląązhį' bił da'otag da doleeł ni'. 15 Ła' doo odląą dahíí nádilwod lę́k'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí biką' bits'á' ńyááyúgo doo daabihestł'ǫǫ da, áídá' Bik'ehgo'ihi'n̨ań, Nkegohen'ą́ągo nahkai, daanohwiłn̨ii. 16 Isdzán, ínashood ńlíni, díí baa natsínkees, ninkááyú niką' dánko hasdábi'didołteeł. Nn̨ee, ínashood ńlíni, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábi'didołteeł. 17 Nn̨ee daantį́į́gee Bik'ehgo'ihi'n̨ań baa daagodez'ąąhíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehń bich'į' ánn̨iidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishn̨iigo ínashood ha'ánáłséh nagozn̨ilíí dawa baa goni'ą́ą́. 18 Nn̨ee ła' Bik'ehgo'ihi'n̨ań bich'į' ánn̨iidá' iłk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzį da le'. Nn̨ee ła' Bik'ehgo'ihi'n̨ań bich'į' ánn̨iidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Áń circumcise ábi'doln̨e' hela'. 19 Circumcise áko'delzaahíí dagohíí doo circumcise áko'delzaa dahíí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihi'n̨ań yengon'áánií bikísk'eh ách'ít'éényúgo zhá íĺį́. 20 Nn̨ee daantį́į́gee Bik'ehgo'ihi'n̨ań bich'į' ánn̨iidá' nt'é binasdziid láń shį n'íí dayúweh nayik'í'iziid le'. 21 Ya' nich'į' ánn̨iidá' isnáh ńlíni lą́ née? Áí doo nił hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otą́ą lę́k'eyúgo ch'ínáńdáh. 22 Dahadíń nohweBik'ehń bich'į' ánn̨iidá' isnáh nlį̨ ndi, nohweBik'ehń binadzahgee doo isnáh nlíni at'éé da: áídá' dahadíń bich'į' ánn̨iidá' doo isnáh nlį̨ da ndi, Christ bi'isna' silį̨. 23 Łáń izlį̨go nadaanohwi'dehezn̨iihi ádaanoht'ee; nn̨ee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'. 24 Shik'ííyú, nohwich'į' ánn̨iidá' daanohtį̨igee hagot'éégo nohwich'į' goz'ąą lę́k'eyúgo, da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił daanohłį̨ le'. 25 K'adíí ch'ikíí doo hwahá nn̨éh dahíí baa yashti', doo nohweBik'ehń yegos'aaníí bee da, ndi nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí shaa yiné'go shada'ołíígo áshíílaahíí bigha̧ bee yashti'. 26 Nagontł'ogíí bengonyááhíí bigha̧ dahadíń da'at'éehíí k'ehgo naghaago bá nzhǫǫ shį nsį. 27 Ya' nann̨ee née? Hagot'éégosha̧' bił k'ínásht'aazh doo ńńzį da. Ya' doo nann̨ee da née? Doo isdzán biká díń'į̨ da le'. 28 Áídá' nńn̨aayúgo, doo isínłsii da; ła'íí na'ilíhn nn̨ááyúgo doo isiih da. Áídá' hadíí łił nnádaasaaníí ni'gosdzáń biká' nagontł'ogíí bee bich'į' nagoz'ąą doleeł: áí bits'á'zhį' daanohwoshtą' hasht'į́į́. 29 Shik'ííyú, goldohgo nohwá ngont'aaníí hileehgo ayą́hágo godziih, nohwiłdishn̨iigo ádishn̨ii: áík'ehgo kodí' godezt'i'go hadíí bi'aa daagolíínií, bi'aa doo daagolį́į́ dahíí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehń bitisgo yaa natsídaakees dago; 30 Hadíí daachagíí doo daachag dahíí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bigha̧ daachagíí doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíí bił daagozhóónií doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíí nada'iłn̨iihíí doo nt'é daabíyééhíí k'ehgo ádaat'ee le'; 31 Ła'íí hadíí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí nabik'í'iziidíí, doo ái zhá nabik'í'iziidhíí k'ehgo ádaat'ee da le', díí ni'gosdzáń biká' benagowaahíí bech'ígowáhi at'éehíí bigha̧. 32 Doo nohwiini' łą́ą́ dago nohwá hásht'į́į́. Hadíń doo nan̨ee dahíí nohweBik'ehń bich'į' zhin̨éégo ágot'eehíí zhá

yaa natsekeesgo, nohweBik'ehń hagot'éégo yił goyiłshǫǫ́go áile'íí yaa natsekees: 33 Áídá' nnee naneehíí ni'gosdzáń bich'į' zhiné́égo ágot'eehíí zhą́ yaa natsekees, hagot'éégo bi'aa yił goyiłshǫǫ́go áile'go yaa natsekees. 34 Isdzán naneehíí hik'e isdzán doo nanee dahíí biłgo doo łeł'ee da. Isdzán doo nanee dahíí nohweBik'ehń bich'į' zhiné́égo ágot'eehíí yaa natsekees, hagot'éégo bits'í hik'e biyi'siziiníí godilzįhgo at'éégo áyíłsį doleełgo: áídá' isdzán naneehíí ni'gosdzáń bich'į' zhiné́égo ágot'eehíí yaa natsekees, hagot'éégo biką' yił goyiłshǫǫ́go áile'íí yaa natsekees. 35 Díí daanohwíí nohwá nzhǫǫgo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nłt'éehíí bighą, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighą. 36 Nnee ła' bitsi' doo nniiné́h hát'į́į dahíí bighą, doo sitsi' bich'į' nłt'éégo ánsht'ee da, nzį lę́k'eyúgo, ła'íí na'ilíhn bayáńzhį' dahiyaayúgo, ła'íí na'i'neehíí bá nłt'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo nchǫ'go ánát'į́ł da, ch'ík'eh nniiné́h ndi nzhǫǫ. 37 Áídá' nnee ła' nłdzilgo tsídezkeezgo, ła'íí doo nt'é daabíni'ąąyúgo, dabíí hát'íníí yitis nlį́go, bitsi' doo nniiné́h dago biini' łayiiláa lę́k'eyúgo nłt'éégo adzaahi at'éé. 38 Áík'ehgo nnee bitsi' ła' nnee yaa yinłt'į́yúgo nłt'éégo adzaa; áídá' doo ła' nnee yaa yinłt'į́ dayúgo itisgo nłt'éégo adzaa. 39 Isdzán biką' danihi'nąázhį' begoz'aaníí bee ĺíbi'deztł'ǫǫ, ndi biką' daztsąąyúgo daazhógo naghaa, dabíí hát'íínníí yił niiné́h doleeł; nohweBik'ehń bił dábik'ehyúgo zhą́. 40 Ndi itsaa nliinígo doo nnaná'nąá dayúgo zhą́ bił gozhǫ́ǫ shį nsį: Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit áík'ehgo nashítsiyiłkees shį nsį.

8

1 K'e'eshchíń daach'okąąhgo hidáń baa hi'niił n'íí baa yashti': daanohwigha hidáń doo godiyįh dago bídaagonlzį. Ndi shí itisgo gonsąą ch'inzįyúgo itisgo da'ích'ídolteeł, áídá' iłgoch'oba'íí ínashood nłdzilgo ábile'. 2 Dahadíń shí itisgo gonsąą ch'inzinníí, bígoch'iłsį le'at'éhi doo ła' bígoch'iłsį da. 3 Áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhǫǫyúgo, áń Bik'ehgo'ihi'nań bígółsį. 4 Áík'ehgo k'e'eshchíń daach'okąąhgo hidáń baa hi'niił n'íí daach'iyąąhíí baa yashti', k'e'eshchíń doo da'anii hinaa dago bídaagonlzį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dała'á zhą́ gólíínníí ałdó' bídaagonlzį. 5 Yaaká'yú ła'íí ni'gosdzáń biká'yú dant'éhéta daach'okąąhíí, gods daaholzéhi, łą́ą́ ndi, (bich'į' daach'okąąhíí łą́ą́go, ła'íí nadaant'án łą́ą́go daagolį́į ndi,) 6 Néé Bik'ehgo'ihi'nań dała'á nohwá gólį́į, nohwiTaa, áń bits'ą́'dí' dawa daagolį́į, ła'íí áń bá daahin'naa; ła'íí nohweBik'ehń dała'á gólį́į, Jesus Christ, áń binkááyú dawa daagolį́į, ła'íí áń binkááyú daahin'naa. 7 Da'ágát'éé ndi ínashood doo dawa áí yídaagołsį da: áídá' kú begonyaazhį' ła' k'e'eshchíń zhą́ daach'okąąhíí yídaagołsį ni'; áí hidáń godiyįhgo at'éé daanzįgo hidáń k'e'eshchíń daach'okąąhgo baa hi'niił n'íí daayiyąąyúgo, yunáásyú itisgo doo daanłdzil nazįį da daaleeh. 8 Doo hidáń Bik'ehgo'ihi'nań bit'ahgo nohwinoníił át'éé da: daahiidąąyúgo doo áí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee itisgo daanjǫǫ da, dagohíí doo daahiidąą dayúgo doo áí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee itisgo daanchǫ' da. 9 Áídá' ídaa daagonohdzą́ą, nohwi'odlą' daanłdzilhíí bighą hidáń k'e'eshchíń baa hi'niił n'íí daahohyąąyúgo, dánko nnee bi'odlą' doo daanłdzil dahíí ła' nageehgo ádaahłe'. 10 Ni, hidáń doo godiyįhgo at'éé da bígonłsíni, k'e'eshchíń nádа'okąąhé yune' nnaago nnee ła', bi'odlą' doo nłdzil dahíí no'įįyúgo, dánko doo hago'at'éé łąą nzįgo bíí ałdó' yiyąą doleeł; 11 Áík'ehgo shí itisgo gonsąą nńzįhíí bik'izhį' áí nnee bi'odlą' doo nłdzil dahíí dánko ch'a'otłízh, áń Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. 12 Nohwik'isn bi'odlą' doo nłdzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíí dábik'ehyú át'éé nzįgo ádaabinołsįgo bich'į' nchǫ'go ánádaaht'įį́łgo Christ bich'į' nchǫ'go ánádaaht'įį́ł hileeh. 13 Áík'ehgo hidáń hishąąhíí bighą shik'isn nanago'yúgo, dánnágódzáázhį' doo itsį' náoshdąą at'éé da, shik'isn doo nanashgéeh hasht'į́į dahíí bighą.

9

1 Ya' doo Christ binal'a'á itah nshłį́į da gá? Ya' doo dawahá shá bił ch'í'otąą da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú shinasdziid daanohłį́į da gá? 2 Ła' bich'į' doo Christ binal'a'á nshłį́į dayúgo, nohwíí nohwich'į' áí nshłį́į go'į́į: nohweBik'ehń biyati' bee nohwich'į' yashti' n'íí biláhyú hasdánohwido'nilhíí bighą Christ binal'a'á nshłį́igo shígózį. 3 Díí bee ádáyáshti', hadíń nashídiłkidyúgo: 4 Ya' néé Christ binal'a'á daandliiníí da'iidąągo doo nohwá goz'ąą da gá? 5 Ya' isdzán ínashood daanlíni bił ndaan'nehgo bił nahiikaigo doo nohwá goz'ąą da gá, ła' nadaal'a'ihíí, nohweBik'ehń bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíí k'ehgo? 6 Ła'íí ya' shíí hik'e Barnabas zhą́ behihi'naahíí bighą doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'ąą gá? 7 Hadíń dabíí na'iznilgoshą' silááda nlį́į? Hadíń dahts'aa k'eidnláágo binest'ą'íí doo yiyąą dashą'? Hadíń dibeł'į́į yinádez'iiníí bibe' doo yidlą́ dashą'? 8 Ya' dashíí zhą́ ádishnii gá? Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí ałdó' ánníí go'į́į. 9 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí Moses binkááyú nohwich'į' alzaahíí gánníígo bek'e'eshchį́į, Ihch'íhgee magashi tł'oh naghái nyí'ił'eesíí doo bizé' na'iłt'éh da, nii. Ya' díí dá magashi zhą́ yaa natsekeesgo anníí née? 10 Dagohíí néé nohwaa natsekeesgo anníí née? Da'anii

nohwá bek'e'eshchįį: nnee nágodzįįzíí nest'áń nyohołíígo nágodzįįz, ła'íí iłch'ihíí ałdó' tł'oh naghái nyohołíígo at'įį. 11 Áík'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'ą́'dí' nłt'éehíí bee nohwił ch'ídaagosiit'ąądá', ni'gosdzáń biká' nandeehíí nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwił dík'eh ádaagot'ee née? 12 Ła' nnee dant'éhéta bídaandįhíí nohwaa daanohné' daanohwiłniigo bá goz'ąąyúgo, ya' nééhíí doo ágádaan'niigo nohwá goz'ąą da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonłtł'og da doleełhíí bighą dawahá bidag ádaant'ee. 13 Kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi' dilzįhgo ádaagot'eehíí nayik'ída'iziidíí hidáń Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'niiłíí łahzhį' daayiyąąhíí ya' doo bídaagonołsį da née? Ła'íí dawahá beda'okąąhíí biká' dahi'niiłgee nada'iziidíí hidáń Bik'ehgo'ihi'nań áígee baa hi'niiłíí łahzhį' daayiyąą ałdó'. 14 Áík'ehgo hadíń yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íí da'áí yits'ą́'dí' yedaahinaago nohweBik'ehń bándaagoz'ąą. 15 Shíí ałdó' díí bee shá goz'ąą ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíí doo ágádaashohłe' dishniigo nohwich'į' k'e'eshchii da: doo shich'į' nahi'niiłgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ánsht'eehíí shits'ą́' náidoné' át'éé da, dahyúgohíí shiná' shizes-hįį ndi nzhǫǫ. 16 Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bighą ída'oshdlii da: áí na'idziidíí shaa det'ąąhíí bighą dáshíni'ąąyú áshłéhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyééhíí bee shich'į' goz'ąą! 17 Díí na'idziidíí dashíí hásht'įígo ánásht'įįłyúgo, bighą shich'į' nahi'niił: áídá' dashíí doo hasht'įí da ndi ashłe'yúgo, díí na'idziidíí shaa det'ąąhíí bighą ashłe'. 18 Nt'é shich'į' nahi'nííł áídá'? Díínko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bighą nahi'nííł da, áík'ehgo yati' baa gozhóni yaa yałti'íí nshłįįgo, áí bighą shich'į' nahi'nííłgo shá begoz'ąą ndi doo be'ánsht'įįł da. 19 Nnee doo ła' binal'a'á nshłįį da ndi, nnee dawa binal'a'á nshłįįgo ádeshdlaa, nnee łą́ągo Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą. 20 Jews daanliinií bich'į' Jew nneehíí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanlíni Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą; Jews bich'į' begoz'aanií yikísk'eh ádaat'eehíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanií yikísk'eh ádaat'eehíí Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą; 21 Jews bich'į' begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą, (Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií doo bikísk'eh ánsht'ee da doo dishnii da, ndi Christ yegos'aanií be'ánsht'ee.) 22 Doo daanłdzil dahíí bich'į' doo nłdzil dahíí k'ehgo ádeshdlaa, doo daanłdzil dahíí Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą: nnee dawa bich'į' dabíí k'ehgo á'denszį ni', dahagot'éégo ła' hasdakáh doleełhíí bighą. 23 Áík'ehgo be'ánásht'įįł, yati' baa gozhónihíí bighą, áí bits'ą́'dí' shíí ałdó' nohwiłgo itah shiyaa gozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą. 24 Iłhanách'idikahgee dawa hadíí iłhandeskaihíí dała'á aadilwodíí gonlnéé goz'ąąhíí doo bídaagonołsį da née? Áík'ehgo daagonołneehíí bighą nádohkeeh. 25 Itah nagolzéhíí dawahá bee ídaagodzą́ą, ch'ah hobįįhíí daayołbįįhíí bighą. Áí ch'ah hobįįhíí da'as'ah hichǫǫhi ndi ágádaat'įįh; áídá' nééhíí doo hichǫǫhi daahonlbįįhíí bighą ádaahiit'įįh. 26 Áík'ehgo hayú na'idzogíí doo bígonsį dahíí k'ehgo doo hishwoł da; na'íńłts'inií da'adzaayú diłts'įhíí k'ehgo doo dists'įh da: 27 Áídá' shits'í hát'íníí dawa baa gonsą́ą, na'íńłts'įhíí k'ehgo shits'í ts'íyaa bił onasts'į beshik'ehíí bighą: doo ágásht'įįł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásiłtihíí bikédí'go dánko shíí ndi ch'ínáshi'dilt'e'.

10

1 Shik'ííyú, díí bídaagonołsį hasht'įį́, daanohwitaa n'íí dawa yaak'os yitł'ááh nałseeł lę́k'e, ła'íí túnteel yiyi' ch'ináłsą́ą́ lę́k'e; 2 Ła'íí dawa yaak'os yitł'ááh ła'íí túnteel yiyi' ch'ináłsą́ągee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yiłgo dała'á daazlįį; 3 Ła'íí dawa yaaká'dí' hidánéhi daayiyąą lę́k'e; 4 Ła'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayidlą́ą lę́k'e; Bik'ehgo'ihi'nań áí túhíí tsee biyi'dí' hálį́įígo áyíílaa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehíí dá'aanákahyú yił daanlįį lę́k'e. 5 Áídá' łáni Bik'ehgo'ihi'nań doo yił daagoyiłshǫ́ǫ da lę́k'e: áík'ehgo da'igolííyú neznaago ádaabi'deszaa. 6 Díí ánágot'įįł n'íí yee nohwił ch'ígó'aahíí bighą ánágot'įįł lę́k'e: áí nnee nchǫ'go ágot'eehíí hádaat'įį lę́k'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'įį da doleełhíí bighą. 7 Áí ła' k'e'eshchíń daayokąąh lę́k'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiinií gánníihíí k'ehgo, Nnee dah dinezbįhgo da'iyą́ą, ła'íí da'idlą́ą, áídí' náádikaahgo gotaał lę́k'e. 8 Ła' nant'į' nakai lę́k'ehíí k'ehgo halą́ą doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego dała'á jįį neznaa lę́k'e. 9 Ła' Bik'ehgo'ihi'nań nayídaantaah lę́k'ehíí k'ehgo halą́ą néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaasdzaahíí bighą ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. 10 Ła' Bik'ehgo'ihi'nań yaa daanet'įįhíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaasdzaahíí na'ałtseedíí nadaabistseed. 11 Áí yee nohwił ch'ídaago'aahíí bighą bich'į' ádaagosdzaa; ła'íí nohwá bek'e'eshchįį, bits'ą́'dí' bídaagonl'aah doleełgo, néé begoldohíí bengont'i'íí bee nohwaa gonyáá. 12 Áík'ehgo hadíń sízį́į nzįhíí ídaagodzą́ą le', dánko nadokałhíí bighą. 13 Nnee dawa dałahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí ałdó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihi'nań da'ánííyú át'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'i'go nohwá

ágoléh, bich'į' dahdaanołdǫh doleełgo. 14 Áí bighą, dázhǫ́ shił daanohshóni, k'e'eshchíń daach'okąąhíí bits'ą́'zhį́'go ádaahnę'. 15 Nnee daagoyáni bich'į' yashti'híí k'ehgo nohwich'į' yashti; daanohwíí díínko baa natsídaahkees. 16 Idee biyi' siziidíí bee daach'okąąhíí ba'ihédaandzį́go da'ohiikąąhdá' daahiidląąhíí, ya' áí doo Christ bidił bee itah daandlį́ da gá? Báń nadaahii'né'dá' nádaahidį́jhíí, ya' áí doo Christ bits'í bee itah daandlį́ da gá? 17 Báń dała'áhíí k'ehgo néé hiidląą ndi dała'á daandlį́, báń dała'áhíí nádaahidį́jhíí bighą. 18 Israel hat'i'íí ánádaat'į́łłíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąhgo baa hi'nііłi łahzhį' nádaidį́jhíí, ya' do áí bee itah daanlį́ da gá? 19 Nt'é dishnii áídá'? K'e'eshchíń da'anііhi nlį́ née? Hidáń k'e'eshchíń baa hi'nііłíí godiyįh née? 20 Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąh dahíí hant'é daayokąąhíí yaa ndaahinііłíí ch'iidn yaa daahinііł, doo Bik'ehgo'ihi'nań da: doo ch'iidn bitah daanohłį́ hasht'į́ da. 21 NohweBik'ehń bi'ide' bee da'ohdląądá' łahyúhíí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdląąh da: dilzįhgo nohwe-Bik'ehń bił da'ohsąądá' łahyúhíí ch'iidn doo hagot'éégo bił da'ohsąą da. 22 Ya' nohweBik'ehń nohwich'į' hashkeego ádaanlzį née? Ya' néé bitisgo nadaanlwod née? 23 Dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa shi'odlą'íí nłdzilgo áile' da. 24 Doo dakózhą́ nłt'éhi ídáhách'ít'į́ da le', áídá' nnee ła'i nłt'éhi bá hách'ít'į́ le'. 25 Dant'éhéta itsį' nanáhi'nііhgee nahinііhíí daahsąą, hishąą shį, dagohíí doo hishąą da shį daanohsį́go doo biká na'ídaadołkidgo da: 26 Ni'gosdzáń ła'íí biká' daagolíínií dawa nohweBik'ehń bíyééhíí bighą dawa daahiidąągo dábik'eh. 27 Nnee doo da'odlą dahíí ła' shigowąyú íínááyú ńnáh nohwiłnii lę́k'eyúgo, ła'íí akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'į' nniikąą́híí daahsąą, hishąą shį, dagohíí doo hishąą da shį daanohsį́go doo biká na'ídaadołkidgo da. 28 Áídá' ła', Díí hidáń k'e'eshchíń baa hi'nііli at'éé, nohwiłnііiyúgo, daohsąą hela', nohwił nagolni'híí ńbíghą, ła'íí ch'iyąągo doo dábik'eh da nzįhíí bighą: ni'gosdzáń ła'íí biká' daagolíínií dawa nohweBik'ehń bíyééhíí bighą dawa daahiidąągo dábik'eh: 29 Ch'iyąągo doo dábik'eh da nńzįhíí bighą doo dishnііgo ádishnii da, áídá' nnee nił nagolni'íí ch'iyąągo doo dábik'eh da nzįhíí bighą: gánnii shį, Hidáń dawa shá bił ch'í'otąądá' nt'é bighą ła' nnee hidáń doo dawa bił ch'í'otąą dahíí shaa néít'į́? 30 Bik'ehgo'ihi'nań shaa ch'oba'go nt'éhéta hishąądá', nt'é bighą ba'ihénsį́go hishąą n'ííhíí bighą nchǫ'go shaa yá'iti'? nnii shį. 31 Áídá' gánohwiłdishnii, Da'ohsąągee ła'íí dant'é ádaahłeehgee Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį doleełhíí bighą ádaaht'į́jh. 32 Jews daanliinií hik'e doo Jews daanlį́ dahíí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí nohwighą nanánóhdéh hela': 33 Shíí dawa ánásht'į́łíí bee nnee dawa bił goyiłshǫǫ́ hásht'į́, doo dashíí zhą́ nłt'éehíí ídáhásht'į́ da, ndi łáni nłt'éehíí bá hásht'į́, yee hasdádokah doleełgo.

11

1 Shíí Christ be'esh'į́híí k'ehgo nohwíí ałdó' sheda'oł'į́ le'. 2 Shik'ííyú, nohwa'ihédaansį, dawa bee shénádaałnііhíí bighą, ła'íí nt'é nohwił ch'íní'ą́ą́ n'íí dánohwił nagosisni'híí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą. 3 Áídá' díí bídaagonołsį hasht'į́, Christ nnee daantį́įgee yá siziįgo bitsits'inhíí k'ehgo nlį́; ła'íí nneehíí isdzáné yá siziįgo bitsits'inhíí k'ehgo nlį́; ła'íí ałdó' Bik'ehgo'ihi'nań Christ yá siziįgo bitsits'inhíí k'ehgo nlį́. 4 Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsózdá' okąąhyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsį dago ánát'į́ł. 5 Áídá' isdzáné bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago okąąhyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsį dago ánát'į́ł: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. 6 Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizíl k'ínógéésh: áídá' isdzán bitsizíl k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándzį́yúgo bitsits'in bina'deńtsóoz le'. 7 Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihi'nań be'ilzaahíí nlį́įgo ízisgo ye'at'éehíí ch'í'nah áyíłsįhíí bighą: áídá' isdzánhíí nnee ízisgo ye'at'éehíí ch'í'nah áyíłsį. 8 Nnee doo isdzán bits'ą́'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'ą́'dí' alzaa. 9 Ła'íí nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. 10 Áí bighą isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, áí biką' yidits'agíí bebígózi̯híí bighą, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolíínií daabo'į́jhíí ałdó' bighą. 11 Ágát'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádi̯hgo, ła'íí isdzán ałdó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádi̯hgo. 12 Isdzán nnee bits'ą́'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'ą́'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' daaleehi ádaat'ee. 13 Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhíí dábik'eh née? 14 Da'ádaant'eehíí bee nohwił ch'ígót'aah, nnee bitsizíl nneezyúgo yik'ee ídaayándzį́. 15 Áídá' isdzán bitsizíl nneezíí bee ba'olníhi at'éé: bitsizílíí bitsits'in bik'eńłtsóoz doleełgo baa hi'né'. 16 Áídí' nnee ła' díí bighą łahadaadit'áh hádaat'į́yúgo, díínko bee bił nadaagołni', ádishnii n'íí k'ehgo ádaant'ee, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí dawa ałdó' yikísk'eh ádaat'ee. 17 Áídá' díí bee

nohwił nagoshnį'íí nłt'éégo ánádaaht'įįł doo hagoť'éégo nohwiłdishnįi da, íła'ánáht'įįhíí bits'ą'dí' doo nłt'éé daahłeeh da, da'itisgo nchǫ' daahłeeh. 18 Dantsé baa yashti'íí díínko, ínashood da'okąąh yunę' íła'ánáht'įįhgee iłts'ą'yú daahohkahgo nohwa'ikonsį; áshiłnįihíí łahzhį' hoshdląą. 19 Hadíí da'anįi da'odlaanií nohwitahyú bebídaagozį doleełhíí bighą iłts'ą'yú daahohkahíí nohwitahyú begoz'ąą doo. 20 Dałahágee íła'ánáht'įįhgee nohwe-Bik'ehń doo da'anįi dilzįhgo bá da'ohsąą da go'íį. 21 Áídá' da'idąągee dahałe dánohwíí nohwi'idánéhi daahsąągo nohwa'ikonsį, nnee ła' doo hwahá da'iyąą dadá': áí bighą ła' shiná' daanlįį, ła'ihíí łą́ągo da'idląą. 22 Ya' nohwigową nagoz'ąą yunę' doo da'ohsąą da gá? Dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí doo bił da'ołtag da née, ła'íí nohwitahyú tédaat'iyéhíí ídaayádaandzįgo ádaahłe' née? Nt'é nohwiłdishnįi áídá'? Ya' díí bighą nohwa'ihénsįgo yashti' doleeł gá? Dah, doo áík'ehgo nohwaa yashti' da. 23 Nohwitahyú nashaadá' nohwił ch'ígoní'ą́ą́ n'íí nohweBik'ehń shił ch'ígon'áni at'éé, áí díínko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannįihíí bílák'edaabistįįdá', da'áí bitł'é'gee báń náidn'ąą: 24 Áídí' ya'ihénzįgo oskąądá' iłk'édaizné'go gánnįid, Nkóh, daohsąą; díí shits'í át'éé, nohwá nehestǫ'i: díí bee shínádaadołnįhgo ánádaaht'įįł. 25 Da'iyaanií bikédí'go da'ágát'éégo idee beda'iskaanií náidnkąągo gánnįid, Díí idee besikaanií shidił bee áníídégo Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee biłgo łángot'aanií át'éé: náda'ohdlíhgee bee shínádaadołnįhgo ánádaaht'įįł. 26 Díí k'ehgo báń nádaahdįįhgee, ła'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdlíhgee, nohweBik'ehń daztsaanií ch'í'nah ádaanołsį, nádzáázhį'. 27 Áí bighą hadíń doo godnłsį dago díí báń yiyąąyúgo, dagohíí díí nohweBik'ehń bi'ide' bee idląąyúgo, nohweBik'ehń bits'í ła'íí bidił yich'į' nihesíí. 28 Áík'ehgo nnee dawa ídinel'įįgo zhą́ báń yiyąą ła'íí idee bee idląą le'. 29 Hadíń doo dábik'ehyú át'éé dadá' iyąąyúgo ła'íí idląąyúgo, áí bee dabíí góyéégo ích'į'godot'áát, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsį dahíí bighą. 30 Áí bighą nohwitahyú łáni doo nadaalwod da ła'íí kaa yaa nakai, ła'íí łáni da'iłhosh. 31 Néé da'anii ídaadinel'įį lę́k'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleeł. 32 Áídá' nohwaa yá'iti' lę́k'eyúgo nohweBik'ehń nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsį, ni'gosdzáń biká' nnee doo bił nohwił ch'ígódeeh da doleełhíí bighą. 33 Áí bighą, shik'ííyú, da'ohsąągee íła'ánáht'įįhyúgo iłba' nasóohtąą. 34 Nnee ła' shiná' silįį lę́k'eyúgo gowąyú iyąą le'; áík'ehgo íła'ánáht'įįhíí doo nohwił ch'ígódeeh da. Ła' biká nadaashídołkid n'íí náńsdzáágo hasht'egodeshłíił.

12

1 Shik'ííyú, k'adíí Holy Spirit bits'ą'dí' kaa hi'né'íí hagoť'éégo at'éé shįhíí bídaagonołsįįh hasht'į́į. 2 Bik'ehgo'ihi'nań doo daahohkąąh dadá' k'e'eshchíń doo yádaałti' dahi daa-hohkąąhgo ch'a'onáłsą́ą́ ni'íí bídaagonołsį. 3 Áí bighą díí bídaagonołsįįh dázhǫ́ hásht'į́į, nnee ła' Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit binkááyú yałti'yúgo doo Jesus bił ch'ígodíni at'éé nii da go'į́į: ła'íí nnee ła' Holy Spirit binkááyú yałti'yúgo zhą́ Jesus nohweBik'ehń nlįį, nii. 4 Holy Spirit bits'ą'dí' kaa hi'né'íí iłtah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. 5 Bik'ehgo'ihi'nań bá na'idziidíí iłtah ádaat'ee ndi nohweBik'ehń dała'áhi. 6 Iłtah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihi'nań yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihi'nań dała'áhi nnee bíyéehíí dawa biláhyú iłtah at'éégo na'iziid. 7 Nnee daantį́įgee Holy Spirit binkááyú na'iziidíí baa daagodet'ąą, nnee dawa bá nzhǫǫ doleełgo. 8 Áík'ehgo ła' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'ąą; ła'ihíí da'áí Spirit-híí binkááyú yati' bee koł ígózini baa daagodet'ąą; 9 Ła'ihíí odlą' bee daagodet'ąą, da'áí Spirit binkááyú; ła'ihíí da'áí Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'ąą; 10 Ła'íí godiyįhgo ánáł'ol'įįłgo baa daagodet'ąą; ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'go; ła'íí spirits hago'at'éhihíí yídaagołsįgo; ła'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti'go; ła'íí yati' doo bígózį dahíí niigo anníihíí yaa nanádaagolni'go baa daagodet'ąą: 11 Díí dawa Spirit dała'áhi bits'ą'dí' kaa daahi'né', da'áí Spirit-híí dáhat'į́įgee nnee daantį́įgee yaa daagode'a'. 12 Kots'í dała'á ndi łąąyú henláá, ła'íí łąąyú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ ałdó' da'ágát'éé. 13 Áík'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhį' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníí dagohíí doo Jews daandlįį dahíí, isnáh daandliiníí dagohíí doo isnáh daandlįį dahíí; Holy Spirit dała'áhihi bits'ą'dí' daahiidląągo ádaanohwi'deszaa. 14 Kots'í dała'áhi łąąyú henláá, doo dała'á zhą́ da. 15 Kokeehíí, Shíí doo kogan nshłįį dahíí bighą doo kots'í itah nshłįį da, nii lę́k'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlįį da gá? 16 Ła'íí kojaahíí, Shíí doo konaa nshlįį dahíí bighą doo kots'í itah nshłįį da, nii lę́k'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlįį da gá? 17 Kots'íhíí dawa konaa nlįįyúgo hagoť'éégo ch'idits'ag? Kots'íhíí dawa kojaa nlįįyúgo hagoť'éégo ich'iłchįįh doo? 18 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań dabíí hát'į́įhíí k'ehgo kots'í łąąyú henlááhíí daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. 19 Kots'í bits'ádaadehezlaahíí dała'áyúgo, hagoť'éégo its'í hileeh áídá'? 20 Áídá' kots'í łąąyú henláá ndi kots'íhíí dała'áhi. 21 Áík'ehgo konaahíí doo hagoť'éégo koganhíí, Doo hánesht'įį da, yiłniih da; ła'íí kotsits'inhíí doo hagoť'éégo kokeehíí, Doo hánesht'įį da, yiłniih da. 22 Doo ágát'éé da, kots'í łąąyú

henlááhíí doo nalwod da ngolnıihíí ákónę' itah nlıįgo zhą́ kots'í gólı́į́: 23 Nohwits'í łąąyú henlááhíí ła' dá'ich'į'go baa natsídaahiikees ndi, áí ła'ihíí bitisgo nłt'éégo bił da'ónltag; nohwits'í łąąyú henlááhíí doo hagot'éégo nel'į́į́ bígonedząą dahíí dayúwehyú nłt'éégo bił da'ónltag. 24 Áídá' nohwits'í łąąyú henlááhíí daadilkǫǫhyú hit'įįgo alzaahíí doo bił da'ónltag da: áídá' Bik'ehgo'ihi'nań dawa dała' ładaayiznil, doo bił da'ónltag dahíí dabíí nłt'éégo áyíłsį: 25 Áík'ehgo nohwits'í łąąyú henlááhíí doo iłk'edaadi'nıih da doleeł; áídá' nłt'éégo ádaałiilzį doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań dała'ázhį' ładaayiznil. 26 Áík'ehgo dała'á biniigonłt'éé lę́k'eyúgo dawa yaa bił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 27 Áík'ehgo nohwíí itah Christ bits'í daanohłįį, ła'íí dała'á daanohtįįgee łąąyú henlááhíí daanohłįį. 28 Bik'ehgo'ihi'nań díí k'ehgo ínashood daanliinít bitahyú nyiiñnil lę́k'e, dantségee bindaal'a'á daanlıįgo, nakigeehíí binkááyú yádaałti'go, taagigeehíí iłch'ígó'aahgo, iké'geehíí godiyįhgo ánáʼol'įįłgo, ná'ilziihgo, ich'onıigo, nant'án daanlıįgo, ła'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti'go. 29 Ya' dawa Bik'ehgo'ihi'nań bindaal'a'á daanlıįį née? Ya' dawa binkááyú yádaałti' née? Ya' dawa iłch'ígó'aahíí daanlıįį née? Ya' dawa godiyįhgo ánáda'ol'įįł née? 30 Ya' dawa nná'daahilziihgo baa godet'ąą née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti' née? Ya' dawa nt'é nıigo anníihíí yaa nanádaagolni'go baa godet'ąą née? 31 Áídá' Holy Spirit bits'ą́'dí' kaa hi'né'íí itisgo at'éehíí zhą́ hádaaht'įį le': áídí' díínko itisgo ágot'éhi nohwił ch'í'nah ágóshłéh.

13

1 Nnee daanliinít nłt'éégo yádaałti'íí ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínihíí biyati' bee yashti'shą' ndi, shił'ijóónít da'ádįhyúgo bésh dilwoshé áhiłts'agíí, dagohíí bésh be'idot'ałé łídiildiłgo áhiłts'agíí k'ehgo ánsht'ee. 2 Bik'ehgo'ihi'nań shinkááyú yałti'íí shaa godet'ąąshą' ndi, nt'é doo bígózį da n'íí dawa bígonsįshą' ndi, dawa shił ígózįshą' ndi, ła'íí shi'odlą'íí bee dził láshį godihi'nıił lę́k'e ndi, shił'ijóónít da'ádįhyúgo shíí doo nt'é nshłįį da. 3 Dawa shíyéehíí tédaat'iyéhíí baa hishnıíłshą' ndi, ła'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'ąą lę́k'e ndi, shił ijóónít da'ádįhyúgo shíí doo nt'é bee hisht'įį da. 4 Koł ijóónít nyéé lę́k'e ndi ńzaadzhį' bidag ách'íť'éé, ła'íí koł goch'oba'; ła' bíyéehíí doo ídáhách'ít'į́į́ da; doo ída'ch'odlíí da, doo ích'idilkąąh da, 5 Koł ijóónít doo nchǫ'go ách'íť'į́į́ da, doo dashízhą́ ch'inzį da, doo dágóshch'į' bágoch'iłchıįh da, doo dénchǫ'égo baa nats'ítsikees da; 6 Doo nchǫ'go ágot'eehíí baa koł gozhǫ́ǫ́ da, áídá' da'anii ágot'eehíí zhą́ baa koł gozhǫ́ǫ́; 7 Dawa bidag ách'ít'éé, dawa ch'odlą́ą, nłt'éehíí dawa nch'ołíí, dawa bich'į' dahch'idnłdǫh. 8 Koł ijóónít doo ádį́į́h da: yunáásyú ágone'íí baa nagolni' lę́k'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí bee yách'iłti' lę́k'e ndi bengowáh; bee koł ígóznít bech'ígowáh. 9 K'adít łahzhį' zhą́ bídaagonlzį, hik'e yunáásyú ágone'íí łahzhį' zhą́ baa nadaagohiilni'. 10 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań ngonłchííhíí dawa łalzaagee, doo dayúweh łahzhį' zhą́ bídaagonlzį da doo, áídá' dawa nohwił ídaagozį doleeł. 11 Chąghášhé nshłįdá' chąghášhé k'ehgo yashti' ni', chąghášhé k'ehgo doo gonsą́ą́ dago natséskees ni': áídá' nnee síĺį́ hik'e chąghášhé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'ą' bee yó'ogoyáá ni'. 12 K'adyúgo kát'íné doo nzhǫǫgo biyi' got'įį dahíí biyi' daadet'įįhíí k'a'at'éé, áídá' biká' ngonyáágo daałinél'įįhíí k'ehgo nzhǫǫgo got'įį doleeł: k'adyúgo łahzhį' zhą́ bígonsį, áídá' biká' ngonyáágo dawa bígonsį doleeł, dashíí shígózįhíí k'ehgo. 13 Áík'ehgo ki'odlą', hik'e nłt'éehíí nch'ohołíihíí, ła'íí koł ijóónít biłgo, díí taagihíí begoz'ąą; ndi koł ijóónít itisgo at'éé.

14

1 Ił ijóónít be'ádaanoht'eego biká hádaaht'įį, ła'íí Holy Spirit bits'ą́'dí' kaa hi'né'íí hádaaht'įį, ndi Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú yałti'íí itisgo hádaaht'įį. 2 Hadíń Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti'íí doo nnee yich'į' yałti' da, ndi Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ yich'į' yałti': nnee doo ła' yígółsį dago; áídá' doo bígózį dahíí biyi'siziníí yee yaa yałti'. 3 Áídá' hadíń Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yałti'íí nnee yich'į' yałti', nnee bi'odlą' nłdzilgo áile' doleełgo, ła'íí yidag yałti'go, ła'íí yił goyiłshǫ́ǫ́go ánádaahidle'go. 4 Hadíń yati' doo bígózį dahíí yee yałti'íí dabíí bi'odlą' nłdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yałti'íí ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzilgo ádaile'. 5 Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti'go hádaanohwisht'įį, ndi Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú yałti'íí itisgo nohwá hásht'į́į́: hadíń Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yałti'íí hadíń yati' doo bígózį dahíí nt'é nıigo anníihíí yaa nanágolni'yúgo zhą́ nłt'éé, ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzilgo áile' doleełhíí bighą. 6 Shik'ííyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałtigo nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bígonołsįįh at'éé da, Bik'ehgo'ihi'nań shił ch'í'nah áyíílaahíí nohwił ch'í'nah ádaashłe'yúgo zhą́, dagohíí bígonsįhíí nohwił nagoshni'yúgo zhą́, dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań shinkááyú yałti'yúgo zhą́, dagohíí nohwił ch'ígonsh'aahyúgo zhą́. 7 Be'idaadot'áłé, áí tsįsólta ła'íí béshts'ǫǫséta, doo daahinaa da ndi ánníihíí dits'ag, áídá' doo áígee anníí dayúgo, hagot'éégo nt'é idot'áłéhíí bídaagoch'iłsį? 8 Ła'íí silááda bibéshdilwoshé doo áígee anníí dayúgo, hadínshą'

nagonłkaadhíí bigha iłch'į'ídidle'? 9 Nohwihíí ágádaanoht'ee, yati' doo bígózį dahíí bee yádaałti'yúgo, hagot'éégo nt'é daadohnįihíí yádaagołsį doleeł? Daazhógo da'iliįzhį' yádaałti'. 10 Ni'gosdzán biká' yati' iłtah at'éégo doo áłch'idé da shą' ndi, dawa bígózįgo yádaałti'. 11 Áik'ehgo yati' doo bígonsį dayúgo, nnee aníihíí nnee łahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'į' ánsht'ee doleeł, ła'íí da'áik'ehgo shich'į' at'éé doleeł. 12 Áik'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'ą'dí' kaa hi'né'íí dázhǫ́ hádaaht'įįgo, ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzilgo ádaile'íí itisgo hádaaht'įį, áik'ehgo bee nada'ohsiid. 13 Áik'ehgo hadíń Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti' lę́k'eyúgo, nt'é nįigo anníihíí yaa nanágolni'híí bighą okąąh le'. 14 Yati' doo bígózį dahíí bee oshkąąh lę́k'eyúgo, shiyi'siziiníí okąąh ndi nt'é dishnįigo ádishnįihíí doo bígonsį dago, doo shiini' bee oshkąąh da. 15 Hagolá ashne' áídá'? Shiyi'siziiníí bee oshkąąh, ła'íí bígonsįgo oshkąąh ałdó'; shiyi'siziiníí bee idish'aał, ła'íí bígonsįgo ałdó' idish'aał. 16 Dagohíí niyi'siziiníí zhą bee Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihénńzįyúgo, nnee Christ doo hwahá nłt'éégo yígołsį̨id dahíí onkąąhgo ánnįihíí doo yígółsį dadá', hagot'éégo, Da'anii doleełgo at'éé, nii doleeł? 17 Nłt'éégo ihénńzįgo onkąąh ndi nidits'agíí doo bich'odaasínni' da. 18 Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti'go Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihénsį: 19 Ágát'éé ndi ínashood ha'ánáłséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bígózį dahíí bee yashti'shą' ndi, yati' ashdla' yídaagołsiníí nnee ła' bee bił ch'ígonsh'aahíí bighą bee yashti'íí itisgo shił nłt'éé. 20 Shik'ííyú, nohwił ídaagozį zhinéégo doo chąghášhé k'ehgo zhą be'ádaanoht'ee da le': áídá' nchǫ'íí zhinéégo mé'híí k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwił ídaagozį zhinéégo nnee báyáń daasilįįhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. 21 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí biyi' gáníígo bek'e'eshchį́į́, Nnee biyati' łahgo at'éhi, ła'íí nnee nanidí'íí biyati' bee díí nneehíí bich'į' yashti' doo; ágáť'éé ndi doo daashidits'ag da doleeł, nii, nohweBik'ehń. 22 Áik'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí godiyįhgo be'ígóziníí át'éé, áí da'odlaaníí doo bá alzaa da, áídá' doo da'odląą dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yati'íí doo da'odląą dahíí doo bá alzaa da, áídá' da'odlaaníí bá alzaa. 23 Áik'ehgo ínashood dawa íła'adzaadá' dawa yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti' lę́k'eyúgo, ła'íí nnee ła' Christ doo hwahá nłt'éégo yídaagołsį̨id dahíí, dagohíí doo da'odląą dahíí hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadi̯h, daanohwiłnii doleeł go'į́į́. 24 Áídá' dawa Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti' lę́k'eyúgo, ła' nnee doo odląą dahíí, dagohíí Christ doo hwahá nłt'éégo yígołsį̨id dahíí hah'ayááyúgo, binchǫ'íí bił ch'í'nah áile', ła'íí yá'iti'íí yidezts'ąąhíí bighą ídinél'įį doo: 25 Áík'ehgo bijíí biyi' nainł'į' n'íí ch'í'nah áyíílaago, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' hishzhiizhgo yokąąh doleeł, Da'anii Bik'ehgo'ihi'nań nohwił nlįį lá, nįigo. 26 Hagolá ádaahne' áídá', shik'ííyú? Íła'ánáht'įįhgee daanohtįįgee ła' ido'aał, ła' iłch'ígó'aah, ła' Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti', ła' bił ch'í'nah ágólzįgo yaa nagolni', ła' yati' doo bígózį dahíí nt'é nįigo anníihíí yaa nanágolni'. Áí dawa ínashood nłdzilgo nazįį doleełhíí bighą ánádaaht'įįł le'. 27 Nnee ła' yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti' lę́k'eyúgo, naki dagohíí taalt'éégo zhą begoz'ąą, áí bitisgo dah, dáliké'go yádaałti' le'; ła'íí nt'é nįigo anníihíí dała'á yaa nanágolni' le'. 28 Áídá' nt'é nįigo anįihíí yaa nanágolni'íí doo hak'i dayúgo, doo yádaałti' dago nłt'éé, ha'ánázéh yune', ích'į' yádaałti'go zhą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' yádaałti'go nłt'éé. 29 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí naki dagohíí taalt'éégo yádaałti' le', ła'ihíí nt'é daanįigo yádaałti'íí yaa natsídaakees le'. 30 Ła' itah dahsdaahíí nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' bił ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yałti'íí dant'éheego at'éé le'. 31 Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú yałti'íí nohwá bił ch'í'otąą, dáliké'go, daanohwigha bídaagonoł'aah doleełgo, ła'íí daanohwigha nohwił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełgo. 32 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí ídaa daagodzą̨ągo dábik'eh. 33 Godikishíí doo Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'áánii zhą, Bik'ehgo'ihi'nań bá hadaadeszaahíí, ínashood daanliiníí, ha'ánáłséhgee ágágot'ee. 34 Ha'ánázéh yune' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákóne' yádaałti' dago bágoz'ąą; da'dits'ago bágoz'ąą, begoz'aaníí ałdó' ánníhíí k'ehgo. 35 Dant'éhéta yídaagoł'aah hádaat'įįyúgo yił nadaannеehíí gowąyú nayídaadiłkid le': isdzáné ha'ánázéh yune' yádaałti'yúgo bik'e ídaayágosį. 36 Ya' ádishnįihíí doo nohwił dábik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí nohwíí nohwits'ą'dí' begodeyaahi daanohsį née? Dagohíí dánohwízhą nohwaa hi'né'i daanohsį née? 37 Nnee ła' Bik'ehgo'ihi'nań shinkááyú yałti', dagohíí Holy Spirit be'ánsht'ee nzįyúgo, nohwich'į' k'e'eshchiihíí nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'éehíí yígółsį doleeł. 38 Ła' nnee díí doo yígółsį hát'į́į́ dahíí, dayúwehégo doo yígółsį da le'. 39 Áík'ehgo shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú yałti'íí dázhǫ́ hádaaht'įį, ła'íí Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózį dahíí bee yałti'íí dah doo daabiłdohnii da. 40 Ha'ánázéh yune' doo godikish dago ła'íí iłch'į'daagodinołsįgo goz'aaníí k'ehgo ánádaaht'įįł le'.

15

1 K'adíí shik'ííyú, yati' baa gozhóni nohwich'į' baa nagosisni' n'íí nohwił ch'í'nah

ánánáshdle'; áí nágodoh'ąą n'íí, áí bee ndaasozį̨; 2 Da'áí bee hasdánohwidi'n̤iił, baa nohwił nagosisn̤i' n'íí bínádaał̤niihgo daahonohtą'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'an̤iigo da'osohdląąd da. 3 Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwiłdén̤iidgo, Christ nohwinchǫ'híí bighą daztsąą, Bik'ehgo'ihi'n̤ań biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo; 4 Áídí' łehiiltį̨, taagi hileehíí bijį̨ naadiidzaa, Bik'ehgo'ihi'n̤ań biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. 5 Áídí' Céphas bo'į̨ lę́k'e, áídí' binal'a'á nakits'ádahíí ałdó' daabo'į̨ lę́k'e: 6 Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashdla' gonenadín bitisyú dała' daabo'į̨ lę́k'e; áí dásdozhą́ dawa díí jį̨ t'ah daahin̤aa, áídá' ła' da'iłhaazh. 7 Áí bikédí'go James bo'į̨ lę́k'e; áídí' nadaal'a'á dawa ałdó'. 8 Da'iké'yú shíí ałdó' hiłtsąą ni', doo gonshłeeh dagee gosilı̨́híí k'ehgo. 9 Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nshłį̨, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jíí bik'eh da, Bik'ehgo'ihi'n̤ań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí góyéégo bich'į' nagosh'áá lę́k'ehíí bighą. 10 Bik'ehgo'ihi'n̤ań biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízíid: áídá' doo shíí ásht'ı́į́ da, Bik'ehgo'ihi'n̤ań biłgoch'oba'íí shił nliinií át'ı́į́. 11 Ágát'éé ndi shíí dagohíí ła' da'des'a'íí nohwich'į' yádaałti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdląąd. 12 Christ daztsąądí' naadiidzaago baa na'gon̤i'dá', hagot'éégo nohwitahyú ła', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohn̤ii? 13 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: 14 Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwił nadaagohiiln̤i'íí doo íĺı́į́ da silį̨, ła'íí nohwi'odlą'íí ałdó' doo nt'é da silį̨. 15 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihi'n̤ań doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̤ań baa łéda'ilchoogo nohwígózi̤, Bik'ehgo'ihi'n̤ań Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'n̤iihíí bighą. 16 Nanezna'íí doo naadikáh da lę́k'eyúgo, Christ ałdó' doo naadiidzaa da: 17 Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odlą' doo íĺı́į́ da; áik'ehgo nohwinchǫ'íí t'ah biyi' nahkai. 18 Áik'ehgo Christ bił dała'á daanlı̨́go da'iłhaazhíí ałdó' ch'a'ondéeh. 19 Dadíí ni'gosdzáń biká'gee daahin'n̤aago zhą́ Christ bee nłt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nn̤ee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. 20 Áídá' da'an̤ii Christ daztsąądí' naadiidzaa, da'iłhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlı̨į̨. 21 Áík'ehgo nn̤ee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nn̤ee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. 22 Adam bits'ą́'dí' nn̤ee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliinií dawa nadaahi'n̤aa doleeł. 23 Áídá' nn̤ee dała'á daantı́į́gee naahikáh doleeł, Christ dantsé naadiidzaahíí nlı̨į̨; áí bikédí'go Christ daabíyééhíí ałdó' naadikáh, dabíí nádzáágo. 24 Nadaant'aahíí dawa, ła'íí yedaabik'ehgo binawod daagolı́į́ n'íí dawa Christ da'ílíí yiłchiihíí bikédí'go, áń bilałtł'áhgee begoz'ąą n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihi'n̤ań, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaał. 25 Christ be'ina'íí dawa bikełtł'ááh nni'n̤ilzhį' yebik'eh doleeł i at'éé. 26 Da'iké'yú be'ina' da'ílíí yiłchiihíí áí da'itsaahi. 27 Bik'ehgo'ihi'n̤ań dawahá Christ bikełtł'ááhzhį' nyinn̤il. Áídá', Dawahá bikełtł'ááhzhį' nni'n̤il, n̤iidá' hadíń bikełtł'ááh dawahá nyinn̤ilíí doo itah nlı̨į̨ dahíí nłt'éégo bígózi̤. 28 Dawahá biyahzhį' alzaadá', Bik'ehgo'ihi'n̤ań dawahá biYe' biyahzhį' áyíílaa n'íí biYe' ałdó' dabíí biyahzhį' ádedlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̤ań dawa yebik'eh doleeł. 29 Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dil̤ne'íí nt'é bighą ádaat'į̨? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshą' bighą bá baptize ádaabi'dil̤ne'? 30 Ła'íí nt'éshą' bighą dawa jį̨ da'o'aałgee négodzidíí bidahzhį' nasiidzį̨? 31 Shik'ííyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shił gozhǫ́ǫ́híí bighą gánohwiłdishn̤ii, Dawa jį̨ da'itsaahíí bee shich'į' goz'ąą. 32 Nn̤ee ni'gosdzáń biká' zhin̤eehíí yádaałti'híí k'ehgo yashti'go gádishn̤ii, Dziłká'yú bégódzidi daagolíínií Ephesusgee bił nadaagonshkaad lę́k'eyúgo, nt'é bee hisht'į̨, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? Ła' gádaan̤ii, Haląą da'idąą le', da'idlą́ą le': hiskáą́ dahiitsaahíí bighą. 33 Nohwich'į' nadoch'aa hela'; nn̤ee daanchǫ'ihíí bił nach'ikaiyúgo nłt'éégo ách'ít'éehíí yiłchǫǫh. 34 Ch'ínádaanohdziid, nłt'éégo ihi'n̤aahíí baa nánohkáh, nchǫ'go ánádaahn̤e' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihi'n̤ań doo yídaagołsi̤ da: bik'ee ídaayádaanohdzį̨ doleełhíí bighą ádaanohwiłdishn̤ii. 35 Áídá' nn̤ee ła' na'ídaadiłkid, Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleeł? daan̤iigo. 36 Ni, nn̤ee doo gonyáni, nt'éhéta k'edínlaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo aln̤e'yúgo zhą́ hajéeh: 37 Hant'é hajéédíí doo ái ga'at'éhi k'edínlaa da, k'edilzíí zhą́ k'edínlaa, tł'oh naghái dagohíí łahgo at'éhihíí shi̤: 38 Hant'é hajéédíí Bik'ehgo'ihi'n̤ań dabíí hát'ı́į́yú áile', áík'ehgo k'edilzíí dała'á n'ą́ągo hajéédgo iłtah at'éégo ánoli̤go áile'. 39 Its'í doo dawa łełt'ee da: ła' nn̤ee bits'í, ła'íí dawahá nadaakaihíí, ła'íí łǫ́g, ła'íí dlǫ' ałdó'. 40 Its'í ła' yaaká'yú daagolı́į́, ła'ihíí ni'gosdzáń biká' daagolı́į́: yaaká'yúhíí be'ízisgo at'éhi doo ni'gosdzáń biká'yúhíí be'ízisgo at'éhi łełt'ee da. 41 Ya'áí dásahngo bits'ą́'dindlá́ád, tł'é'gona'áí dásahngo ałdó' bits'ą́'dindlá́ád, ts'iłsǫǫsé dásahngo bits'ą́'dindlá́ád; ts'iłsǫǫsé dała'á n'ą́ągo łahgo at'éégo bits'ą́'dindlá́ád. 42 Nanezna' n'íí naadikáhíí ałdó' ágát'éé. Its'í k'edilzíí k'ehgo łehi'né'íí hichǫǫh, its'í łahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichǫǫhi da. 43 Its'í doo íĺı́įgo łehi'né' n'íí ízisgo at'éégo nádidáhgo aln̤e': doo nalwodgo łehi'né' n'íí binawod golı́į́go nádidáhgo aln̤e'. 44 Dá ni'gosdzáń biká'gee

kots'íhihíí łehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'íhihíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'gosdzáń biká'gee golíį, ła'íí yaaká'dí'go kots'í góllíį. 45 Gáɳíígo bek'e'eshchįį, Dantsé nɳee alzaahíí Adam holzéhi hiɳaa silįį; Adam iké'yúhíí spirit be'ihi'ɳaahíí silįį. 46 Áídá' its'í yaaká'dí' góllínníí doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'gosdzáń biká' góllínníí ntsé begonyáá, áníita its'í yaaká'dí' góllínníí begonyáá. 47 Dantsé nɳee alzaahi ni'gosdzáń bits'ą́'dí' nlįį, łeezh bee alzaa: iké'gee nɳeehíí yaaká'dí' nyáá, áń nohweBik'ehń nlįį. 48 Ni'gosdzáń biká' nɳee łeezh be'ádaaszaahíí, dantsé nɳee łeezh be'alzaahíí k'ehgo ádaat'ee: ła'íí yaaká'yú daagolíínníí, nɳee yaaká'dí' nyááhíí k'ehgo ádaat'ee. 49 Nɳee łeezh be'alzaahíí k'a'ádaandlįįgo daagosiidlįįhíí k'ehgo yaaká'dí' nɳee ałdó' k'a'ádaandlįį doleeł. 50 Shik'ííyú, díí nohwił nagoshɳi', nɳee daanliinníí bits'í hik'e dił biłgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee daanliinníí doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleełíí ihi'ɳaa doo ngonel'ąą dahíí doo bíyéé daaleeh at'éé da. 51 Isąą, doo bígózį da n'íí nohwił ch'í'ɳah ashłe'; doo daanohwigha da'iilwosh da doleeł, áídá' łahgo ádaant'eego ánohwi'dilɳe' doleeł, 52 Dagoshch'į', ch'inesk'olíí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánɳiidgee: béshdilwoshé áɳíí doleeł, ła'íí nanezna' n'íí its'í doo hichǫǫhíí bee naadikáhgo ádolɳiił, ła'íí néé łahgo ádaant'eego ánohwi'dilɳe' doleeł. 53 Díí its'í hichǫǫhíí its'í áníidéhi doo hichǫǫh dahíí ík'eyidleeh doleeł, ła'íí díí its'í datsaahíí its'í áníidéhi doo datsaah dahíí ík'eyidleeh doleeł. 54 Áík'ehgo díí its'í hichǫǫhíí doo hichǫǫh dahíí ík'eyiidlaago, ła'íí díí its'í datsaahíí doo datsaah dahíí ík'eyiidlaago, gáɳíígo bek'e'eshchiinníí begolɳe' doleeł, Da'itsaah n'íí baa gonezɳaago doo nt'é da silįį. 55 Da'itsaahíí ńlíni, ninawod bee nohwighą́ą́ n'íí hayú begoz'ąą? Da'itsaahíí ńlíni, gonłɳéé n'íí hayú goz'ąą? 56 Nohwinchǫ'híí bighą da'itsaahíí nalwod; ła'íí begoz'aanníí biláhyú nchǫ'íí nalwod. 57 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań ba'ihégosį, áń nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú da'itsaahíí baa daagonlɳéé hgo ánohwile'. 58 Áí bighą, shik'ííyú, shił daanohshóni, nłdzilgo nasozįį, doo bits'ą́' daadiho'náhgo da, da'ákozhą́ łą́ągo nohweBik'ehń bá nada'ohsiid, nohweBik'ehń biláhyú bá nada'ohsiidíí doo da'ílínéhi at'éé dago bídaagonołsįhíí bighą.

16

1 K'adíí nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań báhadaadeszaahíí zhaali bá ndaahohɳiihíí bee nohwich'į' yashti': Galatiayú ínashood ha'ánáłséhíí gábiłdishɳii n'íí k'ehgo nohwíí ałdó' ágádaahɳe'. 2 Godilziníí bijįį dábik'ehń dała'á nohtįįgee Bik'ehgo'ihi'ɳań danelt'eego bee nohwich'ozɳi'híí k'ehgo zhaali ła' k'ihzhį' ndaahohɳiiłgo iłch'į' ndaahohɳiił, áík'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohɳiił da doleeł. 3 Áík'ehgo akú níyáágo nɳee ła' nzhǫǫ daadohɳiihíí naaltsoos baa daanohɳiił, ái zhaali baa daasoné'íí Jerusalemyú daidiiné'híí bighą akú daadish'aał. 4 Shíí ałdó' akú dishá dábik'ehyúgo, akú bił dishkah. 5 Macedóniayú ch'íńshá shį: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaał. 6 Akú dét'įhézhį' nohwił nahashtą́ shį, dagohíí da'akú sheehai shį, áík'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich'odaahɳii doleeł. 7 Akú ch'íńshághgo doo dét'įhézhį' nohwistséé h háshtˀíį́ da, áídá' nohweBik'ehń hát'ííyúgo nohwił nahashtą́ háshtˀíį́. 8 Pentecost bengonyáázhį' Éphesusgee siidáa doo. 9 Nłt'éégo na'isiidíí dahot'éhé bee shá ch'íńtą́ą́, ła'íí shich'į' nadaagonłkaadíí łą́ą́. 10 Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanołsį da le': nohweBik'ehń binasdziidíí nayik'í'iziid, shíí na'isiidhíí k'ehgo. 11 Doo hadíń da'ílínégo baa natsekees da le': áídá' bich'odaahɳiigo bił gozhǫ́ǫ́go shich'į' dowáh: bíí hik'e shik'isyú ła' ałdó' shaa hikáhíí nhoshłíí. 12 Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú ła' biłgo nohwaa hikáh dázhǫ́ háshtˀíį́ ndi k'adyúgo doo digháh hátˀíį́ da; ndi bá ch'ígótˀi' gozlíígo nohwich'į' digháh ndi at'éé. 13 Daadeh'íį́, nohwi'odlą'íí bee nłdzilgo nasozįį, báyáń k'ehgo ádaanohtˀee, nadaałwodgo nadaasozįį le'. 14 Dawa ánádaahtˀįłłíí łił daanohjǫǫgo ánádaahtˀįłł le'. 15 Shik'ííyú, Stéphanas bigową dágozˀąą ntˀéégo Akéyagee dantsé da'osdlą́ądgo bídaagonołsį, ła'íí ínashood daanliinníí yiɳádaadézˀįįgo yaa ádaadestˀąą, 16 Nɳee ágádaat'eehíí hik'e nohwich'odaaɳiihíí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań bánada'iziidíí dawa daadohts'ago nánohwoshkąąh. 17 Stéphanas hik'e Fortunátas ła'íí Akéyas hikaihíí baa shił gozhǫ́ǫ́: nohwíí doo nohkáh dagee áí hikai. 18 Shiyi'siziinníí hanáyołgo ádaashiilaa, ła'íí nohwíí ałdó' ágádaanohwislaa: nɳee ágádaat'eehíí daadinołsįgo ba'ihédaanohsį. 19 Asiagee ínashood ha'ánáłséhíí dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłɳii. Áquila hik'e Priscílla ła'íí bigową yuɳe' ha'ánáłséhíí ałdó' dawa nohweBik'ehń binkááyú, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłɳii. 20 Christ biláhyú nohwik'ííyú daanliinníí dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłɳii. Daagodinołsįgo daałohts'ǫs le'. 21 Shíí, Paul, Gozhǫ́ǫ́, nohwiłdishɳiihíí dashíí shigan bee k'eshiłchíį́. 22 Nɳee ła' doo Jesus Christ nohweBik'ehń bił nzhǫǫ dayúgo, bił ch'ígodíni at'éé. NohweBik'ehń nánídáh. 23 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bee nohwił goz'ąą le'. 24 Christ Jesus binkááyú shił ijóónníí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłíni, ła'íí nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhíí Corinthgee ha'ánáłséhíí bich'į' k'e'iilchii, ínashood daanliinií dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíínií biłgo: 2 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' ałch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihi'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégosį le', áń bits'ą'dí' aatét'íi begoz'ąą, Bik'ehgo'ihi'nań dawa bee hadag ánágodle'íí; 4 Áń góyéégo nohwich'į' nagowaagee hadag ádaanohwiłsį, nnee dant'éhéta bee bich'į' nadaagontł'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híí bighą, danéé Bik'ehgo'ihi'nań hadag ádaanohwiłsįhíí bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigonłt'éé ńt'éehíí k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwiłsį nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilne' lęk'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleełhíí ła'íí hasdánohwinniił doleełhíí bighąhi at'éé, áí nohwiniigonłt'éehííł k'ehgo nohwíí ałdó' nohwiniigonłt'éehíí bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiłsį, ła'íí néé hadag ánohwi'dilne' lęk'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleełhíí ła'íí hasdánohwinniił doleełhíí bighąhi at'éé. 7 Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díínko bígonlzįhíí bighą, néé nohwiniigodilne'híí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihi'nań hadag ádaanohwiłsįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'nań hadag ádaanohwiłsį doleeł. 8 Christ biláhyú nohwik'ííyú daanohłíni, Asiayú góyéégo nohwich'į' nagoyaahíí bídaagonołsį háhiit'įį, dázhǫ́ góyéégo nohwich'į' nagoyaahíí bighą nohwinawod dásdozhą asdįįdgo daahiitsaah ląą niidzįį: 9 Da'itsaahíí bee nohwá ngot'ąą niidzįį, áídá' danéé doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihi'nań nanezna'íí nádaayihii'na'íí ba'óndlii doleełhíí bighą nohwich'į' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíí yits'ą' nohwinil áídí' yits'ą' nánohwinníłł: ła'íí ágánánohwidle' doleełgo ba'óndlii; 11 Nohwíí ałdó' nohwi'okąąhíí bee nohwich'odaahnii, áik'ehgo nnee łąągo nohwa da'oskąądgo hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań nohwich'oznı'íí nnee łąągo ba'ihédaanzį doleeł. 12 Díí baa nohwiłgozhǫ́ǫ́, díínko nohwijíí yune' bígonlzį, ni'gosdzáń biká' nnee bitahyú ła'íí itisgo nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánáhiit'įįł, doo ni'gosdzáń biká'dí' igoyą'íí bee da, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí binkááyú ánáhiit'įįł. 13 Daahohshííhíí ła'íí dá bee nohwił ídaagoziníí zhą baa nohwich'į' k'e'iilchii; áí dahot'éhé baa nohwił ídaagozį doleełgo hasht'įí; 14 Ilk'idá' łahzhį' nohwídaagonołsį n'íí k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwił gozhǫ́ǫ́híí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwaa nohwił gozhǫ́ǫ́ doleeł, Jesus nohweBik'ehń nádáhíí bijįį. 15 Áí da'aniigo bígonsįhíí bighą ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełgo; 16 Macedóniayú hishaałyú ła'íí t'ąązhį' náshdaałgo nohwaa nsháhgo ni', áídí' Judeayú shich'odaahniigo dishához ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishnii lą́ née? Ya' ni'gosdzáń biká' nnee k'ehgo nagoshchi' née, ya' shił nagokigo, Ha'oh, ła'íí, Dah, dishnii née? 18 Dah, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań da'anii nlįįhíí k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, ła'íí, Dah, nohwiłn'nii da. 19 Silvánus ła'íí Timotheus hik'e shíí biłgo Bik'ehgo'ihi'nań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwił nadaagosiilni'íí doo bił nagokigo, Ha'oh, ła'íí, Dah, nii da, áídá' áń dábik'ehn, Ha'oh, nii. 20 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'nań nt'é niigo yengon'ą́ądá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', ła'íí áń binkááyú, Doleełgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį doleełgo. 21 Bik'ehgo'ihi'nań néé hik'e nohwíí biłgo Christ bił dała'á daandlįįgo nłdzilgo ánohwiłsįhi at'éé, ła'íí da'áń hadaanohwidilaahi at'éé; 22 Áń nohwiká' da'izkałhíí k'ehgo bíyéé daandlįįgo nohwízózigo áyíílaa, ła'íí nohwijíí biyi' Holy Spirit nohwaidin'ą́ą, áí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiłniigo yengon'áánií begolne'go ch'í'nah hileeh. 23 Dií da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihi'nań shá yígółsįgo biká ádishnii, doo nohwił daagozhǫ́ǫ dago ánohwishłe' doo hasht'įí dahíí bighą doo hwahá Corinthyú náshdáh da. 24 Doo nohwe'odlą' bee nant'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwił daagozhǫ́ǫ doleełgo nohwił nada'idziid; nohwi'odlą'íí iłk'idá' nalwod.

2

1 Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwił daagozhǫ́ǫgo ádaanohwishłe'go da shiini' łashłaa. 2 Doo nohwił daagozhǫ́ǫgo ánohwishłaayúgo hadíń lą́ shił gozhǫ́ǫgo áshile', nohwíí zhą gónko doo nohwił daagozhǫ́ǫgo ánohwiishłaa n'íí? 3 Áí bighą áik'ehgo nohwich'į' k'eshiłchíí, nohwaa niyáágo nohwíí shił daagoyiłshǫ́ǫ le'at'éhi doo shiini' bídaadolníihgo da; díí da'anii nohwá bígonsį, nt'é baa shił gozhóónií nohwíí ałdó' baa nohwił daagozhǫ́ǫ doleeł. 4 Nohwich'į' k'e'shiłchíídá' doo shił gozhǫ́ǫ da ni', shijíí doo nkehen'ą́ą da ni', ła'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishniihíí bighą da, áídá' dázhǫ shił daanohshǫǫgo baa nohwił nagoshni'híí bighą. 5 Dahadíńta bini'ńniihyúgo, doo dashízhą shich'į' at'íí da, áídá' daanohwigha nohwich'į' at'íí, ndi doo yóíyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishnii

hasht'įį́ da. 6 Nn̲ee ágát'éehíí łą́ą́go nołt'eego biniidaagodohłaa n'íí da'áígee dábik'eh. 7 Áík'ehgo bich'į' ánádaahn̲e'go binchǫ'híí bighą baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołsį, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázhǫ́ itiségo ts'íyaa ábile'. 8 Áík'ehgo nohwił daanzhooníí bił ch'í'n̲ah ádaahłe'go nádaanohwoshką́ah. 9 Nt'é nohwił dén̲iidíí bikísk'eh ádaanoht'ee shį bígonsį́híí bighą nohwich'į' k'e'eshiłchį́į́. 10 Dahadíń nchǫ'híí bighą baa nádaagonoh'aahíí shíí ałdó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ą́ą́yúgo nohwíí nohwighą asht'įį́, Christ binadzahgee. 11 Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagot'éégo nohwich'į' na'iziidíí bídaagonlzį. 12 Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyáádá' nohweBik'ehń shá ch'íńtą́ą́, 13 Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bighą shiyi'siziiníí biyi' doo iłch'į'gont'éé da ni'; áík'ehgo áídí' bits'ą́' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. 14 Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'ihégosį, áń dákozhą́ Christ binkááyú nagonl'n̲éhgo ánohwiłsį, ła'íí nohwinkááyú bígozį́go ádilzį, áí łikągolchį́híí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. 15 Hadíí hasdákáhíí ła'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' Christ yee łikągolchį́híí k'a'at'éégo ndlį́į; 16 Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'į'yúgo golchiníí da'itsaah áidoliiłíí k'a'at'éégo ndlį́į; áídá' hadíí hasdákáhíí bich'į'yúgohíí golchiníí ihi'n̲aa áidoliiłíí k'a'at'éégo ndlį́į. Hadíń lą́ą́ díí yínel'ąą? 17 Łą́ą́go Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' doo da'an̲ii ádaan̲iigo yaa yádaałti', áídá' néé doo ágánt'ee da; néé Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' da'an̲iigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinł'a'go, da'áń binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

1 Ya' nohwich'į' ídaayánáhiilti'go godeyaa née? Ya' naltsoos néé nłt'éégo nohwaa nagoln̲i'íí hádaaht'į́į née, dagohíí nohwits'ą́'dí' ła' naltsoos ágát'éehíí háhiit'į́į née, ła' ágádaat'į́į́híí k'ehgo? 2 Nohwíí naltsoos nłt'éégo nohwaa nagoln̲i'íík'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwijíí biká' bek'e'eshchį́į, nn̲ee dawa daayozhíígo yídaagołsį: 3 Nohwíí naltsoos Christ yaa nagoln̲i'íí néé áhiidlaahíí daanohłį́į́go bígózį, doo ink bek'e'eshchį́į da, ndihíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań hin̲áhi biSpirit bek'e'eshchį́į, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nn̲ee daabijíí biká' k'e'eshchį́į. 4 Christ binkááyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'óndliihíí bighą án'n̲ii: 5 Dant'é bíniil'ą́ąhíí doo néé nohwits'ą́'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhą́ bits'ą́'dí' benagowáhi at'éé; 6 Áń áníidégo nohwá ngon'áánií baa nagohiilni'go bíniil'ą́ągo ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'áánií zhą́ baa yáhiilti' da, áídá' nt'é n̲iigo an̲ííhíí yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yałti'go: Jews bich'į' begoz'aanií da'itsaahíí bee nn̲ee bángot'ą́ą, áídá' Holy Spirit-híí nn̲ee ihi'n̲aa yaa daidi'aah. 7 Begoz'aanií tséé biká' k'e'eshchiiníí da'itsaahíí áile' ndi dázhǫ́ bits'ą́'dindlá́ádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'ą́'dindlá́ádíí bighą ch'éh daayineł'į́į, bits'ą́'dindlá́ádíí bech'ígon̲áh doleeł ndi; 8 Áí ndi ágádzaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aanií dázhǫ́ itisgo bits'ą́'dindlá́ád doleeł go'íí. 9 Da'itsaah áile'go begoz'aanií bits'ą́'dindlá́ád lę́k'eyúgo, dábik'ehyú áile'go begoz'aanií itisgo bits'ą́'dindládi at'éé. 10 Da'an̲iigo begoz'aanií łah bits'ą́'dindlá́ád n'íí, k'adíí doo bits'ą́'dindlá́ád da silį́į, ła'i bitisgo bits'ą́'dindlá́ádhíí bighą. 11 Begoz'aanií bech'ígonyáá n'íí bits'ą́'dindlá́ád lę́k'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'ą́'dindlá́ád go'į́į. 12 Áí ndaahóndliigo dabígózį́go yáhiilti': 13 Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, áń Israel hat'i'i nt'é bits'ą́'dindlá́ádíí édį́į́híí doo daayiłtséh dago biniizhį' nná'iłtsos: 14 Daabiini' bee doo daago'į́į da silį́į; áík'ehgo díí jį́į ndi doo ánídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań hik'e bíí biłgo łángon'áni daayozhíígo binatsekeesíí biná'isti' n'íí t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhą́ yó'oltsoos. 15 Díí jį́į ndi Moses binaltsoos daahojíígo binatsekeesíí t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagołsį́į da. 16 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń bich'į' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íí k'ihzhį' yó'oltsoos. 17 NohweBik'ehń Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehń biSpirit nlį́į́gee daanohwigha nohwił ch'í'otą́ą. 18 Daanohwigha, nohwinii doo binádaisti' dago, kát'íné biyi'zhį' daadinéel'į́į́híí k'a'at'éégo nohweBik'ehń bits'ą́'dindlá́ádíí daanéel'į́į, áík'ehgo áń bits'ą́'dindlá́ádíí nohwits'ą́'dindlá́ádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehń biSpirit bits'ą́'dí' begon̲áh.

4

1 Áík'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'híí bighą nohwaa dain'ą́ą́go nyee ndi dahnldǫh; 2 Nadaant'į'go nchǫ'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo łé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'an̲iihíí ch'í'n̲ah ánlzį, áík'ehgo nn̲ee dała'á daantį́įgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagołsį. 3 Yati' baa gozhóni baa nagohiiln̲i'íí hadíń bich'į' benáisti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíí zhą́ bich'į' benáisti'hi at'éé: 4 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlą́ą dahíí biini' yiłeda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'gon̲i'íí bits'ą́'dindlá́ádíí doo bee bich'į' got'įį hileeh dahíí bighą. 5 Doo néé ídaanagohiiln̲i' da, Christ Jesus nohweBik'ehń nlíni zhą́ baa nagohiiln̲i'; áídá'

néehíí nohwá na'idziidíí ndlį, Jesus bighą. 6 Bik'ehgo'ihi'nań, Chagołheełyune' idindlá́ád le', nniidíí nohwijíí yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihi'nań bits'á'dindlá́ádíí bídaagonlzįhíí bighą, áí Jesus Christ binii biká'zhį' hit'į. 7 Néé tus goshtł'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí łáń ílínihíí nohwiyi' golíį, ínawod dázhǫ k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bits'á'dí'hi bígózį doleełhíí bighą. 8 Iłtah at'éédí' nohwich'į' nagontł'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagot'éégo ánágot'įł shįhíí doo bídaagonlzį da ndi biyah daanldǫh; 9 Nohwiniigodnłsį ndi doo yó'onohwidi'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizes-hį da; 10 Jesus bi'ihi'na'íí nohwiká'zhį' hit'į doleełhíí bighą, Jesus adzaahíí k'a'at'éégo néé ndi dábik'ehn da'itsaahíí bee nohwich'į' goz'ąą. 11 Nohwits'í dadotsaałíí ndi Jesus bi'ihi'na' bee ch'í'nah doleełhíí bighą t'ah hin'naa ndi Jesus bighą nohwidi'zodeełgo baa nohwidi'det'ąą. 12 Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bighą da'itsaahíí bee nohwich'į' goz'ąą, áídá' ái bighą nohwihíí ihi'naahíí nohwaa gode'aa. 13 Osisdląądhíí bighą bá yashti', niigo k'e'eshchį; néé ałdó' da'ágát'éégo ohiidląą, áík'ehgo ágádi'niigo bá yáhiilti'; 14 Díí bígonlzį, hadíń Jesus naadiidzaago áyíílaa n'íí, néé ałdó' Jesus biłgo nádihiikáh ánohwile' doleeł, áídí' dabíí binadzahgee nnohwidonił, nohwíí biłgo. 15 Ádaagodzaahíí dawa nohwíí nohwighą ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí an'odaazlįhíí nnee bitahyú dayúweh nołseełgo ba'ihégosiníí ałdó' dayúweh nołseeł doleeł, Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ ba'ihégosį doleełgo. 16 Ái bighą doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajį bíígha nohwiyi'siziiníí ániidégo ánálniił. 17 Dét'įh nohwich'į' nadaagontł'ogíí dázhǫ nohwaa gozhóónníí doo ngonel'ąą dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá iłch'į'yile'; 18 Dawahá hit'iiníí doo néel'į dadá' doo hit'į dahíí zhą́ néel'į: dawahá hit'iiníí bech'ígowáh; áídá' doo hit'į dahíí dahazhį' begoz'ąą.

5

1 Díínko bídaagonlzį, ni'gosdzáń biká' nohwits'í bee gowągolgai k'ehgo biyi' daagondliiníí nankaadgo, gową doo kogan be'alzaa dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaahíí, yaaká'yú dahazhį' goz'áni nohwá goz'ąą. 2 Kogee díí nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'níí, yaaká'yú biyi' daagondlį doleełíí bídįh daandlįgo ík'edaahihiidléh hádaahiit'įgo: 3 Ík'eda'iidlaayúgo dádaałinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíí bighą hádaahiit'į. 4 Díí nohwits'í gowągolgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondlįgo, nohwich'į' badaagontł'ogíí bighą ík'edaan'níí: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo ídaadihi'niiłgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'įhíí bighą, áík'ehgo ihi'naahíí da'itsaahíí yidag hadogáát. 5 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí ái bighą iłch'į'nohwilaa, ła'íí Holy Spirit nohwaidin'á́ą́, ái bee Bik'ehgo'ihi'nań iłk'idá' ánniidíí da'anii begolne'go nohwił ch'í'nah hileeh. 6 Ái bighą dábik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'íhíí nohwigowąhíí k'ehgo t'ah biyi' daagondlįgo nohweBik'ehń doo bił daagondlįgo bídaagonlzį ndi: 7 (Nohwi'odlą'íí zhą́ bee hiikaah, doo daahiit'iiníí bee da:) 8 Bidag ádaant'ee, nohwiłdishnii, nohwits'í bits'á'dí' dahdiniikáhgo nohweBik'ehń bił ndaagondleehgo dázhǫ hádaahiit'į. 9 Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondlįyúgo, dagohíí bits'á'yú daagondlįyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań bił daagoyihilzhǫǫ doleełhíí bighą nada'idziid. 10 Daanohwigha Christ bidáhzhį' nkáhgo nohwaa yá'iti' doleeł; nohwits'í biyi' daagondlįdá' ánádaahiit'įł n'íí dábik'ehgo daanohwich'į' nahi'niił, nłt'éehíí dagohíí nchǫ'ííta. 11 Áík'ehgo nohweBik'ehń bégódzidíí bígonlzįhíí bighą nnee bich'į' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań yígółsį; nohwíí ałdó' nohwijíí naz'ąądí' nohwídaagonołsį shį. 12 Néé doo daazhógo nohwich'į' ídaayánáhiilti' da, áídá' nohwee ída'ołíí doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'iilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinníí zhą́ yee ídaada'odlíí, áídá' kojíí yune' begoz'ánihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'į' t'ąązhį' hanádaahdzii doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'iilchii. 13 Nohwiini' ádįįh k'a'ánondlįyúgo Bik'ehgo'ihi'nań bá áhiit'į: nohwiini' golííyúgo nohwíí nohwighą áhiit'į. 14 Dała'á, nnee dawa yá daztsą́ą; áík'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzįhíí bighą Christ bił ijóónníí nanohwiiłaa: 15 Áń nnee dawa yá daztsą́ą, hadíń hinaahíí doo dayúweh dabíí ídáhi'naa da doleełgo, áídá' hadíń bá daztsą́ądí' naadiidzaahíí yá hinaa doleełgo. 16 Ái bighą kodí' godezt'i'go nnee doo ła' nnee at'éé zhinéégo baa natsíhiikees da: Christ nnee zhinéégo at'éégo baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéégo baa natsíhiikees da. 17 Áík'ehgo hadíń Christ yił dała'á nasdlį lék'eyúgo, nnee ánníidégo ánábi'delzaa: dabíntsédá' ye'at'éé n'íí ąął bech'ígoyáá; dawahá ánníidégo ánálzaa go'íį. 18 Díí dawa Bik'ehgo'ihi'nań bits'á'dí' begoz'ąą, áń Jesus Christ biláhyú bik'íí ánádaanohwisdlaa, ła'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihi'nań bił iłk'íí nádaasdlįhíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'á́ą́. 19 Díínko áłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzáń biká' daagolíínníí bik'íí ánáyiidlaa, doo binchǫ'íí bá yił ołtag dago; ła'íí nnee bik'íí ánáyidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'á́ą́. 20 Áík'ehgo Christ binal'a'á ndlįgo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú nádaanohwokąąh: Bik'ehgo'ihi'nań bik'íí nádaahdleeh, nohwiłn'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikąąh. 21 Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú

át’éehíí be’ádaant’ee doleełhíí bighą Bik’ehgo’ihi’nąń Christ, doo nchǫ’go at’éé n’íí, néé nohwinchǫ’íí biká’zhį́ áile’go nchǫ’go at’éégo áyíílaa.

6

1 Néé ałdó’, Bik’ehgo’ihi’nąń bił na’idziidíí ndlį́įgo, bił goch’oba’íí doo da’íĺíízhį́ nádaadohné’ da le’, nohwiłn’įiigo nánohwihiikąąh. 2 (Bik’ehgo’ihi’nąń gáį́íí, Yati’ baa gozhóni nágodn’aahíí nił ch’í’otąągee nidesiits’ą́ą́, hasdách’igháhíí bijį́į́ nich’osiiní’ ni’, į́ii: isąą, dák’ad begoz’ąą; díí jį́į hasdách’igháhíí nohwá begoz’ąą.) 3 Doo hadíń nohwighą nakaadgo da Bik’ehgo’ihi’nąń bá na’idziid, bá na’idziidíí doo hadíń yik’ígodi’áh da doleełhíí bighą: 4 Áídá’ néé Bik’ehgo’ihi’nąń bá na’idziidíí dáhoťéhé bee nłt’éégo ánt’eego nohwígózį́, nyéé ndi bidag ánt’ee, nohwich’į́’ nadaagontł’og ndi, nyéé’ nts’ag ndi, goyéégo nohwich’į́’ nagowaa ndi, 5 Hagee hánohwí’dinltsaas ndi, ha’ánánohwidilka’ ndi, nohwik’i dahnádzaa ndi, nyeego na’idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiną’ góyéé ndi bidag ánt’ee; 6 Dilkǫǫhgo ádinlzį́híí bee Bik’ehgo’ihi’nąń bá na’idziidíí nłt’éégo ánt’eego nohwígózį́, nohwił ígózinííi bee, bágohii’aałíí bee, nohwiłgoch’oba’íí bee, Holy Spirit bee, doo ádinl’į́į dago nohwił ijóónííi bee nłt’éégo ánt’eego nohwígózį́, 7 Yati’ da’aniihíí áłn’įii, Bik’ehgo’ihi’nąń binawodíí bee hin’naa, nłt’éé zhiné́égo benagonlkaadíí nohwigan dihe’na zhiné́égo dahiitį́ł́íí ła’íí nohwe’eshgan zhiné́égo dahiitį́ł́íí bee Bik’ehgo’ihi’nąń nłt’éégo bá na’idziidgo nohwígózį́, 8 Hagee nnee daanohwidnłsį́gee dagohíí doo daanohwidnłsį́ dagee, nnee nłt’éégo nohwaa yádaałti’gee dagohíí dénchǫ’go nohwaa yádaałti’gee nłdzilgo nasiidzį́į; nahich’aahíí k’ehgo nohwaa natsídaakees ndi da’aniihíí be’ánt’ee; 9 Doo nohwígózį́ da ndi ła’ihíí nłt’éégo nohwídaagołsį́; k’azhą́ dahiitsaah ndi hin’naa ląą́; nohwiní’daadeznih ndi doo nanohwi’distseed da; 10 Doo nohwił gozhǫ́ǫ́ da ndi nohwijíí biyi’dí’ dábik’ehn nohwił gozhǫ́ǫ́; tént’iyé ndi nnee łą́ągo hádaałdzilgo áidle’; nohwíyéé da’ádįhgo ndi da’anii dawahá nohwíyéé. 11 Corinthgee daagonohłiiníí, doo nt’é nohwits’ą́’ nanl’į́į dago nohwich’į́’ yáhiilti’, nohwijíídí’ dawa bee nohwich’į́’ bił ch’í’ótąą. 12 Néé nohwijíí yune’ nohwíí nohwá goz’ąą, áídá’ nohwíí nohwijíí yune’ doo néé nohwá goz’ąą da. 13 (Shichąghášhé bich’į́’ yashti’híí k’ehgo nohwich’į́’ yashti’,) néé nohwijíí nohwich’į́’ iłts’ą́’ át’éé, áík’ehgo bideną́go nohwíí ałdó’ nohwijíí nohwich’į́’ iłts’ą́’ ádaahłe’. 14 Doo da’odlą́ą dahíí hik’e da’odlą́ąhíí doo bił líídaanohwi’destł’ǫǫ da le’: dábik’ehyú át’éehíí ła’íí doo dábik’ehyú át’éé dahíí hagot’éégo łił t’eké daanlį́į? ła’íí idindláádíí hik’e chagołheełíí hagot’éégo dała’á nlį́į? 15 Hagot’éégo Christ ła’íí ch’iidn nant’án dáłeł’eego natsídaakees? Hagot’éégo odlą́ąhíí ła’íí doo odlą́ą dahíí dała’ natsídaakees? 16 Kįh biyi’ Bik’ehgo’ihi’nąń daach’okąąhíí ła’íí k’e’eshchíń hagot’éégo dáłeł’ee? Nohwíí Bik’ehgo’ihi’nąń hináhi bikįhíí k’ehgo daanohłį́į; Bik’ehgo’ihi’nąń gáį́íí, Shíí áí biyi’gonshłį́į, ła’íí bitahyú anáshdaał; shíí Bik’ehgo’ihi’nąń nshłínihi daashokąąh doleeł, áí shichąghášhé daanlį́į doleeł. 17 Áí bighą bitahdí’ hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik’ehń, dant’éhéta nchǫ’íí doo baa nahkai da; áík’ehgo nánohwidishniił, 18 Shíí nohwíTaa nshłį́į doo, nohwíí shiye’ke ła’íí shitsi’ke daanohłį́į doo, nii, nohweBik’ehń, Dák’a’at’éhi.

7

1 Shił daanohshóni, áí nohwá ngot’ąądá’, halą́ą nohwits’í ła’íí nohwiyi’siziinií yiłchǫǫhíí dawa ídaadihiilkǫǫhgo bits’ą́’yú nihiikáh le’, áídí’ Bik’ehgo’ihi’nąń bédaahiildzidgo daadinlzį́go iłch’į́’da’índle’. 2 Nohwijíí biyi’ nohwá goz’ąągo ádaahłe’; doo hadíń bich’į́’ dénchǫ’go ásiidzaa da, doo hadíń dénchǫ’go áhiidlaa da, doo hadíń bich’į́’ nahiich’aa da. 3 Díí doo nohwik’ídish’áhíí bighą ádishnii da; Nohwijíí biyi’ daanohłį́į, dała’ da’iitsaah doleełgo ła’íí dała’ daahin’naa doleełgo, iłk’idá’ nohwiłdishnii ni’. 4 Doo shiini’ hąh dago nohwich’į́’ yashti’, dázhǫ́ nohwaa da’oshłíí: nohwighą bidag ánsht’ee, néé nohwich’į́’ goyéégo nagowaa ndi dázhǫ́ shił gozhǫǫ́. 5 Macedóniayú niit’aazhdá’ nohwits’í doo hanáyol da ni’, iłch’idí’ nagontł’og ni’; nohwinaadyú nagonlkaad ni’, ła’íí nohwijíí biyi’ néhiildzid ni’. 6 Da’ágát’éé ndi Bik’ehgo’ihi’nąń, doo koł daagozhǫǫ́ dahíí koł daagozhǫǫ́go ánádaakodle’íí, Titus nyááhíí bee nohwił gozhǫǫ́go ánánohwiidlaa; 7 Doo áń ńyááhíí zhą́ bee da, áídá’ áń nohwaa bił gozhǫǫ́go ádaasolaahíí bee; shaa ch’ínáa daasolį́įgo, chaał nahkaigo, ła’íí shaa daanohwiini’go Titus yaa nohwił nagolni’dá’ dázhǫ́ itisgo shił gozhǫǫ́ ni’. 8 Naltsoos nohwich’į́’ ágoshłaa n’íí bighą dét’įhézhį́’ doo nohwił daagozhǫǫ́ dago bígosíłsį́įd, áí bighą doo shił gozhǫǫ́ da ni’: da’ágát’éé ndi k’adíí doo shił hago’at’éé da. 9 K’adyúgo baa shił gozhǫǫ́, doo nohwił daagozhǫǫ́ da n’íí doo bighą da, áídá’ doo nohwił daagozhǫǫ́ dago nchǫ’go ánádaaht’į́į́ł n’íí bits’ą́’zhį́’go ánádaasodzaahíí bighą: doo nohwił daagozhǫǫ́ da n’íí Bik’ehgo’ihi’nąń bits’ą́’dí’, áík’ehgo doo nt’é nohwits’ą́’né’ da, nohwich’į́’ k’e’eshíłchíįhíí bee. 10 Doo koł gozhǫǫ́ dahíí Bik’ehgo’ihi’nąń bits’ą́’dí’hi konchǫ’íí bits’ą́’zhį́’ ách’íné’ ákole’, áík’ehgo hasdách’ígháh, doo koł gozhǫǫ́ dago ánákodle’ da: áídá’ ni’gosdzáń biká’ ágot’eehíí zhiné́égo doo koł gozhǫǫ́ dahíí iziłhéhi at’éé. 11 Doo nohwił daagozhǫǫ́ da n’íí, Bik’ehgo’ihi’nąń bits’ą́’dí’hi, ídaagonohdzą́ągo ádaanohwizlaahíí baa natsídaahkees, doo

hadíń hagoťéégo bił daagosoł'ąą da hádaaht'įįgo ádaanohwizlaa, nchǫ'íí bik'ee daashołch'iigo, Bik'ehgo'ihi'ǹań bédaałdzidgo daadinołsįgo, shídįh daanohłįįgo, dázhǫ́ baa daanohwiini'go, ła'íí doo bik'ehyú áť'éé dahíí biniidaagodołéhgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'ąą dago bígózį. 12 Naltsoos nohwich'į' ágoshłaa ndi nǹee doo bik'ehyú áť'éé dahíí doo áń bighą nohwich'į' k'e'shíłchǫ́į́ da, dagohíí nǹee doo bik'ehyú bich'į' at'éé dahíí bighą, áídá' Bik'ehgo'ihi'ǹań binadzahgee dázhǫ́ nohwaa daanohwiini'go bídaagonołsį doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'shíłchǫ́į́. 13 Áí bighą nohwíí nohwił daagozhǫ́ǫ́híí bighą néé ałdó' nohwił gozhǫ́ǫ́go ánohwi'deszaa: ła'íí áí bitisgo Titus biyi'siziníí nohwaa bił nágojǫǫdhíí bighą néé ałdó' dázhǫ́ nohwił gozhǫ́ǫ́go ánánohwi'deszaa. 14 Nohwaa da'oshłíígo Titus bił nagoshǹi'íí doo bik'ee ádaayánsdzį da; áídá' dawa baa nohwił nagoshǹi'íí da'aǹiigo ádishǹiihíí k'a'at'éégo nohwaa da'oshłíígo Titus bił nagoshǹi'íí ałdó' da'aǹiigo bígózį. 15 Ła'íí hagoť'éégo da'áǹííyú ádaahdzaa, ła'íí hagoť'éégo nohwiini' daahą́hgo daadohtłidgo nohwaa nyáá yénálǹiihíí bighą bijíí biyi'dí' itisgo bił daanohshǫǫ. 16 Áí bighą dawa bee nohwaa da'oshłííhíí bighą shił gozhǫ́ǫ́.

8

1 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'ǹań biłgoch'oba'íí Macedóniayú ínashood ha'ánáłséhíí baa godeť'aaníí bídaagonołsįgo háhiiť'įį; 2 Doo ałch'ídéyú bich'į' nadaagontł'ogíí bee nabída'dintaahgee dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́go, ła'íí dázhǫ́ tédaat'iyé ndi bijíí biyi'dí' ich'odaazǹi'go ndaizné'. 3 Díínko bá baa nagoshǹi', dáyídaanel'ąązhį' ła'íí itisgo ndi ich'odaaǹiigo ndaizné', dabíí hádaat'įįgo; 4 Nádaanohwokąąhgo gádaanohwiłǹii, Díí ndaasii'né'íí nádohné'go ínashood ła'ihíí bee bich'ohǹiih. 5 Ndaayiné' shį ndzį n'íí bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihi'ǹań bik'ehgo nohweBik'ehń yaa ídaadest'ąą, áígeehíí néé ałdó' nohwaa ídaadest'ąą. 6 Áík'ehgo tédaat'iyéhíí bá zhaali łená'idlaago na'idziidíí nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áík'ehgo nohwitahyú łanle', biłn'ǹii. 7 Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníí bee, nłt'éégo yádaałti'íí, nohwigoyą' golíínílí, nyee ndi hohkaahíí, ła'íí nohwił daanjoonílí bee, áík'ehgo díí ich'odaahǹiihgo ndaanohné'íí bee ałdó' itisgo nanohdee le'. 8 Doo bídaanohwinłso'go nohwich'į' k'e'eshchii da, ndi ła' nyeego nayik'ída'iziidíí baa nohwił nagoshǹi'go, nohwíí ałdó' be'ágádaaht'eeyúgo, áí bee da'aǹii nohwił da'ijǫǫ́ shįhíí bígozįįh. 9 Jesus Christ nohweBik'ehń dázhǫ́ biłgoch'oba'íí bídaagonołsį, áń dázhǫ́ hálđzil ndi nohwighą tét'iyé silįį, tét'iyéhíí biláhyú nohwíí hádaałdzil daahłeeh doleełgo. 10 Díí baa natséskeesíí nohwił ch'ínish'aah: díínko nohwá nłt'éé, dała'á łegodzaadá' begodeyaa n'íí ąął ádaahłe', begodeyaadá' dázhǫ́ hádaaht'įįgo ádaaht'įį. 11 K'adíí ąął ádaahłéh; baa nohwił daagozhǫ́ǫ́go begodighá́híí k'ehgo baa nohwił daagozhǫ́ǫ́go ałdó' ąął ádaahłéh: nt'é daanohwíyéé shįhíí k'ehgo ndaanohné'. 12 Nǹee dabíí hát'ííhíí bighą nyiné'yúgo, bíyéé shįhíí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihi'ǹań bił dábik'eh; nǹee bíyéé da'ádįhyúgo Bik'ehgo'ihi'ǹań doo nt'é yokeed da. 13 Ła'ihíí biyíl da'ałzołé doleełgo, áídá' nohwíí nohwiyíl daandaaz doleełgo doo dishǹiigo ádishǹii da: 14 Áídá' ła'ihíí biyíl nohwiyíl dáłełt'ee doleełgo dishǹiigo ádishǹii, k'adíí nohwíyéé łą́ągo, ła'ihíí yídįh daanliiníí ái bee bich'odaahǹiih, áídá' dahagee nt'é bídįh daanohłįįyúgo, bíyéehíí bee nohwich'onáda'ǹiih ałdó'; áík'ehgo dawahá dáłełt'ee: 15 Díínko bek'e'eshchįį, Hadíń łą́ągo łenáyehezlaa ndi doo ła' ch'ekáad da; hadíń da'ayą́hágo łenáyehezlaa ndi doo yídįh nlįį da, ǹii. 16 Bik'ehgo'ihi'ǹań ba'ihégosį, dánohwaa shiini'híí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíílaahíí bighą. 17 Titus doo náhohiikąąhíí zhą́ bighą nohwich'į' deyaa da; áídá' dabíí dázhǫ́ hát'íígo nohwich'į' deyaa. 18 Ła' nohwik'isn Titus bił nohwich'į' del'a', áń ínashood ha'ánáłséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yałti'go dázhǫ́ nłt'éégo bígózinihi; 19 Doo da'áí zhą́ bighą nohwich'į' del'a' da, áídá' ínashood ha'ánáłséh nagozǹilíí bił anáhiikaahgo hádaabistįį, díí ałch'oǹiigo na'idziidíí nohweBik'ehń ba'ihégosįhíí bighą nabik'ída'idziid, ła'íí ałch'odaahǹiigo hádaaht'įįhíí nǹee bił ch'í'ǹah ádaagodle'go ádaahiit'įį: 20 Díí zhaali łą́ągo łenádaahiidláhíí hagoť'éégo nadaahii'ǹiihíí bighą doo hadíń nohwaa dahgo'aa hádaahiit'įį da: 21 Doo nohweBik'ehń binadzahgee zhą́ da, áídá' nǹee dawa binadzahgee ałdó' dábik'ehyú ádaahii'ǹe'go hádaahiit'įį. 22 Nohwik'isn ła'ihíí ałdó' bił nádaadel'a', áń doo ałch'índndi nabínántaahgo łą́ągo nłt'éégo ánát'įįhgo bígosiilzįįd, áń k'adíí díí na'idziidíí nayik'í'iziidgo dázhǫ́ hát'íí, bestso ndaahohníílgo nohwígonsįhíí bighą. 23 Hadíń Titus yiká na'ídiłkidyúgo, áń shich'oǹiihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ánt'ee: ła'íí hadíń nohwik'isyúhíí yiká na'ídaadiłkidyúgo, iłtah at'ééyú ínashood ha'ánáłséh nagozǹilíí bá nal'a'á daanlįį, ái bee Christ ba'ihégosį. 24 Áík'ehgo dabíí biǹáá́ł ła'íí ínashood ha'ánáłséh nagozǹilíí daabiǹáá́ł nohwił'ijóónílí bił ch'í'ǹah ádaahłe', ła'íí nt'é bighą nohwaa óndliihíí da'aǹiihi at'éé ałdó' bił ch'í'ǹah ádaahłe'.

9

1 Ínashood bich'odaahii'ǹiihíí doo bee nohwich'į' k'e'eshchii da ndi nzhǫǫ: 2 Iłk'idá'

hádaaht'iiníí bígonsį, áí bighą nohwaa da'oshłíígo Macedóniayú daagolíínií gádaałdishnii, Dała'á łegodzaadá' Akéyagee daagolíínií iłk'idá' bestso łenádaanííłgo begodeyaa ni', daałdishnii; áík'ehgo ich'odaahniih dázhǫ́ hádaaht'į̨híí bighą ágádaane' hádaat'į̨ nkegonyaa. 3 Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'į' dáá'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íl̨ízhį' da doleełhíí bighą; da'ádaałdishnii n'íí k'ehgo iłk'idá' bestso ndaahezonil shį: 4 Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo iłch'į'daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíí biłgo) bik'ee ídaayádaandzį doleeł. 5 Áí bighą dábik'ehyú ádishniigo shik'isyú shádįh nohwich'į' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'ąą n'íí, ndaahohnííł doleełgo, áík'ehgo nohwijíídí' dázhǫ́ hádaaht'į̨go ndaahohnííł, doo baa daanohchį'go ndaanohné'go da. 6 Gánohwiłdishnii, Hadíń ayą́hágo k'e'dileehíí ayą́hágo inłt'ąąhi at'éé; áídá' hadíń łą́ągo k'e'dileehíí łą́ągo inłt'ááhi at'éé. 7 Nnee daantĺ̨igee biini' łayiilaago ntsíńkéézíí k'ehgo nyinoné'; doo nohwił goshch'iigo da, dagohíí doo bídaanohwich'inyo'go da: hadíń bił gozhǫ́ǫ́go nyiné'íí Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhǫǫ. 8 Bik'ehgo'ihi'nań dawahá nłt'éehíí łą́ągo nohwá áile'go yínel'ąą; bídįh daanohłiiníí łą́ągo dábik'ehn nohwá áyíłsį doleeł, nłt'éégo na'idziidyú dawa łą́ągo bich'odaahniih doleełgo: 9 Gáníígo bek'e'eshchį̨, Dahot'éhé nayiniih; tédaat'iyéhíí yich'onii; nłt'éégo at'éehíí dahazhį' begoz'ąą, nii. 10 Bik'ehgo'ihi'nań, k'ediléhíí k'edilyíí yaa yiné'íí, da'áń báń nohwainé'go daahsąą, áídí' k'eda'dolááhíí łą́ągo hadaajeehgo áile', da'áń nłt'éégo ádaaht'eehíí łą́ągo nohwá inłt'ąą doleełgo áile': 11 Dawahá bee hádaałdzilgo Bik'ehgo'ihi'nań ánohwidoliił, áík'ehgo łą́ągo ich'odaahniih doleeł, áí Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosiníí áidoliił, néé nohwiláhyú. 12 Díí zhaali ndaahohnííłihíí ínashood hant'é yídaadįh shįhíí baa daado'né', áídá' doo áí zhą́ da, ndi bitisyú an'odaazl̨įhíí k'ehgo ałdó' nnee łą́ągo áí bighą Bik'ehgo'ihi'nań ya'ihédaanzį doleeł. 13 Zhaali ndaahohnííłíí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwił da'aniigo bikísk'eh ádaanoht'eehíí nohwígózį doleeł, áí bighą ła'íí dabíí hik'e nnee dawa biłgo doo ałch'ídn bich'odaasoni' dahíí bighą nnee bich'odaasoni'íí Bik'ehgo'ihi'nań ya'ihédaanzį doleeł; 14 Áí nneehíí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí dázhǫ́ nohwijíí biyi' gol̨ííhíí bighą nohwá da'okąąhgo nohwaa daabiini' doleeł. 15 Bik'ehgo'ihi'nań nohwainé'íí doo hagoť'éégo baa nagoch'olni' at'éé dahíí dázhǫ́ ba'ihégosį.

10

1 Shíí Paul, Christ isht'egodnt'éégo ła'íí dawa yich'į' nzhǫǫgo at'éehíí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkąąh; ła' shaa yádaałti'go gádaanii, Nohwinááłyúgo dázhǫ́ histe', áídá' doo nohwinááł dayúgo zhą doo histe' da, daashiłnii: 2 Áídá' nohwaa nánísdzaago nohwinááłyúgo doo nohwich'į' siste'go ádaashołe' dago nádaanohwoshkąąh, nnee ła' ni'gosdzáń biká' zhinéégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakeesíí doo bich'į' siste' da doleełhíí k'ehgo. 3 Ni'gosdzáń biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonłkaadhíí k'ehgo nagonlkaad da: 4 (Benagonlkaadíí doo nnee zhinéégo da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí biláhyú nadaalwodgo nchǫ'íí binawodíí bił goz'ąągee da'ílíí yiłchii;) 5 Dénchǫ'égo natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idiłteehíí da'ílíí hilchii, nnee ídaada'odlíígo Bik'ehgo'ihi'nań bígonsį daaniihíí, daazhógo ádaaniigo bits'á'zhį' ádaabiłsiníí ałdó' da'ílíí hilchii, ła'íí natsígokeesíí dawa Christ daidits'ag doleełgo áhiidle'; 6 Daanohwidohts'ag daasolį̨dá', doo daanohwidits'ag dahíí dawa biniidaagondléhgo ńdaagoshiilchį̨. 7 Dant'éhéta bikáʼdí'go hit'iiníí zhą daaneł'íí née? Dahadíń Christ bíyéehíí nlį̨igo ídaanatsekeesyúgo, díí yaa tsínádókees, Christ bíyéehíí nlį̨įhíí k'ehgo néé ałdó' Christ bíyéé ndlį̨i. 8 Nłdzilgo nadaasozį̨igo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiłsígo dahíí bighą nohweBik'ehń benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dázhǫ́ baa ída'oshłíígo díyat'éégo baa yashti' ndi doo ídaayánisdzį̨įh da doleeł. 9 Naltsoos nohwich'į' k'e'eshchiiníí bee doo tsínahwidishees hasht'íí da. 10 Díí k'ehgo nko ádaashiłch'inii, Naltsoos yee nant'aago ła'íí nalwodgo áile'; áídá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'éehíí doo nalwod da, biyati'íí doo nt'é da, daashiłch'inii. 11 Nnee díí k'ehgo ánííhíí díí yídaagołsíįh, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'į' k'e'iilchį̨įhíí k'ehgo áhii'ne' doleeł, akú nt'aashgo. 12 Hadíí nłt'éégo ídehéshjeedgo ídaayádaałti'íí doo itah daandl̨įigo háhiit'į̨ da, dagohíí doo bił łíshhah áhii'ne' ndi háhiit'į̨ da: dabíí binatsekeesíí yee iłdenáágo ídída'nel'ąąhgo, ła'íí iłdenáágo łíshhah ádaane'go doo daagoyą́ą da. 13 Nohwá nagoz'aaníí bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleeł, áídá' nagoz'aaníí Bik'ehgo'ihi'nań nohwaidin'áánií zhą biyi' na'idziid doleeł, áí itah daanohłį̨. 14 Nohwíí daagonohl̨ííyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwił nagohiilni' ni'; áík'ehgo nohwá nagoz'aaníí itah daanohłį̨igo, nohwich'į' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníí doo bitisyú det'aazh da: 15 Nohwá nagoz'aaníí bitisyúhíí, nnee ła' binasdziidíí, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwi'odlą' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidíí ńdiłséhgo nihóndlii, 16 Ágát'éényúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníí ałdó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, nnee ła' binasdziidíí danohwíntsé alzaa lą́ shįhíí doo bee ída'ódliigo da. 17 Hadíí ída'odlíígo yałti'íí nohweBik'ehń

zhą́ ye'ída'odlíí le'. 18 Nnee nłt'éégo ídaanagolni'íí doo daach'idnłsįhi at'éé da, áídá' nnee nohweBik'ehń bił dábik'ehíí zhą́.

11

1 Ayą́hágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'į' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'į́į́: nánohwoshkąąh, bidag ádaanoht'ee. 2 Nohwá'íhóshnníí, Bik'ehgo'ihi'nań nohwineł'į́į́híí k'ehgo: na'ilíhn bi'at'e' nzhooníí doo hwahá niinéhi bikę' dała'á doleełhíí k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohłeełhíí bighą iłk'idá' baa nohwidini'ą́ą́. 3 Áídá' Eve tł'iish bich'į' nazhch'a'go k'izé'bidestį́į́ n'íí k'ehgo, Christ da'anįįgo nohwił nzhǫǫ n'íí yits'ą́'zhį' ádaanohwile' nolį nsįgo shiini' háh. 4 Dahadíńta Jesus ła'ihi yaa yánánálti'go nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'ąą n'íí łahgo at'éhi ła' nohwaa det'ąąyúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'ąą n'íí łahgo at'éhi náágodo'ąąyúgo, nohwił dádaabik'eh nolį nsį. 5 Christ binal'a'á dázhǫ́ itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'į'égee nshłįįgo natseskees da. 6 Doo bígonedzą́ągo yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsį; díí dawahá bee nohwił ch'í'nah ásiidlaa. 7 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa gozhóni doo bighą nahi'niił dago baa nohwił nagosisni'híí bighą, nohwíí itisgo ádaanohwiłsį doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiih née? 8 Nohwá na'isiid doleełhíí bighą ínashood ha'ánáłséhíí nagoznili ła'ihíí zhaali bits'ą́' nádaadiné' ni'. 9 Nohwitahyú sídáádá' nt'éhéta bídįh nshłįį ndi doo hadíń bee naniłtł'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaanii ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwiniłtł'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwinłtł'og hasht'į́ da. 10 Christ bits'ą́'dí' da'anii ágot'eehíí shiyi' golíįhíí bighą gádishnii, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshni'íí doo hadíń yida'dinotį́įh at'éé da. 11 Nt'é bighą? Ya' doo shił daanohshǫǫhíí bighą da gá? Bik'ehgo'ihi'nań shá yígółsį, shił daanohshǫǫgo. 12 Áídá' ái nneehíí, danée nada'idziidhíí k'ehgo nada'idziid daaniihíí, doo da'anii dago ádaanii da ch'í'nah ashłe'híí bighą hagot'éégo ánásht'įįłíí dayúweh ágánásht'įįł doleeł. 13 Nnee ágádaat'įįhíí doo da'aniigo Bik'ehgo'ihi'nań bá daades'a'ihíí daanlįį da, nnee k'izédaidiniilgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'įįgo ádaadilzį. 14 Doo bighą nohwił díyagot'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú góliínii bits'ą́'dindláádhíí k'ehgo ánádil'įį. 15 Díí doo nt'é bighą koł díyaagot'ee le'at'éé da, ch'iidn bánada'iziidíí ndi nłt'éé zhineégo nada'iziidíí gol'įįgo ádaadilzį; ái nchǫ'go ánádaat'įįłhíí bighą dánchǫ'go bee nnádaagodáh. 16 Gánádaanohwiłdish'nii, Doo hadíń lógohi sho'nníí da le'; ái k'ehgo natsídaahkees ndi hódaashołts'ąą, shíí ałdó' dét'įh ídeshkąąhgo yashti' le'. 17 Díí baa hasdziihíí doo nohweBik'ehńyegos'ąągo hasdzii da, lógohíí k'ehgo dázhǫ́ ídeshkąąhgo yashti'. 18 Nnee łą́ągo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí yee ídaadilkąąhgo yádaałti'yúgo, (lógohíí k'ehgo yashti',) shíí ałdó' doo siste' dago ídeshkąąhgo bee yashti'. 22 Ya' Hebrews daanlįį née? Shíí ałdó' ái nshłįį. Ya' Israel hat'i'i daanlįį née? Shíí ałdó' ái nshłįį. Ya' Abraham bits'ą́'dí' hanádaanolt'įįłíí daanlįį née? Shíí ałdó' ái nshłįį. 23 Ya' Christ yánada'iziidíí daanlįį née? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ádįhíí k'ehgo yashti'); daabinasdziidíí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashídołtsaz, daabitisgo da'ákozhą́ ha'ánáshi'dilt'eeh, doo ałch'índndi dásdozhą́ daashizes-hįį da ni'. 24 Ashdladn Jews daanlíni dízdin doleełzhį' dała'á ádįhgo hashída'astsaz ni'. 25 Taadn tsį bee hashída'is-haal ni', ładntséé yee daashołné' ni', taadn tsina'eełíí shił nango' ni', dała'á tł'é' dąła'á jįį da'ílíné biká' shił dahna'eeł ni'; 26 Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanlį́įyú négodzidíí begoz'ąą, da'in'įįhíí bighą négodzid, dashíí hat'i'íí bits'ą́'dí' négodzid, doo Jews daanlįį dahíí bits'ą́'dí' négodzid, kįh gozni yune' négodzidíí begoz'ąą, da'igolį́įyú négodzidíí begoz'ąą, túnteel sikąąyú négodzidíí begoz'ąą, shik'isyú daanlįį ádaagodil'íni bits'ą́'dí' négodzid; 27 Nyeego na'isiidhíí bighą dázhǫ́ hiyaago ła'íí shiłna'diinii'go, dadésh'į́įgo iiłkáhgo, shiná' náshdleehgo ła'íí dibá' náshdleehgo, da'ákozhą́ doo ishąą dago, ła'íí gozk'azíí biyi' diyágé da'ádįhgo nashaa ni'. 28 Ái ła'ihíí shich'į' ánágot'įįd biłgo dábiká'zhį' dawa jįį ínashood ha'ánáłséhíí ił'aniyú nagoznilíí baa shiini'go nashaa. 29 Nnee ła' doo nłdzil da née? Shíí ałdó' ba'ashhah doo niłdzil da. Nnee ła' nchǫ'go at'į́įgo ábiile' née? Áí bighą shá góchįįdgo bich'į' niidoo. 30 Ída'oshdlíígo yashti'yúgo, doo niłdzil dahíí bił ch'í'nah daaleehíí ída'oshdlíígo baa yashti' doleeł. 31 Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihi'nań, áń dahazhį' ba'ihégosini, doo łeshchoo dahíí shá yígółsį. 32 Damáscusyú nant'ánchaań, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitíni, bik'ehgo kįh gozni Damascus holzéhi binaadyú asinilíí yináda adez'įį, shíí daashiłtsood doleełgo: 33 Áídá' táts'aa biyi' dahsidáágo kįh gozniilíí binaadyú łeditł'įhíí biyi' ch'í'í'áńyú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshííleego bits'ą́' hasht'ag.

12

1 Ída'oshdlíígo yashti'íí dábik'eh, doo bits'ą́'dí' nt'é isht'įį́d da ndi. NohweBik'ehń shił ch'í'n̤ah ágółsinníí, ła'íí shił ígózi̤go áshíílaahíí baa nagoshn̤i' doleeł. 2 Nn̤ee ła' Christ bíyéehíí bígons̤i̤, áń dį́į́'ts'ádah łegodzaadá' yaaká'yú taago nágost'ą́ą́yú hadag bił ogoyáá; (bits'í beego shį, dagohíí bits'í ádi̤hgo shį, doo bígons̤i̤ da: Bik'ehgo'ih'n̤ań yígółs̤i̤.) 3 Áí nn̤eehíí (bits'í beego shį, dagohíí bits'í ádi̤hgo shį, doo bígons̤i̤ da; Bik'ehgo'ihi'n̤ań zhą́ yígółs̤i̤;) 4 Ni' gozhǫǫ́yú, paradise golzeeyú, hadag bił ogoyáádá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'oln̤i' at'éé dahi, yati' nn̤ee doo yee yałti' goz'ą́ą dahi yidezts'ą́ą. 5 Áí nn̤eehíí ba'oshłíígo yashti' doleeł: áídá' shíí doo ída'oshdlíígo yashti' da doleeł, doo bíníłdzil dahíí zhą́ bee ída'oshdlíígo baa yashti' doleeł. 6 Ída'oshdlíígo yashti' niizį́į́ ndi doo shiini' ádi̤hgo ádishn̤iih da; da'an̤ii ádishn̤iihíí bighą: áídá' doo ágádishn̤iih da, shi'at'e' yo'iiníí dagohíí shidits'agíí bitisyú nn̤ee doo ła' yee shaa natsekees da doleełhíí bighą. 7 Bik'ehgo'ihi'n̤ań doo ałch'ídn shił ígózi̤go áshíílaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkąąh dahíí bighą nt'éhéta diwozhi shighą́ń'ááhíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'ą́ągo alzaa, Satan bits'ą́'dí' shich'į' yil'aadi dáshich'į' nagontł'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkąąh da doleełhíí bighą. 8 Díí bighą nohweBik'ehń taadn ch'éh ch'oba' áłdén̤iid ni', Shits'ą́' begonowáh, dishn̤iigo. 9 Áídá' gáshiłn̤ii, Shiłgoch'oba'íí ná bínel'ą́ą: doo bíńńłdzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'n̤ah alzį. Áí bighą doo bíníłdzil dahíí bee ída'oshdlíígo shił gozhǫǫ́go yashti' doleeł, Christ binawodíí shiká'zhį' doleełhíí bighą. 10 Doo bíníłdzil da lę́k'e ndi, goláníyú ánádaashiłch'ido'n̤iił ndi, nt'é hásht'íínníí bínshdi̤h ndi, shini-idaagonłs̤i̤ ndi, shich'į' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighą díí bee shich'į' nagowaayúgo baa shił gozhǫǫ́: doo bíníłdzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. 11 Biini' ádi̤híí yałti'híí k'ehgo yashti' ni' nohwíí bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíí nłt'éégo shá yádaałti' le'at'éhi: doo nt'é inshłį́į́ da ndi nadaal'a'á ła'ihíí ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábich'į'égee ánsht'ee da. 12 Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyi̤hgo be'ígóziníí, doo ágondzį́į́yú, ła'íí ízisgo ánágot'į́į́łíí bee ánát'į́į́díí bee da'an̤ii Bik'ehgo'ihi'n̤ań shides'a'go bídaagonoł s̤i̤. 13 Ínashood ha'ánáłséh ła'ihíí nt'é bee iké'zhį' daasolį́į́? Shíí doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áí zhą́ bee iké'zhį' daasolį́į́. Díí bighą shaa nágodenoh'aa. 14 Díí taadngee iłk'idá' nohwich'į' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyéehíí bighą asht'į́į́ da, nohwíí zhą́ nohwighą asht'į́į́: chą́ghášhé bą́ą́ hik'e bitaa doo yá na'non̤íí bik'eh da, ndi bíí bichą́ghášhé yá na'non̤íígo dábik'eh. 15 Shił gozhǫǫ́go nohwighą shíyéehíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'ídihishn̤iił: itisgo shił daanohshǫǫhíí bighą nohwíí da'ich'į'go nohwił daanshǫǫ ndi. 16 Da'an̤iigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'į' łé'ishchoogo ndaanohwiłtsood ni', daashiłdohn̤ii lą́ą́. 17 Ya' dahadíí nohwich'į' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? 18 Titus akú nn̤áh biłdishn̤ii ni', nohwik'isn dała'á bił oł'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lá́ń gá? Ya' shíí ásht'į́į́ n'íí k'ehgo doo Titus át'į́į́ da lá́ń née? 19 Díí án'n̤iihíí bee ídayáhiilti'go áhiit'į́į́ daanohs̤i̤ née? Christ bíyéé ndlį́į́go Bik'ehgo'ihi'n̤ań binadzahgee án'n̤ii: nohwił daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'į́į́. 20 Hagoshą' ádaanoht'ee le' ns̤i̤híí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásht'į́į́ da, nohwíí ałdó' doo ndaashołííhíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'į́į́ da shį: łahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'į́į́, iłch'į' hadaashohkee, itis hishłeeh daanohs̤i̤, łída'ołtah, ch'in̤ii daadohn̤ii, ídaadołkąąh, ła'íí nohwił daagokish doleeł nolį nsi̤go shiini' hą́h: 21 Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshn̤ań nohwighą ídaayánsdzi̤go áshíłs̤i̤ doleeł nolį nsį, nohwitahyú łáni nchǫ'go na'idaago, nant'į' nakaigo, ła'íí nchǫ'íí doo yich'į' t'ą́ązhį' at'éé dahíí yee nda'iłsiihíí doo hwahá yits'ą́'zhį' ánádaa'n̤e' dahíí bighą doo shiłgozhǫǫ́ da doleeł nolį nsi̤go shiini' hą́h.

13

1 Díí nohwich'į' nanáshdaałhíí biłgo taadn hileeh. Kaa dahgost'ą́ą́yúgo naki dagohíí taagi bin̤áá́ł ánágot'į́į́díí da'ádaan̤iihíí bee bígózį. 2 Nakidngee nohwaa niyáádá', nn̤ee nda'iłsiih n'íí, ła'ihíí ałdó', gádaabiłdén̤iid, Nohwaa nánsdzaa lę́k'eyúgo doo t'ą́ązhį' siitį́į́ dago nohwiniidaagonłt'éégo ánohwishłe'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabiłdish'n̤ii: 3 Christ shinkááyú yałti'go bee bídaagonoł s̤i̤į́híí hádaaht'į́į́híí bighą ágádishn̤ii, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod golį́į́. 4 Áń doo nłdzil dago tsį'iłna'áhi yiká' daztsą́ą ndi Bik'ehgo'ihi'n̤ań binawodíí yee hin̤aa. Néé ałdó' bił dała'á daandlį́į́go doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihi'n̤ań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bił daahii'n̤aa doleeł. 5 Ídaadinił'į́į́, nohwi'odlą' daahohtą' shį; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golį́į́go doo bídaagonoł s̤i̤ da née? Nanohwídintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golį́į́ da bídaagonoł s̤i̤į́h. 6 Néé nanohwídintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonoł s̤i̤į́h ndi at'éé. 7 Doo nda'oł siih da doleełgo Bik'ehgo'ihi'n̤ań nohwá hoshkąąh; néé doo nłt'éégo nohwígózi̤į́híí bighą ádishn̤ii da, áídá' nohwíí nłt'éehíí be'ádaanoht'ee doleełgo, néé nanohwídintaahíí

bah nandéh ngolnníí ndi. 8 Da'anii ágoť'eehíí doo hagoť'éégo bich'į' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhą́. 9 Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolíį́ lę́k'eyúgo nohwił daagozhǫ́ǫ́: ła'íí dázhǫ́ nłt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'įįgo ohiikąąh. 10 Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo innniihgo bee nohwich'į' yashti' da doleełhíí bighą: nohwi'odlą' dayúweh nohwá biniłseełgo hasht'íį́, doo hayaa ádaanohwiłsį dago nohweBik'ehń beshik'ehgo áshíílaa. 11 Shik'ííyú, díí bee ąął nohwich'į' k'e'shiłchíį́. Christ biláhyú nłdzilgo daanołseeł le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íí nkegohen'ą́ągo daagonohłįį le'; áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań, ił'ijóónííła'íí iłch'į'gont'éehíí bits'ą́'dí'hi, nohwił nlįį le'. 12 Daagodinołsįgo daałohts'ǫs le'. 13 Ínashood dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. 14 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihi'nań bił'ijóónííí, ła'íí Holy Spirit bił dała'á ánohwiłsįhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íí nshłįį, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus
Christ ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa zhą bik'ehgo, áń Jesus daztsąądí' naadiidzaago
áyíílaahi;) 2 Shíí hik'e odlą' bee shik'isyú bił nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánáłséh
nagoznilíí bich'į' k'eda'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń
biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le', 4 Bik'ehgo'ihi'nań
nohwiTaa bik'ehgo nohwinchǫ'híí bighą Jesus n'ídeltįį, díí nchǫ'go nagowaahíí yits'ą'
nohwinííł doleełgo: 5 Kodí' hik'e dahazhį' Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ́ ba'ihégosį le'. Doleełgo
at'éé. 6 Nohwiká ánniidgo Christ biłgoch'oba'íí biyi' onohwinil n'íí dagoshch'į' bits'ą'zhį'
ádaasohdzaahíí, ła'íí yati' baa gozhóni łahgo at'éhi bich'į'go daahosohkaihíí baa shił díyagot'éé:
7 Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo ła' nanást'ą́ą da; áídá' nnee ła' nohwił nadaagokigo
ádaanohwile'hi ła'íí Christ nłt'éégo baa na'goni'íí łahgo ádaile'go hádaat'įį. 8 Áídá' néé dagohíí
yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosiilni'íí łahgo at'éégo nohwił
nagolni'yúgo, áń góyéégo bángodot'aał. 9 Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee ła'
yati' baa gozhóni nádaagodo'ąą n'íí łahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, áń góyéégo
bángodot'aał. 10 Ágádishniigo ya' nnee bił daanshǫǫ hileeh née, née Bik'ehgo'ihi'nań zhą
bił nshǫǫ hishłeeh née? Ya' nnee bił daagoyiłshǫ́ǫ́go hasht'į́į́ gá? Dah, t'ah nnee bił
daagoyiłshǫ́ǫ́go hasht'į́į́yúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áídá' shik'ííyú, yati'
baa gozhóni baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonołsiihgo hasht'į́į́.
12 Doo nnee bits'ą'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shił ch'et'ą́ą da, áídá' Jesus Christ shił ch'í'nah
áyíílaahihi bee bígosíłsiid. 13 Jews daanlíni bi'okąąhíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanohsį,
Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhíí ha'ánáłséhíí nyeego biniidaagonłt'éégo shinagha nakai ni',
da'ílíí hishchiigo ch'éh át'įįd: 14 Jews daanlíni bi'okąąh bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bił
hat'i'ihíí bił dáłedaahonsdzaahi bitisgo gonsą́ą ni', bits'ą'dí' hadaałinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh
ánsht'eego dázhǫ́ hásht'į́į ni'. 15 Áídá' doo hwahá goshłee dadá' Bik'ehgo'ihi'nań hashíítį́į,
ła'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', 16 BiYe' shił ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlįį
dahíí bitahyú baa nagoshni' doleełhíí bighą shiká ánniid; áídí' doo hadíń dagoshch'į' baa
bił nagoshni' da ni': 17 Ła'íí Jerúsalemyú dashínłtségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'į' oyáá
da; áídá' Arabiayú óyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. 18 Áídí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú
Peter bich'į' oyáá, ákú ashdla'ádah bił sheiskąą. 19 Jesus binadaal'a'á ła'ihíí dała'á zhą hish'įį
ni', nohweBik'ehń bik'isn, James holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihi'nań shá yígółsį, doo łé'ishchoo
dago díí bee nohwich'į' k'e'eshchiihíí. 21 Ái bikédí'go ni' Sýria ła'íí Cilícia daagolzeeyú níyáá;
22 Judéagee ha'ánázéh nagoznili Christ daayokąąhíí doo hwahá daashiłtséh dadá': 23 Díí zhą
shaa ch'iniigo daidezts'ąą, Áń nohwiniidaagodeláa n'íí, odlą' da'ílíí yiłchíígo ch'éh át'į́į n'íí,
da'áń k'adíí da'ái odlą' n'íí yaa yánáltih ląą, ch'inii. 24 Áík'ehgo shíí shighą Bik'ehgo'ihi'nań
ya'ihédaanzį lę́k'e.

2

1 Áídí' dį́į́'ts'ádah łegodzaago Jerúsalemyú Bárnabas ła'íí Titus bił onanáshkai. 2 Jerúsalemyú
nádishdáh doleełíí shił ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlįį dahíí bitahyú yati' baa
gozhóni baa yánáshtihíí ákú baa nadaagosisni', nnee nłt'éégo daach'idnłsiníí zhą dasahńdi
baa bił nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'íląįzhį' na'isiidhi at'éé, dánko da'íląįzhį'
na'sízíid doleełhi at'éé. 3 Ákú Titus holzéhi bił nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i
daabiłnniid da, Greek nlįį ndi: 4 Nnee ła' nohwik'isyú ádaadil'iiníí hah ádaabidines'įįd, ái
Jews bich'į' begoz'aaníí bee isnáh daandlįį n'íí Christ bits'ą' nohwinilhíí yídaagołsiihgo, isnáh
ánádaanohwidle'go hah ádaanest'įįd: 5 Ái doo hódaayéelts'ąą da ni', dét'įhézhį' ndi; yati' baa
gozhóni da'aniihíí dayúweh nohwitahyú begoldoh doleełhíí bighą. 6 Nnee daach'idnłsiníí,
(ágádaat'eeshą' ndi doo shił hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihi'nań nnee dawa dáłeł'eego yaa
natsekees:) ái nnee nłt'éégo baa ch'iniihíí díí baa yashti'íí doo hak'i ła' baa dahnágóst'ą́ą
golzeego shił nagolni' da: 7 Ndihíí Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'į' yati'
baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'ąąhíí k'ehgo shíí, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa
dahíí bich'į' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'ąągo yídaagosiidá; 8 (Bik'ehgo'ihi'nań,
Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'į' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíí, da'áń shíí
ałdó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlįį dahíí bich'į' yánáshtihgo;) 9 Áík'ehgo James,
Céphas, ła'íí John, nłdzilgo bi'okąąh yee ínashood yitł'ááh naziinií k'ehgo baa natsí'gokeesíí,
Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí shaa det'ąąhíí yídaagosiidá', bił dała' daasiidlįįgo Barnabas

hik'e shíí łił lák'edaadelnıiigo gádaanohwiłnii, Nohwíí doo Jews daanlį́ dahíí bich'į' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíí bich'į' dekai. 10 Díí zhą́ gánádaanohwiłdo'nıiid, Tédaat'iyéhíí bínádaałnıih; áí shijíí dawa bee biká hásht'į́ ní'. 11 Áídí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíí bighą dábiniizhį' áłdénıid ní'. 12 James odais'a'íí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlį́ dahíí yił da'iyą́ą: áídá' áí nneehíí hikaidá' t'ą́ązhį' áinzigo its'ą́'ídeltį́į, circumcise zhinéégo daanliinií yénáldzidhíí bighą. 13 Áídí' Jews daanlíni ła'ihíí Peter adzaahíí bighą bíí ałdó' t'ą́ązhį' ádaasdzaa lę́k'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silį́į. 14 Áí nneehíí yati' baa gozhóni biyi'dí' da'anıihíí doo bikísk'eh ádaat'ee dahíí bígosíłsį́įdá' dawa bıną́áł Peter gáłdénıid, Ni, Jew ńlį́į ndi doo Jews daanlį́ dahíí ádaat'eehíí k'ehgo áńt'éényúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bighą doo Jews daanlį́ dahíí dabíni'ą́ąyú Jews ádaat'eehíí k'ehgo ádaanoht'eego nłt'éé, daabiłnıii lą́ą́? 15 Doo Jews daanlį́ dahíí doo bik'ehyú ádaat'ee da, áídá' néé, Jews daandlį́igo daagosiidliinií, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. 16 Díí bídaagonlzį́, doo Jews bich'į' begoz'aanií bikísk'eh ánách'ot'į́įłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé da, áídá' Jesus Christ ch'odlą́ąhíí zhą́ bighą: áík'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlą́ąd, Christ daahohiidlą́ąhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú ádaat'éhi daanohwiłnıii doleełgo, doo begoz'aanií bikísk'eh ánádaahiit'į́įłhíí bighą da: nnee doo ła' begoz'aanií yikísk'eh ánát'į́įłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé da. 17 Áídá' Christ biláhyú nłt'éégo ádaat'ee daanohwił'idi'nıii hádaahiit'į́įdá', néé Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwígozį́įdyúgo, ya' áí bighą Christ nchǫ'íí bich'į' nohwelnáá née? Dah, da'anıii doo ágát'éé da. 18 Dant'éhéta yó'odii'ą́ągo baa yashti' n'íí nłt'éégo baa yánáshtih lę́k'eyúgo, shíí nnee iłsiihi nshłį́įgo shígózį́. 19 Jews bich'į' begoz'aanií doo bikísk'eh ánánsht'ee dahíí bighą begoz'aanií bich'į' dasitsą́ą́, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ bich'į' hinshnaa. 20 Tsį'iłna'áhi biká' Christ bił dasitsą́ą́, ndi hinshnaa; áídá' doo shíí hinshnaa da, Christ shiyi' golíígo áń bee hinshnaa: k'adíí shits'í bee nashaahíí Bik'ehgo'ihi'nań biYe' hoshdlą́ągo bee nashaa, áń bił nshǫǫgo bi'ihi'na' shá nyiné'go shá daztsą́ą. 21 Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bee Christ nohwainłtíínií doo da'ilį́ hósh'nıí da: Jews bich'į' begoz'aanií bee nnee dábik'ehyú ádaat'ee daasilį́įyúgo, Christ daztsą́ąhííshą' doo ílį́į da hileeh.

3

1 Galatiagee daagonohłíni, doo daagonohsą́ą dahíí, hadíń lą́ą́ k'izénohwidezınilgo da'anıigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolį́į? Nohwíí nohwinadzahgee Jesus Christ tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwił ch'í'nah alzaa da láń gá? 2 Díí zhą́ nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'į' begoz'aanií bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą Holy Spirit nohwaa daadest'ą́ą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlą́ąhíí bighą née? 3 Nt'é bighą áík'ehgo doo daagonohsą́ą da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolį́į, n'íí k'adíí dánohwíí ánádaaht'į́įłhíí bee hadaanohwi'deszaa née? 4 Ya' da'ilį́ízhį' łą́ągo goyéégo nohwich'į' nagoyaa láń gá? Da láń shį go'íí. 5 Bik'ehgo'ihi'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íí, ła'íí nohwitahyú godiyihgo ánát'į́įłhíí, ya' Jews bich'į' begoz'aanií bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą ánát'į́įł née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlą́ąhíí bighą ánát'į́įł née? 6 Da'anıii nohwi'odlą'híí bighą. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihi'nań yosdlą́ąd, áík'ehgo bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag lę́k'e. 7 Áí bighą díí bídaagonołsį le', nnee bi'odlą' daagoliínií áí da'anıii Abraham bichągháshé daanlį́į. 8 Doo Jews daanlį́į dahíí Christ daayodlą́ąhíí bighą binchǫ'íí yits'ą́'zhį' Bik'ehgo'ihi'nań ch'ínádaabidonıiłíí dabíntsédá' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií ch'í'nah alzaa, áí dabíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'į' yá'iti' gáníígo, Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ni ninkááyú biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, nıii. 9 Áík'ehgo nnee Christ daayodlą́ąhíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihi'nań yodlą́ąhíí, biłgo biyaa daagozhóni at'éé. 10 Áídá' Jews bich'į' begoz'aanií bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhą́ dábik'eh daanzini dawa bił ch'ídaagosdíni ádaat'ee: gáníígo bek'e'eshchį́į, Nnee daantį́įgee begoz'aanií naltsoos besi'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, ła'íí doo ye'ánát'į́įł dahíí bił ch'ígodíni at'éé. 11 Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nnee doo ła' Jews bich'į' begoz'aanií yikísk'eh at'éédhíí zhą́ bighą dábik'ehyú át'éédhíí nłt'éégo bígózį́, bek'e'eshchiinií gánííhíí bighą, Hadíń dábik'ehyú át'éédhíí odlą' zhą́ yee hinaa doleeł. 12 Jews bich'į' begoz'aanií, da'ohdlą́ąyúgo zhą́ hasdahkáh, doo nohwiłnıii da, áídá' gánohwiłnıii, Begoz'aanií ánííhíí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhį' daahohnaa doleeł. 13 Jews bich'į' begoz'aanií bee bił ch'ígodíni bits'ą́'zhį' Christ bidiłíí yee nadaanohwihesnıi, dabíí nohwá bił ch'ígodį́įhíí silį́į, gáníígo bek'e'eshchį́įhíí bighą, Hadíń tsį'iłna'áhi biká'dí' nahitį́íhíí bił ch'ígodíni at'éé, nıii: 14 Bik'ehgo'ihi'nań Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ biláhyú doo Jews daanlį́į dahíí ałdó' daabíyéé doleełhíí bighą adzaa; ła'íí néé Jews daandliinií, doo Jews daanlį́į dahíí biłgo nohwi'odlą' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'ą́ą n'íí, daanohwíyéé doleeł. 15 Shik'ííyú, nnee ánádaat'į́įłhíí baa nohwił nagoshni'go nohwił ch'í'nah ashłe';

nn̲ee ła’ bíyéehíí ła’ yaa yidin’ą́ągo naltsoos bee niłtsoozíí doo hadíńı yiká’ nnánótį̨ at’éé da, dagohíí yínágodo’aah at’éé da. 16 Abraham ła’íí bits’ą́’dí’ hadaałıkchíhíí ba’det’aaníí bee bich’į’ ha’odzii. Hadaałıkchíhíí łáą́go doo n̲ii da, áídá’ dała’á zhą́ ba’det’ąą, n̲ii, ái Christ. 17 Díínko áłdishn̲ii, Bik’ehgo’ihi’n̲ań hik’e Abraham biłgo ła’det’aaníí Christ biláhyú Bik’ehgo’ihi’n̲ań nłdzilgo áyíílaa, áídí’ dį́į́’i gonenadinhíí biká’yú tadin łegodzaa bikédí’go Bik’ehgo’ihi’n̲ań Abraham bits’ą́’dí’ hadaałishchiiníí yángon’ą́ą́ lę́k’e; ndi áí yángon’ą́ánıí Bik’ehgo’ihi’n̲ań hik’e Abraham biłgo ła’det’ąą n’íí doo yiká’ nnánótį̨ at’ee da, ái Abraham ba’det’aaníí bee bich’į’ ha’odzii n’íí doo da’ílíí yółchíí át’éé da. 18 Abraham bits’ą́’dí’ hadaałishchiiníí yángon’ą́ánıí bikísk’eh ách’ít’éégo hasdách’ighahyúgo, Abraham ba’det’aaníí doo bits’ą́’dí’ da, áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̲ań Abraham ya’den’ą́ą́ n’íí zhą́ bee hasdách’igháh, ái Christ bee hasdách’igháh golzeego ágolzee. 19 Áík’ehgo begoz’aaníí nt’é bighą alzaa? Nn̲ee doo bik’ehyú ánádaat’į̨ł dahíí ái yee yídaagołsį̨h doleełhíí bighą, Abraham bits’ą́’dí’ hadaałishchiinıí dała’á zhą́hıí ba’det’aanıí hígháh doleełzhį’, Bik’ehgo’ihi’n̲ań yegos’aanıí Abraham hat’i’íí dét’į̨hézhį’ yitł’ááh nakai doleełgo yángon’ą́ą́; Bik’ehgo’ihi’n̲ań binadaal’a’á yaaká’dí’hi begoz’aanıí yee nohwaa ndaagoz’ąą, ła’íí nn̲ee hik’e Bik’ehgo’ihi’n̲ań bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné’. 20 Igizhgee siziinıí doo dała’á yigizhgee sizį̨ da, nakiyúgo zhą́ yigizhgee sizį̨, ndi Bik’ehgo’ihi’n̲ań Abraham dasahńdi yich’į’ hadzii. 21 Áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’n̲ań yegos’aanıí ya’ Abraham bits’ą́’dí’ hadaałishchiinıí ba’det’ąą n’íí yókáał née? Dah, da’an̲ii doo ágát’éé da: begoz’aanıí be’ihi’n̲aago nohwainé’ lę́k’eyúgo, ái begoz’aanıí bikísk’eh ádaant’eeyúgo dábik’ehyú ádaant’ee doleeł ni’. 22 Áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̲ań biyati’ bek’e’eshchiinıí gán̲ıí, Nn̲ee dawa nchǫ’go ágot’eehíí ha’ábisn̲il, n̲ii, áík’ehgo Jesus Christ daayodląąhyúgo zhą́ Bik’ehgo’ihi’n̲ań ch’ídaabidon̲iiłgo ba’det’ąą n’íí begoln̲e’. 23 Áídá’ Christ daahohiidląągo hasdáhiikáhíí t’ah doo nohwá ch’í’ótą́ą́ hileeh dadá’, begoz’aanıí nohwebik’ehgo ádaant’ee ni’, odlą’íí nohwá ch’í’ótą́ą́ silį̨zhį’. 24 Begoz’aanıí łah nohwił ch’ígó’aahíí nlį̨ ni’, Christ bich’į’ nnohwin̲íłł doleełgo, áń daahohiidląąhíí bighą Bik’ehgo’ihi’n̲ań ch’ínádaanohwin̲íłł doleełgo. 25 K’adíí odlą’ nohwá ch’í’ótą́ą́ silį̨go ilch’ígó’aahíí doo dayúweh nohwebik’eh da. 26 Christ Jesus daahohdląąhíí bighą daanohwigha Bik’ehgo’ihi’n̲ań bichągháshé daanohłį̨. 27 Nohwíí baptize ánohwi’deszaahíí bee Christ bił dała’á daasolį̨yúgo, diyágé ádaagoch’idle’híí k’ehgo Christ ádaagosohdlaa. 28 Jew nlį̨ dagohíí Greek nlį̨ doo daadohn̲ii da, isnáh nlį̨ dagohíí doo isnáh nlį̨ da, nn̲ee nlį̨ dagohíí isdzán nlį̨ doo daadohn̲ii da; daanohwigha Christ Jesus bił dała’á daanohłį̨. 29 Christ bíyéé daanohłį̨yúgo, Abraham bits’ą́’dí’ hałinolt’aanıí daanohłį̨, Bik’ehgo’ihi’n̲ań Abraham ya’den’ą́ą́ n’íí nohwich’į’ begolzaa.

4

1 Díínko áłdishn̲ii, chągháshé ła’ bitaa bíyéehíí bíyéé doleeł ndi t’ah doo nnyéehdá’ isnáh nlį̨hıí k’ehgo at’éé, bitaa bíyéehíí dawa yebik’eh doleeł ndi; 2 Áídá’ bilch’ígó’aahíí ła’íí bíyéé doleełíí yebik’ehíí bin̲ádéz’į̨, hagee bitaa yee bángon’ą́ązhį’. 3 Da’ágát’éégo néé chągháshé k’ehgo daandlį̨dá’, díí ni’gosdzáń biká’ ágot’eehíí zhin̲éégo dantsé ilch’ígót’aahíí isnáh ádaanohwiłsį̨ ni’: 4 Áídá’ dábik’eh ngonyáágo, Bik’ehgo’ihi’n̲ań biYe’ yides’a’ lę́k’e, áń isdzán bishchį́ı́, Jews bich’į’ begoz’aanıí bitł’ááhzhį’ gozlį̨, 5 Nn̲ee áí begoz’aanıí isnáh ádaabiłsinıí bidiłíí bee nanáyihiln̲iigo ch’ínáyin̲íłł doleełgo gozlį̨, néé Bik’ehgo’ihi’n̲ań bichągháshé daandlį̨ doleełgo. 6 Bik’ehgo’ihi’n̲ań bichągháshé daanohłį̨hıí bighą, biYe’ biSpirit nohwijíí yun̲e’ yides’a’, Abba, shiTaa, n̲iigo. 7 Áí bighą doo dayúweh isnáh ńlį́ı́ da, ndi Bik’ehgo’ihi’n̲ań bizhaazhé ńlį́ı́; bizhaazhé ńlį́ı́yúgo Bik’ehgo’ihi’n̲ań bíyéehíí Christ biláhyú n̲íyéé doleeł. 8 Bik’ehgo’ihi’n̲ań doo hwahá bídaagonołsį̨h dadá’, bich’į’ da’ch’okąąhíí daazhógo ádaat’éhi daahohkąąhgo bi’isna’ daanohłį̨ ni’. 9 Áídá’ k’adíí Bik’ehgo’ihi’n̲ań bídaagosołsį̨dá’, áń nohwídaagołsį̨dá’ áłdishn̲ii, hant’é bighą dá ni’gosdzáń biká’ ágot’eehíí zhin̲éégo dantsé ilch’ígót’aahíí t’ąązhį’ bich’į’ ánádaahn̲e’? Áí doo nłdzil da, ła’íí da’ílínéhi ádaat’ee, áí bi’isna’ daanohłį̨go hánádaaht’į̨ née? 10 Łahgee godilzįgo yołkaałíí, łahgee dahnáyitı́hıí, łahgee goldohíí, łahgee łenágodáhíí daadinołsį̨ ląą́. 11 Da’ílı́ı́zhį’ nohwitahyú na’isiid ni’ nsį̨go ląą́go natseskees. 12 Shik’ííyú, ánsht’eehíí k’ehgo ádaanoht’ee doleełgo nádaanohwoshkąąh; shíhíí da’ádaanoht’eehíí k’ehgo ánsht’ee: Doo hagee shich’į’ nchǫ’go ádaahdzaa da ni’. 13 Dantsé yati’ baa gozhóni bee nohwich’į’ yashti’dá’ shits’í baa dahgoz’ąągo nohwaa niyáágo bídaagonołsį̨. 14 Shits’í baa dahgoz’aanıí bee nanohwí’dintaah ndi, doo da’ílínégo ádaasho’nıí da, doo shits’ą́’zhį’ ádaasohdzaa da; áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̲ań binal’a’á yaaká’dí’hıí k’ehgo ńdaashidołtį̨, Christ Jesus ńdaadołtį̨hıí k’ehgo ńdaashidołtį̨. 15 Akú sídáádá’ nohwił daagozhǫ́ǫ́ n’íí ya’ doo bínádaan̲iih da née? Dzą́ą nohwaa nagoshn̲i’, bígonedzą́ąyúgo dánohwíí nohwin̲áá hadaasohn̲ilgo shaa daasohn̲il doo ni’. 16 Da’an̲ii ádishn̲iigo nohwich’į’

yashti'híí bighą ya' nohwik'edaadinshnįihgo ádishnįi daanohsį née? 17 Áí nneehíí, nohwił ch'ídaago'aahgo ádaadil'iinií, nłt'éégo nohwich'į' yádaałti' ndi, doo da'anįi nohwá nłt'éé da; áí bee shits'ą' nohkáhgo ánohwile'go, bíí zhiné́égo ádaanoht'ee daahłeehíí bighą ádaanohwiłnįi. 18 Áídá' da'anįi nłt'éégo ágot'eehíí bighą nnee nłt'éégo nohwich'į' yádaałti'ihíí nzhǫǫ, dábik'ehn, doo dashíí nohwił nashkaigee zhą da. 19 Shichąghášhé daanohłíni, isdzán ałchíígo bił nádi'nnįihíí k'ehgo nohwá shiniinágonłt'éé, Christ bi'at'e'íí beádaanoht'ee daasolįįzhį', 20 Nohwíí nohwaa shił nagokihíí bighą dák'ad hadó' akú nohwił daanshłįį le' nsį, áík'ehgo ałtah at'éégo bee nohwich'į' hadaasdzi' doleeł ni'. 21 Shił nadaagołni', nohwíí, Jews bich'į' begoz'aanií be'ádaanoht'ee hádaaht'iinií, begoz'aanií ánííhíí doo bídaagonołsį da gá? 22 Díík'ehgo nko bek'e'eshchįį, Abraham biye'ke naki lék'e, dała'á isdzán isnáh nlínihíí bizhaazhé, ła'ihíí isdzán doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhé biłgo. 23 Isdzán isnáh nlínihíí bizhaazhéhíí chąghášhé dándaagohileehíí k'ehgo gozlįį, áídá' doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhéhíí Bik'ehgo'ihi'nań da'ánííhíí k'ehgo begolnéhgo gozlįį. 24 Díí da'anii ánágot'įįłihi bee nohwił ch'ígót'aahi ádaat'ee: díí isdzáné nakihíí Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee łángot'ąą lék'ehíí nakiyú ágot'éhi yá nazįį; dała'á Agar holzéhi, chąghášhé isnáh daaleehíí nyiłchíhi, áń dził Sinai golzeegee ngot'aanií yá sizíni. 25 Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizįį, áń dakú ni' biká' Jerúsalemhíí yaa nagolni', áń bichąghášhé biłgo isnáh daanlínihi. 26 Áídá' Jerúsalem yaaká'yúhíí doo isnáh nlįį da, ái néé daanohwimaa nlįį. 27 Gáníígo bek'e'eshchįį, Nił gozhǫǫ le', doo ałchíí dahíí ńlíni, nichąghášhé da'ádinihi; nił gozhǫǫgo nnlwosh, doo nił nádi'dinįih dahíí: isdzán biką' da'ádini n'íí isdzán biką' golíni n'íí bitisgo bichąghášhé łą́ą. 28 Shik'ííyú, Abraham ba'det'ąą n'íí k'ehgo Isaac gozlįį, néé ałdó' da'ái k'ehgo Abraham bichąghášhé daandlįį. 29 Áídá'go ágót'eehíí k'ehgo, chąghášhé ndaagoleehíí k'ehgo bi'dizhchiiníí, Holy Spirit binawodíí bee bi'dizhchiiníí yiniigodnłsį, dák'ad ndi da'ágágot'ee. 30 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' hant'é nníí gá? Gáníígo bek'e'eshchįį, Isdzán isnáh nlíni bizhaazhé biłgo ch'ínenyóód; isnáh nlíni yishchínihíí bitaa bíyéehíí doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhéhíí zhą́ bíyéé hileeh. 31 Áík'ehgo shik'ííyú, néé isdzán isnáh nlíni doo bichąghášhé daandlįį da, isdzán doo isnáh nlíni dahíí bichąghášhé daandlįį.

5

1 Christ ch'ínánohwinilhíí bighą nłdzilgo nasozįį, Jews bich'į' begoz'aanií doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'ąązhį' bee ík'ínádaadohgisgo da. 2 Shíí Paul gánohwiłdishnii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lék'eyúgo, nohwíí Christ doo nohwił daant'é da. 3 Nnee dała'á daanohtįįgee circumcise ádaanohwi'deszaahíí gádaanohwiłdishnii, Jews bich'į' begoz'aanií dázhǫ dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'ąą, doo łahzhį' zhą da. 4 Nohwíí dahadińta begoz'aanií bikísk'eh ánsht'eehíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ánsht'ee daanohsinií, Christ nohwich'į'yúgo doo nt'é dago ádaanołsį; Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí doo hádaaht'įį dago bits'ą'zhį' ádaahdzaa. 5 Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odlą' bee dábik'ehyú ádaant'ee doleełíí nohwá łaalnéhíí ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. 6 Jesus Christ bił dała'á ch'ilįįyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíí doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odlą'íí koł'ijóónií bee ch'í'nah hileehíí zhą íljį́. 7 Ilhách'ideskaihíí k'ehgo nłt'éégo hohkeeł ni'; hadíń lą́ą nohwił godishkish láń, da'anii ágot'eehíí doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíí? 8 Hant'é k'ihzhį' ádaanohwizlaahíí Bik'ehgo'ihi'nań nohwich'į' ánniidíí doo bits'ą'dí'gohi at'éé da. 9 Báń benilzoołé da'ayą́hágo ik'áán nást'ódíí dahot'éhé daabíndiłsołhíí k'ehgo doo nzhǫǫ dahíí da'ayą́hágo bitah dench'aadgo dawa daayiłchǫǫh. 10 NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshłíí, łahgo ałch'ígót'aahíí dá baa natseskeesíí k'ehgo nohwíí ałdó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleeł: hadíń nohwił daagodikishíí, áń baa yádotih. 11 Shik'ííyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishniigo nashaa lék'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsį le'at'éé da. Ágádishniigo nashaa lék'eyúgohíí, tsį'ił na'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áík'ehgo Jews daanliiníí doo dayúweh shich'į' hadaashkee le'at'éé da. 12 Hadíń nohwił daagodikishíí nohwits'ą'zhį' nó'nííł dadó'. 13 Shik'ííyú, dawa bił ch'í'ótąąhíí bich'į' nohwi'dokeed ni'; áídá' doo ái bighą nchǫ'go ánádaahiit'įįłgo nohwá bił ch'í'ótąą daanohsį da, ndi łił daanohjǫ́ǫ́go łił ch'odaahnii. 14 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií dawa díínko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdí' góliínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo. 15 Áídá' dat'ógo ałch'į' daadołghashyúgo, ałch'į' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzą́ą, dánko ąą́ł daałołghał ako. 16 Díí gánohwiłdishnii, Holy Spirit bee hohkaah le', áík'ehgo nohwits'í nchǫ'go hádaat'iinií doo beda'oł'įį da. 17 Ko'at'e' nchǫ'íí Holy Spirit yich'į' nagonłkaad, ła'íí Holy Spirit ko'at'e' nchǫ'íí yich'į' nagonłkaad: díí doo ałch'į' łełt'ee da; ái bighą doo dahádaaht'įįyú ánádaaht'įįł da. 18 Holy Spirit nadaanohwiyiłaayúgo, Jews bich'į' begoz'aanií doo bitł'ááhyú ádaanoht'ee da. 19 Ko'at'e' nchǫ'íí díínko bebígozįįh, nant'į' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, nchǫ'go natsíts'ikeesíí, nchǫ'íí doo bich'į' t'ąązhį'

ách'íť éé dahíí, 20 K'e'eshchíń daach'okąąhíí, ígonłgaashíí, ik'ech'inn̄iihíí, ła'ch'idit'áhíí, dawahá ídáhách'it'iinií, ha'ishkeehíí, ił ch'į' nagoch'inłkaadíí, ił ts'ą'zhį' ádaach'it'eehíí, ła'íí da'an̄ii ágot'eehíí yits'ą'zhį'go ił ch'ídaago'aahíí, 21 Ła' bíyéé híí ídáhách'it'iinií, its'iził heehíí, koł nágodeyisíí, nchǫ'íí baa goch'iniłiinií, ła'íí díí ba'ashhah ałdó' nchǫ'go ánádaat'įį ł íí: da'ádá' baa nohwił nadaagosisn̄i' n'íí baa nohwił nanádaagoshn̄i', díí ye'ánádaat'įį ł íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo bíyéé daaleeh da. 22 Áídá' nest'ą' ch'il yiká' nánt'į́híí k'ehgo díínko Holy Spirit bits'ą'dí'go begoz'áni at'éé, koł ijóónií, koł gozhóónií, koł nkegohen'áánií, bágoch'oho'aałíí, dawa bich'į' ch'izhóónií, ko'at'e' nłt'éé híí, kegondlį̨dií, 23 Kojíí yun̄e' isht'egodnt'éé híí, ídaa goch'idzaanií: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'ą'dí' doo bándaagot'aa da. 24 Christ bíyéé daanliinií bi'at'e' nchǫ'ihíí bił daanzhǫǫgo yiká hádaat'įį n'íí tsį'ił na'áhi yídaayeskałhíí k'ehgo yó'odaizné'. 25 Holy Spirit bee daahin'n̄aayúgo, da'áń bee hiikaah le'. 26 Doo itisyú ídaadéltį̨ da le', doo nchǫ'íí bich'į' daałiil'aa da le', doo ła' bíyéé híí ídáhádaahiit'į̨igo nchǫ'go ła a natsídaahiikees da le'.

6

1 Shik'ííyú, nn̄ee ła' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziinií, áń baa daach'ohba'go bich'į' yádaałti'go t'ąązhį' nłt'éégo nkenánohołteeh; ni ałdó' dánko áík'ehgo nanídi'notaahi at'éé híí baa natsíńkees. 2 Nyeego nohwich'į' nadaagowaagee ił ch'odaahn̄ii le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'oł'į̨ doleeł. 3 Nn̄ee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgo ánsht'ee da, nzi̯yúgo, ích'į' nach'áhi at'éé. 4 Áídá' nn̄ee dała'á daantį́́gee ye'ánát'į̨ł íí hago'at'éé híí ídineł'íį́ le', áík'ehgo dabíí bi'at'e' nzhǫǫyúgo, áí yaa bił gozhǫ́ǫ́ doleeł, doo ła'i nn̄ee ye'ánát'į̨ł íí bighą da. 5 Nn̄ee dabíí biyíl dahyoweełhíí k'ehgo nn̄ee daantį́́gee bi'at'e' doo nzhǫǫ dayúgo dabíí nabiłtł'og. 6 Hadíń Bik'ehgo'ihi'n̄ań biyati' baa bił ch'ígót'aahíí, bíyéé híí nłt'é hihíí dawa łahzhį' hadíń bił ch'ígó'aahíí yaa yihin̄iił le'. 7 Doo ích'į' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihi'n̄ań doo hagot'éégo bich'į' na'ich'áhi at'éé da: nn̄ee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. 8 Hadíń bi'at'e' nchǫ'íí yee k'edileeyúgo ídił ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'ą'dí' yaaká'yú dahazhį' ihi'n̄aahíí yinłt'áni at'éé. 9 Nzhǫǫgo ánádaahiit'į̨ł íí doo bik'e hį̨káh da le': dayúweh ágádaahiit'į̨i̯yúgo nłt'éégo da'inlt'ąą. 10 Áík'ehgo nohwá ch'ígót'ąądá' haląą nn̄ee dawa bich'į' nłt'éégo ánádaahiit'į̨ł le', ndi nn̄ee Bik'ehgo'ihi'n̄ań daayodląągo bichąghá shé daanliinií itisgo ádaanlzį le'. 11 Díí nchaago k'e'eshchiinií dashíí nohwich'į' k'eshił chíni daah'į̨. 12 Nn̄ee dabíí zhą nłt'éégo daabineł'íį́go hádaat'iinií circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwiłn̄ii; Christ bitsį'ił na'áhi yaa yádaałti'yúgo dánko biniidaagonłt'éé doleełhíí bighą ádaanohwiłn̄ii. 13 Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníí doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwíí da'ádaanohwiłn̄iigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ída a da'odlíígo yádaałti'híí bighą circumcise ádaanohwi'dolnii łgo hádaat'į̨. 14 Doo nt'é bee ída'oshdlíígo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń tsį'ił na'áhi yiká' daztsąąhíí zhą bee ída'oshdlíígo yashti'go Bik'ehgo'ihi'n̄ań áshíłsį le', áí bee ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí daztsąąhíí k'ehgo shich'į' at'éé, ła'íí shíí ałdó' ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí dasiitsąąhíí k'ehgo bich'į' ánsht'ee. 15 Christ Jesus bił dała'á daanohł į̨i̯yúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íl į́ da, ndi ánídégo ánádaanohwi'deszaahíí zhą íl į́. 16 Díí ádishn̄iihíí yikísk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań bits'ą'dí' ił ch'į'gont'éé híí ła'íí biłgoch'oba'íí bee yich'į' goz'ąą le', áí da'an̄ii Israel hat'i'íí daanlį̨igo Bik'ehgo'ihi'n̄ań bichąghá shé daanlį̨i. 17 Kodí' godezt'i'go díí bighą doo hadíń nashinłtł'óg da le': ił k'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shiká'zhį' hit'į̨. 18 Shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwiyi' yun̄e' begoz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíínií, ái Christ Jesus daayodląągo bíyéé daanliinií, bich'į' k'e'eshchii: 2 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihi'nań, ba'ihégosį, áń yaaká'yú nagoz'ąągee nohwiyi'siziinií bá gózhǫ́ǫgo dawa nohwainé', Christ biláhyú: 4 Áń biláhyú ni'gosdzáń doo hwahá nniť'aa dadá' Bik'ehgo'ihi'nań hanánohwezniil, biná́áł godilzįgo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąą da doleełgo: 5 Bichągháshé daandlįį doleełgo hanánohwidi'nííłgo nohwá ngonłchíí, Jesus Christ biláhyú, ái nohwá hát'íígo yaa bił gozhǫ́ǫ́, 6 Ízisgo biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzį doleełgo, ái nohwiká'zhį' áyíílaago, biYe' bił nzhóni biláhyú: 7 Áń bidiłíí bee nchǫ'íí bits'ą'zhį' nanánohwi'dihezniii, nohwinchǫ' n'íí bighą nohwaa nágodet'ąą, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; 8 Ái ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhį' áyíłsį, daagondząągo ła'íí dawahá bídaagonlzigo ánohwiłsį; 9 Bik'ehgo'ihi'nań hát'íínií doo bígózį da n'íí nohwił ch'í'nah áyíílaa, da'áń bił gozhǫ́ǫgo hat'ííhíí k'ehgo áń ngonłchíí: 10 Goldohíí biká' ngonyáágo yaaká'yú ágot'eehíí ła'íí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': 11 Áń biláhyú ałdó' nt'é nohwíyéé doleełíí nohwaa det'ąą, dabíí hát'íígo dawa łayił'įįhíí k'ehgo nohwádįhyú nohwá ngonłchíí: 12 Néé dantsé Christ daahosiidląądíí, nłt'éégo daahii'nąahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo ye'at'éhi nnee daayidnłsį doleełgo. 13 Nohwíí ałdó' yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezniili daasidohts'ąądá' daahohdląą ni': daahosohdląądá' Holy Spirit bee nohwángon'ą́ą́ n'íí bee nohwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózį, 14 Ái bee Christ bidiłíí bee nohwá nayihesnii n'íí nohwíyéé silįįzhį', nt'é yengon'ą́ą́ n'íí da'aniigo nohwíyéé doleełgo bídaagonlzį, áń ízisgo ye'at'éhi ba'ihégosį doleełgo. 15 Ái bighą Jesus nohweBik'ehń daahohdląągo, ła'íí ínashood dawa nohwił daanzhǫǫgo ba'ikonizįįdá', 16 Da'ákozhą́ Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nohwa'ihénsį, nohwá da'oshkąąhgo; 17 Bik'ehgo'ihi'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokąąhíí, Jesus biTaa ízisgo ye'at'éehíí, daagonohsąągo ádaanohwile'go nohwá oshkąąh, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dabíí nohwił ch'í'nah ádidle'go bídaagonołsį doleełgo ałdó' oshkąąh: 18 Nłt'éégo ágot'eehíí daahohłíí doleełhíí bighą nohwíká ánniidíí bídaagonołsį doleełgo, ła'íí ínashood daanliinií biłgo ízisgo ágot'eehíí behałdzili nohwíyéé doleełíí ałdó' bídaagonołsį doleełgo nohwijíí yune' nohwił ch'í'nah ágółsį doleełhíí bighą nohwá oshkąąh, 19 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízisgo at'éhi bee na'iziidhíí k'ehgo, néé daahohiidlaaníí nohwá siné'go bídaagonołsį doleełhíí bighą nohwá oshkąąh; 20 Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí bee Christ daztsąądí' naadiidzaago áyíílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhiné́é dahyinesdaa, 21 Spirits binadaant'a'íí, spirits binawodíí, dak'a'at'éehíí, ła'íí yedaabik'ehíí dawa bitisgo, doo díí goldohíí zhą́ biyi' da, ndi yunáásyú goldoh doleełíí ałdó' biyi', iłtah at'éégo daabizhi' daawójííhíí dawa bitisgo sitįįgo áyíílaa: 22 Dawahá yebik'ehgo bilałtł'ááh nyiné', ła'íí ínashood dawa yá siziįgo bitsits'inhíí k'ehgo at'éégo ałdó' ábíílaa, 23 Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliinií, bits'í nlįįgo bełalzaa, áń bee dawa iłtah at'éégo łayił'įįh.

2

1 Begoz'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, ła'íí nohwinchǫ'íí bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihi'nań nádaahoh'na'go ánohwilaa; 2 Nohwinchǫ'íí biyi' ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą́ bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchǫ'íí binant'a', áń Bik'ehgo'ihi'nań doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': 3 Néé ałdó' łahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nchǫ'go hat'íínií bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees biłgo hat'ííyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidlįįdá' nchǫ'go ádaant'ee n'íí bighą Bik'ehgo'ihi'nań nohwiniigodilé'íí nohwich'į' begoz'ąą ni', nnee ła'íí ádaat'eehíí k'ehgo. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań, biłgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázhǫ́ bił daanjǫǫ lę́k'ehíí bighą, 5 Nohwinchǫ'íí bee nane'na' n'dá' Christ bił dała'á daasiidlįįgo daahii'naago ánánohwidlaa, (biłgoch'oba'íí bee hasdáhkai;) 6 Bił dała' naadihiikaigo ánohwilaa, ła'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'ąągee bił naháatąągo ánohwilaa: 7 Áik'ehgo yunáásyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihi'nań Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áidoliił. 8 Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bee hasdáhkai, nohwi'odlą'íí biláhyú; doo dánohwíí ádaaht'įį da: Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: 9 Doo nohwinasdziidíí bee da, áik'ehyúgohíí dánko nnee ła' ída'odlíí hileeh. 10 Bik'ehgo'ihi'nań nanohwik'ída'iziidíí daandlįį, Christ Jesus biláhyú nłt'éégo ánádaahiit'įįł doleełgo ánohwilaa,

áík'ehgo bikísk'eh hiidaał doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ngonłchʔíʔ lęk'e. 11 Áí bighą díí bénádaałɳiih, doo Jews daanohłįį dago daagosolįį, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanohwi'deszaa dahi daanohwiłɳii, áí circumcisionhíí nɳee bigan zhą́ bee kots'í nabik'ísdziidi; 12 Áídá' Christ doo bídaagonołsį da ni', nanidí' daanohłįįgo doo Israel hat'i'íí daanohłįį da, Bik'ehgo'ihi'nań nt'é yee yángon'ą́ą́ n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'gosdzáń biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihi'nań doo bił daanohłįį da ni': 13 Łahn' ńzaadyú daanohłįį ni', ndi k'adíí Christ Jesus bíyéé daasolįįgo, Bik'ehgo'ihi'nań bit'ahgo ánádaanohwizdlaa, Christ bidiłíí bee. 14 Áń nohwá iłch'į'gont'éehíí nlįį, da'áń Jews daandliinií ła'íí doo Jews daanohłįį dahíí dała'á ádaanohwizlaa, ła'íí nohwigizhgee bighą iłts'ą́'zhį' ádaant'ee n'íí k'ihzhį' áyíílaa, nohwigizhgee tséé bee iltł'ínníí k'ihzhį' áyíílaahíí k'ehgo; 15 Begoz'aaníí biyi' iłtah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighą iłk'edaadin'ɳii n'íí Christ bits'í bee k'ihzhį' áyíílaa; áídí' nɳee naki n'íí dała'á ánáyiidlaahíí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áík'ehgo nkegohen'ą́ą́ nágosdlįį. 16 Néé naki hat'i'íí daandlįį n'íí tsį'iłna'áhi biláhyú dała'á daasiidlįįgo, Bik'ehgo'ihi'nań bił k'íí nádaasiidlįį, áík'ehgo iłk'edaadin'ɳii n'íí ąął bengonyáá: 17 Nzaadyú daanohłįį n'íí, iłhánégo daandlįįhíí biłgo Jesus nkegohen'áánííyaa nohwił nagolɳi'go nyáá. 18 Áń bighą daanohwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nohwiTaa bich'į' ha'áhiikáhgo ha'ágót'i'go nohwá alzaa. 19 Áí bighą k'adíí doo łahdí' nɳee daanohłįį da, doo nɳee łahgo hat'i'i daanohłįį da, áídá' nɳee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí bił dała'á hat'i'i daasolįį, Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé daasolįį; 20 Jesus binadaal'a'á ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí kįh bitł'ááh łedn'aahíí k'ehgo daanlįįgo, biká' nohwi'destłʔįhíí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíí hágon'áágee tséé dantsé si'áni nlįįgo; 21 Áń biláhyú dágoz'ąą nt'éégo ładaasɳilgo alɳe', nohweBik'ehń biláhyú godiyįhgo kįh biyi' da'ch'okąąhíí goleeh: 22 Áń biláhyú nohwíí ałdó' itah nohwi'destłʔį, Bik'ehgo'ihi'nań yiyi' ngoléehíí bighą ágolɳe', Holy Spirit biláhyú.

3

1 Áí bighą shíí Paul, Jesus Christ bighą, ła'íí nohwíí ałdó' doo Jews daanohłįį dahíí nohwighą ha'ásítʔí, 2 Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwił ch'í'ɳah ashłe'go shaidin'áánníí ba'ikodaanohsį láń shį: 3 Doo bígózį da n'íí shił ch'í'ɳah áyíílaago shił ígozįįd; (iłk'idá' ayą́hágo nohwich'į' bek'eshiiłchʔíʔgo nohwił nagosisɳi' ni'; 4 Áí daahohshíígee Christ ye'at'éehíí doo bígózį da n'íí bígosílsįįdíí nohwíí bídaagonołsį doleeł,) 5 Áí doo ánídá' goldohíí biyi' ni'gosdzáń biká' nɳee doo hwahá bił ch'í'ɳah ádaalɳe' da ni', áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á ła'íí binkááyú yádaałti'íí daadilziʔhíí Holy Spirit bee bił ch'í'ɳah ádaagoszaa; 6 Doo Jews daanlįį dahíí, Jews daanliinií biłgo Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' ágot'eehíí dała' daabíyéé doleeł, dała' Christ bił dała'á daanlįįgo bits'í dała'á daanlįį doleeł, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Jews daanliinií yángon'áánníí Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlįį dahíí ałdó' daabíyéé doleełgo bił ch'í'ɳah ádaagoszaa: 7 Áí yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. 8 Nɳee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí doo ízisgo at'éé dahíí dawa shíí dábich'į'gee siitʔí ndi doo Jews daanlįį dahíí bitahyú Christ bee nohwiyaa daagozhóónníí doo bígonołsįįh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí shaa det'ąą; 9 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Christ biláhyú dawa áyíílaahíí, ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go ngonłchíínníí doo bígózįgo áyílsį da n'íí, hagot'éégo at'éehíí shíí nɳee dawa bił ch'í'ɳah ashłe'go shaa det'ąą: 10 Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nlíni biláhyú spirits binadaant'a'íí ła'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'ąągee Bik'ehgo'ihi'nań bigoyą' iłtah at'éhi yídaagołsį doleeł, 11 Áí dahazhį' goz'áni Bik'ehgo'ihi'nań yengon'áánníí bik'ehgo łayiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú: 12 Áń daahohiidląągo doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'i'. 13 Áík'ehgo nohwighą goyéégo shich'į' nagoyaahíí bighą doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee łáń da'nohłįį. 14 Díínko bighą Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biTaa bich'į' hishzhíízh, 15 Áń bichąghášhé yaaká'yú daagolíínníí hik'e ni' biká'yú daagolíínníí dawa bee daaholzéhi, 16 Da'áń ízisgo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziinií nalwodgo nohwá áile' doleełgo nohwá daahoshkąąh; 17 Nohwi'odlą' bee Christ nohwijíí biyi' yuɳe' golʔí le'; áík'ehgo ił'ijóónníí bee nohwikeghad golʔígo nłdzilgo sozįįgo, 18 Nohwíí ínashood dawa biłgo Christ bił'ijóónníí nanigodí', ts'í'nangodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwił bígózį doleełgo; 19 Ła'íí Christ bił'ijóónníí, be'ígózį yitis nel'ąą ndi, bídaagonołsį doleełgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleełgo nohwá da'oshkąąh. 20 Daahǫ́keedíí ła'íí natsídaahiikeesíí dawa bíí zhą́ yitis nel'ąągo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, 21 Dabíí zhą́ Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliinií dawa ya'ihédaanzįgo daayidnłsį doleeł, doo nnágont'i'go da. Doleełgo at'éé.

4

1 Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehń bighą ha'ásítíínií nánohwoshkąąh, nohwíká ánnıiidíí
bikísk'eh nłdzilgo hohkaah le', 2 Ídaa daagoch'iyołba'go, nohwijíí yune' isht'egodnt'éégo,
ńzaad bádaagohoh'aał le', łił daanohjǫǫgo iłch'į' hadag ádaanoht'ee le'; 3 Holy Spirit bee
dała'á ádaanołsįgo iłch'į'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleełgo nyeego nabik'ída'ohsiid. 4 Christ
biláhyú dała'á daanohłįį, Holy Spirit ałdó' dała'á, da'áík'ehgo ałdó' daanohwigha ihi'naa
doo ngonel'ąą dahíí ndaahołíí doleełgo nohwíká ánnıiid; 5 NohweBik'ehń dała'á, nohwi'odlą'
dała'á, nohwibaptism dała'á, 6 Bik'ehgo'ihi'nań dała'á, daanohwigha nohwiTaa, áń dawa
yitisgo nlíni, dawa yił nlíni, daanohwigha nohwiyi' golíni. 7 Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí
iłtah at'éhi dała'á daantįįgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áhołąągo. 8 Áík'ehgo
gádi'nıi, Wą'yú bił onágodzaadá' isnáh daanlįį n'íí łąągo yádįh onádzaago, nnee yaaká'dí'go
yaa daagodez'ąą lęk'e. 9 (Wą'yú bił onágodzaa ch'inıiyúgo, łahn' áídí' ni'gosdzáń yuyaa
bił nkegonyáhi láń shį. 10 Bił nkegonyááhíí da'áń yaaká'yúhíí ńzaadyú dábitiséyú bił
onágodzaahi at'éé, ąął łaile' doleełhíí bighą.) 11 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yaa daizné'íí iłtah
ádaat'ee: ła' binal'a'á daanlįįgo yaa daagodez'ąą; ła' binkááyú nada'iziidgo; ła' yati' baa
gozhóni yaa nadaagolni'go; ła'íí ła' ínashood yinádaadéz'įįgo bił ch'ídaago'aahgo; 12 Ínashood
hadaadeszaago nłt'éégo Bik'ehgo'ihi'nań yá nada'iziid doleełgo, yati' baa gozhóni baa
na'gonı' doleełgo, ła'íí ínashood dawa Christ bits'í nliinií nłdzilgo ádaile'go baa daagodest'ąą:
13 Áík'ehgo daanohwigha nohwi'odlą' bee dała'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihi'nań biYe'
nłt'éégo bídaagonlzįįh, nnee báyáń hileehíí k'ehgo néé Christ bits'í daandlįįgo áń bee
báyáń daahiidleehgo Christ ye'at'éehíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: 14 Doo dayúweh
chągháshé daanlįįhíí k'ehgo ádaant'ee da le', iłtah at'éégo iłch'ígót'aahíí bee doo iłts'ą' nohwił
ánágoyol da le', nnee nadaach'áhi łéda'iłchoogo iłch'ídaago'aahíí yee nohwiká daadihésbįh,
k'izé'daanohwidiłteeh hádaat'iiníí, áí doo ídaayílts'ąą da le'; 15 Áídá' łił daanjǫǫgo da'anıi
ágot'eehíí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bił
dała'á daandleehgo áń biláhyú daanldzéél le': 16 Nohwits'í łąągo iłghadaadit'ąąhíí ła'íí
its'id bee daałotą'íí góljį, dawa nłt'éégo nadaałidziidyúgo nłt'éégo daandzeeł, ágát'éégo néé
Christ bits'íhíí daandlįįgo dabíí bee daałóntą', ła'íí łił daanjoonií bee néé Christ bits'íhíí
daandliiníí nchaa daahiidleeh. 17 NohweBik'ehń biláhyú hasdziihgo gánohwiłdishnıi, Kodí'
godezt'i'go doo Jews daanlįį dahíí da'ílínégo natsídaakeesgo hikaahíí k'ehgo doo hohkaah
da le', 18 Binatsekeesíí yee doo daago'įį da, doo bił ídaagozį dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań
bits'ą'dí' ihi'naahíí yits'ą'zhį' ádaat'ee, bijíí biyi' chagołheeł benagoz'ąąhíí bighą: 19 Bijíí
ntł'iz silįįgo nchǫ'íí doo yich'į' t'ąązhį' ádaat'ee dago yaa ádaadest'ąą, nchǫ'go ánádaat'įłíí
zhą bił daanłt'ee daasilįį. 20 Áídá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ bits'ą'dí' bídaagoł'ąą
da; 21 Da'anıi ba'ikodaanohsį lęk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anıi ágot'eehíí nohwił ch'ídaagoz'ąą
lęk'eyúgo: 22 Doo áníídá' nchǫ'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idiłteehgo
nchǫ'íí zhą hát'įígo da'ílíí hileeh; 23 Nohwinatsekeesíí, nohwiyi'siziniíí biłgo áníídégo nohwá
ánáolne'; 24 Áníídégo be'ádaanoht'eehíí ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihi'nań k'ehgo dábik'ehyú
át'éégo ła'íí da'anıi dilzįhgo alzaa. 25 Áík'ehgo łéda'ołchoohíí yó'odaagodoh'aah, dała'á
nohtįįgee nohwit'ahdí' daagolíínií da'anıi ágot'eehíí yee łił nadaagołni': nnee bits'í dała'á
ndi łąąyú henlááhíí k'ehgo néé iłtah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. 26 Dahagee
hadaashohkeegee dénchǫ'égo ágot'eehíí yeh nohołt'é' hela': hadaashohkeehíí bił ya'áí
owáh hela': 27 Ch'iidn nant'án doo bá goz'ąągo ádaagonołsį da le'. 28 Hadíń in'įįhíí doo
dayúweh in'įįh da le': áídá' dabíí bigan yee nłt'éégo na'iziid le', hadíń nt'é yídįh nliinií ła'
yaa yiné' doleełhíí bighą. 29 Yati' nchǫ'íí doo ła' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áídá'
yati' nłt'éhi zhą, hadag ádaakole' doleełgo, hadíí daidits'agíí bee biyaa gozhǫǫ doleełhíí
bighą. 30 Bik'ehgo'ihi'nań biHoly Spirit doo bił gozhǫǫ dago doo ádaanołsį da le', áń
bee nohwiká'iskał, ch'ínánohwi'nıiłíí bijįįzhį'. 31 Nohwił daagoshch'iihíí, nohwínágochįįhíí,
hadaashohkeehíí, hagołdohíí, nchǫ'go yádaałti'íí, ła'íí da'oh'ni'go natsídaahkeesíí dawa bee
nohwits'ą' gonogháh: 32 Łaadaach'ohba' le', łaatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihi'nań Christ bighą
nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodez'ąąhíí k'ehgo nohwíí ałdó' łaa nádaagodenoht'aah le'.

5

1 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bichągháshé bił daanzhónihíí daanohłįįgo Bik'ehgo'ihi'nań
beda'oł'įį; 2 Christ bił daanjǫǫhíí k'ehgo łił daanohjǫǫgo hohkaah, áń łikągolchiníí
Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąhgo baa hi'né'híí k'ehgo zesdįįgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwá
ya'ádet'ąą. 3 Áídá' nant'į' na'idaahíí, nchǫ'go natsíts'ikeesíí, dawahá dayúwehégo
ídáhách'it'iiníí, dała'á ndi doo bída'ołtah da, ínashood Bik'ehgo'ihi'nań bá hadaadeszaago doo
ágádaat'įį bik'eh da; 4 Iłkóhgo yati'íí, yati' da'ílínéhíí, dawahák'e ách'iniihíí doo ádaadohnıi
bik'eh da: áídá' Bik'ehgo'ihi'nań ahíyi'e daabiłdohniigo nłt'éé. 5 Díí bídaagonołsį, hadíń

nant'į' naghaahíí, nchǫ'go at'éehíí, dawahá dayúwehégo ídáhát'íínííi, áí da'ílíné daayokąąhíí, áń Christ bilałtł'áhgee begoz'aaníí, da'áí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da doleeł. 6 Dahadíń biyati' da'ílínéhíí izanołt'é' hela': áí bigha dabíí zhą́ daabik'ehíí Bik'ehgo'ihi'nań biniigodilé'íí yiká'zhį' áile'. 7 Áík'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daanohłįį da le'. 8 Łah chagołheeł zhiné́é daanohłįį ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindlá́ád zhiné́é daasolį́: áík'ehgo got'íni biyi' hikahíí k'ehgo hohkah; 9 (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nłt'éégo ágoť'eehíí, dábik'ehyú ágoť'eehíí, ła'íí da'aniigo ágoť'eehíí biyi' begoz'ąągo áile';) 10 NohweBik'ehń hant'é bił goyiłshǫ́ǫ́ doleełíí bídaagonołsį́įh. 11 Doo chagołheeł zhiné́égo da'ílínégo ánádaat'įįłhíí k'ehgo ánádaaht'įįł da, áídá' ágánágoť'įįłíí nnee bił ch'í'nah ádaanołsįgo bígózį le'. 12 Nagont'į'yú ánádaat'įįłíí bích'iłtahyúgo ndi bik'ee ídaayágosį. 13 Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindlá́ádíí bee bígózį: dawahá hit'iiníí idindlá́ádíí bee hit'įį. 14 Áík'ehgo gáníígo dahgoz'ąą, Iłhoshíí, ch'ínándzííd, dasíńtsąądí' nádndáh, Christ niká'zhį' idindlá́ádgo áile'. 15 Hagoť'éégo hohkahíí baa daagonohsąą, nnee doo daagoyą́ą́ dahíí doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahíí k'ehgo hohkah, 16 Díí yołkaałíí biyi' doo nzhǫǫ dahíí zhą́ begoz'ąąhíí bighą goldohíí ílíígo ádaanołsį. 17 Ídaa daagonohdzą́ą le', nohweBik'ehń nohwá hát'íínííi bídaagonołsį́įh. 18 Wine nohwił nádaagodołhis hela', áí dénchǫ'go kodiłteehi at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'iłgo nłdzilgo bee nasozį́į le'; 19 Siníí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosiníí, ła'íí ínashood biyiníí bee iłch'į' da'doh'aał le', nohwił daagozhǫ́ǫgo nohwijíí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'į' da'doh'aał le'; 20 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa bich'į' dawahá ba'ihédaanohsį le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; 21 Bik'ehgo'ihi'nań daadinołsįgo daałidohts'ag le'. 22 Isdzáné daanohłiiníí, daanohwiką' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agíí k'ehgo. 23 Nnee bi'aa yá siziįgo bi'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá siziįgo bitsits'ini at'éehíí k'ehgo: ínashood daanliiníí dawa Christ bits'í nlįįgo áí hasdá'iiníłi at'éé. 24 Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíí k'ehgo isdzáné daanliiníí ałdó' dawahá bee biką' daidits'ag le'. 25 Da'anii ínashood daanliiníí łą́ą́ ndihíí Christ biláhyú dała'á át'éé, Christ áí bił nzhǫǫgo ya'ídet'ąąhíí k'ehgo nnee daanohłiiníí, daanohwi'aa nohwił daanzhǫǫ le'; 26 Tú bee taats'idígisíí k'ehgo áí ínashood dała'á át'éehíí Christ biyati' yee taayigisgo ídáhaididle'híí bighą ya'ídet'ąą, 27 Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idiłhiłgo da, dant'éhéta dénchǫ'éhíí da'ádįh; áídá' dilzihgo, dánłt'éé nt'éégo, bits'ą́'dindlá́ád silįįgo ídaayi'né' doleełhíí bighą ya'ídet'ąą. 28 Da'ágát'éégo nnee bi'aa bił daanzhǫǫ le', dabíí bits'íhíí k'ehgo. Hadíń bi'aa bił nzhoonií dabíí ídił njóni at'éé. 29 Nnee doo ła' dabíí bits'í bił nchǫ' da; áídá' nłt'éégo áyíłsįgo bił nzhǫǫgo yiná́dézį́į, nohweBik'ehń ínashood dawa dabíí bee dała'á nlįįgo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyíłsį, 30 Néé dała'á daantįįgee Christ ła' bits'í daandlįįhíí bighą, bitsį' hik'e bits'in k'ehgo. 31 Áí bighą nnee bitaa hik'e bą́ą́ biłgo yits'ą́' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleeł, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dała'á nádleeh doleeł. 32 Díí dázhǫ doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood łą́ą́ ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éhi áłdishnii. 33 Áídá' dała'á daanohtįįgee gádaanohwiłdishnii, Nohwi'aa nohwił daanzhǫǫ le', dabíí ídił njǫǫhíí k'ehgo; ła'íí isdzáné biką' daayidnłsį le'.

6

1 Chąghášhé daanohłíni, nohwitaa nohwimaa biłgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bił dała'á daanohłįįhíí bighą: ágádaanoht'eego nłt'éé. 2 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishłiił nohwiłnniidíí díínko dahgoz'ąą, Nitaa ni-maa biłgo dinłsį le'; 3 Áík'ehgo niyaa gozhǫ́ǫ doleeł, ni'gosdzáń biká' ńzaadyú hinnáá doleeł. 4 Nnee daanohłiiníí, nohwichąghášhé doo bił daadohtehgo bídaagoyołchįį da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichąghášhé doo dábik'ehyú ádaat'ee dagee bich'į' yádaałti'go bił ch'ídaagonoh'aahgo bihołnaa. 5 Nada'ohsiidíí, ni'gosdzáń biká' bánada'ohsiidíí da'ánííyú ádaanoht'ee, daadohtłidá' nohwiini' dahą́hgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; 6 Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhą́ ágádaanoht'ee da, doo nnee bił daagonołshǫ́ǫ́híí zhą́ bighą da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanohłįįgo nohwijíídí' Bik'ehgo'ihi'nań dahát'į́į́yú ádaanoht'ee; 7 Nt'éhéta ádaał'iiníí Bik'ehgo'ihi'nań bá ádaał'įįhíí k'ehgo nohwił daagozhǫ́ǫgo ádaał'įį, doo nnee bá ádaał'įįhíí k'ehgo da: 8 Díí bídaagonołsį, nnee nłt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihi'nań da'áík'ehgo nłt'éégo bich'į' nahiniił, isnáh nliiníí dagohíí doo isnáh nlįį dahíí. 9 Nohwíí nant'án daanohłiiníí, nohwá na'iziidíí da'áík'ehgo bich'į' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí ałdó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólíí bídaagonołsį; áń doo nnee ił'anigo yaa natsekees da. 10 Iké'yúhíí, shik'ííyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee nłdzilgo nasozį́į. 11 Bésh diyágé Bik'ehgo'ihi'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'į' nach'aagee nłdzilgo nasozį́į doleełhíí bighą. 12 Doo nnee daanliiníí bich'į' nadaagonlkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzáń biká' chagołheełíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanchǫ'íí yúdahyú

gólíni bich'į' nadaagonlkaad. 13 Áí bighą bésh diyágé Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagontł'ogíí bijįį nasozįį doleełhíí bighą, áík'ehgo ąął ádaasołaago t'ah nasozįį doleeł. 14 Da'an̲ii ágot'eehíí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozįį, ła'íí dábik'ehyú ágoť'eehíí bee bésh nohwitíl naztąągo ádaagohdle'; 15 Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ą́ąhíí nohwikee bee hadaadeszaa le'; 16 Da'itiséyú nohwi'odlą' bee nohwinadį́h dahdaadohtįįh, áí bee k'aa' diłtłi'i ch'iidn nant'án yidiłt'ohíí daanołtsees doleeł. 17 Áídí' bésh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', ła'íí bésh be'idiltłishé Holy Spirit nohwainé'íí dahdaadohtįįh, áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'hi at'éé: 18 Holy Spirit biláhyú dáda'ohkąąh nt'éé, nohwijíídí' dahot'éhé bee da'ohkąąhgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bída'dohkeed, daadeh'įįgo ínashood dawa doo hagee ngont'í'go da bá da'ohkąąh; 19 Shíí ałdó' shá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihi'n̲ań yati' shizayin̲iił le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózį da n'íí ch'í'n̲ah ádaashłe' doleełgo, 20 Shíí, yati' baa gozhóni bee nagoshn̲i'go shi'dol'aadhíí bighą dahshi'destł'ǫǫgo ha'ásítį́į́; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíí k'ehgo yashti' doleeł shá da'ohkąąh. 21 Hago ánásht'įįłíí ła'íí hago ánsht'eehíí bídaagonołsį doleełgo Tíkikas, nohwik'isn nohwił daanzhóni, begondlį̨įgo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwił nagoln̲i' doleeł: 22 Áń nohwich'į' hił'áad, hago ádaant'eehíí bídaagonołsį doleełhíí bighą, áík'ehgo nohwijíí yił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleeł. 23 Iłk'ííyú daanlíni iłch'į'gont'éehíí bee bich'į' goz'ąą le', ła'íí ił'ijóónií odlą' biłgo ałdó' bee bich'į' goz'ąą le', áí dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiTaa, Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biłgo bits'á'dí'hi at'éé. 24 Jesus Christ nohweBik'ehń da'an̲ii bił daanzhoonií dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí bee bich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

1 Shíí Paul ła'íí Timótheus biłgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa Philippi golzeegee
daagolínihíí bich'į' k'e'iilchii, ínashood yiṇádaadéz'iinií ła'íí tédaaṫ'iyehíí nłt'éégo áyílsiníí
ałdó' bich'į' k'e'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihi'ṇań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń
biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Dahagee no-
hwínáshṇiihgee nohwighą Bik'ehgo'ihi'ṇań hoshkąąhń ba'ihénsį, 4 Dábik'ehn daanohwigha
nohwá oshkąąhgee shił gozhǫ́ǫ́go nohwá oshkąąh, 5 Yati' baa gozhóni dantsé daades-
ots'ąądí' díí jį̨zhį' bee shich'odaahṇiigo ngohenyááhíí ba'ihénsį; 6 Díí nłt'éégo bígonsį,
nohwijíí biyi' nłt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíí Jesus Christ nádáhíí bijį̨ ąął łaile'
doleeł: 7 Shijíídí' shił daanohshǫǫhíí bighą daanohwigha díí k'ehgo nohwaa natseskees
dábik'eh; ha'ásítʃį́dá' ła'íí yati' baa gozhóni yashti'go bá sízʃį́dá' shíí hik'e nohwíí ałdó' łahdí'
Bik'ehgo'ihi'ṇań biłgoch'oba'íí bee nohwiká'zhį' at'éé. 8 Jesus Christ bits'ą́'dí'go ił'ijóóníí
bee shił daanoh shǫǫgo daanohwigha nohwaa ch'íná nshłiiníí Bik'ehgo'ihi'ṇań shá yígółsį.
9 Díí bighą nohwá oshkąąh, nohwił ídaagozi̯go ła'íí daagonohsą̨ągo nohwił'ijóóníí dázhǫ́
ch'ída'izkaadyú nohwá bínágohidáh; 10 Áík'ehgo nłt'éégo ágoṫ'eehíí zhą́ nohwił dábik'eh
doleeł; ła'íí nohwijíí bił da'aṇiigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohṇaa doleeł,
Christ nádáhíí bijį̨zhį'; 11 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ṇań ízisgo at'éehíí ch'í'ṇah hileehgo, ła'íí
áń ba'ihégozį doleełhíí bighą dábik'ehyú ádaanohṫ'eego Jesus Christ binawodíí bee nłt'éégo
ánáł'ol'į̨ɬíí an'odaazlį̨igo ánádaaht'į̨ɬgo nohwá oshkąąh. 12 Shik'ííyú, shich'į' ágódzaahíí
yati' baa gozhóni yuṇáásyú be'ánágon'ą́ą doleełhíí bighą shich'į' ágódzaahíí bídaagonołsį
hasht'ʃį́; 13 Áík'ehgo Christ bighą ha'ásítʃį́híí silááda ízisgo nant'án yánada'iziidíí ła'íí nnee da-
hot'éhé dádaagolʃį́ ńt'éégo shídaagołsi̯id; 14 Ha'ásítʃį́híí bighą nohweBik'ehń biláhyú shik'isyú
daanliinií łą́ą́go bi'odlą' daanłdzil daasili̯į, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati' da'itisgo doo
nédaaldzid dago, ła'íí doo biini' daahą́h dago yee yádaałti'. 15 Łą́ą́go shídaayésts'ąąhíí bighą
shik'edaanṇiihgo, dagohíí iłch'į' nadaagonłkaadgo nnee ła' Christ yaa nadaagolṇi'; ła'ihíí
nłt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolṇi': 16 Iłch'į' nadaagonłkaadgo Christ yaa
nadaagolṇi'íí daazhógo ádaaṇii, ha'ásítʃį́ ndi dayúweh shich'į' nagontł'og le' daasho'ṇíígo:
17 Áídá' ła'ihíí bił daanshǫǫhíí bighą Christ yaa nadaagolṇi', yati' baa gozhóni bá sízʃį́go
nshi'deltį̨híí yídaagołsi̯híí bighą. 18 Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú
ndi, daazhógo ádaaṇiigo ndi, dagohíí da'aṇiigo ádaaṇiigo Christ baa na'goṇi'; áík'ehgo
shíí shił gozhǫ́ǫ́, ła'íí dayúweh shił gozhǫ́ǫ́ doleeł. 19 Nohwi'okąąhíí ła'íí Jesus Christ
biSpirit shich'oṇiihíí bee shiyaa gozhǫ́ǫ́ doleełgo bígonsį, 20 Doo ídaayánsdzį da doleeł, áídá'
doo shiini' háh dago shits'í binkááyú Christ ba'ihégosį n'íí k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégosį
doleełíí shijíí dawa bee hasht'ʃį́go bikádésh'į̨, t'ah hinshṇaadá' dagohíí dasiitsąą ndi.
21 Shíí hinshṇaayúgo Christ bá hinshṇaa, dasiitsą̨ąyúgohíí ihi'ṇaa doo ngonel'ąą dahíí
hisht'į̨h. 22 Dayúweh hinshṇaayúgo Bik'ehgo'ihi'ṇań bá na'isiidíí binest'ą' golʃį́híí k'ehgo
dayúweh ídaagowa': áídá' hadíí nágodish'aahíí doo bígonsį da. 23 Díí nakigo goz'aanií
dázhǫ́ baa natséskees, dahdishághgo Christ bił hishłeehíí dázhǫ́ hásht'ʃį́; áí itisgo shił nzhǫǫ:
24 Áídá' dayúweh hinshṇaahíí itisgo nohwá nzhǫǫ. 25 Áík'ehgo díí bígosíłsi̯id, dayúweh
hinshṇaago daanohwigha nohwił daagonshɬį̨ doleełgo, nohwi'odlą' nłdzilgo ła'íí bee nohwił
daagozhǫ́ǫ́go dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashṇii doleeł; 26 Áík'ehgo no-
hwaa násdzaahíí bighą Jesus Christ binkááyú shaa nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 27 Dáhagot'éégo
shich'į' godeyaayúgo, Christ nłt'éégo baa na'goṇi'íí bikísk'eh ádaanohṫ'eego ádaanołsį:
áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'į̨, dagohíí doo nohwaa niyáá da ndi, dáłełt'eego
natsídaahkeesgo ła'íí. dała'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaanií bá nłdzilgo
nasozi̯igo, la'íí nłdzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsį doleeł; 28 Nohwik'edaanṇiihíí doo
bédaałdzid da: áí bee díínko yídaagołsį, áí da'íllí daadoleełíí ádaat'ee, nohwihíí hasdáhkaihíí
ádaanohṫ'ee, áí Bik'ehgo'ihi'ṇań bits'ą́'dí'hi. 29 Christ daahohdlą̨ągo nohwaa godet'ąą, áídá'
doo daáí zhą́ da, bá nohwiniidaagonłt'ę́égo ałdó' nohwaa godet'ąą; 30 Shíí ła'íí nohwíí
dáłełt'eego nohwi'odlą' bee nadaagonlkaad, ágát'éégo nagonshkaadíí daashoh'į̨ ni', ła'íí
t'ah nagonshkaadíí sha'ikodaanohsį.

2

1 Áík'ehgo Christ bił dała'á daandlį̨híí bee bidag ádaanṫ'eego, ła'íí łił daanjǫǫhíí bee
łił goyiłshǫ́ǫ́go, ła'íí Holy Spirit bił daandlį̨igo, łaadaach'oba'go, 2 Nohwinatsekees dała'á
ádaanołsį, dáłełt'eego łił daanohjǫ́ǫ́ le', dała'ágo natsídaahkees, nohwiini' dała'á le', áí
bee shił gozhǫ́ǫ́go ádaashinołsį. 3 Łaanahkaihíí dagohíí itisgo ádesoh'ṇilíí doo nohwitahyú

begoz’ąą da le’; áídá’ daanohtįįgee ídaa daagoch’iyolba’go nnee ła’ nohwitisgo nłt’éégo baa natsídaahkees le’. 4 Dała’á daanohtįįgee doo daanohwízhą́ ídaa natsídaahkees da, nnee ła’ihíí ałdó’ baa natsídaahkees le’. 5 Christ Jesus binatsekeesíí be’ádaanoht’ee le’: 6 Áń Bik’ehgo’ihi’nań nlįį ndi Bik’ehgo’ihi’nań yił dała’á nlįįgo doo yotą’ da ni’: 7 Áídá’ áí íts’ą’zhį’ áyíídlaago kána’iziidhíí át’éehíí k’ehgo ya’ídet’ąągo nnee bits’í yee gozlįį. 8 Áídí’ nnee k’ehgo nyáágo ídaagoch’iyolba’go Bik’ehgo’ihi’nań yikísk’eh at’éégo da’itsaah yune’ ch’ínyáá lę́k’e, tsį́’iłna’áhi biká’. 9 Áí bighą Bik’ehgo’ihi’nań dázhǫ́ da’itiséyú binesdaa, ła’íí hizhiihíí dawa bitisgo at’éhi bizhi’ bá áyíílaa: 10 Áík’ehgo yaaká’yú ła’íí ni’gosdzáń biká’yú, ni’gosdzáń bitł’ááhyú gólíínií ałdó’, dawa bich’į’ daahilzhiish doleeł, Jesus bizhi’ hójíígee; 11 Ła’íí hadíí yádaaałti’íí daantį́įgee Jesus Christ dawa yeBik’ehń nlįį daanii doleeł, Bik’ehgo’ihi’nań nohwiTaa ba’ihégosį doleełhíí bighą. 12 Áík’ehgo shił daanohshóni, doo dáshiníáát zhágo da, ndi k’adíí doo shiníáát dadá’ ndi, dábik’ehn da’dohts’ag n’íí k’ehgo, Bik’ehgo’ihi’nań daadinołsįgo daadohtłidgo daanohwíí hasdánohwidi’ńiiłíí ładaahłe’go nabik’ída’ohsiid le’: 13 Bik’ehgo’ihi’nań bił goyiłshóónií hádaaht’įįgo ła’íí be’ádaanoht’eego ánohwiłsįhíí bighą nohwiyi’ na’iziid. 14 Doo nt’é bee nadaadoht’įį dago, ła’íí doo łahadaadoht’áh dago baa nahkai le’: 15 Áík’ehgo doo nohwaa dahgosit’aa dahíí ła’íí doo nchǫ’go natsídaahkees dahíí, Bik’ehgo’ihi’nań bichąghashé doo nt’é bighą nohwił daach’iteh dahíí bee ch’í’nah ídaadinołzį, nnee daanchǫ’go ádaat’eehíí ła’íí dabíí zhą́ daabik’ehgo ádaat’eehíí bitahyú ni’gosdzáń biká’ nohwits’ą́’ dindláád; 16 Yati’ be’ihi’naahíí nnee dawa bich’į’ bił dahdaadołnih; áík’ehgo doo ch’éh itah nniyáá dahíí bighą, ła’íí doo da’ílį́įzhį’ na’síziid dahíí bighą shił gozhǫ́ǫ́ doleeł, Christ nádáhíí bijįį. 17 Bik’ehgo’ihi’nań nt’éhéta baa hi’né’híí k’ehgo nohwi’odlą’ baa hiné’dá’ shíí baa ídensht’ąągo shidił ałdó’ baa hiné’yúgo, baa shił gozhǫ́ǫ́ doleeł, ła’íí daanohwigha nohwa’ashhahdí’ shił gozhǫ́ǫ́ doleeł. 18 Da’áíhíí bighą nohwíí ałdó’ nohwił daagozhǫ́ǫ́ le’, sha’ashhahdí’ nohwił daagozhǫ́ǫ́ le’. 19 Jesus nohweBik’ehń ba’oshłíígo dák’adégo Timótheus nohwich’į’ dish’aa, nohwa’ikodaaniisį́įhíí shił goyiłshǫ́ǫ́ doleełhíí bighą. 20 Dząągee áń zhą́ dała’ bił natséskees, áń zhą́ nohwá nłt’éehíí hát’į́į́. 21 Ła’ihíí dabíí nadaabi’dintł’ogíí zhą́ yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsídaakees da. 22 Ndihíí Timótheus nłt’éégo ánát’įį́įgo bídaagonołsį, nnee biye’híí k’ehgo yati’ baa gozhóni itah bee yáhiilti’go shich’oznì. 23 Hagoshą’ shich’į’ ágot’ee doleełíí bígosílsį́įdgo, dagoshch’į’ nohwich’į’ dish’aa doleeł. 24 Ła’íí shíí ałdó’ dét’įhégo nohwich’į’ dishához nohwe Bik’ehń ba’oshłíí. 25 Epaphrodítus, shik’isn, bił na’isiidi, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań bá silááda bił nshłíni, nohwich’į’ nádish’aago dábik’eh shį nsį, áń shich’į’ daadisoł’a’ n’íí, áík’ehgo hadíí bídįh nshłiiníí shaa yihiniiłgo shich’oznì. 26 Áń nohwaa ch’íná silįį, ła’íí nniihgo ba’ikodaanohsį́híí bighą biini’ łą́ą́. 27 Yóíyahgo nniih ni’, dasdozhą́ daztsąą, áídá’ Bik’ehgo’ihi’nań baa ch’ozbaad; doo dabíí zhą́ da, shíí ałdó’ shaa ch’ozbaad, doo ágát’éé dayúgo doo shił gozhǫ́ǫ́ dahíí da’itiséego doo shił naagojǫǫ da doleeł ni’. 28 Áík’ehgo dázhǫ́ hásht’į́įgo nohwich’į’ deł’a’, nádaahołtsąągee nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł, áík’ehgo shíí dá shił dégots’ííd doleeł. 29 Áí bighą nohweBik’ehń biláhyú dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́go nádaadołteeh; nnee ágádaat’eehíí daadinołsį; 30 Áń Christ yána’iziidhíí bighą dasdozhą́ daztsąą, bi’ihi’na’ doo yaa bił goyéé dago, hagot’éégo shich’odaahnii doleeł n’íí ąą́ł shá áyíílaa.

3

1 Iké’zhį’go shik’ííyú, nohweBik’ehń biláhyú nohwił daagozhǫ́ǫ́ le’. Da’áí baa nohwich’į’ k’ena’ishchihíí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhǫǫ. 2 Gósé k’ehgo daanliiníí baa daagonohsąą, nchǫ’go ánádaat’įłhíí baa daagonohsąą, hadíí bikágé naiłgésíí, ła’íí nohwikágé nadaahołgéés daanohwiłniihíí ałdó’ baa daagonohsąą. 3 Néé da’anii circumcise ádaabi’deszaahíí daandlįį, Holy Spirit binkááyú Bik’ehgo’ihi’nań daahohiikąąh, Christ Jesus zhą́ baa da’óndlii, danéé nohwi’at’e’íí doo bee ídaa da’ohiidlii da. 4 Áídá’ shíí bighane golíį́go ída’oshdlíí. Nnee ła’ nt’é yee ída’odlííyúgo, shíí itisgo at’éehíí bighą ída’oshdlíí: 5 Gosilį́ídí’ tsebíískąą́go circumcise áshi’delzaa ni’, Israelite nshłíni, Benjamin hat’i’íí bits’ą́’dí’, Hebrew nshłįįgo shimaa hik’e shitaa biłgo Hebrew daanlįį ni’; Bik’ehgo’ihi’nań yegos’aanií baa yách’iłti’yúgo bikísk’eh ánsht’eego Pharisee nshłįį ni’; 6 Jews da’okąąhíí dahot’éhé bee oshkąąhíí baa yách’iłti’yúgo, ínashood daanliiníí biniidaagonłt’éégo ádaansį ni’; Bik’ehgo’ihi’nań yegos’aanií bik’ehgo dábik’ehyú ánsht’eehíí baa yách’iłti’yúgo, doo shaa dahgoz’ąą da ni’. 7 Ndihíí áí dawa bee sist’įįd n’íí Christ bighą shich’į’ doo nt’é da nasdlį́įhíí k’ehgo baa natseskees. 8 Christ Jesus sheBik’ehń bígonsįhíí dázhǫ́ ílį́įhíí bighą dawahéhíí shich’į’ doo nt’é da nasdlį́į: áń bighą dawahéhíí k’ihzhį’ nyiiné’híí bighą bił ch’ígódéehíí k’ehgo bił oshtag, bideną Christ hisht’įį doleełhíí bighą, 9 Ła’íí Christ bił dała’á nshłįįgo shígózį doleełhíí bighą, doo Jews bich’į’ begoz’aanií bikísk’eh ánsht’eehíí bighą dashíí dábik’ehyú ánsht’ee da, áídá’ Christ hoshdląąhíí binkááyú zhą́

dábik'ehyú ánsht'ee, áí dábik'ehyú ách'íť'ééhíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi at'éé, ko'odlą'íí bee: 10 Christ bígonsį̨h hasht'į́į́, ła'íí binawodíí daztsą́ądí' naadiidzaahíí bee ch'í'nah alne'íí bígonsh'aah ałdó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'éé doleełgo, ła'íí áń datsaahdá' át'éé n'íí k'ehgo ánsht'eego hasht'į́į́; 11 Hagoť'éégo bígonedzą́ąyúgo zhą́ nanezna' n'íí naadiikáhgee shíí ałdó' itah deshłeełgo hasht'į́į́. 12 Shíí doo hwahá bee shaa goną́h da, doo hwahá dázhǫ́ nzhǫǫ hishłeeh da, ndi ágánsht'ee doleełhíí bighą dayúweh baa hishaał, Christ yighą hashłtíínii łaashłe' doleełgo. 13 Shik'ííyú, shíí áí doo hwahá łaashłe' dago bígonsį: áídá' shiké' ńnááyú ágoť'eehíí baa yishnahdá' dała'ágo goz'áni zhą́ baa hishaał, shádį̨hyú ágoť'eehíí zhą́ bich'į' dahnshdǫhgo, 14 Ngont'i'gee na'desdzogíí bich'į' hishwoł, áí Bik'ehgo'ihi'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighą nohwich'į' anníihíí honshbį̨h doleełhíí bighą. 15 Áík'ehgo halą́ą, Holy Spirit bee bayáń daasiidliiníí shíí ánsht'ee dishniihíí k'ehgo baa natsídaahiikees le': áídá' dant'éhéta łahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwił ch'í'nah áile' ndi at'éé. 16 Ágáť'éé ndi ił‌k'idá' bídaagosiilzį̨́díí nłdzilgo daahóntą'go bikísk'eh ádaant'ee le'. 17 Shik'ííyú, dała' daanohłį̨go shedaał'į̨, nohwíí bikísk'eh ihi'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áíyikísk'ehyú ádaat'eehíí daaneł'į́go bídaagonołsį le'. 18 (Nnee łáni Christ bitsį'ił‌na'áhi yik'edaannįihgo nadaakaihíí baa nohwiłnanágosh'nih, k'adíí shináátú nálį́dá' nagoshni': 19 Áí bendaagoyaago da'ílíí daadoleeł, bibidíí binant'a' ádaayiłsį, bik'ee ídaayágosį doleeł n'íí yee ídaada'odlíí, ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí zhą́ yaa daabiini'.) 20 Áídá' néé nohwini'íí yaaká'yú goz'ąą, áídí' Hasdánohwiniiłíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí bikádaadét'į̨: 21 Dawa dabíí yebik'ehgo áyíłsį̨go binawodíí yee yínel'ąąhíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'í bits'ą́'dindį́híí k'ehgo łahgo ánáidle' doleeł.

4

1 Áík'ehgo shik'ííyú, dázhǫ́ shił daanohshóni, nohwaa ch'íná nshłį̨, baa shił gozhóni daanohłį̨, nohwíí ch'ah hobį̨híí k'ehgo hosiłbąąhíí shá daanohłį̨, dázhǫ́ shił daanohshóni, nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo nasozį̨. 2 Euódias nánoshkąąh, Síntiki ałdó' nánoshkąąh, nohweBik'ehń biláhyú nohwiini' łełt'ee le', dishniigo. 3 Dani nił naki disht'éhi, ni ałdó' nánoshkąąh, díí isdzáné bich'odaannįih, áí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bił nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e ła'ihíí bił nada'isiid n'íí ałdó' biłgo, dawa naltsoos be'ihi'náhi biyi' bizhi' dahnagoz'ąą. 4 Dábik'ehn nohweBik'ehń biláhyú nohwił daagozhǫ́ǫle': ágánánohwiłdish'nii, Nohwił daagozhǫ́ǫ le'. 5 Dawa bich'į' daanohshoonií nnee nohwá yídaagołsį le'. NohweBik'ehń ałhánédí' nádaał. 6 Doo nt'é bighą nohwiini' łą́ą da le'; áídá' ihédaanohsigo dawa bighą Bik'ehgo'ihi'nań nádaahohkąąh, nt'é hádaaht'iiníí bił nadaagołni'go bídaahohkeed. 7 Áík'ehgo ił‌ch'į'gont'éehíí Bik'ehgo'ihi'nań kaa yiné'íí bígoch'ił‌siníí bitisgo at'éhi nohwijíí hik'e nohwinatsekeesíí biyi' golį́ígo nłt'éégo áyíłsį, Christ Jesus biláhyú. 8 Iké'yúhíí, shik'ííyú, nt'éhéta da'aniihíí, nt'éhéta dilziníí, nt'éhéta dábik'ehyú át'éehíí, nt'éhéta doo nchǫ' zhinéé dahíí, nt'éhéta dázhǫ́ nzhoonií, nt'éhéta nłt'éégo baa ch'iniihíí; dázhǫ́ nłt'éényúgo, ba'ihégosį bik'ehyúgo, díí baa natsídaahkees. 9 Shits'ą́'dí' bídaagosołsį̨dgo nádoné'íí dawa, shits'ą́'dį́' da'desots'ąą n'íí ałdó', ła'íí be'ánsht'eehíí daah'į́į́ n'íí, díí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ił‌ch'į'gont'éehíí kaa yiné'íí nohwił nlį̨ doleeł. 10 NohweBik'ehń binkááyú dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́, k'adíí áníta zhą́ shaa nohwił nádaagoyéé; da'anii shaa nohwił daagoyéé ni', ndi doo hagoť'éégo bídaaneł'ąą da ni'. 11 Doo nt'é bídį́h nshłį̨ dishnii da; hagoť'éégo hinshnaahíí shił da'ákohgo bígoł'ąą. 12 Débaagoch'oba'ágo hinshnaahíí bígosílsį̨d, dawahá shich'į' ch'ída'izkaadgo hinshnaahíí ałdó' bígosílsį̨d: da'ádzaayú ła'íí dawa bee, ná'ch'ił‌dį̨híí ła'íí shiná', dawahá ch'ída'izkaadíí ła'íí dawahá bídį́h nshłį̨híí baa shił ch'ígóť'ąą. 13 Christ shinawod shá ágółsiníí biláhyú dawa ashłéhgo bínensh'ąą. 14 Ágáť'éé ndi shich'į' nagontł'ogee shich'odaasoni'íí nłt'éényú ádaahdzaa. 15 Áídá' Philippigee daagonohlíni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniadí' dahdiyaadá', ínashood ha'ánáłséh nagoznilíí doo ła' shich'ozni' da, nohwíí zhą́ shich'odaasoni', ił‌denágo ládaadihi'né'íí zhinéégo. 16 Thessaloníca golzeegee sidáádá' ndi bídį́h nshłį̨híí bighą zhaali bee shich'onádaahniih ni', doo dałándi zhą́ da, nakidn ni'. 17 Doo nt'é shaa hi'né' hásht'į́į́híí bighą dishnii da: łą́ągo nohwá ínágodáhgo nohwich'į' goldohíí zhą́ nohwá hásht'į́į́. 18 Bídį́h nshłį̨ n'íí shaa hi'né' dázhǫ́ bitisgo łą́ągo: da'áígee dáshik'eh, shich'į' ádaasolaa n'íí Epaphrodítus shainą́nil, áí Bik'ehgo'ihi'nań baa bi'niiłíí łikągolchini at'éégo dá bił bik'eh, bił gozhǫ́ǫ́go náidnné'hi at'éé. 19 Bik'ehgohinshnań nt'é bídį́h daanohłiiníí Christ Jesus dawa ch'ída'izkaadgo hágołdzilíí bee nohwá ágoléh. 20 Bik'ehgo'ihi'nań da'áí nohwiTaa ba'ihégosį le', dahazhį' doo ngonel'ąą dayú. Doleełgo at'éé. 21 Ínashood daantį́ígee Christ Jesus biláhyú, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohnii. Nohwik'isyú bił nahásh taaníí, Gozhǫǫ, daanohwiłnii. 22 Ínashood dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii, Caesar

yił daagolíni áí zhą́ bitisgo. 23 NohweBik’ehń Jesus Christ biłgoch’oba’íí daanohwigha bee nohwich’į’ goz’ąą le’. Doleełgo at’éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'ɳań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshɬíni, ła'íí nohwik'isn
Timótheus biłgo, 2 Colósse golzeegee ínashood daanliinií ła'íí Christ biláhyú nohwik'ííyú
bada'óndliihíí bich'į' k'e'iilchii: Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo
biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihi'ɳań,
Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwighą ba'ihéndzigo dábik'ehn nohwá ohiikąąh,
4 Christ Jesus daahohdląągo ła'íí ínashood dawa nohwił daanzhǫǫgo ba'ikondzįhíí bighą,
5 Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníí ndaahołííhíí bighą ágádaanoht'ee; áí ndaahołííhíí yati' baa
gozhóni, yati' da'aɳíhi bee iłk'idá' daadesots'ąą ni'; 6 Áí yati'íí nohwitahyú didezdlááđhíí
k'ehgo ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo didezdlááđ; nohwíí daadesots'ąągo Bik'ehgo'ihi'ɳań
biłgoch'oba'íí da'aɳiigo bídaagonołsįhíí bijįįdí' godezt'i'go nłt'éégo ádaanohwoliiłhíí k'ehgo
bíí ałdó' nłt'éégo ádaabolii ł: 7 Áí yati'íí Épaphras holzéhi, nohwił nzhóni, bił na'idziidi,
bits'ą'dí' bídaagoł'ąą, áń nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíí nlįį; 8 Áń Holy Spirit biláhyú
nohwił'ijóónííí ałdó' baa nohwił nagolɳi' n'. 9 Áí bighą áí ba'ikonihidzíínií bijįįdí'
godezt'i'go ałdó' dá nohwá ohiikąąh nt'éégo godeyaa, Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwá hát'íínií
bídaagonołsįįhíí bighą daagonohsąą, ła'íí yaaká'dí'go ił'ígóziníí dawa bee nohwił ídaagozįgo
ánohwiléhgo nohwá ohiikąąh; 10 NohweBik'ehń dá bił bik'ehyú hohkaahgo, ła'íí ánádaaht'įįłíí
dawa bee bił daagonołshǫǫgo, nłt'éégo bá nada'ohsiidgo nest'ą' ch'il yiká' nant'įhíí
k'ehgo nłt'éégo da'nołt'įįł, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań baa nohwił'ígóziníí nołseełgo ałdó' no-
hwá ohiikąąh; 11 Bik'ehgo'ihi'ɳań ízisgo binawodíí dawa bee daanołdzilgo, áí bee nohwił
daagozhǫǫgo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aałgo; 12 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań no-
hwiTaa ba'ihédaanohsįgo nohwá háhiit'įįgo ohiikąąh, áń bits'ą'dindlááđíí biyi' ínashood bíyéé
doleełíí néé ałdó' nohwíyéé doleełgo ładaanohwezlaa: 13 Áń chagołheeł binawodíí bits'ą'zhį'
nohwiɳildí' biYe' bił nzhónihi bilałtł'áhgee daanliinií yitah nohwiɳil: 14 Áń bidiłíí bee
nohwinchǫ'íí bits'ą'zhį' nanánohwi'dihesɳii, nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodeť'aahgo:
15 Áń Bik'ehgo'ihi'ɳań doo hit'įį dahń ye'at'éhi da'áíyihíí ye'at'éé, dawahá álzaahíí dabíntségo
gozlíni: 16 Áń dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágoť'eehíí ła'íí ni'gosdzáń biká'yú ágoť'eehíí, hit'iiníí
ła'íí doo hit'įį dahíí, nant'án dahnazdaahíí, dawa yedaabik'ehíí, spirits binadaant'a'íí, ła'íí
inawodíí ndi; dawahá áń biláhyú alzaa, ła'íí bá alzaa: 17 Áń dawahá dabíntsé nlįį, dawahá
áń bee daałotą'. 18 Ła'íí ínashood dawa bits'íhíí k'ehgo nlįįgo, áń bitsits'inhíí k'ehgo yebik'ehi
nlįį: áń dantsé godeyaahíí nlįį nanezna'íí bitahdí' dantsé náhi'ɳa'i nlįį; dabíí zhą́ dawa bee
da'tiséyú nlįį doleełgo. 19 BiTaa dabíí ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíįgo bił dábik'eh; 20 Ła'íí
tsį'iłna'áhi biká'gee bidił idezjoolíí bee nkegohen'áánií nohwá goz'ąągo áyíílaago, ni'gosdzáń
biká' ágoť'eehíí dawa ła'íí yaaká'yú ágoť'eehíí dawa Christ bee Bik'ehgo'ihi'ɳań dabíí ách'į'
nłt'éégo ánáyidle'go ałdó' bił dábik'eh. 21 Áídí' nohwíí łah nchǫ'go ánádaaht'įłłíí bighą
Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą'zhį' ádaanoht'ee ni', ła'íí nohwinatsekeesíí bee bik'edaadinohɳiih
ni', ndi k'adíí bik'íí ánádaanohwidlaa 22 Christ bits'í daztsaaníí bee; áík'ehgo nohwíí
hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąągo da, doo hagoť'éégo nohwił iditeh-
go da, Christ Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee daanohwidiyołsįłł: 23 Dayúweh da'ohdląąhíí
bee nalwodgo nłdzilgo nasozįįyúgo, hasdách'igháhíí yati' baa gozhóni nohwił nadaagolɳi'íí
ndaahołííhíí doo bits'ą'zhį' ádaahɳe' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee ágát'éégo
daanohwidiyołsįłł; áí yati' baa gozhóni daadesots'aaníí yáá bitł'áahgee nɳee dawa bee
bich'į' yá'iti'íí; áí yati' baa gozhóni baa nagoshɳi'go shíí, Paul, hashi'doltįį; 24 K'adíí
nohwá shiniigonłt'éehíí baa shił gozhǫǫ́, ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nlíni, yá
biniigodilne'íí t'ah ła' édįhíí shíí shits'í biniigonłt'éehíí bee łaashłe': 25 Ínashood dawa, Christ
bits'íhíí k'ehgo nlíni, bá na'isiidgo hashi'doltįį, áí na'idziidíí Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwighą
shaidin'ą́ą́, Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' dawa baa nagoshɳi'go; 26 Áí doo bígózį da n'íí doo
ánídá' goldohíí ła'íí daałinolt'įįłíí bits'ą'zhį' nanl'į' ni', ndi k'adíí nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań
báhadaadeszaahíí bił ch'í'ɳah ádelzaa: 27 Áí bich'į' Bik'ehgo'ihi'ɳań doo Jews daanlįį dahíí
bitahyú doo bígózį da n'íí dázhǫ́ łáń ílíni bígózįgo áile'go ngon'ą́ą́, áí Christ nohwiyi' golíį́, áń
nohwiyi' golíįgo Bik'ehgo'ihi'ɳań baa gozhǫǫ́yú itah daahłeehgo ndaahołíhi at'éé: 28 Christ
Jesus biláhyú nɳee dała'á daantíįgee Holy Spirit bee bayáń daazlįįgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'į'
bił nkáh doleełhíí bighą Christ baa nagohiilɳi', nɳee dała'á daantíįgee baa daahii'ɳiigo,
ła'íí dawa bee daagondzągo bił ch'ígont'aahgo: 29 Áí bighą dázhǫ́ na'isiid, Christ Jesus
binasdziidíí nalwodgo shinkááyú na'iziidíí bee dahnshdǫh.

2

1 Dázhǫ́ nohwaa shiini'híí bídaagonoɬsi̱go hasht'í̱, Laodicéa golzeeyú daagolíínií ałdó', ła'íí
nn̲ee dawa doo hwahá daashiłtséh dahíí ndi baa shiini'; 2 Bijíí hadag ádaanlzi̱go łił daan-
joonií bee daałotą'go bá hásht'í̱, ła'íí doo bił nagoki dago bił'ígózinií ch'ída'izkaad doleełgo,
Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiTaa, łahn' doo bee bígózi̱ da n'íí, áí Christ at'éhi, yídaagoɬsi̱i̱hgo
bá hásht'í̱; 3 Igoyą' ła'íí ił'ígózi̱ łáń ílíni áń bilałtł'áhzhį' begoz'ąą. 4 Doo hadíń yati'
k'izé'idiłteehíí bee nohwich'į' nach'aa da doleełhíí bighą ádishn̲ii. 5 Doo shits'íhíí bee
nohwił nshłi̱i̱ da ndi shispirit bee nohwił nshłi̱i̱, áík'ehgo dawa daagodinoɬsi̱go goz'ąąhíí
k'ehgo ádaaɬ'i̱i̱go, ła'íí Christ nɬdzilgo daahohdląągo bígonsinií baa shił gozhǫ́ǫ. 6 Christ
Jesus nohweBik'ehń nádaagodo'ąądá' daahosohdląądhíí k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': 7 Áń
bee nohwikeghad golı́́go bee daanoɬseeł le', ła'íí nohwił ch'ígót'ąąhíí k'ehgo nohwi'odlą'
nalwod holeehgo dázhǫ́ ba'ihédaanohsi̱ le'. 8 Ídaa daagonohdzą́ą, dá ni'gosdzáń biká'gee
kogoyą'ihi, ła'íí yati' da'íllnéhi k'izé'idiłteehíí yee isnáh ádaanihodléh hela', áí dá nn̲ee
bi'at'e' n'íí ye'ádaat'éhi, dá ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą́ bee iłch'ígót'aah n'íí, doo
Christ ye'ádaat'éhi da, nn̲ee ágát'éégo iłch'ídaago'aahíí baa daagonohsą́ą. 9 Bik'ehgo'ihi'n̲ań
ye'at'éhi dawa Christ biyi' golı́́. 10 Áń, spirits binadaant'a'íí hik'e binawodíí dawa
yánant'aahń, bił dała' daanohłi̱i̱go hadaanohwi'deszaa: 11 Áń biyi' daanohłi̱i̱go ałdó' nohwíí
circumcision doo nn̲ee bigan bee alzaa dahíí bee circumcise ádaanohwi'deszaa, Christ
biláhyú circumcise ádaanohwi'deszaahíí bee nohwíí nchǫ'go be'ádaanoht'ee n'íí dawa no-
hwaidnn̲íli at'éé. 12 Bik'ehgo'ihi'n̲ań, Christ daztsą́ądí' naadiidzaago áyíílaahíí, binawod
bada'ołííhíí bighą baptism bee Christ bił łenohwido'n̲il, da'ái bee ałdó' bił naadohkai.
13 Nohwíí nchǫ'go be'ádaanoht'eego ła'íí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dago nanes-
ona' lę́k'e, ndi nda'hołsiihíí dawa yee Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwaa nágodin'ą́ágo Christ bił
daahinohn̲aago ánánohwidlaa; 14 Christ tsi̱'iłna'áhi bíheskałdá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí
doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíí bighą naltsoos nohwee nniltsooz n'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań
tsi̱'iłna'áhi yíheskałgo k'ihzhį' áyíílaa; 15 Áí bee spirits binadaant'a'íí ła'íí binawodíí yitis
silı́i̱go ch'í'n̲ah hit'i̱i̱go áyíílaago yaa nágonesnaa. 16 Áí bighą da'ákohayú dahadíń hadíí
daahsaaníí bee nohwída'iłtah hela', dagohíí godiyiníí bijı́i̱ dagohíí dahnáyitı̱i̱híí dagohíí
Jews daagodnɬsiníí bijı́i̱, daadinoɬsi̱go nohwiłn̲ii hela': 17 Áí yun̲áásyú ágodon̲íłi bichagosh'oh
zhą́ ádaat'ee; áídá' da'an̲iihíí Christ be'ágodon̲iił. 18 Da'ákohayú hadíń, ídaagoch'iyolba'go
nolı́go, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií daahohką́ąh le', daanohwiłn̲iiyúgo
daadohts'ag hela', áń daahołbi̱i̱h le' at'éé n'íí nohwich'į' nawoch'aa hela', nn̲ee ágáť'éehíí
shił ch'í'n̲ah ágolzaa n̲iihíí, dabíí bi'at'e' nchǫ'híí k'ehgo binatsekeesíí bee doo nt'é bighą doo
sihgo at'éé dahi at'éé. 19 Nn̲ee ágáť'éehíí Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliinií,
doo yotą' da; ínashood dawa Christ bits'í nlı́i̱, áík'ehgo Christ bits'í nɬdzilgo áyíłsi̱, áí dási̱zi̱i̱
nt'éégo iłghadaadit'aaníí hik'e its'id bee łídaadestł'ǫǫgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań nołseełgo áyíłsi̱. 20 Dá
ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí dantsé baa iłch'ígót'aah n'íí bits'ą́'zhį' Christ biłgo nanesona'
lę́k'eyúgo, nt'é bighą t'ah ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí nohwebik'ehgo daahinohn̲aahíí k'ehgo
díínko begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'ee? 21 (Bínílchi'ela'; nli̱hela'; dahnné'ela'; 22 Áí dawa
da'íllíí daaleeh;) áí begoz'aaníí dá nn̲ee yegos'áni, nn̲ee bits'ą́'dí'go iłch'ígót'aahíí ádaat'ee.
23 Áí ánádaach'it'i̱i̱híí goch'iyą́ą́go nolı́go dá hádaach'it'i̱i̱go da'ch'okąąh, ídaagoch'iyolba'go
nolı́go, ła'íí kots'í bin̲í'ch'idiln̲íhgo da'ch'okąąh; áí dázhǫ́ doo íllı́́ dadá' dá kots'íhíí zhą́ bił
íllı́́.

3

1 Christ bił naadohkai lę́k'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihi'n̲ań dihe'nazhin̲éégo dahs-
daahíí bits'ą́'dí'go ágot'eehíí zhą́ hádaaht'i̱i̱go bikádaadeh'í̱ le'. 2 Yaaká'dí'go ágot'eehíí
zhą́ baa nohwiini' le', doo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí da. 3 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí
bits'ą́'zhį' nanesona', Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyi' nohwi'in̲a'íí nádes'í̱, Christ biłgo. 4 Christ,
nohwi'in̲a' nliinií, ch'í'n̲ah nasdlı̱i̱go nohwíí ałdó' bił nohwits'ą́'dindlá́ádgo daanohwidolt-
seeł. 5 Áí bighą ni'gosdzáń biká' nchǫ'go ágot'eehíí hádaaht'iinií nohwijíí biyi' daagolíínií
daazołhee; nant'į' nahkaihíí, nchǫ'zhin̲éégo be'ádaanoht'eehíí, nohwits'í nchǫ'go hat'íínií,
nchǫ'go natsídaahkeesíí, ła'íí dawahá dayúwehégo ídáhádaaht'iinií, áí da'ílíné daayokąąhíí
át'éé, áí dawa daazołhee: 6 Áí nchǫ'go ágot'eehíí bighą nn̲ee dabíí zhą́ daabik'ehíí
Bik'ehgo'ihi'n̲ań bihashke'íí bee bich'į' goldohi at'éé: 7 Łahn' áí k'ehgo nohwíí ałdó'
nahkai ni', áí k'ehgo daagonohlı̱i̱ n'dá'. 8 Áídá' k'adíí díínko dawa yó'odaagodoh'aah;
hadaashohkeehíí, nohwágochi̱i̱híí, da'oh'ni'íí, nchǫ'go aayádaałti'íí, yati' dénchǫ'éhi yee
yádaałti'íí, dawa yó'odaagodoh'aah. 9 Doo ánídá' nchǫ'íí be'ádaanoht'ee n'íí, ła'íí nchǫ'go
ánádaaht'i̱i̱ł n'íí biłgo yó'odaasohné'dá' doo iłch'į' łéda'ołchoo da; 10 Ánídégo be'ádaanoht'eehíí

ánádaagohdlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ǹań ánohwilaahíí dayúwehégo bídaagonoɬsį̨ih, ła'íí bedaanoɬt'eego ánádaanohwidle': 11 Ágádaach'it'eehíí nǹee Greek nlíni dagohíí Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahíí dagohíí doo circumcise ábi'delzaa dahíí, ɬahdí' nǹee dagohíí Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíí doo isnáh nlį̨ dahíí doo iɬ'ánígo baa natsíts'ikees da, áídá' Christ zhą́ dawa yebik'eh, ła'íí áń biyi' dawa dała'á daanlį̨. 12 Áík'ehgo nohwíí, Bik'ehgo'ihi'ǹań hadaanohwezǹilgo báhadaadeszaahíí daanohɬíni ła'íí biɬ daanohshóni, ííánádaagoɬ'į̨ihíí k'ehgo díínko ádaagohdle': dawa bich'į' ch'izhóónííį, koɬ goch'oba'íí, ídaagoch'iyolba'íí, kojíí yuǹe' isht'egodnt'éehíí, ła'íí bágoch'oho'aaɬíí ádaagohdle'; 13 Iɬch'į' bidag ádaanoht'ee, nǹee ła' nǹee yiɬ ɬí'iɬtahyúgo ɬaa nádaagodenoht'aah: Christ nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodin'ąąhíí k'ehgo nohwíí ałdó' ɬaa nádaagodenoht'aah. 14 Díí dawa bitisgo iɬ'ijóónií ádaagohdle', áí dawahá daahotą'go dawa ɬaile'. 15 Áídí' Christ bits'ą́'dí' iɬch'į'gont'éehíí nohwijíí biyi' yebik'eh le', dała'á nádaasohdlį̨go áí bich'į' nohwíká ánǹiid ni'; ła'íí ihédaanohsį le'. 16 Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golǰ́go baa ɬiɬ nadaagoɬǹi'go bigoyą'íí dawa bee ɬiɬ ch'ídaagonoht'aah; ła'íí nohwijíí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'į' ihédaanohsigo da'doh'aał, siníí Bik'ehgo'ihi'ǹań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihi'ǹań ba'ihégosiníí, ła'íí ínashood biyiníí bee da'doh'aał. 17 Dá yádaaɬti' shį ndi, dant'éhéta baa nahkai shį ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehń bizhi' biláhyú ánádaaht'į̨ɬ le', dabíí biláhyú Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwiTaa bich'į' ihédaanohsigo. 18 Isdzáné daanohɬíni, daanohwiką' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehń biɬ dábik'eh. 19 Nǹee daanohɬíni, daanohwi'aa nohwiɬ daanzhǫǫ le', doo bich'į' nohwiɬ daagoshch'ii da le'. 20 Chąghášhé daanohɬíni, nohwitaa, nohwimaa biɬgo da'ánohwiɬǹiiyú daadohts'ag le': áí nohweBik'ehń biɬ goyiɬshǫ́ǫ́. 21 Nǹee daanohɬíni, nohwichąghášhé doo biɬ daadohtehgo bídaagoyoɬchį̨ da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. 22 Nada'ohsiidíí, ni'gosdzáń biká' bánada'ohsiidíí da'ánohwiɬǹiiyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhą́ ádaanoht'ee da, doo nǹee biɬdaagonoɬshǫ́ǫ́híí zhą́ bighą da; áídá' nohwijíí da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihi'ǹań daadinoɬsįhíí bighą ádaanoht'ee: 23 Dant'éhé baa nahkai shįhíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehń bá ashɬe' daanohsįgo, doo nǹee zhą́ bá ashɬe' daanohsįgo da; 24 Nada'ohsiidhíí bighą nohwíyéé doleeɬíí nohweBik'ehń nohwaidoné' doleeɬgo bídaagonoɬsį: Christ nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighą. 25 Áídá' hadíń doo bik'ehyú át'éé dahíí binchǫ'íí zhą́ bich'į' nanáhi'ǹiiɬ: Bik'ehgo'ihi'ǹań nǹee doo iɬ'anigo yaa natsekees da.

4

1 Nant'án daanohɬíni, nohwánada'iziidíí bich'į' dábik'ehyú ánádaaht'į̨ɬ, ła'íí doo iɬ'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíí ałdó' yaaká'yú nohwiNant'a' golǰ́go bídaagonoɬsį. 2 Dá da'ohkąąh nt'éé, ihédaanohsįgo daadeh'ǰí; 3 Néé ałdó' nohwá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwá ch'ígót'i'go nohwá be'ágodoliiɬhíí bighą, Christ baa na'goǹi'i doo bígózį da n'íí, bighą ha'ásítíínníí, baa yáhiilti' doleeɬgo: 4 Áí nǹee bich'į' ch'í'ǹah ashɬe'go baa yashti' le'at'éehíí k'ehgo baa yashti' doleeɬgo shá da'ohkąąh. 5 Doo da'odląą dahíí bitahyú ídaa daagonohdzą́ągo nadaahkai, goldohíí ílǰ́go ádaanoɬsįgo. 6 Dábik'ehn nohwiɬ goch'oba'go yádaaɬti', íshį̨ih k'ehgo bee nohwiyati' daadiɬk'ǫshgo nǹee daantǰ́gee hagot'éégo bich'į' hahdziihíí bídaagonoɬsį doleeɬgo. 7 Hago ánsht'eehíí dawa Tíkikas yaa nohwiɬ nadaagoɬǹi' doleeɬ, áń nohweBik'ehń biláhyú nohwik'isn nohwiɬ daanzhóni, Bik'ehgo'ihi'ǹań yána'iziidi begondlį̨hi, biɬ dała' na'isiidi nlį̨: 8 Áń nohwich'į' deł'áad, hago ádaanoht'ee shįhíí yígoɬsį̨híí bighą, ła'íí nohwijíí yiɬ daagoyiɬshǫ́ǫ́ doleeɬgo; 9 Onésimus, shik'isn shiɬ nzhóni, begondlį̨hi, ałdó' nohwich'į' deł'áad, áń nohwitahdí' nlį̨. Dząągee ánágot'į̨ɬíí dawa yaa nohwiɬ nadaagoɬǹi' doleeɬ. 10 Aristárkas, biɬ ha'áshítézhi, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiɬǹii, Marcus ałdó', Bárnabas bilah bizhaazhé nlíni, (áń iɬk'idá' ła' nohwiɬ nadaagosǹi' n': nohwaa nyaayúgo bich'į' k'íí daanohdzį le'gá. 11 Ła'íí Jesus, Justus holzéhi, ałdó', Gozhǫ́ǫ́, daanohwiɬǹii. Áí zhą́ nǹee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'ǹań bilaɬtł'áhgee begoz'ánihíí bá biɬ nada'isiid, áí shiɬ daagoyiɬshǫ́ǫ́. 12 Épaphras, nohwitahdí' nlíni, Christ yána'iziidi, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiɬǹii; áń dábik'ehn bijíí dawa bee nohwá okąąh, nɬdzilgo nasozį̨igo, Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwá hát'íínníí be'ádaanoht'eego, iɬch'į'daanohwidilǹe' doleeɬgo nohwá okąąh. 13 Díí bá bígonsį baa nagoshǹi', dázhǫ nohwaa daabiini'go, ła'íí Laodicéayú daagolíínníí, Hierápolisyú daagolíínníí ałdó' yaa daabiini'. 14 Luke, izee nlíni, nohwiɬ daanzhóni, Demas biɬgo, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiɬǹii. 15 Christ biláhyú iɬk'isyú Laodicéayú daagolíínníí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiɬdohǹii, ła'íí Nímphas ałdó', ínashood bikįh yuǹe'íła'ánádaat'į̨híí biɬgo, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiɬdohǹii. 16 Díí naltsoos nohwitahyú hojíídá' Laodicéayú ha'ánázéh yuǹe' ałdó' hojíí le'; nohwíí ałdó' Laodicéadí' naltsoosíí ałdó' daahohshíí. 17 Arkípas shá gádaaɬdohǹii, Hant'é nohweBik'ehń nasdziidi naa yiné'íí áńle' le'gá, doo dahgo da. 18 Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhǫ́ǫ́, no-

hwich'į' k'e'eshchii. Ha'ásítíínííí bínádaaałn̲iih. Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáłséhíí bich'į' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' iłch'į'gonť'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 2 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į' nohwa'ihédaandzįgo nohwá da'ohiikąąh. 3 Nohwi'odlą'híí bighą nłt'éégo ánádaaht'įįłíí, nohwił ijǫǫhíí bighą nyeego nada'ohsiidíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaahołííhíí bighą dayúweh dahdaanołdǫhíí Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa daahohiikąąhgee dábik'ehn bínádaahiilnįih; 4 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nąń bił daanohshóni, Bik'ehgo'ihi'nąń hanánohwehesnįlgo bídaagonlzį. 5 Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhą́ bee nohwich'į' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod golíígo Holy Spirit nohwinkááyú yałti', áídí' da'anįihi bídaagosołsįįd; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíí nohwighą hago ánádaahiit'įįł lán shį n'íí bídaagonołsį. 6 NohweBik'ehń hik'e néé biłgo nohwedaanołt'ee daasolįį; doo ałch'ídéyú nohwich'į' nagontł'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhǫ́ǫ́go yati' nádaagodo'ąą: 7 Áík'ehgo Macedóniagee ła'íí Akéyagee Jesus daayodlaaníí dawa nohwíí nohwi'at'e' daineł'íígo nohwikísk'eh ádaat'ee daasilįį. 8 Macedóniagee ła'íí Akéyagee nnee nohwits'ą́'dí' Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' yídaagołsįįd, doo da'áígee zhą́ da, ndi iłts'ą́'yú ałdó' Bik'ehgo'ihi'nąń daahohdląąhíí bígozįįd; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'nii bik'eh da. 9 Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchíń bits'ą́'zhį' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihi'nąń hinąhi hik'e da'anídhi bá nada'ohsiid; 10 Ła'íí áń biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', áń daztsąądí' naadiidzaago áyíílaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nąń hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'ą́' nohwiníli at'éé.

2

1 Shik'ííyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonołsį: 2 Philippi golzeegee iłk'idá' nchǫ'go nohwich'į' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonołsį, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'į' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosiilni'. 3 Iłch'ígonť'aahíí doo łé'ichoohíí bits'ą́'dí'go da, ła'íí doo nchǫ'go natsí'ikeesíí bits'ą́'dí'go da, doo nnee bich'į' nahich'aago da: 4 Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihi'nąń biłdábik'ehgo nohwá ngon'ą́ą, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhǫ́ǫ́go da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń nohwijíí nayíntaahíí zhą́ bił goyilzhǫ́ǫ́híí bighą yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. 5 Nohwíí nohwá bídaagonołsį, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'įįgo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihi'nąń nohwá yígółsį: 6 Doo nnee daanohwidnłsįhíí biká daadéet'įįgo da, doo daanohwidinołsįgo da, ła'íí ałdó' doo daanohwidnłsįgo da, Christ binal'a'á daandlįįhíí bighą nohwída'dokeed le'at'éhi, áídá' doo ágádaan'nii da, áík'ehgo doo nadaanohwinłtł'og da. 7 Áídá' nohwitahyú nahiikaidá' nłt'éégo ádaanohwinzį ni', isdzán bichąghášhé nłt'éégo áyíłsįhíí k'ehgo: 8 Dázhǫ́ nohwił daanohshǫǫhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni', ndi doo áí zhą́ da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzįhíí bighą. 9 Shik'ííyú, nada'iidziid n'íí, góyéégo nohwich'į' nadaagowaa n'íí bínádaałniih: Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwinłtł'og da doleełhíí bighą tł'é'gee hik'e jįįgee nada'iidziid ni'. 10 Akú, Jesus daahohdląąhíí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinlzįgo ádaant'eego, dábik'ehyú ádaant'eego, ła'íí doo hadíń nt'é nohwik'izhį' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonołsį, Bik'ehgo'ihi'nąń ałdó' nohwá yígółsį: 11 Díí ałdó' nohwá bídaagonołsį, nnee bichąghášhé yich'į' yádaałti'híí k'ehgo, néé ałdó' dała'á notįįgo nohwił daagozhǫ́ǫ́go ádaanohwidle' ni', ła'íí nohwił ch'ídaagosiit'ąą ni', 12 Bik'ehgo'ihi'nąń bik'eh sohtįįgo daahinohnaa le', daanohwiłn'niid, áń bilałtł'áhgee ła'íí bits'ą́'dindláádíí goz'ąą yunee' daanohwokéed. 13 Díí ałdó' bighą Bik'ehgo'ihi'nąń dába'ihédaandzį nt'éé, Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' baa nohwił nadaagohiilni' n'íí nádaago'ąądá', doo nnee biyati'híí k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihi'nąń biyati'híí bighą nádaagodo'ąą, áí yati' daahohdląąhíí nohwiyi' nłt'éégo na'iziid. 14 Nohwíí, shik'ííyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihi'nąń daayokąąhgo ha'ánáłséhíí bedaanołt'ee daasolįį, áí Jews daanliinií biniidaagodnłsįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwitahyú daagolíníí nohwiniidaagodnłsį: 15 Jews daanliinií bik'ehgo Jesus nohweBik'ehń zesdįį, Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú nada'iziid n'íí ałdó' nadaiłtseed, la'íí néé nohwiniidaagodnłsį; áí Bik'ehgo'ihi'nąń doo yiłgoyiłshǫ́ǫ́ da, ła'íí nnee dawa

yich'į' nada'iziid: 16 Doo Jews daanlįį dahíí bich'į' yádaahiilti'go hasdákáh doleełíí doo hádaanohwit'įį dahíí bighą dabíí binchǫ'íí łą́ágo ádaayoliił; áík'ehgo áníita Bik'ehgo'ihi'nańh hashkeego biniidaagodiléhíí biká'zhį' ádaile'. 17 Shik'ííyú, dét'įh nohwits'ą́' ohiikai, k'adíí doo daałiit'įį da ndi nohwijíí bee dała'á daandlįį, ła'íí k'azhą́ nádaanohwiłtséh. 18 Áík'ehgo ch'éh nohwich'į' nádnkáhgo ádaahiit'įį, shíí Paul, doo ałch'índndi nohwich'į' nádishdáh hásht'į́į, ndi ch'iidn nant'án t'ą́azhį' daanohwotą'. 19 Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáágo binńááł nłt'éhishą' ndaahóndlii? Nt'éshą' bighą nohwił daagozhǫ́ǫ doleeł? Nt'éshą' bighą dant'é hobįįhíí nohwaa hit'áah doo? Nohwíí nohwighą go'į́į. 20 Nohwíí nohwighą ídaada'óndlii, ła'íí nohwíí nohwighą nohwił daagozhǫ́ǫ.

3

1 Dázhǫ́ nohwa'ikodaanihiidzįį hádaahiit'įįhíí bighą dasahndi Athensgee siikeehíí nohwił dábik'eh; 2 Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', áń Bik'ehgo'ihi'nańh yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bił nada'idziidi, áń nohwi'odlą' nłdzilgo ádaanohwile'go ła'íí nohwidag yałti'go nohwich'į' odaasiil'a': 3 Goyéégo nohwich'į' nagowaahíí bighą nńee doo ła' bi'odlą' yits'ą́'zhį' anńe' da doleełhíí bighą nohwich'į' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonołsį goyéégo nohwich'į' nagowaago nohwá goz'ąą. 4 Da'anii akú nohwił naháatąądá' nohwił nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'į' nagowaa doleełgo; áí begolzaago bídaagonołsį. 5 Na'íntaahíí dánko nanohwíneztąąd nolį dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'íl̨íízhį' hileeh nolį nsįgo dázhǫ́ nohwa'ikoniisįį hasht'į́į́go nohwi'odlą'íí bígonsįįhíí bighą ła' nohwich'į' ol'a'. 6 K'adíí Timótheus nohwits'ą́'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odlą'íí, nohwił'ijóóníí biłgo dázhǫ́ nłt'éégo yaa nohwił nagolni', nłt'éégo dábik'ehn nohwínádaałniih łąą, ła'íí néé k'azhą́ nádaanohwiłtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhą́ nádaanohwiłtséhgo nohwił nagolni': 7 Áík'ehgo shik'ííyú, néé nohwich'į' nadaantł'ogee ła'íí góyéégo nohwich'į' nagowaagee nohwíí nohwighą nohwił nádaagojǫǫh, nohwíí nohwi'odlą'híí bighą: 8 K'adíí da'anii daahin'ńaa, nohweBik'ehń binkááyú nłdzilgo nasozįįhíí bighą. 9 Bik'ehgohin'ńaahíí binadzahgee dázhǫ́ nohwighą nohwił daagozhǫ́ǫ, áík'ehgo hagot'éégoshą' Bik'ehgo'ihi'nańh nohwighą ba'ihédaandzį doleeł? 10 Tł'é'gee hik'e jįįgee dáda'ohiikąąh nt'éé, nádaanohwiltséh hádaahiit'įįhíí bighą, nohwi'odlą'íí ła' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shįhíí nłt'éégo nohwá ánálne'go hádaahiit'įį. 11 Bik'ehgo'ihi'nańh dabíí, áń nohwiTaa nlíni, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'į' nkáhíí nohwá ich'į'gole' ndi at'éé. 12 Łił daanohjoonií ła'íí nńee dawa nohwił daanzhoonií nohweBik'ehń dayúweh nohwá ígohiighághgo áyíłsį le', néé nohwich'į' ádaant'eehíí k'ehgo: 13 Jesus Christ nohweBik'ehń nńee báhadaadeszaahíí yił nakáhgo, Bik'ehgo'ihi'nańh nohwiTaa binadzahgee nohwijíí doo baa dahgoz'ąą dago, ła'íí nchǫ'íí da'ádįhgo godilzįhgo ánohwile' doleełhíí bighą ágádaanoht'ee.

4

1 Díí ałdó', nohwik'ííyú, nádaanohwohiikąąh, ła'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nańh bił daagonołshǫ́ǫgo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. 2 Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bídaagonołsį. 3 Bik'ehgo'ihi'nańh hadaanohwidile'go hádaanohwit'įį, doo nant'į' nahkaigo da: 4 Dała'á notiigee nohwits'íhíí daadinołsįgo, ła'íí nchǫ'íí doo bee ánádaaht'įįł dago ídaa daagonohdzą́ą; 5 Doo Jews daanlįį dahíí, Bik'ehgo'ihi'nańh doo yídaagołsį dahíí, ádaat'įįhíí k'ehgo nchǫ'go hádaat'iinií doo baa ádaadinoht'aah da: 6 Nńee doo nt'é bee ła'ihi yich'į' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwił nadaagosiilni'. 7 Bik'ehgo'ihi'nańh doo nchǫ'go ádaant'ee doleełgo daanohwokéed da, áídá' daagodinlzį doleełgo daanohwokéed. 8 Hadíń díí yati'íí doo íl̨íį́ dago yaa natsekeesíí, doo nńee yich'į' at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nańh, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníí, áń doo íl̨íį́ dago yaa natsekees. 9 Bik'ehgo'ihi'nańh dabíí ilk'idá' łił daanohjǫǫgo nohwił ch'ídaagoz'ąą: áík'ehgo nohwik'isyú nohwił daanzhǫǫgo doo hagot'éégo ágánánohwiłdish'niigo nohwich'į' k'e'eshchii bik'eh da: 10 Macedóniagee nohwik'isyúhíí da'anii dawa nohwił daanzhǫǫ; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanohwohiikąąh; 11 Ła'íí nkegohen'ą́ágo daagonohłiįgo bídaagonoł'aah, nohwinasdziidíí dánohwíí nádaanohwínłtł'og le', dánohwíí nohwigan bee nohwinasdziidíí ádaał'įį le', ádaanohwiłn'nii n'íí k'ehgo; 12 Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlįį dahíí daanohwidnłsį doleeł, ła'íí doo nt'é bídįh ádaanoht'ee da doleeł. 13 Shik'ííyú, da'iłhoshíí hago'ádaat'ee shįhíí bídaagonołsįįhgo hasht'į́į, doo daahchag da doleełhíí bighą, dahazhį' ihi'naa doo ndaayołíí dahíí daachagíí k'ehgo. 14 Jesus daztsąądí' naadiidzáhi daahohidlą́ayúgo, da'ái k'ehgo ałdó' hadíí Jesus daayodląągo da'iłhoshíí Bik'ehgo'ihi'nańh Jesus biłgo yił nakáhi at'éé. 15 Díí nohweBik'ehń ádaanohwiłniigo ágádaanohwiłn'nii, nohweBik'ehń nádzáágo néé t'ah daahin'naago kú naháataaníí nanezna'íí doo dabíntsé nkáh da.

16 NohweBik'ehń ádįį́d hadodzihgo dabíí yaaká'dí' bił nkegowáh, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihíí hadziigo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań béshdilwoshé yee ánn̲iidgo: áígee Christ daayodląągo nanezna'ihíí da'itsé naadikáh: 17 Áídí' néé t'ah daahin'n̲aago kú naháataaníí, ái bił dała' yaak'os biyi'zhį' nánohwidi'do'n̲ił, áígee nohweBik'ehń baa nkáh, áídí' godezt'i'go dahazhį' nohweBik'ehń bił daandlį́į doleeł. 18 Áí bighą díí yati'íí bee iłdag yádaałti' le'.

5

1 Shik'ííyú, hagee goldohíí, hagee yołkaałíí Jesus nádaałíí doo bighą nohwich'į' bek'e'eshchii da. 2 Dánohwíí iłk'idá' nłt'éégo bídaagonołsį, nohweBik'ehń nádaałíí bijį́į in'į́į́híí tł'é'go naghaahíí k'ehgo nadáh. 3 Nkegohen'ą́ą, daan̲iidá' isdzán bizhaazhé goleehgo bił nádi'din̲ihíí k'ehgo dágosiłe goyéégo goldohíí bee baa godogaał; doo bee bits'ą' gón̲áhgo da. 4 Áídá' nohwíí shik'ííyú, doo chagołheełyú nahkai da, áík'ehgo ái bijį́į́híí doo in'į́į́híí k'ehgo bee nohwaa godogaał da. 5 Nohwíí dawa idindlá́ád zhin̲éégo, jį́į zhin̲éégo ádaanoht'ee: doo tł'é' zhin̲éégo da, doo chagołheeł zhin̲éégo ádaant'ee da. 6 Áí bighą halą́ą, doo da'iilwosh da le', ła' ádaat'eehíí k'ehgo, áídá' daadéet'į́į́go ídaa daagondzą́ą le'. 7 Hadíí da'iłhoshíí tł'é'go da'iłhosh, hadíí bił nádaagodeyisíí tł'é'go bił nádaagodeyis. 8 Áídá' néé, jį́į zhin̲éégo daandliinií, halą́ą, ídaa daagondzą́ą le', nohwi'odlą' ła'íí nohwił'ijóónííbésh nohwitíl naztą́ąhíí k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíí ndaahóndliihíí bésh ch'ahíí k'ehgo ádaagohiidle' le'. 9 Nohwiniidaagodile'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo nohwá hát'į́į da, áídá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'ą́ą, 10 Áń nohwá daztsą́ąhíí bighą daahin'n̲aa dagohíí nane'na' ndi dabíí bił daagondlį́į doleeł. 11 Ái bighą dayúweh nohwił daagozhǫ́ǫ́go ádaałinołzį́go hadag ádaałinołzį́ le', iłk'idá' ágádaanoht'eehíí k'ehgo. 12 Nohwik'ííyú, díínko nádaanohwohiikąą́h, nohwitahyú nada'iziidíí nohweBik'ehń biláhyú nohwá nazį́į́go nohwił ch'ídaago'aahíí daadinołsį le'; 13 Nada'iziidhíí bighą daadinołsį́go nohwił daanzhǫǫ le'. Nkegohen'áánií nohwitahyú begoz'ąą le'. 14 Shik'ííyú, bił daagoyéhíí, nada'ohsiid daabiłdohn̲ii, bijíí doo nłdzil dahíí bidag yádaałti', doo nłdzilgo nazį́į dahíí bich'odaahn̲ii, ła'íí nn̲ee dawa bich'į' nłt'éégo ádaanoht'ee, daanohwiłn'n̲ii. 15 Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'dén̲á ágánádaahdle' da, áídá' iłch'į' nłt'éégo ádaanoht'ee, ła'íí nn̲ee dawa bich'į' nłt'éégo ádaanoht'ee. 16 Dá nohwił daagozhǫ́ǫ́ ńt'éé le'. 17 Dá da'ohkąąh nt'éé le'. 18 Dawahá bighą ihédaanohsį: díí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwá hát'į́į, Jesus Christ biláhyú. 19 Holy Spirit doo t'ąązhį' daahonohtą' da. 20 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yałti'íí, yaa yádaałti'íí doo da'ílínégo baa natsídaahkees da. 21 Dawa ntsé bídaanohtáh; nłt'éégo ágoť'eehíí nłdzilgo daahonohtą'. 22 Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa bits'ą'zhį' ádaanoht'ee le'. 23 Bik'ehgo'ihi'n̲ań, bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí, dabíí hadaanohwidóle'; nohwispirithíí, nohwiyi'siziinií, nohwits'í biłgo dahot'éhé doo hagot'éégo nohwaa dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaałzhį' Bik'ehgo'ihi'n̲ań ádaanohwiłsį doleeł́go nohwá oshkąąh. 24 Nohwíká ánn̲iidń da'án̲ííyú át'éhi nlį́į, áń dawa łayile'. 25 Shik'ííyú, nohwá da'ohkąąh. 26 Nohwik'ííyú dawa daagodinołsį́go daahohts'ǫs le'. 27 NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwiłn̲ii, Díí naltsoosíí nohwik'ííyú, ínashood daanlíni, dawa bich'į' daahohshíí. 28 NohweBik'ehń Jesus Christ biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleeł́go at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus
Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáłséhíí bich'į' k'eda'iilchii:
2 Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí'
iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Shik'ííyú, dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į'
nohwa'ihédaandzį doleełgo at'éé, áí dábik'eh, nohwi'odlą' nchaa holeeł, ła'íí dała'á
notįįgee dayúweh łił daanohjǫǫhíí bighą; 4 Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihi'nąń daayokąąhgo
ha'ánáłséhíí nagoz'ąą yunę' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iłtah at'éégo bee
nohwich'į' nada'idziidgee ła'íí nohwich'į' nadaagontł'ogee bidag ádaanoht'eehíí ła'íí no-
hwi'odlą' nłdzilgo bee nasozįįhíí bighą: 5 Díí bee Bik'ehgo'ihi'nąń dábik'ehyú nohwaa
yałti'go bígózį, bíí bilałtł'áhgee goz'ąą yunę' ohkáhíí bik'ehgo sohtįįgo nohwił ołtag, áí bá na-
sozįįhíí bighą nohwiniidaagonłt'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihi'nąń bił dábik'eh, hadíí nohwich'į'
nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí'go bich'į' naná'hi'nííłi at'éé; 7 Áídá' no-
hwíí nohwich'į' nadaagontł'ogíí ła'íí néé biłgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohwe-
Bik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolíni, dák'a'ádaat'éhi biłgo yaaká'dí' yił ch'í'nah ádelzaahíí
bijįį, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihi'nąń doo yídaagołsį da láń shįhíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehń
nłt'éégo baa na'gonı'íí doo yikísk'eh ádaat'ee da láń shįhíí, Bik'ehgo'ihi'nąń kǫ' dahdinahíí
biyi' yiniidaagodoliił: 9 Doo nnágont'i' dago biniidaagodilne'go bił ch'ígódeeh, nohwe
Bik'ehń ła'íí binawod bits'ą'dindláádíí bits'ą' bida'dentą́ągo biniidaagodilne'; 10 Nádáhíí
bijįį hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízisgo ye'at'éehíí ch'í'nah alne', ła'íí daabos-
dląądíí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwił nadaagosiilni' n'íí daayosdląądhíí bighą).
11 Díínko bighą dábik'ehn nohwá da'ohiikąąh, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwíká ánniidíí bik'eh
sohtįįgo nohwił ołtag doleeł, ła'íí nłt'éégo ágot'ee zhiné́égo hádaaht'iinií ła'íí nohwi'odlą'
bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá łaidoliił: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ
nohweBik'ehń bizhi' ba'ihégosį doleeł, ła'íí nohwíí ałdó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosį doleeł,
Bik'ehgodaahii'naahíí ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ła'íí bich'į' íła'ádaahi'ne' doleełíí
baa yádaahiilti'go nánohwohiikąąh, 2 Spirit at'éé daach'iniihíí bee, yati' bee, dagohíí nalt-
soos nohwits'ą'dí' daach'iniihíí bee, Christ nadáhíí bijįį iłk'idá' bee nohwaa gonyáá
ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo łą́ągo natsídaahkees da le'. 3 Doo
hagot'éégo nnee ła' nohwich'į' nach'aa da le': áí bijįį doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee łáni
nanánihidéh doleełgo zhą, ła'íí nnee dázhǫ́ nchǫ'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, áń da'ílíí hileeh
doleełgo gozlíni; 4 Áń Bik'ehgo'ihi'nąń daabidi'niihíí ła'íí dawahá daach'okąąhíí dawa yich'į'
na'iziidgo yitisgo ídéstįį doleeł, Bik'ehgo'ihi'nąń daach'okąąh goz'ąą yunę' Bik'ehgo'ihinąń
ídiłdi'niigo dahsdaa doleeł. 5 Ya' doo bínádaałniih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił
nagoshni' ni'? 6 Dázhǫ́ nchǫ'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'ąązhį' botą'íí bídaagonołsį, ch'í'nah alne'íí
t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. 7 Nchǫ'go ágot'eehíí doo bígózį da n'íí iłk'idá' na'iziid:
t'ąązhį' botą'íí k'ihzhį' alzaazhį' t'ąązhį' botą' doleeł. 8 Áníita dázhǫ́ nchǫ'i ye'at'éhi ch'í'nah
hileeh, áń nohweBik'ehń biyol bee bidizołheeł, nádaałgee bits'ą'dindláádíí bee bidizołheeł:
9 Áí nchǫ'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', áń binawod golíígo
godiyihgo be'ígózinií ła'íí ízisgo áná'ol'įįłhíí k'ehgo áná'ol'įį ágodil'įį doleeł, 10 Áí nchǫ'i
ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yił higháh, áí bee nnee nadaach'aa doleełgo; áí nneehíí da'anii
ágot'eehíí bił daanzhǫǫyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'įį dahíí bighą da'ílíí hileeh.
11 Doo hádaat'įį dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń natsekees k'izé'idiłteehíí biká'zhį' ádaile',
áík'ehgo łé'ichoohíí daayodląą doleeł: 12 Áík'ehgo nnee da'anii ágot'eehíí doo daayodląą
dago nchǫ'go ágot'eehíí bił daanzhoonií dawa ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa bándaagodot'aał.
13 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nąń bił daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwihezninilgo ła'íí da'anii
ágot'eehíí daahohdląągo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'nąń hasdánohwiniiłgo nohwá
ngon'ą́ą, áí bighą dábik'ehn nohwighą Bik'ehgo'ihi'nąń ba'ihédaandzį doleełgo at'éé: 14 Jesus
Christ nohweBik'ehń bits'ą'dindláádíí bił daanohwíyéé doleełgo yati' baa gozhóni bee
nohwich'į' yádaahiilti'íí bee nohwíká ánniid. 15 Áík'ehgo shik'ííyú, nłdzilgo nasozįį, no-
hwiyati' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwił ch'et'áánií daahohohtą'. 16 Jesus Christ
nohweBik'ehń dabíí, Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa biłgo, bił daanjǫǫhíí, ła'íí biłgoch'oba'íí
biláhyú dábik'ehn hadag ádaanohwiłsiníí ła'íí nzhǫǫgo ágot'eehíí nihóndliigo ádaanohwiłsiníí,

17 Áń nohwijíí yuge' nkegohen'ą́ą́go ádaanohwiłsį́, ła'íí nłt'éégo ánádaaht'įį́ł hik'e nłt'éégo yádaałti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

1 Iké'yúhíí, shik'ííyú, nohwá da'ohkąąh, nohweBik'ehń biyati'íí dagoshch'į' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzį doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehíí k'ehgo bá da'ohkąąh; 2 Ła'íí nnee dabíí zhą́ bik'ehgo ádaat'eehíí, ła'íí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bits'ą́' nohwide'niił doleełgo bá da'ohkąąh ałdó': nnee doo dawa bi'odlą' daagolį́į da. 3 NohweBik'ehń da'ánííyú át'éhi nlį́į, áń nłdzilgo nasozį́įgo ánohwiłsį́, ła'íí nchǫ'íí bits'ą́'zhį' ánohwiłsį́. 4 Hadíí bee nohwá ndaagosiit'ąąhíí bikísk'eh ádaanoht'ee, ła'íí dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'óndlii. 5 NohweBik'ehń nohwijíí dawa bee Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhǫǫ ánohwiłsį́ le', ła'íí bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwiłsį́ le'. 6 Shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú nłdzilgo nohwich'į' hahiidziigo gádaanohwiłn'nii, Nohwik'isn, ínashood nlíni, doo na'iziid dahíí, nohwił ch'ídaagosiit'aanií doo yikísk'eh at'éé dahíí bits'ą́'zhį'go ádaanoht'ee. 7 Dánohwíí bídaagonołsį́, nohwedaanołt'eego nzhǫǫ: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; 8 Dá doo bich'į' nadaahi'níiłé doo hadíń bił da'iidąą da ni'; áídá' tł'é'gee hik'e jį́į́gee nyeego nada'idziid ni', doo ła' nadaanohwinłtł'og da doleełhíí bighą: 9 Doo nohwá goz'ąą dahíí doo áí bighą ágádaahiit'į́į da, ndi nohwedaanolt'ee doleełhíí bighą nohwinąáłádaahiit'į́į ni'. 10 Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwiłn'nii ni', Hadíń doo na'iziid dahíí doǫ iyąą da le'. 11 Nohwíí ła' doo nłt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzį, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíí nadaanohwinłtł'og łąą. 12 Nnee ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo bich'į' hahiidziigo gádaałn'niigo bidag yádaahiilti', Nłt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwihidáń daahsąą. 13 Nohwíí shik'ííyú, nłt'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. 14 Díí naltsoosíí biyi' nohwiyati'íí nnee ła' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nneehíí dabídaagonohsį́go bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee, áí bighą ídaayándzį doleeł. 15 Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohniihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'į' yádaałti'go bił ch'ídaagonoh'aah. 16 NohweBik'ehń, bits'ą́'dí' ił ch'į'gont'éehíí, dabíí dábik'ehn dawa bee ił ch'į' gont'éehíí nohwiká' áyíłsį́ le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwił daanlį́į le'. 17 Shíí Paul, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłdishniigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. 18 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'nań Hasdánohwiníliíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shendaagoz'ąąhíí bighą binal'a'á nshłįį; Jesus Christ biláhyú ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahóndlii; 2 Timothy, odlą' bee da'anii shiye' nlíni, bich'į' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí ikh'į'gont'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. 3 Macedóniayú déyáádá' áníłdéniid n'íí k'ehgo nanánoshkąąhgo gánáníłdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' ła' nneehíí łahgo at'éégo ikh'ígó'aahíí doo bee ikh'ídaagonoh'aah da le', nłdzilgo daabilnnii, 4 Yati' daazhógo alzaahíí ła'íí hadíń hadaałinest'aaníí doo ąąłzhį' baa na'gozni' dahíí doo ídaayełts'ą́ą́ da le', daabiłnnii ałdó', áí łą́ągo łahadaagoch'idit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihi'nań kángon'áánií doo łayolé' át'éé da, áí ko'odlą' zhą́ bee łaile'. 5 Áídá' kojíí biyi' nzhǫǫgo, nłt'éégo ánách'it'įį́ł bígoch'ilsįgo, ła'íí da'anii ch'odląąhíí bighą koł ijǫǫ doleełgo koł ch'ídaagont'aah: 6 Áí ła' nnee k'ihzhį' ádaasdzaago łahadaadit'áhíí doo nt'é be'alnéhi yaa yádaałti'íí daasilįį; 7 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'áni yaa ikh'ídaago'aahíí daanlįįgo hádaat'įį; ndihíí nt'é daaniihíí ła'íí nt'é nłdzilgo yaa yádaałti'íí doo yídaagołsį da. 8 Áídá' begoz'aanií nłt'éhi áile' bídaagonlzį, dábik'ehyú ikh'ígót'aahyúgo, ła'íí bikísk'eh ánádaach'it'įį́łyúgo; 9 Díí ałdó' bídaagonlzį, begoz'aanií nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aanií yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnłsį dahíí, nchǫ'go ádaat'iinií, doo biłdaagodiyįh dahíí, ni' biká' nandeehíí zhą́ biłdaanzhǫǫhíí, bitaa hik'e bą́ą́ nadaiłtseedíí, ła'íí nnee nadaiłtseedíí bá álzaa, 10 Ła'íí nant'į' nakaihíí, nnee dabíí ikh'į' biini' daamba'íí yee ídaadiłchǫǫhíí, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, łéda'iłchoohíí, yáná'iti' yune' nadaach'aahíí, ła'íí dahadíńta da'anii ikh'ígót'aahíí yits'ą́'zhį' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aanií bá álzaa; 11 Áí da'anii ikh'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' baa gozhóni, biyati' nłt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshni'íí shaa godet'ąą. 12 Christ Jesus nohweBik'ehń bich'į' ihénsį, áń díí bighą bínensh'ąągo áshíílaa, sha'ołííhíí ła'íí bána'isiidgo áshíílaahíí shił ołtago ba'ihénsį; 13 Shíí dabíntségo Jesus nchǫ'go baa yashti' ni', biniigodeshłaa ni', ła'íí hoshch'iid ni': áídá' Bik'ehgo'ihi'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsį dayú, ła'íí doo oshdląą dayú áshtʼíį lę́k'ehíí bighą. 14 NohweBik'ehń biłgoch'oba'íí shich'į' an'odaazlįį, odlą' ła'íí ił'ijóónií Christ Jesus biláhyú nohwíyéehíí ałdó' shich'į' an'odaazlįį. 15 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodląągo dábik'eh, Christ Jesus nnee nchǫ'go ánádaat'įłíí hasdáyihiniiłhíí bighą ni'gosdzáń biká'zhį' nyáá; shíí áí itah dázhǫ́ itisgo nchǫ'ihíí nshłįį ni'. 16 Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dázhǫ́ shágoho'aałíí ch'í'nah áile'híí bighą Bik'ehgo'ihi'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikédí'go hadíí da'odląąhgo ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee daahinaa doleełíí ałdó' yágoho'aał doleełíí shágoho'aał n'íí bee bígózį doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań shaa chozbaad. 17 Áík'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhį' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'įį dahi, Bik'ehgo'ihi'nań dabízhą́ goyánihi, doo ngonel'ąą dayú dahazhį' daabich'idnłsį ła'íí dázhǫ́ ba'ihédaach'inzį le'. Doleełgo at'éé. 18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gániłdishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nłt'éégo nagonłkáad le'; 19 Ni'odlą' nłdzilgo hóńtą', ła'íí nłt'éégo ánánt'įłíí ádígonlzį le'; ła' bi'odlą' doo daayotą' dago daabi'odlą' doo nt'é da silįį, tsina'eełíí nihiltǫǫdhíí k'ehgo: 20 Áí Hyméneus ła'íí Alexánder daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihi'nań doo nchǫ'go yaa yádaałti' dago yídaagoł'aah doleełhíí bighą ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, bich'į' bidéchid, yiniidaagodilne' doleełgo.

2

1 Áík'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkąąhgo, Bik'ehgo'ihi'nań yił daanlįįgo yá da'ohkąąhgo, ła'íí ba'ihédaanohsįgo yá da'ohkąąh le', daanohwiłdishnii; 2 Ízisgo nadaant'aahíí hik'e nnee yedaabik'ehíí dawa bá da'ohkąąh le'; nkegohen'ą́ągo k'ídaałón'niigo daahii'naa doleełhíí bighą, Bik'ehgo'ihi'nań bikísk'eh ádaant'eego ła'íí dawa daadinlzįgo. 3 Ágát'éégo da'ohiikąąhíí Bik'ehgo'ihi'nań Hasdánohwiniiłíí bił nłt'éé ła'íí bił dábik'eh; 4 Áń nnee dawa hasdáyihiniił hik'e da'anii ágot'eehíí yídaagołsį hat'į́į. 5 Bik'ehgo'ihi'nań dała'á nlįį, Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee bigizhgee siziinií dała'á, áń Jesus Christ, nnee silįįgo nyáhi; 6 Áń nnee dawa ádaidet'ąągo yá nada'iznil, nnee binchǫ'íí yits'áyíníłgo, Bik'ehgo'ihi'nań ngon'ą́ą́ n'íí biká' ngonyáágo ch'í'nah silįį. 7 Áí baa yánáshti'go hik'e bá shides'a'go, ła'íí doo Jews daanlįį dahi odlą' hik'e da'anii ágot'eehíí bił ch'ígonsh'aahgo háshi'doltįį; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo łé'ishchoogo da.) 8 Áí

bighą dahayú nn̨ee da'okąąhgo hasht'į́į́, bił daagodiyi̯hgo bigan ts'ídag yee dahdaadoln̨ih, doo hadaashkeego da, ła'íí doo biini' nakigo da. 9 Isdzáné daanlíni ałdó' da'ákohgo ík'eda'asdlaa le', doo ídaada'odlíígo da, ła'íí biini' daagolį́į́go ídaa daagodzqągo; doo dábitsizil zhą́ binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkǫǫhé ła'íí diyágé łáń íliínníí yee ík'ena'asdlaago da; 10 Áídá' nłt'éégo ánádaat'i̯i̯łíí yee ík'eda'asdlaa le', (ágádaat'i̯i̯híí isdzáné Bik'ehgo'ihi'n̨ań bikísk'ehyú ádaant'ee daan̨iihíí dábik'eh.) 11 Isdzán nlíni dant'éheego ígoł'aah le', idits'ago. 12 Isdzán doo ła' nn̨ee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nn̨ee doo yá nant'aa da doleeł ałdó', ndi dant'éhee at'éé le'. 13 Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíí ikédí'go ábi'delzaa. 14 Bich'į' na'dishch'a'íí doo Adamhíí da, áídá' isdzánhíí bich'į' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihi'n̨ań, Dah, biłn̨iihíí dáyitisyú ádzaa. 15 Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ił̨chiigo biniigodiln̨e' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odląągo, dawa bił daanzhǫǫgo, bił daagodiyi̯hgo, ła'íí biini' daagolį́į́go daahin̨aayúgo.

3

1 Díí da'an̨ii ágolzéhi, Nn̨ee ła' ínashood yin̨ádéz'iiníí binasdziidíí hát'į́į́yúgo aí na'idziid nłt'éhi hat'į́į́. 2 Ínashood yin̨ádéz'iiníí, bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí nlį̨į̨ le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzą́ą, biini' golíni, bi'at'e' nłt'éhi, bista' nakáhíí bił nzhóni, ła'íí nłt'éégo ił̨ch'ígó'aahíí nlį̨į̨ le'; 3 Doo idląą dahíí, doo dagoshch'i̯' bágochi̯i̯h dahíí, bestso doo yidáhzhi̯' nlį̨į̨ dahíí; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíí, nzhǫǫgo at'éehíí, doo dawahá ídáhát'į́į́ dahíí nlį̨į̨ le'; 4 Áń bigowągee bichągháshé nłt'éégo yá nant'aa le', bichągháshéhíí daabidits'ago, ła'íí daabidnłsi̯go; 5 (Nn̨ee bichągháshé doo nłt'éégo yá nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'n̨ań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí nłt'éégo áyíłsi̯ doleeł?) 6 Doo ánίi ínashood sili̯híí da, ágát'éhi nlį̨i̯yúgo, itisdo da'ídolteełgo ída'odlíí lę́k'eyúgo, dánko ch'iidn nant'án bángot'ąąhíí k'ehgo bángodot'aał. 7 Dayúwehyú ałdó' doo ínashood daanlį̨į̨ dahíí nłt'éégo yaa nadaagoln̨i'íí nlį̨į̨ le', doo ágát'éhi nlį̨į̨ da lę́k'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleeł, ch'iidn nant'án bił̨jizh yun̨e' odotł̨ish. 8 Tédaat'iyéhi nłt'éégo ádaayiłsiníí, deacons daaholzéhi, ałdó' biini' daagolį́į́ le', doo nakiyú yádaałti' dahíí, bestso doo yidáhzhi̯' nlį̨į̨ dahíí daanlį̨į̨ le'; 9 Nłt'éégo ánádaat'i̯i̯ł yídaagołsi̯go ił̨ch'ígót'aahíí da'ohiidlaaníí doo bígózi̯ da n'íí daayotą' le'. 10 Áí ałdó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lę́k'eyúgo, deacons daanlį̨i̯ doleeł. 11 Da'ágát'éégo daabi'aahíí biini' daagolį́į́ le', doo ch'ini̯i daan̨ii dahíí daalį̨i̯ le', ídaa daagodzą́ągo dawa bee daagondlį̨i̯ le'. 12 Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichągháshé ła'íí bigowągee dawa nłt'éégo yá nant'aa le'. 13 Deacons daanlį̨i̯go nłt'éégo nada'iziidyúgo, nn̨ee nłt'éégo baa natsídaakeesihíí ła'íí Christ Jesus bits'ą́'dí' odlą'íí doo biini' daahą́h dago yá sizi̯i̯híí daayosbąą. 14 Dét'i̯hégo nich'i̯' hishá́ał doleełíí bikádésh'i̯i̯go díí nich'i̯' k'e'eshchii: 15 Ndi doo hwahá da lę́k'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'n̨ań bichągháshé bitahyú hago'at'éégo nłt'éégo ách'ít'éehíí bígonłsi̯i̯híí bighą nich'i̯' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihi'n̨ań hin̨áhi daayokąąhgo ha'ánáłséhé at'éé, áí da'an̨ii ágot'eehíí bee bíyah tsi̯ n'áhi k'ehgo ła'íí bee nłdzilgo begoz'áni at'éé. 16 Bik'ehgo'ihi'n̨ań bee da'ohiidląąhi dázhǫ́ doo bígózi̯ da n'íí da'an̨ii daan'n̨ii, doo hadíń yighą na'ídíłkidgo da: Bik'ehgo'ihi'n̨ań nn̨ee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábik'ehyú át'éehíí ch'í'n̨ah alzaa, Bik'ehgo'ihi'n̨ań binal'a'á yaaká'yú daagolíínníí daabo'i̯i̯, doo Jews daanlį̨i̯ dahíí bich'i̯' yádaach'iłti', ni'gosdzáń biká'zhi̯' bi'dodląą, ízisgo idindláádíí biyi' yúdag obi'doltį̨i̯ lę́k'e.

4

1 Holy Spirit dábígózi̯go gán̨íí, Iké'yú goldohyú ła' odlą' yits'ą́'zhi̯' ádaan̨e' doleeł, spirits k'izéda'dił̨teehíí ła'íí ch'iidn bits'ą́'dí' ił̨ch'ígót'aahíí hódaayésts'ąą; 2 Ágát'éégo ił̨ch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'i̯i̯go łéda'ił̨choo; binatsekeesíí bésh sidogíí bee bída'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nłt'éégo ádaat'eehíí dagohíí doo nłt'éégo ádaat'ee dahíí doo yídaagołsi̯ da sili̯i̯; 3 Ágát'éégo ił̨ch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayiłn̨ii, ła' hidáń doo daahsąą da, daayiłn̨ii ałdó', áídá' Bik'ehgo'ihi'n̨ań áí hidáńhíí áyíílaago nn̨ee da'an̨ii ágot'eehíí yídaagołsi̯go daayodlaaníí ya'ihédaanzi̯go daayiyąąyúgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił dábik'eh. 4 Bik'ehgo'ihi'n̨ań áyíílaahíí dawa daanłt'éé, áík'ehgo doo k'ihzhi̯' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzi̯go daayiyąągo dábik'eh: 5 Bik'ehgo'ihi'n̨ań biyati'íí hik'e okąąhíí bee nzhǫǫgo alzaahíí bighą. 6 Jesus bee nohwik'ííyú daanlíni díí ił̨ch'ígót'aahíí bee bich'i̯' yánánłtihyúgo, Jesus Christ nłt'éégo yána'iziidíí ńłi̯i̯ doleeł, yati' daahohiidląąhíí ła'íí nłt'éégo ił̨ch'ígót'aahíí bikísk'eh hin̨ááłíí bee nnłdzilgo ánίłsi̯ doo. 7 Yati' Bik'ehgo'ihi'n̨ań doo bik'eh dahíí, ła'íí sáan yati' daazhógo ádaagole'íí doo óyínłts'ąą da: Bik'ehgo'ihi'n̨ań k'ehgo áńt'éé doleełhíí bighą ídínáńtaahgo bígonł'áah. 8 Kots'í nłdzil doleełhíí bighą ídínách'intaahíí ayą́hágo íli̯i̯, áídá' Bik'ehgo'ihi'n̨ań k'ehgo ách'ít'éé doleełgo ídínách'intaahgo bígoch'ił'aahíí, áí dázhǫ́ dawa bee íli̯i̯, díí ihi'n̨aahíí biyi' nłt'éégo nohwá ngon'ą́ą, ła'íí iké'gee ihi'n̨aahíí biyi' ałdó'. 9 Díí ágolzeehíí da'an̨ii ágolzéhi, nn̨ee dawa daabodląągo dábik'eh. 10 Áí bighą nada'iidziid, ła'íí nchǫ'go nohwaa yádaałti'híí

bighą nohwiniidaagonłt'éé, da'aɳii Bik'ehgo'ihi'ɳań hiɳáhi bada'óndliigo, áń nɳee dawa hasdáyihiɳiiłíí nlįį, dahadíí da'aɳiigo daabodlaaníí zhą́ itisgo. 11 Díí ádishɳiihíí nłdzilgo ádaałɱɳii, ła'íí bee iłch'ígon'áah. 12 Áníi nanɳaahíí bighą doo síńte' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, nił'ijóónííį, ninatsekeesíí, ni'odlą'íí, nijíí biyi' nzhoonííį bee nłt'éégo áńt'éé le', da'odlaaníí nedaał'įį doleełgo. 13 Akú níyáázhį' Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' nɳee bich'į' dayúweh daahónzhii, baa yáńłti', ła'íí bee iłch'ígon'áah. 14 Dabíntségo ínashood yánadaaziiníí niká' daadesɳiidá' niyi' golíį doleełgo naa hi'né'íí dayúweh bee na'izíid le'. 15 Ániłdishɳiihíí dá baa natsíńkees nt'éé; áí dá síńzįį nt'éégo ánáńt'įį́ł le'; áík'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nɳee dawa daano'įí doleeł. 16 Ídaagondzą́ą́, iłch'ígon'áahíí baa gonyą́ą́: áí k'ehgo dayúwehégo ánáńt'įį́łyúgo hasdánɳáh, hadíń nidits'agíí ałdó' hasdádogaał.

5

1 Báyáń nlíni doo bił nthéh da, áídá' nitaa nlíni k'ehgo baa natsíńkeesgo bidag yánłti'; nɳee áníi nakaiyeehíí nik'isyú k'ehgo bidag yánłti'; 2 Sáan daanlíni nimaa k'ehgo ádaahón'ɳiih, dilkǫǫhgo ádinlzįgo isdzáné áníi nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'ɳiih. 3 Sáan itsaa daanlíni, doo hagot'éégo bich'ogo'ɳii dahíí daadínłsįgo bich'onɳii le'. 4 Sáan itsaa nlíni bichągháshé, dagohíí biwóyéta, bich'ínéta daagolíį́yúgo, áí bigowągee Bik'ehgo'ihi'ɳań k'ehgo ihi'ɳaahíí yídaagoł'aah le', áík'ehgo bishchiiníí bideɳá nanáda'ahi'ɳiił le'; áí Bik'ehgo'ihi'ɳań bił nłt'éé ła'íí bił dábik'eh. 5 Itsaa nlínihíí, dasahndi naghái, Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ołíígo dayúweh na'ókeedgo na'okąąh, tł'é'gee ła'íí jįįgee. 6 Áídá' gonedlįįhíí zhą́ hádéz'įįhíí, hiɳaa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. 7 Díí nłdzilgo bee bił ch'ígon'áah le', áík'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. 8 Dahadíń bik'íí, dabíí bichągháshé zhą́ itisgo, doo nłt'éégo áyíłsį da lę́k'eyúgo, doo oshdląą da ɳiihíí k'ehgo at'éé, doo odląą dahíí bitisgo nchǫ'go adzaa. 9 Isdzáné ła' doo hwahá gostą́din bił łegodzaa dahíí, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, ła'íí bika' dała'á n'ííyúgo zhą́ itah bizhi' bá ágóle', 10 Nłt'éégo binasdziidíí bee baa na'goɳi' le', chąghášhé daayinesąąyúgo, baa hasta' nách'ikah hat'ííyúgo, ínashood bikee yá tádáígisyúgo, bich'į' goyéégo nadaagowahíí yich'odaaɳiiyúgo, ła'íí na'idziid daanzhoonííį dawa nayik'í'iziid lę́k'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. 11 Áídá' itsaa ánía nakaiyeehíí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí dánko nniiɳéh hádaat'įįgo Christ yits'ą́'zhį' ádaaɳe'; 12 Áík'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihi'ɳań bá na'isiid doleeł daaɳii n'íí k'ihzhį' ndaizné'híí bighą biniidaagodilɳéhíí bee bándaagodot'aał. 13 Gotahkaigo daazhógo anákeełíí yídaagoł'aah ałdó'; doo áí zhą́ da, ch'iɳii daaɳii ła'íí dawahá yaa yádaałti', doo bididoo dahíí ndi, doo yaa yádaałti' da le'at'éé n'íí ndi yaa yádaałti'. 14 Áík'ehgo díí hásht'į́į, itsaa ánía nakaiyehíí nnádaałse' le', bichągháshé ádaagole', bigową nłt'éégo ádaayiłsį, áík'ehgo nohwits'ą́'zhį' ádaat'eehíí doo nohwaa ch'iɳii ádaile' da doleeł. 15 Iłk'idá' ła' Satan yich'į'go ádaasdzaa. 16 Nɳee ła' dagohíí isdzán ínashood nlíni bik'íí itah itsaa nlįįyúgo yich'oɳii le', ínashood daanliiníí doo nadaabinłtł'og da doleełhíí bighą; áík'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogo'ɳii dahíí yich'odaaɳii doleeł. 17 Ínashood yánadaaziiníí nłt'éégo yikísk'eh nadaaziiníí nakidn da'ágánelt'eego daidinłsįgo bich'į' na'ihiɳiił, hadíń yánádaaltihíí ła'íí iłch'ígó'aahíí nayik'ída'iziidíí da'áí zhą́ itisgo. 18 Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e'eshchiiníí gáɳíí, Magashii tł'oh naghái hayí'ił'eesdá' bizé' doo bik'en'áah da. Ła'íí ałdó' gáɳíí, Hadíń na'iziidíí bich'į' na'i'ɳiiłgo goz'ąą. 19 Ínashood yásizíni baa dahgosit'aahíí doo óyénłts'ąą da le', naki dagohíí taagi hilt'eego daayo'įį lę́k'eyúgo zhą́. 20 Nchǫ'go ánádaat'įįłíí dawa biɳááł bił ntéh, ła'ihíí biini' daahą́h doleełhíí bighą. 21 Bik'ehgo'ihi'ɳań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'yú daagolíínííį bitahasdlaahíí binadzahgee nawode bee gániłdishɳii, Díí baa nich'į' yashti' n'íí bénánłɳiihgo baa nanɳaa, nɳee doo dała'á itisgo nił nzhǫǫ da, doo ił'anigo baa natsíńkeesgo da. 22 Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati'íí yee yánáltih doleełgo nɳee da'adza'íí doo dagoshch'į' bikáʼ ndenłɳííh da; nɳee nchǫ'go adzaahíí doo bił dała' áńt'éé da; dilkǫǫhgo ádinlzį. 23 Kodí' godezt'i'go doo tú zhą́ nidląą da, áídá' ayą́hágo dahts'aa bitoo nidląą, nibid bich'į' nzhǫǫhíí bighą, ła'íí da'ákozhą́ dinɳiihíí bighą. 24 Nɳee ła' ch'í'ɳah nda'iłsiih, áík'ehgo dagoshch'į' baa yá'iti' doleeł; áídá' ła'ihíí binchǫ'íí doo dagoshch'į' daahiiltséh da. 25 Da'ágát'éégo nɳee ła' nłt'éégo ánát'įįłíí bik'izhį' hit'įį; doo hit'įį da ndi, doo hagot'éégo nádil'įį da.

6

1 Isnáh daanliiníí binant'a' daanliiníí daidnłsį le'; doo ágádaat'įį dayúgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bizhi' ła'íí bee iłch'ígot'aahíí doo dilzį dago ádaile'. 2 Ła' binant'a' ínashood daanlįįyúgo, odlą' yee bik'isyú daanlįįhíí bighą doo yitisyú ádéstįį da le', áídá' na'idziidíí bee bich'odaaɳiihíí ínashood Bik'ehgo'ihi'ɳań bił daanzhoonííį daanlįįhíí bighą dayúweh nłt'éégo yá nadaa'iziid le'. Díí dawa iłch'ígon'áah, ła'íí bee bidag yádaanłti'. 3 Ła' nɳee łahgo iłch'ígó'aah lę́k'eyúgo,

ła’íí Jesus Christ nohweBik’ehń biyati’ da’aɲiihíí ła’íí Bik’ehgo’ihi’ɲań k’ehgo be’ách’íť’éégo iłch’ígóť’aahíí doo bił dábik’eh da lę́k’eyúgo; 4 Áń doo nť’é yígółsį da ndi ídilkąąh, ła’íí na’ídíłkid ła’íí agodiť’áhíí zhą́ bił nłť’éé, áí ła’ bíyéé́híí ídáhách’it’iiníí áile’, ła’íí iłch’į’ nagonłkaadíí, dénchǫ’égo aayá’iti’íí, ła’íí nchǫ’go łaadaagoch’odlííhíí ałdó’ áile’, 5 Nɲee ágádaať’eehíí biini’ daachǫǫdgo da’aɲii ágoť’eehíí bits’ą́’zhį’go ádaasdzaahíí dayúweh łahadaadiť’áh, daazhógo Bik’ehgo’ihi’ɲań k’ehgo ách’íť’éé́híí bee ich’it’įį daanzį: ágádaať’eehíí doo bił nahkai da. 6 Ndihíí Bik’ehgo’ihi’ɲań k’ehgo ách’íť’éé́híí ła’íí koł dábik’ehyú ch’ihiɲaahíí da’aɲii bee łą́ągo ich’it’įį. 7 Doo nť’é ni’gosdzáń biká’ bił daagosiidlįį da, áídí’ da’aɲiigo daan’ɲiigo doo nť’é ch’ídaan’né’ da doleeł. 8 Nohwihidáń ła’íí nohwi’íí daagolį́į́híí bigha nohwił daagozhǫ́ǫ́ le’. 9 Áídá’ hádaałdzil hádaaťiiníí nabídaadintaahíí ła’íí bánakį’íí’ááhíí yee nihidéh, ła’íí doo daagoyąą dago ła’íí íɲí’da’dilɲi’go nchǫ’go hádaaťiiníí yee nihidéh, ái daabiłchǫǫh, ła’íí da’itsaahíí begoz’ąą yuɲe’ odaabiłkaad. 10 Bestso bidáhzhį’ ch’ilį́į́híí nchǫ’go ágoť’eehíí dawa bikeghad at’éé: áí ła’ ídáhádaaťįįgo odlą’ yits’ą́’zhį’ ádaaɲe’, ła’íí łą́ągo doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí yee íɲí’da’dilɲi’. 11 Ndihíí ni, Bik’ehgo’ihi’ɲań bána’iziidíí ńlíni, ágádaaťeehíí dawa bits’áńlyeed; dábik’ehyú áńť’éé le’, Bik’ehgo’ihi’ɲań be’áńť’éé le’, ni’odlą’ golį́į́ le’, niłi’ijǫ́ǫ́ le’, níni’ k’eh áńłsį, ła’íí nijíí yuɲe’ isht’egodnt’éé le’. 12 Nohwi’odlą’ bá nagonłkáad le’, dahazhį’ ihi’ɲaahíí nłdzilgo hóńtą’, áí bich’į’ ni’dokéed ni’, áídí’ ch’iláni biɲááł ni’odlą’ bee hándzii ni’. 13 Díí nawode bee ágániłdishɲii, Bik’ehgo’ihi’ɲań dawahá daahi’ɲaago áyíłsiníí binadzahgee, ła’íí Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi biɲááł bi’odlą’ nłt’éégo yee hadzii n’íí ałdó’ binadzahgee; 14 Díí begoz’aaníí bikísk’eh áńt’éé, doo hayú naa daats’idiłhił dago, doo naa dahgosiť’aah dago, Jesus Christ nohweBik’ehń nádzáázhį’: 15 Áí bijįį biká’ ngonyáágee Bik’ehgo’ihi’ɲań ch’í’ɲah áile’ ndi at’éé, áń zhą́ Nant’án baa gozhóónníí, ízisgo nant’ánhíí bitisgo Nant’án, yedaabik’ehíí bitisgo yeBik’ehń; 16 Ihi’ɲaa doo ngonel’ąą dahíí da’áń zhą́ bits’ą́’dí’hi at’éé, áń idindláádíí yiyi’ golį́į́, doo hadíń ákóɲe’ nowáhi at’éé da; áń doo hak’e nɲee bo’įį da, doo daabołtséh át’éé da: áń dahazhį’ dilzį le’, ła’íí dahazhį’ dawa yebik’eh le’. Doleełgo at’éé. 17 Nɲee ni’gosdzáń biká’ hádaałdzilíí gádaabiłnɲii, Doo itisgo ídaadisołɲil da le’, ła’íí yee hádaałdzilíí dá doo ba’olɲíízhį’ doo ba’ołíí da le’, áídá’ Bik’ehgo’ihi’ɲań hiɲáhi bada’ołíí le’, áń biłgoch’oba’go dawahá nohwił dábik’ehyú doleełíí ch’ída’izkaadgo nohwaa yihiɲííł. 18 Nłt’éé́híí baa nahkai le’, daabilnɲii, łą́ągo nłt’éégo ánádaaht’įįł, ła’íí nohwíyéé́híí ła’dí’ nadaahɲiih, ła’íí ich’odaahɲii le’; 19 Kįh bitł’ááh łedn’aahíí nłdzilyúgo kįhíí nłdzilgo goz’ąą, da’áik’ehgo nłt’éégo ánádaaht’įłyúgo yuɲáásyú goldohyú nłdzilgo nasozįį doleeł, áik’ehgo ihi’ɲaa doo ngonel’ąą dahíí bee daahinohɲaa doo, daabiłnɲii. 20 Timothy, bee na’osdli’íí baa gonyáą́, yati’ Bik’ehgo’ihi’ɲań doo bik’eh dahíí, ła’íí yati’ da’ílínígo nadaagoch’ijaahíí bits’ą́’zhį’ áńt’éé, ła’íí ígoł’ąągo bił’ígóziníí ga’ánolini, Bik’ehgo’ihi’ɲań biyati’ bits’ą́’zhį’ iłch’ígóť’aahíí, ałdó’ bits’ą́’zhį’ áńt’éé. 21 Ła’ áí ił’ígóziníí daayodlągo da’aɲii odlą’íí yits’ą́’zhį’ ádaaɲe’go nda’ahiłsiih. Bik’ehgo’ihi’ɲań biłgoch’oba’íí bee nich’į’ goz’ąą le’. Doleełgo at’éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Bik'ehgo'ihi'ɲań bik'ehgo shíí Paul, Christ Jesus binal'a'á nshłíni, Christ Jesus biyi' ihi'ɲaahíí nohwá ngon'áánít bik'ehgo, 2 Timothy, shiye' dázhǫ́ shił nzhóni, bich'į' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwiTaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íí, ła'íí bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. 3 Nłt'éégo ánásht'įįłgo bígonsɨgo, daashitaa n'íí ádaadzaa n'íí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲań bá na'isiid; áń ba'ihénsɨgo shi'okąąhíí bee nínádishɲíhgo, tł'é'gee hik'e jįįgee dá'oshkąąh nt'éé; 4 Niɲáá tú n'íí bínáshɲiihgee k'azhą́ nániistséh, dázhǫ́ naa shił gozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą; 5 Dantsé niwóyé, Lois, áídí' nimaa, Eunice, da'aɲii bi'odlą'íí bínádishɲíh, hik'e ni ałdó' odlą' da'ágát'éhi niyi' begoz'ąągo bígonsɨ go'jí. 6 Áí bighą díí bínáńlɲíh hásht'į́, niká' ndinshɲiidá' niyi' golı́́ doleełgo Bik'ehgo'ihi'ɲań naa yiné' n'íí kǫ' nádnłtłaadgo diltłi'híí k'ehgo dáhiɲaa nt'éégo áńłsɨ. 7 Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwiini' háhgo natsekees doo nohwaidin'ąą da; áídá' natsekees nalwodíí, koł'ijóónít, ła'íí ídaagondzáánít nohwaidin'ąą. 8 Áík'ehgo nohweBik'ehń baa nagolɲí'go doo bik'e ídaayándzį da, shíí áń bighą ha'ásítíínít ałdó' shaa nagolɲí'go doo bik'e ídaayándzį da: áídá' ni ałdó', Bik'ehgo'ihi'ɲań binawodíí bee, yati' baa gozhónihíí bighą nyee'i niniigonłt'éé le'; 9 Áń hasdánohwihezɲil, ła'íí godiyįhgo bá na'idziidgo hanohwihezɲil, nłt'éégo ánádaahiit'įįłíí doo bighą da, áídá' dabíí bighanigolı́́híí ła'íí biłgoch'oba'híí bighą, ái Christ Jesus bee nohwaidin'ąą lę́k'e, ni'gosdzán doo hwahá begodigháh dadá'; 10 Áí k'adíí ch'í'ɲah silįį, Jesus Christ Hasdánohwihezɲilíí hit'įį silįįhíí bee; áń da'itsaahíí nohwá yó'oyiné', ła'íí ihi'ɲaahíí ła'íí doo da'itsaah dahíí yati' baa gozhóni bee got'įįzhį' nyiné': 11 Áí yati' baa gozhónihíí baa yánáshtihgo, ła'íí doo Jews daanlįį dahíí bich'į' yides'a'íí ła'íí bił ch'ígó'aahíí nshłįįgo háshi'doltįį. 12 Áí bighą goyéé'go shich'į' nagowaa, ndi doo ídaayánsdzį da, hadíń hosisdląądíí bígonsɨhíí bighą, ła'íí nt'é bee ba'oshłííhíí Jesus nadáhíí bijįįzhį' shá yiɲádéz'įįgo yínel'ąągo bígonsɨ. 13 Yati' baa gozhóni shits'ą́'dí' idesínits'ąą'íí ágádishɲii n'íí k'ehgo hónítą', Christ Jesus bił dała'á ńlı́́go odlą' hik'e ił'ijóónít bee hiɲááłgo. 14 Nłt'éégo ágot'eehíí naa hi'né' n'íí, Holy Spirit nohwiyi' golíínít bee nłt'éégo biɲádíń'įį. 15 Asia golzeedí' daagolíínít dawa shits'ą́'zhį' ádaasdzaa bígonłsı́, Phygéllus ła'íí Hermógenes ałdó' itah. 16 NohweBik'ehń Onesíphorus bichąghášhé biłgo yaa ch'oba' le'; áń da'ilhánė shił gozhǫ́ǫ́go ánáshił'įį, bésh hishbizhíí bee daashidestł'ǫ́ǫ́ ndi doo yik'e ídaayándzį da: 17 Áídá' Romeyú naghaadá' dázhǫ́ shikáhantaago shaa nyáá. 18 Áík'ehgo nohweBik'ehń nadáhíí bijįį baa ch'oba' doleeł; áń Éphesus golzeeyú doo áłch'ídé shá áyíílaa n'íí nłt'éégo bígonłsı́.

2

1 Áík'ehgo shiye' ńlínihíí, niyi'siziinít nanlwod le', Christ Jesus biłgoch'oba'íí nainé'íí bee. 2 Nɲee łą́ągo biɲááł iłch'ígoni'áánít, ni ałdó' nɲee bada'ǫ́ńłiihíí bił ch'ígon'áahgo, bíí ałdó' nɲee ła'ihíí yił ch'ídaago'aah le'. 3 Jesus Christ bisilááda nłt'éehíí ńlı́́go łahdí' nyé'i niniigonłt'éé le'. 4 Hadíń nagonłkaadíí, silááda ábíílaahíí yił goyiłshǫ́ǫ́ doleełgo hat'įįhíí bighą doo silááda zhiɲéégo ágot'ee dahíí doo nanábinłtł'ogi at'éé da. 5 Hadíń nadaagolzéégee itah nlįįgo, begoz'aaníí bikísk'ehyú át'éényúgo zhą́ gonłneego ch'ah hobįįhíí baa dot'aał. 6 K'e'dileehíí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'įįłíí bíyéé doleełgo goz'ąą. 7 Ádishɲiihíí baa natsíńkees; áík'ehgo nohweBik'ehń dawa nił ígózɨgo ánile'. 8 Jesus Christ bínáńlɲiih, áń David bits'ą́'dí'go nlíni daztsąądí' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshɲi'híí k'ehgo: 9 Áí yati' baa gozhóni bighą shiniigonłt'éégo bésh hishbizhi bee da'shidehestł'ǫ ndi, nchǫ'go at'ínihi k'ehgo; ndihíí Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati'íí doo łestł'ǫ́ǫ da. 10 Nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań yitahaslaahíí ałdó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoɲiiłgo bits'ą́'idindláádíí bíyéé doleełhíí bighą dawa bee shich'į' ágot'ee ndi bich'į' dahnshdǫh. 11 Díí ágolzeehíí da'aɲii ágolzéhi: Jesus bił nane'na' lę́k'eyúgo bił nádaahii'ɲaa doo ałdó': 12 Nohwiniigonłt'éé lę́k'eyúgo bił nadaant'á doleeł: áídá' doo bídaagonlzį da daabiłn'ɲiiyúgo, bíí ałdó' doo nohwígonsɨ da nohwiłɲii doleeł. 13 Néé doo da'ohiidląą da lę́k'e ndi, bíhíí t'ah da'ágát'éégo da'áɲííyú át'éé: áɲííhíí doo łahgo at'éégo nádleeh da. 14 Ániłdishɲiihíí nɲee bił nanádaagolɲí', áídí' nohweBik'ehń binadzahgee nłdzilgo gádaabiłnɲii, Yati' da'ílíné doo bighą łahada'doht'áh da le', ái doo nłt'éé holeeh at'éé da, ndihíí ódaayésts'aanít daabiłchǫǫhíí zhą́ hileeh. 15 Nłt'éégo baa nanɲáh, Bik'ehgo'ihi'ɲań binadzahgee nłt'éégo áńt'éé doleełhíí bighą, na'iziidíí doo ídaayándzį bik'eh dahíí ńlı́́ le', yati' da'aɲiihíí dábik'ehyú bee iłch'ígon'áah le'. 16 Yati' Bik'ehgo'ihi'ɲań doo bik'eh dahíí ła'íí da'ílínégo nagoch'ijaahíí doo óyénłts'ąą da: áí dayúweh doo daach'idnłsɨ dago ádaakoliił. 17 Áí biyati'íí łóód kots'í yiyąąhíí k'ehgo at'éé: Hymenéus

ła’íí Philétus daaholzéhi, áí ágádaat’ee itah; 18 Áí da’anii ágoť’eehíí yił ndaahiłsiih, naneznadí’ naach’idiikáhíí iłk’idá’ bech’ígonyáá daaniigo; áík’ehgo łáni bi’odlą’ yił nadaagodesgeed. 19 Bik’ehgo’ihi’nań baa iłch’ígót’aahíí nłdzilgo begoz’ąą, kįh bitł’ááh iz’aaníí nłdzilgo si’ąąhíí k’ehgo, díí k’ehgo nkó biká’ dahgoz’ąą, NohweBik’ehń hadíí bíyéé́híí yígółsį, ła’íí, Hadíń Christ bizhi’ yozhííhíí doo bik’ehyú ágoť’ee dahíí yits’ą́’zhį’ at’éé le’. 20 Nnee hałdzilíí bigową yune’ doo ts’aa óodo ła’íí bésh łigai bee ádaaszaahíí zhą́ sinil da, tsį ła’íí łeezh bee ádaaszaahíí ałdó’ sinil; ła’ nłt’éégo bighanigolíįgo ádaaszaa, ła’ihíí da’ádzaahíí bighą ádaaszaa. 21 Dahadíń áí nchǫ’go ágoť’eehíí yits’ą́’zhį’ at’éégo dilkǫǫhgo ádilzi̯yúgo, ts’aa nłt’éégo bighanigolínihíí k’ehgo ábi’dolniił, Bik’ehgo’ihi’nań bá hadelzaago, áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’nań bił nłt’éégo yił na’iziid doleeł, nłt’éégo na’idziidíí dawa bighą ił ch’į’hilzaa. 22 Nchǫ’go ágoť’eehíí ánída nakaiyehíí hádaat’íni bits’ą́’zhį’go áńnéh: áídá’ dábik’ehyú ágoť’eehíí, odlą’, koł’ijóónííd, ła’íí ił ch’į’gonť’éé́híí be’áńt’éé, bijíí biyi’ daagozhóónííd nohweBik’ehń yich’į’ ádaaniihíí bił hikáh. 23 Doo goyą́ą dago, doo nt’é yígółsį dago na’ídíłkidíí doo bił łaha’dnt’áh da, ágádaat’eehíí ił ch’į’ hadaashkeego ádaabiléhgo bígonlsį. 24 NohweBik’ehń yána’iziidíí doo hashkeego goz’ąą da; áídá’ nnee dawa yich’į’ nzhoonííd, ła’íí nłt’éégo ił ch’ígó’aahíí, ła’íí bíni’ k’eh nlį̨ le’: 25 Bits’ą́’zhį’ ádaat’eehíí yich’į’ nzhǫǫgo yił ch’ígó’aah le’; Bik’ehgo’ihi’nań, nchǫ’go ágoť’ee n’íí yits’ą́’zhį’ ádaabile’ ndi at’éé shį, áík’ehgo da’anii ágoť’eehíí yídaagołsį ndi at’éé; 26 Áík’ehgo yídaagodołsį̨ł, ch’iidn nant’án ánííyú ánádaat’į̨łhíí bighą isnáh ádaabisdlaadá’ daabishjizh n’íí yiyi’dí’ hadokah doleeł shį ałdó’.

3

1 Díí ałdó’ bígonłsį le’, nnágodáhyú négodzidíí begodigháh doleeł. 2 Nnee dabízhą́ ídił daanjǫ́ǫ doleeł, bestso ídáhádaat’į̨ doo, ída’odlíígo ídaayádaałti’ doo, ídaadilką́ąh doo, nchǫ’go aayádaałti’ doo, bizhchiiníí doo daidits’ag da doo, doo ihédaanzį da doo, doo bił daagodiyi̯h da doo, 3 Doo k’ídaanzį da doo, ádaaniihíí doo ádaane’ da doo, daazhógo aadahdaago’aa doo, nchǫ’íí yisna’ daanlį̨ doo, bédaagodzid doo, nnee nzhǫǫgo ádaat’eehíí bił daanchǫ’ doo, 4 Nada’ich’aahíí daanlį̨ doo, dabízhą́ daabik’eh doo, itisgo na’ídi’nil doo, Bik’ehgo’ihi’nań bił daanzhǫǫ le’at’éhi gonedliiníí zhą́ itisgo bił daanzhǫǫ doo; 5 Dábiká’yú zhą́ ínashood daanlį̨go Bik’ehgo’ihi’nań binawod doo biká’zhį’ daahit’į̨ da: nnee ágádaat’eehíí bits’ą́’zhį’ áńt’ee. 6 Áí bitahyú nnee ła’ nadaach’áhi daanlį̨go gotahyú nadaakaigo isdzáné doo daagoyą́ą dahíí, nchǫ’íí łą́ągo ye’ádaat’éhi, isnáhgo ádaile’go ádaaniihíí da’anii daanzi̯go ádaile’, áí dabíí iłtah at’éégo nchǫ’go natsekeesíí ch’a’odaabihiniił, 7 Dábik’ehn ídaagoł’aah, ndihíí da’anii ágoť’eehíí ch’éh yídaagoł’aah. 8 Jánnes ła’íí Jámbres daaholzéhi Moses yich’į’ nadaagonłkaad ádaat’ee n’íí k’ehgo, áí nneehíí da’anii ágoť’eehíí yich’į’ nadaagonłkaad, áí biini’ daanchǫ’go odlą’ yits’ą́’zhį’ ádaat’ee. 9 Áídá’ doo łą́ągo ładaayile’ da: Jánnes ła’íí Jámbres doo goyą́ą dahíí nnee dawa bich’į’ ch’í’nah ádaaszaa n’íí k’ehgo, áí nnee doo daagoyą́ą dahíí ałdó’ dawa bich’į’ ch’í’nah ádaadolniił. 10 Áídá’ shíí shígosíńłsi̯id, iłch’ígonsh’aahíí, she’at’e’, bighą hinshnaahíí, she’odlą’, ńzaadyú bágohish’aałíí, shił ijóónííd, shíni’ k’eh ánłsinííd, bígonłsį, 11 Shini’goch’idile’ n’íí, ła’íí góyéé’go shich’į’ nagowaa n’íí, Ántioch ła’íí Icónium ła’íí Lýstra daagolzeeyú shich’į’ ágodzaa n’íí; shini’daagoch’idile’ n’íí bitis síl̨íhíí dawa bígonłsį: áí dawa biyi’dí’ nohweBik’ehń ch’íshinłt̨íį. 12 Da’anii go gádishnii, nnee dawa Bik’ehgo’ihi’nań bikísk’ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat’iiníí bini’daagoch’idile’ doleeł. 13 Áídá’ nnee daanchǫ’íí ła’íí k’izéda’dilteehíí dayúwehégo ádaaniił, nadaach’aago ła’íí dabíí ałdó’ bich’į’ nadaadi’ch’aa. 14 Áídá’ nihíí, bígonł’ąą n’íí ła’íí nłdzilgo osíńdlą́ądíí dayúweh be’áńt’éé, hadíń bits’ą́’dí’ bígonł’aaníí bínálniihgo; 15 Ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ bek’e’eshchiiníí godilzini hosíńdlą́ądgo hagoť’éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíí nił ch’ígó’aahíí t’ah áńłts’ísédá’ bígosíńłsi̯id ałdó’ bínálniih. 16 Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ bek’e’eshchiinií dawa nnee Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú k’eda’ashchi̯, áí iłch’ígóť’aahíí bee íl̨íį, konchǫ’íí koł ch’í’nah alne’íí bee, iłch’į’kole’íí, ła’íí dábik’ehyú ágoť’eehíí koł ch’ígó’aahíí bee íl̨íį: 17 Áí bee nnee Bik’ehgo’ihi’nań bíyéé́híí iłch’į’ilne’, ła’íí nłt’éégo ánádaat’į̨łhíí dawa yitis nel’ąą doleeł.

4

1 Áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’nań ła’íí Jesus Christ nohweBik’ehń, hit’i̯igo nadzáágo nant’aa doleełíí, daahinaahíí hik’e nanezna’íí yádołtihi, áń binadzahgee gániłdishnii; 2 Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ bee yáńłti’; doo ngonáhgo da, da’adzaayú bił ch’ída’iti’yú ła’íí doo bił ch’ída’iti’ dayú; nchǫ’go ágoť’eehíí ch’í’nah áńłsį, bił daadntéhgo bidag yáńłti’, nyee ndi dayúweh bágo’ááłgo bił ch’ígon’áah. 3 Nnee da’anii ił ch’ígóť’aahíí dázhǫ́ doo hádaat’į̨ dago bengodogaał; áídá’ yati’ da’ílínéhíí dabíí bi’at’e’ nchǫ’íí bik’ehgo yíká na’ódaayiłts’į̨go, áí bił ch’ídaago’aahíí yiká daadéz’į̨ doleeł; 4 Da’anii ił ch’ígóť’aahíí yits’ą́’zhį’go ńdaalyis doleeł, yati’ daazhógo ágolnéhi zhą́ hádaat’į̨ doleeł. 5 Áídá’ nihíí dawahá bich’į’ ídaagondzą́ą,

nyéé'go nich'į' nagowaa lę́k'e ndi bich'į' dahńłdǫh, yati' baa gozhóni baa yáńłti'go na'izíid, na'idziid nainé' n'íí ɬanléh. 6 Shíí iłk'idá' da'itsaahíí k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah dishá́híí kodí' begoz'ąą. 7 Shi'odlą'híí bighą nłt'éégo nagonełkáad, iłhach'idiká́hgee hishwołhíí k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa ɬashɬaa, da'anii odlą'íí iłch'ígoní'ą́ą́: 8 K'adíí dábik'ehyú ách'íť'éé́híí bighą ch'ah hobįįhíí shá k'ihzhį' nnit'ą, áí nohweBik'ehń dábik'ehyú áť'éégo kaa yánáltihíí shaa yí'aah, nadáhíí bijįį: doo dashízhą́ shaa hit'aah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íí bił daanzhǫǫgo yiká daadéz'iiníí dawa yaa daayinííł ałdó'. 9 Dáhadnlníhgo shaa nnáh: 10 Démas holzéhi yó'oshiłt'e', díí ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí bił nzhǫǫgo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátiayú óyáá, Titus holzéhi Dalmátiayú óyáá. 11 Luke zhą́ kú sidaa. Dahagee nnáhgee Mark bił n'ásh: áń shinasdziidíí bee dázhǫ́ shich'oníhi at'éé. 12 Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. 13 Áídí' dínyaago shi'íícho Tróas golzeeyú Cárpus bigowągee niiłtsooz n'íí shá ńłtsóós, naltsoos ałdó', ikágé biká' k'eda'ashchįįgo ádaaszaa n'íí, áí dázhǫ́ hásht'į́į́. 14 Alexánder holzéhi, béshłtsogi nayiziidi, dázhǫ́ nchǫ'go áshíílaa: nohweBik'ehń áń ánát'įįłhíí bich'į' na'inііł ndi at'éé: 15 Ni ałdó' áń baa gonyą́ą́; nohwiyati' yich'į' nagonłkaad ni'. 16 Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadíń sha'ashhah siziį da ni', nnee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díí nchǫ'ihíí doo biká'zhį' daaleeh da, dishniigo Bik'ehgo'ihi'nań bá náhoshkąąh. 17 Da'ágáť'éé ndi nohweBik'ehń sha'ashhah siziį ni', shinawod shá ágółsįgo; yati' dawa yídaagodolsįįł, ła'íí doo Jews daanlįį dahíí dawa daididots'įįł doleełhíí bighą: áik'ehgo ndóícho bizé'dí' háshi'doltį́į́ ni'. 18 NohweBik'ehń nchǫ'go ádaaťįįhíí dawa bits'ą́'dí' hashiłteeh ndi at'éé, áídí' yaaká'yú yebik'ehíí bengonyáázhį' shinádéz'įį doleeł: áń dázhǫ́ ba'ihégosį le' doo ngoneľąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 19 Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhǫ́ǫ́, shá biłnnii, Onesíphorus bichąghášhé biłgo ałdó'. 20 Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíí Milétum golzeegee nniihgo sitįįdá' dahdiyáá ni'. 21 Dáhadnlníhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nnáh. Eubúlus, Púdens, Línus, ła'íí Claudia daaholzéhi, Gozhǫ́ǫ́, daaniłnii, odlą' bee nohwik'ííyú dawa ałdó'. 22 Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziinií yił nlįį le'. Biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'ɳań bána'isiidíí ła'íí Jesus Christ binal'a'á nshłíni k'e'eshchii; díínko bighą shides'a', nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań yitahaslaahíí bi'odlą' nłdzil doleełgo ła'íí dayúwehégo da'aɳii ágot'eehíí yídaagołsįįh doleełgo, áí bee nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań yikísk'eh ádaat'eego alɳe'; 2 Áí bee dahazhį' ihi'ɳaahíí yiká daadéz'įį, áí Bik'ehgo'ihi'ɳań, doo łé'ałchóhi da, yee nohwá ngon'ą́ą́ lę́k'e, ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'ɳah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań Hasdánohwiɳiiłíí yengon'ą́ágo biyati' baa yashti'go shaa det'ąą; 4 Titus bich'į' k'e'eshchii, nohwi'odlą' dała'áhíí bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa ła'íí nohweBik'ehń Jesus Christ Hasdánohwiɳiiłíí biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí ałch'į'gont'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. 5 Díí bighą Crete golzeegee nninałtį́į ni', dawahá doo ałch'į'hilzaa dahíí ałch'į'nle'go, kįh nagozɳilíí dawago ínashood yá nazįį doleełíí hahiɳííł, ániłdishɳii n'íí k'ehgo: 6 Áí nɳee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlįį doo, bi'aa dała'áhi, bichąghášhé da'odlą́ągo, nchǫ'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabiłdi'ɳii dahi zhą́ hahiɳííł. 7 Ínashood yiɳádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihi'ɳań yána'iziidíí nlįįgo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí, doo dabízhą́ bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idlą́ą dahíí, doo dagoshch'į' bágochįįh dahíí, bestso doo yidáhzhį' at'éé dahíí nlįį le'; 8 Bahasta' nakahíí bił nzhoonií, nɳee daanłt'éehíí bił nzhoonií, biini' golíínií, dábik'ehyú át'éehíí, godnłsínií, dabíí ádaagodzaaníí nlįį le'; 9 Bił ch'ígót'ą́ą́ n'íí k'ehgo yati' ba'olɳiihíí nłdzilgo yotą' le', áík'ehgo da'aɳii ałch'ígót'aahíí bee nɳee yidag yałti' doleeł, ła'íí yits'ą́'zhį' ádaat'eehíí da'aɳii ałch'ígót'aahíí yił ch'í'ɳah ágole' doleeł. 10 Nɳee łáni yati' yił nakaihi, yati' da'ílíné ła'íí k'izé'idiłteehíí yee yádaałti', circumcise ádaanohwi'dolɳe', daanohwiłɳiihíí itisgo: 11 Nɳee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaałti' dago ádaabi'dilɳe'go dábik'eh; áí nɳeehíí doo bee ałch'ígót'aah bígonedząą dahíí bestso hádaat'įįhíí bighą yee ałch'ídaago'aahgo nɳee bichąghášhé biłgo yił nadaagodesgeed. 12 Ła' itah nlíni, yuɳáásyú ágoɳe'íí báyo'iiníí gáɳíí, Cretedí' daagolíni dábik'ehn łéda'ałchóhi, dziłká'yú daagolíni bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bił daagoyéé'go daadichiníí daanlįį, ɳii. 13 Díí yaa nagolɳi'íí da'aɳii. Áík'ehgo bił daadntéh, da'aɳii ałch'ígót'aahíí zhą́ daayodląą doleełhíí bighą; 14 Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, ła'íí nɳee da'aɳii ágot'eehíí yits'ą́'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníí doo daidits'ag da doleełhíí bighą bił daadntéh. 15 Nɳee biini' daanzhoonií nłt'éégo ágot'eehíí zhą́ yaa natsídaakees: áídá' daanchǫ'íí ła'íí doo da'odląą dahíí nchǫ'go ágoť'eehíí zhą́ yaa natsídaakees; biini' daachǫǫdgo nt'é nłt'éégo at'éé dagohíí nchǫ'go at'éé doo yídaagołsį da daasilįį. 16 Bik'ehgo'ihi'ɳań bídaagonlzį daaɳii ndi ánádaat'įįhíí bee doo hádaat'įį dago bígózį, bik'edaach'inɳiih, ła'íí doo da'dits'ag da, ła'íí nłt'éégo ánádaat'įįhíí dawa doo yik'eh shijeed da.

2

1 Áídá' nihíí, dawahá da'aɳiigo ałch'ígót'aahíí bikísk'eh ałch'ígon'áah: 2 Nɳee bádaayáńhíí gádaabiłɳɳii, Nohwiini' daagolį́į le', daanohwich'idnłsį le', ídaa daagonohdząą le', nohwi'odlą', ła'íí nohwił'ijóónií, ła'íí nohwíni' k'eh ádaanołsiníí bee nłdzilgo nasozįį le'. 3 Isdzáné bádaayáńhíí gádaabiłɳɳii, Nohwíí ałdó' nt'é ánádaał'įįhíí bee Bik'ehgo'ihi'ɳań daadinołsį le', doo ch'iɳii daaɳiihíí daanohįį da le', idlą́ąhíí doo bik'e isnáh daanohłį da le', nzhoonií zhą́ bee ałch'ídaagonoh'aah le'; 4 Isdzáné áníi nakaiyehíí biini' daagolį́įgo biką' ła'íí bichąghášhé bił daanzhǫǫgo yił ch'ídaagonoh'aah le', 5 Daagoyą́ągo, biini' ła'íí ánádaat'įįhíí daanzhǫǫgo, gową zhą́ yaa daabiini'go, biką'íí daidits'ago, Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' doo nchǫ'go baa yati' da doleełhíí bighą, áí dawa yił ch'ídaagonoh'aah, daabiłɳɳii. 6 Nɳee áníi nakaiyehíí ałdó', Nohwiini' daagolį́į le', daabiłɳɳii. 7 Dawahá bee nłt'éégo ánách'ot'įįhíí bikísk'eh ch'ogaałíí bee ch'í'ɳah ádinlzį le': da'áígee ałch'ígon'áah, gonyą́ągo ła'íí da'aɳii aɳɳiigo, 8 Yati' dábik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yáńłti'; hadíń yits'ą́'zhį' at'éehíí yik'e ídaayándzį doo, doo hagot'éégo nchǫ'íí yee naa yałti' dahíí bighą. 9 Na'iziidíí daanohlíni, nohwinant'a' daadohts'ag le', ła'íí dawahá ádaahłe'gee nohwinant'a' bił dábik'ehyú ánádaaht'įįł le', daabiłɳii; doo nohwinant'a' t'ąązhį' bich'į' yánádaałti'go da; 10 Doo da'noh'įįh da, dawahá bee nohwaa daach'ołíihíí ch'í'ɳah ádaanołsį; dawahá bee Bik'ehgo'ihi'ɳań Hasdánohwiɳiiłíí baa ałch'ígót'aahíí nzhǫǫgo nohwik'izhį' hit'įį doleełhíí bighą, daabiłɳɳii. 11 Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí bee nɳee dawa hasdákáh doleełgo bich'į' ch'í'ɳah alzaa. 12 Áí Bik'ehgo'ihi'ɳań doo bikísk'eh ihi'ɳaa dahíí ła'íí ni'gosdzáń biká' dawahá nchǫ'íí hádaahiit'iiníí yó'odaant'aahgo bee nohwił ch'ígót'aah, ła'íí díí ni'gosdzáń biká'gee daagondząągo, dábik'ehyú ádaant'eego, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań bikísk'eh

daahii'ɳaa doleełgo nohwił ch'ígóť'aah; 13 Bik'ehgo'ihi'ɳań ízisgo at'éhi ła'íí Jesus Christ Hasdánohwiɳiiɬíí bits'ą'idindláádgo ch'í'ɳah hileehíí bikádaadéet'įį, áí ndaahóndliigo nohwiyaa gozhǫ́ǫ́; 14 Áń bidiɬíí bee nanánohwesɳiigo nchǫ'íí dawa bits'ą'dí' hanánohwihes'ɳilhíí bighą Jesus nohwá n'ádeltįį, ła'íí bíyéé daahiidleehgo nasdziid nɬ'éehíí bich'į' dahdaanldǫh doleełgo nohwinchǫ'íí da'ádįhgo ádaanohwiléhíí bighą ałdó' nohwá n'ádeltįį. 15 Díí bee bił nadaagolɳí', bidag yáńɬti', dawahá bee nik'ehgo bił daadnténh. Nɳee doo ła' hayaa ánóle' hela'.

3

1 Binant'a' ła'íí daabik'ehíí da'ádaaɳiiyú ádaaťeego yínádaalɳiihgo ádaanɬsį́, binadaant'a' daadits'ago, ła'íí nɬ'éégo ánádaat'įįɬíí dawa dagoshch'į' ádaile'go, 2 Doo hadíń nchǫ'go yaa yádaaɬti'go da, doo iɬch'į' hadaashkeego da, áídá' nzhǫǫgo ádaat'eego, ła'íí nɳee dawa bich'į' nɬ'éégo ádaat'eego yíɳádaalɳiihgo ádaanɬsį́. 3 Néé ałdó' doo daagondząą da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'į' na'deshch'a' ni', nchǫ'íí biká hágot'iinií ła'íí gonedliinií iɬtah at'éehíí bik'eh isnáh daandlįį ni', iyodaandzįgo daahii'ɳaa ni', ła' bíyéehíí ídáhádaat'įį ni', nɳee bik'edaan'ɳiih ni' ła'íí iɬk'edaadin'ɳiih ni'. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań Hasdánohwiɳiiɬíí nɳee yaa ch'oba'íí ła'íí bił daanzhoonií ch'í'ɳah silįįdá', 5 Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiɳil, doo nɬ'éégo ánádaahiit'įįɬhíí bighą da, áídá' nohwinchǫ'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosidlįį, ła'íí Holy Spirit ánídégo ánádaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihi'ɳań hasdánohwiɳil; 6 Bik'ehgo'ihi'ɳań, Jesus Christ Hasdánohwiɳiiɬíí biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'ąą; 7 Áík'ehgo biłgoch'oba'íí bee dábik'ehyú ádaanoht'ee nohwiłnɳiidgo, dahazhį' ihi'ɳaahíí bee daahin'ɳaa doleełíí ndaahóndlii. 8 Díí ágolzeehíí da'aɳii ágolzéhi, díí ádishɳiihíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'įį́, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań daayosdląądíí nɬ'éégo ánádaat'įįɬíí dayúweh ye'ánádaat'įįɬ doleeł. Áí nɬ'éé ła'íí nɳee bá nzhǫǫ. 9 Doo daagoyą́ą́ dago łaha'diť'áhíí, hadaałishchiinií baa na'goɳi'íí, łił nadaagonlkaadíí, ła'íí begoz'ąąhíí bighą hadaashkeego łaha'diť'áhíí doo baa nanɳáá da; áí doo íĺį́ da, doo nt'é bee alɳéh da. 10 Nɳee dabíí hát'į́įyú odlaanií nakidn bich'į' yásíńɬti'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; 11 Nɳee ágát'éehíí da'aɳii ágoťeehíí yits'ą'zhį' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángoť'áni at'éé bígonɬsį́. 12 Ártemas dagohíí Tíkikas nich'į' deł'a'dá' dáhadnlɳíhgo Nicópolisyú shaa nɳáh: akú shehaigo ngoni'ą́ą́. 13 Zénas, begoz'áni nɬ'éégo yígółsini, ła'íí Apóllos biłgo dahdi'aashyú bich'oɳiihgo doo nt'é yídįh daanlįį da le'. 14 Bił ínashood daandliinií nɬ'éégo nada'iziidgo yídaagoł'aah le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'ɳaa, ła'íí dawahá yídįh daanliinií yich'odaaɳii doleeł. 15 Nɳee bił nahashtáánií dawa, Gozhǫ́ǫ́, daaniłɳii. Bił dała' da'ohiidląągo bił daanjoonií, Gozhǫ́ǫ́, shá biłnɳii. Daanohwigha Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

1 Shíí Paul, Jesus Christ bighą ha'ásítíni, ła'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázhǫ́ nohwił nzhóni, bił nada'idziidi, bich'į' k'e'iilchii, 2 Ła'íí Ápphia nohwił nzhóni, Arkípas, Christ bighą bił silááda daandlíni, ła'íí ínashood nigowągee íła'ánát'įįhíí ałdó' bich'į' k'e'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihi'nańh nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 4 Bik'ehgo'ihi'nańh ba'ihénsį, dábik'ehn nénáshnįih oshkąąhgee, 5 Jesus nohweBik'ehń ła'íí ínashood dawa nił daanzhǫǫgo bada'ónłiigo na'ikonsįhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nańh ba'ihénsį; 6 Ni'odlą'íí baa nagolní'go Christ bíyéé daandlįįhíí bighą nłt'éégo ágot'eehíí daanohwíyéehíí dawa nnee dayúweh yídaagołsį doleeł, dishnįigo ná'oshkąąh. 7 Nił'ijǫ́ǫ́híí bighą dázhǫ́ nohwił gozhǫ́ǫ́, bidag ánt'ee ałdó', shik'isn, ínashood bijíí yune' bił daagozhǫ́ǫ́go ánádaasínídlaahíí bighą. 8 Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dábik'ehyú áńléh, niłdishnįigo nich'į' hasdzii doleeł ni', 9 Ndihíí shił nzhǫǫhíí bighą nánoshkąąh, shíí Paul, nnee báyáń sílíni, k'adíí Jesus Christ bighą ha'ásítíni. 10 Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkąąh, áń ha'ásítíígo odlą' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees síłíí: 11 Doo áníidá' nich'į'go doo íłíí da ni', ndihíí k'adíí nich'į'go ła'íí shíí ałdó' shich'į'go łáń íłíni siłįį: 12 Dázhǫ́ shijíí si'ąądí' shił nzhóni nich'į' nádéł'a'; áík'ehgo naadńłteeh: 13 Dashíí bił sikeego shił gozhǫ́ǫ́ doleeł ni', yati' baa gozhónihíí bighą ha'ásítíígee ni dahdá' shich'onii doleeł ni': 14 Ndihíí hago ánásht'įįłíí doo nił nłt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dáni hánt'įįyúgo zhą́. 15 Dasa' naa nadáhíí bighą dét'įh nits'ą́' dahnyaa láń shį; 16 Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsíńkees da, áídá' áí bitisgo nik'isn nił nzhǫǫhíí k'ehgo baa natsíńkees; shíí ndi áík'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áík'ehgo baa natsíńkees, nohweBik'ehń biláhyú nik'isn nlįį. 17 Nit'ekéhíí k'ehgo shił óńłtagyúgo, naashídnłteehíí k'ehgo áń naadńłteeh. 18 Doo bik'ehyú nich'į' at'éé da lę́k'eyúgo, dagohíí naa hayił'ááyúgo, áí shíí shiká'zhį' ánle'; 19 Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'įį, dashíí na'hishnįił: nihíí niyi'siziinií da'anii bee shaa hánł'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. 20 Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehń biláhyú shił gozhǫ́ǫ́go áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánáshíídle'. 21 Díí nich'į' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánnéhgo nígonsį, ła'íí bitisgo ndi ánnéhgo nígonsį. 22 Shíí ałdó' akú hayú nshdaayú shá iłch'į'gole': shá da'ohkąąhíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsį. 23 Épaphros holzéhi, Christ Jesus bighą bił ha'áshítézhi, Gozhǫ́ǫ́, nohwiłnii; 24 Marcus, Aristárkas, Demas, ła'íí Lucas daaholzéhi, bił nada'isiidi, ałdó' ágádaanohwiłnii. 25 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bee niyi'siziinií bich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

1 Doo áníidá' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo
ałch'ídn iłtah at'éégo yich'į' yałti' da lę́k'e, 2 Áídá' díí iké'yú yołkaałíí biYe' binkááyú no-
hwich'į' yałti', áń dawahá bíyéé doleełgo nyinłtíni, áń binkááyú ałdó' ni'gosdzáń áyíílaahi;
3 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'idindlá́ádíí bee áń ałdó' bits'ą́' idindlá́ád, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań
ye'at'éhi da'áíyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'ąą nt'éégo nłt'éégo áyíłsį́go hadag
áyíłsį́; dabízhą́ nohwinchǫ' íí nohwá yidnłkǫǫdá', da'itisé goz'ąąyú Ízisgo At'éhi bigan
dihe'nazhi̱néégo dahnesdaa; 4 Christ, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlį́įhíí bigha bizhi' baa
yin'ą́ą́, bizhi'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'á'á yaaká'yú daagolíínií daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé;
da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. 5 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á
yaaká'yú daagolíínií doo hak'i ła' gáyiłnnįid da go'į́į́, Shiye' ńlį́į́, díí jį́įdí' nitaa síĺį́. Ła'íí doo
hak'i gánnįid da ałdó', Bitaa nshłį́į doleeł, bíihíí shiye' nlį́į doleeł. 6 Ła'íí dantsé gozlínihíí
ni'gosdzáń biká'zhį' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihi'nań yaa yałti'go gáni̱íí, Shinal'a'á yaaká'yú
daagolíínií dawa daabokąąh le'. 7 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií yaa
yałti'go gánádo'niid, Binadaal'a'á spirits daanlį́įgo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíí kǫ' dahdinahíí
daanlį́įgo ánáyiidlaa. 8 Áídá' biYe'híí gáyiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań ńlíínií, doo ngonel'ąą dayú
dahazhį' nant'áá doleeł; dázhǫ́ nłt'éégo nant'áá. 9 Nzhǫǫgo ágoť'eehíí nił nzhǫǫ, nchǫ'go
ágoť'eehíí nił nchǫ'; áí bigha Bik'ehgo'ihi'nań, Bik'ehgohinnaahíí hadíń nił nakaihíí bitisgo
nił goyiłshǫ́ǫ́híí bee hanidilaa. 10 Ła'íí gánábiłdo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá'
ni'gosdzáń níń'ąą; yáahíí nigan bee ánlaa. 11 Áí bech'ígowáh; nizhą́ da'áík'ehgo áńt'éé; áí
dénchǫ' daaleeh, diyágé dénchǫ' hileehíí k'ehgo; 12 Áí ch'id iłhanéilzaahíí k'ehgo iłhaníńléeh
doleeł, ła'íí łahgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíí da'ágáńt'éé, ła'íí doo ngonel'ąą dahíí bee
hińnáá doleeł, yiłnii. 13 Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíínií doo hak'i ła' gáyiłnnįid da
go'į́į́, Shigan dihe'nazhi̱néégo síńdaa, ni'ina'íí nikełtł'ááhyú niníni̱lzhį'. 14 Áí dawa yaaká'dí'
nadaal'a'áhíí daanlį́įshą', nnee hasdádokahíí yinádaadéz'į́ doleełgo odaas'a'ihi?

2

1 Áí bigha nt'é daadisiits'aaníí dawa baa daagondzą́ągo dábik'eh, dahyúgohíí danko baa
daadihi'nah. 2 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií binkááyú hasdziihíí da'ani̱i
dázhǫ́ nłdzilgo, ła'íí nchǫ'go ádaach'it'eehíí ła'íí doo da'ch'idits'ag dahíí da'áí bee koch'į'
nanáhi'ni̱íłgo; 3 Hagot'éégo bits'ą́' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo nłt'éehíí doo hádaat'į́į
dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehń dantsé ánnįid ni', áídí' hadíń daabi'dists'aaníí
ałdó' da'ani̱i daani̱igo yaa nohwił nanádaagolni̱'; 4 Bik'ehgo'ihi'nań ałdó' da'ani̱i ni̱igo
godiyį́hgo be'ígózinníí ch'í'nah ágólaa, ízisgo ánáʼol'įį́híí, iłtah at'éégo godiyį́hgo ánáʼol'įį́híí ałdó',
ła'íí dabíí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágolni̱'. 5 Ni'gosdzáń
begoni̱áhíí baa nagohiilni̱'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií doo yedaabik'eh
doleełgo yaa godin'ąą da. 6 Łah dahgoz'ąągee ła' gáni̱íígo yaa nagolni̱', Nnee daat'éégo
nt'é bigha baa natsíńkees nt'éé, nnee nliinií daatéégo nt'é bigha bi̱nádíń'į́į? 7 Ninal'a'á
yaaká'yú daagolíínií dét'įhézhį' dábich'į'yú át'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo ła'íí daach'idnłsį́go bá
ágonlaa, nant'ánch'ah bik'edíń'ąąhíí k'ehgo, ła'íí dawahá ánlaahíí yebik'ehgo nńłtį́į: 8 Dawahá
yebik'ehgo bitł'ááhyú nńné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyinłtį́įdá', dała'á ndi doo ágodį́hgo
da yebik'ehgo nyinłtį́į ni'. Áídá' k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiiltséh da.
9 Áídá' Jesus daanéel'į́į, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií dét'įhézhį' dábich'į'yú
át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bee nnee dała'á daantį́įgee bá da'itsaahíí yilį́h
doleełgo biniigonłt'éégo daztsą́ą; áí bigha nant'ánch'ah bik'edoť'ąąhíí k'ehgo ízisgo at'éégo
ła'íí daach'idnłsį́go bá ágólzaa. 10 Bik'ehgo'ihi'nań bigha dawahá daagolíínií, dawahá
áyíílaahíí bichągháshé łą́ągo bits'ą́'idindlá́ád goz'ąą yune' ha'áyihini̱ilgo, hasdách'igháhíí
begodeyaago yebik'ehíí biniigodilnéhíí bee dázhǫ́ nłt'éégo ábidoliilgo dábik'eh. 11 Hadile'íí
ła'íí hadaadeszaahíí dała'á yits'ą́'dí' daanlį́į: áí bigha doo yik'e ídaayándzį́go shik'ííyú
daayiłni̱i, 12 Gáni̱íígo, Shik'ííyú naa bił nadaagoshni̱' doo, daanokąąhíí íła'at'éényú na'ihénsį́go
ha'dish'aah. 13 Áídí' gánádo'niid, Dabízhą́ ba'oshłíí. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíí hik'e
chągháshé Bik'ehgo'ihi'nań shaa yinilíí bił daanshłį́į. 14 Áík'ehgo áí chągháshéhíí bidił
hik'e bits'í daagolį́įhíí k'ehgo bíí ałdó' ágádelzaa; bíí datsaahíí bee, da'itsaah yebik'ehń,
ch'iidn nant'án, da'ílíí dołchiił doleełhíí bigha; 15 Ła'íí hadíń da'itsaah yeneldzidhíí bigha
bi'ihi'na' danes'ąądzhį' isnah daanliinií hasdáyidoni̱łgo. 16 Da'ani̱igo Bik'ehgo'ihi'nań bi-
nal'a'á yaaká'yú daagolíínií ye'ádaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'ą́'dí

hadaałishchiiníí ye'at'éégo ádelzaa. 17 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bá na'idziidgee okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni biłgoch'oba'go ła'íí begondlíídgo hileehíí bighą bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchǫ'íí bá bidił yee nahiniił doleełgo. 18 Dabíí biniigodelzaagee nabídinestąądhíí bighą, hadíí nabída'dintaahíí yich'odaaniihi at'éé.

3

1 Áí bighą shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí daanohłíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíí, Christ Jesus, da'ohiidląą daahiidleehíí bighą des'a'íí nlíni, ła'íí nohwi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhǫǫgo baa natsídaahkees; 2 Áń habiłtíínníí begondlįįdgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé nłt'éégo yinádéz'iiníí k'a'at'éégo. 3 Kįh ágole'íí kįh ágolzaahíí bitisgo daach'idnłsįhíí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłsįhíí yik'eh sitįį. 4 Kįh dała'á gon'ąágo nnee ła' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihi'nańhíí dawahá áyíílaahi at'éé. 5 Moses Bik'ehgo'ihi'nań yána'iziidi nlįįgo, Bik'ehgo'ihi'nań bigową biyi' nłt'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleełíí dabíntsédá' yaa nagolni' lęk'e; 6 Áídá' Christ-híí Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlįįgo Bik'ehgo'ihi'nań bigową dágoz'ąą nt'éégo nłt'éégo yinádéz'įį; dángont'i'zhį' doo nohwiini' háh dago ła'íí nohwił daagozhǫ́ǫgo yaaká'yú dahazhį' ihi'naahíí ndaahóndliihíí daahóntą'yúgo, néé Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé itah daandlįį. 7 Áí bighą Holy Spirit gánííhíí k'ehgo ádaanoht'ee, Díí jįį biyati'íí daadohts'ago, 8 Da'igolííyú Israel hat'i'íí nabídinestąąd n'dá' Bik'ehgo'ihi'nań doo bikísk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsį da le': 9 Áígee daanohwitaa n'íí nashídaanestąądgo shídaagołsįįd, dizdin łegodzaahíí biyi' iłtah at'éégo ánásht'įłíí daayiłtsąą. 10 Áí bighą áí daałinolt'įłíí doo baa shił gozhǫ́ǫ dago gádéniid, Dábik'ehn bijíí biyi'dí' ndaahiłsiih, shikísk'eh ch'ogaałíí doo yídaagołsį da. 11 Áí bighą shágóchįįdgo shitł'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. 12 Áík'ehgo ídaa daagonohdzą, shik'ííyú, dah lęk'eyúgo nchǫ'íí hik'e doo odląą dahíí nohwijíí yune' bengonyáá lęk'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań hináhi dánko bits'ą' dahdidohkahi at'éé. 13 Dawa jįį iłdag yádaałti', díí jįį t'ah nohwich'į' bił ch'í'otąądá'; dah lęk'eyúgo nchǫ'íí k'izé'idiłteehíí bee dánko nohwijíí ntł'iz hileeh. 14 Dantsé Christ bada'osiidli'íí danes'ąądzhį' daahóntą'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; 15 Gánohwiłdi'niidá', Díí jįį biyati'íí daadohts'ago doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsį da le', Israel hat'i'íí Bik'ehgo'ihi'nań doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo. 16 Ła' daidezts'ąądá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Egyptdí' ch'ínnilíí doo dawa ágádaadzaa da lęk'e. 17 Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihi'nań doo bił gozhǫ́ǫ dago ádaayiłsįgo dizdin łegodzaa láń? Nnee nchǫ'go ánádaat'įįgo da'igolííyú nanezna' n'íí shį ya'? 18 Daa daat'éhi bich'į' Bik'ehgo'ihi'nań bitł'a dahdidilniidá' gánniid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odląą dahíí zhą́ áyiłnii. 19 Áík'ehgo bídaagonlzį, doo da'odląą dahíí bighą doo ákóne' okáhgo da.

4

1 Áí bighą haląą baa daagondzą le', dah lęk'eyúgo Bik'ehgo'ihi'nań bihá'idzoł yune' nkáh doleełgo nohwaa det'ąą n'íí t'ah bił ch'í'otąądá', nohwíí ła' dánko dábich'į' ndohkahi at'éé. 2 Yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yá'iti'; daanohwitaa n'íí ałdó' bich'į' yá'iti' ndi daidezts'aaníí doo daayosdląąd dahíí bighą doo bich'odaazni' da. 3 Hadíí da'osiidląądíí zhą́ áí há'idzołíí yune' ohiikáh, áí há'idzołíí Bik'ehgo'ihi'nań áníígo gánniid, Shágóchįįdgo shitł'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzáń nnit'ąądá Bik'ehgo'ihi'nań ánát'įłíí ąął łalzaa ndi ánniid. 4 Łahgee gosts'idiskaaníí bijįį yaa yałti'go dahgoz'ąą gánníigo, Gosts'idiskaaníí bijįį Bik'ehgo'ihi'nań binasdziid n'íí ni'inzíidgo hanayoł lęk'e. 5 Áídí' kú dahnágost'ąą gánníigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. 6 Áík'ehgo ła' t'ah ákóne' okáhíí bá goz'ąą; áídá' nnee dantsé bich'į' yá'iti' n'íí doo daayosdląąd dahíí bighą doo hak'e ha'ákai da: 7 Áík'ehgo ńzaad ogoyááhíí bikédí'go łah jįį Bik'ehgo'ihi'nań nnágon'ąą, David binkááyú gánniidgo, Díí jįį biyati'íí daadohts'ago doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsį da le'. 8 Há'idzołíí Jesus bee baa daagodez'ąąyúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihi'nań łah jįį doo gánádi'nii da doleeł ni'. 9 Áí bighą Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé daanliiníí há'idzołíí t'ah bá goz'ąą. 10 Dahadíń há'idzołíí yune' ha'ayááhíí dabíí binasdziid n'íí ni'inzíid, Bik'ehgo'ihi'nań binasdziid n'íí ni'inzíídhíí k'ehgo. 11 Áí bighą haląą, áí há'idzołíí yune' ha'áhiikáhíí bich'į' dahdaanldǫh le', doo ágáhiit'įį dayúgo, doo da'odląą da n'íí k'ehgo dánko nanádnkaałi at'éé. 12 Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí hináhi ła'íí dázhǫ́ nalwodi at'éé, bésh be'idiltłishé dá'iłts'ą' deniihíí bitisgo deníni at'éé, dagózhǫ́ yuyahyú na'gizh, koyi'siziiníí, kospirit łenehenlááyú, ła'íí iłhadaadit'aaníí iwoł łenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesíí ła'íí kojíí biyi' ágot'eehíí koł ch'í'nah áyiłsį. 13 Ni'gosdzáń biká' daahinaahíí dała'á ntíígee Bik'ehgo'ihi'nań doo bits'ąą nant'į'hi at'éé da, áídá' bił iłk'ídaanldǫǫhíí doo nt'é binadzahgee bił ła'eskaad dago, dawahá bił ch'í'nah daanlįį. 14 Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihi'nań biYe',

yaaká’yú bił onágodzaahíí, nohwi’okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni ízisgo at’éhi nohwá sizį̨́go, halą́ą da’ohiidlą́ą daan’ni̱ihíí nłdzilgo daahóntą’ le’. 15 Nohwi’okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét’ii; nanohwínáda’dintaahíí k’ehgo bíí ałdó’ dawa bee nabí’dinestą́ąd ndi doo hak’e ni’isii da. 16 Ái bighą halą́ą doo t’ą́ązhį’ daashiijeed dago Bik’ehgo’ihi’na̱ń biłgoch’oba’íí dahsdaagee nnáhiikah le’, nohwaa nách’obah doleełgo, ła’íí dawahá doo bídaanel’ą́ą dagee biłgoch’oba’íí bee nohwich’oni̱i doleełgo.

5

1 Okąąh yebik’ehi da’tiséyú sini̱líí dała’á ntį́ígee nni̱ee bitahdí’ haltínihíí, Bik’ehgo’ihi’na̱ń zhini̱éégo ágot’eegee nni̱ee yá sizį̨́go, Bik’ehgo’ihi’na̱ń ye’okąąhgo dant’éhéta yaa yihini̱iłgo, ła’íí nchǫ’go ánách’ot’į̨łhíí bighą ye’okąąhíí nayiłtseedgo yaa yihini̱iłgo nniltį̨: 2 Áń hadíń doo goyą́ą dahíí ła’íí doo nłdzilgo daahikáh dahíí yaa ch’oba’go nayik’i’iziidgo yígółsį; dabíí ndi doo nłdzil dago bich’į’ nágodidáhíí bighą. 3 Áík’ehgo nni̱ee nda’iłsiihíí bighą ye’okąąhíí nadaiłtseedgo Bik’ehgo’ihi’na̱ń yaa hini̱iłhíí k’ehgo bíí ndi ni’iłsiihíí bighą ágánát’į̨́hgo goz’ą́ą. 4 Nni̱ee doo ła’ dabíí ízisgo at’éégo okąąh yebik’eh nlį̨́go ha’ídilteeh da, áídá’ Bik’ehgo’ihi’na̱ń habiłtį́́yúgo zhą́, Aaron hayiłtį̨́híí k’ehgo. 5 Áík’ehgo Christ ałdó’ dabíí ízisgo at’éégo okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni hileehgee doo ha’ídoltį̨́ da, áídá’ hadíń, ShiYe’ ńlį́́, díí jį̨́dí’ nitaa síĺ́, biłnni̱idíí áń habiłtį́́. 6 Łahgee dahnágost’ą́ągee gábiłnni̱id, Melkízedek okąąh yebik’eh n’íí k’ehgo doo ngoneł’ą́ązhį’ okąąh yebik’ehi ńlį́́. 7 Christ ni’gosdzáń yiká’ naghaadá’ dázhǫ́ chaał okąąhgo bini̱áá tú nadaazlį̨́ lę́k’e, da’itsaahíí bits’ą́’zhį’ hasdábiłteeh yínel’ą́ąhíí náyokąąhgo yich’į’ okąąh, áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’na̱ń yidnłsį̨híí bighą bidiits’ag; 8 Bik’ehgo’ihi’na̱ń biYe’ nlį̨́ ndi goyéégo bich’į’ nagoyááhíí bee biTaa ani̱íhíí yikísk’eh at’éégo yígółsį̨́d; 9 Áík’ehgo dázhǫ́ nłt’éégo ábi’delzaago hadíí daabi’dits’agíí hasdách’ighához doo ngoneł’ą́ą dahíí begodeyáhi silį̨́; 10 Áń, Melkízedek n’íí k’ehgo okąąh yebik’ehi da’tiséyú sitíni ńlį́́ doo, biłni̱igo Bik’ehgo’ihi’na̱ń habiłtį́́. 11 Áń łą́ągo baa nadaagohiilni̱’ ndi nohwił nagoch’ilni̱’híí nyee, doo nłt’éégo daadohts’ag da daasolį́́híí bighą. 12 K’adyúgo ił́ch’ígóʼaahíí daanohłį̨ le’at’éhi, da’ágát’éé ndi Bik’ehgo’ihi’na̱ń biyati’ dabígózinéhíí dahadín nohwił ch’ínágonot’áah; mé’ k’ehgo ibe’ zhą́ daidlaanií nádaasohdlį̨, daanesoyą́ą ndi hidáń ntł’izíí doo daahsą́ą da łą́ą. 13 Dała’á daantį́́go hadíń ibe’ zhą́ yidlaanií dábik’ehyú ágot’ee zhini̱éégo ił́ch’ígóʼaahíí doo nłt’éégo yígółsį da, mé’ k’ehgo at’éehíí bighą. 14 Áídá’ hidáń ntł’izíí bádaayáńhíí bá álzaa, ái nłt’éégo ánádáát’į̨́dhíí bighą hadíí nzhoonií hik’e hadíí nchǫ’íí yídaagołsį̨́d.

6

1 Ái bighą halą́ą, Christ baa ił́ch’ígót’aahíí dantséhíí godezt’i’dí’ yuná́syú dahnádihiikáhgo bádaayáń bił ch’ígót’aahzhį’go dahdihiikáhgo nohwi’odlą’ nłdzil hileeh; ánádaahiit’į̨łhíí da’ílínéhíí bits’ą́’zhį’ ádaahii’ni̱e’dá’ nohwi’odlą’ bee Bik’ehgo’ihi’na̱ń bich’į’ dahsiikáhíí kį̨h bitł’ááh ni’it’aahíí k’ehgo at’éé, áík’ehgo itł’ááh nda’sit’aanií k’ehgo doo dayúweh ái zhą́ bee ił́ch’ídaagont’aah da le’. 2 Okąąh k’ehgo tach’idígisíí, okąąh k’ehgo koká’ ndaach’idilni̱ihíí, nanezna’íí nádikáhíí ła’íí Bik’ehgo’ihi’na̱ń nni̱ee dahazhį’ yándaago’a’íí, ái zhą́ bee doo dákozhą́ ił́ch’ídaagont’aah da le’. 3 Bik’ehgo’ihi’na̱ń yee nohwaa godin’ą́ą́yúgo, bádaayáń bił ch’ígót’aahíí k’ehgo ił́ch’ídaagont’aah. 4 Nni̱ee yati’ baa gozhóni łahn yídaagołsį̨́d n’íí, yaaká’dí’ kaa hi’né’íí daizlį̨h n’íí, Holy Spirit baa godet’ą́ą n’íí, 5 Bik’ehgo’ihi’na̱ń biyati’ nłt’éhi, ła’íí binawodíí bee ízisgo ánágot’į̨́híí yuná́syú begoz’aaníí daizlį̨h n’íí, 6 Bits’ą́’zhį’ ádaadzaa lę́k’eyúgo doo hagot’éégo binchǫ’íí yits’ą́’zhį’ ánádaa’ni̱e’zhį’ bił nnách’ikáhi at’éé da; bijíí yuni̱e’ Bik’ehgo’ihi’na̱ń biYe’ tsį’ił́na’áhi bikáʼzhį’ yínáádaayiheskał ła’íí baa yágosi̱go ánádesdlaahíí bighą. 7 Ni’ bikáʼ nanágoltį́hgee łedihich’aadí’ hadíń nłt’éégo ádaayiłsiníí bá hajéédyúgo, Bik’ehgo’ihi’na̱ń bits’ą́’dí’ baa gozhóóníí hileeh: 8 Áídá’ hosh hajéédyúgo ni’ihíí yó’odit’aah, dénchǫ’go bá ha’idziizhį’ zhą́ bá goz’ą́ą; didlidzhį’ zhą́ bá onágót’i’. 9 Nohwił daanohshóni, áík’ehgo yádaahiilti’ lę́k’e ndi, nohwihíí doo áík’ehgo ádaanoht’ee dago nohwídaagosiilzį̨́d, hasdách’ighához bił goz’áni be’ádaanoht’ee. 10 Bik’ehgo’ihi’na̱ń dábik’ehyú át’éégo, bá nada’ohsiidíí doo yaa dinah da, ła’íí bizhi’íí nohwił nzhǫǫhíí bighą bichą́ghásh́é bich’odaasoni̱’íí ái ałdó’ doo yaa dinah da; ái t’ah ágádaaht’į̨́. 11 Díínko nohwá hádaahiit’į̨́, dała’á notį̨́gee da’áik’ehgo ágádaaht’į̨́go doo nohwił nagoki dago yaaká’yú da-hazhį’ ihi’naahíí ndaahołíí le’, nohwi’ihi’na’ bengonyáázhį’: 12 Áídí’ doo nohwił daagoyéé da le’, áídá hadíí bi’odlą’ daagolį́́go ła’íí nyee ndi yił dahildǫ́hgo Bik’ehgo’ihi’na̱ń bángon’áánií bíyéé doleełíí beda’oł’į̨ le’. 13 Bik’ehgo’ihi’na̱ń Abraham yich’į’ hadziigo yángon’ą́ądá’, dabíí bitisgo at’éehíí doo ła’ dahíí bighą dabíí bee bitł’a dahdidilni̱igo, 14 Gábiłnni̱id, Da’ani̱i dayúweh niyaa gozhǫ́ǫ́ doleełgo ánihosh’ni̱i, ła’íí nits’ą́’dí’ łą́ągo hanáłinolt’į̨́łgo ádishłiił. 15 Áík’ehgo Abraham ńzaad godezt’i’go yidag at’éédá’ nt’é bee bángot’aanií

begolzaa lę́k'e. 16 Nn̨ee da'an̨ii dabíí bitisgo at'éehíí biláhyú bitł'a dahnádaadidiln̨ih: hagee łahada'dit'áhgee da'an̨ii ch'in̨iigo kotł'a dahch'idiln̨iiyúgo łahada'dit'áh n'íí bengon̨áh. 17 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań, nn̨ee yee yángon'áánií bá begoln̨e'íí yenagoshchiinií doo łahgo ánáidle' dago dábígózi̱go bił ch'i'n̨ah áyíłsi̱ hat'í̱go, ái da'an̨ii án̨íígo bitł'a dahdidiln̨ii ni': 18 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań nn̨ee nt'é yee yángon'ą́ągo, ła'íí da'an̨ii án̨íígo bitł'a dahdidiln̨iigo, ái naki goz'ánihi doo łahgo ánáidle' da; ái bee hadag ánohwi'dilzi̱, néé Bik'ehgo'ihi'n̨ań bitł'ááhzhi̱' daatsídihiikį̨híí hasdáhiikáhíí nohwádi̱hyú begoz'aanií ndaahóndliihíí ntł'izgo daahóntą' doleełgo: 19 Ái ndaahóndliihíí bighą yaaká'yú godiyi̱hgo goz'ąą yun̨e' bigizhgee da'denbáálíí bine'yú beha'ágóth'i'i: 20 Jesus ádi̱h ákón̨e' nohwá ha'ayáá, áń Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni sili̱i̱.

7

1 Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihi'n̨ań da'tiséyú át'éhi bi'okąąh yebik'ehi nli̱i̱ lę́k'e; áń Abraham ízisgo nant'án daanlíni yich'i̱' nagonłkaadgo yaa gonesnaadí' nádaałdá' yidedeyaago, Niyaa gozhǫ́ǫ́ le', yiłnniid; 2 Áígee ayihe'nilíí goneznányú iłk'í'nilíí dała'ágo sinilihíí Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íí, Bíí nant'aahíí bits'ą́'dí' nłt'éégo ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehíí, Salemgee ízisgo Nant'án, ái, Bíí nant'aahíí bits'ą́'dí' iłch'i̱'gont'éhi, golzeego ágolzee; 3 Bitaa, bą́ądoo bígózi̱ da, yits'ą́'dí' dihezna'íí ła'íí hadí' dihezna'dí', hazhi̱' nehena'zhi̱' ałdó' doo bígózi̱ da; áídá' Bik'ehgo'ihi'n̨ań biYe' k'ehgo dahazhi̱' okąąh yebik'ehíí nli̱i̱. 4 Díí baa natsídaahkees, ái nn̨eehíí dázhǫ́ dák'a'at'éhi lę́k'e, Abraham, bits'ą́'dí' daadihe'na'i, ayihe'nilíí goneznányú iłk'í'nilíí dała'ágo sinilíí yaa yinil lę́k'e. 5 Levi bits'ą́'dí' hadaałishchiinií bitahdí' okąąh yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú iłk'í'nilíí dała'ágo sinilíí, tithes holzéhi, bich'i̱' nadaayin̨íígo begoz'aanií bikísk'eh bánagoz'ąą lę́k'e, bik'íí daanlíni ałdó' Abraham bits'ą́'dí' hadaałishchi̱i̱ ndi: 6 Áídá' Melkízedek, Levi bits'ą́'dí' hadaałishchiinií doo bitahdí' nli̱i̱ da ndi Abraham tithes yaa yihin̨iił lę́k'e, ła'íí Abraham Bik'ehgo'ihi'n̨ań ba'den'ą́ąhíí Melkízedek, Niyaa gozhǫ́ǫ́ le', bilnniid. 7 Díínko doo baa łahach'it'áhi at'éé da, dahadíń itisgo at'éehíí, da'ích'i̱'go at'éehíí, Niyaa gozhǫ́ǫ́ le', yiłníhi at'éé. 8 Díí ji̱i̱yúgo nn̨ee nanne'go bágoz'aanií tithes bich'i̱' nadaahi'niił, áídá, Melkízedek t'ah hinaadá', dahazhi' hinaago baa na'goni'íí, tithes bich'i̱' nadaahi'niił. 9 Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'i̱' nahi'n̨iiłíí, Abraham Melkízedek tithes yich'i̱' nayihezn̨ilíí bee tithes nayihezn̨ilíí ga'at'éé. 10 Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliinií ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'ą́'dí'go hinaahíí bighą. 11 Áik'ehgo Levi hat'i'íí bitahdí' okąąh yedaabik'ehíí bee dawa nłt'éé sili̱i̱ lę́k'eyúgo, (áígee Jews daanliinií begoz'aanií bee bángot'ąą ni',) hant'é bighą okąąh yebik'ehíí ła' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehíí k'ehgo da? 12 Okąąh yebik'ehi dabíntségo golíínií k'ihzhi̱' nánálteeh lę́k'eyúgo hagot'éégo goz'aanií ałdó' łahgo anánáln̨e'hi at'éé. 13 Hadíń díí bee baa na'goni'íí łahgo hat'i'íí nli̱i̱, ái hat'i'íí bitahdí' dant'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań baa ch'in̨iił goz'ąągee doo ła' na'iziid da. 14 NohweBik'ehń Juda hat'i'íí nli̱i̱go bígózi̱; ái hat'i'íí Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okąąh yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. 15 Díínko dayúwehyú nłt'éégo bígózi̱, okąąh yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánásdli̱i̱, 16 Áń doo ni'gosdzán biká' begoz'aanií bik'ehgo okąąh yebik'ehi sili̱i̱ da, áídá' ihi'n̨aa doo ngonel'ąą dahíí binawodíí bik'ehgo okąąh yebik'ehi sili̱i̱. 17 Áń baa na'goni'go gánii, Doo ngonel'ąą dazhi̱' okąąh yebik'ehi ńli̱i̱, Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo. 18 Begoz'ąą n'íí doo nłdzil dago, doo nt'é bee ánálnéh dago k'ihzhi̱' bengot'ąą. 19 Begoz'ąą n'íí doo nt'é nłt'éégo łayiilaa da ni', áídá' itisgo nłt'éhi begodeyaa, ái bee Bik'ehgo'ihi'n̨ań ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. 20 Bik'ehgo'ihi'n̨ań bitł'a dahdidiln̨iihíí zhą́ bee Jesus okąąh yebik'ehhi sili̱i̱: 21 (Ła'i okąąh yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań doo bitł'a dahdidiln̨iigo okąąh yedaabik'ehi daasili̱i̱ da, áídá' Bik'ehgo'ihi'n̨ań bitł'a dahdidiln̨iigo Jesus okąąh yebik'ehi sili̱i̱; Bik'ehgo'ihi'n̨ań gábilnniid, Shiini' doo łahgo ánáshdle' da doleełgo shitł'a dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'ąą dazhi̱' okąąh yebik'ehi ńli̱i̱, Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo:) 22 Áik'ehgo ánídégo nohwángot'áánií, Bik'ehgo'ihi'n̨ań hik'e Jews daanliinií biłgo łángot'ąą n'íí bitisgo nłt'éhi, Jesus bee nohwá hizi̱'. 23 Okąąh yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okąąh yebik'ehi daanli̱i̱ dahíí bighą łą́ągo daanli̱i̱ ni': 24 Áídá' Jesus dahazhi̱' hinaago dahazhi̱' okąąh yebik'ehi nli̱i̱. 25 Ái bighą bíí binkááyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań yaa hikáhíí dángonel'ąązhi̱' hasdáyihiníít, dábik'ehn yá ná'okąąhgo dahazhi̱' hinaa. 26 Okąąh yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nłt'éé, dilzini, doo k'izé'át'éhi da, dázhǫ́ nłt'éhi, nchǫ'go ádaat'eehíí yits'ą́'zhi̱' nlíni, yaaká'yú ágot'eehíí bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; 27 Áí okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlíni dawa ji̱i̱, ntsé dabíí nchǫ'go ánádaat'i̱i̱łíí áídí' nn̨ee nchǫ'go ánádaat'i̱i̱łíí bighą dant'éhéta nadaiłtseedgo yeda'okąąhgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań baa nanádaahi'niił, áídá' Jesus doo ágánát'i̱i̱ł bik'eh da, dabíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań ya'ídelti̱i̱dá'

dałahǫ́ndigee dawa łayiilaahíí bighą. 28 Nǫ̨ee doo daanłdzil dago nda'iłsiih ndihíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanlíni daaleehgo begoz'aaníí bik'ehgo hahi'nįį́ł; áídá' begoz'aaníí bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihi'nań bitł'a dahdidilníhgee ánnįidíí k'ehgo biYe' haltʃíʃ, áń hadelzaa dahazhį'.

8

1 Baa yádaahiilti'íí díínko ádaałdi'nįi: Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'éhi nohwá nlįį, áń yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhiné́égo dahnezdaa; 2 Yaaká'yú godiyįhgo goz'aaníí, gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí da'anįihíí áń yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'nań ngonáni, doo nǫ̨ee ngon'áni da. 3 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanliiníí dała'á ntʃíʃgee Bik'ehgo'ihi'nań dant'éhéta baa hiné'go ła'íí dant'éhéta nadaiłtseedgo ye'okąąhgo baa hinįiłgo hahi'niił: áí bighą díí okąąh yebik'ehihíí ałdó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'nań yaa yiné'hi at'éé. 4 Díí ni'gosdzáń biká' naghaayúgo doo okąąh yebik'ehi nlįį da doleeł ni', begoz'aaníí bik'ehgo okąąh yedaabik'ehi iłk'idá' Bik'ehgo'ihi'nań yeda'okąąhíí yaa daayihiniihíí bighą: 5 Áí yaaká'yú da'ch'okąąhgo goz'aaníí bił dáłełt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíí bichagosh'ohíí k'a'at'éé: Moses k'ad gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihi'nań bił ch'ígó'aahgo gábiłnniid, Dził biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashłaa n'íí da'áik'ehgo ádńlííł. 6 Okąąh yedaabik'eh n'íí binadaasdziid n'íí bitisgo at'éégo Jesus baa det'ąą, Bik'ehgo'ihi'nań hik'e Jews daanliiníí bił łángot'ąą n'íí k'adíí ła'ihíí itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizį', áí łángot'ąą n'íí yee nohwángon'ą́ą́ n'íí k'adíí itisgo at'éhi bengot'ąą. 7 Dantsé łángot'ąą n'íí iłch'į'zaa lę́k'eyúgo, iké'geehíí doo bánnagóst'aah da doleeł ni'. 8 Israel hat'i'i doo dawahá nłt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihi'nań yígołsįjdá' gánniid, Israel hat'i'íí Judah hat'i'íí biłgo ánídégo bándaagonsh'aahíí begonáh ndi at'éé: 9 Bits'ádí' daadihezna' n'íí bádįh hishaałgo Egypt golzeedí' bił ch'ínánłséhíí bijįį bángone'ą́ą́ n'íí doo ga'at'éhi da; áídá' bángone'ą́ą́ n'íí doo dayúweh ye'ádaat'ee dahíí bighą doo dayúweh binádaadesh'ʃíʃ da ni', nįi, Bik'ehgo'ihi'nań. 10 Áí bech'ígóyááhíí bikédí'go Israel hat'i'íí bił łánádaagonsht'aah doleeł gádishniigo, Begosił'ááníí biini' biyi' odaahishniił doleeł, ła'íí bijíí biká' ádaagoshłe' doleeł, Bik'ehgo'ihi'nań bá nshłįį doleeł, ła'íí bíí shichągháshé doleeł: 11 Nǫ̨ee dała'á ntʃíʃgee bit'ahdí' gólíínií ła'íí bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihi'nań bígonsį́, daaniigo: nǫ̨ee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí ła'íí ízisgo ádaat'eehíí shídaagołsį doleełhíí bighą. 12 Doo bik'ehyú ánádaat'įį́ł da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'iłsiihíí ła'íí nchǫ'go ánádaat'įį́łíí doo dayúweh bínádaashniih da doleeł, nįi, Bik'ehgo'ihi'nań. 13 Ánídégo łángont'aaníí begodeyaa, nniidá' dantséhíí k'ihzhį' nniiné'. Nt'é k'ihzhį' nniiné'híí ła'íí sá'á hileehíí bech'ígowáhi at'éé.

9

1 Dantségee łángot'aaníí ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań ch'okąąhíí dahgoz'ąą, ła'íí ni'gosdzáń biká'gee da'ch'okąąh goz'aaníí góljíʃ lę́k'e. 2 Gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí alzaa; dantsé goz'ąą yuǫ́e' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhíí, ła'íí biká'idáné, ła'íí báń Bik'ehgo'ihi'nań bidáhgee nna'né'ihíí biká' dah sinil, áí godiyįhgo goz'áni holzee. 3 Nakigee dáádíltsosíí bine'zhiné́égo biyi' da'ch'okąąhíí nágost'ąą, áí da'tiséyú godiyįhgo goz'áni holzee; 4 Áí biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' łikągolchini didlidíí si'ąą, ła'íí tsįhóń dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihi'nań bengon'áánií besi'áni ałdó' si'ąą, áí biyi' tús óodo be'alzaahi báń manna holzéhi biyi' siné'hi, ła'íí Aaron bigish bihitsoo gozlíni, ła'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí biká' dahgoz'áni sinil ni'; 5 Ła'íí bit'a' golíínií óodo be'alzaahi bits'ą́'idindláádíí tsįhóń nel'ąądí' nadaazį, áí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhį' bit'a' bitisgo odaahezǫ́ilgo; áí k'adíí doo dawa nłt'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. 6 Áí dawa iłch'į'hilzaadá' okąąh yedaabik'ehi gowąlgai dantsé goz'ąą yuǫ́e' onakáh, Bik'ehgo'ihi'nań da'ch'okąąh zhiné́égo nada'iziidgo. 7 Áídá' iké'gee nágost'ąą yuǫ́e' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhą́ dała'á łenágodáhgee ákǫ́e' onadáh, dił da'ádįh lę́k'eyúgo doo hagot'éégo ákǫ́e' owáh da; áí dilíí Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' nnáyikáhgo ye'okąąh, dabíí ídá'okąąh ła'íí nǫ̨ee nda'iłsiihíí yá ná'okąąh: 8 Áí bee díínko Holy Spirit bił ch'í'nah áyíílaa, gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí dantséhíí t'ah goz'ąądá', yaaká'yú godiyįhgo goz'aaníí da'anįihíí ha'ágót'i'íí doo hwahá ch'í'ítʃiʃh da: 9 Áí benagowaadá' áí gowąlgai biyi' da'ch'okąąh n'íí yaaká'yú da'anii da'ch'okąąh goz'aaníí be'elzaa lę́k'e; áígee nt'éhéta yeda'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'nań yaa nádaayihi'niił lę́k'e ndi hadíń áik'ehgo okąąhíí doo hagot'éégo nłt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nłt'éé ch'ileehíí yígołsįjh da; 10 Díí dahgoz'ánihíí da'ch'iyaaníí, da'ch'idlaaníí, da'okąąhgo tá'dígis yee iłtah ánáda'ol'įį́łíí ni'gosdzáń biká' ágot'éhi ye'ánáda'ol'įį́łíí dahgos'ąą lę́k'e, dawahá nłt'éé hileeh bengonyáázhį'. 11 Áídá' Christ, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlįįgo, nzhǫǫgo ágot'éhi begonáhíí yił nyáá, yaaká'yú

da'ch'okąąh goz'ąą itisgo at'éhi, itisgo nłt'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ni'gosdzáń biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okąąhíí yee bik'eh; 12 Ái godiyįhgo goz'ąą yune' Christ dałańdi ha'ayáá gee dawa łayiilaa, doo gantł'ízé bidiłíí, magashi zhaazhé bidiłíí ha'áyííkáą da, dabíí bidiłíí bee hasdách'ighához doo ngonel'ąą dahíí nohwá ágólaa. 13 Dóoli bidił, gantł'ízé bidił, ła'íí magashi zhaazhé bi'aadihíí bi'iłch'iih nnee danchǫ'íí biká' nas'nilíí hadakodile' lęk'eyúgo; 14 Dázhǫ itisgo Christ, doo hayú baa daats'idiłhił dago Holy Spirit dahazhį' nliinií biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań yaa ídedet'ąąhíí, áń nohwinatsekeesíí nohwá náidiilkǫǫh, áík'ehgo doo nt'é bee alnéh dahíí doo dayúweh beda'oł'įį da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań hináhihíí bá náda'dohsiid. 15 Díí bighą Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee bił łángot'aaníí ánídéhi Christ nohwá siziinií nlįį, áń daztsaaníí bee łángot'aaníí dantséhi begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hasdáyihinıiił, hadíí yich'į' anníhíí bíyéé nyidin'áánníí doo ngonel'ąą dahíí yaide'aah doleełhíí bighą. 16 Hadíń bíyéé gólíínií hadíń nt'é yaidi'aahíí naltsoos yá áyíílaa lęk'eyúgo, hadíń áyíílaahíí daztsąąyúgo zhą́ bíyéé doleeł. 17 Ái naltsoos áyíílaahíí daztsąądá' begodolnıiił; áídá' hadíń áyíílaahíí t'ah hinaayúgohíí naltsoos doo nt'é da. 18 Bik'ehgo'ihi'nań nnee dantsé yángon'áánií dił begodeyaa lęk'e. 19 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dágon'ąągee Moses nnee dawa yaa yił nagosni'dá' magashi zhaazhé ła'íí gantł'ízé bidił, tú bił nadesziidgo, ighaa łichi'i dasdisgo ádaaszaahíí, ch'il hísop holzéhi beda'istł'ǫǫgo dił bee naltsoos ła'íí nnee dawa yiká' yílta', 20 Gánníigo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ngon'áánií iłk'idá' begodeyaahíí díí diłíí be'ígózį. 21 Da'ágáť'éégo Moses gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí ła'íí its'aa beda'okąąhíí dawa diłíí biká' yílta'. 22 Begoz'aaníí bik'ehgo dásdozhą́ dawahá dił bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okąąhíí zesdįį da lęk'eyúgo konchǫ'híí bighą doo kaa nágodet'aahi at'éé da. 23 Yaaká'yú goz'aaníí k'ehgo yeda'ił'iiníí ágát'éégo hadaadelzaago dábik'eh; áídá' yaaká'yú ágot'eehihíí nt'é yedaokąąhíí áí bitisgo nłt'éhihíí behadaadelzaago dábik'eh. 24 Godiyįhgo goz'aaníí nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyįhgo goz'aaníí be'elzaahíí yune' Christ doo ha'ayáá da; áídá' yaaká'yú goz'ąą yune' zhą́ ha'ayáá, k'adíí áígee Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nohwá siziį: 25 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíí bidił dahíí yoziłgo godiyįhgo goz'ąą yune' dała'á łenágodáhgo onadáh, áídá' Christ doo ágát'įį́ da, doo Bik'ehgo'ihi'nań ya'ánádidit'áh da; 26 Ágánát'įįh lęk'eyúgo ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go biniinágodil'įįh doleeł ni': áídá' goldohíí ngonyáágee dałahńdigee datsaahíí bee nchǫ'íí yaa gonłnee doleełgo nyáá. 27 Nnee dałahńdi datsaahgo bágoz'ąą, ái bikédí'go baa yá'iti'go: 28 Áík'ehgo Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihi'nań ya'ídeltįį, nnee łą́ągo binchǫ'íí yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo nchǫ'híí bighą da, áídá' bikádaadéz'iiníí hasdáyinıiłgo.

10

1 Ádįhyú nłt'éégo goz'aaníí Jews bich'į' begoz'aaníí doo da'anii begoz'ąą da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhą́, ái bichą hadíí dáłenágodáhgee yeda'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'nań yaa nádaayihi'niiłíí begoz'aaníí doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da. 2 Ágádzaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okąąhíí dałahńdigee hadaadeszaayúgo binchǫ'íí ádįhgo yídaagołsį doleeł ni'. 3 Áídá' ái yeda'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'nań baa nádaahi'niiłíí dáłenágodáhgee nnee binchǫ'íí yénádaalniihgo ádaabiłsį. 4 Dóoli ła'íí gantł'ízé bidił konchǫ'íí doo yó'iiné' át'éé da. 5 Ái bighą Christ ni'gosdzáń biká' nyáádá' gánniid, Ye'okąąhíí natseedgo naa hi'niiłíí ła'íí dant'éhéta ye'okąąhgo naa hi'niiłíí doo háńt'įį da, áídá' shits'í shá ánlaa: 6 Didlidgo nich'į' nihi'niiłíí, ła'íí konchǫ'híí bighą na'itseedgo naa hi'niiłíí doo baa nił gozhǫ́ǫ́ da, nniid. 7 Áík'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihi'nań, hadíí háńt'iiníí łashłéhgo niyáá (naltsoos yisdisíí biyi' shaa k'e'eshchįįhíí k'ehgo.) 8 Gánniid, Begoz'aaníí bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niiłíí, dant'éhéta ye'okąąhgo naa hi'niiłíí, didlidgo nich'į' nihi'niiłíí, ła'íí konchǫ'híí bighą naa hi'niiłíí doo háńt'įį da, doo baa nił gozhǫ́ǫ́ da, nniid bikédí'go 9 Gánádo'niid, Bik'ehgo'ihi'nań, hadíí háńt'iiníí łashłéhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'áánií begodigháhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań hik'e Jews daanliiníí biłgo dantsé łángot'ąą n'íí k'ihzhį' ngoden'ą́ą́. 10 Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigee dawa łayiilaago bits'íhíí Bik'ehgo'ihi'nań yaa ídeltįįhíí bee hadaanohwidezlaa. 11 Okąąh yedaabik'ehi dała'á ntį́įgee dawa jįį Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' zhinéégo na'idziidi nada'iziidgo nadaazį, dáhant'é nadaiłtseedgo bidiłíí yeda'okąąh; da'ágádaat'įį ndi konchǫ'íí doo yó'iiné' át'éé da: 12 Áídá' Christ dałahńdigee Bik'ehgo'ihi'nań ya'ídeltį́į: nohwinchǫ'íí yá daztsąąhíí bikédí'go dahazhį' Bik'ehgo'ihi'nań dihe'nazhinéégo dahnezdaa; 13 Kodí' godezt'i'go bik'edaannıihíí bikełtł'ááhzhį' nni'nilzhį' yiba' sidaa. 14 Dałahńdi Bik'ehgo'ihi'nań ya'ídeltįįhíí bee nnee hadaadeszaahíí dángonyáázhį' dázhǫ́ nłt'éégo áyíílaa. 15 Holy Spirit ái nohwił ch'í'nah ágółsį, gánniidgo, 16 Ái yołkaałíí bikédí'go díí ngot'aaníí nnee bił ádaashłe' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihi'nań; begosił'áánií bijíí biyi' odaahishniiił, ła'íí biini' biká' ádaagoshłe' doleeł; 17 Binchǫ' n'íí ła'íí doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íí doo dayúweh bínáshniih da

doleeł. 18 Konchǫ’híí bighą kaa nágodet’ąąyúgo doo dayúweh konchǫ’híí bighą be’okąąhíí Bik’ehgo’ihi’ɳań baa ch’iné’ da. 19 Áí bighą shik’ííyú, itisgo godiyįhgo goz’ąą yuɳe’ doo daasiite’ dago Jesus bidiłíí biláhyú ha’áhiikáh le’, 20 Da’denbáálíí ałk’índlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch’ígót’i’i ágólaa, áníídégo ła’íí hiɳáhi, da’denbáálíí dishɳiigo Jesus bits’í dishɳiigo ádishɳii; 21 Áídí’ Bik’ehgo’ihi’ɳań bichąghásh é bi’okąąh yebi k’ehi da’tiséyú sitíni nohwá silįį; 22 Áík’ehgo nohwijíí dił biká’ hista’go nchǫ’go ánáhiit’įįł n’íí nohwá nádilkǫǫdgo, ła’íí tú nzhóni nohwits’í bee tánásgizgo, haląą nohwijíí dawa bee doo nohwił nagoki dago da’ohiidląągo Bik’ehgo’ihi’ɳań ałhánégo bit’ah daahǫdleeh. 23 Haląą doo nohwiini’ nakigo da yaaká’yú dahazhį’ ihi’ɳaahíí ndaahóndliihíí nłdzilgo daahóntą’go dayúweh baa nadaagohiilɳi’ le’; hadíń nohwá ngon’áánií da’aɳiigo aɳíí; 24 Łaa daanohwiini’ le’, łił daanjǫǫ doleełgo ła’íí nłt’éégo ánádaahitt’įįł doleełgo ił dag yádaahiilti’ le’: 25 Ha’ánázéhyú íła’ánáhiit’įįhíí doo t’ąązhį’ bits’ą’ shiijéédda le’, nɳee ła’ ágádaat’įįhíí k’ehgo; áídá’ ił dag yádaahiilti’ le’: ałhánédí’ goldohgo bídaagonołsįdá’ dayúweh ił dag yádaałti’. 26 Da’aɳii ágot’eehíí bídaagosiilzįįdá’ nchǫ’go bídaagonlzį ndi be’áhiidzaayúgo nohwinchǫ’híí bighą doo dayúweh nohwaa nágodit’áhgo goz’ąą da, 27 Áídá’ bee kaa yá’iti’íí dázhǫ́ bégódzidi, ła’íí Bik’ehgo’ihi’ɳań bihashke’ kǫ’ k’ehgo dilt ɬi’i bik’edaanɳiihíí daabidiłidíí zhą́ nohwá goz’ąą. 28 Hadíń Bik’ehgo’ihi’ɳań yegos’aanií Moses binkááyú ni’né’i doo yikísk’eh at’éé da n’íí, nɳee naki dagohíí taagita binadzahgee ánágót’įįd yaa nadaagolɳi’ lę́k’eyúgo, doo hadíń yaa ch’oba’ dago zesdįį lę́k’e: 29 Áík’ehgo hadíń Bik’ehgo’ihi’ɳań biYe’ doo nt’é dago áyíłsigo yiká’ nayaahíí, ła’íí dił bee Bik’ehgo’ihi’ɳań nɳee yángon’áánií nłdzilgo alzaahíí, dił bee hadelzaahíí, doo yidnłsį dahíí, ła’íí Holy Spirit bits’ą’dí’ ił goch’oba’íí begoz’aaníí nchǫ’go áiłɳiihíí, nɳee Moses binkááyú begoz’aaníí doo yikísk’eh at’éé dahíí bighą zesdįįhíí bitisgo goyéégo bich’į’ godighá hgo bágoz’ąą shį daanohsį née? 30 Gánɳiidíí bídaagonlzį, Goyéégo koch’į’ godish’aahi ánsht’ee, shíí ík’enash’né’ ndi at’éé, ɳii, Bik’ehgo’ihi’ɳań. Gánádo’ɳiid, Nɳee Bik’ehgo’ihi’ɳań bíyééhíí yaa yałti’go yándaago’a’ doleeł. 31 Bik’ehgo’ihi’ɳań hiɳáhi bilák’e ch’intłizhyúgo négódzid. 32 Bínádaałɳiih, doo áníídá’ Bik’ehgo’ihi’ɳań bits’ą’dí’go nohwijíí yuɳe’ odaadezdlaadá’ góyéégo nohwich’į’ nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich’į’ dahdaanołdǫh ni’; 33 Łahgee nɳee daanohwineł’íígee daanihóch’íid ła’íí góyéégo nohwich’į’ nagowaa ni’; łahgee biniidaagonłt’éehíí bich’odaahɳiihgo nohwíí ałdó’ nohwiniigonłt’éé ni’. 34 Ha’ásítíídá’ shaa tídaaht’ii ni’, ła’íí nohwíyéé n’íí nohwaa hayi’ɳíił ndi nohwił daagozhǫǫ́ ni’, yaaká’yú nohwíyéehíí itisgo nłt’éhíí, ła’íí doo ngonel’ąą dahíí gólíígo bídaagonołsįhíí bighą. 35 Áí bighą Bik’ehgo’ihi’ɳań bada’ołííhíí doo bits’ą’zhį’go ánáhɳe’ da, daahonohtą’yúgo nzhoonií nohwich’į’ nanáhi’ɳiił. 36 Nohwíni’k’eh ádaanołsį le’, áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’ɳań áɳííhíí ádaahdzaadá’ nohwa’det’aaníí nohwíyéé doleeł. 37 Dét’įhégo hadíń hígháhíí dogaał, dáhah dogaał. 38 Hadíń dábik’ehyú át’éehíí odlą́ zhą́ yee hiɳaa doo, áídá’ nɳee t’ąązhį’ at’éehíí shiyi’sizinií doo baa bił gozhǫǫ́ da doleeł. 39 Ndi néé t’ąązhį’ ádaat’eego ch’a’ondéh zhiɳéehíí doo itah daandlįį da, áídá’ hadíí da’odląągo biyi’sizinií hasdákáh zhiɳéehíí itah daandlįį.

11

1 Bench’ohołííhíí da’aɳii begolɳe’go bígózigo, ła’íí hadíí doo hit’įį dahíí da’aɳii át’éégo bígózį, áí odlą’ golzeego ágolzee. 2 Doo áníídá’ bádaayáń n’íí daabi’odlą’ golííhíí bighą nłt’éégo baa ch’iɳii lę́k’e. 3 Ni’gosdzán Bik’ehgo’ihi’ɳań biyati’ bik’ehgo ádaalzaago nohwi’odlą’ golííhíí bighą bádaagonlzį, áík’ehgo dant’éhéta hit’iiníí doo hit’įį dahíí bee ádaaszaa. 4 Bi’odlą’ golííhíí bighą Abel, Cain bitisgo nłt’éhi Bik’ehgo’ihi’ɳań yaa nainé’, Abel baa nainé’íí Bik’ehgo’ihi’ɳań yaa nagolɳi’go, Da’áígee ándzaa, ɳii lę́k’e; áí bee Abel daztsąą ndi t’ah nohwich’į’ yałti’. 5 Bi’odlą’ golííhíí bighą Énoch da’itsaahíí doo yígodołsįįł dahíí bighą yaaká’yú onábi’doltįį; doo hak’i nádaach’ot’įį da, Bik’ehgo’ihi’ɳań onábiłtįįhíí bighą; doo hwahá nábidi’dilteeh dadá’ Bik’ehgo’ihi’ɳań yił goyiłshǫǫ́go baa ch’iɳii lę́k’e. 6 Ko’odlą’ da’ádįhyúgo Bik’ehgo’ihiɳań doo hagot’éégo bił goch’inłshǫǫ́ da: hadíń Bik’ehgo’ihi’ɳań bich’į’ nsháh nzįyúgo da’aɳii Bik’ehgo’ihi’ɳań golíígo yosdląądgo zhą́ yich’į’ nigháh, ła’íí hadíń nzhǫǫgo haintaahíí nłt’éégo ágot’eehíí bíyéé áídoliłgo yosdląądgo zhą́ yich’į’ nigháh. 7 Bi’odlą’ golííhíí bighą Noah hagot’éégo godegháhíí doo hwahá yígołsįįh dahíí Bik’ehgo’ihi’ɳań bił ch’į’ɳah ágolaago tsídolyiz, áík’ehgo bichąghásh é hasdáyiɳiiłhat’ííhíí bighą tsina’eełíí áyíílaa; áí bee ni’gosdzán biká’ nɳee nchǫ’go ádaat’eehíí ch’í’ɳah áyíílaa, ła’íí ko’odlą’híí bighą nłt’éégo ách’it’éehíí bíyéé silįį. 8 Bi’odlą’ golííhíí bighą Abraham ła’ ni’ nágost’ąąyú bíyéé doleełyú obi’dol’a’dá’ bikísk’eh adzaago oyáá, hayú deyaa shįhíí doo yígółsį da ndi. 9 Bi’odlą’ golííhíi bighą ni’ baa got’ąą n’yú dét’įhézhį’ Isaac ła’íí Jacob bił go gowąlgai yee daagolíí, ni’ doo yídaagołsíni n’íí yiká’ daagolííhíí k’ehgo; Abraham baa det’ąą n’íí da’ái Isaac ła’íí Jacob baa daadest’ąą: 10 Abraham bádįhyú yaaká’yú kįh nagozɳilíí bitł’ááhgo iztł’ini golíínií yiká dézʼįį, áí kįh nagozɳilíí bik’ehgo’ihi’ɳań nagoshchįįgo ágólaa. 11 Bi’odlą’ golííhíí bighą Sarah ndi binawod gozlíígo hiltsąą silįį, áídí’ bił łegodzaahíí bitisyú ch’ígóyáá ndi bi’ime’ gozlįį, hadíń baa

yidin'ą́ą́híí ya'olííhíí bighą. 12 Áík'ehgo nnee dała'á hastiin silį́įgo k'azhą́ datsaahi ga'ánolį ndi bits'ą́'dí' hadaałishchiiníí yáá biyi' ts'iłsǫǫsé ła'íí tábąhyú sáí dahdijahíí ga'áhołąągo daagozlį́į, doo nách'ołtag at'éé dayú. 13 Áí dawa t'ah da'odlą́ągo nanezna', baa daadest'aaníí doo hwahá begolne' da ndi bi'odlą' bee ńzaadzhį' daayo'įįgo yaa bił daagozhǫ́ǫ́go begolne'go yídaagołsį́ lę́k'e, áík'ehgo gádaannįįd, Ni'gosdzáń biká' nahiikai ndi nnee doo bígózini daandlį́į, dá nakai nt'éhi. 14 Ágádaanįihíí bee nłt'éégo ndaagoléehíí yiká hadaantaago bígózį. 15 Ni' yits'ą́' dahdikai n'íí dá yaa natsídaakees nt'ééyúgo t'ąązhį' nakáhgo bá ch'í'otąą doleeł ni'. 16 Áídá' k'adíí yaaká'zhį'go ndaagoléehíí hádaat'į́į: áí bighą Bik'ehgodaahi'nań biłdi'nįigo Bik'ehgo'ihi'nań doo bik'e ádaayándzį da, akú kį́h gozni̱líí ba łch'į'golaahíí bighą. 17 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Abraham, da'anii bi'odlą' bighą nabídineztąądá', Isaac Bik'ehgo'ihi'nań yaa yinłtį́į́, Abraham bee det'ąą n'íí biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihi'nańyá yiziłhee nkegonyaa, 18 Áń yaa yałti'go Bik'ehgo'ihi'nań Abraham gáyiłnniid, Isaac binkááyú nits'ą́'dí' handóot'įį́ł: 19 Abraham Bik'ehgo'ihi'nań nnee daztsą́ą ndi náhi'nągo ánáidlél yígółsį, áík'ehgo biye' daztsą́ądí' nábi'dihil'na' ngonolį́go baa naltį́į́. 20 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Isaac, Jacob ła'íí Esau bich'į' ágone'íí yee yá oskąądgo, Nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ le', yiłnniid. 21 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'ałango yá da'oskąąd; ła'íí bigish bik'izhį' hayaa at'éédá' Bik'ehgo'ihi'nań yoskąąd. 22 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Joseph datsaahdá' Israel hat'i'íí dahdekáh doleelíí t'ah bidáhdá' yígółsi̱go yaa nagoli̱' lę́k'e; ła'íí bits'in hago ádolni̱iłíí yee yángon'ą́ą́ lę́k'e. 23 Daabi'odlą' golį́į́híí bighą, Moses gozlį́įdá' bitaa hik'e bą́ą́ biłgo mé' dénzhonéhi nlį́į́híí bighą nadaayinł'į'go taagi daahitą́ą; nant'án yengon'áánníí doo yédaaldzid da lę́k'e. 24 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Moses báyáń silį́įgo, Pháraoh bitsi'híí bizhaazhé bił idi'nįigo doo hat'į́į da lę́k'e; 25 Nchǫ'go ágot'eehíí begonedlį́įhíí dét'į́h itah at'éhi k'ihzhį' nayiné' lę́k'e, nnee Bik'ehgo'ihi'nań bíyéehíí biniidaagonłt'éézhį'go itah nágodin'ą́ą́ lę́k'e; 26 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' bich'į' nahi'ni̱iłíí yiká déz'į́įgo, Christ bighą bik'edaach'ini̱ihíí Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aaníí yitisgo ilį́į́go yaa natsekees. 27 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Egyptdí' halwod, nant'án hashkee ndi doo yénáldzid da: doo ch'o'įį dahíí yo'į́įhíí k'ehgo nyeehíí yich'į' dahnldǫh. 28 Bi'odlą' golį́į́híí bighą Moses bik'ehgo dáádítį́híí yiká' dił yíłta', ła'íí bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chąghashé dantsé nakaihíí naiłtseedíí nliiníí Israel hat'i'ihíí bichąghashé dantsé nakaihíí doo naiłtseed da doleełhíí bighą. 29 Daabi'odlą' golį́į́híí bighą Israel hat'i'íí túsikaaníí Red Sea holzéhi hanaayú nanádnłsą́ą́, ni'gosgąąhíí k'ehgo ndi ch'ínánłsą́ą́, nnee Egyptdí' daagolíínníí ałdó' hanaadnkáh daanzį ndi ąą́ł odaaz'eel. 30 Daabi'odlą' golį́į́híí bighą Israel hat'i'i kį́h gozni̱líí Jériko golzeegee binaad tséé histł'iníí łedn'aahíí dała'á jį́įgo dałahn łenadiłséh gosts'idiskąązhį', áík'ehgo gosts'idiskąąhíí bijį́į ąą́ł nandéeh lę́k'e. 31 Ráhab, isdzán nant'į' nagháhi n'íí, bi'odlą' golį́į́híí bighą anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónígo yich'į' ádzaago, doo da'odlą́ą dahíi natseedgee doo itah zesdį́į da lę́k'e. 32 Nt'é baa nanagoshni̱' doleeł? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel ałdó', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí biłgo dawa baa nagoshni̱' hasht'į́į ndihíí doo bínel'ąą da: 33 Áí daabi'odlą' golį́į́híí bighą łahgo nnee hat'i'i daayisnaa, dábik'ehyú ádaaszaa, bángot'ąą n'íí bich'į' begolzaa, ndóícho bizé' bá ił ch'į' ágolzaa, 34 Kǫ' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltłishé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilį́į, nagonlkaadgee k'a'ádaat'ee daasilį́į, ła'íí yił nadaagonłkaadíí bik'e dahtsídnkį́į. 35 Isdzáné bits'ą́' nanezna' n'íí bá nádaabi'dihilna'go baa na'nil; ła'ihíí dahazhį' ihi'nąahíí yenaadiikáhíí itisgo nłt'éégo yídaagołsį́híí bighą doo daazhógo benádaadichiid hádaat'į́į dago goyéégo bich'į' godest'ąągo naztseed: 36 Ła'ihíí baa daach'odloh, ła'íí dá habída'ch'iłtsaas nt'éé, ła'ii lídaach'istł'ǫǫ, ła'íí ha'ádaach'ist'e': 37 Ła'ihíí daach'ołné', ła'ihíí ił k'ídaabidich'iish, ła'ihíí nabídaadi'nestąąd, ła'ihíí bésh be'idiltłshé bee naztseed; ła'ihíí dibeli̱į́ hik'e gantł'ízé bikágé bidiyágé yee nakai lę́k'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, ła'íí biniidaagodeszaago; 38 Ái nneehíí ni'gosdzáń biká' nneehíí bitisgo da'ilį́į: da'igolį́įyú ła'íí dziłyú, dził bini'i'áńyú ła'íí łeyi' da'o'áńyú nakai lę́k'e. 39 Áí dawa daabi'odlą' golį́į́híí bighą nłt'éégo baa na'goni' ndi baa det'ąą n'íí doo hwahá begolne' da lę́k'e: 40 Néé Bik'ehgo'ihi'nań nohwádį́hyú itisgo nłt'éhi yaa nohwá nagoshchį́į, da'ádaandį́hyúgo áí doo hadaabi'dilne' da.

12

1 Nnee łáni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhǫǫgo daanohwineł'į́į́go, nt'é ndaazgo daahi-ideelíí halą́ą nláhzhį' ndaano'né', ła'íí nchǫ'íí dayúweh be'ánáhiit'į́į́łíí nláhzhį' ndaano'né' ałdó', áídí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ngon'áánníí bikísk'eh hiikeeł le', 2 Jesus, nohwi'odlą' begodeyáhi ła'íí ąą́ł łaile'i halą́ą áń zhą́ bich'į' daadéet'įį le'; áń gozhóónníí bádį́hyú goz'ąąhíí bighą tsį'iłna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silį́į, bik'e ídaayágosi̱go dahstį́į ndi doo bił hago'at'éé da, áídí' Bik'ehgo'ihi'nań nant'aago dahsdaagee dihe'nazhini̱égo dahnezdaa. 3 Nnee nchǫ'go ádaat'eehíí bich'į' nada'idziid

ndi yitis siliinií, áń baa natsídaahkees le', dah lęk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, ła'íí nohwinatsekees doo nłdzil da hileeh. 4 Nchǫ'íí bich'į' nadaagonołkaad ndi doo hak'i dił nohwiká' ndaashchii da. 5 Ła'íí chągháshé baa de'níihíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí baa daadisoɳah, gáɳíigo, Shiye', Bik'ehgo'ihi'ɳań doo ałch'ídéyú ánánołįįł dayúgo, nłt'éégo baa natsíńkees, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań nił destehyúgo nanákaad hela': 6 Bik'ehgo'ihi'ɳań hadíí bił daanzhoonií ni'iłsiihgee yiniidaagodnłsį, yił ch'ígó'aahíí bighą, bizhaazhé náidnłtįįhíí dała'á ntįįgee ni'iłsiihíí bighą nádainłtsas. 7 Bik'ehgo'ihi'ɳań nda'ołsiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichągháshé daanohłįįhíí bighą ágádaanohwiłsį; hadíń biye' golíínií, biye' yiniigodnłsį, yił ch'ígó'aahíí bighą. 8 Áídá' nda'ołsiihgee Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwił ch'ígó'aahíí bighą doo nohwiniinágodil'įįh dayúgo yútashchíń nliinií k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'aɳii bichągháshé daanohłįį da, nɳee dawa doo da'dits'ag dayúgo bił ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsį. 9 Áídí' ni'gosdzáń biká'gee daanohwitaahíí nłt'éégo nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsįgo daadinlzį; yaaká'dí'go nohwiTaahíí itisgo daadinlzįgo bikísk'eh ádaant'eego nłt'éé go'įį, áík'ehgo zhą nłt'éégo daahin'ɳaa. 10 Ni'gosdzáń biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'įįyú dét'įhézhį' hagee nda'iilziihgee zhą ádaanohwiłįįh, áídá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá nłt'éehíí bighą ágádaanohwidnłsį, áń godiyini ye'at'éehíí k'ehgo néé ałdó' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bighą. 11 Koł ch'ígó'aahgo ákoł'iinií doo koł gozhǫ́ǫgo ákółsį dago koł na'diɳi' ndi bikédí'go hadíń baa bił ch'ígót'áánií nłt'éehíí biyi' nołseełgo binest'ą' golíįhíí k'ehgo ałch'į'gonłt'éehíí be'at'éégo nłt'éé hileeh. 12 Áík'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłidíí ntł'iz ánádaahdle'; 13 Áídí' ałk'ídézdǫh intínhíí biká' ch'ínohkáh, hadíń na'nilhodíí doo ch'a'odokał da doleełhíí bighą; áídá' nalwod nasdlíįgo dahnadidáh. 14 Nɳee dawa bił t'eké daanohłįįgo, ła'íí dázhǫ́ nłt'éégo ádaanoht'eego dahdaanołdǫh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihi'ɳań doo hagot'éégo ch'ałtséh da: 15 Ídaa daagonohdzą́ą, dánko Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí dábich'į' ndohkahi at'éé; dánko koł goshch'iihíí bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesą́ągo nagontł'og hajéédgo, áí bee łáni daabiłchǫǫ; 16 Ídaa daagonohdzą́ą, dánko nant'į' naghaahíí nohwitahyú hileeh, dagohíí Esau holzéhi, dantsé naghaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'dí' bíyéé doleeł n'íí dałahńdi iyą́ąhíí bighą baa na'haznɳiihíí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihi'ɳań doo yidnłsį dahíí nohwitah hileeh. 17 Bídaagonołsį, Esau ágádzaahíí bikédí'go Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'dí' nłt'éhi bíyéé silįį doleeł n'íígee, Dah, biłdo'ɳiid; hichago yókeedgo ná'okąąh ndi doo hagot'éégo łahgo ánáyidléh da lęk'e. 18 Doo díínko bich'į' nehesohkai da, dził da'aɳii si'ánihíí, kǫ' bee diltłi'íí, dagohíí godiłhiłíí, chagołheełíí, yat'ógo nyolhíí, 19 Bésh dilwoshé áɳííhíí, bizhii áɳííhíí, áí bizhii daidezts'aanií, Doo dayúweh nohwich'į' yáńłti' da, daayiłɳiigo nádaayokąąh lęk'e, doo bich'į' nehesohkai da: 20 (Tsétahgo nakaihíí ndi dziłíí yídahi'ɳaayúgo bił nda'ts'ilɳe'go dagohíí k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ą́ą, ɳiigo yee hadzii n'íí doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lęk'e: 21 Daayo'įį n'íí dázhǫ́ bégódzidhíí bighą Moses gáɳíí lęk'e, Dázhǫ́ nésdzidgo dishtłid:) 22 Áídá' díínko bich'į' nehesohkai, dził Sion golzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań hiɳáhi bikįh gozɳilíí yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'yú daagolíni łenáhiłséhi, 23 Dantsé daagozliiníí yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíí bił daagozhǫ́ǫgo ha'ánáłséhíí, Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ihi, ła'íí yaaká'yú nɳee nłt'éégo ádaat'eehíí hadaadeszaahíí bispirits bich'į' nehesohkai, 24 Ła'íí Jesus, Bik'ehgo'ihi'ɳań hik'e nɳee biłgo łángot'aaníí áníídéhi nohwá sizíni, ła'íí dił kok'e hiłta'íí, Abel bidiłíí yitisgo nłt'éégo ágot'eehíí yaa nagolɳi'i ałdó' bich'į' nehesohkai. 25 Bik'ehgo'ihi'ɳań, nohwich'į' yałti'íí, doo dah daadohɳii dago baa daagonohsą́ą: ni'gosdzáń biká'gee bich'į' yałti'ihíí, dah yiłɳɳiidíí doo hagot'éégo bits'ą́' hakee da lęk'e, áík'ehgo yaaká'dí' nohwich'į' yałti'ihíí hodaayéelts'ąą doo hádaat'įį dayúgo, itisgo doo bits'ą́' haokee at'éé da: 26 Da'áídá' bizhiihíí bee ni'gosdzáń nagohi'naa, k'adyúgohíí gáɳíígo ngon'ą́ą, Yuɳáásyú goldohgo dałahńdi doo ni'gosdzáń zhą nagohish'naa da, yáá ałdó' nagohish'naa doleeł. 27 Áń ágáɳɳiidíí, Yuɳáásyú goldohgo dałahńdi, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhį' nii'né', golzeego ágolzee, áík'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhą godziih doleeł. 28 Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee nohwiiɳílgo doo hagot'éégo k'ihzhį' nohwiiɳíił dahíí bighą halą́ą ba'ihédaandzį le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań daadnlzįgo ła'íí bédaahildzidgo bił daagohilzhǫ́ǫgo bá nada'iidziid le': 29 Bik'ehgodaahin'ɳań kǫ' ndi'ałk'ą́hi nlíni at'éé.

13

1 Ałk'isó łił daanjǫǫhíí k'ehgo dayúweh łił daanohjǫǫ le'. 2 Nɳee doo bídaagonołsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayoɳah hela': nɳee ła' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihi'ɳań binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagołsį dago yá da'dezné' lęk'e. 3 Ha'ánshjeedíí bínádaałɳiih, bił ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadíń bits'í biniidaagonłt'éehíí bínádaałɳiih, nohwíí ałdó' nohwits'í góląįgo bedaahinohɳaa. 4 Na'i'ɳeehíí nɳee dawa daayidnłsį le', doo iłts'ą́' nant'į' na'aashgo

da: ch'a'o'i'néhíí ła'íí nant'į' nakaihíí Bik'ehgo'ihi'nań yaa yádaałti'go yándaago'áah. 5 Bestso doo bidáhzhį' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayą́háhi nohwíyéé lę́k'e ndi baa nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': Bik'ehgo'ihi'nań gánohwiłnniid, Doo nits'ą́' dahdosháh át'éé da. 6 Áík'ehgo doo t'ąązhį' daasiitįį dago gádaan'nii, NohweBik'ehń shich'onídhi nlįį, nnee hago ádaashidoliiłíí doo bee nésdzid da. 7 Nohwá naziinií bínádaałniih, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bee nohwich'į' yádaałti' n'íí: da'odląąhíí k'ehgo da'ohdląą le', nt'é ádaizlaahíí baa natsídaahkees. 8 Jesus Christ, adąądá' át'éédhíí k'ehgo díí jįį t'ah ágát'éé dahazhį' ágát'éé. 9 Yati' iłtah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidonííłł hela': Bik'ehgo'ihi'nań bilgoch'oba'íí bee kojiídí' ko'odlą' nalwodgo áyílsįgo nłt'éé, doo hagot'éégo ch'iyąąhíí bee da, áí bikísk'eh ánáda'ch'oł'įįł ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. 10 Jews bich'į' begoz'aanií bitł'ááhyú daanliiníí da'ch'okąąh goz'ąągee Bik'ehgo'ihi'nań baa naltéehíí ła' áígee nada'iziidíí daayiyąągo dábik'eh; ái na'idziidíí bee Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ch'ígóť'i' daanzį; áídá' Christ tsi'iłna'áhi biká' nohwá daztsąąhíí bigha néé Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nohwá ch'ígóť'i'. Nnee Jews bich'į' begoz'aaníí zhą́ yikísk'eh ádaat'eehíí doo áík'ehgo bágoz'ąą da. 11 Magashi, dibełíí, gantł'ízéta nnee nda'iłsiihíí bigha nadaistseedá' bidiłíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ch'okąąh goz'ąą yunę' áyikaah, áídá' bits'íhíí kįh goznilíí anahyú daayidiłid lę́k'e. 12 Áík'ehgo Jesus ałdó', dabíí bidiłíí bee nnee hadaadilnę' doleełhíí bigha kįh goznilíí binaadyú łedn'aahíí dááditi̯híí anahyú biniigodelzaa. 13 Áík'ehgo néé ałdó' nnee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanohwich'o'nigo bidag ádaant'eego halą́ą da'anahyú bich'į' dokáh. 14 Dząągee doo nohwá dahazhį' daagondlįį goz'ąą da, áídá' dahazhį' daagondleehíí biká daadéet'įį. 15 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań dákozhą́ baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikąąhgo ba'ihédaandzį le', bizhi' ba'ihégosįgo behagohiighá'h le'. 16 Nłt'éégo ádaanoht'eego ła'íí nohwíyéé híí iłtahoh'niigo baa daayohnah hela': ái k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihi'nań yaa bił gozhǫ́ǫ́. 17 Hadíń nohwá naziinií bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziinií yinádaadéz'įihíí bigha; ái Bik'ehgo'ihi'nań nohwá yił nanágodołnihi at'éé bił daagozhǫ́ǫ́go ádaat'įyúgo nłt'éé, áídá' doo bił daagozhǫ́ǫ́ dayúgo doo nohwá nzhǫǫ da. 18 Nohwá da'ohkąąh: nłt'éégo ádaahiit'įįgo bídaagonlzį, dawa ánádaahiit'įłíí bee da'aniigo ánádaahiit'įłgo hádaahiit'įį. 19 Shá da'ohkąąh doleełgo itisgo nánohwoshkąąh, dák'adégo nohwaa nádishdaałhíí bigha. 20 Bik'ehgo'ihi'nań, bits'ą́'dí' nkegohen'áánií, Jesus nohweBik'ehń daztsąądí' naadiidzaago áyíílaa, bidiłíí nohwá ngon'áánií dahazhį' nłdzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibełíí nłt'éégo yinádéz'įihíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichąghášhé nłt'éégo yinádéz'įį. 21 Bik'ehgo'ihi'nań hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa nłt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; áń dázhǫ́ ba'ihégosį le', doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 22 Nánohwoshkąąh shik'ííyú, Díí ádaanohwiłdénniidíí doo bik'edaashołch'iigo da ńdaagohoh'aah: ayą́hágo bee nohwich'į' k'eshiłchíí. 23 Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá lą́ą; dét'įhégo nyáá lę́k'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohwistséh ndi at'éé. 24 Nohwá naziinií dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé dawa, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohnii. Ítalyú daagolíínií, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. 25 Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshłíni, nnee nakits'ádahyú hat'i'i ikh'ą'yú odaagohesle'ihíí nohwich'į k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihi'nań nohwił nlįį le', nohwiłdishnii. 2 Shik'ííyú, iłtah at'éégo nohwich'į' nagontł'ogyúgo, baa nohwił daagozhǫǫ́ le'; 3 Díí bídaagonołsįgo, nohwi'odląʼíí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdǫh daałeeh. 4 Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áik'ehgo nohwi'at'e' nzhoonií zhą́ be'ádaanołt'ee doleeł, doo hat'íí bee dábich'į'go da. 5 Nohwitahyú dahadń doo goyą́ą́ dayúgohíí Bik'ehgo'ihi'nań yíyókeed le', áik'ehgo baa hi'né' doleeł; Bik'ehgo'ihi'nań dánzhǫǫ at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Áń nneehń odląągo ánníí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, ńch'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágáť'ehń nohwe-Bik'ehń bich'ą'gé' doo hat'íí ích'į' nyohodlíí da le'. 8 Nnee biini' nakihíí doo bígózigo naghá hi at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'ń Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bighą bił gozhǫǫ́ le': 10 Áíná' nnee ízis it'įįń ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíí bighą bił gozhǫǫ́ le': tł'oh dénzhonéhíí ánádaasdįįdhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleełhíí bighą. 11 Ch'ígona'áí sidogo hagháhgo, tł'oh yiniłnéehgo dénzhonéhíí nandéh, áik'ehgo dénzhoné n'íí ádįh: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'įįń t'ah dá'it'ǫǫ́go bech'ígonáh doleeł. 12 Nnee nabídi'nestąąd lé'e ndi ąął yitis ch'ínyááhń biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestąądíí ąął yitis ch'ínyáágo dahazhį' ihi'náhi, nnee Bik'ehgo'ihi'nań bił daanzhóni yaa yiden'áánníí, baa didot'aał, gonneegee ch'ah hobįįhíí k'ehgo. 13 Nnee ła' nabídi'nestąąd lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań nashínestąąd, doo nii da le': Bik'ehgo'ihi'nań doo nchǫ'íí bee nahóntaah goz'ąą da, ła'íí áń doo hadń nayíntaah da: 14 Nnee daantǫǫ́gee dénchǫ'go ágoť'eehíí yiká hát'ííníí, ídíbiiltso'go nabídintaah. 15 Dénchǫ'go ágoť'eehíí hágoť'iinií iłtsąą hileehíí k'ehgo nchǫ'íí yiłchii: áígé' nchǫ'íí nchaa silįįgo da'itsaahíí yiłchii. 16 Shik'ííyú, shił daanołshóni, nda'ołsii hela'. 17 Dawahá nłt'éehíí ła'íí dawahá nzhoonií yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihi'nań idindláádíí Áyíílaahń bich'ą'gé' nke'né', áń doo łahgo ánáʼdol'įįłi da, hat'íhíta łéhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo ái k'a'at'éé da. 18 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí hát'ǫǫ́go dawahá daahinaago áyíílaahíí bitahgé' da'iłtsé nest'áń begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'anínihi bee nádaagosiidlįįgo ánohwilaa. 19 Áík'ehgo shik'ííyú, shił daanołshóni, nnee daantǫǫ́gee nłt'éégo íyésts'ąą le', yati' t'ąązhį' goz'ąągo, ła'íí ha'ashkeehíí t'ąązhį' goz'ąągo: 20 Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihi'nań binchǫ'íí doo áíle' da. 21 Áí bighą nchǫ'zhinéégo ágoť'eehíí ła'íí doo bik'ehyú ágoť'eehíí dawa k'ihzhį' ndaanołné'ná', yati' nohwijíí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwijíí yunе' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziinií hasdáyiniiłgo yínel'ąą. 22 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' da'anííyú ádaanołt'ee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'į' nadaałch'aago da. 23 Dahadń yati' daazhógo yidits'agń doo yikísk'eh at'éé dahń, nnee ła' biká'got'íné biyi' binii' da'at'éehíí yineł'įįhíí k'ehgo at'éé: 24 Áń nneehń ádinel'įįd hik'e dahiyaa, áígé' dagoshch'į' ánolįh n'íí yaa yisnah. 25 Dahadń Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií dázhǫ nłt'éhi, begoz'aanií nnee ch'ínáyihi'nílį, biyi' déz'iinií dayúweh yaa higaałń, doo daazhógo íyésts'ąągo dagoshch'į' yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'éehń, áń nneehń dawahá áile'íí bee biyaa gozhǫǫ́ doleeł. 26 Dahadń nłt'éégo oshkąąh nzínáʼ biyati' doo yaa goyą́ągo yałti'ń ách'į' nach'aa, áń nneehń bi'okąąhíí doo bá begolne' da. 27 Chągháshé bitaa ła'íí bimaa ádaadiníí, ła'íí isdzáné itsaa daanliinií bich'į' nadaagontł'ogíí bich'och'iniigo bitaach'ighaago, ła'íí ni'gosdzáń biká'gee nchǫ'go ágoť'eehíí doo hayíí be'ách'ít'éégo da, ái Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa'ń binąáł okąąh da'anііhi, ła'íí dánzhǫǫ at'éhi at'éé.

2

1 Shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'ą'idindíni, daahołdląągo nnee doo ił'anigo baa natsídaałkees. 2 Nnee ła' óodo bee bigan bik'en'áné gólíni, ła'íí bidiyágé nłt'éhi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, ła'íí nnee tét'iyéhi bidiyágé dénchǫ'éhi yee ha'ayááyúgo: 3 Nnee bidiyágé nłt'éhihíí zhą́ bich'į' ádaanołt'eego ágádaabiłdołnii, Dząągé' nłt'éégee dahńdaa; áíná' nnee tét'iyéhíí ágádaabiłdołnii, Da'áígee síńzįį, dagohíí, Shikeeyú ńdaa: 4 Ágádaanołt'eeyúgoshą' ła' dá'ich'į'go, ła'íí itisgo łanatsídaałkees, nchǫ'go natsídaałkeesgoshą' aayádaałti'ihíí daałeeh? 5 Shik'ííyú, shił daanołshóni, ídaayesółts'ąą, Bik'ehgo'ihi'nań ni'gosdzáń biká' ágoť'ee zhinéégo tédaat'iyéhíí da'odląąhíí yee ízisgo da'it'įį doleełgo haiyinil, ła'íí bilałtł'áhgee begoz'aanií daabíyéé doleełgo haiyinil, ái Bik'ehgo'ihi'nań yił daanzhoonií yaa goden'ą́ą́. 6 Áíná' nohwíí tédaat'iyéhíí doo bił da'ołtag da łąą. Nnee ízis it'iiníshą' isná daanohwidil'įį? Da'ái yáná'iti'hé yunе'shą' odaanohwinihiyood? 7 Da'ái nłt'éégo bee nohwi'dojííhííshą' dénchǫ'go yaa yádaałti'? 8 Nant'án yegos'aanií Bik'ehgo'ihi'nań

biyati' bek'e'eshchiinií gáɳíígee, Na'ashhahgé' góliínií niɬ nzhǫǫ le', dáni ídiɬ njǫǫhíí k'ehgo, ɳiihíí da'aɳii bikísk'eh ádaanoɬ'eeyúgo nɬ'éé: 9 Áíná' nɳee iɬ'anigo baa natsídaaɬkeesyúgo nchǫ'go aɬ'įį́, begoz'aaníí yitis hadaadiltaaɬíí k'ehgo ádaaɬ'įį bídaagonoɬsį. 10 Dahadń begoz'aaníí dawa yikísk'eh at'éé ndi dała'ágo iɬsiihyúgo, begoz'aaníí dawa yiɬsiih hileeh. 11 Ch'a'o'ɳéhíí bee aɬɳéh hela', ɳiihíí, Dahadń zoɬhéé hela', ɳii aɬdó'. Ch'a'o'ɳéhíí doo bee áɬdzaa daná' dahadń zeezoɬhį́ lę́'eyúgo, begoz'aaníí yitis hadiltaaɬíí nleeh. 12 Begoz'aaníí nɳee ch'ínáyihi'ɳiiɬíí nɳee bee baa yáda'iti' doleeɬíí k'ehgo yádaaɬti', ła'íí áí k'ehgo ádaanoɬ'ee. 13 Doo biɬ goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleeɬ; áíná' iɬgoch'oba'íí aayá'iti'íí yee itisgo at'éé. 14 Shik'ííyú, nɳee ła', Oshdląą, ɳiiná' Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'íí yit'įį́ áíná'? Ya' áí odląąhíí hasdábiɬteeh née? 15 Kok'isn dagohíí kolah bidiyágé édi̯hná' dajį́ biigha dáshiɳá'naghaaná', 16 Nohwíí ła' bich'į́ gádoɬɳiiyúgo, Iɬch'į́'gont'éehíí bee nanɳaa, sínzilgo, ła'íí násínɬdí̯dgo nanɳaa; áíná' dawahá yídn nlí̯híí doo baa nné' dayúgo; hat'íí bee nzhǫǫ? 17 Áík'ehgo ko'odlą' zhą́ gólí̯íyúgo, doo bikísk'eh ách'ít'éé dayúgo, doo hat'íí ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. 18 Dahadń gáɳíí doleeɬ, Ni ondląą, áíná' shihíí shi'odlą' yikísk'eh ánásht'í̯h: ondląąhíí shiɬ ch'í'ɳah ánle' yikísk'eh ánt'í̯ɬíí da'ádi̯hgo, áík'ehgo shíí oshdląąhíí yikísk'eh ánásht'í̯ɬíí bee niɬ ch'í'ɳah áshłe'. 19 Bik'ehgo'ihi'ɳań dała'á nlí̯go hondląą; áí nɬ'éé: ch'iidn daanlíni ałdó' da'odląąná' ńdaaldzidgo daaditɬid. 20 Áíná' nɳee doo goyą́ą dahi ńlíni, ko'odlą' golí̯į ndi doo bikísk'eh ách'ít'éé dayúgo doo begolɳe' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' áí doo bigonɬsį́ da née? 21 Hat'íhíta be'okąąhíí biká' dahi'ɳiiɬgee Abraham, nohwitaa n'íí, biye' Isaac Bik'ehgo'ihi'ɳań yaa yinɬtí̯ná'shą', ánát'í̯díí bee Bik'ehgo'ihi'ɳań, dábik'ehyú át'éhi biɬnɳiid? 22 Bígosíńɬsí̯d née, bi'odlą'íí ła'íí yikísk'eh at'éehíí dała' na'iziid, bi'odlą'íí yikísk'eh at'éehíí bee łalzaa. 23 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e'eshchiinií, Abraham Bik'ehgo'ihi'ɳań yosdląąd, áík'ehgo bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag, ɳii lę́'ehíí begolzaa: áígee Bik'ehgo'ihi'ɳań bit'eké daabiɬch'iɳiigo daach'ozhíí lę́'e. 24 Áík'ehgo bídaagosoɬsí̯d, doo bi'odlą' zhą bee Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee nɳee dábik'ehyú át'éé da, áíná' yikísk'eh ádaat'eehíí ałdó' bee Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee dábik'ehyú át'éé. 25 Da'ágát'éégo Ráhab, isdzán nant'į́ naghái n'íí, ch'iɳii nai'aahíí ha'áyíílaa, áígé' łahyúgo ch'ínádais'a'ná', ánát'í̯díísha̱' bee dábik'ehyú át'éé biɬdo'ɳiid? 26 Kots'í koyi'siziiníí ádi̯hyúgo daats'iztsąą, áí k'a'at'éégo ko'odlą', bikísk'eh ách'ít'éehíí ádi̯hyúgo, doo hat'íí ká áile' da.

3

1 Shik'ííyú, hołąągo iɬch'ígó'aahíí daałeeh hela', iɬch'ídaagont'eehíí itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleeɬ bídaagonoɬsí̯híí bighą. 2 Daanohwigha ɬą́ągo ndaahiilziih. Dahadń yałti'gee doo iɬsiih dahń nɳee dázhǫ́ nɬ'éhi nlí̯į, nɬ'éégo áyíłsį, bits'í dawa da'áɳííyú ánát'í̯ɬ. 3 Ł í̯ bizaa'áh bá ádaagohiidle' nohwik'ehgo naghaahíí bighą; áík'ehgo bits'í dawa bee daahiidlo'. 4 Tsina'eeɬíí ałdó' baa natsídaakees, dázhǫ́ nchaa ndi, ła'íí nawode ńch'iidíí aná'oł ndi, benal'eeɬíí dázhǫ́ áłch'íséhi bee na'iɬ'eeɬíí dahát'í̯yú yidiɬeeɬ. 5 Da'ágát'éégo kozaadíí áłch'íséhi ndi ízisgo ágot'eehíí yee áda'odlíígo yałti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kǫ' ałch'íséhi bee bikǫ' do'ɳil ląą́! 6 Kozaadíí kǫ' do'ɳilíí k'a'at'éé, ni'gosdzáń biká' nchǫ'íí dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éégo nohwits'í biyi' itah nlí̯į; kots'íhíí dawa yiɬchǫǫh; ch'iidn bikǫ' diltɬi'íí bich'ą́'gé' kǫ' bee bikǫ' do'ɳilgo ch'idehezna'gé' nch'ihenna'zhį' yikǫ' da'diɳil. 7 Tsétahgo daagolíínií iɬtah at'éhihíí, dlǫ́', tɬ'iish, túnteel biyi' daagolíínií daabi'dilzhǫǫ, ni'gosdzáń biká' nɳee daabiɬshǫǫ: 8 Áíná' doo hadń kozaad yołshǫǫh at'éé da: nchǫ'go doo nehe'náhi at'éé da, ła'íí dázhǫ́ bik'asda' nchǫ'. 9 Kozaad bee Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa'ń áshǫǫd daabiɬn'ɳii; da'ái bee nɳee, Bik'ehgo'ihi'ɳań k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaaɬ. 10 Da'ái kozé'íí bich'ą́'gé' yati' nɬ'éhi ła'íí yati' nchǫ'i bee hagohiigháh. Shik'ííyú, díí doo ágát'éé da le'at'éhi. 11 Ya' ni'gé' túhalí̯ígee tú nzhǫǫhíí ła'íí tú nk'ǫǫzhíí dała' halí̯į née? 12 Shik'ííyú, ya' tsi̯, figs holzéhi, olives náyinɬ'í̯, dagohíí dasts'aa figs náyinɬ'í̯ née? Ái k'a'at'éégo tú nk'ǫǫzhíí halí̯ígee tú nzhoonít doo halí̯į da. 13 Nohwitahyú hadń goyą́ągo biɬ ígózi̯? Bi'at'e' nɬ'éehíí be'ánát'í̯ɬíí ch'í'ɳah áyíłsį le', igoyą' doo t'ąązhi̯' yáná'iti' dahíí ye'at'éé. 14 Nohwijíí yuɳe' nohwiɬ daagoshch'íí'go dánohwízhą́ nɬ'éehíí ádá hádaaɬt'í̯yúgo, ła'íí dashízhą́ itisgo ánsht'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'ołdlíí da le', doo ách'iɳiiyú ách'iɳe' dayúgo łé'iɬchoohi at'éé. 15 Ídiɬgo ch'idzaaníí doo yaaká'gé' nke'né' da, dá ni'gosdzáń biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'íí bik'ehgo, ch'iidn binant'a' bich'ą́'gé'hi at'éé. 16 Dabízhą́ nɬ'éehíí ádá hát'í̯híí, ła'íí dashízhą́ itisgo ánsht'eego nzi̯híí golí̯ígee doo nkegohen'ą́ą da doleeɬ, ła'íí nchǫ'go ágot'í̯híí dawa begoz'ąą. 17 Áíná' yaaká'gé' igoyą'íí díí k'ehgo at'éé, dázhǫ́ nɬ'éé, biɬ nkegohen'ą́ą, dawa bich'į́' ch'izhǫǫ́, doo ádiɬ k'a'ách'ít'éé da, dázhǫ́ koɬ goch'oba', ła'íí nɬ'éégo ánáda'ch'ol'í̯ɬgo, doo iɬ'anigo baa nach'ítsikeesgo da, doo koká' zhą gózhǫǫ́go da. 18 Nɳee nkegohen'ą́ągo ádaagołsiníí k'eda'dile'go dábik'ehyú ách'ít'éehíí binest'ą' goleeh.

4

1 Hat'íí bighą́ iłch'į́' nadaagonołkaad, ła'íí nohwitahyú iłch'į́' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchǫ́'íí biká hádaałt'iinií nohwiyi' iłch'į́' na'iziidhíí bighą́ go'íį́. 2 Hat'íhíta nchǫ́'íí ch'éh hádaałt'į̨híí bighą́ nada'ołtseed: hat'íhíta naaniyú daabíyéé́híí ádá hádaałt'į̨ná' doo nádaadołné' dahíí bighą́ iłch'į́' hadaashołkeed, ła'íí iłch'į́' nadaagonołkaad: doo daahołkéedgo da'ołką́ąh dahíí bighą́ doo nádaadołné' da. 3 Dánohwízhą́ ádá hádaałt'į̨híí biká da'ołką́ąhíí bighą́ doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okąąhíí doo bik'eh da. 4 Nant'į́' nakaiyíí k'a'at'éégo ádaanołt'éhi, ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí nohwił daanzhǫǫyúgo Bik'ehgo'ihi'nań yik'edaannįihi ádaanołt'ee, ya' doo bídaagonołsį da née? Áík'ehgo dahadń ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą́ bił nzhoonií Bik'ehgo'ihi'nań yik'ennįihi ádilne'. 5 Ya' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií ánníhíí doo bighani golíį́ dago gánníí daanołsį née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíínií nchǫ́'íí hát'íį́ née, dawahá ádá hát'íį́ née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 6 Áíná' Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí itisgo nohwaa daihiné'. Áí bighą́ gánníí, Ádaa da'odlíihíí Bik'ehgo'ihi'nań bich'ą́'zhį' at'éé, áíná' ádaa goch'iyolba'íí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bee daayich'onii. 7 Áí bighą́ Bik'ehgo'ihi'nań baa ádaa deinołt'aah. Ch'iidn nant'án bidah ádaanołt'ee, áík'ehgo nohwich'ą́' nádilyeed. 8 Bik'ehgo'ihi'nań ałhánégo bit'ahgo daanołį́, áík'ehgo bíí ałdó' ałhánégo nohwit'ahzhį' nlíni at'éé. Nchǫ'go ádaanołt'eehíí, nohwigan tádaałgis: nnee biini' nakihíí daanołíni, nohwijíí daanzhǫǫgo ádaałe'. 9 Doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dago daałchag, chaał nahisółtąą le': nohwidloh n'íí daałchago ánádaałdle', nohwił gozhóónií doo nohwił anii dago ánádaałdle'. 10 NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áík'ehgo hadag ádaanohwile'. 11 Shik'ííyú, doo aayánáltihíí ádaadoł'į̨go dénchǫ́'égo łaa yádaałti' da. Hadń bik'isn yí'iłtahyúgo, dagohíí bik'isn dénchǫ́'égo yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií yí'iłtah ła'íí dénchǫ́'égo yaa yałti': Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií baa yáńłti' lę́'eyúgo, begoz'aanií doo yikísk'eh áńt'ee da, áíná' aayałti' ihíí ńlį́į́. 12 Begoz'aanií áyíílaahíí dała'á nlį́į, da'áń ałdó' nasdáhiniihíí yínel'ąą, ła'íí da'ílíí yiłchiigo yínel'ąą: áíná' hat'íí ńlį́į́ ńńzįgo aayánáltihíí ádńl'į́į́go nnee ła'ihíí baa yáńłti'go? 13 Są́ą'a, nohwíí gádaadołniihíí, Díí jį́į dagohíí iskąą ákú kįh gozníłyú nkáh, akú dała'á nohwełegodáh, nada'iilnii ła'íí nohwaa nada'iiniigo, áík'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadołnii: 14 Ndi iskąą ágonéhíí doo bídaagonołsį daná' ádaadołnii. Nohwi'ihi'na' hat'íí át'éé? Áád nahinago dét'įh hiłtséhgé' da'ádihíí k'ehgo ádaanołt'ee. 15 Áíná' gádaadołniigo nłt'éé, NohweBik'ehń hat'į́yúgo daahii'naa doleeł, áík'ehgo díí ádaahiidle', dagohíí áí ádaahiidle', daadołniigo. 16 Doo ágádaadołnii dayúgo ádaa da'ołdlíígo yádaałti': ágát'éégo yá'iti'íí nchǫ́'íí át'éé. 17 Dahadń áígee ách'ít'éé́híí yígółsį ndi doo ágát'éé dahń nchǫ́'íí bá hileeh.

5

1 Są́ą'a, ízis da'ołt'iinií, daałchag ła'íí daadołwosh, iniigodilnéhíí bee nohwiká' ngowáhíí bighą́. 2 Bee ízis da'ołt'iinií daanłdzid, ła'íí nohwidiyágéhíí doolé daayiyąą. 3 Nohwi'ódo ła'íí béshłigai daadichii; áí bidichiihíí nohwaa nagolni' doleeł, áí kǫ' diltł'híí k'ehgo nohwitsį' yiyąą doleeł. Dawahá łáń da'ílį́híí iké'yú náhilkaahíí bighą́ iłch'į́' nadaasołné'. 4 Są́ą'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíí daayółbį́į́t n'íí t'ąązhį' bich'ą́' daahónołtą'íí nohwich'ą́' daadilwosh: nnee daahigeshíí daachagíí Bik'ehgo'ihi'nań, nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí, yidezts'ąą. 5 Ni'gosdzáń biká' ízis da'ołt'iinií ła'íí gonedliinií zhą́ bee daahinołnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíí k'ehgo, k'adíí na'itseedíí biká' ngonyáá. 6 Nnee dábik'ehyú át'éé́híí zideego bá nadaagoso'ąągo daazesołhį́į; do nohwidag at'éé dago. 7 Áík'ehgo shik'ííyú, nohweBik'ehń nadáhzhį' biba' nohwił nkedaagohez'ąą le'. Są́ą'a, k'edileehíí ni'gosdzáń bich'ą́'gé' nest'ą' łáń ílíni bił nkegohen'ą́ągo yiba' sidaa, da'iłtsé ła'íí iké'zhį'go nanágoltąązhį'. 8 Nohwíí ałdó' nohwił nkedaagohez'ą́ą le'; nohwijíí nłdzilgo ádaałe': nohweBik'ehń nadáhgee ngowáhíí bighą́. 9 Shik'ííyú, doo łída'ołtah da, doo nohwá ndaago'aah da doleełhíí bighą́; są́ą'ą, ndaago'a'íí ch'é'ítiingee sizį́į. 10 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí nohweBik'ehń bizhi' bee yádaałti' n'íí, biniidaagonłt'éé́híí bił nkedaagohez'ąąhíí nohwił ch'ídaago'aahgo bikísk'eh ádaanołt'ee le'. 11 Są́ą'ą, nłdzilgo nazįį́ n'íí bił daagozhóónií baa natsídaahiikees. Job holzéhi nłdzilgo sizįį́ n'íí baat'ídaanohsį́, biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíí yídaagołsį́; nohweBik'ehń dázhǫ́ aatét'íi ła'íí bił goch'oba'hi at'éé. 12 Shik'ííyú, díínko bee itisgo ádaanołt'ee le', doo yaaká' bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da, doo ni'gosdzáń bee da, doo ła'ihíí bee da; áíná', Ha'aa, daadołniigo da'anii ádaadołnii le'; dahyúgohíí dánko nohwaa yá'iti' doleeł. 13 Nohwitahyú ła' biniigonłt'éé née? Áń okąąh le'. Łą' bił gozhǫ́ǫ́ née? Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahénzigo ido'aał le'. 14 Nohwitahyú ła' nezgai née? Ínashood yánazíni yiká ádaanii le'; áí nohweBik'ehń bizhi'íí binkááyú ik'ah yił yedilníihgo bá da'okąąh le': 15 Áík'ehgo odląągo okąąhíí bee nezgaihíí nadzíih, áík'ehgo nohweBik'ehń hadag

ánábidodlíił; ła'íí nchǫ'go adzaa lę́'eyúgo, binchǫ'íí bá da'izlíné ánádolnniił. 16 Nda'ołsiihíí baa łił nadaagołni', ła'íí iłdenáágo łáda'ołkąąh, áík'ehgo nádaanohwi'dilziih. Nnee dábik'ehyú at'éehíí bijíí dawa bee okąąhgo dázhǫ́ bedełníí. 17 Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi nlįį lę́'e, áń, Doo nagołtįį da le', niigo bijíí dawa bee oskąąd: áík'ehgo ni'gosdzáń biká' dá doo nagołtįįhé taadn łegodzaagé' gostáń dahiitąą. 18 Áígé' ná'oskąądgo yaaká'gé' nkegonłtą́ą́, áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nest'ą' nádaagozdlíí. 19 Shik'ííyú, nohwitahyú ła' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, ła' t'ąązhį' yił nnat'áázhyúgo; 20 Díínko yígołsįįh le', nchǫ'go at'íįhń bi'at'e' nyihesiihgé' dahadń t'ąązhį' yił nnat'áázhń, áń da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziinií hasdábidołteeł, áík'ehgo nchǫ'íí łą́ą́go yiłegodihoził.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshłíni, nnee nanidí' daanlįįgo iłts'ą́'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, ła'íí Bithýnia daagolzeeyú odaagohesle'ihíí bich'į' k'e'eshchii, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa dabíntsé nohwídaagołsįgo hanohwiheznil, ła'íí Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, ła'íí bidił bee nohwik'í daidiłta' doleełgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' iłch'į'gont'éehíí dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihi'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégosį le', áń biłgoch'oba'íí an'odaazliinií bee Jesus Christ daztsąądí' naadiidzaahíí biláhyú ánídégo nádaagosiidlįį, áik'ehgo yaaká'yú gózhóónii ndaahóndliihíí doo nohwits'ą' bech'ígowáh dago biká daadéet'įįh. 4 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' daanohwíyéé doleełi, doo da'ílíí hileeh dahi, doo hichǫǫh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'nii, 5 Nohwi'odlą' golíihíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binawod bee nłt'éégo nohwinádéz'įį, hasdáhiikáhíí ąął łalzaazhį', áí nohwá iłch'į'ilzaago nnágodzaago ch'í'nah ádolniił. 6 Áí bighą, k'adíí dét'įhézhį' iłtah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonłt'éé lęk'e ndi dázhǫ nohwił daagozhǫǫ: 7 Nanohwi'dintaahíí bee nohwi'odlą' nłdzil shįhíí nabí'dintaah; óodo kǫ' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíí hileeh, áídá' nohwi'odlą'íí óodo bitisgo ilíí; áik'ehgo nohwi'odlą' nłdzil bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáágo nohwa'ihéndzįgo, daanohwidnłsįgo, ła'íí nohwits'ą'idindlá́ád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwił daanzhǫǫ; k'adíí áń doo daah'íí da ndi daahohdląągo nohwił daagozhǫǫ, nohwił gozhóónii doo hagot'éégo baa na'gonį' dago yaaká'yú idindlá́ádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwi'odlą' bee nasozįįyúgo nohwiyi'siziinií hasdakáh. 10 Áí hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihi'nań nohwaa ch'oba' doleełíí, dabíí binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosni'; áí hasdách'igháhíí yiká na'ódaadiłkid, ła'íí dázhǫ yídaagołsįįh hádaat'įįgo nadaayiłkaah lęk'e: 11 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí Christ biSpirit daayigoyiłíni dabíntsédá' Christ biniigodilne'íí yaa nagosni', ła'íí bikédí'go bits'ą'idindlá́ádíí ałdó' yaa nagosni', áik'ehgo hagot'éégo ágodoniiłíí, ła'íí da'os'ah ágodoniiłíí yiká na'ódaadiłkid lęk'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íí, doo áí goldohíí biyi' ánágot'įįł da doleełgo, áídá' díí goldohíí biyi' ágone' doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bich'į' ch'í'nah ágolzaa, áik'ehgo k'adíí da'áí bee nohwił na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íí biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'į' yádaałti'íí, da'áí yee nohwił nanádaagolni', áí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíinií yídaagołsįįhgo hádaat'įį. 13 Áí bighą nohwiini' ładaahłe', ídaa daagonohdząą le', Jesus Christ nádzáágo Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwíyéé doleełíí dángont'i'zhį' ndaahołíí; 14 Chągháshé da'dits'agíí k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihi'nań doo hwahá bídaagonołsįįh dadá' nchǫ'íí zhą́ hádaaht'įį n'íí doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań, nohwich'į' ánniidíí, godilzihgo at'éehíí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwi'at'e'íí dawa bee daagodinołsį le'; 16 Gáníígo bek'e'eshchiihíí bighą, Shíí dilzinihíí nshłįį; áik'ehgo nohwíí ałdó' daagodinołsį le'. 17 Bik'ehgo'ihi'nań doo hadíń yik'izhį' at'éégo da, nnee daantįįgee hagot'éégo ádáát'įįdíí yee yándaago'a', áń nohwiTaa daabiłdohniigo nádaahohkąąhyú bédaałdzidgo daadinołsį le', ni'gosdzáń biká' daagonohłįįdá': 18 Díí bídaagonołsį le', doo áníidá' daanohwitaa n'íí bi'at'e' nohwił ch'ídaiz'ąą n'íí doo nt'é da, áídá' áí biyi'dí' nanánohwi'dihezniį, Béshłigai ła'íí óodo da'ílíí hileehi doo bee nanánohwi'dihezniį da; 19 Áídá' Christ bidił łáń íliní bee, áń dibełįį bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idiłhił dahíí k'a'at'éégo nlįį: 20 Áń ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá' habi'doltįį, áik'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, 21 Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań daahohdląą; Christ daztsąądí' Bik'ehgo'ihi'nań naadiidzaago ábíílaa, ła'íí bee bits'ą'idindlá́ádíí baidin'ą́ą, áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań daahohdląągo bits'ą'dí' nłt'éehíí ndaahołíí doleeł. 22 Doo daazhógo da, áídá' da'anііgo nohwik'isyú nohwił daanzhǫǫ doleełgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehíí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bee nohwiyi'siziinií nzhǫǫgo ádaahłaa, áik'ehgo nohwijíídí' dázhǫ́ łił daanohjǫǫ le': 23 Da'ílíí hileehi doo bee ánídégo nádaagosohdlįį da, áídá' doo da'ílíí hileeh dahi bee nádaagosohdlįį, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' hináhi ła'íí dahazhį' begoldohi bee nádaagosohdlįį. 24 Nnee dawa tł'oh k'ehgo ádaat'ee, ła'íí nnee zhinéégo ízisgo ágot'eehíí ch'il dénzhonéhíí k'ehgo ádaat'ee. Tł'ohíí daaniłné, ła'íí ch'il dánzhonéhíí n'íí nanihidéh: 25 Áídá' nohweBik'ehń biyati' dahazhį' begoldohi at'éé. Díí yati'íí bee nohwich'į' yáná'itihíí, yati' baa gozhóni at'éé.

2

1 Da'oh'ni'íí, nadaahch'aahíí, nzhóni ádaadoł'iinií, ła' bíyééhíí ídáhádaaht'iinií, ła'íí nchǫ'go

yádaałti'íí dawa k'ihzhį' ndaagodinoh'aahgo, 2 Mé' ánída gozlíni ibe' yídįh daanlį́įhíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihi'nańdi biyati', ibe' nłt'éhi, bídįh daanohłį́į, bee daanołseeł doleełhíí bighą: 3 NohweBik'ehń biłgoch'oba'íí iłk'idá' daasolihgo. 4 Áń bich'į' nnohkáh, áń tséé hinaahíí k'ehgo nlį́į, nnee doo hádaabit'į́į da ndi łáń íłíígo Bik'ehgo'ihi'nańdi habiłtį́į. 5 Nohwíí ałdó' tséé hináhi daanohłį́įhíí k'ehgo kįh godiyini doo hit'į́į dahíí nohwee ágólne', okąąh yedaabik'ehíí daadilzini daahłeehgo, Bik'ehgo'ihi'nańdi baa hi'niiłhíí k'ehba'ihédaanhsįgo daahohkąąh, ái Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'nańdi bił dábik'eh. 6 Bik'ehgo'ihi'nańdi biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' gáníí, Isąą, Siongee hágon'ą́ágee tséé dantsé si'aaníí nnish'aah, łáń íłíígo hałtíni, ái tséé híí Christ nlį́į: áik'ehgo dahadíń bosdląądíí doo hant'é yik'e ídaayándzį da doleeł, nii. 7 Ái bighą áń daahohdlaaníí nohwich'į' łáń íłíį́: áídá' doo da'odląą dahíí bich'į'go tséé kįh ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí hágon'áágee dantsé si'aaníí silį́į, 8 Doo da'odląą dahíí yséé bighą nach'igeehíí, tséé ts'iztałgo nach'ikaadíí silį́į, Bik'ehgo'ihi'nańdi biyati' doo daach'idits'ag dahíí bighą nach'iniidéh; díí yee bángon'ąąhi ádaach'it'ee. 9 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nańdi, godiłhiłdí' dabíí bits'ą́'dí' díyat'éégo idindlá́ádzhį' nohwiká ánniidíí, ízisgo ye'at'éehíí ch'í'nah ádaanołsį doleełhíí bighą nohwíí daałinolt'į́łíí hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okąąh yedaabik'ehíí daanohłį́į, nohwinant'a' dała'áhíí daanohłį́įgo daagodinołsini, Bik'ehgo'ihi'nańdi bíyéé daanohłį́į: 10 Łahn doo Bik'ehgo'ihi'nańdi bíyéehíí daanohłį́į da, n'íí k'adíí bíyéé daanohłį́į: łahn Bik'ehgo'ihi'nańdi doo nohwaa ch'oba' da, n'íí k'adíí nohwaa ch'oba'. 11 Shił daanohshóni, díí ni'gosdzá́ biká'zhį' nanidí' nakaihíí ła'íí dét'įhézhį' kú nakaihíí k'ehgo daanohłį́įgo, nádaanohwoshkąąh, nohwits'í bich'į' zhinéégo nchǫ'i zhą́ hádaaht'iiníí bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee, nohwijíí yune' nłt'éhihíí nchǫ'íí bich'į' nagonlkaad; 12 Doo Jews daanlį́į dahíí binadzahgee nohwi'at'e' nłt'éégo ádaanołsį: áik'ehgo doo bik'ehyú ánádaaht'į́įł da, daanįigo nohwída'iłtah ndi nłt'éégo ánádaaht'į́įłíí daayo'į́įgo Bik'ehgo'ihi'nańdi ya'ihédaanzį doleeł, áń baa nyááhíí bijį́į. 13 NohweBik'ehń bíyéé daanohłį́įhíí bighą nnee yenagos'aanií dawa bikísk'eh ádaanoht'ee: ízisgo nant'án, áń ízisgo at'éhi nlį́įgo daadohts'ag; 14 Nant'ánchań daanliiníí ałdó' daadohts'ag, ái doo bik'ehyú ánádaat'į́įł dahíí biniidaagodilne'go, ła'íí dábik'ehyú ánádaat'į́įłíí nłt'éégo ánádaaht'į́įł daayiłniigo ízisgo nant'án nohwich'į' yił'aa. 15 Díí Bik'ehgo'ihi'nańdi nohwá hát'į́į, dábik'ehyú ádaaht'iiníí bee nnee doo daagoyą́ą dahíí, nt'é yaa yádaałti'íí doo yídaagołsį dahíí, doo nt'é daanii dago ádaahłe': 16 Jews bich'į' begoz'aanií doo dayúweh bi'isna' daanohłį́į da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bił ch'í'otąąhíí doo nohwinchǫ'íí bił yaa nadaasołtsooz da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nańdi bánada'ohsiidíí daanohłį́įgo daahinohnaa. 17 Nnee dawa daadinołsį le'. Odlą' bee nohwik'isyú daanliiníí nohwił daanzhǫǫ le'. Bik'ehgo'ihi'nańdi daadinołsįgo bédaałdzid le'. Ízisgo nant'anhíí daadinołsį le'. 18 Nada'ohsiidíí, nohwinant'a' daanliiníí dawa bee daadinołsįgo daadohts'ag; daanzhoonií ła'íí doo hago ádaat'į́į dahíí doo ái zhą́ da, áídá' hadaashkeehíí ałdó' daadohts'ag. 19 Bik'ehgo'ihi'nańdi binadzahgee nłt'éégo ách'ídzaago ídégoch'ilziyúgo, áídá' doo nchǫ'go ách'ídzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'íť'éeyúgo, Bik'ehgo'ihi'nańdi binadzahgee dábik'ehyú ách'íť'éé. 20 Nchǫ'go ádaahdzaahíí bighą nohwiniigodelzaahíí bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' ái Bik'ehgo'ihi'nańdi bił nzhǫǫ nee? Dah. Áídá' dábik'ehyú ádaaht'į́į ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgohį́į, ái Bik'ehgo'ihi'nańdi bił nzhǫǫ. 21 Ágát'éégo nohwiniidaagonłt'éehíí bighą Bik'ehgo'ihi'nańdi nohwich'į' ánniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áik'ehgo shedaanołt'ee le', nohwiłnii: 22 Áń doo nchǫ'go adzaa da, nach'aago yá'iti'íí doo bizé'dí' diits'ag da: 23 Áń nnee yati' bee daabokáał ndi bíí doo t'ąązhį' yati' yee okáał da: áń biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'į' godish'aah doo nii da; ndihíí Bik'ehgo'ihi'nańdi dábik'ehgo aayałti'ihíí yaa ídet'ąą lę́k'e: 24 Áń nohwinchǫ'íí dabíí bits'í ída'áyiidlaago tsį'iłna'áhi yiká' daztsąą, néé nohwinchǫ'íí bich'į' dasiitsąądá' dábik'ehyú ágot'eehíí bich'į' daahin'naa doleełhíí bighą: nohwá habi'doltsazíí bighą nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' nádaahdzii. 25 Dibełį́į ch'a'onałsą́ąhíí k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adíí t'ąązhį' dibełį́į Nanyoodihíí baa nánohkai, áń Christ nlį́įgo nohwiyi'siziinií Yinádéz'iiníí nlį́į.

3

1 Da'ágát'éégo isdzáné daanohłíni, nohwiką' daadohts'ag; áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'nańdi biyati' doo yikísk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabiłdohnii da ndi, nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee da'odląą daaleehgo daahonołbį́įh doleeł; 2 Nłt'éégo ánádaaht'į́įłgo ła'íí Bik'ehgo'ihi'nańdi daadinołsįgo daayo'į́įhíí bighą da'odląą daaleeh. 3 Doo nohwiká'yú zhą́ ídaadołzhǫǫ da, daazhógo nel'íí́híí bighą doo nohwitsizíl iłtah at'éégo daashbizh da le', ła'íí dawahá ódo ádaaszaahíí doo nohwaa dahnaznilgo da, ła'íí diyágé łáń íłíínií doo nohwik'isilaago da: 4 Áídá' nohwijíí yune' nłt'éégo ágot'eehíí bee dénzhonégo ádaahłe', nohwijíí yune' isht'edaagodnt'éégo, ła'íí dant'éheego be'ádaanoht'eego, ái be'ídaadołzhoonií doo da'ílíí

daaleeh dahi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee łáń íliní. 5 Da'ágát'éégo doo áníidá' isdzáné daagodnłsiníí Bik'ehgo'ihi'nań yaa da'ołííhíí ídaadilzhǫǫ lęk'e, bikąʼ daidits'ago: 6 Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lęk'e, shinant'a' yiłniigo: da'osodląądhíí bighą áń bich'eke'yú k'ehgo daasolį, nłt'éégo ádaanoht'eeyúgo, ła'íí doo nt'é bik'e nadaałyiz dayúgo. 7 Da'ágát'éégo nnee daanohłíni, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bił daagonohlį, bits'í doo nłdzil dahíí bighą daadinołsį, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwi'ihi'na' nohwá ágołsiníí da'ánohła nohwíyéehíí bighą; áik'ehgo da'ohkąąhgee doo nohwich'į' nagontł'og da. 8 Da'iké'yú goz'aaníí, daanohwigha nohwinatsekees dała'á ádaanołsį, łaa daach'ohba' le', odlą' bee iłk'isyú daanohlįįgo łił daanohjǫǫ le', nohwijíídí' nohwił daagoch'oba' le', k'édaanohsį le': 9 Ła' doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'dénáágánádaahdle' da, daanohwóch'iid lęk'eyúgo doo t'ąązhį' daahóhch'iid da: áídá' gozhóónıí bá hádaaht'įį; díí bighą Bik'ehgo'ihi'nań nohwich'į' ánniid bídaagonołsį, ła'íí áí bee gozhóónıí nohwíyéé doleeł. 10 Hadíń ihi'ná bił nzhoonıí, ła'íí nłt'éégo bíyołkaał hat'íínıí, áń doo nchǫ'go yałti' da le', doo łé'iłchoo da le': 11 Áń nchǫ'íí yits'ą'zhį' annе'go nłt'éehíí ye'at'jí le'; iłch'į'gont'éehíí yiká hát'íígo nłdzilgo yikádéz'įį le'. 12 NohweBik'ehń nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí yik'idéz'įį, áí bi'okąąhíí yíyésts'ąą: áídá' nnee doo bik'ehyú ánádaat'įįł dahíí yits'ą'zhį'go dahnot'aał. 13 Nłt'éégo ádaanoht'eedá', hadíńshą' nohwiní'diłníh? 14 Dánzhǫǫgo zhą́ ágoť'eehíí bighą nohwini-idaagonłt'éé ndi, nohwá gózhǫǫ́ doo: nnee nohwik'edaannіihíí doo bédaałdzid da, doo nohwił nadaagontł'og da le'; 15 Áídá' nohweBik'ehń, Bik'ehgo'ihi'nań nlįįgo, nohwijíí yunе' daadinołsį le': nłt'éehíí nohwádįhyú goz'aaníí nohwijíí biyi' yunе' nda'ołííhíí nnee ła' yighą nanohwídíłkidyúgo, hagoť'éégo bich'į' hahdziihíí t'ah bíntsé bídaagonołsį le', tąądégo ła'íí daadinołsįgo baa nadaagołni' le': 16 Nłt'éégo ánádaaht'įįłgo ídédaagososiįįdgo, Christ biláhyú nohwi'at'e' nłt'éé ndi łéda'iłchoogo nchǫ'go ánádaat'įįł daanohwiłniihíí ídaa yádaandzį doleeł. 17 Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgoyúgo nłt'éégo ánádaaht'įįł ndi nohwiniidaagonłt'éehíí dábik'eh, áídá' nchǫ'go ánádaaht'įįł zhinéehíí bighą nohwiniidaagonłt'éeyúgohíí doo nzhǫǫ da. 18 Christ dałahńdi nohwinchǫ'híí bighą biniigodelzaa, áń dábik'ehyú át'éehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihi'nań yaa nnohwinıíłhíí bighą, bits'í zhą́ zesdįį, áídá' biyi'sizíni doo zesdįį da, áí bee naadiidzaa: 19 Áí bee spirits ha'áshijeedyú ńyáágo yich'į' yałti'; 20 Áí spirits- híí doo áníidá' dabízhą́ daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihi'nań bágoho'aał lęk'e; Noah hinaadá' tsina'eełíí áile'dá' tsina'eełíí biyi' tsebíí hilt'eego zhą́ hasdákai, tú biláhyú. 21 Áí túhíí tú bee baptize ánohwi'delzaago Jesus Christ daztsąądí' naadiidzaahíí biláhyú hasdáhiikaihíí bee nohwił ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chinıí naiłeełgo ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'íť'éégo ídégoch'iłsįgo ágolzee.) 22 Christ yaaká'yú onádzaago Bik'ehgo'ihi'nań bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínıí, ła'íí yedaabik'ehíí, ła'íí spirits binawodíí dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

1 Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíí k'ehgo nohwíí ałdó' binatsekeesíí k'a'at'éégo nohwinatsekeesíí ádaahłe'go nohwíí ałdó' bá nohwiniigodilne'go dábik'eh: hadíń bits'í bee biniigodelzaahíí nchǫ'íí yits'ą' ńyáá; 2 Áík'ehgo neheна'zhį' kots'í zhinéégo nchǫ'i ánádaat'įįłíí doo yaa biini' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań hát'íínıí zhą́ ánát'įįłgo yaa biini' doleeł. 3 Bik'ehgo'ihi'nań doo daayokąąh dahíí bił daanzhǫǫgo ánádaat'įįłhíí k'ehgo ánádaahiit'įįł n'íí ąął bech'ígóyáá; díínko be'ánádaahiit'įįł ni': nchǫ'íí doo bich'į' t'ąązhį' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhinéégo nchǫ'íí zhą́ hádaahiit'įį ni', nohwił nádaagodeyis ni', da'iidląągo daagodnlch'aad ni', da'iidląągo nohwił daagonedlįį ni', ła'íí da'ílínéhíí daahohiikąąh ni': 4 Bił nchǫ'go ánádaaht'įįł n'íí, k'adíí nchǫ'go ánádaat'įįłyú doo bił aanáhkeeł dahíí bighą nohwída'iłtah: 5 Bik'ehgo'ihi'nań, nnee daahinaahíí hik'e nanezna'íí biłgo iłk'idá' yaa yałti'go siziniíí, binááł áí nneehíí ánádaat'įįł n'íí dabíí ídaa nadaagolni' doleeł. 6 Nnee nanezna' n'íí t'ah daahinaadá' nt'é bighą yati' baa gozhóni bee bich'į' ya'ííti'? Yati' baa gozhóni daayodląągo biyi'siziniíí Bik'ehgo'ihi'nań yił daadoleełhíí bighą, dabíntsédá' góyéégo bándaagost'ąą ndi. 7 Ágoť'eehíí dawa k'ad bengoнáh: áí bighą nohwiini' daagolíígo, ídaa daagonohdząągo da'ohkąąh le'. 8 Díínko itisgo begoz'áni, dázhǫ́ łił daanohjǫǫ le': iłjóónıí nohwitah begoz'ąąyúgo, ła' ni'iłsiih ndi nohwił'ijóónıí áí bee bił ya'istsooz. 9 Iłdenáágo hasta' nahkáh, doo bik'e daashołch'iigo da. 10 Nnee bána'iziidíí nt'é bíyéehíí yá yinádéz'įįgo yita'inıihíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí dała'á daanotįįgee nohwaa daizné'íí iłtah ádaat'eehíí bee łił ch'odaahniih. 11 Nnee ła' yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí'íí zhą́ yee yałti' le'; nnee ła' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań nłdzilgo ábíłsįgo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį doleełgo, áń dázhǫ́ ba'ihégosį le', ła'íí dawa yebik'eh le', doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 12 Shił daanohshóni, nohwi'odlą' bee bígodzįįhgo nanohwíńtaahi nyé'i bee nohwich'į' godeyaayúgo, dilidgo

nn̲iihíí k'ehgo, doo nohwił díyadaagot'ee da le', doo ágondzį̨yú bee shich'į' ágodzaa doo daanohsį da le': 13 Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíí ałdó' itah daanohłį̨híí bighą nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; áík'ehgo áń bits'ą́'idindláádíí ch'í'n̲ah alzaago dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 14 Christ bizhi'híí bighą nchǫ'go nohwaa yádaach'iłti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihi'n̲ań biSpirit, bee bits'ą́'idindláádíí, nohwiká'zhį' nlį̨híí bighą: nchǫ'go nohwaa yádaałti'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań nchǫ'go yaa yádaałti', áídá' nohwich'į' zhin̲éégo Bik'ehgo'ihi'n̲ań dázhǫ́ ba'ihégosį. 15 Áídá' nohwiniidaagonłt'ééyúgohíí, nn̲ee naiłtseedíí doo daanohłį̨go da le', in'į̨híí dagohíí nchǫ'go at'íínííd, dagohíí doo bidildoo dahíí nabinłtł'ogíí ałdó' doo daanohłíígo da le'. 16 Áídá' nn̲ee ła' Christ yodląąhíí bighą biniigonłt'ééyúgo doo yik'e ídaayándzį da le'; áídá' áí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ihénzį le'. 17 Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee yándaago'aah doleełíí biká' ngonyáá, bichąghášhéhíí dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lę́k'eyúgo, nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa nłt'éégo na'gon̲i'íí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hagot'éégoshą' bendaagon̲áh doleeł? 18 Nn̲ee dábik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lę́k'eyúgo, áídá' nn̲ee doo daagodnłsį dahíí ła'íí nchǫ'go ádaat'iiníí hagoshą' ádaan̲e'? 19 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań hát'į́ígo biniidaagonłt'éehíí nzhǫǫgo ánádaat'į̨łgo biyi'siziiníí Bik'ehgo'ihi'n̲ań yaa daide'aahgo bin̲ádaadéz'į̨ le', áń dawa áyíílaahíí ła'íí da'án̲ííyú át'éhi nlį̨į.

5

1 Nohwitahyú ínashood yánaziiníí daanohłíni, nohwich'į' yashti', shíí ałdó' áí itah nshłį̨į, Christ biniigodelzaahíí hish'į̨go baa nagoshn̲i', ła'íí ízisgo at'éehíí ch'í'n̲ah aln̲e' doleełíí shíí itah nshłį̨į doleeł; díínko nádaanohwoshkąąh: 2 Ínashood daanliiníí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bidibełį́į́ daanlį̨į́go bá da'dohné'go bin̲ádaadeh'į́į́, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'į̨į́go; doo bestso bighą da, ndi nohwił daanzhǫǫhíí bighą ánádaaht'į̨ł; 3 Ínashood Bik'ehgo'ihi'n̲ań daanliiníí bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwaa daidez'aaníí doo nant'án ádaadoł'į̨į́go bin̲ádaadeh'į́į́ da, ndi nłt'éégo ádaanoht'eego nohwedaałt'ee doleełhíí bighą. 4 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bidibełį́į́ Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'n̲ah silį̨į́go, yaaká'yú ch'ah hobį̨híí bits'ą́'idindláádíí, doo da'ílíí hileeh dahi, nohwaa dot'aał doleeł. 5 Da'ágát'éégo áníi nahkaiyehíí, ínashood yánazíni daadinołsį́go daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyołba'go daałidohts'ago łánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee ídaa da'odlííhíí yits'ą́'zhį' áyíłsį, áídá' biłgoch'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaan̲ii. 6 Áík'ehgo ídaa daagoch'iyołba'go ádaadinołzį́go Bik'ehgo'ihi'n̲ań binawodíí bitł'ááhzhį' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí hát'į́ígee hadag daanohwidołteeł: 7 Nohwich'į' nadaagontł'ogíí dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa daidenoh'aah; áń zhą́ nohwaa bił goyéé. 8 Nchǫ'go nohwich'į' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóícho án̲íígo k'azhą́ iyą́ągo anál'isíí k'ehgo nohwitahyú łeehidáhíí bighą nohwiini' daagolį́į́ le', ídaa daagonohdząą: 9 Nohwi'odlą' nłdzilgo áń bidag ádaanoht'ee, odlą' bee nohwik'ííyú ni'gosdzán biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'į' nadaagowaa bídaagonołsį́go. 10 Bik'ehgo'ihi'n̲ań, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhį' ízisgo ágot'éhi goz'ąąyú Christ Jesus biláhyú nohwich'į' ánn̲iid, áík'ehgo dét'į́hézhį' nohwiniidaagodiln̲e'íí bikédi'go nłt'éégo hadaanohwidile', daanołdzilgo ła'íí nohwinawod golį́į́go doo t'ąązhį' nnádotłish dago ádaanohwile'. 11 Áń doo ngonel'ąą dayú dahazhį' ízisgo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleełgo at'éé. 12 Silvánus, nohwik'isn begondlį̨díí bígonsini shich'on̲iigo shíí da'ayą́hágo nohwich'į' k'e'shiłch́į́ ni', Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwił nagoshn̲i', nłdzilgo bee nasozį̨į́go nohwidag yashti'. 13 Bábylongee ínashood ha'ánáłséhíí, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii, danohwíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań hanánohwihesn̲ilhíí k'ehgo bíí ałdó' hanádaabides'n̲il; ła'íí shiye' Márcus holzéhi ałdó', Gozhǫ́ǫ́ nohwiłn̲ii. 14 Łił daanohjǫǫgo daagodinołsį́go daałohts'ǫs le'. Christ Jesus bíyéé daanohłiiníí iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí ła'íí binal'a'á nshłíni, Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú át'éehíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwiłteehíí biláhyú bi'odlą' daa golíínií bich'į' k'e'eshchii, ái bi'odlą' hik'e néé nohwi'odlą' ílíni bił dáłeł'ee: 2 Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonołsiníí biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'į' ígohighah le'. 3 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'idindlá́ádíí hik'e binzhǫ'íí yich'į' nohwiká ánnıidíí bídaagosiilzıı̨d, ái biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'naago bídaanel'ąągo ádaanohwizlaa: 4 Áń biláhyú ízisgo hik'e ílı́ígo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'ąą; ái bee ni'gosdzáń biká' nnee nchǫ'i zhą́ hádaat'ıı̨híí bighą daagołchǫǫíí bits'ą'zhį' hasdádohkah, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éehíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleeł. 5 Áík'ehgo dázhǫ́ dahdaanołdǫhgo dawa bee nohwi'odlą', nłt'éégo ihi'naahíí biłgo da'iłké' ndaahnil; nłt'éégo ihi'naadí' nohwił'ígozinií ałdó'; 6 Ła'íí nohwił'ígozıdí' ídaa gonohdzaanií ałdó'; ídaagonohdzą́ądí' nohwíni' k'eh ádaanołsinií ałdó'; ła'íí nohwíni' k'eh ádaanołsıdí' Bik'ehgo'ihi'nań bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó; 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'éh k'ehgo łaadaach'ohba'íí ałdó'; ła'íí k'éh k'ehgo łaadaach'ohba'dí' nohwił'ijóónií biłgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'ąągo dayúweh nohwiyi' nołseelyúgo, nohweBik'ehń bídaagonołsinií bee doo da'ílíné daahinohnaa dago nest'ą' ch'il yiká' nant'ínhíí k'ehgo nłt'éégo ánádaaht'ıı̨híí daanołt'íı̨ł doleeł. 9 Áídá' hadíń díí ye'adı́ı̨híí binnáá ágodıhíí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'ıı̨ da, łah binchǫ'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighą nko, shik'ííyú, nohwiká ánnıidgo hanohweznilíí nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanołsıgo dahdaanołdǫh; díí dawa be'ádaanoht'eeyúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwinıihíí bilałtł'áhgee goz'aanií dahazhį'i nohwich'į' bił ch'í'dotı̨ł. 12 Áík'ehgo díí dawa iłk'idá' bídaagonołsı̨ ndi, ła'íí da'anıigo nohwił ch'ídaagost'áánií bee nadaasozıı̨ ndi dayúweh bínádaadołnıh hásht'ı́ı̨. 13 T'ah hinshnaadá' díí bínádaałnıihgo ádaanohwinsıhíí shił dábik'eh; 14 K'adégo dastsaahgo bígonsıhíí bighą, Jesus Christ nohweBik'ehń shił ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 Ła'íí nohwits'ą' dasiitsą́ąhíí bikédí'go díí dawa dábik'ehn bínádaałnıih doleełhii bighą ádaanohwiłdishnıi. 16 Jesus Christ nohwe-Bik'ehń binawodíí ła'íí nádaałíí baa nohwił nadaagosiilni'dá', doo nach'áhágo na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'ą'idindlá́ádíí danéé nohwináá bee daahiit'ıı̨hi baa nadaagohiilni'. 17 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa bits'ą'dí' dilziníí ła'íí anáyet'iinií bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindlá́ádíí bits'ą'dí' ła' hadzii'go gánnıid, Díínko shiYe' shił nzhóni, áń baa shił gozhǫ́ǫ́. 18 Díí yaaká'dí' ánnıidíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' áń bił nahiikaidá'. 19 Áí bee Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí ádaanıi n'íí da'anıigo nohwich'į' alzaa; ái yati'íí kǫ' godiłhił yunne' diltłi'híík'ehgo at'éehíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nłt'éé, ya'ái k'azhą́ haghá́hzhį', ła'íí ts'iłsǫǫsécho haghá́hzhį', áík'ehgo daanohwijíí yunne' be'idindlá́ád doleeł: 20 Ntsé díí nohwił ídaagozı̨ le', Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yunáásyú ádaagonne'íí baa na'goznı' n'íí doo ła' nnee dabízhą́ binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da. 21 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti' n'íí doo dabíí hádaat'ıı̨yú yádaałti' da: áídá' nnee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihi'nań yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyiłti'go yádaałti' ni'.

2

1 Áídá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidíí ádaadil'ıı̨go nakai ni', da'ágát'éégo nnee Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yaa iłch'ídaago'aah ádaadil'ıı̨go nohwitahyú nakai doleeł, iłch'ígót'aahíí nnee da'ílíí daidesnilíí łéda'iłchoogo nohwił ch'ídaago'aahgo nakai doleeł, ái nohweBik'ehń bidiłíí bee nadaabihesnıi ndi áń doo bídaagonlzı̨ da daayiłnıi doleeł, áík'ehgo biká' ngonyáágee dabíí dagoshchį' da'ílíí daaleehíí yee ách'į' daagodit'aah doleeł. 2 Áík'ehgo nchǫ'go ánádaat'ıı̨híí nnee łą́ągo yikísk'eh daahikáh doleeł; dénchǫ'go ágádaat'eehíí bighą da'anıi ágot'ee zhinéehíí nchǫ'go yaa yádaałti' doleeł. 3 Dawahá dayúwehégo ídáhádaat'ıı̨go nach'aago yati'íí bee nohwee hádaałdzil daaleeh doleeł: ái doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'ąą n'íí t'ah ílı́, ła'íí bił ch'ígodeehíí biba' t'ah bágoz'ąą. 4 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií nchǫ'go ádaadzaa n'íí biniidaagodilne'íí doo t'ąązhį' yotą' da, áídá' ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagołheeł dázhǫ́ dił́hiłgo oda'i'áń yuyaa bésh hishbizhíí bee bídaastłǫǫgo ígozisgo baa yá'iti'zhį' ákúyaa biba' isht'eni'nıl; 5 Doo ánídá' ni'gosdzáń biká'gee nnee biniidaagodilne'íí Bik'ehgo'ihi'nań doo t'ąązhį' yotą' da, ndi ni'gosdzáń biká'gee doo daagodnłsı̨ dahíí bił tú idesjoolgo áyíílaadá' Noah, dábik'ehyú ágot'eehíí yaa yałti'ihi biłgo tsebíí hilt'eego hasdáyíínil lék'e;

6 Ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań kįh goznil, Sódom ła’íí Gomórrah daaholzéhi, da’ílíí daaleehgo yiłch’ígonyíį́, iłch’ii zhą́ silį̨zhį’, áík’ehgo yuná́ásyú nnee Bik’ehgo’ihi’nań doo daagodnłsį da doleełíí áí kįh goznilíí hagot’éégo bich’į’ daagodigháhíí bee bił ídaagozį; 7 Áídá’ Lot, nnee dábik’ehyú át’éhi, hasdáyíłtį́į́, áń nnee doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí dázhǫ́ nchǫ’go bi’at’e’íí yaa nantł’og lę́k’e: 8 (Lot, dábik’ehyú át’éhi, áí nnee yitahyú gólį́į́dá’, begoz’aaníí doo yikísk’eh ádaat’ee dahíí yo’į̨go ła’íí yidits’ago, bits’ą́’dí’ bijíí dázhǫ́ bił na’dini’ dawa jį̨į́;) 9 Áík’ehgo nohweBik’ehń nnee Bik’ehgo’ihi’nań yikísk’eh ádaat’eehíí nabídintaahyúgo, hagot’éégo binkááyú ch’éyíníílíí yígółsį, áídá’ nnee doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí Bik’ehgo’ihi’nań nnee yándaago’aahíí bijį̨zhį’ biba’ ádaayiłsįgo yígółsį, biniidaagodilne’ doleełgo: 10 Nnee bits’í nchǫ’go hádaat’iinií yikísk’eh daahinaahíí, ła’íí binadaant’a’íí doo daidits’ag dahíí, Bik’ehgo’ihi’nań hagot’éégo itisgo yiniidaagodile’go yígółsį. Áí ídaa da’odlíígo ádaat’į̨, ła’íí dabízhą́ daabik’eh, yaaká’yú daagolíínií daach’idnłsíni doo biini’ daahą́h dago ncho’go yaa yádaałti’. 11 Áídá’ Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á yaaká’yú daagolíni, binawodíí hik’e binldzilíí itisgo ádaat’éhi, doo ła’ da’okáałgo nohweBik’ehń binadzahgee baa dahdaago’aah da. 12 Ndi áí nneehíí dziłká’yú góllíníí k’a’ádaat’ee; áí dziłká’yú góllíníí doo natsídaakees da, dabínik’eh ánádaat’į̨ł́íí zhą́ ye’ádaat’ee, bił nda’dideełgo natseedhíí bighą daagozlį̨; áí nneehíí doo yídaagołsį dahíí dénchǫ’go yaa yádaałti’; áí dabíí nchǫ’go ánádaat’į̨ł́híí bighą da’ílíí daaleeh doleeł; 13 Doo bik’ehyú ádaat’ee dahíí bighą biniidaagonłt’éehíí bich’į’ nadaahi’niił, got’į̨go daagodnłch’aadíí gonedlį̨ daanzį. Da’iłchǫǫhíí ła’íí bik’e ídaa yágosiníí daanlį̨, bił da’ohsą́ągee nohwich’į’ nadaach’aahíí yee ídaa da’odlíí; 14 Nant’į’ na’idahíí zhą́ hadaadézʼį̨, nchǫ’go ánádaat’į̨ł́íí doo ádaiłsį̨ih da; biini’ doo daanłdzil dahíí k’izé’daidihiníí́ł: dawahá hádaat’iinií ładaile’go dázhǫ́ yídaagołsį; bił ch’ídaagodeehgo bá ha’odzíihi ádaat’ee: 15 Nłt’éégo ágot’eehíí bits’ą́’zhį’ dahdikaigo ch’a’okai; Bálaam, Bósor biye’, ánát’į̨ł́híí k’ehgo yikísk’eh ánádaat’į̨ł́, áń doo bik’ehyú adzaa dahíí bighą bich’į’ nahi’niiłíí bił nzhǫǫ lę́ké; 16 Áídá’ nchǫ’go ánát’į̨ł́híí bighą nłdzilgo bich’į’ ha’odzii: túlgayé doo yałti’ da n’íí nnee bizhiihíí bee bich’į’ hadziigo Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú na’iziidin’íí doo goyą́ą́ dayú ane’ n’íí áísį̨id. 17 Áí nnee Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ iłch’ídaago’aahgo ádaadil’íni, łeyi’dí’ tú hadaazlį̨ n’íígee tú ádį̨híí k’ehgo ádaat’ee, yaak’os bił nadaagoyolhíí k’ehgo ádaat’ee; áí aad nahinagíí k’ehgo godiłhiłíí bádį̨hyú dahazhį’ bágoz’ą́ą. 18 Ídaa da’odlíígo yati’ nchaahíí yee yádaałti’go nnee nda’iłsiihgo daahinaahíí bitahdí’ dánane yits’ą́’heskaihíí k’izébidihiníí́ł, bits’í nchǫ’íí zhą́ hádaat’į̨igo, ła’íí nchǫ’íí doo yich’į’ t’ą́ązhį’ ádaat’ee dago k’izébidihiníí́ł. 19 Dawa bee nohwich’į’ bił ch’ída’ntį̨ih daabiłnii ndi dabíí nchǫ’íí bi’isna’ daanlį̨dá’ ádaanii: hant’é nnee bidag hagháhíí, da’áí bi’isna’ hileeh. 20 Jesus Christ nohweBik’ehń, Hasdánohwiniiłíí, yídaagołsiníí bee ni’gosdzáń biká’gee nchǫ’go ágot’eehíí bits’ą́’dí’ haheskaihíí bikédí’go, da’áí nchǫ’íí bee ák’inanáda’istł’ǫ́ǫgo, áí bitis nádaasdlį̨įyúgo, ntsédá’ ádaat’ee n’íí bitisgo nchǫ’go ádaat’eego nádaadleeh. 21 Dábik’ehyú ágot’eehíí doo yídaagołsį dago zhineehíí doo bá nłt’éé da, ndi yídaagołsį̨díí bikédí’go dilzį̨hgo bengot’aanií baa daadest’ą́ą n’íí yits’ą́’zhį’ ádaasdzaa zhineéhíí itisgo doo bá nłt’éé da. 22 Da’aniigo goyą́ą́go yati’íí gánííhíí k’ehgo ádaat’ee, Gósé dabíí bikwih n’íí yaa nadáhgo néídą́ą; ła’íí góchi tánásgizihi goshtł’ish yiyi’ nanáhasghal, nii.

3

1 Díí nakidn nohwich’į’ k’ená’ishchii, shił daanohshóni; díí naltsoos da’áła biyi’dí’ iłk’idá’ bídaagonołsį n’íí nohwił ch’í’nah ánáshdle’ ’ bínádaałniihgo nłt’éégo baa natsídaahkees doleełgo: 2 Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú nada’iziidi daagodnłsíni yunáásyú ádaagone’ihi yaa nadaagolni’ n’íí bínádaałniih doleełgo, ła’íí nohweBik’ehń Hasdánohwiniiłíí binal’a’á daandliiníí nohwinkááyú yegos’aaníí ałdó’ bínádaałniih do leełgo nohwich’į’ k’ená’ishchii: 3 Díí ntsé bídaagonołsį le’, iké’yú yołkaałyú okąąh yaa daadlohíí dabíí nchǫ’go hádaat’iinií ye’at’éégo nadaakai doo, 4 Áí gádaanii doo, Da’os’ah ląą Jesus nadáhíí begoz’ą́ą? Doo áníidá’ daanohwitaa n’íí nanezna’dí’ godezt’i’go dawahá alzaadá’ ágot’ee n’íí k’ehgo t’ahágot’ee, daanii doleeł. 5 Díínko doo yínádaalniih hádaat’į̨ da, doo áníidá’ yáá Bik’ehgo’ihi’nań biyati’ bee alzaago golį́į́ ni’, ni’gosdzáń ałdó’, áí tú bits’ą́’dí’ gólį́į́, ła’íí tú bee alzaa: 6 Ła’íí áí túhíí bee ni’gosdzáń n’íí tú bił idezjoolgo, ni’gosdzáń biká’ dawahá ásdį̨id: 7 Da’áí Bik’ehgo’ihi’nań biyati’íí bee yáá ła’íí ni’gosdzáń biłgo díí jį̨į́ t’ah golį́į́híí didlid doleełgo biba’ goz’ą́ą, Bik’ehgo’ihi’nań nnee yándaago’aahíí bijį̨zhį’, ła’íí nnee Bik’ehgo’ihi’nań doo yikísk’eh ádaat’ee dahíí da’ílíí daaleehzhį’ biba’ goz’ą́ą. 8 Díí dała’á baa yonah hela’, shił daanohshóni, nohweBik’ehń dała’á jį̨į́, doo náhóltag dayú łegodzaahíí k’ehgo yaa natsekees, ła’íí doo náhóltag dayú łegodzaahíí, dała’á jį̨į́ k’ehgo yaa natsekees. 9 Nnee ła’ nohweBik’ehń yengon’áánií doo łaile’ da daanzį ndi da’aniigo łaile’; ńzaadyú nohwá goho’aał, doo hadíń da’ílíí hileeh hat’į́į́ da, áídá’ nnee dawa binchǫ’íí yits’ą́’zhį’ ádaanę’go hat’į́į́. 10 In’į̨híí tł’é’yú nadáhíí k’ehgo nohweBik’ehń ngon’ą́ą́’híí bijį̨į́ biká’ ngonyáágo, yáá yat’éégo áhiłts’ago

bech'ígo̲náh, ła'íí dawa be'alzaahíí kǫ' dázhǫ́ sidogi bits'ą́'nłdoogo hiyíh, ni'gosdzáń ła'íí biká'gee nn̲ee ádaizlaahíí dawa ałdó' nnádik'ą́h. 11 Díí dawa da'áízhį' ádį̨híí bighą, nn̲ee hago'at'éhi daanohłį̨į̨ doleełgo baa natsídaahkees, daagodinołs̨go, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bikísk'eh ádaanoht'eego, 12 Bik'ehgo'ihi'n̲ań ngon'ą́ą́'íí bijį̨į̨ ndaahohłíígo ła'íí bikádaadeh'į́į́go, ái bijį̨į̨ biká' ngonyáágo yáá ditłáádgo, hiyíhgo edį́į̨h, ła'íí yáá hik'e ni'gosdzáń be'alzaahíí kǫ' dázhǫ́ sidoogo bits'ą́'nłdoogo hiyíh. 13 Áídá' néehíí, nohwá ngon'áánii bik'ehgo yáá ánídéhi la'íí ni'gosdzáń ánídéhi bikádaadéet'į̨į̨, ái biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhą́ begoz'ąą doleeł. 14 Ái bighą, shił daanohshóni, ágát'éehíí bikádaadeh'į́į́go, dahdaanołdǫhgo nkegohen'áánii be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idiłhił dago, ła'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago nohweBik'ehń daanohwidołtséél. 15 Ła'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aałhíí bighą hasdách'igháhíí ká ch'í'otąą daanohs̨go nłt'éé; Paul, nohwik'isn nohwił daanzhóni, ałdó' bigoyą' baa det'ąąhíí bik'ehgo, da'áík'ehgo nohwich'į' k'eda'ashchį̨į̨; 16 Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagoln̲i'; ái biyi' ła' nyeehi ye'an̲íihíí doo bígózį da; ái yati'íí nn̲ee doo bił ídaagozį dahíí, bi'odlą' doo nłdzil dahíí, nádaayogisgo; ła' Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'eda'ashchiinií ałdó' ágádaayił'į̨į̨, ágádaat'į̨į̨híí bee dabíí ídił ch'ídaagodéeh. 17 Áí bighą nohwíí, shił daanohshóni, dabíntsé díí bídaagosołs̨į̨dhíí bighą ídaa daagonohdzą́ą́, doo ídaa daagonohdzą́ą́ dayúgo, dánko nn̲ee daanchǫ'íí nda'iłsiihíí bee da'an̲ii ágot'eehíí yits'ą́'zhį' ádaanohwile', áídí' nłdzilgo nasozį̨ n'íídí' nadohkałi at'éé. 18 Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwin̲iiłíí, dayúweh bídaagonołs̨go biłgoch'oba'íí binkááyú daanołseeł le'. K'adíí ła'íí dahazhį' áń ba'ihégos̨ le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Dantsé godeyaadá' nlíni, áń daadesiits'aaníí, nohwiṇáá bee daahiit'iinníí, daahihiiltsaaníí, nohwigan bee nabik'ídaadenlṇiihíí, áń Yati' be'ihi'ṇáhi, Christ nlįį; 2 (Ihi'ṇaahíí ch'í'ṇah alzaa, áń daahihiiltsąą, baa nadaagohiilṇi', ihi'ṇaa doo ngonel'ąą dahíí, nohwiTaa yił nlíni, nohwich'į' ch'í'ṇah alzaahíí nohwił baa nadaagohiilṇi';) 3 Daahihiiltsaaníí ła'íí daadesiits'aaníí nohwił baa nadaagohiilṇi', nohwíí ałdó' nohwił łił daanjǫǫ doleełhíí bighą: nohwiTaa ła'íí biYe', Jesus Christ, bił da'aṇii łił daandlįį. 4 Dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą díí nohwich'į' baa k'eda'iilchii. 5 Díínko Christ bits'ą́'dí' daadesiits'ąą, áík'ehgo nohwił nadaagohiilṇi', gádaanohwiłn'ṇiigo, Bik'ehgo'ihi'ṇań idindláádíí nlįį, godiłhiłíí dázhǫ́ doo ła' biyi' golı́ı́ da. 6 Godiłhiłíí biyi' nahiikaidá', bił łił daandlįį daan'ṇiiyúgo łéda'ilchoo, da'aṇii ágoteehíí doo bikísk'eh ádaantee da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ṇań idindláádíí yiyi' nlįįhíí k'ehgo néé ałdó' idindláádíí biyi' nahiikaiyúgo, łił daanjǫǫ, áík'ehgo biYe' Jesus Christ bidiłíí nohwinchǫ'íí dawa nohwá yidiłkǫǫh. 8 Nohwinchǫ'íí da'ádįh daan'ṇiiyúgo, ích'į' nadaahiich'aa, áík'ehgo da'aṇii ágoteehíí nohwiyi' da'ádįh. 9 Nohwinchǫ'íí baa nanádaagohiilṇi'yúgo, Bik'ehgo'ihi'ṇań nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágode'aah, áń da'ánííyú át'éé, dábik'ehyú át'éé, áík'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahíí dawa nohwá naiłeeł. 10 Doo hak'i nchǫ'go ádaahiidzaa da daan'ṇiiyúgo, Bik'ehgo'ihi'ṇań łé'iłchóhi nlįįgo ádaahiidle', áík'ehgo biyati'íí doo nohwiyi' golı́ı́ da.

2

1 Shichągháshé, díí nohwich'į' k'e'eshchii, doo hak'i nchǫ'go ádaahtˈįį da doleełhíí bighą. Ndi dahadíń nchǫ'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'į' nohwá yałti'íí gólı́ı́, Jesus Christ, dábik'ehyú át'éhi: 2 Áń nohwinchǫ'híí bighą bidił idezjoolíí yee na'aznilhi nlįį: doo danée zhą́ da, ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo biká' nnee binchǫ'íí ałdó' bá. 3 Christ yengon'ááníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhą́ áń bídaagonlzįhíí bee nohwił ídaagozį. 4 Dahadíń, Shíí áń bígonsį, ṇiidá' áń yengon'ááníí doo bikísk'eh at'éé dahíí, łé'iłchóhi nlįį, da'aṇii ágoteehíí doo biyi' golı́ı́ da. 5 Áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati' yikísk'eh at'éehíí bił nzhooníí dayúweh nłdzil hileehíí bighą łalzaa: díí bee da'aṇii biyi' daandlįįgo nohwił ídaagozį. 6 Dahadíń, Christ biyi' nshłįį, ṇiihíí, higaał n'íí k'ehgo higaałgo dábik'eh. 7 Shik'ííyú, begoz'aaníí doo áníidéhi bee nohwich'į' k'e'eshchii da, áídá' begoz'aaníí doo áníidá'hi, doo áníidá' bídaagonołsini. Doo áníidá'hi begoz'aaníí, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí godezt'i'go daadohts'agi at'éé. 8 Áídá' godiłhiłíí bech'ígonyáádá' da'aṇii idindláádíí k'adíí be'idindláádhíí bighą begoz'aaníí áníidéhi at'éé, Christ biláhyú da'aṇii, nohwíí ałdó' nohwich'į' da'aṇii: áí begoz'aaníí bee nohwich'į' k'ená'ishchii. 9 Dahadíń, Idindláádíí biyi' nashaa, ṇiidá' bik'isn yik'enṇiihyúgo, áń t'ah godiłhiłíí yiyi' nagháhi at'éé. 10 Dahadíń bik'isn bił nzhooníí, idindláádíí yiyi' golı́ı́, áík'ehgo bighą nach'igeehíí da'ádįh. 11 Áídá' bik'isn yik'enṇiihíí godiłhiłíí yiyi' golı́ı́, godiłhiłíí yiyi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shįhíí doo yígółsį da, godiłhiłíí biṇáá áyisdįįdhíí bighą. 12 Shichągháshé, Christ bizhi'íí biláhyú nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nádaagost'ąąhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. 13 Nnee báyáń daanohłíni, Bik'ehgo'ihi'ṇań, dantsé godezt'i'go golííníí, bídaagonołsįhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. Nnee ánìi nahkaihíí, nchǫ'i nlįįhń bitis daasolįįhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. Chąghásheé daanohłíni, nohwiTaa bídaagonołsįhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. 14 Nnee báyáń daanohłíni, dantsé godeyaadí' godezt'i'go golííníí bídaagonołsįhíí bighą nohwich'į' k'eshiłchı́ı́ ni'. Nnee ánìi nahkaihíí, nadaanołwodíí, Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati' nohwiyi' golı́ı́híí, ła'íí nchǫ'i nlįįhń bitis daasolįįhíí bighą nohwich'į' k'eshiłchı́ı́ ni'. 15 Ni'gosdzáń biká' ágoteehíí, dagohíí ni'gosdzáń biká' nandeehíí doo nohwił daanzhǫǫ da le'. Dahadíń ni'gosdzáń biká' ágoteehíí bił nzhǫǫyúgo, nohwiTaa bił'ijóóníí doo biyi' golı́ı́ da. 16 Ni'gosdzáń biká' be'ágoteehíí dawa, kots'í nchǫ'i hat'ííníí, koṇáá bee nts'i'iłsiihíí, kohi'ṇa' be'ída'ch'odlíihíí, díí dawa doo nohwiTaa bits'ą́'dí' da, ni'gosdzáń bits'ą́'dí'hi ádaat'ee. 17 Ni'gosdzáń ła'íí nchǫ'go hách'it'iinníí bech'ígowáh: áídá' hadíń Bik'ehgo'ihi'ṇań dahát'ı́ı́yú ánát'įįłíí dahazhį' golı́ı́. 18 Shichągháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'į' nagonłkaadíí hiṇáh doleełíí ba'ikodaanohsį; iłk'idá' Christ yich'į' nadaagonłkaadíí łą́ągo neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bídaagonlzį. 19 Áí nohwits'ą́' dahiskai ni', áí doo bił daandlįį dahíí bighą nohwits'ą́' dahiskai; bił daandlįį lę́k'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ni': áídá' nohwits'ą́' oheskai, áí bee bígózį, doo bił daandlįį dago. 20 Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golı́ı́, áík'ehgo dawa nohwił ídaagozį. 21 Da'aṇii ágoteehíí doo bídaagonołsį dahíí bighą nohwich'į' k'e'eshchı́ı́ da, áídá' bídaagonołsįhíí bighą, ła'íí łé'ichoohíí doo ła'

da’anii ágot’eehíí bits’ą́’dí’ dago bídaagonołsį. 22 Hadíń łé’iłchóhi nlįį? Jesus doo Christ nlįį da, niihíí, áń łé’iłchóhi nlįį. Bik’ehgo’ihi’nań doo nohwiTaa at’éé da, niihíí ła’íí, Christ doo Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ at’éé da, niihíí Christ bich’į’ nagonłkaadíí nlíni at’éé. 23 Hadíń, Christ doo Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ at’éé da, niihíí Bik’ehgo’ihi’nań nohwiTaa doo yígółsį da: áídá’ hadíń, Christ Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ at’éé, niihíí Bik’ehgo’ihi’nań nohwiTaa ałdó’ yígółsį. 24 Yati’ baa gozhóni dantsé daadesots’ąądí’ godezt’i’go daadesots’aaníí dayúweh nohwiyi’ golíí le’. Ágádaaht’įįyúgo Bik’ehgo’ihi’nań nohwiTaa ła’íí biYe’ dała’ bił daanohłįį doleeł. 25 Ihi’naa doo ngonel’ąą dahíí yaaká’yú bee daahinohnaa doleeł, nohwiłninidgo nohwá ngon’ą́ą́. 26 Dahadíń k’izénohwidiłteeh hádaat’iiníí díí baa nohwich’į’ k’eshiłchíí ni’. 27 Bik’ehgo’ihi’nań Holy Spirit nohwiká’zhį’ áyíílaa, t’ah nohwiyi’ golíí, doo hadíń nohwił ch’ídaago’aah da ndi nzhǫǫ: da’áń dawa nohwił ch’ígó’aah, áń da’anii, doo łé’gochoo da, dánohwił ch’ígon’ą́ą́híí k’ehgo Christ biyi’ daanohłįį le’. 28 Shichągháshé, áń biyi’ daanohłįį; áik’ehgo áń hiltséhíí bijįį doo bédaahiildzid dago nasiidzįį doleeł, nyáágee doo binááát ídaa yádaandzį dago. 29 Bik’ehgo’ihi’nań dábik’ehyú át’éégo bídaagonołsįyúgo, nnee daantíígee da’áígee ánádaat’įłhíí Bik’ehgo’ihi’nań bichągháshé ádaat’eego bídaagonołsį.

3

1 Bik’ehgo’ihi’nań nohwiTaa ntsolą bił daanjǫǫ, bichągháshé daanohwiłdi’niigo: ni’gosdzáń biká’ nnee doo bídaagołsį dahíí bighą néé ałdó’ doo nohwídaagołsį da. 2 Shił daanohshóni, k’adíí Bik’ehgo’ihi’nań bichągháshé daandlįį, hago ádaant’ee doleełíí doo hwahá bígozįįh da: ndi díí bídaagonlzį, áń hiltséhíí bijįį áń ga’ádaant’ee doleeł; da’át’éehíí k’ehgo daadidiiltséh doleełhíí bighą. 3 Nnee daantíígee áik’ehgo Jesus yich’į’ biini’ tédaat’iiyúgo, Jesus dázhǫ́ nzhǫǫhíí k’ehgo nzhǫǫgo ádilzį. 4 Dahadíń doo bik’ehyú át’éé dahíí, Bik’ehgo’ihi’nań yegos’aaníí ałdó’ doo yee iłsį da: doo bik’ehyú ágot’ee dahíí Bik’ehgo’ihi’nań yegos’aaníí doo be’ch’ilsį dahíí át’éé. 5 Díínko bídaagonołsį, Jesus nohwinchǫ’íí yó’oyidi’aahgo nyáá; ła’íí nchǫ’íí doo ła’ ye’at’éé da. 6 Dahadíń áń biyi’ nliiníí doo nchǫ’go at’íí da: ła’íí dahadíń nchǫ’go at’ííníí doo hak’i biłtsąą da, doo bígółsį da. 7 Shichągháshé, hadíń nohwich’į’ naoch’aa hela’: dahadíń da’áígee ánát’įłhíí dábik’ehyú át’éé, Bik’ehgo’ihi’nań dábik’ehyú át’éehíí k’ehgo. 8 Dahadíń nchǫ’go ánát’įłhíí ch’iidn nant’án bits’ą́’dí’hi at’éé; ch’iidn nant’án godeyaadí’ godezt’i’go nchǫ’go at’íí. Ch’iidn nant’án ánát’įłhíí íídołdįłhíí bighą Bik’ehgo’ihi’nań biYe’ nyáá. 9 Dahadíń Bik’ehgo’ihi’nań bizhaazhé nliiníí doo nchǫ’go at’íí da; Bik’ehgo’ihi’nań ye’at’éhi biyi’ nlįįhíí bighą: doo hago’at’éégo nchǫ’go at’íí da, Bik’ehgo’ihi’nań bizhaazhé nlįįhíí bighą. 10 Díí Bik’ehgo’ihi’nań bichągháshé dagohíí ch’iidn nant’án bichągháshé bee bígózį doleeł: dahadíń doo dábik’ehyú át’éehíí bighą. 11 Díí na’gonii’íí yati’ baa gozhóni dantsé daadesots’ąądí’ godezt’i’go daadesots’ąąhíí át’éé, daanohwigha łił daanjǫǫgo dábik’eh. 12 Doo Cain k’ehgo ádaant’ee da, nchǫ’i nlįįhń yits’ą́’dí’ nlįįgo bik’isn náizesdįį. Nt’é bighą yizes-híí? Dabíí bi’at’e’ nchǫ’dá’ bik’isn dábik’ehyú át’éehíí bighą. 13 Shik’ííyú, ni’gosdzáń biká’ nnee nohwik’edaannįihyúgo, doo nohwił díyadaagot’ee da le’. 14 Nohwik’isyú nohwił daanzhǫǫhíí bighą da’itsaah bits’ą́’dí’ ihi’naazhį’ daasiikaihíí bídaagonlzį. Dahadíń doo bik’isn bił nzhǫǫ dahíí, da’itsaahíí yiyi’ golíí. 15 Dahadíń bik’isn yik’ennįihń ił k’idá’ nnee yizes-hįįhíí k’ehgo at’éhi at’éé: dahadíń nnee yizes-hįįhíí ’ihi’naa doo ngonel’ąą dahíí doo yee hinaa dago bídaagonołsį. 16 Jesus bi’ihi’na’ nohwá nyinné’íí bee Bik’ehgo’ihi’nań biłijóóníí bídaagonlzį: áik’ehgo néé ałdó’ nohwi’ihi’na’ nohwik’isyú bá ndaan’né’ dábik’eh. 17 Dahadíń ni’gosdzáń biká’ be’ihi’naahíí dawa yígoyiłíídá’, bik’isn tét’iyéégo yígółsį ndi doo yaa ch’oba’ dayúgo, hagot’éégo Bik’ehgo’ihi’nań biłijóóníí bijíí biyi’ golíí? 18 Áídá’ shichągháshé, da’anii go łił daanjǫǫgo ikch’odaahi’nii le’, doo daazhógo ádaan’niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni’ da. 19 Díí bee da’anii ágot’eehíí bits’ą́’dí’ daandlįįgo bídaagonlzį doleeł, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań binadzahgee nohwijíí biyi’ nkegohen’ááníí begoz’ąą doleeł. 20 Nohwijíí yune’ doo bik’ehyú ádaant’ee da daandzíyúgo, Bik’ehgo’ihi’nań nohwijíí bitisgo at’éehíí dawa yígółsį. 21 Shił daanohshóni, nohwijíí yune’ dábik’ehyú ádaant’eehíí bídaagonlzíyúgo, Bik’ehgo’ihi’nań binadzahgee doo ńdaahiildzid da. 22 Áik’ehgo nt’éhéta bídaahónkeedíí nohwaa yiné’, ngon’ááníí bikísk’eh ádaant’ee, ła’íí dábił bik’ehyú ádaant’eehíí bighą. 23 Díínko ngon’áni at’éé, BiYe’, Jesus Christ, daahohdląą le’, ła’íí łił daanohjǫǫ le’, Bik’ehgo’ihi’nań nohwá ngon’ą́ą́híí k’ehgo. 24 Hadíń Bik’ehgo’ihi’nań ngon’áni yikísk’eh at’éehń, Bik’ehgo’ihi’nań biyi’ golíí, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań yiyi’ golíí. Holy Spirit nohwaa daizné’íí bee Bik’ehgo’ihi’nań nohwiyi’ golíígo bídaagonlzį.

4

1 Shił daanohshóni, spirits doo dawa daahohdląą da, áídá’ spirits bídaanohtahgo bídaagonołsįįh, Bik’ehgo’ihi’nań bits’ą́’dí’ daanlįį shįhíí, dagohíí doo bits’ą́’dí’ daanlįį da

shįhíí: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádaadil'íni łą́ągo ni'gosdzáń biká' niheskaihíí bighą. 2 Díí bee Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit bídaagonołsį: Spirit daantʼį́įgee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, niihíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' nlíni at'éé: 3 Áídá' spirit daantʼį́įgee, Jesus nnee k'ehgo nyáá, doo nii dahíí doo Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' nlíni at'éé da: díí Christ bich'į' nagonłkaadíí bispirit at'éé, hígháhgo ba'ikodaanohsį n'íí; da'áí iłk'idá' ni'gosdzáń yiká' nlį̨į.
4 Shichągháshé, Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi daanohłį̨į, áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádaadil'íni bitis daasolį̨į: nohwiyi' golʼį́įhń ni'gosdzáń biyi' golʼį́įhń bitisgo at'éé́híí bighą. 5 Ni'gosdzáń bits'ą́'dí' daanlį̨į: áí bighą ni'gosdzáń biká' ágoťeehíí yaa yádaałti', áik'ehgo ni'gosdzáń biká' nnee daabidits'ag. 6 Néé Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi daandlį̨į: dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań yígółsinníí nohwidits'ag; áídá' dahadíń doo Bik'ehgo'ihi'nań yits'ą́'dí'hi nlį̨į dahíí doo nohwidits'ag da. Díí bee spirit da'anііhíí nlį̨į shįhíí, dagohíí spirit łé'iłchoohíí nlį̨į shįhíí bídaagonlzį̨. 7 Shił daanohshóni, łił daanjǫǫ le': ił'ijóóníí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi at'éé; dahadíń bił'ijóónníí Bik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nlíni at'éé, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań yígółsį̨. 8 Dahadíń doo bił'ijǫǫ dahíí, doo Bik'ehgo'ihi'nań yígółsį̨ da; Bik'ehgo'ihi'nań ił'ijóni nlį̨įhíí bighą. 9 Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bił'ijóónníí nohwił ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' dała'áhi ni'gosdzáń biká'zhį' nkeyinł'a', áń bee daahin'naa doleełgo. 10 Díínko ił'ijóónníí át'éé, doo néé Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhǫǫhíí bighą da, ndi bíí bił daanjǫǫhíí bighą biYe' nohwá yínł'a', bidiłíí bee nohwinchǫ'híí bighą nohwá nahiniił doleełgo. 11 Shił daanohshóni, Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ́ bił daanjǫǫhíí bighą, néé ałdó' łił daanjǫǫ le'. 12 Doo hak'i hadíń Bik'ehgo'ihi'nań yo'įį da. Néé łił daanjǫǫyúgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwiyi' golʼį́į, nohwił nzhoonníí dayúweh nłdzil hileehíí bighą łalzaa. 13 Díí bee Bik'ehgo'ihi'nań biyi' daagondlį̨įgo, ła'íí bíí nohwiyi' golʼį́įgo bídaagonlzį̨, dabíí biSpirit nohwaa yiné'híí bighą. 14 NohwiTaa biYe' ni'gosdzáń biká' nnee hasdáyiniiłgo yinł'a'íí daahihiiltsąągo baa daagohiilni'. 15 Dahadíń, Jesus Bik'ehgo'ihi'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihi'nań biyi' golʼį́į, bíí ałdó' yiyi' golʼį́į. 16 Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjoonníí bídaagonlzį̨ ła'íí daahohiidląą. Bik'ehgo'ihi'nań ił'ijóni nlį̨į: áik'ehgo hadíń ił'ijóni yiyi' golíínníí, Bik'ehgo'ihi'nań yiyi' golʼį́į, ła'íí bíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'nań biyi' golʼį́į. 17 Áí bighą nohwił'ijóónníí nłdzilgo nohwá łalzaa, Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijį̨į doo daasiite' dago nasiidzį̨į doleełgo ni'gosdzáń biká' daagondlį̨į ndi áń ye'at'éé́híí néé ałdó' be'ádaant'eehíí bighą. 18 Hadíń bił'ijóónníí doo neildzid da; ił'ijóónníí łalzaahíí bee négodzidíí nain'į: hadíń neildzidíí biniigodilne'. Hadíń neildzidíí bił'ijóónníí doo łalzaa da. 19 Bik'ehgo'ihi'nań dantsé bił daanjǫǫhíí bighą nohwił daanzhǫǫ. 20 Dahadíń, Bik'ehgo'ihi'nań shił nzhǫǫ, niidá' bik'isn yik'ennііhyúgo, áí łé'iłchóhi nlį̨į: dahadíń bik'isn yo'íni ndi doo bił nzhǫǫ dadá', hagoťéégo Bik'ehgo'ihi'nań, doo yo'įį dahíí, bił nzhǫǫ doleeł? 21 Díí Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ngon'áni at'éé, Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhoonníí bik'isn ałdó' bił nzhǫǫ le'.

5

1 Nnee daantʼį́įgee Jesus, Christ nlį̨įgo yodlaanií, Bik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nlį̨į: áik'ehgo dahadíń nohwiTaa bił nzhoonií, bizhaazhé ałdó' bił nzhǫǫ. 2 Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhǫǫgo, ngon'áánií bikísk'eh ádaant'eeyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihi'nań bichągháshé nohwił daanzhǫǫgo bídaagonlzį̨. 3 Bik'ehgo'ihi'nań ngon'áánií bikísk'eh ách'íť'éé́híí, áń koł nzhóni at'éé: áń ngon'áánií bikísk'eh ách'íť'éé́híí doo nyee da. 4 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nliinií ni'gosdzáń biká' ágoťeehíí yitis nlį̨į: nohwi'odlą'íí bee ni'gosdzáń biká' ágoťeehíí bitis daandlį̨į. 5 Hadíń ni'gosdzáń biká' ágoťeehíí yitis nlį̨į? Dahadíń Jesus Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlį̨įgo yodlaanií zhą. 6 Jesus Christ tú hik'e dił bił̨go bee nyáá, doo dá tú zhą bee da; tú hik'e dił bił̨go bee nyáá. Holy Spirit da'anii nlį̨įhíí bighą da'aniigo baa nagolni'. 7 Taagi yaaká'yú da'aniigo baa nadaagolni', nohwiTaa, hik'e Yati' nlíni, ła'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'éé. 8 Taagi ni'gosdzáń biká' da'aniigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, ła'íí dił: díí taagihíí dáłełt'eego ádaanii. 9 Nnee nadaagolni'íí hódaayélts'ąą, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań nagolni'íí itisgo ádaanzigo hódaayélts'ąągo nłt'éé: áí nagolni'íí dabíí biYe' yaa nagolni'híí át'éé. 10 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań biYe' yodlaanií, dabíí da'anii na'goni'go yígółsį̨: dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań doo yodląą dahíí, łé'iłchoogo áyíłsį̨; biYe' yaa nagolni'íí doo yodląą dahíí bighą. 11 Díínko yaa nagolni'íí át'éé, Bik'ehgo'ihi'nań ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí nohwaa daidez'ąą, díí ihi'naahíí biYe' yiyi' golʼį́į. 12 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań biYe' yigoyiłʼį́įhíí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa; dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań biYe' doo yigoyiłʼį́į dahíí doo áik'ehgo hinaa da. 13 Díí k'e'eshchiinií nohwíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' daahohdlaanií nohwich'į' k'e'eshchį̨į; ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí bee daahinohnaa bídaagonołsį̨ doleełhíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biYe' bizhi' dayúweh daahohdlą́ą doleełgo. 14 Díínko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikąąhgee nohwidits'ago bídaagonlziyúgo,

biká da'ohiikąąhíí daasiit'įįdgo bídaagonlzį. 16 Dahadíń bik'isn nchǫ'íí doo bighą da'itsaah dahíí ye'at'ʼíígo yo'įįyúgo, yighą okąąh le', áík'ehgo nchǫ'íí doo bighą da'itsaah dahíí ye'ádaat'iiníí Bik'ehgo'ihi'nąń ihi'nąahíí bá baa daide'aah doleeł. Nchǫ'híí bighą da'itsaahíí góljʼíí: áí bighą hadíń okąąh le' doo dishnii da. 17 Doo bik'ehyú ánách'ot'įįł dahíí dawa nchǫ'ihíí át'éé: áídá' nchǫ'íí doo bighą da'itsaah dahíí góljʼíí. 18 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nąń bizhaazhé nliiníí doo nchǫ'go at'ʼíí dago bídaagonlzį; Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' nłt'éégo bistįį, áík'ehgo nchǫ'i nlįįhń doo bíhi'náh dago ábíłsį. 19 Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą́'dí' daandlįįgo bídaagonlzį, áídá' ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo nchǫ'i nlįįhń yebik'eh. 20 Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' nyáágo nohwił ídaagozįgo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzį, Bik'ehgo'ihi'nąń da'anii nlíni bídaagonlzį doleełgo; dabíí da'anii nlíni biyi' daagondlįį, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlįį. Díí Bik'ehgo'ihi'nąń da'anihi, ła'íí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí át'éé. 21 Shichągháshé, nadn'áí bee daach'okąąhíí bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee. Doleełgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihi'ɲań bita'hazlaahíí, bichąghásh*é* biłgo bich'į' k'e'eshchii, áí da'aɲiigo shił daanzhǫǫ, doo shí zhą́ da, nɲee da'aɲii ágoť'eehíí yídaagołsiníí dawa ałdó'; 2 Da'aɲii ágoť'eehíí nohwijíí biyi' golíįhíí bighą k'e'eshchii, áí da'aɲii ágoť'eehíí dahazhį' nohwił nlį́į doleeł. 3 Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwiTaa biYe' nlíni, bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí ił*ch*'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le', da'aɲii ágoť'eehíí ła'íí ił'ijóónííbiłgo. 4 Nichąghásh*é* ła', nohwiTaa nohwá ngon'ą́ą́híí k'ehgo da'aɲii ágoť'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyáához*h*íí bighą shił gozhǫ́ǫ́. 5 Shilah, begoz'aaníí doo ániidéhi bee nich'į' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'ąądá' bee nohwá ngoť'ąą n'íí, baa nánoshkąąh, díínko, Łił daanjǫ́ǫ́ le'. 6 Díí bee nohwił'ijóónííbígózį, Bik'ehgo'ihi'ɲań yegos'aaníí bikísk'eh hiikahyúgo. Díínko begoz'áni, Bił'ijóónííbiyi'zhį'go hohkah le', dantsé daadesots'ąą n'íí k'ehgo. 7 K'izé'idiłteehíí łą́ą́go ni'gosdzáń biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nɲee k'ehgo nyáá, doo ɲii da. Hadíń doo áɲíí dahíí k'izé'idiłteehíí ła'íí Christ bich'į' ngonłkaadíí át'éé. 8 Ídaa daagonohdzą́ą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'įį da doleełgo, áídá' áí bighą nohwich'į' nahi'ɲíił doleeł. 9 Dahadíń, Ił*ch*'ígonsh'aah, ɲiidá', Christ áɲííyú doo áɲíí dayúgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań doo bił nlį́į da. Áídá' dahadíń Christ áɲííyú áɲííhíí nohwiTaa hik'e biYe' biłgo yił nlíni at'éé. 10 Hadíń nohwaa nyáágo díí ił*ch*'ígoť'aahíí doo yee nohwich'į' yałti' dayúgo, nohwigową yuɲe' nohwił ha'áowáh hela', doo k'ébiłdohɲii da: 11 Hadíń k'eyiłɲiihíí nchǫ'go na'iziidíí yich'oɲíhi at'éé. 12 Łą́ą́go nohwich'į' k'e'eshchii hasht'į́į́ ndihíí doo naltsoos biká' ła'íí bek'e'echíhé bee nohwich'į' k'e'eshchii hasht'į́į́ da, ndi nohwaa nsháhgo daałiit'įįgo ił*ch*'į' yádaahiilti'íí zhą́ hásht'į́į́, áík'ehgo zhą́ dawa bee nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 13 Nidee Bik'ehgo'ihi'ɲań bita'hazlaahíí bichąghásh*é*, Gozhǫ́ǫ́, daaniłɲii. Doleełgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízíni, Gaius shił nzhóni bich'į' k'e'eshchii, áń da'aɲiigo shił nzhǫǫ. 2 Shił nzhóni, niyi'siziiníí dá nłt'éé ńt'éégo át'éehíí k'ehgo dawa ná nzhǫǫgo ła'íí doo nígol'íh dago ná hásht'įį́. 3 Nohwik'isyú ła' kú hikaigo, da'aɲii ágoť'éhi bikísk'eh híɲááłgo yaa nadaagolɲi'híí bigháq dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́. 4 Odlą' bee shichągháshé daanlíni da'aɲii ágoť'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsįgo dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́, bitisgo baa shił gozhóónííshe'ádįh. 5 Ni, shił nzhóni, nohwik'isyú ła'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanɲiihíí da'aɲii nłt'éégo ánt'íni at'éé; 6 Hagoť'éégo bich'odaanɲiihíí ha'ánázéh yuɲe' yaa nadaagolɲi': Bik'ehgo'ihi'ɲań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanɲiigo dawa bá ładaalé'go nłt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihi'ɲań yánada'iziidíí ái k'ehgo bá ách'íť'įį́go nzhǫǫ. 7 Christ yaa nadaagolɲi'híí bigháq dahiskai, nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań doo daayokąąh dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. 8 Bik'ehgo'ihi'ɲań yánada'iziidíí nłt'éégo ádaanlzį le', ágádaahiit'įįyúgo néé ałdó' da'aɲii ágoť'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'ɲii. 9 Ínashood ha'ánáłséhíí bich'į' k'eshełchįį́: ndi Diótrephes, itah nlíni, ínashood binant'a' hishłeeh nzįgo ádést'íni, doo nohwídaayésts'ąą da ni'. 10 Ái bigháq shíí níyáágo bi'at'e'i bínáshɲiih doleeł, yati' nchǫ'i yee nohwich'į' yałti', daanohwoch'íidgo: ái doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'oɲii hát'įį́ da, ła'íí hadíí hádaat'iinií, Dah, yiłɲii, áídí' doo itah hileehi yá hát'įį́ da. 11 Shił nzhóni, nchǫ'íí doo be'ił'įį́ da, nłt'ééhíí zhą́ be'ił'įį́. Hadíń nłt'éégo ánát'įįłíí Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą'dí'hi at'éé: áídá' doo bik'ehyú ánáť'įįł dahíí Bik'ehgo'ihi'ɲań doo yígółsį da. 12 Demétrius nɲee dawa nłt'éégo baa yałti', da'aɲii ágoť'eehíí ye'at'éhi ch'í'ɲah áyíłsį, néé ałdó' nłt'éégo baa nagohiilɲi', baa nagohiilɲi'íí da'aɲii, bídaagonołsį. 13 Łą́ągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'į' k'e'eshchii da: 14 Áídá' dét'įhégo nándestséét ndi at'éé, łihit'įįgo ilch'į' yáhiilti' doleeł. Ilch'į'gonť'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhǫ́ǫ́, daaniłɲii. Akú nohwit'ekéhíí dała'á daanť́įį́gee bizhi' daahónzhiigo, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłnɲii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

1 Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshłíni, nnee Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa
hadaidezlaahíí bich'į' k'e'eshchii, ái Jesus Christ ídédaaboltą'i ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bich'į'
ádaannįidi: 2 Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí, ła'íí bits'ą́'dí' iłch'į'gont'éehíí ła'íí bił'ijóóníí
dayúwehyú bee nohwich'į' ígohigháh le'. 3 Shił daanohshóni, odlą' bił dała'á da'ohiidląąhíí
bee hasdá'iiłdéhi dázhǫ́ hásht'įįgo baa nohwich'į' k'e'eshchíígo ni', áídá' odlą' nnee
Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí baa daadest'ąą n'íí bá nadaagonołkaad doleełgo nohwidag
yashti' doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. 4 Nohwitahyú nnee ła' ha'ádaanihest'įį́,
ái doo ánídá' díí bighą ch'ídaagodeehgo bá nagoz'ąą lę́k'e, nnee doo daagodnłsį dahíí,
Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí k'ihzhį' ádaizlaadá' nchǫ'íí zhą́ dahot'éhé yaa ídaadest'ąą
lę́k'e, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dała'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabiłnii, Doo áń zhą́
da'ch'okąąh at'éé da, daanii. 5 Díí iłk'idá' bídaagonołsį ndi bínádaałnįih nohwiłdishnii, no-
hweBik'ehń nnee Egypt golzeedí' hayíínil n'íí bikédí'go, ái bitahyú doo da'odląą dahíí da'ílíí
ádaizlaa lę́k'e. 6 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ła' yaaká'yú daagolį́į́ n'íí dantsédá' yedaabik'eh
n'íí yits'ą́'zhį' daaheskai, áík'ehgo godiłhił yuyaa bésh hishbizhíí bee dahazhį' dahdaa-
hestł'ǫ́ǫ́go ígozisgo baa yá'iti'íí bijįįzhį' Bik'ehgo'ihi'nań bishnil. 7 Sódom ła'íí Gomórrah
ła'íí binaayú kįh nagoznilíí biyi' nnee daagolíni n'íí da'ágát'éégo nant'į' na'idaahíí yaa
ídaadest'ąą, ła'íí iłch'į' biini' daama', ái bich'į' nahi'niiłgo dahazhį' ch'iidn bikǫ' diltłi'i
yee biniidaagodeszaa; díínko bee nnee bił ch'ídaagot'aahi at'éé. 8 Da'ágát'éégo díí nnee
nchǫ'go nadaayeełíí bee bits'í daiłchǫǫh, yedaabik'ehíí doo daidnłsį da, ła'íí yaaká'yú
daagolíni daach'idnłsíni nchǫ'go yaa yádaałti'. 9 Míkael, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú
daagolííníí da'tiséyú sitínihi ndi, ch'iidn nant'án yiłnagonłkaadgo Moses bits'í n'íí bighą
łahadit'áhdá' biini' hą́hgo doo yati' ye'okáałgo yaa dahgoz'ąą da, áídá' gáyiłnii, NohweBik'ehń
nił diteh ndi at'éé. 10 Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yídaagołsį dahíí nchǫ'go yaa yádaałti': ndi
dziłká'yú góliínníí doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabínik'eh yídaagołsiníí ánádaat'įįłhíí zhą́
ye'ádaat'ee, ái bee ídaadilchǫǫh. 11 Ái nnee bá góyéé doleeł! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo
ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'į' nahi'niiłhíí bighą nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidáhzhį'
ádaane'go ndaahiłsiih, ła'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' nagonłkaadgo da'ílíí siljįhíí
k'ehgo ái da'ílíí daadoleeł. 12 Díí nneehíí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee łił daanohjǫǫgo
náda'ohdįįhíí daiłchǫǫhgo ádaat'įįh, doo daaste' dago itisgo náda'idįįh bił náda'ohdįįhgee:
yaak'os tú da'ádįhgo bił nagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'ą' ádini, nakidn
da'iłké' náhásgani, bikeghad dá bił hádodzįįzíí k'ehgo ádaat'ee; 13 Túnteel bighán hash-
keego nadiidáhíí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayił'eełhíí k'ehgo bi'at'e' bik'e ídaayágosiníí
hit'įį hileeh; ts'iłsǫǫsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnaznilhíí k'ehgo ádaat'ee, chagołheeł
dázhǫ́ diłhiłhíí dahazhį' bá begoz'ąą. 14 Adamdí' godezt'i'go gosts'id iłké' hanáłtsoh įįgee
Énoch naghaa lę́k'e, áń díí nneehíí yunáásyú ágone'íí yaa nagolni' lę́k'e, gánniidgo, Isąą,
nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yił dokah,
15 Nnee dawa yándaago'aahíí bighą hígháh, ái nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsį
dahíí doo daagodnłsį dago ánádáát'įįd n'íí bił ch'í'nah ádaagole'go, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań
daayokáałgo yaa yádaałti' n'íí ałdó' nda'iłsiihíí bił ch'í'nah ádaagole'go hígháh. 16 Díí nneehíí
aadaanét'įį́, ła'íí dawahá yída'iłtah, nchǫ'i hádaat'iiníí yikísk'eh daahinaa; ídaa da'odlíígo
yati' dázhǫ́ nchaahíí yee yádaałti', daazhógo ádaaniigo yati' baa gozhóni bee nnee yich'į'
yádaałti', da'it'įįhíí bighą. 17 Ndi shił daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á
yunáásyú ágone'íí dabíntsédá' yaa nadaagolni' n'íí bínádaałniih; 18 Gádaanohwiłnii n'íí, Iké'yú
goldohíí biyi' aadaadlohíí doo daagodnłsį dago nchǫ'íí hádaat'iiníí yikísk'eh ádaat'eehíí
daahikáh doleeł. 19 Díí nneehíí da'anii ágot'eehíí yits'ą́'zhį' ádaane'íí daanlįį, ni'gosdzáń
biká' ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolį́į́ da. 20 Áídá' nohwi-
híí, shił daanohshóni, nohwi'odlą' dilzini bee nłdzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú
da'ohkąąhgo, 21 Bik'ehgo'ihi'nań bił'ijóóníí biyi' daagonohłįįgo ádaadinołzį, Jesus Christ
nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhį' ihi'naahíí nohwaide'aahíí biká daadeh'įį́. 22 Ái
nnee nchǫ'go ánádaat'įįłhíí ła' baa daach'ohba'go łahgo bich'į' ádaanoht'ee: 23 Ła'ihíí binchǫ'íí
baa daagonohsąągo, kǫ' biyi'dí' hadaahohdzį́ísgo hasdáahnįíł; nchǫ'go ánádaat'įįłhíí
bighą bidiyágé bits'ą́' łikizhgo alzaahíí ndi nohwił daanchǫ' le'. 24 Dánkota nanánohdéh
doleełíí yits'ą́'zhį' Bik'ehgo'ihi'nań ánohwiłsįgo yínel'ąą, ła'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago
dabíí bits'ą́'idindláádgee, bidáhzhį' dázhǫ́ nohwił gozhǫ́ǫ́go nasozįįgo ádaanohwidolííłgo
yínel'ąą, 25 Áń Bik'ehgo'ihi'nań dała'á góyáni, Hasdánohwinііhíí, ihégosinií, ízisgo at'éehíí,
dahot'éhé yebik'ehíí, ła'íí nawodíí bíyéé le', dák'ad, ła'íí dahazhį'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

1 Bik'ehgo'ihi'ɲań yuɲáásyú hago ágoɲéh shi̱híí Jesus yił ch'í'ɲah ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'į' ch'í'ɲah áiléhíí bighą; bána'iziidi, John holzéhi, yich'į' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'į' oyiił'á': 2 John, Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati'íí, ła'íí Jesus Christ hant'é ɲii láń shi̱híí, ła'íí hadíí dahot'éhé yo'i̱į láń shi̱híí yaa nagosɲi'. 3 Hadíń yuɲáásyú hago ágoɲéhi baa na'goɲi'íí yozhííhíí, ła'íí hadíń daidezts'aaníí biyaa daagozhǫǫ doleeł, ła'íí díí k'e'eshchiinií daayotą'íí ałdó' biyaa daagozhǫǫ doleeł: iłk'idá' biká' nagowaahíí bighą. 4 Shíí, John nshɬíni, Asiayú ínashood ha'ánáłséhíí gosts'idiyú nagozɲili bich'į' k'e'eshchii: Nliinií, nli̱į n'íí, dogáłi, áń bits'ą́'dí' iłgoch'oba'íí ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'; ła'íí Spirits gosts'idi Bik'ehgo'ihi'ɲań nant'aago dahsdaagee bádi̱h nadaaziinií bits'ą́'dí'; 5 Ła'íí Jesus Christ da'ani̱igo aanagolɲi'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzáń biká' nɲee nadaant'aahíí yá nant'áhi ałdó' bits'ą́'dí', iłgoch'oba'íí hik'e iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. áń bił daanioogo nohwinchǫ'íí ąął nohwá táyizgiz bidiłíí bee, 6 Áń nant'án ádaanohwizlaa, ła'íí biTaa, Bik'ehgo'ihi'ɲań, bi'okąąh yebik'ehgo ádaanohwizlaa; áń dázhǫ́ ba'ahégosi̱ le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 7 Isąą, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iłtséh, hadíń bighádaach'isgeedíí ałdó': ni'gosdzáń biká' nɲee dahot'éhé iłtah at'éégo hadaazt'i'íí áń yik'e natídaadindlii doleeł. Da'ani̱i. Doleełgo at'éé. 8 NohweBik'ehń, nliinií, nli̱į n'íí, dogáłi, Dák'a'at'éhi, gáɲíí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshɬi̱į. 9 Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwił dała' nohwich'į' nadaagontł'ogi, hik'e Jesus Christ bilałtł'áhgee nohwił daanshɬíni, ła'íí nyee ndi dayúweh bił dahikahi, ni' táyi' dahgoz'ąą Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshɲi'íí bighą. 10 Godilzinií bijį̱ Holy Spirit shiká'zhį' adzaago, shine'dí' kozhii dázhǫ́ adi̱į̱d dilwoshgo disiits'ą́ą, bésh dilwoshé áɲííhíí k'ehgo, 11 GáɲíígoShíí Álpha hik'e Oméga nshɬi̱į, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áídí' gánádi'ɲiigo, Hant'é hí'íínií naltsoos biyi' bak'e'iłchíígo Asiayú ha'ánázéhé gosts'idiyú nagozɲilíí bich'į' áńléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'į' ádaanle'. 12 Hadíńshą' áshiłɲii nsi̱go t'ąązhį' nánísh ɲe'. Akú ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idiyú odaaz'aago hiłtsąą; 13 Ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhi gosts'idiyú odaaz'aahíí iɲi'dí' ła' nɲee ga'ánolini sizi̱į, bidiyágéhíí bikets'inyú nel'ąą, bizis óodo be'alzaahi dázhǫ́ nteeli bitilyú nel'ąągo bínást'i'. 14 Bitsits'in hik'e bitsizíl łigai, dibeɬ́ǰ́ bighaa dázhǫ́ łigai łehíí k'ehgo, zas k'ehgo łigai; biɲááhíí kǫ' yaadiiɲahíí k'ehgo at'éé. 15 Bikeehíí bésh brass holzéhi, kǫ' biyi' hibeezhgo dázhǫ́ bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizhiihíí tú dázhǫ́ łą́ągo dits'ag łehíí k'ehgo aiłts'ag. 16 Bigan dihe'nazhiɲéégo ts'iłsǫǫsé gosts'idi dahyoɲił: bésh be'ildłishé dá'iłch'izhiɲéé deníni bizé'dí' há'áá; ła'íí binii'íí ya'ái dázhǫ́ bits'ą́'idindláád łehíí k'ehgo at'éé. 17 Hiłtsąądá' biyahzhį' nágo' dasiitsąąhíí k'ehgo. Áídí' bigan dihe'nazhiɲéé bee shiká' ndelɲiih, gáɲíígo, Doo nénldzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshɬi̱į: 18 Shíí dasiitsąą n'íí naahi'ɲaahíí nshɬi̱į; sąą, dahazhį' hinshɲaa, Doleełgo at'éé; ch'iidntahíí ła'íí da'itsaahíí bá be'igęęsé nashɲil. 19 Hant'é hí'íínií hik'e hago ágót'i̱į shi̱híí, ła'íí kodí' godezt'i'go hago ágóɲe' shi̱híí bak'e'iłchíí; 20 Ts'iłsǫǫsé gosts'idi shigan dihe'nazhiɲéégo dahishɲiłgo hinłtsaaníí, hik'e ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idyú odaaz'aahíí, doo baa nił ígózi̱ dahíí bígosíńłsi̱įh. Ts'iłsǫǫsé gosts'idihíí Bik'ehgo'ihi'ɲań binadaal'a'á ha'ánázéh gosts'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi gosts'idihíí ha'ánázéh gosts'idihíí ádaat'ee.

2

1 Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gáɲi̱ihgo: Ts'iłsǫǫsé gosts'idi bigan dihe'nazhiɲéégo dahyoɲiłíí, ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idi yitah naghaahi gáɲíí, 2 Ánánt'i̱ɬíí, nyeego na'izíidíí, nyee ndi bidag áńt'éehíí bígonsi̱, nɲee nchǫ'go ádaat'eehíí nił daanchǫ': ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á daandli̱į, daaɲii ndi doo áí daanli̱į dahíí, łéda'iłchoogo ádaaɲiigo bídaagosíńłsi̱įdgo bígonsi̱ ałdó': 3 Nyee ndi bínenl'ą́ą, ła'íí bidag áńt'ee, ła'íí shizhi'híí bighą nyeego na'izíid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsi̱. 4 Da'ágát'éé ndi díí dała'á be'áńt'éehíí doo shił nzhǫǫ da, dantsédá' nił'ijǫ́ǫ́ n'íí bits'ą́' ńnyaahíí bighą. 5 Hadí' gódah ch'íńkaad láń shi̱ bínánlɲíhgo t'ąązhį' nádndáhgo, dantsédá' áńt'ee n'íí k'ehgo ánáńdléh; dahyúgohíí dagoshch'į' naa nsháhgo, ni'ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi naadíshti̱įh, doo t'ąązhį' nádndzaa dayúgo. 6 Áídá' díí zhą nłt'éhi be'áńt'ee, Nicoláitans daanlíni bi'at'e' nił daanchǫ', shíí ałdó' shił nchǫ'. 7 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagozɲilíí hant'é yiɲiihíí yíyésts'ąą le'; Hadíń dawa yitis siliinií Bik'ehgo'ihi'ɲań bidázhǫ́ gózhǫǫ́ goz'ąą yuɲe' ch'il be'ihi'ɲáhi sikaadíí

baa dahnazn̄ilíí yiyą́ągo baa godidish'aał. 8 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánn̄iihgo; Dantséyúhi hik'e iké'yúhi nlíni, daztsą́ą ndi naahi'n̄a'i nlíni gán̄íí; 9 Ánánt'įį́łíí, nich'į' nadaagontł'og, ła'íí ténť'iyégo bígonsį, (ndi hánłdzil); ła', Jews daandlį́į, daan̄ii ndi doo áí daanlį́į da, daazhógo ádaadil'įį́go bígonsį, áí Satan yá áła'ánát'įį́hi daanlį́į. 10 K'ad bee niniigodiln̄e'íí doo béńldzid da: nohwíí ła' ch'iidn nant'án ha'ánohwiłkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskąązhį' goyéé'go nohwich'į' nagowaa doleeł: ni'odlą'íí bee síńzį́į dasíńtsą́ązhį', áik'ehgo dahazhį' ihi'n̄á naa dish'aał, gonn̄eegee ch'ah hobį́híí k'ehgo. 11 Hadíń bijeyi' golíínííí, Spirit ha'ánázéh nagozn̄ilíí hant'é yiłn̄iihíí yíyésts'ą́ą le'; Hadíń dawa yitis siliinií nakidngee danáá'itsaahíí doo bee baa gowáh da. 12 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánn̄iihgo; Bibéshbe'idiltłishé dá iłch'izhin̄éé deníni golínihíí gán̄íí; 13 Ánánt'įį́łíí, hayú gonlíínií bígonsį, Satan nant'áágo dahsdaayú: shizhi'íí nłt'éégo hóńtą'go bee nann̄aa ni', Ántipas, nłt'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golį́įyú, zesdį́į́dá' ndi shondlaaníí doo yó'ogodíń'ą́ą da ni'. 14 Da'ágáť'éé ndi díí zhą́ be'áńť'éehíí doo shił nzhǫǫ da, aigee ła' Bálaam iłch'ígon'áni bił daanzhǫǫgo daayotą', áń Bálak Israel hat'i'i nchǫ'go ádaan̄e'go doleełi yił ch'ígó'aahgo da'okąą́hgo hidáń nadn'áí yaa hasn̄il n'íí daayiyą́ą doleełgo, ła'íí nant'į' nadaakaigo yił ch'ígon'ą́ą́. 15 Aigee ałdó' ła' Nicoláitans bił ch'ídaagos'áni bił daanzhǫǫgo daayotą', áí dázhǫ́ shił nchǫ'i. 16 Ninchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádńln̄e'; dahyúgohíí dagoshch'į' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idiltłishé bee bił nadaagonshkaad. 17 Hadíń bijeyi' golíínííí, Spirit ha'ánázéh nagozn̄ilíí hant'é yiłn̄iihíí yíyésts'ą́ą le'; Hadíń dawa yitis siliinií báń, mánna holzéhi, nanl'į' n'íí ła' bá daadi'dishné', tséé łigai bizhi' ánídéhi biká' dahgoz'áni baa dish'aał, áí dahgoz'aanií baa hit'áánií zhą́ yígółsį. 18 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á Thyatíragee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánn̄iihgo; Bik'ehgo'ihi'n̄ań biYe', bin̄áá kǫ' yaadiin̄ahíí k'ehgo at'éhi, bikeehíí bésh, brass holzéhi, dázhǫ́ bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éhi gán̄íí; 19 Ánánt'įį́łíí bígonsį, nił'ijóónií, shána'izíidíí, ni'odlą'íí, nyee ndi bidag áńť'éehíí; ntsedá' ánánt'įį́dií bitisgo ánánt'įį́łgo nígonsį. 20 Da'ágáť'éé ndi díí zhą́ be'áńť'éehíí doo shił nzhǫǫ da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihi'n̄ań binkááyú na'iziidíí ádiłdi'nízhi, shánada'iziidi nant'į' nadaakaigo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnn̄ii da, ła'íí shánada'iziidíí da'okąą́hgo hidáń nadn'áí yaa hasn̄ilíí daayiyą́ą doleełgo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnn̄ii da. 21 Nant'į' naghaahíí yits'ą́ghá́hgo baa godini'ą́ą́; ndi doo yits'ą́ńyáá da. 22 Áí bighą áń dinízhgo ashłe', ła'íí hadíí yił nant'į' naskaihíí dázhǫ́ góyéé'go bich'į' nagowaago ashłe', nant'į' nakaihíí doo yits'ą́káh da lę́k'eyúgo. 23 Bichąghá́shé nadaanne'go ashłe'; ła'íí ha'ánáłséhíí dawa shídaagołsį doleeł, shíí konatsekees yígółsiníí hik'e kojíí yune' go'iiníí nshłį́į: dała'á notį́įgo hant'é ádaasolaahíí dábik'ehyú nohwich'į' nada'ishn̄iił doleeł. 24 Áídá' nohwihíí hik'e Thyatíragee daagonohłiiníí ła'ihíí, áí iłch'ígóť'aahíí doo bikísk'eh ádaanohť'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo ánáł'ol'į́įłíí dázhǫ́ nchǫ'go daałch'in̄iihíí, nohwíí ła' t'ah doo hwaa bídaagonoł'aah dahíí, doo nt'é be'ánádaahne' nohwiłdishn̄ii da. 25 Díí zhą́, hant'é bee nohwił ch'ígóť'aaníí nłdzilgo daahohtą', nánsdzaazhį'. 26 Hadíń dawahá yitis siliinií, ła'íí nnágódzáázhį' hago ánáshť'į́įłíí bikísk'eh at'éehíí, nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú naznilíí yebik'ehgo baa godidish'aał: 27 ShiTaa shaa godin'ą́ą́híí k'ehgo yá nant'aa doo, bésh iłíí bee; goshtł'ish idee daasits'iłgo ts'iltąąhíí k'ehgo ts'idołtį́įł. 28 Ts'iłsǫǫsécho baa dish'aał. 29 Hadíń bijeyi' golíínííí, Spirit ha'ánázéh nagozn̄ilíí hant'é yiłn̄iihíí yíyésts'ą́ą le'.

3

1 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánn̄iihgo; Bik'ehgo'ihi'n̄ań Spirits gosts'idi ła'íí ts'iłsǫǫsé gosts'idi yegoyiłíníí gán̄íí; Ánánt'įį́łíí bígonsį, hinn̄áágo daaniłch'in̄ii ndi dasíńtsáni áńť'ee. 2 Ch'ínándzíídgo, hadíí nádaagodziihíí dák'azhą́ nanne'íí nalwodgo ánándle': hago ánánt'įį́łíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań binadzahgee doo nzhǫǫ da łąą́ bígosíłsį́įd. 3 Áík'ehgo hant'é naa hi'né' ła'íí dasíńts'ą́ą łą́ą́ shįhíí bínánlníh, áí bikísk'eh áńť'ee, ninchǫ'íí bits'ą́'zhį' ánán'ne'. Doo ch'ínáńdzííd dayúgohíí, in'į́įhi highá́h łehíí k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígonłsį da doo. 4 Sárdisgee nnee da'akwíyé godziih, doo hwahá bidiyágé chįh ádaile' da: áí dá łigai nt'éégo bik'enada'izlaago bił hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighą. 5 Hadíń dawahá yitis siliinií dá łigai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihi'n̄á naltsoosíí biká' bizhi' doo k'enáishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíínií binadzahgee bizhi'íí hodishiił. 6 Hadíń bijeyi' golíínííí, Spirit ha'ánázéh nagozn̄ilíí hant'é yiłn̄iihíí yíyésts'ą́ą le'. 7 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánn̄iihgo; Godiyį́hgo at'éhi, da'an̄iigo at'éhi, be'ohigę́ę́sé David bíyéé n'íí naitį́įhi, ch'ińtą́ą́yúgo doo hadíń denádit'į́įhi da; dagohíí de'dintą́ą́yúgo doo hadíń ch'íná'ít'į́įhi da, áń gán̄íí, 8 Ánánt'įį́łíí bígonsį: isąą, dáádít'įh ch'í'otąągo ná áshłaa, doo hadíń da'dinótį́įhi at'éé da: doo ńńłdzil da ndi shiyati'íí hóńtą', ła'íí, Áń doo bígonsį da, doo hak'i shiłdínn̄iid da. 9 Satan yá íła'ánádaat'į́įhíí, Jews daandlį́į, daan̄ii ndi doo áí daanlį́į dago łéda'iłchoogo

ádaaɲiihíí; niyahzhį' hayaa ádaaɲe'go, shił nzhooníí yídaagoɬsįįhgo ádaashłe' doo. 10 Nyee ndi bidag áńt'ee, nikéɲiidíí bikísk'eh áńt'éehíí bighą ni'gosdzáń dahot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'ą'zhį' áninsį doo, ni'gosdzáń biká' nɲee nabída'dintaahíí. 11 Isąą, dák'adégo nánshdaaɬ: nɬt'éégo áńt'éehíí nɬdzilgo hóńtą', yaaká'yú ch'ah hobįįhíí niba' si'aaníí doo hadíń nits'ą' náidi'aah da doleełhíí bighą. 12 Hadíń dawahá yitis siliinií Bik'ehgohinshɲaahíí bikįh biyi' da'ch'okąąhíí yuɲe' bíyahdahn'aahíí k'ehgo ashłéh, dahazhį' doo ch'ínádáhgo da: áń Bik'ehgohinshɲaahíí bizhi'íí biká' ágoshłe', Bik'ehgohinshɲaahíí kįh nagozɲili bíyéhi nt'é holzee shįhíí ałdó' biká' ágoshłe', áí Jerúsalem ánídéhi holzee, yaaká'dí'go bee kegoɲáhi, Bik'ehgohinshɲaahíí bits'ą'dí'; dashíí shizhi' ánídéhi ndi biká' ágoshłe' ałdó'. 13 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagozɲilíí hant'é yiɬniihíí yíyésts'ąą le'. 14 Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánɲiihgo: Doleełgo at'éé nliinií, nɬt'éégo da'aɲiigo nagolɲi'íí, Bik'ehgo'ihi'ɲań dawahá áyíílaahíí begodeyáhi gáɲíí; 15 Ánánt'įįłíí bígonsį, doo síńk'az da, doo síńdog da: dázhǫ́ síńk'az le'at'éhi, dagohíí dázhǫ́ sínótsʼǫ́ le'at'éhi. 16 Da'ákugo síńdog, doo síńk'az da, doo síńdog dahíí bighą hanídidishkoh. 17 Shíí hásdzil, shíyééhíí łą́ą́, doo nt'é bínshdįh da, ádiłn'ɲíí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, ténť'iyé, niɲáá ágodįh, dá łinchíí doo ádígonzį dahíí bighą: 18 Óodo kǫ' be'alzaahi shaa nahiłɲíih, hánłdzil doleełhíí bighą; diyágé łigaihíí ák'ihidleeh doleełgo shaa nahiłɲíih, dáłinchíí'íí bik'e ídaa yágondziníí doo hit'įį da doleełhíí bighą; ik'ah niɲáá bíńzhish, nɬt'éégo go'įí doleełhíí bighą, niłdishɲii. 19 Shił daanzhoonií bił daadishteh, ła'íí biniidaagodishłe', bił ch'ígonsh'aahgo: áik'ehgo dahńldǫhgo ninchǫ'íí bits'ą'zhį' ánɲe'. 20 Isąą, dáádítɬhdí' sézį́įgo nínsts'į: hadíń shizhii yidezts'ąągo shá ch'í'íntą́ą́yúgo, ha'ádishaałgo bił idishįįł, bíí ałdó' shił idoyįįł. 21 Shíí dawa bitis síl̨į́įgo shiTaa bił nansht'aahíí k'ehgo hadíń dawa yitis siliinií bił nansht'aa doleełgo baa godinsh'aah. 22 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagozɲilíí hant'é yiɬniihíí yíyésts'ąą le'.

4

1 Díí bikédí'go dé'įįd, yaaká'yú dáádítɬh ch'í'otąą łą́ągo hiłtsąą: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k'ehgo aɲiigo disiits'ą́ą́ n'íí shich'į' hananadzii gáshiłɲiigo, Yushdé' shich'į' hasiɲá, kodí' godezt'i'go hago ágoɲéh shįhíí nich'į' ch'í'ɲah ashłéh. 2 Dagoshch'į' Holy Spirit shiká'zhį' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'ąągo hiłtsąą, ła' yiká' dahsdaago. 3 Áń dahsdaahń tséé ílíni, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'ánolįh: nant'án biká'dahsdáhi iłtsą́ątł'ól tséé ílíni, émerald holzéhi, ga'ánolįhgo binazt'i'. 4 Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aanií biɲaayú nadindzį́į'i biká'dahsdáhi łédńt'i': áígee bádaayáńyú nadindzį́į'i łigaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztąą; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'ąągo. 5 Nant'án biká'dahsdáhi bits'ą'dí' hada'didla' hik'e idi'ɲii ła'íí kozhii daadits'ag: ła'íí bidáhgee gosts'idgo daadiltłi', áí Bik'ehgo'ihi'ɲań biSpirits gosts'idihi ádaat'ee. 6 Nant'án biká'dahsdáhi bidáhgee dolyííni, crystal ga'at'éhi, sikąą: ła'íí biɲaayú dzį́į'yú nt'éshį hináhi nadaazį, bitíldí' hik'e bighánť'aadí' dá biɲáá zhą́hi. 7 Áí daahiɲáhi ntséhihíí ndóícho ga'ánolįh, nakigeehíí magashi bizhaazhé ga'ánolįh, taagigeehíí nɲee binii'híí binii'hi, dzį́į'igeehíí itsaa na'ɲiihíí ga'ánolįh. 8 Áí dzį́į'i daahiɲáhihíí dawa bit'ą' gostáń daagolį́į́: dá biɲáá zhą́ naz'áni: jįįgee, tł'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daaɲii nt'éé, Bik'ehgo'ihi'ɲań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi, nlįį n'íí, nliinií, dogáłi. 9 Dahagee daahiɲáhihíí nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń, doo ngonel'ąą dayú, dahazhį' hiɲáhi, Ízisgo áńt'ee, yiɬniigo, daidnłsįgo, yich'į' ihédaanzįgo, 10 Bádaayáńyú nadindzį́į'i nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń yiyahzhį' hayaa ánádaat'įį, áń doo ngonel'ąą dayú dahazhį' hiɲaahíí daayokąąhgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbąąhíí yiyahzhį' hayaa ánádail'įįh gádaaɲiigo, 11 NohweBik'ehń, Ízisgo áńt'ee, daaniłch'iɲiigo bik'e síńtįį, daaniłch'íńłsįgo, ła'íí dawa nebik'eh daaniłch'iɲiigo bik'e síńtįį: dawa ánlaa, háńt'įįhíí bighą dawa daagolį́į́, háńt'įįhíí bighą dawa alzaa.

5

1 Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń bigan dihe'nazhiɲéhi naltsoos yisdisi dahyo'ałgo hiłtsąą, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchíni, gosts'idiyú bidá'doljéég. 2 Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á dázhǫ́ nalwodihi hiłtsąą, áń ádįįd dilwoshgo gáɲíí, Hadíń łą́ą́ naltsoos bidá'doljeegíí ch'í'ízǫ́ǫ́sgo iłts'ą' áile'go yik'e sitįį? 3 Áídá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíí ni' bitł'ááhyú ndi doo hadíń naltsoosíí iłts'ą' áile'íí dagohíí yineł'į́į ndi yik'e sitįį da. 4 Doo hadíń naltsoos iłts'ą' áile'go yozhíihíí, dagohíí yineł'į́į ndi yik'e sitįį dahíí bighą yat'éégo hishchag ni'. 5 Bádaayáńyúhíí dała'á gáshiłɲii, Doo nchag da: díń'įį, Juda hat'i'íí bits'ą'dí' Ndóícho, áń David Bikeghadi, dawa yitis silįįhíí bighą, áń zhą naltsoos bidá'doljeegíí gosts'idi ch'í'ízǫ́ǫ́sgo iłts'ą' áile'íí yik'e sitįį. 6 Akú dé'įįdgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshį daahiɲáhi iłɲí'gee, bádaayáńyú bitahdí' dibeł́į́ biZhaazhé nlíni zesdįį n'íí ga'ánolini sizįįgo

hiłtsą́ą, áń biyeshdee gosts'idihi, biną́á gosts'idihi, áí Bik'ehgo'ihi'ną́ń biSpirits gosts'idihi ni'gosdzáń dágoz'ą́ą nt'éégo biká'zhį' odaas'a'i. 7 Áń nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń bigan dihe'nazhiné'dí'go naltsoosíí náidnné'. 8 Naltsoos náidnné'dá' dį́į'i daahiną́hi ła'íí bádaayáńyú nadindį́į'i dibełį́į biZhaazhé nlíni biyahzhį' hayaa ádaasdzaa; daantį́įgee tsį́be'idot'áłé dahdaayotį́į́ł, ła'íí its'aa óodo be'alzaahi, diltłi'go łikągolchinihi bee halk'iłgo dah daayokaał, áí nnee Bik'ehgo'ihi'ną́ń báhadaadeszaahi bi'okąąhíí ádaat'ee. 9 Sį́ ánídéhi daido'aał gádaaną́iigo, Naltsoosíí nádnné'go bidá'doljeegíí ch'í'íńzǫǫ́síí bik'e síńtį́į: nnee ił'aniyú hadaazt'i'íí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, nnee daanliinií, ła'íí nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú naznilíí biyi'dí' nidi'zesdį́įgo nidiłíí bee Bik'ehgo'ihi'ną́ń bá hanánohwihéń'nil. 10 Nant'án daandlį́įgo, ła'íí okąąh yebik'ehi daandlį́įgo Bik'ehgo'ihi'ną́ń daahohiikąąhń bich'į' ádaanohwínłaa: áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nadaant'aa doo. 11 Dé'į́įdgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshį́ daahiną́hi ła'íí bádaayáńyú biną́ayú Bik'ehgo'ihi'ną́ń binadaal'a'á łą́ágo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánáhołąągo goneznadn, doo náhóltagyú áídí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'ą́ą; 12 Dibełį́į biZhaazhé nlíni bidi'zesdį́į n'íí dawa yebik'ehi, há'ałdzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, ła'íí biyaa gozhóónáí baa hi'né'híí yik'e sitíni at'éé. 13 Áídí' yaaká'yú, ni'gosdzáń biká'yú, ni'gosdzáń biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahiną́ahíí, da'adzaayú dawa daagolíínáí gádaaną́iigo disiits'ą́ą, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń ła'íí dibełį́į biZhaazhé nlíni doo ngonel'ąą dayú dahazhį' biyaa gozhǫǫ́ le', dilzį le', ba'ihégosį le', ła'íí dawa yebik'eh le'. 14 Dį́į'i nt'éshį́ daahiną́ahíí, Doleełgo at'éé, daaną́ii. Bádaayáńyú nadindį́į'i hadíń doo ngonel'ąą dayú dahazhį' hiną́ahíí yiyahzhį' ádaaszaago daayokąąh.

6

1 Dibełį́į biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegíí gosts'idihi dała'á ch'í'íńzǫǫ́zgo hiłtsą́ą, áídá' dį́į'i nt'éshį́ daahiną́ahíí dała'á bizhiihíí idi'ną́ihíí ga'áhiłts'ago, Yushdé' díń'į́į, shiłną́iigo disiits'ą́ą. 2 Áídí' dé'į́įdgo ł́į́łgai hiłtsą́ą: áí yiká' dahsdaahń iłtį́įh dahyotį́į́ł; ła'íí nant'án bich'ah baa hit'ąą: áń gonołneełgo gonłneehgo ł́į́į bił dahiswod. 3 Nakigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫ́zdá' nakigee nt'éshį́ hiną́hihíí, Yushdé' díń'į́į, shiłną́iigo disiits'ą́ą. 4 Áídí' ł́į́į łichíí'i ch'ínánálwod: áí yiká' dahsdaahń ni'gosdzáń biká' iłch'į'gont'éé n'íí náidiiné'go baa godet'ąą, nnee nanáłiłtseed doleełgo: ła'íí bésh be'idiltłish dázhǫ́ nchaahi baa hitąą. 5 Taagigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫ́zdá' taagigee nt'éshį́ hiną́hihíí, Yushdé' díń'į́į, shiłną́iigo didiits'ą́ą. Dé'į́įdgo ł́į́į diłhiłi hiłtsą́ą; áí yiká' dahsdaahń bedahnádidlohé dahyo'ááł. 6 Dį́į'i nt'éshį́ daahiną́ahíí iłną́'dí' kozhii disiits'ą́ą gáníígo, Tł'oh naghái dałáhn ha'okąągo penny íĺį́, tł'oh naghái diwozhé taadn ha'okąągo penny íĺį́; áídá' ik'ah hik'e wine nadaanohnníí. 7 Dį́įdngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫ́zdá' dį́įdngee nt'éshį́ hiną́hihíí, Yushdé' díń'į́į, shiłną́iigo disiits'ą́ą. 8 Dé'į́įdgo ł́į́į déłibáhé hiłtsą́ą: áí yiká' dahsdaahń Da'itsaahíí holzee, áídí' Ch'iidntahíí biké' begogááł. Ni'gosdzáń dį́į'yú iłk'é'nilgo dała'á biyi' bésh be'idiltłish, shiną́' góyéégo nagowaahíí, yóíyahgo ch'inniihíí, hik'e ni'gosdzáń biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidíí bee nnee nadaayiłtseed doleełgo binawod baa daagodest'ąą. 9 Ashdladngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫ́zdá', be'okąąhi biká' dahnási'niłíí bitł'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihi'ną́ń biyati'híí hik'e yaa nadaagolni'híí bighą nadaabi'distseedíí biyi'sizíni hiłtsą́ą: 10 Adį́įd daadil-woshgo gádaaną́ii, NohweBik'ehń, nidilzini, da'aną́ihi ńlíni, da'os'ah łą́ą́ nnee ni'gosdzáń biká' daagolíni nohwidiłhíí bighą baa yáńłti'go nohwá ik'enáń'ni'? 11 Áídí' daantį́įgee íí́łgai bitaadaas'ną́iigo gádaabił'ido'ną́iid, Dét'ihézhį' hanádaałsoł, bił nadaał'a'íí hik'e no-hwik'isyú nohwíí nanohwi'distseedhíí k'ehgo nabi'ditseed doleełíí nabi'distseedgo zhą́. 12 Gostáńgee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫ́zdá', dé'į́įdgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áíhíí tsiigha diłhiłi nanestł'oolhíí k'ehgo diłhił silį́į, tł'é'gona'áíhíí dił ga'ánolį́h silį́į; 13 Ch'il, fig holzéhi, bich'į' deyolgo doo hwahá nt'ą́ą dahíí nanihezdeehíí k'ehgo ts'iłsǫǫsé yaadí' ni'gosdzáń biká'zhį' náłtą́ą. 14 Yáá naltsoos hisdisíí k'ehgo hisdis silį́įgo esdį́įd; ła'íí dził hik'e ni' táyi' dahnagoznilíí dawa łahyúgo naznil daasilį́į. 15 Ła'íí ni'gosdzáń biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaałdzili, silááda itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, ła'íí daakówa, daako'desnaahíí hik'e doo daako'desnaa dahíí ndi, dził binída'i'áń yune', tséyaa nadaach'int'į'go; 16 Dził hik'e tséé bich'į' gádaach'iniii, Nohwiká'zhį' ts'íyaa ánnéhgo nádaanohwinł'íį́h, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń hik'e dibełį́į biZhaazhé nlíni bihashkeehíí bits'ą́' nádaanohwinł'íį́h, 17 Bihashke'híí begodeyaahíí bighą; áík'ehgo hadíń zhą́ shą' siziį́ doleeł?

7

1 Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihi'ną́ń binal'a'á ni'gosdzáńzhį' dį́į'yú nadaaziį́igo hiłtsą́ą, ni'gosdzáń biká' dį́į'yú nyolíí t'ą́ązhį' daayotą'go, ni'gosdzáń, túnteel, hik'e ch'il doo bich'į' nyol da doleełhíí bighą. 2 Áídí' ya'áí hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihi'ną́ń binal'a'á,

Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ hiɳáhi bibe'ídinidlídé yoné'go naahiłtsą́: áɁ dįį́'i Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á ni'gosdzáɁ hik'e túnteel daayiłchǫǫhgo baa daagodest'aaníí ádįį́d yich'į' nádidilghaazhgo, 3 GáɳíÍ, Ni'gosdzáɁ, túnteel, hik'e ch'ilhíí daołchǫǫh hela', Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidgo zhą́. 4 Da'kwíí bídaadiniidlid shįhíí disiits'ą́ą́: Israel biye'ke bits'ą́'dí' nɳee hadaazt'i'íí bitahdí' dała'á gonenadín iká'yú dįį́'i doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. 5 Juda hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 6 Áser hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manásses hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 7 Símeon hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 8 Zábulon hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 9 Díí bikédí'go dé'įįdgo nɳee doo ła' díí nɳee łáni yółtagyúhi daahiłtsą́, binant'a' dała'áhíí ił'aniyú naznilíí, nɳee ił'aniyú hadaazt'i'íí, nɳee daanliiníí, hik'e iłtah at'éégo yádaałti'íí dawa bitahdí', nant'án biká'dahsdáhi hik'e dibeɫ́į́ biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazįį́, dá łigai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayiɳííłgo; 10 Adįį́d daadilwosh gádaaɳiigo, Hasdách'igháhíí Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ daahohiikąą́hɁ, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahɁ, hik'e dibeɫ́į́ biZhaazhé nlíni bił̨go bits'ą́'dí' begoz'ąą. 11 Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayáńyú, hik'e dįį́'i nt'éshį daahiɳaahíí biɳaayú łédnt'į'go nant'án biká'dahsdáhi biyahzhį' hayaa ánádaat'įįgo Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ daayokąą́h, 12 Gádaaɳiigo, Doleełgo at'éé: Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ daahohiikąą́hɁ doo ngonel'ąą dayú dahazhį' biyaa gozhǫǫ́ le', ba'ihégosį le', góyą́ą́ le', bich'į' ihégosį le', dilzį le', dawa yebik'eh le', ła'íí dák'a'at'éé le'. Doleełgo at'éé. 13 Bádaayáńyú dała'á shich'į' gánɳiid, Díí bidiyágé daałigaihíí, hadíń ádaat'įį́? Hadí' hikaihi? 14 Gábiłdéɳiid, Ni la' bígonłsí. Gánáshiłdo'ɳiid, Góyéégo nagoyaahíí yitis ch'ékaihi ádaat'įį: dibeɫ́į́ biZhaazhé nlíni bidiłíí bee bidiyágé tadaizgizgo łigaigo ádaizlaa. 15 Áí bighą Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okąą́h goz'ąą yuɳe' dawa jįį, dawa tł'é' daabokąą́h nt'éé: nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahɁ bitahyú nlįį doleeł. 16 Doo shiɳá' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'áí doo daabidiłid da doleeł, ła'íí doo dant'éhéta bich'į' sidog da doleeł. 17 Dibeɫ́į́ biZhaazhé nlíni nant'án biká'dahsdáhi iłɳí'dí' dahsdaahɁ bá da'diné' doleeł, tú hiɳáhi halɟ́íyú yádįh higaałgo yił onakáh doleeł: ła'íí biɳáá túhíí dawa Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ bá k'eda'yiłdéh doleeł.

8

1 Dibeɫ́į́ biZhaazhé nlíni gosts'idngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫ́sdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago biɳí'yú hak'e nehenkéézz. 2 Áídí' Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á yaaká'yú daagolíínií gosts'idi Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ yidáhgee nadaazįį́go bésh dilwoshé bitaas'ɳiigo hiłtsą́ą. 3 Áígee binal'a'á ła'ihíí naanádzaa, áɁ be'okąąhi biká' dahnási'ɳiłi goz'ąągee hizį', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dilidgo łikągolchiníí dahyo'aałgo; łikągolchiníí łą́ągo baa hi'né', nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ báhadaadeszaahíí dawa daabi'okąąhíí bił dała' álɳéhgo, nant'án biká'dahsdáhi bádįhgee, be'okąąhi biká' dahnási'ɳiłi yiká' diltłi' doleełgo. 4 Áík'ehgo łikągolchiníí bits'ą́'dí' łidíí, hik'e nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ báhadaadeszaahíí daabi'okąąhíí bił dała' Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ yich'į' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á bilałtł'áhdí'. 5 Áídí' Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á kǫ' be'okąąhi biká' dahnási'ɳiłi yiká' dilidíí ła' its'aa biyi' ha'disbįhgo ni'gosdzáɁ yiká'zhį' yaa yiɳíl; áí dábiłgo yáhiiłts'ag, idi'ɳii, hada'didla', ła'íí ni' nagohi'naa. 6 Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binadaal'a'á gosts'idihi bésh dilwoshé dah-daayoɳiiłíí k'ad ádaayiłɳiigo nadaazįį́. 7 Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á dantséhihíí bibéshdilwoshé áyiłnɳiidíí dábiłgo hilóí hik'e kǫ', dił bił nadesgeedgo ni'yú náłtą́ą́: ni'gosdzáɁ biká' ch'il nadaan'aahíí dawa tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí ąą́ł daanlíd, tł'oh daadotł'izhíí ałdó' ąą́ł nlíd. 8 Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á nakigeehíí bibéshdilwoshé áyiłnɳiidíí dábiłgo nt'éhéta dził nchaahíí ga'ánolini diltłi'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí dá dił zhą́ siliį: 9 Túnteel biyi' daagolíínií dawago tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí ąą́ł nanezna'; tsina'eełíí dawago tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí doo nt'é da siliį. 10 Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á taagigeehíí bibéshdilwoshé áyiłnɳiidíí dábiłgo ts'iłsǫǫsé nchaahi yaaká'dí' naltǫ', kǫ' k'ehgo diltłi'go, áí tú daanlíínií dawago tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí niká' naltǫ', ła'íí tú hadaazliiníí ałdó' biká' naltǫ'. 11 Ts'iłsǫǫséhíí Iłkóhi holzee: tú dawago tááyú iłk'é'daasziidgo dała'ágohíí dé'iłkó siliį; áík'ehgo tú dé'iłkó siliįhíí bighą nɳee łą́ągo nanezna'. 12 Bik'ehgo'ihi'ɳaɁ binal'a'á dįį́'igeehíí bibéshdilwoshé áyiłnɳiidíí dábiłgo ya'áí, tł'égona'áí, ła'íí ts'iłsǫǫsé tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí hagoshį ádaasdzaago, bits'ą́'daadesdiiníí tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí diłhił siliį, áík'ehgo jįįgo idindláádíí tááyú iłk'é'ɳilgo dała'ágohíí doo got'į da siliį, tł'é'gohíí

ałdó’ ágát’éé lę́k’e. 13 Áídí’ dé’ı̨́dgo Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á yáá iłn̄í’yú na’dezn̄iigo ádı̨́d dilwoshgo gáṇíígo hiłtsą́ą, Ni’gosdzáń biká’ daagolíínií bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, Bik’ehgo’ihi’na̲ń binadaal’a’á taagihíí bibéshdilwoshé k’ad ánádaayiłdi’n̄iihíí bighą!

9

1 Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á ashdla’igeehíí bibéshdilwoshé áyiłnn̄iidíí dábiłgo yaaká’dí’ ni’gosdzáń biká’zhı̨’ ts’iłsǫǫsé naltǫ’go hiłtsą́ą: o’i’áń doo ni’i’ánihi dá bich’ígót’i’gee bá be’igę́ę́sé baa hitą́ą. 2 O’i’áń doo ni’i’áń dahíí ch’í’íńtą́á, áídí’ łid yat’éégo hago’, kǫ’ yat’éégo diltłi’íí bits’ą́’dí’ k’ehgo; áík’ehgo ha’i’áńdí’ łidíí bee ya’áí doo hit’ı̨́ da silı̨́, dahot’éhégo godiłhił silı̨́. 3 Łidíí biyi’dí’ na’ishchagi ni’gosdzáń biká’ hanałsą́á: ni’gosdzáń biká’ tsédag histasíí binawodhíí k’ehgo binawod daagolı̨́ígo baa daagodest’ą́ą. 4 Ni’gosdzáń biká’ tł’ohíí hik’e dant’éhéta daadotł’izhíí ła’íí ch’ilta daołchǫǫh hela’, bił’ido’n̄iid; nn̄ee Bik’ehgo’ihi’na̲ń bi’ídinidlídé doo bitá’gee dahgoz’ą́ą dahíí zhą́. 5 Da’ágát’éé ndi doo nadaiłtseedgo baa godet’ą́ą da, daazhógo bił nada’din̄ii’go ádaile’go ashdladn dahitą́ą́zhı̨’: tsédag histas dilshish łehíí k’ehgo nn̄iihgo. 6 Áí benagowaadá’ nn̄ee da’itsaahíí yiká’ daadéz’ı̨́ doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó’ daanzı̨dá’ dats’itsaahíí doo hak’i da doo. 7 Na’ishchagi ł́ı́́ nagonłkaadyú nádesą́ą́híí k’ehgo iłch’ı̨’daasdlaa ga’ádaanolı̨h; nant’án bich’ah óodo be’alzaahi ga’ánolini bik’edaadez’ą́ą, daabinii’íí nn̄ee binii’íí ga’ádaanolı̨h. 8 Daabitsizílíí isdzáné bitsizílíí k’ehgo ádaat’ee, daabiwoo’íí ndóícho biwoo’íí ga’ádaat’ee. 9 Bésh bitíl naztaanií ga’at’éé; daabit’ą’ ádaan̄iihíítsinaghához bijád nakihi yat’éégo hilwoł, ł́ı́́ ł́ą́ągo badahsn̄ilgo nagonłkaadyú dezkı̨́ łehíí ga’áhiłts’ag. 10 Daabitsee’íí tsédag histas bitsee’íí ga’ádaat’eehíí yee daadiłshish: ashdladn dahitą́ą́zhı̨’ nn̄ee yin̄í’da’diłn̄i’go binawod golı̨́́. 11 Binant’a’ golı̨́́, áń o’i’áń doo ni’i’ánihi yebik’ehi, Hebrew k’ehgo Abáddon holzee, Greek k’ehgo Apóllyon holzee. 12 Dantsé góyéégo godeyaahíí bech’ígonyáá; isą́ą, nakigo t’ah góyéégo bee nohwich’ı̨’ naagoldoh. 13 Áídí’ Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á gostáńgeehíí bibéshdilwoshé áyiłnn̄iidíí dábiłgo Bik’ehgo’ihi’na̲ń bádı̨́hgee be’okąąhi biká’ dahnási’n̄iłi óodo be’alzaahi biká’dí’ iyeshdee dı́ı́́’i its’ádaaz’aahíí bits’ą́’dí’ kozhii disiits’ą́ą, 14 Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á gostáńgeehíí béshdilwoshé dahyotı̨́łíí yich’ı̨’ gáṇíígo, Tú ł́ą́ągo nlíínií Euphrátes golzeegee dı́ı́́’i Bik’ehgo’ihi’na̲ń binadaal’a’á dahdaahistł’ooníí k’eda’i’ád. 15 Áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á dı́ı́́’i k’enádaabi’dost’ah, áí nn̄ee dawa tááyú iłk’é’n̄ilgo dała’ágohíí dawa nadaiłtseedgo da’áí bik’ehenkéézgo, da’áí bijı̨́, da’áí bee dahitą́ą, da’áí łégodzaa iłch’ı̨’ilzaahi. 16 Silááda ł́ı́́ yiká’dí’ nadaagonłkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da’ágánáhoł́ąągo goneznádn doo náhóltagyú hilt’ee: áí hilt’eego disiits’ą́ą. 17 Díí k’ehgo ł́ı́́ daahiłtsą́ą shich’ı̨’ ch’í’n̄ah ágolzaago; ł́ı́́ yiká’ dahnaháztaaníí bésh bitíl naztaaníí kǫ’ hik’e tséé ílíni, jácinth holzéhi, ła’íí tsélikǫ’i ga’ánolı̨híí k’ehgo ánolı̨h: ł́ı́́ bitsits’iníí ndóícho bitsits’iníí ga’ánolı̨h; áídá’ daabizé’dí’ kǫ’ hik’e łid ła’íí tsélikǫ’i hanádinah. 18 Díí taagihíí iłk’é’n̄ilgo dała’ágohíí bee nabi’destseed, kǫ’, łid, ła’íí tsélikǫ’i, ł́ı́́ bizé’dí’ hanádinahíí bee. 19 Łı́́ bizé’dí’ hik’e bitseeyú binawod golı̨́́: bitsee’íí ch’osh bik’asda’ daagolíínií ga’at’éé, bitsits’in daagolı̨́ígo áí bee koniidaagodile’. 20 Nn̄ee ła’ihíí, díí góyéégo bich’ı̨’ godest’aaníí doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee nchǫ’go ádaaszaahíí doo yits’ą́’kai da, ła’íí ch’iidn hik’e óodo, béshłigai, béshłitsog, tséé, tsı̨ bee nadn’áí ádaaszaahíí daayokąąhíí doo yits’ą́’kai da; áí nadn’áíhíí doo daago’ı̨́ da, doo da’dits’ag da, ła’íí doo nadaakai dadá’: 21 Ła’íí nada’iłtseedíí, ínlgashíí, nant’ı̨’go nakaihíí, da’in’ı̨́híí ałdó’ doo yits’ą́’kai da.

10

1 Áídí’ Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á ízisgo at’éhi yaaká’dí’ bił nkegonyáágo naahiłtsą́ą, yaak’os bee bik’e’izlaago: iłtsą́ątł’ól bitsits’in binazt’i’go, binii’íí ya’áí ga’at’éégo, bijádíí kǫ’ k’ehgo nazı̨́go: 2 Áń naltsoos hisdisi ałts’íséhi iłts’ą́ą at’éégo dahyoné’: bikee dihe’nazhin̄ééhíí túnteel yiká’ dés’eez, áídá’ łahzhin̄éégohíí ni’ yiká’ dés’eezgo, 3 Ndóícho an̄ííhíí k’ehgo ádı̨́d nádidilghaazh: nádidilghaazhíí dábiłgo gosts’idn ididesn̄i’. 4 Gosts’idn ididesn̄i’dá’, k’ad ágoshłe’ nt’éégo yaaká’dí’ kozhii gáshiłn̄iigo disiits’ą́ą, Gosts’idn ididesn̄i’íí ánn̄iidíí bidá’nłjah, ágóléh hela’. 5 Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á túnteel hik’e ni’ biká’ sizı̨́go hiłtsaaníí, hadag yaa deln̄iihdá’, 6 Gánn̄iid, Doo ngonel’ą́ą dayú dahazhı̨’ hin̄aahń, yaaká’yú ła’íí biyi’ daagolíínií, ni’gosdzáń ła’íí biyi’ daagolíínií, túnteel ła’íí biyi’ daagolíínií ádaayiilaahíí binkááyú shitł’a dahdidishn̄iihgo gádishn̄ii, Doo dá t’ą́ązhı̨’ at’éégo da: 7 Áídá’ Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á gosts’idngeehíí bibéshdilwoshé áyiłdon̄iiłíí bengonyáágo, Bik’ehgo’ihi’na̲ń bits’ą́’dí’go doo bígózı̨ da n’íí, yánada’iziidíí, binkááyú nada’iziidi bich’ı̨’ ánn̄iid n’íí begoln̄e’. 8 Yaaká’dí’ kozhiihíí disiits’ą́ą n’íí shich’ı̨’ hananádzii gáṇíígo, Ti’i, naltsoos hisdisi iłts’ą́ą at’éehíí Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á túnteel hik’e ni’ biká’ siziníí dah yoné’ihíí nádnné’. 9 Áík’ehgo Bik’ehgo’ihi’na̲ń binal’a’á baa niyáágo gáłdén̄iid, Naltsoos hisdisíí shaa nné’. Áídí’

gáshiłnn̨iid, Nádnné', nnáá, nibid biyi' dé'iłkó doleeł, áídá' nizé' yun̨e'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. 10 Áídí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyą́ą́': sizé' yun̨e' shúgé gosnih k'ehgo golnii: oł*nágdí' shibid yuyaa dé'iłkó silį̨. 11 Áídí' gáshiłnn̨iid, Nn̨ee daanliiníí, nn̨ee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazn̨ilíí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, ła'íí nant'án daanliiníí łą́ą́go, ádį̨hyú ágodon̨iiłíí bee bił nanágóln̨i' doo.

11

1 Áídí' gish be'ídaanel'ąąhíí lók'aa ga'ánolini shaa hitą́ą́go áshiłdo'n̨iid, Nádndáh, kį̨h biyi' Bik'ehgo'ihi'n̨ań daach'okąąhíí bínénł'aa, be'okąąhi biká' dahnási'n̨iłi, hik'e nn̨ee áígee da'okąąhį̨ ałdó'. 2 Áídá' kį̨h biyi' da'ch'okąąhíí dadáńyú tséé łédn̨'aahíí binoł'áą hela', áí dah nzhǫǫ, doo Jews daanlį̨ dahi baa hi'né'híí bighą: áí kį̨h godiyini gozn̨ili dizdin naki dahnáhitą́ązhį' yiká' nakai doleeł. 3 Naki shánagoln̨i'i tsiigha nanestł'óól bik'edaasilaago shá nadaagoln̨i'go baa godish'aał, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíí iká'yú gostą́din iskąązhį'. 4 Díí naki ch'il, olives holzéhi, ła'íí naki ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhíí ni'gosdzáń yeBik'ehń bádį̨hgee nadaazį̨híí ádaat'ee. 5 Hadíń yiníídiłn̨íhyúgo, kǫ' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'ąą: hadíń yiníídiłn̨íhyúgo, da'áík'ehgo bidizideego goz'ąą. 6 Bidáhyú hago ágon̨éhíí yaa nadaagoln̨i'go goldohdá' yáá yida'detį̨hgo doo nanágołtį̨ dago baa godet'ąą: ła'íí tú diłgo ánádaidle', ła'íí dabíí hádaat'į̨gee ni'gosdzáń biká' iłtah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaił'į̨go baa godet'ąą ałdó'. 7 Ąął nadaagosn̨i'íí bikédí'go nt'éshį bégodzidi, o'i'áń doo ni'i'ánidí' hayáhi, yił nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabiłtseod doleeł. 8 Bits'íhíí ízisgo kį̨h gozn̨ili biyi' intínyú shiteezh doleeł, áí ízisgo kį̨h gozn̨ilihíí Sódom hik'e Egypt daazhógo ágágolzéhi, áígee nohweBik'ehń tsį'iłna'áhi biká' zesdį̨n̨i'. 9 Nn̨ee daanliiníí, iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, ła'íí nn̨ee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazn̨ilíí bitahdí', taagidí' bin̨í'yú iskąągo nn̨eehíí bits'íhíí daaneł'į́go, doo hadíń łehdain̨ííł dago daagos'ąą doleeł. 10 Nn̨ee ni'gosdzáń biká'gee daagolíni áí naki shánagoln̨i'íí góyéégo bich'į' nadaagoz'ąąhíí bighą bił daagozhǫ́ǫ́go dawahá łaadaayin̨iił doleeł. 11 Taagidí' bin̨í'yúhíí bijį̨į beNádidzołíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bits'ą́'dí'go biyi' nágosdlį̨go hin̨aa nádaasdlį̨go daahizį'; áík'ehgo hadíń bin̨ááł náádiit'aazhíí tsídaadesyiz lę́k'e. 12 Yaaká'dí'go kozhii ádį̨d gán̨íígo daidezts'ąą, Yushdé' hashoh'aash. Áídí' bik'edaann̨iihíí daabineł'į̨dá' yaak'os biyi' yaaká'yú bił odaagoyaa. 13 Díí ágodzaahíí dábiłgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kį̨h gozn̨ili gonenáńyú iłk'é'n̨ilyúgo dała'ázhin̨éé nagozgo', ni' godihes'naago gosts'idn doo náhóltagyú nn̨ee nabi'destseed: nn̨ee ła'íí yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań yaaká'yú dahsdaahń bich'į'go bił daagodnyį́į́d. 14 Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isąą, taadn góyéégo goz'aaníí k'ad benágodidáh. 15 Bik'ehgo'ihi'n̨ań binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyiłnn̨iidíí dábiłgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gán̨íígo, Ni'gosdzáń biká' nn̨ee ił'aniyú binant'a' daagolínníí, nohweBik'ehń hik'e biChrist yá nant'a' silį̨; doo ngonel'ąą dayú dahazhį' yá nant'aa doo. 16 Bádaayáńyú nadindį́į́'i Bik'ehgo'ihi'n̨ań bádį̨hgee dah naháztaaníí hayaa ádaasdzaago Bik'ehgo'ihi'n̨ań daayoskąąd. 17 Gádaan̨iigo, Bik'ehgo'ihi'n̨ań nohweBik'ehń, Dák'a'áńt'éhi, nliinií, ńlį́į́ n'íí, díná*łi; iłk'idá' ízisgo ninawod golį́į́go dawa binant'a' síńlį̨híí bighą nich'į' ihédaandzį. 18 Nn̨ee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazn̨ilihi nich'į' hadaashkee ndi nihashkeehíí begonyáágo, nanezna'íí baa yá'iti'go, nánada'iziidíí náyádaałti'hi, nn̨ee ná hadaadeszaahi, ła'íí nizhí' daidnłsini doo ízisgo ádaat'ee dahi hik'e ízisgo ádaat'éhi biłgo bich'į' na'i'n̨iiłgo biká' ngonyáá; ła'íí ni'gosdzáń biká' na'iłtseedíí nałtseedgo biká' ngonyáá. 19 Áídí' yaaká'yú kį̨h biyi' Bik'ehgo'ihi'n̨ań daach'okąąhíí ch'í'ótą́ą́ lę́k'e, áígee Bik'ehgo'ihi'n̨ań nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aanií biyi' si'áni hit'į̨ lę́k'e: áídá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'n̨ii, ni' nagohi'naa ła'íí nlóí yat'éégo náłtą́ą́.

12

1 Nt'éshį ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'n̨ah silį̨; isdzán ya'ái bik'esilaago, tł'égona'áíhíí yiká' sizį̨go, ts'iłsǫǫsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'i' alzaa lę́k'e: 2 Áń hiltsąą, k'azhą́ iłchiihíí bighą nn̨iihgo natídindli'. 3 Nt'éshį ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'n̨ah nánásdlį́į́; tł'iishcho łichí'i, gosts'idi bitsits'inhi, gonenáń iyeshdeehi, gosts'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'ąągo. 4 Yááyú ts'iłsǫǫsé tááyú iłk'é'n̨ilgo dała'ágohíí ni'zhį' bitsee yee nayiłkáad: tł'iishchohíí isdzán k'azhą́ iłchiihíí binásgee hizį', mé'híí gozlį̨įyúgo hishąą nzį̨go. 5 Isdzánhíí ishkiini yishchį̨į lę́k'e, áń bésh dahyotį̨ł̨go nn̨ee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazn̨ilihi yá nant'aa hileehi: áídá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'į' bich'į' hadag bił ogoyáá. 6 Isdzánhíí da'igolį́į́yú Bik'ehgo'ihi'n̨ań nłt'éégo bá ágólaayú ot'ag lę́k'e, ákú dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostądin iskąąyú bá di'né' doleełgo. 7 Yaaká'yú hagonołkaad lę́k'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'ąązhį' tł'iishcho yił nadaagonłkaad; tł'iishcho hik'e binadaal'a'á t'ąązhį' nanágonłkaad, 8 Áídá' baa daagoneznaa lę́k'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'ąą da. 9 Áídí' tł'iishcho gódah ch'ílt'e', doo ánídá' tł'iish n'íí,

Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'gosdzáń biká'zhį' nalgo', binadaal'a'á biłgo gódah ch'élkaad. 10 Yaaká'yú ádįįd kozhiihíí disiits'ą́ą́ gáɳíígo, K'adíí Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'dí' hasdách'igháhíí, konawod golíínííi, hik'e Bik'ehgo'ihi'ɳań daahohiikąąhń, ła'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadíń nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihi'ɳań biɳááł dawa jįį, dawa tł'é' yaa dahgoz'ąą n'íí. 11 Dibełį́į́ biZhaazhé nlíni bidiłíí hik'e Bik'ehgo'ihi'ɳań yaa nadaagolɳi'íí bee yitis daasilįį; Bik'ehgo'ihi'ɳań yá datsaah ndi bi'ihi'ɳa' doo yaa bił goyéé da ni'. 12 Áík'ehgo yaaká'yúhíí hik'e biyi' yuɳe' daagonohłiinííi nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'. Ni'gosdzáń hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'án dázhǫ́ hashkeego nohwich'į' nkenyáá, da'aɳahzhį' nágodzii yígółsįhíí bighą. 13 Áídí' tł'iishchohíí ni'gosdzáń biká'zhį' gódah ch'ílt'e' yígołsįįdá' isdzán ishkiin yishchiiníí yił nádndeeh. 14 Áídá' isdzánhíí itsaacho bit'ą' k'ehgo bit'ą' naki baa hi'ɳil, tł'iishcho bits'ą́' da'igolį́íyú nádiɳííh doleełgo, akú dét'įhézhį' áídí' yúwehyú da'aɳahzhį', áídí' yúwehyú da'iłɳí'zhį' bá di'né' doleełgo. 15 Tł'iishchohíí bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíí k'ehgo, isdzán bił ch'ígono'éeł nzįhíí bighą. 16 Da'ágát'éé ndi ni'gosdzáń isdzánhíí yich'ozɳi'go bizé' iłts'ą́' ágólaago tú tł'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí ąałoyiłnág. 17 Áídí' tł'iishcho n'íí isdzán bich'į' bágóchįįdgo bichąghásh é ła'ihíí yich'į' nágodiłkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihi'ɳań yegos'aanííi daayotą'híí hik'e Jesus yaa yádaałti'híí.

13

1 Áídí' tábąąyú sáí biyi' hizį'go, nt'éshį bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaałgo hiłtsąą, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'án bich'ah bik'edaadez'ąą, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihi'ɳań doo daidnłsį dahíí bizhi' dahnagoz'ąą. 2 Nt'éshį bégodzidi hiłtsąąhíí gidicho biká' daats'idiłhiłíí, leopard holzéhi, ga'ánolini, bikeehíí shash bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóícho bizé' ga'at'éhi: tł'iishchohíí dabíí binawod n'íí, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, ła'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'ą́ą́. 3 Dała'á bitsits'inií biɳí'dolɳih datsaah ngolɳíí n'íí násdzį́į́'go hiłtsąą: ni'gosdzáń biká' nɳeehíí dawa nt'éshį bégodzidihíí bił díyadaagot'eego yiké' onałsą́ą́. 4 Nɳee tł'iishcho daayokąąh, binawod n'íí nt'éshį bégodzidi yaa din'áni: ła'íí nɳee nt'éshį bégodzidi daayokąąh gádaaɳiigo, Hadíńshą' nt'éshį bégodzidi ga'at'éé? Hadíńshą' yił nagonłkaadgo yínel'ąą? 5 Nt'éshį bégodzidi bizé'dí' yati' ye'ídiłkąąhíí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań nchǫ'go yaa yałti'go baa godet'ąą; ła'íí dizdin naki dahitąąyú nant'aago ałdó' baa godet'ąą. 6 Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihi'ɳań yich'į' nchǫ'go hadziigo, bizhi'íí nchǫ'go yaa yałti'go, hik'e kįh biyi' daach'okąąhíí ła'íí yaaká'yú daagolíínií ałdó' nchǫ'go yaa yałti'go hadzii nkegonyaa. 7 Áídí' nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań báhadaadeszaahíí yich'į' nagonłkaadí' bitisgo hileehgo ałdó' baa godet'ąą: ła'íí nɳee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, nɳee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazɳilíí yá nant'a' hileehgo baa godet'ąą. 8 Dawa ni'gosdzáń biká' daagolíínií dała'á daantį́ígee, ni'gosdzáń nniit'aadá' dibełį́į́ biZhaazhé nlíni zesdiinií binaltsoos be'ihi'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokąąh doleeł. 9 Dahadíń bijeyi' golíínií íyésts'ąą le'. 10 Dahadíń yisná áyił'iiníí isná ábididolɳiił doleeł: dahadíń bésh yee iziłhiinií bésh bee bidizodeeł. Áí bighą nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań báhadaadeszaahíí nyee ndi dahńldǫh le', ła'íí da'odląą le'. 11 Áídí' ni'gosdzáń biyi'dí' nt'éshį bégodzidi ła'ihi hananádzaago hiłtsąą; dibełį́į́ bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golíni, tł'iishcho k'ehgo yałti'hi. 12 Dantsé nt'éshį bégodzidi dá biɳááł yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, ła'íí ni'gosdzáń hik'e ni'gosdzáń biká' daagolíínií nt'éshį bégodzidi biɳí'dolɳih datsaah ngolɳíí n'íí nádziihíí daayokąąhgo ábi'dilzaa. 13 Ígozisgo be'ígózini ánáyol'įį́ł, nɳee biɳááł yaaká'dí' kǫ' gódah ch'ínáltǫ'go áił'įį, ni'gosdzáń biká'zhį'. 14 Dantsé nt'éshį bégodzidi biɳááł godiyįhgo ánáyol'įį́łíí baa godet'ąą n'íí bee ni'gosdzáń biká' daagolíínií ch'a'oyiɳíił gáyiłɳiigo, Nt'éshį bégodzidi bésh bee biɳí'dolɳih ndi t'ah hiɳaahíí be'ilzaago ádaahłe'. 15 Áí be'ilzaahíí náhi'ɳaadí' yałti'go áiléhgo baa godet'ąą, ła'íí be'ilzaahíí doo daayokąąh dahíí nabi'ditseedgo ałdó' baa godet'ąą. 16 Nɳee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí, hádaałdzilíí hik'e tédaat'iyéhíí, doo isná daanlįį dahíí hik'e isná daanliinií, bigan dihe'nazhiɳéégo dagohíí bitá'yú bídaadinidlidgo áile': 17 Doo hadíń baa na'iɳiihgo dagohíí na'iłɳiihgo bá goz'ąą da, nɳee bídaadinidlidíí zhą́, dagohíí nt'éshį bégodzidi bizhi' dagohíí bizhi' behotagíí biká' dahgoz'aanií. 18 Díínko goch'iyą́ą́yúgo zhą́ bígoch'iłsįįh. Hadíń yígółsinií, nt'éshį bégodzidi behotagíí yółtag le': nɳee behotagi at'éé, behotagíí gostádn gonenadín ikáyú gostądin gostáń.

14

1 Áídá' dé'įįdgo dibełį́į́ biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhi yiká' dahszįįgo hiłtsąą, dała'á gonenadín doo náhóltagyú áídí' ikáyú dizdin dį́į'i doo náhóltagyú yił nadaazįį, dibełį́į́ biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íí daabitá'gee dahnagoz'ąągo. 2 Yaaká'dí' kozhiihíí disiits'ą́ą́,

tú nalʔíʔhíí k'ehgo, ádi̱id idi'n̲iihíí k'ehgo: nn̲ee tsi̱be'idot'áłé yee da'do'aałíí áhiłts'ago disiits'ą́ą́: 3 Nant'án biká'dahsdáhi, dʔí'i nt'éshi̱ daahin̲aahíí hik'e nn̲ee bádaayáńyúhíí bádi̱hgee nadaazi̱i̱go si̱ ánídéhi daido'aał: gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdin dʔí'i doo náhóltagyú ni'gosdzáń biká' nn̲ee bitahdí' hanáhaz'n̲ilíí zhą́ áí si̱híí yígoł'aah. 4 Díínko doo isdzáné nant'i̱'go yił naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'ąą da. Áí dibełʔí biZhaazhé nlíni dáhayú anádaałyú yiké' anákaihíí ádaat'ee. Áí nn̲ee bitahdí' hanáhaz'n̲il, Bik'ehgo'ihi'n̲ań hik'e dibełʔí biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'ą́ahíí k'ehgo hanáhaz'n̲il. 5 Doo nadaach'aago yádaałti' da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań nant'aago dahsdaahíí bádi̱hgee nadaazi̱i̱go doo hayú baa dahdaagoz'áni da. 6 Ła' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yá'íłn̲í' ts'í'nan on̲iihgo naahiłtsą́ą, nn̲ee ni'gosdzáń yiká' daagolíínií yati' baa gozhóni doo ngonel'ą́ą dahíí yee yił nagoln̲i'go, nn̲ee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazn̲ilíí, nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, nn̲ee iłtah at'éégo yádaałti'íí, ła'íí nn̲ee daanliinií yił nagoln̲i'go, 7 Ádi̱id yich'i̱' gán̲íí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daadinoksi̱go ba'ihédaanohsi̱, aayałti'gee biká' ngonyaahíí bighą: yáá hik'e ni'gosdzáń ła'íí túnteel hik'e tú hadaazliinií dawa áyíílaahń daahohką́ąh. 8 Ła' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á iké' ná'on̲iih gán̲íígo, Bábylon, ízisgo kɨh gozn̲ilíí, nágo', nágo', áí nant'i̱' na'idaahíí hách'it'i̱i̱go ákoléhi, nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí daayidlą́ągo áyíílaahíí bighą. 9 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á taadngee iké' ná'on̲iihgo adi̱id gán̲íí, Dahadíńta nt'éshi̱ bégodzidi, dagohíí be'ilzaahíí yokąąhíí, áí bibe'ídinidlidé bitá' dagohíí biganyú bee ídinidlidíí, 10 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí'go konidaagodiln̲e'íí, doo nt'é bił nadisdziidgo bihashke'íí idee biyi' yaa hidziidíí yidodli̱i̱ł; Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadaal'a'á dilzini hik'e dibełʔí biZhaazhé nlíni bin̲ááł kǫ' hik'e tsétikǫ'i bee dázhǫ́ biniigodidoln̲ííł. 11 Biniidaagodiln̲e'íí bits'ą́'dí' łidíí hadag odihin̲éh, doo ngonel'ą́ą dayú dahazhi̱': doo hadaayoł da, jʔígee, tł'é'gee ndi, díí nt'éshi̱ bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokąą́híí, hadíń áí bizhi'íí bee bídinidlidíí. 12 Díínko nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań báhadaadeszaahíí nyee ndi dahńldǫhgo bígózi̱: áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań yengon'áánií daayotą'íí, ła'íí Jesus daayodlaanií ádaat'ee. 13 Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshiłn̲iigo disiits'ą́ą, Díí ágóle', Kodí' godezt'i'go nohweBik'ehń daayodlą́ągo nanezna'íí biyaa gozhǫ́ǫ doleeł: Da'an̲ii biyaa gozhǫ́ǫ doleeł, n̲ii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayoł; ánádaat'i̱i̱ł n'íí biké' bił ogoyáá. 14 Áídí' dé'i̱i̱dgo yaak'os łigai hiłtsą́ą, yaak'os yiká' dahsdaahíí nn̲ee ga'ánolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'ą́ą, ła'íí tł'oh benáʔiltłishé denini dahyotɨi̱łgo. 15 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á ła'i da'ch'okąąh goz'ą́ądí' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahń ádi̱id yich'i̱' dilwosh gán̲íígo, Nibenáʔiltłishé bee ni'igéésh: ná'igeeshíí ilk'idá' biká' ngonyáá; ni'gosdzáń biká' nest'ą́'íí iłk'idá' daanest'ą́ą. 16 Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahń bibenáʔiltłishí yee ideshtłizhgo ni'gosdzáń yiká' ą́ął ná'igizh. 17 Áídí' ła' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú da'ch'okąąh goz'ą́ądí' ch'ínánádzaa, bíí ałdó' tł'oh benáʔiltłishé denini dahyotɨi̱ł. 18 Áídí' ła' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á be'okąąhi biká' dahnási'n̲iłi goz'ą́ądí' ch'ínánádzaa, áń kǫ' yebik'ehíí; áń tł'oh benáʔiltłishé denini dahyotɨi̱łíí yich'i̱' ádi̱id gánn̲iid, Nibenáʔiltłishé denini bee ni'igéésh, ni'gosdzáń biká' dahts'aa nanesdizíí bits'ą́'dí' dahts'aahíí nahiłgéésh, bidahts'aa daanest'ą́ąhíí bighą. 19 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á bibenáʔiltłishé yee ideshtłizhgo ni'gosdzáń biká' dahts'aahíí nayiheshgizhdí' łenáyihezlaago dahts'aa hahigęęsi gochaa'i goz'ą́ą yun̲e' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bihashke' bengonyáágo ágodon̲íłi. 20 Kɨh gozn̲ilíí da'an̲ahyú dahts'aa hahigęęs goz'ą́ągee dahts'aa biká' nakai, áí bits'ą́'dí' dił halʔí, łʔí biza'áh nel'aaníí ga'áhosahgo dił nel'ą́ą, nanigohíí dała'á doo náhóltagyú áídí' iká'yú gostáń gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenką́ą.

15

1 Áídá' be'ígózinʔíí, dázhǫ́ ízisgo at'éhi, koł díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahiłtsą́ą, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gosts'idihi, góyéégo nagowaahíí gosts'idyú áť'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihi'n̲ań bihashke'íí bee nnágódáhi dahdaayokaał. 2 Áídí' dolyiini náhenkáánʔíí kǫ' bił nadisdziidi ga'ánoli̱hgo hiłtsą́ą: nt'éshi̱ bégodzidi hik'e be'ilzaahíí ła'íí bizhi'íí be'isdzohíí ła'íí behotagíí yaa daagonesnaahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bibe'idot'áłé dahdaayotɨi̱łgo dolyiini náhenkáánʔíí yiká'yú nadaazi̱i̱. 3 Bik'ehgo'ihi'n̲ań yána'iziidi n'íí, Moses holzéhi, hik'e dibełʔí biZhaazhé nlíni biyini daido'ááł, gádaan̲iigo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohweBik'ehń, Dák'a'áńť'éhi, ánánt'i̱i̱łíí ízisgo at'éé; nn̲ee ná hadaadeszaahíí bá Nant'ááhíí, gosíńł'aanií da'áígee hik'e da'an̲ii. 4 Hadíńsha' doo nidńłsi̱ da, nohweBik'ehń, hadíńsha' nizhi' doo ya'ihénzi̱ da? Ni zhą́ dilzini nłʔí: nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa nich'i̱' nikáhgo daanokąąh doleeł; nn̲ee hagot'éégo bá ngon'ą́ą n'íí bee íńlaahíí bighą. 5 Díí bikédí'go dé'i̱i̱dgo, yaaká'yú gową golgai Bik'ehgo'ihi'n̲ań koł nli̱i̱go bee bígoch'ilsinií biyi' yun̲e' da'ch'okąąh goz'aaníí iłts'ą́' adzaa: 6 Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gosts'idihi góyéégo nagowaahíí yił hikai, nak'ą'łigai nzhǫǫgo bik'etádndlá́ádíí bik'enda'izlaago, ła'íí bitílyú óodo bizisgo binast'i'. 7 Áídí' nt'éshi̱ daahin̲aahíí dʔí'i dała'á Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gosts'idihi, gosts'idn idee

óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ideehíí Bik'ehgo'ihi'nań doo ngonel'ąą dayú dahazhį' hinaahíí bihashke' halk'iłhi. 8 Da'ch'okąąh goz'aaníí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'idindláádíí hik'e binawodíí bits'ą'dí' łidi bee hadezbįh; nnee doo ła' ha'agháhgo yínel'ąą da, gosts'idn góyéégo benagowaahíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idi yił hikai n'íí ąął yeda'iláago zhą.

16

1 Áídí' kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi'dí' kozhiihíí dilwoshgo disiits'ąą, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gáyiłniigo, Ti'i, idee gosts'idi Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' halk'iłi biyi' siziidíí ni'gosdzáń biká'zhį' yadaahohkaah. 2 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á dantséhihíí bi'idee biyi' siziidíí ni'gosdzáń biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo dahadíń nt'éshį bégodzidi bee bídinidlidíí hik'e be'ilzaahíí daayokąąhíí łǫǫd nchǫ'i dázhǫ nniihi biká'zhį' ádaadzaa. 3 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á nakidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí túnteel biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo nnee daztsąąhíí bidił ga'ánolįhgo silį́į́: áídí' túnteel biyi'yú daagolį́į́ n'íí dawa nanezna'. 4 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á taadngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú daanlíínií hik'e tú hádaazliiníí biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo dił daasilį. 5 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á tú yebik'ehi gáníígo disiits'ąą, Da'áígee áńt'éé, Bik'ehgo'ihi'nań, ńlíni, ńlį́į́ n'íí, ńlį́į́ doleełíí, áí k'ehgo bá ngóń'ąąhíí bighą. 6 Nnee ná hadaadeszaahíí ła'íí binkááyú na'izídi n'íí nadaaztseedgo bidił da'dezjool, áí bighą dił daahidlą́ągo ánádaasídnda; da'ái bich'į' goldoh ni'. 7 Áídí' ła'íí, be'okąąhi biká' dahnási'niłi biyi'dí' dilwoshgo, gáníígo nádisiits'ąą, Da'anii gánnii, Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń, Dák'a'áńt'éhi, kándaago'áahíí da'anii, da'áígee at'éé. 8 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á dį́į́dngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhį' yayiziidgo dábiłgo, nnee kǫ' bee daadidlidgo baa godet'ąą. 9 Kǫ' dázhǫ sidogi bee nnee daanlid lę́k'e, Bik'ehgo'ihi'nań, díí góyéégo nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchǫ'go ádaayiłnii: áídí' daabinchǫ'íí doo yits'ą'zhį' ánádaasdzaa da, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnlsį da. 10 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ashdladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'éshį bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo yebik'ehíí dawa diłhił silį; nnee dázhǫ nniihíí bighą bizaa daayi'aał, 11 Łǫǫd hik'e bił nada'dini'híí bighą Bik'ehgo'ihi'nań yaaká'yú góliínií nchǫ'go ádaayiłnii: ła'íí nchǫ'go ánádaat'įįłíí doo yits'ą'zhį' ánádaasdzaa da. 12 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gostądngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú łą́ągo nliínií, Euphrátes holzéhi, biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo náhisgą, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanliiníí bá iłch'į'golne'go. 13 Áídí' tł'iishcho bizé'dí', nt'éshį bégodzidi bizé'dí', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádil'íni bizé'dí' taagi spirits nchǫ'i túshtłohé ga'ánolini hahikáhgo hiłtsąą. 14 Áí spirits-híí ch'iidn daanlį, godiyįhgo ánáyol'įįł, áí ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo ízisgo nant'án daanliiníí yich'į' okaigo dawa íła'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihi'nań Dák'a'at'éhihíí ízisgo na'diziidíí bijį nadaagondíłkaadgo. 15 In'įįhíí k'ehgo nánsháh. Hadíń déz'iiníí, bidiyágé gólį́įgo, doo dáłichiigo hidołtseeł dahíí bighą, áń biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 16 Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee íła'áyíílaa. 17 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náideznilíí dábiłgo yaaká'yú kįh biyi' da'ch'okąąhdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'ą'dí' kozhii ádį́įdgo gánnįid, Ąął begolzaa. 18 Áí dábiłgo kozhii adį́įd áiłts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'gosdzáń biká'gee daagolį́įgo godeyaadí' yushdí' godezt'i'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaa ágone'i da. 19 Ízisgo kįh goznilíí taagiyú iłk'é'nil, áídí' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bikįh nagoznilíí nadaagozgo': ízisgo kįh goznilíí Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yínálniigo idee yat'éégo bihashke'íí halk'iłi biyi'dí' ąął yidlą́ago áyíílaa. 20 Ni' táyi' dahnagoznilíí dawa hayúshį ch'adaagoyáá, ła'íí dziłíí doo ła' hit'į da silį. 21 Áídí' hilói dázhǫ nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíí, yaaká'dí' nnee biká' náłtą́ą́: hilói náłtą́ą́ nagontł'og dázhǫ bégodzidihíí bighą nnee Bik'ehgo'ihi'nań nchǫ'go ádaayiłnii lę́k'e.

17

1 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayonihíí dała'á shich'į' nyáágo gáshiłnniid, Yushdé' kú ńnáh; bizhaan ízisgo nant'į' nagháhi, tú łą́ągo iłtah at'éényú nazkaaníí yiká' dahsdaahíí, baa yá'iti'íí nił ch'í'nah ashłe'; 2 Áń ni'gosdzáń biká' nnee bánadaant'aahíí yił nant'į' nadaaskaihi, nant'į' na'idaahíí hách'it'iiníí bich'į' ch'idlą́ąhíí bee bił nádaagodizyis. 3 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'áhíí, Holy Spirit shiká'zhį' adzaago, da'igolį́íyú oshiłtį́į; áígee isdzán hiłtsąą, nt'éshį bégodzidi dázhǫ łichí'i yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihi'nań ádaadil'iiníí dahot'ehé biká' dá bizhi' zhą́hi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. 4 Isdzánhíí łichii dotł'izhi hik'e dázhǫ łichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi ła'íí dilkǫǫhé baa dahnaznil, ła'íí óodo ideehíí, nchǫ'i hik'e nant'į' na'idaahi nchǫ'i dawa yee halk'iłgo, dahyokaał: 5 Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'ąą, NT'ÉSHĮ DOO BÍGÓZINÍÍ, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'Į' NAKAIHÍÍ HIK'E NI'GOSDZÁŃ BIKÁ' NCHǪ'GO ÁGOT'EEHÍÍ

BĄĄ NLÍNI. 6 Nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahi daabidiłłíí, hik'e ínashood Jesus bigha nabi'distseedi daabidiłíí bee isdzán bił nágodizyisgo hiłtsąą: hiłtsąądá' dázhǫ́ shił díyagodzaa. 7 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gáshiłnniid, Hant'é bigha nił díyagodzaa? Díí doo bígózį dahíí isdzán, ła'íí nt'éshį bégodzidi dahbogheełíí bitsits'in gosts'idi ła'íí biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. 8 Áí nt'éshį bégodzidi hinłtsąą n'íí, nlįį n'íí, k'adíí da'ádįhi: o'i'áń doo ni'i'áńhi dadí' haghái, da'ilíí hileehzhį': ni'gosdzáń biká' daagolíínií, ni'gosdzáń nnit'aadá' naltsoos be'ihi'náhi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'ąą dahíí, nt'éshį bégodzidi daayiłtsąągo yaa bił díyadaagot'ee doo, áí nlįį n'íí, k'adíí da'ádįhi, ndi nanádáhi. 9 Goyáánií bee natsekeesíí díí bił ígozįįh. Bitsits'in gosts'idihíí dziłgosts'idi ádaat'ee, áí isdzán yiká' dahsdáhi. 10 Ła'íí ízisgo nadaant'aahíí gosts'idi ádaat'ee: ashdla'ihíí nandee, dała'á t'ah nant'aa, ła'íí doo hwaa higháh da; áń ńyáágo dét'ihézhį' nant'aa doo. 11 Nt'éshį bégodzidi nlįį n'íí, k'adíí da'ádįhi, tsebídngee nant'aahíí át'éé, ndihíí gosts'idi itah nlíni. da'ilíí hileeh yunne' diyaa. 12 Ła'íí biyeshdee gonenáni hinłtsaaníí, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'án daaleeh da; áídá' dała'á łedihikeezzhį' nt'éshį bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'ąą. 13 Daabiini'íí dała'á nádleehgo daabinawodíí hik'e yedaabik'ehíí nt'éshį bégodzidi yaa daayiné' doleeł. 14 Ái dibełįį biZhaazhé nlíni yił nadaagodíłkaad, ndihíí dibełįį biZhaazhé nlínihíí bitis hileeh: áń nant'án daanliiníí yeBik'ehń, ízisgo nant'án daanliiníí biNant'a': áń yił nakaihíí daabi'dokéed, habi'do'nil, nłt'éégo yiké' nakai. 15 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gánáshiłdo'niid, Tú iłtah at'éégo nazkąąhi hinłtsąąhíí, bizhaan biká' dahsdaahíí, ái túhíí nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, nnee łáni, nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú naznílíí, ła'íí nnee iłtah at'éégo yádaałti'íí ádaat'ee. 16 Nt'éshį bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinłtsąąhíí, áí bizhaaníí yik'edaannıih doo, yó'odaayiłt'e'go dáłichiigo ádaile', bitsį'íí daayiyąą ła'íí kǫ' bee daayidiłid doo. 17 Bik'ehgo'ihi'nań hát'íínií da'ádaane'go bijíí yune' hádaat'įįgo áyíílaa, daabiini'íí dała'á ánádaidle'go, yedaabik'ehíí nt'éshį bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí dá begolzaazhį'. 18 Isdzán hinłtsaaníí ízisgo kįh gozníli at'éé, áí ni'gosdzáń biká' ízisgo nadaant'aahíí yá nant'áhi at'éé.

18

1 Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ła'i yaaká'dí'hayaa higaałgo hiłtsąą, dázhǫ́ binawod golínihi; bits'ą'idindláádíí bee ni'gosdzáń biká' got'įį silįį. 2 Ádįįd dilwoshgo gánníí, Bábylon, dázhǫ́ ízisgo at'éé n'íí nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolįį silįį, spirits daanchǫ'i dawa áígee ndaagozle', dlǫ́' daanchǫ'i hik'e dlǫ́' bik'e daach'isch'ii'íí áígee ndaagozle' ałdó'. 3 Bizhaan biwine bich'į' nant'į' na'idah há'it'įįhíí bee nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bił nádaagodizyis, nnee ízisgo nadaant'aahíí bizhaaníí yił nant'į' nadaaskai, ła'íí ni'gosdzáń biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí bizhaan dázhǫ́ hálđzilíí bits'ą'dí' hádaałdzil daasilįį. 4 Áídí' ła' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'ą́ą́ gánníigo, Shik'ííyú, bizhaan bits'ą' nohkáh, dahyúgohíí nohwíí ałdó' binchǫ'íí be'ádaanoht'ee, ła'íí bich'į' góyéégo nagowaahíí nohwíí ałdó' itah doo. 5 Binchǫ'íí yaaká'yú nel'ąągo yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihi'nań áń binchǫ'íí yénálnii. 6 Hago ánát'įįdíí k'ehgo bíí ałdó' ágánádaahdle', hago ánát'įįdíí da'ágánáhołąągo nakidn bich'į' nanáda'ołniił: idee biyi' ha'desbįhíí da'ágánáhołąągo nakidn bá hanáda'dołbįh. 7 Ída'odlíígo dawahá yee bił gonedlíįhíí k'ehgo da'ágánáhołąągo koniigodilne' hik'e chaał na'idaahíí baa daadohné': bijíí yune' gádiłdi'nii, Shíí ízisgo isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshłįį, doo itsaa nshłįį da, chaał na'idaahíí áshǫǫd bee shaa godogaałgo. 8 Áí bigha dáła' jįįgo iłtah at'éégo góyéégo nagowaahíí bee baa godogaał, da'itsaahíí, chaał na'idaahíí, ła'íí shiná' góyéhi; kǫ' bee bidi'dodlił: Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń baa yałti'íí ízisgo at'éehíí bigha. 9 Ni'gosdzáń biká' ízisgo nadaant'aahíí yił nant'į' naskai n'íí, hik'e yił bił daagonedlįį n'íí, dilidíí bits'ą'dí' łidíí daayo'įįdá' baa daachag doo, ła'íí natídaadindli'go daachag doo. 10 Biniigodolne'íí yédaaldzidgo anahdí' nadaazįį doo, gádaaniigo, Doo gozhǫ́ǫ́ da, doo gozhǫ́ǫ́ da, ízisgo kįh gozníl n'íí, Bábylon, dák'a'at'éé n'íí! Dała'á łedihikeezíí biyi' naa yá'iti'íí iłk'idá' bengonyáá. 11 Ni'gosdzáń biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí baa daachag doo, ła'íí chaał nakai doo; nnee doo ła' baa naná'iłniih dahíí bigha: 12 Óodo, béshłigai, tséé ílíni, dilkǫǫhé, nak'ą'łigai nłt'éhi, łichii dotł'izhi, masgágo, dázhǫ́ łichii'íí, tsį iłtah at'éhi iłką daagolchinií, bichįh yee da'dilo'íí biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsį łáń ílíni be'ádaaszaahíí, béshbrass holzéhi, hik'e iron holzéhi, ła'íí tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí, 13 Cínnamon holzéhi, łikągolchini, ch'il bik'ah łáń ílíni, jeeh didlidgo łikągolchini, wine, ik'ah, ik'áán nłt'éhi, tł'oh naghái, magashi, dibełįį, łįį, tsinaghái bijád nakihi, daabi'des'náhi, ła'íí nnee daanliiníí. 14 Ła'íí nest'ą' dázhǫ́ hánt'įį n'íí nits'ą'zhį' bengonyáá, ła'íí dázhǫ́ itisgo nłt'éehíí hik'e bee ízisgo áńt'éehíí nits'ą' da'ilíí silįį, dahazhį' doo nahinłtséhgo da. 15 Nnee áí baa nada'iniihíí isdzánhíí bits'ą'dí' hádaałdzil daasiliinií, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazįį doo, 16 Gádaaniigo, Doo gozhǫ́ǫ́ da, doo gozhǫ́ǫ́ da, ízisgo kįh gozníl n'íí, nak'ą'łigai dázhǫ́ nłt'éhi, hik'e dotł'izhgo łichii'íí, ła'íí dázhǫ́ łichii'íí

bee bik'e'izlaa ni', óodo, ła'íí tséé ílíínií, ła'íí dilkǫǫhé bee bik'esiɲil ni'. 17 Dawahá bee há'ilʔdzil n'íí dała'á łedihikeezzhį' doo nt'é da silį́ ląą. Tsina'eelʔíí yiká' nadaant'aahíí, dawa bił nada'i'eelʔíí, nada'ił'eelʔíí, ła'íí dahayú nada'ił'eełyú baa nada'iɲiih ła'íí nada'ilɲiihíí da'aɲahyú nadaazį́. 18 Dilidíí bits'ą́'dí' łidíí daayo'į́go nádaadidilghaazhgo gádaaɲii, Díí ízisgo kįh gozɲilíí doo ła' ga'at'éé da ni'! 19 Daachago natídaadindlí'go bitsits'in biká'zhį' łeezh daiłke' gádaaɲiigo, Doo gozhǫ́ǫ́ da, doo gozhǫ́ǫ́ da, ízisgo kįh gozɲil n'íí, yee hádaałdzili bitsina'eelʔíí daagolíínií yee hádaałdzil n'íí! Dała'á łedihikeezzhį' doo nt'é da silį́. 20 Yaaká'yú daagonohʔíni, nadaal'a'á dilzini daanohʔíni, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwinkááyú nada'iziidi, nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; Bik'ehgo'ihi'ɲań ízisgo kįh gozɲil n'íí nohwíí nohwigha t'áázhį' bich'į' nanáhesɲil. 21 Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á ízisgo at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'ąągo túnteel yiyi' oyiłné' gáɲíígo, Da'ágát'éégo ízisgo kįh gozɲili, Bábylon holzéhi, ts'iłtąągo doo hagee nát'į́ da doleeł. 22 Tsį́be'idot'áłé yee da'do'aalíí, bee dot'áłé yídaagoɬsiníí, tsį́sól yee da'do'aalíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aalíí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'į́h da doleeł; nɲee dawahá áiléhi, hagot'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'į́ da doleeł; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agíí doo hagee naadits'ag da doleeł; 23 Nitahyú ik'ah kǫ'íí bits'ą́'idindíínií da'ádįh doleeł; nɲee niiɲéhíí hik'e isdzán niiɲéhíí bizhii doo hagee naadiits'į́h da doleeł; nɲee nitahyú baa na'iɲiihíí ízisgo nandee ni', ni'gosdzáń biká'; nitahyú iyónziníí nɲee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ch'a'óɲil ni'. 24 Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziid n'íí bidił, nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań bá hadaadeszaa n'íí bidił, ła'íí nɲee ni'gosdzáń biká' nadaastseedíí dawa bidił ízisgo kįh gozɲilíí bitahyú hit'į́.

19

1 Díí bikédí'go nɲee dázhǫ́ łáni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaɲiigo disiits'ą́ą́, Bik'ehgo'ihi'ɲań nohweBik'ehń ba'ihégosį le'; Hasdách'ighάhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnɬsiníí, ła'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé. 2 Da'aɲiigo ła'íí dázhǫ́ nłt'éégo aayałti'; bizhaan, ízisgo nant'į' nagháhi yee ni'gosdzáń yiłchǫǫdi, yaa yałti', ła'íí bánada'iziidi naistseedhíí bighą yá t'ąązhį' nanáhesɲil. 3 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲań ba'ihégosį le', ánádaado'ɲiid. Áídí' łid kįh gozɲilíí bits'ą́'dí'hi doo ngonel'ąą dayú hahitį́į́ doleeł. 4 Nt'éégo bádaayáńyú nadindį́į́'i ła'íí nt'éshį daahiɲaahíí dį́į́'i biyahzhį' hayaa ádaasdzaago Bik'ehgo'ihi'ɲań nant'aago dahsdaayú daayokąąh, gádaaɲiigo, Doleełgo at'éé; Bik'ehgo'ihi'ɲań ba'ihégosį le'. 5 Áídí' nant'án biká'dahsdáhi bits'ą́'dí' kozhii dits'ag gáɲíígo, Bik'ehgo'ihi'ɲań daahohiikąąhń ba'ihédaanohsį le', daanohwigha bánada'ohsiidíí, daanohwigha daabinoɬsiníí, doo ízisgo ádaanoht'ee dahíí ła'íí ízisgo ádaanoht'eehíí. 6 Nɲee dázhǫ́ łáni ádaaɲii ga'áhiłts'ago, tú dázhǫ́ yat'éégo yaahilíni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'ɲiihíí k'ehgo áhiłts'ago disiits'ą́ą́, gádaaɲiigo, Bik'ehgo'ihi'ɲań ba'ihégosį le': Bik'ehgo'ihi'ɲań nohweBik'ehń dawa yebik'ehń yee nant'aa. 7 Haląą nohwił daagozhǫ́ǫ́ le', nohwił daagonedlį́į le', áń daadinlzį le': dibełʔį́ biZhaazhé nlíni niiɲéhíí biká' ngonyáágo bi'aa hileehíí iłch'į'ádedlaa. 8 Áí nak'ą'łigai dázhǫ́ nłt'éhi, doo chį dahi, dázhǫ́ łigaii bik'esilaa doleełgo baa godet'ąą: díí nak'ą'łigaihíí nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań báhadaadeszaahíí bi'at'e' nzhóni at'éé. 9 Nt'éégo ágáshiɬɲii, Díí bee ágóle', Hadíń dibełʔį́ biZhaazhé nlíni niɲáágo bá da'idąąyú daabidokéedíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł. Ágánáshiłdo'ɲiid, Díí Bik'ehgo'ihi'ɲań da'aɲii áɲíhi. 10 Áík'ehgo biyahzhį' hayaa asdzaago hosíkąądí' gáshiłnɲiid, Doo ágáńt'į́ da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolɲi'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihi'ɲań zhą́ honkąąh: Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú yádaałti'íí Jesus baa nagolɲi'hi dázhǫ́ itisyú yaa nagolɲi' n'íí át'éé. 11 Yáá iłts'ą́' ádzaago ɬį́į́gai hiłtsąą; áí yiká' dahsdaahń Badach'olíhi hik'e Da'aɲíhi holzee, áń da'áígee ná'áyáłti' ła'íí nłt'éégo ágot'eehíí bighą nagonłkaad. 12 Biɲaahíí kǫ' yadiinahíí ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'án bich'ah łą́ągo dahnazɲil; bizhi' dahgoz'ąą, áí nɲee doo ła' yígółsį da, bíí zhą́ yígółsį. 13 Ííhíí dił biyi' nastsoozi bik'esilaa: áń Bik'ehgo'ihi'ɲań biYati' holzee. 14 Áík'ehgo yaaká'yú nadaagonłkaadíí ɬį́į́łgai bił hilwołíí biké' nálseeł, nak'ą'łigai dázhǫ́ nłt'éhi, dázhǫ́ łigaihi, doo chį́h dahi bik'enazlaa. 15 Bizé'dí' bésh be'idiltłishé deníni há'áá, áí nɲee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí yee yihiłtłiish doo; bésh dahyotįį́go nant'aa doo: ła'íí dahts'aa bitoo yiká' naghaago hayigęęsíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nɲee yich'į' gode'aah. 16 Bi'íí ła'íí bik'aizhį' bizhi' bek'e'eshchį́į, áí díí k'ehgo dahgoz'ąą, ÍZISGO NANT'ÁN DAANLIINÍÍ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINÍÍ YEBIK'EHŃ. 17 Nt'éégo Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á ya'áí yiyi' sizį́igo hiłtsąą; áń dlǫ' yáá iɬɲí'yú nada'iɲiihíí dawa yich'į' nadidilghaazh gáɲíígo, Yushdé', Bik'ehgo'ihi'ɲań ízisgo at'éhi bá da'idąąhíí baa íła'ádaahɲe'; 18 Ízisgo nant'án daabitsį', silááda binant'a' daanlíni daabitsį', nɲee ndaalwodi daabitsį', łį́į́ daabitsį', yiká' dahnaháztaaníí daabitsį', ła'íí nɲee dawa doo isná daanlį́į dahíí hik'e isná daanliiníí, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí daabitsį' daahsąą doleełhíí bighą. 19 Áídí' nt'éshį bégodzidi hiłtsąą, ła'íí ni'gosdzáń biká'

ízisgo nant'án daanliiníí bisilááda biłgo íła'ádaasdzaa, ɬíí yiká' dahsdaahń bisilááda biłgo yił nagonłkaad doleełgo. 20 Nt'éshį bégodzidi yisnáh silįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádil'íni ałdó' yisnáh silįį, nt'éshį bégodzidi biná́áł godiyiįhgo ánáʼol'įįłgo nnee nt'éshį bégodzidi be'ídinidlídé bee bídi'nidlidihíí, ła'íí bíí át'éégo be'ilzaahíí daayokąąhíí yich'į' nazch'a'i. Díí da'ała dá daahinaago tsétkǫ'i bił diltłi'go sikáni biyi' yuyaa oldeeł. 21 Ła'ihíí ɬíí yiká' dahsdaahń bésh be'idiltłishé bizé'dí' há'ádhíí yee nadaistseed: áik'ehgo dlǫ' iłtah at'éehíí áí daabitsį'íí yee náda'isdįįd.

20

1 Áídí' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaałgo, o'i'áń doo ni'i'áńihi bá be'igęęsé hik'e bésh hishbizhíí nchaahi dahyoniłgo hiłtsąą. 2 Áń tł'iishcho, doo áníi da tł'iishíí, ch'iidn nant'ánhi, Satan holzéhi, yił ndéélgo dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhį' ɬíyistł'ǫǫgo, 3 O'i'áń yunę' yó'olt'e' da'dentą́ądí' o'íígę́ęz, nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí yúwehyú doo ch'a'onayiniił dahíí bighą, dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhį': áí bikédí'go dét'įhézhį' nanánt'įh doleeł. 4 Áídí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaníí hiłtsąągo yiká' dahnaháztaaníí aayádaałti'go baa daagodest'ąą: Jesus yaa nagolni'íí hik'e Bik'ehgo'ihi'nań biyati'híí bighą bik'os nadaahisk'i n'íí biyi' nazįį n'íí hiłtsąą, áí nt'éshį bégodzidi dagohíí be'ilzaahíí doo daayoskąąd dahíí, daabitá' dagohíí daabigan bebídaanidlidé doo bee bídaanidlid dahíí; áí daahinaa násdlɬíígo, dała'á doo náhóltagyú łégodzaazhį' Christ yił nádaant'aah. 5 Łahzhį' nanezna'íí doo daahinaa násdlɬíí da, dała'á doo náhóltagyú łegodzaahíí ąąłgo zhą́. Díínko dantsé nanezna'íí naadikáhgee. 6 Dantsé nanezna'íí naadikáhgee hadíń yitah naadiidzaahíí biyaa gozhǫ́ǫ hik'e bił godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahíí doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihi'nań hik'e Christ bi'okąąh yebik'ehíí daanlįį doleeł, dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhį' yił nadaant'aah doo. 7 Dała'á doo náhóltagyú łegodzaahíí ąąłgo Satan ha'ásitįįdí' ch'ínálteeh. 8 Áídí' dįį'yú ni'gosdzáń biká' goz'ąąyú iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, Gog hik'e Magog daagolzeehíí, ch'ayiniiłyú nagonłkaad doleełhíí bighą íła'ánálne'yú hágháh: áí túnteel tábąą sáíhíí k'ehgo da'áhołąą doo. 9 Ni'gosdzáń nteelíí biká' dahnádnłsąą, nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí daagolɬíígee binaa, hik'e kįh gozníli koł daanzhóni binaa łédnt'i' silįį: áídá' yaaká'dí' kǫ' nkednnágo ąął daabi'nłíd. 10 Áídí' ch'iidn nant'án bich'į' nazhch'a'íí kǫ' hik'e tsétikǫ'i bił diltłi'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshį bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádil'ínihíí nahásztąąyú, áígee jįį hik'e tł'é'go goyéé bich'į' nagowaa doo, doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. 11 Áídí' nant'án biká'dahsdáhi łigaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahń hiłtsąą, áń bits'ą́'dí' ni'gosdzáń hik'e yáá bił ogoyáá; áídí' doo hayú goz'ąą da lę́k'e. 12 Nanezna'íí doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bidáhdí' nadaazį'go hiłtsąą; áídí' naltsoos iłts'ą́' ádaadzaa: ła'i naltsoos iłts'ą́' nanádzaa, áí naltsoos be'ihi'nąhi: nanezna' n'íí hant'é ádaaszaahíí naltsoos biyi' k'e'eshchiinií bee baa yáda'iti'. 13 Túnteel biyi' nanezna' n'íí naadiikaigo áyíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íí nanaadiikai: áídí' dawa hant'é ádaaszaa shįhíí bighą baa yáda'iti'. 14 Áídí' da'itsaahíí hik'e Ch'iidntahíí kǫ' diltłi'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díínko nakidngee daná'itsaahi at'éé. 15 Áídá' dahadíń naltsoos be'ihi'nąhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'ąą dayúgo kǫ' diltłi'go sikaaníí biyi' yuyaa olt'e'.

21

1 Áídí' yaaká' áníidéhi hik'e ni'gosdzáń áníidéhi hiłtsąą: dantsé yaaká'híí hik'e dantsé ni'gosdzáńhíí bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdįįd. 2 Shíí, John, Jerúsalem áníidéhi, kįh godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' hayaa goldohgo hiłtsąą, na'ilíhn k'ad nninéhgo biką' hileehíí yiba' ilch'į'ádodlaahíí ga'at'éégo. 3 Yaaká'dí' kozhii ádįįd áiłts'ago disiits'ą́ą gáníígo, Isąą, da'ch'okąąh goz'aanií Bik'ehgo'ihi'nań yiyi' goliínií nnee bitahyú goz'ąą, áń bił daagolɬíígo nneehíí bichąghášhé daanlįį doleeł, Bik'ehgo'ihi'nań dabíí yił daagolɬíígo, bíí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhń doleeł. 4 Bik'ehgo'ihi'nań binádá tú bá k'eda'iłdéh doleeł; da'itsaahíí da'ádįh doleeł, doo koł gozhǫ́ǫ dahíí, daach'ichagíí, daach'innįihíí ndi da'ádįh doleeł: dantsé áí begoz'ąą n'íí bech'ígóyááhíí bighą. 5 Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń gánnįid, Isąą, dawahá ánáídégo ánáshdléh. Áídá' shíí gáshiłnnįid, K'e'iłchíí: díí yati'íí da'annii ła'íí ba'olníhi at'éé. 6 Gánáshiłdo'nįid, Ąął łalzaa. Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshłįį. Hadíń dibá' nliinií tú hináhi halɬíhíí bá ná'isįįh, doo bighą nahi'nįił dago. 7 Hadíń dawahá yitis siliinií dawa bíyéé doleeł; Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhń nshłįį doleeł, shiye' nlįį doleeł. 8 Áídá' dawa yee nádaaldzidíí, doo da'odląą dahíí, nchǫ'go ádaat'eehíí, nnee nadaiłtseedíí, nant'į' nakaihíí, iyodaanzihíí, nadn'áí daayokąąhíí, ła'íí łéda'iłchoohíí dawa tsétikǫ'i bił diltłi'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'ąą: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. 9 Áígee Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á gosts'idihíí

dała'á, its'aa gosts'idi gosts'idn góyéégo banagowaahíí bee halk'ihíí, yee dahiká4i shaa nyáágo, shich'į' hadzii gáɳíígo, Yushdé', isdzán ániˊ nnáhi, dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni bi'aahíí niɬ ch'í'ɳah ashɬe'. 10 Áídí' Holy Spirit shiká'zhį' adzaago Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'áhíí dziɬ dázhǫ́ nchaahi yúdahyúhi biká' oshiɬtɬ́ɻ́, áígee ízisgo kɧ gozɳilíí, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'dí' biɬ nkegonyáágo shiɬ ch'í'ɳah áyíílaa, 11 Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'idindlá4díí bee bits'ą́'idindlá4d: bits'ą́'idindlá4díí tséé dázhǫ́ ɬáń ílíni, jasper holzéhi, dénɬtónégo binkááyú got'ɻihíí ga'at'éé; 12 Áí kɧ gozɳilíí biɳaayú ɬé'ditɬ'ɻihíí dázhǫ́ nteel áídí' dázhǫ́ yúdahgo alzaa lɛ́k'e, nakits'ádahgo dáádítɬ́h, áí da wago Bik'ehgo'ihi'ɳań binadaal'a'á nadaazɻ́, Israel nakits'ádahyú hat'i'íí daabizhi' dahnagoz'ąą, dáádítɬ́híí biká'gee. 13 Ya'áí hanadáhdí'go taadí' dáádítɬ́h; nahokǫsé dahstąądí'go taadí' dáádítɬ́h; na'idi'ahdí'go taadí' dáádítɬ́h; ya'áí onadáhdí'go ałdó' taadí' dáádítɬ́h. 14 Kɧ gozɳilíí biɳaayú ɬé'ditɬ'ɻihíí bitɬ'ą́ą́hgo nakits'ádahgo istɬ'ɻhgo ɬégodnt'i', dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni binal'a'á nakits'ádah daabizhi' áí biká' dahgoz'ąą. 15 Shich'į' yałti'íí be'ída'nel'ąąhé óodo be'alzaahi naitiih, áí kɧ gozɳilíí hik'e bidáádítɬ́híí, ła'íí biɳaayú ɬé'ditɬ'ɻihíí yee yí'da'nel'ąąhgo. 16 Kɧ gozɳilíí dɬ́ízhį' hágodn'áá, naniigo dáne'niiyú dáɬeɬ'ee: kɧ gozɳilíí be'ída'nel'ąąhé yee yída'neɬ'ą́ądgo nakits'ádahn doo náhóltagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíí, dáne'niiyúhíí, hik'e ts'ídagíí biɬgo dáɬeɬ'ee. 17 Áídí' biɳaayú ɬé'ditɬ'ɻihíí ałdó' yí'nes'ąądgo dała'á gonenadín ikáˊyú dizdin dɬ́ɻ́'i nɳee bigan iɬhadit'ąądí' biganlataházhį' ngont'i'go, áí Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'yú góliínii k'ehgo at'éé. 18 Biɳaayú ɬé'ditɬ'ɻihíí tséé ɬáń ílíni, jásper holzéhi, be'ágolzaa: kɧ gozɳilíí dá óodo zhą́, dolyiini binkááyú got'ɻihíí ga'at'éhi, be'ágolzaa. 19 Biɳaayú ɬé'ditɬ'ɻihíí bitl'áá4 istɬ'iníí tséé iɬtah at'éhi ɬáń da'iliínii bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itɬ'áá4 istɬ'iníí jásper holzéhi be'ágolzaa; nakigeehíí sápphire holzéhi; taadngeehíí chálcedony holzéhi; dɬ́ɻ́'igeehíí émerald holzéhi; 20 Ashdladngeehíí sárdonyx holzéhi; gostáńgeehíí sárdius holzéhi; gosts'idigeehíí chrýsolite holzéhi; tsebígeehíí béryl holzéhi; ngost'áígeehíí tópaz holzéhi; gonenangeehíí chrýsoprasus holzéhi; łats'ádahgeehíí jácinth holzéhi; ła'íí nakits'ádahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágolzaa. 21 Dáádítɬ́híí nakits'ádahíí dilkǫǫhé ɬáń ílíni, pearl holzéhi, nakits'ádahgo be'alzaa: dała'á ntą́ągo pearl dała'á biɬ ádaaszaa: kɧ gozɳilíí biyi' intínhíí dá óodo zhą́ dolyiini binkááyú got'ɻihíí k'ehgo alzaa. 22 Áígee da'ch'okąąh goz'aaníí doo hish'ɻį da: Bik'ehgo'ihi'ɳań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi hik'e dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni biɬgo dabíí da'ch'okąąh goz'aaníí daanlɻį. 23 Kɧ gozɳilgee ya'áí ła'íí tł'é'gona'áí da'ádɧ ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'idindlá4díí bee got'ɻį, ła'íí dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni bee got'ɻihíí nlɻį. 24 Nɳee iɬtah at'éégo hadaazt'i'íí hadíí hasdákaihíí, áí kɧ gozɳilíí bits'ą́'idindlá4díí yee nakai doo: ła'íí ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíí ízisgo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodnɬsiníí yiɬ nihikáh doleeɬ. 25 Bidáádítɬ́híí jɻ́go doo daná'detɬ́h da: akú tł'é' ánágodɧ. 26 Nɳee iɬtah at'éégo hadaazt'i'i ízisgo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodnɬsiníí yiɬ nihikáh doleeɬ. 27 Hadíí daanchǫ'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, nchǫ'go at'éégo ánát'ɻįlíí, ła'íí hadíń ɬé'iɬchoohíí ałdó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadíń dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni binaltsoos be'ihi'ɳáhi bizhi' dahgoz'aaníí zhą́ ha'akáh doleeɬ.

22

1 Áídí' tú be'ihi'ɳáhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'ɻįgo, Bik'ehgo'ihi'ɳań hik'e dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskeedí' hálɻ́ígo, Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á shiɬ ch'í'ɳah áyíílaa. 2 Kɧ gozɳilíí ch'í'ítinyú iɬɳí'yú, ła'íí tú ńlíínii da'aɬch'izhiɳéé nel'ąągo tsɻ́nt'áni be'ihi'ɳáhi nádihikáad, áí nakits'ádahyú át'éégo nánt'ɻh, dádaanántɬ́hgee nest'ą' dała'áyú át'éhi dahnándah: bit'ąąhíí nɳee iɬtah at'éégo hadaazt'i'íí yee nádaadziihi. 3 Áígee dénchǫ'go ágoť'eehíí ánádɧ doo: áídí' Bik'ehgo'ihi'ɳań hik'e dibeɬ́ɻ́ biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokąąh doleeɬ: 4 Binii daayo'ɻį doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'ąą doo. 5 Tł'é' ánádɧ doleeɬ; ik'ah kǫ'íí ła'íí ya'áí be'idindlá4díí doo hagot'ɻ́ da; Bik'ehgo'ihi'ɳań nohweBik'ehń dabíí bá idindlá4di nlɻį doleeɬ: ła'íí doo ngonel'ąą dayú dahazhį' nadaant'aa doo. 6 Áídí' gánáshiłdo'ɳiid, Díí yati'íí ba'olníhi hik'e da'aɲíhi at'éé: Bik'ehgo'ihi'ɳań nohweBik'ehń binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokąąhń, k'ad ágoɲéhíí bánada'iziidíí yiɬ ch'í'ɳah ágole'híí bigha binal'a'á yaaká'dí'hi bich'ɻ' daades'a'. 7 Isąą, dák'adégo nánshdaa4: díí naltsoos hagot'éégo ágolɲéhgo benet'aaníí hadíń yikísk'eh at'éehíí biyaa gozhǫ́ǫ doleeɬ. 8 Shíí, John, díí ágoť'eehíí disiits'ą́ą́ ła'íí hiɬtsąą. Áík'ehgo disiits'ąądí' hiɬtsąągo, Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á áí shiɬ ch'í'ɳah áyíílaahi biyahzhį' hayaa asdzaago hoshkąąh nkegonyaa. 9 Nt'éégo gáshiɬnɳiid, Doo ágáńt'ɻį da: shíí, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikísk'eh ádaat'eehíí biɬgo dała' nada'idziid. Bik'ehgo'ihi'ɳań zhą́ onkąąh. 10 Gánáshiłdo'ɳiid, Díí naltsoos hagot'éégo ágoɲéhgo benet'aaníí bida'denɬjéeh hela', biká' ngonyáá4híí bigha. 11 Hadíń doo dábik'ehyú át'ɻ́ dahíí, áń dayúweh ye'at'ɻ́ le': hadíń dénchǫ'égo at'ɻ́ihíí, áń dayúweh ye'at'ɻ́ le': hadíń nɬt'éégo at'éehíí, áń dayúweh nɬt'éégo at'éé le': ła'íí hadíń dilziníí, dayúweh dilzį le'.

12 Isąą, dák'adégo nánshdaał; koch'į' nada'ishnįįhįį́ bił nánshdáh, nnee dała'á ntįįgo hagot'éégo ánánt'įįdhíí bighą bich'į' na'ishnįįhgo. 13 Shíí Álpha hik'e Oméga nshłįį, begodeyáhi hik'e bengont'i'i, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. 14 Bik'ehgo'ihi'nańgo yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł, áí tsį'nt'áni be'ihi'náhi yaa dokaahgo bá goz'ąą, ła'íí kįh goznilíí ch'íná'itįhyú ch'ídokaahgo ałdó' bá goz'ąą. 15 Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'į' nakaihi, nnee nadaiłtseedi, nnee nadn'áí daayokąąhi, ła'íí dahadíń łé'ichoohíí bił nzhǫǫgo dayúweh łé'iłchoohi doo ha'ádokaah da. 16 Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwił nagolni'go deł'a'. David bikeghad nshłįį, hik'e David bits'ą́'dí'hi nshłįį, ts'iłsǫǫsécho bits'ą́'idindíni nshłįį. 17 Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanii. Hadíń idits'agi ałdó', Yushdé', nii le'. Hadíń dibá' nlįįhíí hígháh le'. Hadíń hát'íníí tú be'ihi'náhi yodląą, doo bighą nahi'niił dago. 18 Nnee dała'á ntįígo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aanií daidits'agíí gádaabiłdishnii, Dahadíń díí ínágodn'ąąhíí, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihi'nań góyéégo godigháhíí bich'į' ínágodo'aał: 19 Dahadíń díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aanií ła' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihi'nań ałdó' naltsoos be'ihi'náhi biyi'dí', kįh godiyini goznilíí biyi'dí', ła'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' bíyéé zhinéédhíí bits'ą' hayiné' doleeł. 20 Díí yaa nagosni'íí gánníí, Da'anii shíí dák'adégo nánshdaał: Doleełgo at'éé. Da'anii Jesus, nohweBik'ehń, de'nnáh. 21 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'į' begoz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1–2.12
2	Matthew 2.13–3.6
3	Matthew 3.7–4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25–7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24–11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46–13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47–14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29–16.12
25	Matthew 16.13–17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23–19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29–21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34–23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31–26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69–27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29–2.12
17	Mark 2.13–3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31–4.25
20	Mark 4.26–5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24–8.10
26	Mark 8.11–9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30–10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27–12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38–13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31–5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29–6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39–7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36–8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40–9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51–10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38–11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37–12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22–14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19–17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29–22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54–23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44–24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22–4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53–8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54–12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31–14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25–19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51–8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24–13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42–14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36–16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22–19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37–22.16
4	Acts 22.17–23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25–3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13–5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15–8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22–10.13
27	Romans 10.14–11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22–16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18–2.5
6	1 Corinthians 2.6–3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19–10.13
16	1 Corinthians 10.14–11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27–13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12–2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13–5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14–7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17–3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23–4.20
19	Galatians 4.21–5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17–5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27–2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19–3.6
2	Philippians 3.7–4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21–2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18–4.18
9	1 Thessalonians 1.1–2.9
10	1 Thessalonians 2.10–3.13
11	1 Thessalonians 4.1–5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22–3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15–3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14–5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32–12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19–2.17
19	James 2.18–3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13–2.10
24	1 Peter 2.11–3.7
25	1 Peter 3.8–4.6
26	1 Peter 4.7–5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18–3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18–3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abíah (Abáíyah) Abíjah ałdó' holzee.
Áchaz (Éíkaz) — Áhaz ałdó' holzee.
Ágar (Éígar) — Hágar ałdó' holzee.
Areópagite (Ariyápagait) — yánáltihíí nlįįhíí golzeego ágolzee.
Baal (Béyal)
Bar-jóna— Jóna biye' golzeego ágolzee.
Bik'ehgo'ihi'n̲ań **bá**hadaadeszaah**íí**— ínashood daanliinií golzeego ágolzee.
Bitis-hagowáh— Israel hat'i'íí Egyptgee daagolį́ídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań Egyptians daanliinií yich'į' hashkeego binal'a'á yaaká'dí' yich'į' oyis'a', ishikíń dantsé nakaihíí nadaiłtseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliinií dáádítį́híí yiká' dił yílta'yúgo bíí biye'ke doo nadaistseed da. Áí bitis-hagowáh holzee. Łenágodáhgee áí yínádaałn̲iihgo da'iyąą. Áígee Jesus daztsą́ądí' naadiidzaa lę́k'e. Áí Easter holzee. (Acts 12:4)
Bóoz— Bóaz ałdó' holzee.
Caesar (Síizar)
Caesaréa (Sesaríya)
Cáiaphas (Kéyafas)
Cenchréa (Senkríya)
Cephas (Síífas) — Peter ałdó' holzee.
Ch'ah hobį́hí**í**— ach'idilwodgo díí ga'at'éhi hołbį́į́ł.
Chárran (Káran) — Háran ałdó' golzee.
Chíos (Káiyos)
Christ— Bik'ehgo'ihi'n̲ań its'áltíni golzeego ágolzee.
Cilícia (Silíshiya)
Círcumcise (sírkamsaiz) — Bik'ehgo'ihi'n̲ań bik'ehgo Jews daanliinií ishikinihíí tsebíí beiskąągo daabi'diigish lę́k'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahnagoz'aanií Bik'ehgo'ihi'n̲ań hat'i'íí daanlį́į́go bee bígózį lę́k'e.
Cnidus (Náídas)
Cyréne (Sáiríínii)
Da'iilwosh— da'iilwosh n̲iihíí nadaan'ne' golzeego agolzee.
Da'iłhosh— da'iłhosh n̲iihíí nanezna' golzeego ágolzee.
Dibełį́**i biZhaazhé**— Jesus dibeł**į́**į́ biZhaazhé yiłn̲ii, nn̲ee yá datsaahíí bighą.
Elías— Elíjah ałdó' holzee.
Emmor— Hámor ałdó' holzee.
Esáias— Isáiah ałdó' holzee.
Eunuch (únik) — nn̲ee doo nnádaałsé' dago ádaaln̲e'íí eunuchs daaholzee.
Ezékias— Hezekíah ałdó' holzee.
Furlong— nakidi gonenadín dahgostǫ'yú shį ga'áhosahgo tsebíí furlongs dała'á mile ga'áhosah.
Hosánna (hozána) — Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'ihégosį le', golzeego ágolzee.
Jechonías (Jekonáíyas) — Jechoníah ałdó' holzee.
Jeremías (Jeremáíyas) — Jeremíah ałdó' holzee.
Jéremy— Jeremíah ałdó' holzee.
Jesus— Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)
Jóatham— Jótham ałdó' holzee.
Jónas— Jónah ałdó' holzee.
Jósaphat— Jehóshaphat ałdó' holzee.
Josías— Josíah ałdó' holzee.
Júda, **Jú**das— Júdah ałdó' holzee.
Mádian— Mídian ałdó' golzee.
Manásses— Manásseh ałdó' holzee.
Márcus— Mark ałdó' holzee.
Mnáson (Néísan)
Néphthalim— Náphtali ałdó' golzee.
Niger (Náíjer)
Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchį́.
Osee— Hoséa ałdó' holzee.
Ozías (Ozáíyas) — Uzzíah ałdó' holzee.

Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíí dała'á jį̨į̨go goneehíí golzeego ágolzee.
Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliinií sahngo ádaat'ee. Jews bich'į' begoz'aaníí itisgo be'ádaant'ee, daanii lę́k'e.
Pheníce (Fenííse) — Phenécia, Phoenícia (Fenísh*iya*) ałdó' golzee.
Ptolemáis (Toleméyas)
Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.
Sadak— Zádok ałdó' holzee.
Sádducees (Sádusiiz) — Sádducees daanliinií sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íí doo naadikáh da, daanii lę́k'e.
Sína— Sínai (Sáíniyai) ałdó' golzee.
Sion (Sáíyon) — Zíon (Záíyon) ałdó' golzee.
Sýchar (Sáíkar)
Talent— dała'á doo náhóltagyú shį bestso golzeego ágolzee.
Timótheus— Timothy ałdó' holzee.
Tribute— Nnee dała'á daantį́į́go zhaali nadaihezníl lę́k'e, da'ch'okąąh goz'aaníí bá, ái tribute golzeego ágolzee.
Urías— Uríah ałdó' holzee.
Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.
Zacchéus (Zakíyas)
Zeróbabel— Zerúbbabel ałdó' holzee.